

ΟΜΗΡΟΥ
ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ - ΝΙΚ. ΠΟΡΙΩΤΗ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙ 1965

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΑ

ΟΜΗΡΟΥ
ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ — ΝΙΚ. ΠΟΡΙΩΤΗ

ΔΩΡΕΑ ΥΠ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ 1965

Ο Μ Η Ρ Ο Υ
Ο Δ Υ Σ Σ Ε Ι Α

ΕΜΜΕΤΡΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

1965

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΡΑΨΩΔΙΑ Α

Προοίμιον

"Ανδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλά
πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν,
πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω·
πολλὰ δ' ὃ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν,
ἀρνύμενος ἣν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων. 5
ἄλλ' οὐδ' ὣς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἰέμενός περ·
αὐτῶν γὰρ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο,
νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ἵπερίονος Ἥελίοιο
ἦσθιον· αὐτὰρ ὃ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ.
τῶν ἀμόθεν γε, θεᾶ θύγατερ Διός, εἰπέ καὶ ἡμῖν. 10

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΡΑΨΩΔΙΑ Α

Τὸν ἄντρα τὸν πολύπραγο τραγούδησέ μου, ὦ Μούσα,
πού περισσὰ πλανήθηκε, σὰν κούρσεψε τῆς Τροίας
τὸ ἱερὸ κάστρο, καὶ πολλῶν ἀνθρώπων εἶδε χῶρες
κι ἔμαθε γνῶμες, καὶ πολλὰ στὰ πέλαα βρῆκε πάθια,
γιὰ μιὰ ζωὴ παλεύοντας καὶ γυρισμὸ συντρόφων.
Μὰ πάλε δὲν τοὺς γλίτωσε, κι ἂν τὸ ποθοῦσε, ἐκείνους,
τὶ ἀπὸ δίκη τους χάθηκαν οἱ κούφιοι ἀμυαλοσύνη,
τοῦ Ἥλιου τοῦ Ὑπερίονα σὰν ἔφαγαν τὰ βόδια,
κι αὐτὸς τοὺς πῆρε τῇ γλυκιᾷ τοῦ γυρισμοῦ τους μέρα.
'Ἀπ' ὅπου ἂν τὰ ἔχης, πές μας τα, ὦ θεά, τοῦ Δία κόρη.

10

Ἄλλοι πού τότες τὸν πολὺ τὸ χαλασμὸ ξεφύγαν
γυρίσανε, ἀπὸ πόλεμο καὶ θάλασσα σωσμένοι,
καὶ μόνο ἐκείονε, σπιτικό καὶ ταίρι στερημένο,
ἢ Καλυψὼ ἢ τρισέμορφη θεὰ τότε κρατοῦσε,
γιατὶ ἄντρα τῆς τὸν ἤθελε στὶς βαθουλές σπηλιές τῆς.
Μὰ ὁ γύρος σὰν τελέστηκε τῶν χρόνων, κι ἦρθε ἡ ὥρα,
πού τό ἔχανε οἱ θεοὶ γραπτὸ στὸ Θιάκι νὰ ξανάρθη
στὸ σπιτικό του, μήτ' ἐκεῖ δὲν τοῦ ἔλειψαν οἱ ἀγῶνες,
καὶ σὲ δικούς κοντά. Κι οἱ θεοὶ τὸν συμπονοῦσαν ὅλοι,
ἔξὸν τὸν Ποσειδάνα· αὐτὸς βαριά ἦταν χολωμένος
μὲ τὸ Δυσσέα τὸ θεϊκό, στὸν τόπο του πρὶν φτάσει.

20

Βρισκόταν στοὺς Αἰθίοπες ὁ Ποσειδάνας τότες,
πού ζοῦνε μοιραστοὶ μακριὰ στοῦ κόσμου τὶς ἀκροῦλες,
στοῦ Ἥλιου τὸ βούλημα οἱ μισοί, στ' ἀνάβλεμμά του οἱ ἄλλοι,
γιὰ νὰ δεχτῇ ἑκατοβοδιὰ ἀπὸ ταύρους καὶ κριάρια.
'Ἐκεῖ γλυκοξεφάντωνε· οἱ θεοὶ ὥστόσο οἱ ἄλλοι
στοὺς πύργους μαζωχτήκανε τοῦ Δία τοῦ Ὀλυμπήσου,
κι ὀμπρός τους, ὅλων τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων ὁ πατέρας
ἄνοιξε λόγο, τὶ στὸ νοῦ ξανάρθε του ὁ μέγας
ὁ Αἴγιστος, πού ὁ Ἰακουστὸς τὸν ἔκοψε ὁ Ὀρέστης,

30

τοῦ Ἀγαμέμνου ὁ γιός. Ἐκειὸν ὁ Δίας ἀνιστορώντας,
στοὺς ἄλλους τοὺς ἀθάνατους αὐτὰ τὰ λόγια κρένει·

«Ἄλλί, καὶ πῶς γυρεύουνε παντοτινά οἱ ἀνθρώποι
νὰ ρίχτουνε τὸ φταίξιμο σ' ἐμᾶς γιὰ τὰ δεινά τους,
καὶ λένε ἐμεῖς τὰ φέρνουμε· μὰ ἀπὸ δική τους τύφλα
παθαίνουν πέρα ἀπ' τὸ γραφτό· νά, ὁ Αἴγιστος, πού πῆρε
τὸ ταίρι τοῦ Ἀγαμέμνονα, καὶ πού στὸ γυρισμὸ του
χαλνάει κι ἐκείνον· ἀπὸ πρὶν τὸ γνῶριζε τί μέγα
κακὸ θὰ τοῦ ῥθη, γιὰτὶ ἐμεῖς μηνύσαμε του τότες
μὲ τὸν ἀγρυπνομάτη Ἑρμῆ, μὴδὲ νὰ τόνε κόψη,
μὴδὲ τὸ ταίρι νὰ ζητᾷ· γιὰτὶ θὰ γδικιωθῆ του
σὰ μεγαλώση καὶ ποθῆ τὸν τόπο του ὁ Ὀρέστης.
Καλόγνωμα τοῦ τά'πε ὁ Ἑρμῆς, μὰ ὁ Αἴγιστος ν' ἀκούση
δὲν ἤθελε, καὶ μαζωχτὰ τὰ πλέρωσε κατόπι.»

40

Κι ἡ γαλανόματη Ἀθηνᾶ τοῦ ἀπολογιέται τότες·
«Πατέρα μας, τοῦ Κρόνου γιέ, τῶν βασιλιάδων πρώτε,
βέβαια τοῦ ἄξιζε ἐκείνου τέτοιος χαμὸς νὰ τοῦ ῥθη·
τὰ ἴδια ἄς πάθη ὅποιος κακὰ παρόμοια πράξη κι ἄλλος.
Ἐγὼ ἔμωσ γιὰ τὸ γνωστικὸ Ὀδυσσεά χολοσκάνω,
τὸν ἄμοιρο, πού ἀπὸ δικούς μακρόθε τυραννιέται
σὲ κυματόζωστο νησί, στῆς θάλασσας τ' ἀφάλι,
νησὶ δεντράτο, πού θεὰ τὴν κατοικιά της ἔχει,
ἡ κόρη τοῦ κακόγνωμου τοῦ Ἄτλαντα, πού ξέρει
τῆς θάλασσας τὰ τρίσβαθα, καὶ μὲ μακριὲς κολῶνες
ἀπὸ τῆ γῆς τὸν οὐρανὸ φυλάει ξεχωρισμένο.
Ἐκείνου ἡ κόρη τὸν κρατάει τὸ δύστυχο στὰ δάκρυα,
καὶ μὲ γλυκιᾶς μαγεύει τον κουβέντες, νὰ ξεχάση
τὸν τόπο του· μὰ πάλε αὐτός, καὶ τὸν καπνὸ μονάχα
νὰ θάρει τῆς πατρίδας του σὰν ἀλαφροανεβαίνη,
κι ἄς πέθαινε· μὰ μήτ' ἐσύ, Ὀλυμπήσε, δὲ σπλαχνιέσαι.
Τάχα δὲ σὲ τιμοῦσε αὐτὸς στη διάπλατη Τρωάδα,
σιμὰ στὰ πλοῖα τῶν Ἀργιῶν μὲ περισσὲς θυσιᾶς ;
τί τόσο, ὦ Δία, τώρα ἐσύ μὲ τὸ Δυσσεά κακιώνεις ; »

50

60

Κι ὁ Δίας τῆς ἀποκρένεται ὁ συννεφομαζώχτης·
«Τί λόγο ἀπὸ τ' ἀχείλι σου ξεστόμισες, παιδί μου ;
Ποιὸς τό'πε ἐγὼ πῶς λησιμονῶ τὸ θεϊκὸ Ὀδυσσεά,

πού πρώτος είναι ἀπ' τοὺς θνητοὺς στὸ νοῦ καὶ στὶς θυσίες
 πρὸς τοὺς ἀθάνατους θεοὺς πού ὀρίζουνε τὰ οὐράνια ;
 Ὁ Ποσειδώνας εἶν' ὁ θεός, τῆς γῆς ὁ περιζώστης,
 πού πάθος τοῦ ἔχει ἀνέσβεστο, τί χάλασε τὸ μάτι
 τοῦ ἰσόθεου τοῦ Πολύφημου, τοῦ πρώτου τῶν Κυκλάπων
 στὴ δύναμη· τῆς Θόωσας εἶναι παιδί, τῆς νύφης,
 κόρης τοῦ Φόρκυνα, ἄρχοντα τοῦ ἀτρύγητου πελάγου,
 πού ὁ Ποσειδώνας σὲ βαθιὲς σπηλιὲς ἀγκάλιασέ την.
 Ἀπὸ τὰ τότε ὁ σαλευτῆς τῆς γῆς ὁ Ποσειδώνας
 κι ἂ δὲν τότε θανάτωσε, μὰ τὸν πλανάει στὰ ξένα
 τὸν Ὀδυσσεά. Ὅμως καιρὸς ἡμεῖς νὰ στοχαστοῦμε
 πῶς νὰ ῥθῃ στὴν πατρίδα του· θὰ πάψῃ τὴν ὀργή του
 ὁ Ποσειδώνας· δὲν μπορεῖ στὸ πείσμα μας, κι ἀγνάντια
 τόσαν ἀθάνατων αὐτὸς ν' ἀντισταθῇ μονάχος.»

70

Κι ἡ γαλανόματη ἡ θεὰ τοῦ ἀπολογήθη τότες·
 « Πατέρα μας, τοῦ Κρόνου γιέ, τῶν βασιλιάδων πρώτε,
 στοὺς τρισμακάριστους θεοὺς αὐτὸ ἂν ἄρεση τώρα,
 νὰ ξαναρθῇ στὸ σπίτι του ὁ παράξιος Ὀδυσσεάς
 ὁ Ἀργοφονιάς Ἑρμῆς ὡς πάῃ μὴνύτορας δικός μας,
 στῆς Ὠγυγίας τὸ νησί, γιὰ νὰ μὴνύσῃ ἀμέσως
 τῆς ὠριοπλέξουδης θεᾶς τὴν ἄσφαλη βουλή μας,
 ὁ Ὀδυσσεάς ὁ ἄτρομος στὴ γῆς του νὰ γυρίσῃ.
 Ἐγὼ στὸ Θιάκι πάω, καρδιὰ περσότερη νὰ δώσω
 τοῦ γιοῦ του ἐκεῖ, κι ἀπόφαση νὰ βάλω στὴν ψυχὴ του,
 νὰ πῆ τοὺς μακρομάλληδες Ἀχαιοὺς νὰ μαζωχτοῦνε,
 καὶ τοὺς μνηστῆρες ὄλονοὺς ν' ἀποκηρύξῃ ὀμπρὸς τοὺς,
 πού σφάζουν κι ὄλο σφάζουνε τὰ βοδοπρόβατά του.
 Κατόπι στὴν ἀμμουδερὴ τὴν Πύλο καὶ στὴ Σπάρτη
 τὸν παίρνω, κι ἴσως τοῦ γονιοῦ τὸ γυρισμὸ ἐκεῖ μάθῃ,
 κι ἔτσι μᾶς βγάλλῃ κι ὄνομα λαμπρὸ μὲς στοὺς ἀνθρώπους.»

80

90

Εἶπε, καὶ σάνταλα ἔδесе στὰ πόδια τῆς πανώρια,
 ἀχάλαστα κι ὀλόχρυσα, πού πεταχτὰ τὴ φέρνουν
 ἀπὸ στεριὲς καὶ θάλασσες σὰ φύσημα τοῦ ἀνέμου·
 πῆρε κοντάρι δυνατὸ μὲ μύτη ἀκονισμένη,
 βαρὺ, μεγάλο καὶ στεριό· μὲ δαῦτο ἠρώους ἄντρες
 σωροὺς δαμάζει ἂν ὀργιστῇ τοῦ φριχτοῦ Δία ἡ κόρη.

100

Ἐκεί βρῆκε
 καὶ τοὺς μνηστῆρες τοὺς τρανοὺς· γλεντίζανε μὲ σκάκι
 ὄμπρὸς στὶς θύρες σὲ προβιῆς βοδιῶν καθισμένοι,
 ποὺ ἴδιοι τοὺς τὰ σφάζανε· κι ὀλόγυρά τοὺς πλῆθος
 παραστεκόνταν κήρυκες καὶ πρόθυμα κοπέλια,
 ποὺ ἄλλοι μὲ τὸ κρασί νερὸ μὲς στὰ κροντήρια σμίγαν,
 ἄλλοι τραπέζια πλένανε μὲ τρυπητὰ σφουγγάρια,
 καὶ στρώνανε τα· κι ἄλλοι τοὺς τὰ κρέατα μοιράζαν.

110

Κι ὁ θεόμορφος Τηλέμαχος τὴν εἶδε πρῶτος πρῶτος.

Στὸ πλάγι τοὺς καθότανε μὲ σπλάχνα ταραγμένα
 καὶ μὲς στὸ νοῦ του λόγιαζε τὸν ξέλαμπρο γονιό του,
 ἂν θὰ ῥχουνταν ποτὲ μαθὲς νὰ τοὺς σκορπίση ἐτούτους
 ἀπὸ τοὺς πύργους, κι ἴδιος του νὰ βασιλεύῃ πάλε
 μὲ τὰ δικά του τὰ καλά. Αὐτὰ ῥχοντας στὸ νοῦ του
 σιμὰ στοὺς ἄλλους, μάτιασε τὴν Ἀθηναῖα, καὶ πῆγε
 ἴσια στὰ ξώθυρα, ἐπειδὴς ντρεπτότανε ν' ἀφήσῃ
 ξένο νὰ πολυστέκεται στὴ θύρα· ὄμπρὸς του ῥσάθη,
 πιάνει τὸ χέρι τὸ δεξί, τοῦ παίρνει τὸ κοντάρι
 τὸ χάλκινο, καὶ τοῦ λαλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια·

120

« Καλῶς τὸν ξένο· ἐσὺ ἀπ' ἐμᾶς θὰ φιλευτῆς, καὶ κάλλιο
 πρῶτα στὸ δεῖπνο, κι ὕστερα μᾶς κρένεις ὅ,τι ὀρίζεις.»

Εἶπε, καὶ πῆγε αὐτὸς ὄμπρὸς, κι ἡ Ἀθηναῖα ἀκλουθοῦσε.

Καὶ μέσα στ' ἀψηλόχτιστο παλάτι σὰν ἐμπῆκαν,
 παίρνει καὶ στήνει σὲ μακριὰ κολόνα τὸ κοντάρι,
 σ' ἀρματοθήκη σκαλιστή, ποὺ κι ἄλλα ἐκεῖ κοντάρια
 πολλὰ τοῦ καρτερόψυχου τοῦ Ὀδυσσεά στεκόνταν.

Σ' ἓνα θρονὶ τὴν κάθισε πᾶς σ' ἀπλωμένο τούλι,
 θρονὶ πανώριο, πλουμιστό, κι ἀκουμποπόδι ὄμπρὸς της.

130

Πῆρε κι αὐτὸς σκαμνὶ λαμπρό, μακριὰ ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες,
 νὰ μὴν τόνε πειράζῃ ὁ ἄχος τὸν ξένο, καὶ δὲ νιώσῃ
 γλύκα φαγιοῦ καθίζοντας μὲ ἀγέρωχους ἀνθρώπους,
 καὶ γιὰ νὰ μάθῃ ἂν ἤξερε μαντάτα τοῦ γονιοῦ του.

Καὶ μπρίκι γιὰ τὸ νίψιμο τοὺς φέρνει τότε ἡ βάγια,
 ὄριο, χρυσό, καὶ χύνει τοὺς στὴν ἀργυρὴ λεγένη
 γιὰ νὰ πλυθοῦν, καὶ στρώνει τοὺς τὸ γυαλιστὸ τραπέζι.

Σεμνή κελάρισσα ἔφερε ψωμί καὶ παραθέτει,
 καὶ ἀπὸ τὰ καλοφάγια τῆς τοὺς ἔβαλε περίσσια·
 μὲς στὰ πινάκια ὁ μοιραστής τὰ κρέατ' ἀραδιάζει,
 καὶ θέτει χρυσοπότηρα ὀμπροστά τους· κάθε λίγο
 περνοῦσε ὁ κήρυκας κοντὰ καὶ τοὺς κρασοκερνοῦσε.

140

Μπήκανε μέσα κι οἱ τρανοὶ μνηστῆρες, καὶ καθίσαν
 ἀράδα σ' ἔδρες καὶ σκαμνιά, καὶ χύναν καὶ σ' ἐτούτων
 τὰ χέρια οἱ κήρυκες νερό, καὶ σὲ πανέρια μέσα
 οἱ παρακόρες σώρευαν ψωμί, καὶ παλικάρια
 μὲ τὸ πιετὸ στεφάνωναν τοῦ καθενὸς κροντήρι.

Κι αὐτοὶ ἄπλωναν τὰ χέρια τοὺς στὰ φαγητὰ ὀμπροστά τους.

Κι ἀπὸ φαγιὸ κι ἀπὸ πιετὸ σὰ φράθηκε ἡ καρδιά τους,
 ἄλλα στὸ νοῦ τοὺς εἶχανε οἱ μνηστῆρες· τὰ τραγούδια
 καὶ τὸ χορὸ, χαρίσματα τοῦ τραπεζιοῦ σὰν πού 'ναι·
 λαμπρὴ κιθάρα ὁ κήρυκας παράδωσε στὰ χέρια
 τοῦ Φήμιου, πού μὲ τὸ στανιὸ τραγούδαε στοὺς μνηστῆρες,
 κι ὄριο σκοπὸ τοὺς ἄρχισε τὶς κόρδες τῆς βαρώντας.

150

Λέει τότες ὁ Τηλέμαχος τῆς γαλανοματούσας
 θεᾶς, κοντὰ τῆς σκύβοντας, νὰ μὴν ἀκούσουν οἱ ἄλλοι·

« Τάχα θὰ κρίνης ἄπρεπο τὸ τί θὰ πῶ, καλὲ μου ;
 Αὐτοὶ στὸ νοῦ τοὺς ἔχουνε κιθάρες καὶ τραγούδια,
 καὶ τί τοὺς μέλει ; ξένο βιδὸς ἀπλήρωτα μασσᾶνε,
 τοῦ ἀντροῦ πού τ' ἄσπρα κόκαλα μὲς στὶς βροχὲς σαπίζουν
 πὰς σὲ στεριές, ἢ στ' ἄρμυρὸ κυλιοῦνται ἴσως τὸ κύμα.

160

Μιάς νὰ τὸν ἔβλεπαν ἐκεῖνὸν νὰ μπαίνει μὲς στὸ Θιάκι,
 καὶ θὰ παρακαλοῦσανε νὰ 'ναι ἀλαφροὶ στὰ πόδια
 κάλλιο, παρὰ στὶς φορεσὲς καὶ στὰ χρυσάφια πλοῦσιοι.
 Μὰ τώρα ἀδικοχάθηκε, καὶ παργοριὰ δὲ φέρνει
 ὅποιος μᾶς λέει πῶς ἔρχεται, τί γυρισμὸ δὲν ἔχει.

Ὡς τόσο, πὲς μου ἀληθινά, ποιὸς εἶσαι, κι ἀποποῦθε ;
 ποιοὶ 'ν' οἱ γονιοὶ σου, ὁ τόπος σου ; μὲ τί καρὰβι 'φάνης ;
 οἱ ναῦτες πῶς σὲ φέρανε στὸ Θιάκι ; ποιοὶ παινιένται
 πῶς εἶναι ; τί θαρρῶ πεζὸς ἐδῶ δὲ μᾶς ὀρίζεις.

170

Πές μου καὶ τοῦτο ἀληθινὰ νὰ ξέρω· μᾶς πρωτόρθες,
ἢ νά 'σαι φίλος πατρικός ; τί κι ἄλλοι πολλοὶ ξένοι
μᾶς ἤρθαν, ὅπως γύριζε κι ἐκεῖος ἀνάμεσό τους.»

Τότες ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ ἀπολογιέται·

«Ὅσα ρωτᾷς θὰ σοῦ τὰ πῶ κι ἐγὼ μ' ἀληθοσύνη.
Τοῦ ἄξιου τοῦ Ἀχίλλου παινιέμαι γιὸς πὼς εἶμαι,
ὁ Μέντης, τῷ θαλασσινῶν τῆς Τάφος βασιλέας·
μὲ πλοῖο μου στὰ μέρη αὐτὰ καὶ μὲ συντρόφους ἤρθα
τὰ πέλαγ' ἀρμενίζοντας πρὸς τοὺς ξενογλωσσίτες
τῆς Τέμεσης, μὲ σίδηρο, χαλκὸ ἀπ' αὐτοὺς νὰ πάρω.
Τὸ πλοῖο μένει σὲ ξοχή, παράοζω ἀπὸ τὴν πόλη,
κάτω ἀπ' τὸ Νεῖο τὸ σῦδεντρο, στοῦ Ρεῖθρου τὸ λιμάνι.

180

Ἔμεῖς δὰ φίλοι γονικοὶ λεγόμεσθε ἀπαρχῆθες
ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου· πήγαινε καὶ ρώτηξε τὸ γέρο
ἤρωα Λαέρτη· λένε αὐτὸς πιά δὲν πατάει στὴν πόλη,
παρὰ μακριὰ στὴν ἐξοχὴ μονάχος τυραννιέται,
καὶ γέρικη σπιτοκυρὰ θροφή τοῦ παραθέτει,
ἢ κούραση τὰ σκέλια του σὰν πιάση, πού μὲ κόπο
τὰ σέρνει στὸν ἀνήφορο τοῦ ἀμπελοχώραφου του.
Ἦρθα, ἐπειδὴς καὶ λέχτηκε πὼς στὴν πατρίδα του ἦταν
ὁ κύρης σου· ὅμως οἱ θεοὶ τοῦ κόβουνε τὸ δρόμο.
Τὶ δὲν ἀπέθανε στὴ γῆς ὁ μέγας ὁ Ὀδυσσεάς,
μόν' κάπου ἀκόμα ζωντανὸς στὰ πέλαγα κρατιέται,
σὲ κυματόζωστο νησί, πού ἄντρες κακοὶ τὸν ἔχουν,
ἄγριοι, καὶ μὲ τὸ ζόρι αὐτοὶ τότε βαστᾶνε πίσω.

190

Ὅμως σοῦ προμαντεύω ἐγὼ, καθὼς στὸ νοῦ μου μέσα
τὸ βάλαν οἱ ἀθάνατοι, κι ὅπως θὰ βγῆ πιστεύω,
ἂν κι οὔτε μάντης εἶμαι ἐγὼ, κι οὔτε ἀπ' ὄρνια νιώθω,
νά 'ρθη πιά ἐκεῖνος στὴ γλυκιὰ πατρίδα δὲ θ' ἀργήση,
μὰ καὶ μὲ σίδηρα ἄ δεθῆ· τρόπο θὰ βρῆ νὰ φύγη,
γιατ' εἶναι πολυσόφιστος. Μὰ πές μου τώρα, γειά σου,
καὶ ξήγησέ μου ξάστερα, παιδί του ἂν εἶσαι ἀλήθεια,
τοῦ Ὀδυσσεά, τοσοδὰ μεγάλο παλιμάρι.

200

Παράξενα στὴν κεφαλὴ καὶ στὰ λαμπρὰ τὰ μάτια
τοῦ μοιάζεις· τί πολὺ συχνὰ σμιγόμεσταν οἱ δύο μας,
πρὶν ἀνεβῆ στὴν Τροία ἐκεῖος, πού κι ἄλλοι Ἀργίτες τότες

210

ἀπὸ τοὺς πρώτους κίνησαν μὲ κουφωτὰ καράβια·
ἕνας τὸν ἄλλονα πιά ἐμεῖς δὲν εἶδαμε ἀπὸ τότες.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Ξένε, θὰ σοῦ μιλήσω ἐγὼ μὲ περισσὴν ἀλήθεια.
Ἐκείνου τέκνο ἢ μάνα μου μὲ λείει· ἐγὼ τί ξέρω;
ποιὸς τὸ δικό του τὸ γονιὸ μπορεῖ νὰ πῆ πὼς ξέρει;
Μακάρι νὰ ἴμουναι παιδιὶ καλότυχου πατέρα,
πού τοῦ ἔρχονται τὰ γερατειὰ στὸ σπιτικό του μέσα.
Μὰ ἐμένα ὁ πιὸ κακότυχος στὸν κόσμο στάθη ἐκεῖνος
πού λὲν πὼς εἶμαι τέκνο του, σὰν πού ρωτοῦσες τώρα.»

220

Κι ἡ γαλανόματη θεὰ γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
« Δὲν ὄρισαν ἀγνώριστη νὰ μείνη ἢ γενεά σου
οἱ θεοί, ἀφοῦ σὲ γέννησε λεβέντη ἢ Πηνελόπη.
Μὰ πὲς μου τώρα ξάστερα, καὶ ξήγα μου κι ἐτοῦτο·
σὰν τί τραπέζια νὰ ἴναι αὐτά; τί κόσμος; ποιά ἢ ἀνάγκη;
τάχατες γάμος ἢ γιορτή; Βέβαια αὐτὰ δὲν εἶναι
συντροφικά. Μὲ πόση δὲς ἀδιαντροπιὰ καὶ θάρρος
δῶ μέσα τραγοπίνουνε. Θ' ἀγαναχτοῦσε ἀνίσως
ἐρχόταν ἄντρας γνωστικὸς κι ἄπρεπα τέτοια θώρει.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Μιάς καὶ ρωτᾷς μου, ὦ ξένε, αὐτά, καὶ θὲς νὰ τὰ κατέχης,
πλούσιο καὶ τιμημένο αὐτὸ τὸ σπίτι πρέπει νὰ ἴταν,
ἐκεῖνος ὅσο μέσα ἐδῶ καθότανε· ὅμως τώρα,
ἀλλιῶτικα οἱ κακόγνωμοι θεοὶ τὸ βουλευθῆκαν,
πού ἀνείδωτο τὸν ἕκαμαν ὅσο κανέναν ἄλλον·
καὶ μήτε κὰν τὸ τέλος του δὲ θὰ θρηνοῦσα, ἀνίσως
στὸ πλάγι τῶν συντρόφων του χανότανε στὴν Τροία,
γιά, ἀπὸ τὸν πόλεμο ὕστερα, σὲ ἀγαπητὲς ἀγκάλες.

Καὶ τότες οἱ Παναχαιοὶ θὰ τοῦ ἴστηναν μνημόρι,
κι ὄνομα θὰ ἔβγαζε λαμπρὸ ν' ἀφήση τοῦ παιδιοῦ του.
Μὰ τώρα οἱ Ἄρπυιες ἄδοξα τὸν ἔχουν ἀρπαγμένο·
ἀνάφαντος κι ἀνάκουστος μοῦ γίνη, καὶ μ' ἀφήκε
λύπες καὶ δάκρυα· μήτ' αὐτὸ μονάχα δὲ μὲ δέρνει,
ἐπειδὴς κι ἄλλα μοῦ ἔφεραν οἱ Ὀλυμπῆσοι πάθια.
Γιατὶ ὅσοι γύρω στὰ νησιὰ πρωτοστατοῦν ἀρχόντοι,
Δουλίχι, Σάμη, Ζάκυθο μὲ τὰ δασιὰ τὰ δέντρα,

230

240

κι ὅσοι στὸ βραχορίζωτο τὸ Θιάκι ἐδῶ ἀρχοντεύουν,
 ὅλοι ζητοῦν τὴ μάνα μου καὶ μοῦ χαλνᾶν τὸ βιός μου.
 Κι ἐκείνη μήτε ἀρνιέται τους γάμο φριχτό, καὶ μήτε
 τέλος νὰ δώση δύνεται· καὶ δός του αὐτοὶ τὸ σπίτι
 250
 μοῦ καταλοῦνε· γλήγορα καὶ μένα θὰ μὲ φᾶνε.»

Τότε ἡ Παλλάδα ἡ Ἀθηναῖα τοῦ λέει χολοσκασμένα·
 «Ἄλῆς, καὶ πόσο χρειάζεσαι τὸν Ὀδυσσεά κοντά σου,
 ἐτούτους τοὺς ξεδιάντροπους μνηστῆρες νὰ βαρέση.
 Νὰ ἐρχόταν τώρα νὰ σταθῆ στοῦ παλατιοῦ τὶς πόρτες,
 μὲ ἀσπίδα, μὲ περίκρανο καὶ μὲ τὰ δυὸ κοντάρια,
 τέτοιος στὴν ὄψη σὰν πού ἐγὼ τὸν εἶδα πρῶτα πρῶτα
 σὰν ἔπινε καὶ γλέντιζε στὸ σπιτικό μας μέσα,
 ἀπὸ τὸ γιὸ τοῦ Μέρμερου γυρίζοντας, τὸν Ἴλο,
 τῆς Φύρας, πού μὲ πλοῖο γοργὸ ξεκίνησε, βοτάνι
 260
 ζητώντας τοῦ θανατερό, ν' ἀλείψῃ τὶς χαλκένιες
 σαῖτες του· δὲν τοῦ ἔδωσε, τὴ μάνητα φοβώντας
 ἐκεῖνος τῶν ἀθάνατων· ὁ γέρος μου ὅμως τότες
 τοῦ τό ἔδωσε, ἀγαπώντας τον περίσσια· τέτοιος νὰ ῥθῃ
 καὶ ν' ἀνταμάσῃ ἐτουτουνοὺς ὁ Ὀδυσσεάς, καὶ θὰ ναι
 ὅλων τὸ τέλος ξαφνικό, κι ὁ γάμος τους φαρμάκι.
 Ὡστόσο ἐτοῦτα ἄς μείνουνε στὰ χέρια τῶν θεῶνε,
 κὰν θὰ γυρίσῃ πάλε ἐδῶ νὰ γδικιωθῆ, κὰν ὄχι·
 ἐσένα τώρα θέλω σε νὰ στοχαστῆς καὶ νὰ βρῆς
 τὸ πῶς ἀπὸ τὸν πύργο αὐτὸ θὰ διώξῃς τοὺς μνηστῆρες.
 270
 Ἄκου, λοιπόν, καὶ πρόσεξε τὰ λόγια πού σοῦ κρένω.
 Συγκάλεσέ τους τὸ ταχὺ τοὺς Ἀχαιοὺς ἠρώους,
 καὶ σ' ὅλους πὲς τὴ γνώμη σου μὲ τοὺς θεοὺς μαρτύρους.
 Πρόσταξε τότες σπίτια τους νὰ φύγουν οἱ μνηστῆρες,
 κι ἂν ἡ καρδιά τῆς μάνας σου γάμο γυρεύῃ, ἄς σῦρη
 στ' ἀρχοντικό τοῦ κύρη τῆς, πού ναι τρανὸς ἀφέντης,
 καὶ γάμο αὐτοὶ θὰ κάμουνε, καὶ δῶρα θὰ τοιμάσουν
 πολλὰ, καθὼς ταιριάζουνε σ' ἀγαπημένη κόρη.
 Κι ἐσένα γνώμη φρόνιμη σοῦ δίνω, ἂν θὲς ν' ἀκούσῃς·
 280
 καράβι μὲ εἴκοσι κουπιὰ, καλὸ, σὰν πάρης, ἔβγα
 νὰ μάθῃς γιὰ τὸν κύρη σου τὸν πολυπλανημένο·
 ἢ κάποιος θὰ σοῦ πῆ θνητός, ἢ τὴ φωνὴ θ' ἀκούσῃς

πού στέλνει ὁ Δίας, καὶ στὴ γῆς συχνὰ σκορπάει τὶς φῆμες.
 Πρῶτα στὴν Πύλο, καὶ ρωτᾷς τὸ Νέστορα τὸ μέγα·
 σύρε κατόπι στὸν ξανθὸ τῆς Σπάρτης τὸ Μενέλα,
 τὸν πῶ στερνὸ χαλκοόγραμμα Ἄχαιὸ πού γύρσε πίσω.
 Κι ἂ μάθης πὼς ὁ κύρης σου καὶ ζῆ καὶ θά γυρίση,
 ἀπάντεξε, ὅσο κι ἂν πονῆς, ὡς ἓνα χρόνο ἀκόμα·
 ἂν πάλε πὼς ἀπέθανε καὶ πὼς σοῦ χάθη ἀκούσης,
 γυρίζεις πίσω στὰ γλυκὰ λημέρια τῆς πατρίδας, 290
 τοῦ στήνεις μνήμα, νεκρικὰ πολλὰ τοῦ θέτεις δῶρα,
 ὅσα τοῦ πρέπουν, κι ὕστερα παντρεύεις καὶ τὴ μάνα.
 Καὶ σὰν τὰ πράξης ὅλ' αὐτὰ καὶ τὰ καλοτελειώσης,
 μὲς στὸ μυαλό σου γύρισε καὶ μέσα στὴν ψυχὴ σου,
 τὸ πῶς σ' αὐτοὺς τοὺς πύργους σου θά λιώσης τοὺς μνηστῆρες
 εἶτε μὲ δόλο, ἢ φανερά· τί πιά δὲ σοῦ ταιριάζει
 μωρὸ παιδί νὰ φαίνεσαι, μικρὸς ἀφοῦ δὲν εἶσαι.
 Ἦ τάχα δὲν ἀκοῦς κι ἐσύ πὼς ὁ λαμπρὸς ὁ Ὀρέστης
 δοξάστηκε σ' ὅλη τὴ γῆς σὰ σκότωσε τὸν πλάνο 300
 τὸν Αἴγιστο, πού χάλασε τὸν ξακουστὸ γονιό του ;
 Ἔτσι κι ἐσύ, πού βλέπω σε τόσο ὄριο καὶ μεγάλο,
 γίνου ἄντρας, φίλε, νὰ σὲ ὑμνοῦν κατόπι οἱ ἀπογόνιοι.
 Καὶ τώρα ἐγὼ πρὸς τὸ γοργὸ καράβι κατεβαίνω,
 τί στενοχώρια θά' πιασε μεγάλη τοὺς συντρόφους·
 ἐσὺ μονάχος φρόντιζε καὶ νοιάσου τὰ ὅσα σοῦ εἶπα.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κρένει·
 « Ἐένε μου, ἀλήθεια, σύμπονα μοῦ συντυχαίνεις λόγια,
 καθὼς γονιὸς σὲ τέκνο του, κι ἀξέχαστα θά τὰ 'χω.
 Μὰ κάλλιο μεῖνε τώρα ἐδῶ, κι ἄς εἶσαι γιὰ ταξίδι,
 ἔλα καὶ λούσου· νὰ φραθῆ ἡ καρδιά σου, καὶ κατόπι 310
 κινᾷς πρὸς τὸ καράβι σου χαρούμενος, μὲ δῶρο
 πλοῦσιο, λαμπρό, ἀπὲ λόγου μου νὰ τό'χης θυμητάρι
 σὰν ὅσα φίλοι ἀγαπητοὶ χαρίζουνε σὲ φίλους.»

Κι ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ ἀπολογιέται τότες·
 « Μὴ μὲ κρατᾷς πιά τώρα ἐδῶ, τί βιάζομαι νὰ σύρω.
 Κι ὅσο γιὰ δῶρο, ὅποιο ζητάει νὰ δώσης μου ἢ καρδιά σου,
 στὸ γυρισμό μου δίνεις το, στὸ σπίτι νὰ τὸ πάρω,
 πανώριο δῶρο, πού νὰ λὲς κι ἀνταμοιβὴ τοῦ ἀξίζει.»

Σάν εἶπε αὐτὰ ξεκίνησε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
 κι ἔγιν' αἰτὸς καὶ πέταξε· μὲς στὴν καρδιά του ὠστόσο 320
 ἀφῆκε θαρρεσιὰ κι ἀντρεία, καὶ τοῦ γονιοῦ του ἡ μνήμη
 πιὸ ζωντανὴ ξανάρχουνταν· ξιπάστηκε ἡ ψυχὴ του,
 καὶ θάμασε, γιατί θεὸς κατάλαβε πὼς ἦταν.
 Καὶ τότες μ' ὄψη ἰσόθεη ζυγώνει τοὺς μνηστῆρες,
 πού τοὺς τραγοῦδα ὁ ξακουστὸς τραγουδιστής, κι ἐκεῖνοι
 καθόντανε χωρὶς μιλιὰ κι ἀκοῦγαν· τὸ τραγοῦδι
 τοὺς ἔλεγε τῶν Ἀχαιῶν τὸ γυρισμὸ τὸ μαῦρο
 πού ἡ Παλλάδα ἡ Ἀθηναῖα τοὺς πρόσταξε στὴν Τροία.
 Κι ἀπὸ τ' ἀνώγια ἀκούγοντας τὸ θεῖο αὐτὸ τραγοῦδι
 ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη, τοῦ Ἰκάρου ἡ θυγατέρα, 330
 κατέβηκε τίς ἀψηλές τοῦ παλατιοῦ τίς σκάλες,
 μόνη της ὄχι· ἀντάμα της δυὸ βάγιες κατεβῆκαν.
 Κι ἡ ζουλεμένη ἀρχόντισσα σάν πῆγε στοὺς μνηστῆρες,
 πλάγι τοῦ στόλου στάθηκε τῆς δουλευτῆς τῆς στέγης
 σηκώνοντας στὴν ὄψη της τὸ λιόλαμπρο φακιόλι,
 μὲ τίς παραστεκάμενες ἀπὸ τὰ δυὸ πλευρά της,
 καὶ κρέν· τοῦ τραγουδιστῆ μὲ μάτια δακρυσιμένα·
 « Φῆμιε, πού κι ἄλλα γνώριζες μαγευτικά τραγοῦδια,
 μ' ὅσα θνητοὺς κι ἀθάνατους δοξάζετε ἐσεῖς πάντα,
 ἔν' ἀπ' αὐτὰ τραγοῦδα τους σιμά τους καθισμένοι, 340
 κι αὐτοὶ ἄς σωποῦν κι ἄς πίνουνε· πάψ' τὸ τραγοῦδι ἐτοῦτο,
 τὸ θλιβερό, πού τὴν καρδιά μου σκίζει μὲς στὰ στήθια,
 γιατί· σάν ἄλληνα καμιὰ βαρὺς καημὸς μὲ δέρνει,
 κι ὀλημερίς ἀνιστορῶ καὶ λαχταρῶ τὸν ἄντρα,
 πού στὴν Ἑλλάδα ἡ δόξα του καὶ στ' Ἀργὸς ὅλο ἀπλώθη.»
 Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κάνει·
 « Δὲν τὸν ἀφήνεις τὸ γλυκὸ τραγουδιστή, μανοῦλα,
 νὰ φέρνη γλέντι καταπὼς τ' ἀποθυμᾷ ὁ νοῦς του ;
 Δὲ φταίγει σου ὁ τραγουδιστής, ὁ Δίας εἶν' ἡ αἰτία,
 πού κάθε σιταρόθρεφτου θνητοῦ ὅπως θέλει δίνει.
 Δὲν ἔχει κρίμα ἂν τραγουδάη αὐτὸς τὴ μαῦρη μοῖρα 350
 τῶ Δαναῶνε· πάντα θὲν οἱ ἀνθρώποι τὸ τραγοῦδι
 πού πιὸ καινούριο τοὺς σφαντάει σάν κάθονται κι ἀκοῦνε.
 Κάνε καρδιά κι ἀπομονὴ ν' ἀκοῦς, γιατί μονάχος

δὲν ἔχασε τοῦ γυρισμοῦ τὴ γλύκα ὁ Ὀδυσσεάς,
μόν' κι ἄλλα χάθηκαν πολλὰ στὴν Τροία παλικαρία.
Ἔμπα, καὶ κοίτα σπίτι σου καὶ τὸ νοικοκυριο σου,
τὴν ἀληκάτη, τ' ἀργαλειό, καὶ πρόσταζε τὶς δοῦλες
νὰ σοῦ δουλεύουν· κι ἄφηνε τὰ λόγια αὐτὰ στοὺς ἄντρες,
μάλιστα ἐμένα, πού 'μαι δὰ καὶ τοῦ σπιτιοῦ ὁ ἀφέντης.»

Θάμασ' αὐτὴ, καὶ γύρισε στὸ σπίτι, γιατί μπῆχαν
ὡς τὴν καρδιά της τοῦ παιδιοῦ τὰ γνωστικά τὰ λόγια. 360
Κι ἀνέβηκε στ' ἀνώγια της, κι ἀντάμα μὲ τὶς βάγιες
τὸν ἀκριβό της Ὀδυσσεά θρηνοῦσε, ὡσότου ὕπνο
ἦ Ἀθηνᾶ τῆς στάλαξε γλυκὸ στὰ ματοκλάδια.

Ὡστόσο στὰ βαθιόσκιωτα παλάτια μέσα οἱ ἄλλοι
ὀχλαλοῦ σηκώνανε, κι εὐκότανε ὁ καθένας
μὲς στὸ κρεβάτι ν' ἀξιωθῆ σιμά της νὰ πλαγιάση.
Σ' αὐτοὺς ἀρχίζει ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος καὶ κρένει·

«Ἀκούστε, ὦ παραδιάντροποι τῆς μάνας μου μνηστῆρες·
τώρα ἐμεῖς γλέντι ἄς κάμουμε, κι ἄς λείψῃ τ' ἀχολόγι,
τὶ ἀξίζει ἀλήθεια τέτοιογα τραγουδιστὴ ν' ἀκοῦμε, 370
σὰν πού 'ναι αὐτός, πού μὲ θεοῦ λὲς κι ἡ φωνὴ του μοιάζει·
μὰ τὴν αὐγὴ σὲ συντυχιὰ καθίζουμε ὅλοι ἀντάμα,
νὰ σᾶς κηρύξω φανερά ν' ἀφῆστε μου τὸν πύργο,
ἄλλα τραπέζια νὰ βρετε, δικό σας βιὸς νὰ τρῶτε,
ὁ ἓνας σπίτι τ' ἄλλοιοῦ. Κι ἂν πάλε ἐσεῖς θαρρῆτε
πὼς εἶναι δίκιο κι εὐλογο νὰ καταλυοῦνται πλούτια
ἐνὸς ἀνθρώπου ἀπλέρωτα, σκορπᾶτε τα· ἐγὼ τότες
καλῶ βοήθεια τοὺς θεοὺς, ἴσως κι ὁ Δίας φέρη
τὸ γδικιαμὸ πού ἀξίζει σας, κι ἔτσι κι ἐσεῖς κατόπι
πεδῶθε δίχως πλερωμὴ μιὰ καὶ καλὴ χαθῆτε.» 380

Αὐτὰ τοὺς εἶπε, κι ὅλοι τους, δαγκάνοντας τὰ χεῖλη
θαμάζαν τοῦ Τηλέμαχου τὰ θαρρετὰ τὰ λόγια.

Κι ὁ Ἀντίνοσ τοῦ Εὐπέιθῃ ὁ γιὸς τοῦ μίλησε καὶ τοῦ 'πε·
«Ἐσένα θεοί, Τηλέμαχε, νὰ σὲ διδάχνουν πρέπει
μεγάλα λόγια νὰ μιλάς, καὶ θαρρετὰ νὰ κρένης·
μὴ σῶση καὶ σὲ κάμη ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου βασιλέα
στὸ Θιάκι τὸ γυρόλουστο, σὰν πού 'ναι πατρικὸ σου.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει·

- « Τάχα θά σοῦ φανῆ βαρὺ τὸ θά σοῦ πῶ, ὦ Ἄντινε ;
 Κι ἐτοῦτο θά τὸ δέχουμουν ἂν τό 'δινέ μου ὁ Δίας. 390
 Ἦ λὲς δὲ γίνεται κακὸ τρανότερο στὸ κόσμο ;
 Ὅχι, δὲν τό 'χω γιὰ ἀχαμνὸ νά 'ναι κανένας ρήγας·
 πλούσιο τὸ σπίτι του ἄξαφνα, δοξάζεται κι ἀτός του.
 Μὰ κι ἄλλοι βρίσκονται Ἀχαιοὶ στὸ Θιάκι βασιλιάδες,
 νέοι καὶ γέροι ἀρίθμητοι, κι ἕνας τους θά 'χη ἐτούτη
 τῆ δόξα, μιάς κι ἀπέθανε ὁ θεῖος ὁ Ὀδυσσεάς·
 ὅμως ἐγὼ θά ὀρίζω αὐτὸ τὸ σπίτι καὶ τοὺς δούλους,
 πού γιὰ τὰ μένα ἀπόχτησε μὲ τ' ἄρματά του ἐκεῖνος. »
- Καὶ τοῦ Πολύβου ὁ Εὐρύμαχος γυρνάει κι ἀπολογιέται·
- « Αὐτά, Τηλέμαχε, στῶν θεῶν ἄς μείνουνε τὰ χέρια, 400
 τὸ ποιὸς στὸ θαλασσόλουστο θά βασιλέψῃ Θιάκι·
 μακάρι ἐσὺ νὰ κυβερνᾷς καὶ χτήματα καὶ σπίτι,
 καὶ νὰ μὴν ἔρθῃ ἐδῶ ψυχὴ καὶ θεὸς δὲ θεὸς σοῦ ἀρπάξῃ
 τὰ χτήματα, ὅσο τὸ νησί τὸ κατοικοῦν ἀνθρώποι.
 Μὰ τώρα θέλω νὰ μοῦ πῆς, καλέ μου, γιὰ τὸν ξένο,
 ποποῦθε νά 'ναι ἐλόγου του ; ποιά χώρα λείει δική του ;
 ποιά νά 'ναι ἢ φύτρα του μαθές, τὸ πατρικὸ του χῶμα ;
 μπᾶς καὶ μαντάτα σοῦ 'φερε πῶς ἔρχεται ὁ γονιὸς σου ;
 ἢ νά 'ρθε ἐδῶ γυρεύοντας δικές του τάχα ἀνάγκες ; 410
 Φάνηκε μόλις, κι ἔφυγε δὲν ἔμεινε δὰ κιόλας
 νὰ γνωριστῆ· καὶ πρόστυχος δὲν ἔμοιαζε στὴν ὕψῃ. »
- Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
- « Ὁ κύρης μου πιά γυρισμὸ, ὦ Εὐρύμαχε, δὲν ἔχει·
 μήτε μαντάτα ἀκούγω ἐγὼ, σὰ φτάνουν ἀπὸ κάπου,
 μήτε μαντεῖες πιά ψηφῶ σὰν προσκαλέσῃ ἡ μάνα
 μάντη στὸ σπίτι καὶ ρωτάῃ. Ὁ ξένος πού εἶδες εἶναι
 φίλος δικός μου πατρικὸς ἀπὸ τὴν Τάφο, ὁ Μέντης·
 τοῦ φρόνιμου τοῦ Ἀχιάλου παινιέται γιὸς πῶς εἶναι,
 καὶ βασιλιάς τῶν Ταφιδῶν, πού τὸ κουπὶ ἀγαπᾶνε. »
- Αὐτὰ εἶπε, κι ὅμως τῆ θεᾶ στὸ νοῦ τὴν εἶχε πάντα. 420
 Ἐκεῖνοι ὥστόσο στὸ χορὸ καὶ στὸ γλυκὸ τραγοῦδι
 τὸ γύρισαν, καὶ γλέντιζαν ὥσπου νὰ ῥθῆ τὸ βράδυ.
 Καὶ καθὼς γλέντιζαν, τ' ἀχνὸ κατέβηκε τὸ βράδυ·
 καθένας τότες σπίτι του τραβοῦσε νὰ πλαγιάσῃ,

καὶ πῆγε κι ὁ Τηλέμαχος στὸν ἀψηλοχτισμένο
 τὸ θάλαμο πού σφάνταζε μὲς στὴν αὐλὴ τὴν ὠρία,
 νὰ μπῆ στὴν κλίνη του, πολλὰ στὸ νοῦ του μελετώντας.
 Ἡ Εὐρύκλεια τότες τοῦ ἔφερε τὰ φώσια τ' ἀναμμένα,
 τοῦ Ὠπτα ἢ κόρη ἢ μπιστευτὴ, τοῦ γιοῦ τοῦ Πεισηγόρη,
 π' ὁ Λαέρτης ἄλλοτες μικρὴ τὴν πῆρε κοπελοῦδα 430
 μὲ εἴκοσι βόδια πλερωμῆ, καὶ μέσα στὸ παλάτι
 τὸ ἴδιο μὲ τὴν ἄξια του γυναῖκα τὴν τιμοῦσε,
 μὰ ἀντάμα τῆς δὲν πλάγιαζε, νὰ μὴ χολιάσῃ ἐκεῖνη·
 αὐτὴ τὰ φώσια ἀνέβασε, πού ἀπὸ τίς ἄλλες δοῦλες
 τὸν εἶχε ἀγάπη ξέχωρη, κι ἀπὸ μωρὸ τὸν κοίτα.
 Ἄνοιξε αὐτὸς τὸ θάλαμο τὸν τεχνικὰ φτιασμένο,
 στὴν κλίνη κάθισε, ἔβγαλε τὸ μαλακὸ χιτώνα,
 τὸν ἔθεσε στῆς φρόνιμης γερόντισσας τὰ χέρια,
 κι αὐτὴ σὰν τότε δίπλωσε καλά, σὲ ξυλοκάρφι
 τὸν κρέμασε, παράδιπλα στὸ τορνευτὸ κλινάρι, 440
 κι ἤβγε, τῆς θύρας σέρνοντας τὴν ἀργυρὴ κρικέλα,
 ἀπέξωθε μὲ τὸ λουρὶ τὸ σύρτη τῆς τραβώντας.
 Κι αὐτὸς μὲ ἀνθὸ τοῦ προβατιοῦ γιὰ σκέπασμα ὅλη νύχτα
 τὸ δρόμο συλλογιότανε πού ἢ Ἄθηνᾶ τοῦ ξήγα.

ΡΑΨΩΔΙΑ Β

Ἐφεζ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
 καὶ τοῦ Ὀδυσσεᾶ ὁ ἀκριβογιὸς σηκώθη ἀπὸ τὸ στρῶμα,
 ντύθηκε, ζώνει τὸ σπαθὶ τὸ κοφτερὸ στὸν ὄμο,
 ὠρία ποδένει σάνταλα στὰ πόδια τὰ λαμπρά του,
 καὶ βγαίνει ἀπὸ τὸ θάλαμο μὲ ἀθάνατο παρόμοιος.
 Διαλαητάδες πρόσταξε καλόφωνους ἀμέσως
 τοὺς μακρομάλληδες Ἀχαιοὺς σὲ συντυχία νὰ κράξουν.
 Τοὺς κράξανε, καὶ γλήγορα συνάχτηκαν ἐκεῖνοι.
 Καὶ σὰ συνάχτηκαν, καὶ μιὰ παρέα ὅλοι γενῆκαν,
 κινάει ἐκεῖ μὲ χάλκινο κοντάρι στὴν παλάμη, 10
 μονάχος ὄχι· δυὸ σκυλιὰ γοργόποδ' ἀκλουθοῦσαν,
 κι ἡ Ἄθηνᾶ μὲ θεόλαμπρη τὸν περεχοῦσε χάρη.
 Τὸνε θαμάζανε ὅλοι τους σὰν ἔρχονταν. Καθίζει

στο πατρικό του τὸ θρονί, κι οἱ γέροι δίνουν τόπο.
 Τότες ὁ Αἰγύπτιος ὁ ἤρωας ἀρχίνησε τὸ λόγο,
 σκυφτὸς ἀπὸ τὰ γερατειά, καὶ μὲ πολλὰ στὸ νοῦ του.
 Τὶ κι ἐκεينوῦ ὁ ἀκριβογιὸς μὲ τὸ θεϊκὸ Ὀδυσσεά
 στὸ Ἴλιο τότες μίσεψε μὲ κουφωτὰ καράβια,
 ὁ Ἄντιφος, κονταριστῆς, ποῦ ὁ Κύκλωπας ὁ ἄγριος
 τὸν ἔκοψε, καὶ δεῖπνο του τὸν ἔκαμε στὸ σπήλιο.
 Τοῦ ἔμειναν τρεῖς· ὁ Εὐρύνομος, μνηστήρας κι αὐτὸς ἕνας,
 κι οἱ ἄλλοι δυὸ νοιαζόντουσαν τὰ γονικὰ χωράφια·
 μὰ ἐκεῖον τὸν εἶχε ἀξέχαστο καὶ τὸν πικροθρηνοῦσε.
 Καὶ δάκρυα τώρα χύνοντας ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·

20

« Ἀκοῦστε με τὸ τί θὰ πῶ, Θιακήσοι. Συντυχία μας
 δὲν ἔγινε, ἢ συνέδριο μας κανένα ἀφότου ὁ μέγας
 ὁ Ὀδυσσεάς μίσεψε μὲ κουφωτὰ καράβια.

Ποιὸς τώρα ἔδῳ μᾶς κάλεσε ; ποιὸς τόσην ἔχει ἀνάγκη ;
 ἀπὸ τοὺς νέους τάχα γιὰ ἀπ' τοὺς παλιούς μας νὰ ἴναι ;
 ν' ἄκουσε τάχα στράτευμα πὼς πλάκωσε, καὶ θέλει
 σὰν πρῶτος ποῦ τ' ἀπεικάσε νὰ μᾶς τὸ φανερώση ;
 ἢ γι ἄλλο τίποτις κοινὸ θὰ βγῆ νὰ μᾶς μιλήση ;
 Καλὸς μοῦ φαίνεται ἄνθρωπος, καὶ βλογγημένος νὰ ἴναι.
 Νὰ τοῦ χαρίζη ὁ Δίας καλὰ, ὅσα ζητάει ἢ ψυχὴ του. »

30

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος τὰ ἔχε καλὸ σημάδι.
 Καὶ πιά δὲν κάθουνταν, παρὰ ποθώνοντας νὰ μιλήση,
 στάθη στὴ μέση· τοῦ ἔβαλε στὸ χέρι δεκανίκι
 ὁ κήρυκας Πεισήνορας, μὲ νοῦ καὶ γυνῶσες ἄντρας.
 Καὶ τότες πρῶτα γύρισε κατὰ τὸ γέρο, κι εἶπε·

« Αὐτὸς, ὦ γέρο, ποῦ ρωτᾶς, θὰ δῆς, μακριὰ δὲν εἶναι·
 ἐγὼ τὸν κόσμον κάλεσα, τί ἐμένα ἀγγίζει ὁ θόνος.
 Καὶ μήτε στράτευμα ἄκουσα νὰ πλάκωσε, καὶ θέλω
 σὰν πρῶτος ποῦ τ' ἀπεικάσα νὰ σᾶς τὸ φανερώσω,
 μήτ' ἄλλο τίποτις κοινὸ δὲ βγαίνω νὰ ξηγησῶ,
 παρὰ δικό μου πάθημα, ποῦ μοῦ ἔπεσε στὸ σπιτί
 διπλό· τὸν ἄξιό μου ἔχασα γονιὸ ποῦ κυβερνοῦσε
 ἑσᾶς ἐδῶ ὅλους μιὰ φορὰ σὰν ἡμερος πατέρας,
 κι ἄλλο, χειρότερο πολὺ, ποῦ πάει νὰ ξολοθρέψη
 τὸ σπιτικὸ μου, κι ὅλο μου τὸ βιδὸς νὰ τ' ἀφανίσῃ. »

40

Μνηστῆρες πλῆθος πέσανε τῆς ἄθελῆς μου μάνας,
 γιοὶ τῶν ἀντρῶν ποὺ βρίσκονται προυχόντοι μὲς στὸν τόπο,
 καὶ νὰ φανοῦνε τρέμουνε στοῦ Ἰκάρου τοῦ γονιοῦ τῆς,
 ποὺ αὐτὸς τῆ θυγατέρα του θὰ προίκιζε, καὶ σ' ὅποιον
 πιὸ ταιριαστὸς τοῦ φαίνονταν, τὴν ἔδινε γυναίκα.

50

Μόνε σ' ἐμᾶς ὄλοκαιρὶς χαζεύοντας ἐκεῖνοι
 καὶ βόδια σφάζοντας κι ἄρνιά, καὶ τὰ παχιά τὰ γίδια,
 τὰ χαίρουνται, καὶ πίνουνε τὸ φλογερὸ κρασί μου,
 τοῦ κάκου, καὶ τὰ καταλοῦν· γιατί ἄντρας πιά δὲ στέκει
 σὰν ποὺ ὁ Δυσσέας ἦτανε, τὸ σπίτι νὰ γλιτώσῃ.

Κι ἐμεῖς γι' αὐτοὺς δὲ σῶνουμε· μὰ ἀλήθεια καὶ κατόπι
 θά'μαστε ἐμπρός τους ἀχαμνοὶ κι ἀνήξεροὶ ἀπὸ μάχη.

60

Νά'χα μαζί μου δύναμη, κι ἐγὼ θ' ἀντιστεκόμουν,
 τί ἀβάσταχτά 'ναι ἐτούτα πιά· μοῦ ἀφάνισαν τὸ σπίτι
 καὶ πῆγε· νιώστε τὴν κι ἐσεῖς αὐτὴ τὴν ἀδικιά τους,
 ντραπήτε ἐκεῖνους τοὺς λαοὺς ποὺ γύρω γειτονεοῦν,
 καὶ φοβηθῆτε τοὺς θεοὺς, μὴν ὀργιστοῦν καὶ ρίξουν
 μιὰ μέρα στὸ κεφάλι σας τὰ μαῦρα αὐτὰ τὰ ἔργα.

Προσπέφτω σας, γιὰ τ' ὄνομα τοῦ Δία καὶ τῆς Θέμης,
 ποὺ τῶν ἀντρῶν τίς συντυχιές αὐτὴ σκορπάει ἢ φέρνει,
 πάψτε, καλοὶ μου, ἀφήστε με μὲς στὸν καημὸ νὰ λιώνω
 μονάχος, ἂν ὁ δοξαστὸς πατέρας μου Ὀδυσσεὺς
 στοὺς Ἀχαιοὺς δὲν ἔκαμε κακὸ ἀπὸ ὄχλητά του,
 ποὺ τώρα μ' ὄχλητα κι ἐσεῖς τὸ ξεπλερώνετέ μου,
 σ' ἐτούτους θάρρος δίνοντας· πιὸ κέρδος γιὰ τὰ μένα
 ἐσεῖς νὰ καταλοῦσατε τὸ βιὸς καὶ τὰ καλά μου.

70

Νά'σαστε ἐσεῖς, τὸ δίκιο μου θὰ τό 'βρισκα μιὰ μέρα·
 τί μὲς στὴ χώρα θά'βγαίνα, καὶ γκαρδιακὰ μιλώντας
 τὰ πλοῦτια μου θὰ γύρευα, ὥσπου ὅλα νὰ δοθοῦνε.
 Μὰ τώρα πόνου ἀγιάτρευτο μοῦ βάζετε στὰ σπλάχνα.»

Αὐτὰ τοὺς εἶπε μὲ χολή, κι εὐτὺς τὸ δεκανίκι
 χάμου πετᾶει δακρύζοντας· κι ὅλους τοὺς πῆρε ἢ λύπη.
 Σωποῦσαν, καὶ κανένas τους νὰ βγάλη δὲν κοτοῦσε
 λόγο σκληρό, κι ἀπάντησῃ νὰ δώσῃ· μόνο ὁ Ἀντίνοσ
 σηκώθηκε ἀπ' τοὺς Ἀχαιοὺς, κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη.

80

« Μωρὲ λογά, ἀχαλίνωτε Τηλέμαχε, τί λές μας ;

μᾶς βρίζεις, κι ἀβανιάσματα νὰ μᾶς κολλήσης θέλεις·
μὰ ξέρε το πῶς δὲ σοῦ φταῖν οἱ Ἀχαιοὶ οἱ μνηστῆρες,
παρὰ ἢ μανούλα σου τὰ φταίει, πού χίλια ξέρει ὁ νοῦς της.

Τρεῖς χρόνοι τώρα πέρασαν, καὶ τέταρτος κοντεύει,
πού αὐτὴ γελάει τοὺς Ἀχαιοὺς. Ἐλπίδες δίνει σ' ὅλους,
καὶ καθενοῦ ξεχωριστὰ ταξίματα τοῦ στέλνει,

90

αὐτὴ ὅμως ἄλλα μελετάει. Καὶ κοίταξε κι ἐτούτῃ
τὴν πονηριά πού μπόρεσε νὰ σοφιστῇ καὶ νὰ ἔβρη.
Στῆναι θεόμακρο πανὶ στὸν πύργο της νὰ φάνη,

φιλόκλωστο κι ἀμέτρητο, καὶ λέει μας· « Παλικάρια,
μνηστῆρες μου, τώρα ὁ λαμπρὸς πού ἀπέθανε Ὀδυσσεάς,
μὴ βιάζετε τὸ γάμο μου, γιὰ ν' ἀποσώσω πρῶτα

τὸ πανικό, νὰ μὴ χαθοῦν τὰ νήματα τοῦ κάκου,
πού τό ἔχω γιὰ τὸ σάβανο τοῦ ἥρωα τοῦ Λαέρτη,
σὰν ἔρθῃ ὁ κορμιοτεντωτῆς ὁ χάρος καὶ τὸν πάρη,

100

μπὰς καὶ καμιὰ τῶν Ἀχαιῶν κερά μὲ ψεγαδιάση,
ἂν κείτεται ἀσαβάνωτος, πού ἔταν καὶ τόσο πλούσιος.»
Αὐτὰ εἶπε, κι οἱ λεβέντικες τὰ δέχτηκαν ψυχές μας.

Λοιπόν, τίς μέρες ἔφαινε τὸ θεόμακρο πανὶ της,
τὴ νύχτα ὅμως τὸ ξέφαινε σὰν ἔφερναν τὰ φῶτα.

Τρεῖς χρόνους μᾶς κρυφόπαιζε, κι ἔτσι μᾶς ἔπειθε ὅλους·
μὰ οἱ ἐποχὲς σὰ φέρανε τὸν τέταρτο τὸ χρόνο,
μιά της γυναίκα πόξερε, μᾶς τὰ φανέρωσε ὅλα,
καὶ πιάσαμέ την τὸ λαμπρὸ πανὶ της νὰ ξεφαίνη.

Καὶ τότες πιά μὲ τὸ στανιὸ τὸ τέλειωσε ἀπ' ἀνάγκη·
κι ἐσένα, νὰ τί ἀπάντηση σοῦ δίνουν οἱ μνηστῆρες,
κι ἐσύ νὰ ξέρης, κι οἱ Ἀχαιοὶ νὰ μάθουν ὅλοι ἐτούτοι.

110

Ξεδιάβασ' την τὴ μάνα σου, καὶ πὲς νὰ πάη νὰ πάρη
ὅποιον καλέση ὁ κύρης της κι ὅποιον αὐτὴ θελήσῃ.

Μὰ ἃ μελετᾷ τοὺς Ἀχαιοὺς νὰ βασανίσῃ ἀκόμα,
μὲ ὅσα φυλάει τῆς Ἀθηναῖς χαρίσματα ἢ ψυχὴ της,
μὲ τὴν πιδέξια τέχνη της, μὲ τὴ λαμπρὴ ξυπνάδα,

τίς μαριολιές, πού σὰν κι αὐτὲς μῆτ' οἱ παλιές ἐκεῖνες
ὠριομαλλοῦσες Ἀχαιῆς δὲν ἄκουσα ἂν τίς εἶχαν,
ἢ Ἀλκμήνη, ἢ ὠριοστεφάνωτῃ Μυκῆνη, μῆτε ἢ Τύρω,
πού μιά τους δὲν τῆς ἔμοιαζε στὸ νοῦ τῆς Πηνελόπτης,

120

αὐτὸ ὅμως δὲν τ' ἀπέικασε· πὼς θὰ σοῦ τρῶνε οἱ ἄλλοι
 τὸ βίος σου καὶ τὰ πλοῦτια σου ὅσο πεισμώνει ἐκείνη
 στή γνώμη ποῦ οἱ ἀθάνατοι τῆς βάλανε στὸ νοῦ της.
 Μεγάλο ἀπόχτησε ὄνομα γιὰ λόγου της, μὰ ἐσένα
 ἀριθμητὰ σὲ στέρησε καλά. Καὶ γινώριζέ το,
 πὼς ἐμεῖς μήτε σ' ἐξοχή μήτε κι ἄλλοῦ δὲν πᾶμε,
 πρὶν αὐτὴ πάρη ἀπὸ τὰ μᾶς τὸν ἄντρα ποῦ διαλέξη. »

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·

« Ἀντίνο, ἀπὸ τὸν πύργου μου δὲ γίνεται νὰ διώξω
 ἐκείνη ποῦ μὲ γέννησε καὶ μ' ἔθρεψε· ὁ γονιός μου,
 ζῆ-ἀπέθανε, σὲ ξένη γῆς ἀπόμεινε· ἂν τὴ στείλω
 τὴ μάνα ἐγὼ στὸν κύρη της, θὰ τ' ἀκριβοπλερώσω. »

Κι ἀπ' τὸν Ἰκάριο συφορὸς κι ἀπ' τὸ θεὸ θὰ μοῦ ῥθουν,
 σὰ φεύγει ἡ μάνα καὶ ξορκάει τίς μαῦρες Ἐρινύες·
 μὰ καὶ τοῦ κόσμου ἐπάνω μου τὴν κατηγορία θὰ ἔχω·
 ὥστε ποτές μου τέτοιο ἐγὼ δὲν ξεστομίζω λόγο.

Κι ἀτοί σας ἂν τὸ νιώθετε τὸ κρίμ' αὐτό, νὰ σύρτε,
 ἄλλα τραπέζια νά βρετε, δικό σας βίος νὰ τρῶτε,
 ὁ ἕνας σπῆτι τοῦ ἄλλουοῦ. Μὰ ἂν πάλε ἐσεῖς θαρρῆτε
 πὼς εἶναι δίκιο κι εὐλογο νὰ καταλυοῦνται πλοῦτια
 ἑνὸς ἀνθρώπου ἀπλέρωτα, σκορπᾶτε τα· ἐγὼ τότες
 καλῶ βοήθεια τοὺς θεούς, ἴσως κι ὁ Δίας φέρη
 τὸ γδικιωμὸ ποῦ ἀξίζει σας, κι ἔτσι κι ἐσεῖς κατόπι
 πεδῶθε δίχως πλερωμὴ μιὰ καὶ καλὴ χαθῆτε. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ βροντόφωνος ὁ Δίας τότες στέλνει
 ἀπ' τ' ἀψηλὸ βουνόκορφο δυὸ αἰτούς καὶ ξεκινᾶνε.

Πέταγαν πρῶτα ἀνάλαφρα σὰ φύσημα τοῦ ἀνέμου,
 πλευρὸ πλευρὸ διαβαίνοντας μὲ τὰ φτερά ἀπλωμένα·
 μὰ στῆς πολύβοης συντυχιᾶς σὰν ἔφτασαν τὴ μέση,
 στριφογυρνοῦν, καὶ μὲ βαρὺ φτερούγιασμα κοιτώντας
 πρὸς τὰ κεφάλια τοῦ λαοῦ ματιές θανάτου ρίχτουν·
 καὶ μὲ νυχιές σὰν ἔσκισαν τὰ μοῦτρα, τὰ λαιμά τους,
 δεξὰ κινώντας πέρασαν τίς κατοικιές τῆς χώρας.
 Θαμάσαν ὅλοι βλέποντας τὰ ὄρνια σὰ φανῆκαν,
 κι ὁ νοῦς τους ἀνιστόραγε τὰ μέλλανε νὰ γίνουν.
 Ὁ γέρος τότε ἤρωας τοὺς μίλησε Ἀλιθέρης,

τοῦ Μάστορα, πού πρῶτος τους κρινότανε ὀλονῶνε
 στή γνώριση τῆς μαντικῆς, στήν ὀρμηγιὰ τῶν ὄρνιων·
 αὐτὸς λοιπὸν καλόγνωμα ξαγόρεψέ τους κι εἶπε· 160
 «Ἀκοῦστε με, ὦ Θιακήσοι ἐσεῖς, καὶ μάλιστα οἱ μνηστῆρες,
 τὸ τί ἔχω τώρα νὰ σᾶς πῶ καὶ νὰ σᾶς φανερώσω.
 Βαρὺ κακὸ τοὺς ἔρχεται· δὲ δύνεται ὁ Δυσσέας
 νὰ μείνη πιά πολὺν καιρὸ μακριὰ ἀπὸ τοὺς δικούς του·
 σιμὰ ἐδῶ κάπου θάνατο γιὰ τοὺς μνηστῆρες σπέρνει
 μὰ κι ἄλλοι μας ἐδῶ πολλοὶ θὰ πάθουμε μαζί τους,
 πὺν κατοικιά μας ἔχουμε τὸ ξάστερο τὸ Θιάκι·
 τὸ πῶς θὰ τοὺς μποδίσουμε ἀπὸ τώρα ἄς στοχαστοῦμε,
 ἢ ἐτούτοι πρῶτοι ἄς πάψουνε· τί γιὰ καλὸ τους εἶναι.
 Δὲν προφητεύω ἀνήξερως· κατέχω τὰ πὺν κρένω· 170
 ἔτσι κι ἐκειοῦ ὅσα μάντεψα ἐγὼ τότες, ὅλα βγήκαν
 ὅταν οἱ Ἀργῆτες ὅλοι τους στοῦ Ἰλιου τὴ χώρα ὀρμοῦσαν,
 κι ἀντάμα τους ὁ τρίξυπνος ξεκίναε Ὀδυσσέας.
 Θὰ πάθη, τοῦ ἴεγα, πολλά, θὰ χάση τοὺς συντρόφους,
 καὶ θὰ γυρίση ἀγνώριστος στὰ εἴκοσι τὰ χρόνια
 στὸν τόπο του· καὶ νά, πὺν αὐτὰ τώρα τοῦ βγαίνουν ὅλα.»
 Καὶ τοῦ Πολύβου ὁ Εὐρύμαχος ἀντίσκοφε καὶ τοῦ ἴε·
 «Σπίτι σου σέρνε, γέρο ἐσύ, καὶ βγάξε τῶν παιδιῶ σου
 μαντεῖες, μπάς καὶ πάθουνε κανὲ κακὸ κατόπι·
 προφήτης εἶμ' ἐγὼ σ' αὐτὰ πολὺ καλύτερός σου. 180
 Ὀρνια γυρίζουνε πολλά κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἥλιου,
 μὰ δὲ μαντεύουν ὅλα· πάει, χάθη ὁ Δυσσέας στὰ ξένα·
 μακάρι ν' ἀφανίζουσαν κι ἐσύ μαζί μ' ἐκεῖνον,
 νὰ μὴ μᾶς ψέλνης τώρα ἐδῶ τίς τόσες μαντικὲς σου,
 κεντώντας ἀδιαφόρετα τὸ χόλιασμα τοῦ γιοῦ του,
 μ' ἐλπίδα κι ἴσως σπίτι σου κάποιο σοῦ στείλῃ δῶρο.
 Σοῦ λέω ἐγὼ μιὰ καὶ καλή, κι αὐτὸ πὺν πῶ τελειέται·
 ἐσύ πὺν ξέρεις τὰ παλιὰ καὶ τὰ πολλά, ἂν ἐτούτου
 τοῦ νέου ἀνάψης τὴν ὀργὴ μὲ πλανερὰ σου λόγια,
 πρῶτος αὐτὸς χερότερα θὰ πάθη ἀπ' ἀφορμὴ σου, 190
 καὶ μήτε ἀπ' αὐτουνοὺς καλὸ δὲ θένα δῆ, κι ἐσένα
 μὲ πρόστιμο θὰ ψήσουμε βαρὺ, πὺν σὰν πλερώνης
 ἀπὸ τὸν πόνο, γέρο μου, θένα λυσσάξῃ ὁ νοῦς σου.

Και τώρα τὸν Τηλέμαχο μπρὸς σ' ὅλους συβουλεύω
 νὰ πῆ τῆς κερά μάνας του νὰ σύρῃ στοῦ γονιοῦ της,
 κι αὐτοὶ θὰ τὴν παντρέψουνε κι ἀρίφνητα θὰ βγάλουν
 προικιά, σὰν ποὺ ταιριάζουσε σὲ κόρη ἀγαπημένη.

Τὶς βαρετές μας προξενειές ἀλλιῶς δὲν παραιτοῦμε,
 τί στάλα δὲ φοβόμαστε κανέναν ἐδῶ πέρα,
 μὰ μήτε τὸν Τηλέμαχο μὲ τὰ πολλὰ τὰ λόγια·

200

κι οὐδὲ ψηφοῦμε, γέροντα, τίς προφητεῖες ποὺ βγάζεις,
 τίς ἀνωφέλευτες, ποὺ πιὸ σιχαμερὸ σὲ κάνουν.

Τὰ πλούτια του θὰ τρώγονται κι ἀγύριστα θὰ μνήσκουν,
 ὅσο αὐτὴ παίξει τοὺς Ἀχαιοὺς, τὸ γάμο ἀργοπορώντας·
 καὶ πάντα θὰ προσμένουμε καὶ θὰ λογομαχοῦμε
 γιὰ τίς περισσιες χάρες της, καὶ σ' ἄλλες δὲ θὰ πᾶμε,
 ἀπ' ὅσες ταίρια γίνονται καλὰ τοῦ καθενῶ μας. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει·

« Εὐρύμαχε, κι οἱ ἄλλοι ἐσεῖς καμαρωτοὶ μνηστήρες,
 μήτε μιλῶ γι' αὐτὰ ἐγὼ πιά, κι οὐδὲ παρακαλῶ σας·
 αὐτὰ τώρα κι οἱ ἀθάνατοι κι οἱ Ἀχαιοὶ τὰ ξέρουν.

210

Παρὰ καράβι γλήγορο κι εἴκοσι δόστε μου ἄντρες,
 ἀπὸ ν'αν τόπο σ' ἄλλονα ταξίδι νὰ μὲ πάρουν.

Στὴν Πύλο τὴν ἀμμουδερὴ θὰ σύρω καὶ στὴ Σπάρτη,
 τοῦ πλανημένου μου γονιοῦ τὸ γυρισμὸ νὰ μάθω·
 ἢ κάποιος θὰ μοῦ πῆ θνητός, ἢ τὴ φωνὴ θ' ἀκούσω
 ποὺ στέλνει ὁ Δίας καὶ στὴ γῆς συχνὰ σκορπάει τίς φῆμες.

Κι ἂ μάθω πὼς ὁ κύρης μου καὶ ζῆ καὶ θὰ γυρίσει,
 ὡς ἓνα χρόνο, κι ἄς πονῶ, θένα ἴπαντέξω ἀκόμα·
 ἂν πάλε πὼς ἀπέθανε καὶ πὼς μοῦ χάθη ἀκούσω,
 γυρίζω πίσω στὰ γλυκὰ λημέρια τῆς πατρίδας,
 τοῦ στήνω μνήμα, νεκρικὰ πολλὰ τοῦ θέτω δῶρα,
 ὅσα τοῦ πρέπουν, κι ὕστερα παντρέω καὶ τὴ μάνα. »

220

Αὐτὰ σὰν εἶπε, κάθισε· κι εὐτύς σηκώθη ὀμπρὸς τοὺς
 ὁ Μέντορας ποὺ σύντροφο ὁ λαμπρὸς Δυσσέας τὸν εἶχε,
 καὶ φεύγοντας στὰ χέρια του τὸ σπιτικό του ἀφῆκε,
 ὅλοι ν' ἀκοῦν τὸ γέροντα, καὶ νὰ φυλάῃ τὰ πάντα·
 ἐκεῖνος μὲ καλογνωμιὰ ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·

« Ἀκοῦστε με τὸ τί θὰ πῶ, Θιακήσοι. Πιὰ κανένας

ἄς μὴ μᾶς ἔρθῃ βασιλιάς, καλόβουλος καὶ δίκιος 230
 καὶ πρόσχαρος, παρὰ σκληρῶς καὶ κακοπράχτης νά'ναι,
 ἀφοῦ τὸ θεϊκὸ Ὀδυσσεῖα κανέννας δὲ θυμᾶται,
 μὲς στὸ λαὸ πού σά γονιὸς μ' ἀγάπη τὸν κυβέρνει.
 Καὶ δὲ θαμάζουμαι ἔτουνους τοὺς ἀφοβους μνηστῆρες,
 πού ἔργατα παράνομα μὲ πονηριῆς σκαρώνουν·
 ἂν αὐτοὶ τρῶν καὶ καταλοῦν τοῦ Ὀδυσσεῖα τὸ σπίτι,
 μὲ τῆ ζωὴ τους παίζουνε, καὶ λὲν πῶς χάθη ἐκεῖνος.
 Μὰ ἐσᾶς τοὺς ἄλλους, πού βουβοὶ καθόσαστε, καὶ λόγο
 δὲ βγάζετε ἔναντίο τους, νά τοὺς καταδαμάσετε, 240
 ἐσεῖς οἱ πάμπολλοι, αὐτουνους τοὺς μετρητοὺς μνηστῆρες. »

Κι ὁ Λειώκριτος τοῦ Εὐήνορα γυρίζει κι ἀπαντάει του·
 « Μέντορα ἐσύ, κακόμυαλε καὶ κλούβιε, τί φωνάζεις ;
 Τοὺς λὲς νά μᾶς δαμάσουνε, κι ὥστόσο δύσκολό 'ναι
 οἱ λίγοι νά χτυπήσουνε πολλοὺς γιὰ φαγοπότι.
 Κι ἂν ὁ Θιακῆσος Ὀδυσσεῖας φανερωθῇ ἀπατός του,
 κι ἀπὸ τὸν πύργο σοφιστῆ νά διώξῃ τοὺς μνηστῆρες,
 ἐκεῖ πού τραγοπίνουνε τὰ παλικάρια ἀντάμα,
 δὲ θά 'χαίρε ἢ γυναίκα του πού γύρισε ὁ καλὸς της,
 τί μαῦρο τέλος θά 'βρισκε ἐκεῖ μέσα πολεμώντας 250
 ἕνας αὐτὸς μὲ τοὺς πολλούς· μὰ ἐσύ σωστὰ δὲν τά 'πες.
 Ἐλᾶτε τώρα ἐσεῖς, παιδιά, σκορπιέστε στὶς δουλειῆς σας·
 ὁ Ἀλιθέρησος τούτονε κι ὁ Μέντορας ἄς βάλουν
 στὸ δρόμο του, σὰν πού 'ναι δὰ καὶ γονικοὶ του φίλοι.
 Μὰ ἐγὼ θαρρῶ πολὺν καιρὸ θά κάθεται στὸ Θιάκι
 ν' ἀκούῃ μαντάτα, καὶ ποτὲς δὲ θά χαρῆ ταξίδι. »

Αὐτὰ σὰν εἶπε, σκόρπισε τῆ συντυχιά μὲ βιάση.
 Καὶ σύρανε στὸ σπίτι του ὁ καθέννας, κι οἱ μνηστῆρες
 κατὰ τὸν πύργο κίνησαν τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεῖα.

Τότες μακριὰ ὁ Τηλέμαχος στ' ἀκρόγιαλο κατέβη, 260
 τὰ χέρια θαλασσόνιψε, κι ἔκαμε δέηση κι εἶπε·

« Ἄκου μ', ἐσύ ὁ θεός, πού ἐχτὲς στὸν πύργο ἤρθες καὶ μοῦ 'πες
 νὰ πάρω πλοῖο καὶ στ' ἀχνὰ τὰ πέλαα ν' ἀρμενίσω,
 νὰ μάθω ἂ γύρισε ὁ γονιὸς πού λείπει τόσους χρόνους,
 κι ὅμως μποδίζουσι οἱ Ἀχαιοί, καὶ μάλιστα οἱ μνηστῆρες,
 πού 'ναι μεγάλη ἢ κάκια τους, περίσσια ἢ περηφάνια. »

Αὐτὰ σὰν προσευκίηθηκε, νά, ἡ Ἄθηνᾶ προβάλλει,
 μὲ τῆ φωνῆ καὶ τὸ κορμὶ τοῦ Μέντορα ἀντικρὺ του,
 καὶ συντυχαίνει του, καὶ λέει μὲ φτερωμένα λόγια·

« Τηλέμαχε, ἄναντρο ἢ χαζὸ δὲ θὰ σὲ λὲν κατόπι,
 270 ἂν τοῦ γονιοῦ σου ἢ λεβεντιά μέσα σου μνήσκη, κι εἶσαι
 τέτοιος ποὺ ἐκεῖνος ἦτανε καὶ σ' ἔργα καὶ σὲ λόγια·
 καὶ τότες τὸ ταξίδι σου δὲν πάει χαμένο, θὰ βῆγη.
 Μ' ἂν ἐκείνου δὲν εἶσαι ἐσὺ γιὸς καὶ τῆς Πηνελόπης,
 αὐτὰ ποὺ λαχταρᾶς θαρρῶ δὲ θὰ τὰ δῆς νὰ βγοῦνε.
 Λίγα στὸν κόσμον αὐτὸ παιδιὰ μὲ τοὺς γονιούς τους μοιάζουν,
 χειρότεροι εἶναι οἱ πιὸ πολλοί, καλύτεροί ν' αἰεὶ λίγοι.

Μὰ ἀφοῦ δὲ θὰ 'σαι ἐσὺ ἄναντρος μὴδὲ χαζὸς κατόπι,
 κι ἀφοῦ ποτές δὲ σ' ἄφησε τοῦ Ὀδυσσέα ἢ γνῶση,
 μελέτα το πῶς τὰ ἔργα αὐτὰ ἐσὺ θὰ τὰ τελέσης,
 280 κι ἀψήφα τους τοὺς ἄμυαλους αὐτοὺς καὶ τίς βουλές τους,
 τί γνῶση αὐτοὶ δὲν ἔχουνε καὶ δίκιο δὲ γνωρίζουν·
 δὲν ξέρουν πῶς ὁ θάνατος κι ἡ μαύρη τους ἢ μοίρα
 εἶναι κοντά, καὶ θὰ τοὺς φάη μονήμερα ὀλονοὺς τους.
 Καὶ τὸ ταξίδι ποὺ ζητᾶς πολὺ πιά δὲ θ' ἀργήση·
 τέτοιος σου φίλος πατρικὸς ἐγὼ 'μαι, ποὺ καράβι
 θὰ σοῦ τοιμάσω γλήγορο, κι ἴδιος θὰ ῥθῶ μαζί σου.

Πήγαινε, σμίξε τώρα ἐσὺ μὲ τοὺς μνηστῆρες σπίτι,
 290 προμήθειες μάζωξε πολλές, καὶ σ' ἀγγεῖα μέσα κλεῖσ' τες·
 μὲς στίς λαγῆνες τὸ κρασί, τ' ἀλεύρι, τὸ μεδοῦλι
 τοῦ κάθε ἀνθρώπου, σὲ πετσιὰ σφιχτοραμμένα βάλ' το·
 κι ἐγὼ πηγαίνω στὸ λαὸ συντρόφους νὰ μαζώξω
 νὰ ῥθουν ἐθελοντές· πολλὰ καράβια ἐδῶ στὸ Θιάκι,
 μὰ θὲς καινούρια θὲς παλιά· θὰ βρῶ καὶ θ' ἀρματώσω
 ἀπ' ὄλα τὸ πιὸ διαλεχτό· τὸ ρίχουμε στὸ κύμα,
 καὶ βγαίνουμε ἀρμενίζοντας στὰ διάπλατα πελάγη. »

Αὐτὰ σὰν τοῦ εἶπε ἡ Ἄθηνᾶ, τοῦ Δία ἢ κόρη, ἐκεῖνος
 ἀσάλευτος δὲν ἔμεινε στῆ θεϊκῆ φωνῆ της,
 μόνε στὸν πύργον κίνησε μὲ σπλάχνα ταραγμένα,
 καὶ βρῆκε τοὺς λεβέντηδες μνηστῆρες στὸ παλάτι·
 γδέρνανε γίδια στὴν αὐλὴ καὶ χοίρους καφαλιζάν.
 300 Ἦρθε ἴσια στὸν Τηλέμαχον γελώντας ὁ Ἄντινος,

καὶ τοῦ ἴπιασε τὸ χέρι του, κι ὀνόμασέ τον κι εἶπε·

« Μωρὲ Τηλέμαχε λογά, ἀχαλίνωτε, μὴ βάζεις
 στὸ νοῦ σου τίποτις κακὸ, μὴτ' ἔργο, μὴτε λόγο,
 μόν' κάθισε νὰ φᾶς νὰ πιῆς σὰν πρῶτα. Κι ὅλα ἐτοῦτα
 θὰ σοῦ τὰ βροῦν οἱ Ἄχαιοί, καράβι, λαμνοκόπους
 καλοῦς, νὰ φτάσης γλήγορα στὴ βλογημένη Πύλο,
 καὶ νὰ γυρέψης ἄκουσμα τοῦ ξέλαμπρου γονιοῦ σου. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
 « Ἄντινο, δὲν μπορῶ μ' ἐσᾶς τοὺς περηφανεμένους
 σὲ φαγοπότια νὰ γλεντῶ χαζὸς καὶ δίχως ἔννοια.
 Τάχα δὲ σώνει πού ὅλοι ἐσεῖς τ' ἀρίφνητα καλὰ μου
 σκορπίστε τα σὰν ἡμίονα μωρὸ παιδί ; μὰ τώρα
 πού ἀντρώθηκα, κι ἀκούγοντας ἀπ' ἄλλονους μαθαίνω,
 κι ὅσο πηγαίνει μέσα μου ἡ ψυχὴ μου δυναμώνει,
 μοῖρα κακὴ θ' ἀγωνιστῶ κι ἐγὼ σ' ἐσᾶς νὰ φέρω,
 εἶτε στὴν Πύλο τραβηχτῶ, ἢ μείνω ἐδῶ στὸ Θιάκι.
 Θὰ πάω — κι ὄχι ἀνώφελο ταξίδι αὐτὸ — περάτης,
 ἀφοῦ δικὰ μου πλοῖα ἐγὼ, δικούς μου λαμνοκόπους
 δὲν ἔχω, καὶ τὸ κρίνατε κι ἐσεῖς ἐτοῦτο κάλλιο. »

Εἶπε, καὶ σιγοτράβηξε τὸ χέρι ἀπὸ τ' Ἄντινου
 τὴν ἀπαλάμη. Στρώνοντας οἱ ἄλλοι τὰ τραπέζια
 μὲ λόγια τὸν κεντούσανε καὶ τότε περγελοῦσαν,
 κι ἀπὸ τοὺς ξιπασμένους νιούς ἕνας αὐτὰ λαλοῦσε·

« Καὶ βέβαια κάποιο φονικὸ ὁ Τηλέμαχος σακρώνει.
 Πηγαίνει ὡς τὴν ἀμμουδερὴ τὴν Πύλο κι ὡς τὴ Σπάρτη,
 βοηθοὺς νὰ φέρῃ μέσα του πάθος μεγάλο βράζει·
 ἴσως κι ὡς στὴν παχιά τὴ γῆς τῆς Ἐφυρας τραβήξῃ,
 κι ἀπὸ κεῖ πέρα βότανα θανατερὰ μᾶς φέρῃ,
 καὶ στὸ κροντήρι ρίξῃ τα κι ὅλους ἐδῶ μᾶς σβήσῃ. »

Καὶ κάποιος ἄλλος πάλε ἐκεῖ τοὺς εἶπε ξιπασμένους·
 « Ποιὸς ξέρει ἂ δὲ μᾶς βγῆ κι αὐτὸς μὲ κουφωτὸ καράβι
 καὶ σὰν τὸν Ὀδυσσεά χαθῆ μακριὰ ἀπὸ κάθε φίλο ;
 Ὁ κόπος θὰ ἴτανε γιὰ μᾶς σὰν πιδὸ πολὺς ἀλήθεια,
 γιατί θὰ μοιραζόμεσταν τὸ ἔχει του, κι ἡ μάνα
 τὸ σπίτι θὰ ἔχε μὲ ὅποιονα τὴν ἔπαιρνε γυναίκα. »

Καὶ στοῦ γονιοῦ ὁ Τηλέμαχος τὸ θάλαμο κατέβη

310

320

330

τὸν ἀψηλὸ καὶ διάπλατο, πόχε σωρούς χρυσάφι
καὶ χάλκωμα, καὶ σεντουκιῆς φορέματα καὶ μύρα,
καὶ πού γλυκόπιτοτο παλιὸ κρασί πολλά πιθάρια
στεκόντουσαν ὀλόγεμα μὲ ἄγνὸ πιτότὸ καὶ θεῖο,
στὸν τοῖχο ἀράδα κολλητά, ἴσως κι ἐρθῆ μιὰ μέρα
πάλε ὁ Δυσσέας στὸν τόπο του, τὰ πάθια του σὰν πάψουν.
Σφιχτὰ δυὸ σανιδόφυλλα σφαλονούσανε τῆ θύρα,
καὶ μέρα νύχτα βρίσκουνταν κελάρισσα γυναίκα,
πού καθετὶς νοιαζότανε μὲ νοικοκυροσύνη,
ἡ Εὐρύκλεια, τοῦ Ὠπα γέννημα, τοῦ γιοῦ τοῦ Πεισηγόρη.
Τὴν ἔκραξε ὁ Τηλέμαχος ἐκεῖ, κι αὐτὰ τῆς εἶπε:

340

«Ἐλα, ὦ γριά, κρασί γλυκὸ μὲς στὶς λαγῆνες χύσε,
τὸ νόστιμο, ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ πού ἐσύ φυλάεις γιὰ κείνον
τὸν ἄμοιρο, τὸ θεόσπαρτο Ὀδυσσεά, πού τὸ ἐλπίζει
μιὰ μέρα πὼς θὰ ξαναρθῆ, τὸ θάνατο ἂν ξεφύγη.
Δώδεκα γέμισε ἀπ' αὐτὲς καὶ καλοστούπωσέ τις,
βάλε καὶ στὰ καλόραφτα δερμάτια μέσα ἄλευρι,
εἴκοσι μέτρα κάμε τα καρπὸ μυλαλεσμένο,
καὶ ξέρε τα μονάχη σου. Κι ἔλα μαζί νὰ τὰ ἔχης,
τί θὰ ῥθω ἀποσπερίς ἐγὼ νὰ τὰ σηκώσω, ἡ μάνα
σὰν ἀνεβῆ στ' ἀνώγι της τῆ νύχτα νὰ πλαγιάσῃ.
Στὴν Πύλο τὴν ἀμμουδερὴ θὰ σύρω, καὶ στὴ Σπάρτη,
τοῦ ἀγαπημένου μου γονιοῦ τὸ γυρισμὸ ἴσως μάθω.»

350

Ἔτο' εἶπε, καὶ ξεφώνισε ἡ Εὐρύκλεια ἡ παραμάννα,
καὶ κλαίγοντας τοῦ ἄλλησε μὲ φτερωμένα λόγια:

360

« Πὼς μπῆκε τέτοιος λογισμὸς, παιδάκι μου, στὸ νοῦ σου ;
καὶ πὼς θὰ πᾶ νὰ πλανηθῆς μαθὲ στῆς γῆς τὴν ἄκρη,
ἐσύ τ' ἀκριβοπαίδι μας ; Ἐκεῖνος πάει πιά, χάθη,
ὁ κύρης σου ὁ διογέννητος, στὰ μακρινὰ τὰ ξένα.
Ἄμα ἐσύ φύγῃς, ἔλοι αὐτοὶ θὰ σοφιστοῦνε τρόπο
νὰ σὲ χαλάσουν ἄξαφνα, καὶ νὰ τὰ μοιραστοῦνε.
Στὸ σπίτι μέσα σύχαζε, τί δὲ σοῦ πρέπει ἐσένα
στ' ἀτρέγγητο τὸ πέλαγο νὰ δέρνεσαι γυρνώντας.»

370

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κάνει:
« Θάρρος δὲν εἶν' αὐτά, ὦ γριά, χωρὶς θεοῦ συνέργεια.
Ὅμως, ν' ἀμώσης πὼς ἐσύ λόγο δὲ λὲς τῆς μάνας,

ἐντέκατη ἢ δωδέκατη ὥσόντου νά ῥθη μέρα,
ἢ πρὶ γυρέψη νά μὲ δῆ, καὶ μάθη πιά πῶς λείπω,
γιά νά μὴν κλαίγη καὶ χαλνάη τὴν ἄμορφή της ὄψη. »

Αὐτὰ εἶπε της καὶ τοῦ ἔβαλε ἢ γριά μεγάλην ὄρκο.
Καὶ στοὺς θεοὺς σὰν ἄμωσε, καὶ πῆρε ὁ ὄρκος τέλος,
ἔβγαλε κι ἔχυσε κρασί στὶς δώδεκα λαγῆνες,
καὶ στὰ καλόραφτα ἔβαλε δερμάτια μέσα ἀλεύρι·
καὶ τότες ὁ Τηλέμαχος ξανάρθε στοὺς μνηστῆρες.

380

Κατόπι ἢ γαλανόματη ἢ θεὰ σοφίστηκε ἄλλο·
μ' ὄψη σὰν τοῦ Τηλέμαχου γυρνώντας μὲς στὴ χώρα,
τοὺς ἄγουρους ἀντάμωσε, καὶ μίλαε τοῦ καθένα,
καλώνοντας τους στ' ἀκρόγυαλο νά κατεβοῦν τὸ βράδυ,
κι ἀπὸ τοῦ Φρόνη τὸ παιδί ζητάει γοργὸ καράβι,
τὸν ἔραουστὸ Νοήμονα, ποὺ τό ἔταξέ του ἀμέσως.

Κι ὁ ἦλος σὰ βασίλειψε κι ἀπόσκιασαν οἱ δρόμοι,
τὸ πλοῖο ρίχτει στὸ γυαλό, καὶ μέσα τ' ἄρμενά του,
καθὼς τὰ καλοσκάρωτα καράβια τὰ ἔχουν πάντα,
καὶ στὸ λιμάνι τ' ἄραξε· γύρω οἱ λεβέντες νέοι
μαζώχτηκαν, κι ἢ Ἀθηναῖ τοὺς ἔδινε ὅλους θάρρος.

390

Καὶ πάλε ἢ γαλανόματη ἢ θεὰ σοφίστηκε ἄλλα·
κατὰ τὸν πύργο κίνησε τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά,
καὶ τοὺς μνηστῆρες περεχάει μὲ ὕπνο γλυκό, καὶ ζάλη
τοὺς φέρνει ἐκεῖ ποὺ πίνουνε, καὶ ρίχτουν τὰ ποτήρια,
καὶ νά πλαγιάσουν ξεκινοῦν ἐδῶ κι ἐκεῖ στὴ χώρα·
δὲν ἄργησαν, τί βάραινε τὰ βλέφαρά τους ὁ ὕπνος.
Καὶ τοῦ εἶπε τοῦ Τηλέμαχου ἢ θεὰ ἢ γαλανομάτα,
καλώνοντας τον ἀπέξωθε τοῦ ὠριοχτισμένου πύργου,
καὶ μοιάζοντας τοῦ Μέντορα, λαλιά συνάμα κι ὄψη·

400

« Τηλέμαχε, οἱ χαλκόποδοι οἱ συντρόφοι σου ἐκεῖ κάτου
προσμένουν ὅλοι στὸ κουπί, τὴν προσταγὴ νά δώσης·
πᾶμε κι ἐμεῖς νά σμίξουμε, κι ἄς μὴν ἀργοποροῦμε. »

Αὐτὰ σὰν εἶπε ἢ Ἀθηναῖ, ξεκίνησε αὐτὴ πρώτη,
γοργά, κι ἀκολουθοῦσε ὁ νιὸς στῆς θέισσας τ' ἀχνάρια.
Καὶ στὸ γυαλό σὰ φτάσανε, ποὺ ἀπάντεχε τὸ πλοῖο,
ἐκεῖ τοὺς μακρομάλληδες συντρόφους ἀνταμῶσαν,
κι ὁ δυνατὸς Τηλέμαχος αὐτὰ τοὺς συντυχαίνει·

« Πᾶμε, παιδιά, νὰ φέρουμε ἐδῶ κάτου τὶς προμήθειες·
 410 ὅλες στὸν πύργο βρίσκονται· ἡ μᾶνα ὅμως δὲν ξέρει
 μήτ' ἄλλη δούλα, ἐξὸν ἡ μιὰ ποῦ τ' ἄκουσε ἀπὸ μένα. »

Εἶπε, καὶ πρῶτος κίνησε, κι οἱ ἄλλοι ἀκολουθοῦσαν.
 Καὶ στὸ γυαλὸ τὰ φέρανε, καὶ μὲς στὸ πλοῖο τὰ θέσαν,
 σὰν ποῦ εἶπε καὶ παράγγειλε τοῦ Ὀδυσσεᾶ ὁ γιόκας.
 Κι ἀνέβηκε ὁ Τηλέμαχος στὸ πλεούμενο· κυβέρνα
 ἢ Ἀθηναῖα καθούμενη στὴν πρύμνη του· σιμά της
 κι ἐκεῖνος κάθισε· ἔλυσαν τὰ παλαμάρια οἱ ἄλλοι.
 ὕστερ' ἀνέβηκαν κι αὐτοὶ καὶ στὰ ζυγὰ καθίσαν.
 Καὶ τότες πρῦμο στέλνει τους ἡ θεὰ ἢ γαλανομάτα,
 420 τὸ Ζέφυρο ποῦ ἀχολογᾷ στὰ μαῦρα πέλαα πάνω.

Καὶ πρόσταξε ὁ Τηλέμαχος καλώντας τοὺς συντρόφους
 νὰ πιάσουν τ' ἄρμενα· ἄκουσαν αὐτοὶ τὴν προσταγή του.
 Κατάρτι ἔλατο ἔστησαν καὶ μπηξάνε το μέσα
 στὸ μεσοδόκι τὸ σκαφτό, τὸ δέσανε μὲ ξάρτια,
 καὶ μὲ καλόστριφτα λουριά τ' ἄσπρα πανιά τραβῆξαν.
 Φούσκωσε ὁ ἀγέρας τὸ πανὶ στὴ μέση, καὶ τὸ κύμα
 πὰς στὸ κοράκι βρόνταγε καθὼς γοργὰ σικίζοταν·
 κι ἔκοβε δρόμο κι ἔτρεχε στὸ πέλαο τὸ καράβι.

Καὶ τ' ἄρμενα σὰ δέσανε στὸ μελανὸ σκαφὶ του,
 430 κροντήρια στήσαν, καὶ κρασὶ καλογεμίζοντάς τα
 γιὰ τοὺς ἀθάνατους θεοὺς καὶ τοὺς αἰώνιους χύναν,
 μὰ γιὰ τὴ γαλανόματη κόρη τοῦ Δία πρῶτα.

Κι ὀλονυχτὶς καὶ τὴν αὐγὴ ἔπαιρνε δρόμο ἐκεῖνο. 434

ΡΑΨΩΔΙΑ Γ

Τὴν ὥρια ὅταν ἀφήνοντας τὴ λίμνη ἀνέβη ὁ ἥλιος
 πρὸς τὸν ὀλόχαλκο οὐρανὸ σὲ ἀθάνατους νὰ φέξῃ,
 καὶ στοὺς ἀνθρώπους τοὺς θνητοὺς τῆς γῆς τῆς θροφδοτράς,
 σὲ χώρα φτάναν ὁμορφη, στὴν Πύλο τοῦ Νηλέα.
 Κόσμος ἐκεῖ στ' ἀκρόγιαλα προσφέρνανε θυσίες,
 ταύρους ὀλόμαυρους στῆς γῆς τὸ σείστη Ποσειδῶνα.
 Καθόντανε παρές ἐννιά, νομάτοι πεντακόσοι
 στὴν καθεμιὰ, καὶ ταῦροι ἐννιά στὴν καθεμιὰ σφαζόνταν.

Κι ὥσπου τὰ σπλάγχνα νὰ γευτοῦν καὶ τὰ μεριά νὰ κάψουν
γιὰ τὸ θεό, αὐτοὶ μπαίνανε καὶ τὰ πανιά μαζῶναν. 10

Καὶ στάθη τὸ καλόφτιαστο καράβι, κι ὄξω βγήκαν,
καὶ βγήκε κι ὁ Τηλέμαχος τὴν Ἀθηναῖ ἀκολουθώντας.

Πρώτη τὸ λόγο ἀρχίνησε ἡ θεὰ ἢ γαλανομάτα·

« Δὲν πρέπει ἐσὺ πιά ντροπαλός, Τηλέμαχέ μου, νὰ ἴσαι
γι' αὐτὸ τὰ πέλαα πέρασες, νὰ μάθης, τὸ γονιό σου
ποῖο χῶμα τότε σκέπασε, ποιά μοῖρα τότε βρήκε.

Σῦρε στ' ἀλογοδαμαστῆ τοῦ Νέστορα ἴσια τώρα,
νὰ δοῦμε σάν τί στοχασμούς μες στὴν καρδιά του κρύβει.

Καὶ παρακάλεῖ τον ἐσὺ μὲ ἀλήθεια νὰ μιλήσης,
ἀγκαλὰ ψέμα δὲ θὰ πῆ, γιατί ἔχει γνώση ἐκεῖνος. » 20

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κάνει·
« Μέντορα, πῶς νὰ πάω μαθὲς καὶ νὰ τοῦ προσμιλήσω,
πού ἀκόμα εἶμ' ἀσυνήθιστος στὰ σοβαρὰ τὰ λόγια ;
Νέος μεγάλο νὰ ρωτᾷ τό ἔχει ντροπῆς ἀλήθεια. »

Κι ἡ γαλανόματη Ἀθηναῖ τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Τηλέμαχε, ἄλλα θὰ τὰ βρῆς μονάχος μὲ τὸ νοῦ σου,
ἄλλα ὁ θεὸς θὰ σοῦ τὰ πῆ· τί ἢ μάνα σου δὲ θὰ ἔχει
γεννήσει κι ἀναθρέψει σε χωρὶς θεοῦ συμπόνια. »

Εἶπε, κι ὀμπρὸς ἡ Ἀθηναῖ ξεκίνησε μὲ βιάση,
καὶ πίσωθε στ' ἀχνάρια τῆς ἀκολουθοῦσε ἐκεῖνος. 30

Καὶ φτάσανε στῶν Πυλιωτῶν τὰ πανηγύρια μέσα,
πού μὲ τοὺς γιούς του ἐκεῖ μαζὶ κι ὁ Νέστορας καθόταν,
κι ὀλόγυρα οἱ συντρόφοι του τοιμάζαν τὸ γιορτάσι,
μέρος κρεάσια ψήνοντας, μέρος σουβλίζοντάς τα.

Κι ἅμα τοὺς ξένους γνάντεψαν, ἀντάμα ὅλοι κινοῦνε,
καὶ σφίγγοντας τὰ χέρια τους καλοῦν τους νὰ καθίσουν.

Πρῶτος ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα ὁ Πεισίστρατος ζυγώνει,
παίρνει τὸ χέρι τῶν δυονῶν, τοὺς φέρνει στὸ τραπέζι,
κι ἀπὰς σὲ μαλακὲς προβιὲς στὸν ἄμμο τοὺς καθίζει,
τοῦ Θρασυμήδη τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τοῦ γονιοῦ του δίπλα. 40

Ἀπὸ τὰ σπλάγχνα δίνει τους μερίδες, τοὺς γεμίζει
χρυσὸ ποτήρι μὲ κρασί, καὶ χαιρετώντας κράζει

στὴν κόρη τοῦ αἰγιδόσκεπου καὶ Δία, τὴν Παλλάδα·

« Εὐκῆσου τώρα, ὦ ξένη μου, στὸ μέγα Ποσειδῶνα,

πού στη γιορτή του τύχατε δωπέρα νά βρεθῆτε.
 Κι ὄντας τοῦ χύσης κι εὐκηθῆς, καθὼς εἶναι συνήθεια,
 δὸς τὸ ποτήρι καὶ τοῦ νιοῦ, γλυκὸ κρασί νά χύση,
 τί τοὺς ἀθάνατους κι αὐτὸς θὰ προσκυνάῃ· οἱ ἀνθρώποι
 ἀνάγκη πάντα τῶν θεῶν τῶν Ὀλυμπήσων ἔχουν.
 Ὅμως αὐτὸς μικρότερος κι ὁμήλικός μου ὄντας,
 ἐσένα πρῶτα δίνω σου τ' ὀλόχρυσο ποτήρι. »

50

Αὐτὰ εἶπε, καὶ στὰ χέρια του τὸ κρασοτάσι δίνει.
 Κι ἡ Ἀθηνᾶ τὸ χάρηκε πού ὁ γνωστικός λεβέντης
 ἐκείνης πρώτης τὸ ἔδωσε τ' ὀλόχρυσο ποτήρι.

Κι ἔκανε ἀμέσως προσευκὴ τοῦ μέγα Ποσειδῶνα·

« Ἄκου μας, κοσμοζώστη θεέ, μὴν ἀρνηθῆς μας τὰ ὅσα
 παρακαλοῦμε νά γενοῦν. Καὶ πρῶτα χάριζέ τους
 καλοτυχιὰ τοῦ Νέστορα καὶ τῶν παιδιῶν του ἀντάμα·
 δίνε ὕστερα πολύχαρη στοὺς ἄλλους τοὺς Πυλιώτες
 τὴν πλερωμὴ γιὰ τὴ λαμπρὴ ἑκατοβοδιά τους τούτη.

Δίνε καὶ τοῦ Τηλέμαχου κι ἐμένανε κατόπι
 καλὸ πατρίδας γυρισμό, σὰν τελεστοῦνε τὰ ὅσα
 ἐδῶ νά πράξουμε ἤρθαμε μὲ τὸ γοργὸ καράβι. »

60

Κι αὐτὰ πού προσευκότανε μονάχη τὰ τελοῦσε·
 προσφέρει τοῦ Τηλέμαχου τὸ δίχερο ποτήρι,
 καὶ τοῦ Δυσσέα ὁ ἀκριβογιὸς προσεύκεται κι ἐκεῖνος.
 Καὶ σάνε ψῆσαν κι ἔσυραν τ' ἀπόξωθε κοφίδια,
 τὰ μοίρασαν κι ἀρχίσανε τ' ἀρχοντικὸ τραπέζι.
 Κι ἀπὸ φαγὶ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ χόρτασε ἡ καρδιά τους,
 ὁ Γερηνιώτης Νέστορας ὁ ἀλογογνώστης εἶπε·

« Καὶ τώρα κάλλιο ἄς ρωτηθοῦν οἱ ξένοι αὐτοὶ ποιοὶ νά 'ναι,
 μιᾶς καὶ φραθῆκανε θροφή. Πῆτε μας, ποιοὶ εἴστε, ὦ ξένοι ;
 ποποῦθε ταξιδέψατε τοὺς πελαγίσους δρόμους ;
 τάχα δουλειὰ σᾶς ἔφερε, ἢ ἐδῶ κι ἐκεῖ πλανιέστε
 στὶς θάλασσες, σὰν πειρατὲς πού τριγυροῦν καὶ φέρνουν,
 μὲ τῆς ζωῆς τους κίνδυνο, ζημιὰ σὲ ξένον κόσμον ; »

70

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος αὐτὰ τοῦ ἀπολογηθῆ,
 μὲ θάρρος πού ἴδια τῆς ἡ θεᾶ τοῦ τό 'βαλε στὸ νοῦ του,
 μαντάτα τοῦ χαμένου του γονιοῦ γιὰ νά γυρέψῃ,
 κι ὄνομα σύγκαιρα λαμπρὸ στὸν κόσμον γιὰ νά βγάλῃ.

« Νέστορα, τοῦ Νηλέα ὦ γιέ, τῶν Ἀχαιῶν καμάρι,
 ποποῦθε ἐρχόμαστε ρωτᾶς, αὐτὸ θὰ σοῦ ὀρμηνέψω. 80
 Ἄπὸ τὸ Θιάκι ἐρχόμαστε, ποκάτω ἀπὸ τὸ Νεῖο,
 γιὰ ἀνάγκη ποὺ ὄχι τοῦ λαοῦ, παρὰ δική μας εἶναι.
 Νὰ μάθω ποῦ ἔναι ὁ κύρης μου, τῆ φήμη του ἀκλουθώντας,
 τοῦ καρτερόψυχου Ὀδυσσεά, ποὺ ἕναν καιρὸ μαζί σου
 λὲν πολεμώντας κούρσεψε τῆ χώρα τῆς Τρωάδας.
 Κάθε ἄλλος ποὺ πολέμησε τοὺς Τρωαδίτες τότες,
 τ' ἀκούσαμε τὸ τέλος του καὶ τὴν κακὴ του μοῖρα·
 ὥστ' ὅσο ἐκείνου τὸ χαμὸ τὸν κρύβει ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου,
 καὶ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ πῆ σωστὰ τὸ ποῦ ἀφανίστη, 90
 ἂν ἔπεσε μαθὲ στεριᾶς ἀπὸ ἐχτρικὸ κοντάρι,
 ἢ τ' ἄγρια ἂν τότε φάγανε νερὰ τῆς Ἀμφιτρίτης.
 Γι' αὐτὸ δὰ τώρα πέφτω σου στὰ γόνατα, νὰ μάθω
 σὰν ποιοῦ ἔτανε τὸ τέλος του κι ἢ κακοθανατιά του,
 μὰ ἢ τὰ ἔδες μὲ τὰ μάτια σου, ἢ ἀπ' ἄλλον ἀκουσὲς τα
 τί ἢ μάνα τότε γέννησε γιὰ βάσανα περίσσια.
 Καὶ μὴ μοῦ τὰ μισομιλᾶς ἀπὸ συμπόνια ἢ σέβας,
 μόν' πές μου τα ἴσια, καταπῶς τὰ μάτια σου τὸν εἶδαν.
 Παρακαλῶ σε, ἂν ὁ λαμπρὸς γονιὸς μου ὁ Ὀδυσσεᾶς
 ἢ λόγο ἢ πράξῃ σοῦ ἔταξε καὶ τέλεσε στὴν Τροία, 100
 ἐκεῖ ποὺ ἀρίθμητα δεινὰ στοὺς Ἀχαιοὺς πλακῶσαν,
 θυμήσου τα τὴν ὥρα αὐτή, καὶ πές μου τὴν ἀλήθεια. »
 Κι ὁ Γερηνιώτης Νέστορας ὁ ἀλογογνώστης τοῦ εἶπε·
 « Φίλε μου, ἀφοῦ μοῦ θύμισες τὰ πάθια ποὺ ἐκεῖ τότες
 τραβήξαμε τῶν Ἀχαιῶν τ' ἀκράτητα ἐμεῖς τέχνα,
 κι ὅσα στὰ πέλαγα τ' ἀγνὰ γυρνώντας μὲ καράβια,
 σὰ βγαίναμε στὰ λάφυρα τὸν Ἀχιλλέα ἀκλουθώντας,
 καὶ πάλε γύρω στὸ καστρί τοῦ Πριάμου τοῦ ρήγα
 σὰν πολεμούσαμε· ὅλοι ἐκεῖ οἱ καλύτεροί μας πῆγαν.
 Ἐκεῖ ὁ λεβέντης ὁ Αἴαντας, ἐκεῖ κι ὁ Ἀχιλλέας,
 κι ὁ Πάτροκλος, ποὺ μὲ θεοὺς μπόρειε νὰ βγῆ στὴ γνώση, 110
 ἐκεῖ κι ὁ γιὸς μου ὁ ἀκριβός, τὸ παλικάρι τ' ἄξιο,
 ὁ Ἀντίλοχος, ὁ ξακουστός στὸ δρόμο καὶ στὴ μάχη.
 Κι ἄλλα πολλὰ παθήματα κοντὰ σ' αὐτὰ μᾶς βρῆκαν·
 μὰ ποιὸς θνητὸς θὰ δύνονταν αὐτὰ νὰ τὰ ἱστορήσῃ ;

Καί πέντε κι ἔξι ἂν ἔμνησκες χρόνους ἔδῳ ρωτῶντας,
 νά μάθης τὰ ὅσα πόφεραν οἱ Ἄχαιοι οἱ λεβέντες,
 βαριεστημένος κι ἄμαθος στὸν τόπο σου θά γύρνας.
 Χρόνους ἐννιά τοὺς πλέχναμε χαμὸ μὲ μύριες τέχνες,
 καὶ μετὰ βιᾶς τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς τὸν ἔφερε σὲ τέλος.
 Μὲ τὸν τρανὸ Ὀδυσσεά κανεὶς στὴ γνώμη δὲνμποροῦσε
 120 νά παραβγῆ, πού πάντα αὐτὸς ἔβγαιν' ἀπ' ὅλους πρῶτος
 σὲ πᾶσα τέχνη, ὁ κύρης σου, ἂν εἶσαι ἐσὺ στ' ἀλήθεια
 παιδί του ἐκείνου· ξαφνισμὸς μὲ παίρνει σὰν κοιτῶ σε.
 Μοιάζει ἢ μιλιὰ σας, μὰ τὸ ναί, καὶ θά 'λεγες πὼς νέος
 μὲ τόση γνώση γέρικη δὲν μπόρεις νά μιλήση.
 Ποτὲς οἱ δυὸ μας, ὁ λαμπρὸς Δυσσέας κι ἐγώ, νά βγοῦμε
 ἀσύφωνοι σὲ συντυχιά ἢ βουλή δὲν ἔτυχέ μας,
 παρὰ μιὰ γνώμη δείχνοντας, μὲ στοχασιά καὶ σκέψη
 τί τοὺς Ἀργίτες σύφερνε πασκίζαμε νά βροῦμε.
 Μὰ σὰν τὴ διαγουμίσαμε τοῦ Πρίαμου τὴ χώρα,
 130 καὶ στὰ καράβια μπήκαμε, καὶ θεὸς τοὺς σκόρπιζε ὅλους
 τοὺς Ἀχαιοὺς, κακὸ ἐρχομὸ μᾶς μελετοῦσε ὁ Δίας,
 γιατί ὅλοι τους δὲν ἦτανε στοχαστικοὶ καὶ δίκιοι,
 καὶ σὲ πολλοὺς τους ἔπεσε σὰ φοβερὴ κατάρρα
 ἢ ὀργὴ τῆς γαλανόματης τοῦ Δία θυγατέρας,
 πού σκόρπισε διχογνωμιὰ στοὺς δυὸ τοὺς γιοὺς τοῦ Ἄτρεα.
 Σὲ σὺνάξῃ καλέσανε τὰ πλήθη αὐτοί, τοῦ κάκου,
 καὶ ξώκαιρα, σὰν ἔγερνε κατὰ τὸ βράδῳ ὁ ἥλιος,
 κι ἤρθαν τῶν Ἀχαιῶν οἱ γιοὶ κρασί βαριοπιωμένοι,
 140 κι ἐκεῖνοι τοὺς ξηγοῦσανε γιατί συνάξανέ τους.
 Τοὺς ἔλεγε ὁ Μενέλαος τοὺς Ἀχαιοὺς νά σύρουν
 στὸν τόπο τους, τίς διάπλατες τίς θάλασσες περνώντας·
 ὥστόσο ὁ Ἀγαμέμνονας μὴ στέργοντας, τοὺς κράτα,
 γιὰ νά τελέση τῆς θεᾶς ἱερὸς θυσίης πρῶτα,
 τὴ μανητὰ της θέλοντας μ' αὐτὲς νά μαλακώση.
 Κλούβιος, καὶ δὲν τὸ γνώριζε πὼς δὲν τὴ μεταπειθεῖ,
 γιατί ἔτσι τῶν ἀθάντων ἡ γνώμη δὲ γυρίζει.
 Κι οἱ δυὸ καθὼς στεκόντανε βαριά λογομαχώντας,
 σηκώθηκν οἱ Ἀχαιοὶ μὲ χλαλοὴ μεγάλη,
 150 καὶ χωριστήκανε σὲ δυὸ ταράβια ἀπὸ δυὸ γνώμες.

Ἕνας τὸν ἄλλο ὀχτρεύοντας πλαγιάσαμε τὴ νύχτα,
 τί ὁ Δίας μᾶς μαγεῖρευσε κακὸ καὶ μαῦρο τέλος.
 Μὰ τὴν αὐγὴ τραβήξαμε στὴ θάλασσα τὰ πλοῖα,
 καὶ μέσα κι οἱ βαθιόζωνες γυναῖκες μὲ τὰ πλοῦτια.
 Ὡστόσο μείνανε οἱ μισοὶ κοντὰ στὸν Ἀγαμέμνο,
 τοῦ Ἀτρέα τὸ γιό, τὸ βασιλιά, κι οἱ ἄλλοι στὰ καράβια.
 Καὶ τὰ καράβια ἀρμένιζαν ὀλόπρυμα, τί κάποιος
 τότες θεὸς μᾶς ἔστρωνε τὰ τρίσβαθα πελάγη.
 Στὴν Τένεδο σὰν ἤρθαμε, γυρνώντας στὴν πατρίδα,
 σφαχτὰ προσφέραμε τῶν θεῶν· μὰ ὁ ἄσπλαχνος ὁ Δίας
 δὲν ἔστεργε νὰ φτάσουμε, μόνε κακὲς διχόνοιες
 πάλε μᾶς ἔσπερνε. Πολλοὶ γυρίσανε ξοπίσω
 μὲ τὰ καράβια τὰ γερτά, τὸ βασιλιά ἀκλουθώντας
 τὸν Ὀδυσσεά, τὸ γνωστικὸ καὶ τὸν πολυτεχνίτη,
 νὰ μὴ χαλάσουν τὴν καρδιά τοῦ ἀφέντη τοῦ Ἀγαμέμνου·
 ὥστόσο μ' ὅσα ἐγὼ ὄριζα, λίγα πολλὰ καράβια,
 ξεκίνησα νὰ φύγουμε, τί τὰ ἴωθα τὰ πάθια
 ποῦ ὁ θεὸς μᾶς κρυφοτοίμαζε στὸ λογισμό τοῦ μέσα.
 Ἔτσι κι ὁ πολεμόχαρος γιὸς τοῦ Τυδέα κινοῦσε,
 καὶ τοὺς συντρόφους τοῦ ἔπαιρνε. Καὶ λίγο ἀργότερά μας
 νὰ κι ὁ Μενέλαος ὁ ξανθὸς προφταίνει πρὸς τὴ Λέσβο,
 ἐκεῖ ποῦ μελετούσαμε τὸ μακρινὸ ταξίδι,
 ἂν παραπάνω ἀπὸ τὴ Χιὸ τὴ βράχινη θὰ βγοῦμε,
 πρὸς τὴν Ψυριά, ἀπὸ τὰ ζερβά ἐτούτη ἀφήνοντάς την,
 ἢ κάτω, πρὸς τὸ Μίμαντα τὸν ἀνεμοδαρμένο.
 Καὶ τοῦ θεοῦ ζητήσαμε σημάδι, καὶ μᾶς ἤρθε·
 νὰ σκίσουμε τὸ πέλαγο, μᾶς ἔλεγε, ὡς τὴν Εὐβοία,
 γλῆγορο ἂν θέμε γλιτωμὸ ἀπὸ βάσανα μεγάλα.
 Φύσηξε πρῦμος ἄνεμος, καὶ τρέξαν τὰ καράβια
 μὲς στὰ ψαράτα πέλαγα, κι ἀράξαμε τὴ νύχτα
 στὴ Γεραιστό· πολλῶν ἐκεῖ τοῦ Ποσειδῶνα ταύρων
 μεριά τοῦ κάψαμε ὕστερα ἀπὸ τόσου πέλαου δρόμο.
 Σὰν ἤρθε ἡ μέρα ἡ τέταρτη, οἱ συντρόφοι τοῦ Διομήδη
 τοῦ ἀλογοδαμαστῆ, τοῦ γιοῦ τοῦ ἠρωϊκοῦ Τυδέα,
 μὲς στ' Ἄργος φέρναν κι ἀράζαν τὰ ὠραῖα τοὺς καράβια·
 ὥστόσο γιὰ τὴν Πύλο ἐγὼ τραβοῦσα, κι ὀλοένα

160

170

180

φυσούσε ὁ οὐριος ἄνεμος πού ὁ θεὸς εἶχε σταλμένο.

Ἔτσι ἦρθα, γιέ μου, ἀνήξερως, κι ἀκόμα δὲ γνωρίζω
ποιοὶ τότες γλίτωσαν, καὶ ποιοὶ χαθήκανε καὶ πῆγαν.
Μὰ ὅσα μὲς στοὺς πύργους μου κάθουμ' ἐδῶ κι ἀκούγω,
θὰ τὰ ἔχης μὲ τὴν τάξη τους καὶ δὲ θὰ σοῦ τὰ κρύψω.

Ἦρθανε, λέν, τοῦ κονταριοῦ οἱ τεχνίτες Μυρμιδόνες,
πού ὁ γιὸς τοῦ μεγάλωψου Ἀχιλλέα τοὺς ὀδηγοῦσε,
ἦρθε κι ὁ δοξαστὸς ὁ γιὸς τοῦ Ποία ὁ Φιλοχτήτης.

190

Κι ὁ Ἴδομενέας κατέβασε στὴν Κρήτη τοὺς δικούς του,
ὅσοι ἀπὸ μάχης γλίτωσαν καὶ κύμα δὲν τοὺς πῆρε.
Γιὰ τοῦ Ἀτρέα τὸ γιὸ κι ἐσεῖς θ' ἀκούσατε μακριάθε,
πὼς ἦρθε, καὶ πὼς ὁ Αἴγιστος φριχτὸ τοῦ φύλαε τέλος.

Ὅμως κι αὐτὸς τὸ πλέρωσε πολὺ πικρά, καὶ βλέπει
πόσο καλὸ ἔναι ἀπόγονο ν' ἀφήνη ὅποιος πεθαίνει
σὰν κείνον πού γδικιώθηκε τὸν Αἴγιστο τὸν πλάνο,
πού τὸ γονιὸ του χάλασε τὸν πολυδοξασμένο.

Κι ἐσύ, καλέ μου, πού ὁμορφο σὲ βλέπω καὶ μεγάλο,
νὰ γίνης καὶ παλικαρὰς, νὰ σὲ παινοῦν κατόπι. »

200

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος αὐτὰ τοῦ ἀπολογηθῆ
« Νέστορα, τοῦ Νηλέα γιέ, τῶν Ἀχαιῶν καμάρι,
καλὰ τότε γδικιώθηκε, κι οἱ Ἀχαιοὶ θ' ἀπλώσουν
τὴ φήμη του ν' ἀκούγεται χρόνους πολλοὺς κατόπι.
Μακάρι τόση δύναμη κι ἐμένα οἱ θεοὶ νὰ δίναν,
νὰ γδικιωθῶ τίς ἀδικιῆς τῶν ἄσπλαχνων μνηστήρων,
πού μὲ περίσσια ἀδιαντροπιὰ λογῆς κακὰ μοῦ πλέχουν.
Μὰ τέτοιο ριζικὸ οἱ θεοὶ δὲ δῶκαν τοῦ γονιοῦ μου
κι ἐμένανε, κι ἀπομονὴ νὰ κάμω πρέπει τώρα. »

210

Κι ὁ Γερηνιώτης Νέστορας ὁ ἀλογατὰς τοῦ κάνει
« Φίλε μου, μιάς καὶ τέτοια ἐσὺ μοῦ θύμισες καὶ μοῦ ἔπες,
λένε πὼς περισσοὶ γαμπροὶ τὴ μάνα σου ζητώντας,
μέσα στοὺς πύργους σου δουλειῆς καὶ βάσανα σκαρώνουν.
Πές μου, ἤθελες καὶ τὰ τραβᾶς, ἢ τάχα ὁ κόσμος ὅλος
σ' ὀχτρεύεται, κάποιου θεοῦ κρυφὴ φωνὴ ἀκλουθώντας ;
Ποιὸς ξέρει ἐκεῖνός ἄ δὲν ἐρθῆ καὶ δὲν τοὺς τὰ πλερώσει,
ἢ μοναχός του, ἢ καὶ μαζί μὲ τοὺς Ἀχαιοὺς μιάν ὥρα ;
Τὶ ἢ γαλανόματη Ἀθηνᾶ κι ἐσένα ἂν ἀγαποῦσε

καθώς πονοῦσε ἕναν καιρὸ τὸν ξακουστὸ Ὀδυσσεά
 στὴν Τροία, ἐκεῖ πού ὅλους μας πολλὰ μᾶς τρῶγαν πάθια, 220
 — δὲν εἶδα, ἀλήθεια, ἀθάνατο τόση νὰ δείχνῃ ἀγάπη
 ὅση ἐδειχνέ του φανερά ἢ Ἀθηνᾶ ἢ Παλλάδα, —
 ἔτσι κι ἐσένα, ἂν ἤθελε νὰ σέ πονῇ στὸ νοῦ της,
 πολλοὶ τοὺς θὰ ξεχνοῦσανε τοῦ γάμου τῆ λαχτάρα. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε.
 « Δὲν τὸ πιστεύω, γέροντα, νὰ τελεστῇ τὸ μοῦ ἴπες·
 μεγάλος λόγος, πού τὸ νοῦ σαστίζει· δὲν τὸ ἴπίζω
 τέτοιο ἴνα πράμα νὰ γενῆ κι ἂν οἱ θεοὶ θελήσουν. »

Κι ἡ γαλανόματη θεὰ γυρίζει καὶ τοῦ κἀνει·
 « Τί λόγια ἀπὸ τὰ χεῖλή σου, Τηλέμαχε, ξεφύγαν ; 230
 Θεὸς ἂν θέλῃ, τὸ θνητὸ κι ἀπὸ μακριὰ γλιτώνει.
 Κάλλια ἴχα νὰ τυρανιστῶ κι ἀρίθμητα νὰ πάθω,
 πατρίδῃ ὥσπου ἴνα ξαναδῶ καὶ γυρισμὸ νὰ νιώσω,
 παρὰ ὅπως ὁ Ἀγαμέμνωνας νὰ βρῶ χαμὸ στὸ σίτι,
 πού θύμα πῆγε τοῦ Αἴγιστου καὶ τοῦ ἄπιστου ταιριοῦ του.
 Τὶ ἀπὸ παρόμοιο θάνατο μήτε οἱ θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου
 ἀγαπημένο τοὺς θνητὸ δὲ δύνουνται νὰ σώσουν,
 τοῦ χάρου τοῦ τευτόκορμου σὰν τὸν πλακῶς ἢ μοῖρα. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κρένει·
 « Μέντορ, αὐτὰ ἄς τὰ πάψουμε, πολὺς κι ἂν εἶναι ὁ πόνος· 240
 δὲν ἔχει ἐκεῖνος γυρισμὸ· οἱ ἀθάνατοι πιά τώρα
 τὸ θάνατό του ὀρίσανε καὶ τὴν κακὴ του μοῖρα.
 Τώρα ἄλλο ἐγὼ τοῦ Νέστορα θὰ πῶ καὶ ἴθα ρωτηζῶ,
 τί κρίνει καὶ κατέχει αὐτὸς ὅσο κανένας ἄλλος·
 τρεῖς λένε πῶς βασίλειψε γενεές αὐτὸς ἀνθρώπων,
 καὶ σὰν ἀθάνατος σφανταίει σὰν τοῦ κοιτῶ τὴν ὄψη.
 Νέστορα, τοῦ Νηλέα γιέ, πές μου ὅλη τὴν ἀλήθεια·
 πῶς πέθανε ὁ Ἀγαμέμνωνας ὁ μέγας γιὸς τοῦ Ἀτρέα ;
 καὶ ποῦ ἦταν ὁ Μενέλαος ; σὰν τί τὸ μαῦρο τέλος
 πού ὁ πονηρὸς ὁ Αἴγιστος σοφίστηκε καὶ βρῆκε,
 γιὰ νὰ ξεκάμῃ ἀντίμαχο πολὺ καλύτερό του ; 250
 ἢ νὰ ἴλειπε ὁ Μενέλαος, καὶ κάπου ἀλλοῦ πλανιόταν,
 κι ἐκεῖνος ξεθαρρεύτηκε καὶ σκότωσε τὸ ρήγα ; »

Κι ὁ Γερηνιώτης Νέστορας ὁ ἀλογάτῃς τοῦ κρένει·

α"Ολα σωστά κι ἀληθινὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ, παιδί μου.
 Καὶ μόνος σου φαντάζεσαι τὸ πῶς αὐτὰ θὰ βγαῖναν,
 ἃ ζοῦσε ἀκόμα ὁ Αἴγιστος μὲς στὰ παλάτια ἐκεῖνα,
 τότες πού γύρισε ὁ ξανθὸς Μενέλαος ἀπ' τὴν Τροία·
 ὡς μῆτε γῆς δὲ θὰ ῥιχταν ἀπὰς στὸ λείψανό του,
 παρὰ θὰ τότε τρώγανε πετάμενα καὶ σκύλοι,
 μέσα στῶν κάμπων τὶς ρημιές, ἀλάργ' ἀπὸ τὴ χώρα, 260
 καὶ μῆτε θὰ τὸν ἔκλαιγε ποτὲς Ἀχαιοπούλα
 κατόπι τέτοιο κάμωμα· πού ἐμεῖς ἐκεῖ μὲ μυριους
 ἀγῶνες τυρανιόμασταν, κι ἐτοῦτος φωλιασμένος
 μὲς στ' Ἄργος τ' ἀλογόθροφο προσπάθειε μὲ τὰ λόγια
 τὸ ταίρι τοῦ Ἀγαμέμνονα κρυφὰ νὰ ξελογιάση.
 Ὡστόσο ἀρνίόταν τ' ἄπρεπο τὸ κάμωμα ἢ πανώρια
 ἢ Κλυταιμνήστρα στὴν ἀρχή, τ' εἶχε καλὴ τὴ γνώμη.
 Σιμὰ της κι ὁ τραγουδιστὴς ἀγρύπνα, πού ὁ Ἄτρείδης
 νὰ τὴ φυλάη παράγγειλε μισεύοντας στὴν Τροία.
 Μὰ τότες πού οἱ ἀθάνατοι ψηφίσαν τὸ χαμό της,
 τὸν παίρνει τὸν τραγουδιστὴ σὲ ρημονήσι ἐκεῖνος, 270
 κι ἀφήνοντάς τον νὰ γενῆ ξεφάντωμα τῶν ὄρνιων,
 τὴ φέρνει σπῖτι πρόθυμη καθὼς κι ὁ ἴδιος ἦταν.
 Ἀρίθμητα ἔψησε μεριά πὰς στοὺς βωμοὺς τῶν θεῶν,
 μύρια στολῖδια κρέμασε, καὶ τούλια καὶ χρυσάφια,
 πού τέτοιο πρᾶμα ἀνόλπιστο καὶ μέγα ἔβγαλε πέρα.
 Ὡστόσο ἀπὸ τὴν Τροία ἐμεῖς ἐρχάμενοι, τοῦ Ἀτρέα
 ὁ γιὸς κι ἐγώ, οἱ δυὸ βλάμηδες, περνούσαμε τὸ κύμα·
 ὅμως στὸ Σούνι, τὸ ἱερὸ σὰ φτάσαμε ἀκρωτήρι
 τῶν Ἀθηνῶν, ὀλόξαφνα ὁ Ἀπόλλωνας ὁ Φοῖβος
 τὸ δόλιο τοῦ Μενέλαου χτυπᾷε καρaboκῆρη, 280
 μὲ τὶς λαμπρές του σαῖτιές, καὶ τὴ ζωὴ του παίρνει,
 ἐκεῖ πού κράταε τοῦ γοργοῦ τοῦ καρaboιοῦ τὸ δοιάκι,
 τὸ Φρόντη τοῦ Ὀνήτορα, πού τοὺς ξεπέρναε ὅλους
 σὲ καρaboιοῦ κυβέρνημα σὰ μάνιαζε ἀνεμούρα.
 Ἔτσι μποδίστη ὁ δρόμος του, πολλὴ κι ἂν εἶχε βιάση,
 σὲ φίλο θέλοντας νεκρὸ στερνὲς τιμὲς νὰ δώση.
 Μὰ ὅταν κι αὐτὸς στὰ μελανὰ τὰ πέλαγα ἔξω βγῆκε
 μὲ τὰ γοργὰ καράβια του, καὶ στὸ βουνὸ Μαλέα

κατέβηκε ἀρμενίζοντας, τότες φριχτὸ ταξίδι
ὁ Δίας ὁ βροντόφωνος τοῦ τοίμασε, μὲ ἀνέμους
ποῦ σφυριχτοὶ φυσούσανε, καὶ κύματα σηκῶναν
μέσα στὴν ἄγρια θάλασσα, πελώρια ἴσαμε ὄρη. 290

Καὶ χώρισε τὰ πλοῖα σὲ δύο· μέρος στὴν Κρήτη πέσαν,
ποῦ κατοικοῦν οἱ Κύδωνες στοὺς ὄχτους τοῦ Ἰαρδάνου.
Ἐκεῖ γκρεμνὸς πρὸς τὸ γιαιλὸ γλιστρὸς ἀψηλοστέκει
στῆς Γόρτυνας τὰ πέρατα, κι ὀμπρὸς στ' ἀχνὰ πελάγη·
αὐτοῦ, πρὸς τὴ Φαιστό μεριά, φυσάει Νοτιάς κι ἀμπῶθει
μεγάλο κύμα στὸ ζερβὸ τὸν κάβο· πέτρα τότες
πίσω τὸ διώχνει μικρουλὴ τὸ κύμα τὸ μεγάλο.
Ἐκεῖ τὰ πλοῖα ξέπεσαν καὶ σπάσανε στὰ βράχια
καὶ μετὰ βιάς ἀπὸ χαμὸ γλιτώσανε οἱ ἀνθρώποι·
τὰ πέντε ὅμως μαυρόπλωρα καράβια ποῦ σωθῆκαν,
τὰ τράβηξε στὴν Αἴγυπτο τῆς τρικυμιάς ἡ φόρα. 300

Πολὺ ἐκεῖ βιὸς συνάζοντας καὶ μάλαμα ὁ Μενέλαος,
μὲ τὰ καράβια γύριζε σὲ ἀλλόγλωσσους ἀνθρώπους·
στ' Ἄργος ὥστόσο ὁ Αἰγιστος φριχτοὺς σκοποὺς τελώντας,
τὸν Ἀγαμέμνονα ἔσφαξε καὶ δάμασε τὴ χώρα.
Χρόνους ἑπτὰ βασιλεψε μὲς στὴ χρυσὴ Μυκῆνη,
μὰ στοὺς ὄχτῶ πλακώνοντας ἀπ' τὴν Ἀθήνα ὁ Ὀρέστης,
κόβει τὸν πονηρὸ φονιά τοῦ δοξαστοῦ γονιοῦ του,
καὶ στοὺς Ἀργίτες ἔδωσε τὸ νεκρικὸ τραπέζι,
καὶ γιὰ τὸν ἄναντρο Αἰγιστο καὶ γιὰ τὴν ἔρμη μάνα. 310

Τὴν ἴδια μέρα τοῦ ῥχεταί κι ὁ ἀντρόφωνος Μενέλαος,
μὲ πράματα ὅσα δύνουνταν τὸ πλοῖα του νὰ σηκώσουν.
Φίλε, κι ἐσὺ πολὺ μακριὰ στὰ ξένα μὴν πλανιέσαι,
καὶ βιὸς μὲ τέτοιους ἄτιμους στὸ σπίτι μὴν ἀφήνης,
μὴ σοῦ τὰ φᾶνε, καὶ σοῦ βγῆ τοῦ κάκου αὐτὸς ὁ δρόμος.
Ὡστόσο συμβουλεύω σε νὰ σύρης στοῦ Μενέλαου,
ποῦ εἶναι ὅτ' ἦρθε ἀπὸ λαοὺς ποῦ γυρισμὸ δὲ βλέπεις,
μιάς κι ἀπ' ἀνέμους πλανηθῆς σ' ὅμοια μεγάλα κι ἄγρια
πελάγη, ποῦ μῆτε πουλιά στὸ χρόνο δὲ γυρνᾶνε. 320

Τράβα μὲ τὸ καράβι σου καὶ μὲ τὴ συντροφιά σου,
ἢ ἂν προτιμᾷς ἀπὸ στεριάς, νά, ἀλόγατα κι ἀμάξι·
συναξιδιώτες ἔπαρε τοὺς γιούς μου, νὰ σὲ φέρουν

στήν ὄρια Λακεδαίμονα πού 'ναι ὁ ξανθὸς Μενέλαος.
Κι ἀτός σου παρακάλειε τον νὰ σοῦ πῆ τὴν ἀλήθεια,
ἀγκαλιὰ ψέμα δὲ θὰ πῆ, τὶ ἔχει περίσσια γνώση. »

Εἶπε· μὲ τὸ βασιλεῖμα πέφτει σκοτάδι ὠστόσο,
καὶ τότες λέει τοῦ Νέστορα ἢ θεὰ ἢ γαλανόματα· 330

« Σωστά μᾶς τά 'πες, γέροντα· ὅμως τίς γλῶσσες κόψτε,
καὶ βάλτε στὸ κρασί νερό, κι ἀφοῦ στὸν Ποσειδῶνα
καὶ στοὺς λοιποὺς ἀθάνατους στάξουμε στάλες, τότες
ἄς πᾶμε καὶ γιὰ πλάγιασμα, τὶ ἡ ὄρα του ζυγώνει.
Τὸ φῶς στά σκότη χάνεται, καὶ δὲν πολυταιριάξει
νὰ τὸ παρατραβήξουμε σὲ θεϊκὸ τραπέζι. »

Εἶπε τοῦ Δία ἡ κόρη αὐτά, κι οἱ ἄλλοι τὴν ἀκοῦσαν.
Τότες νερό τοὺς ἔχυσαν οἱ κήρυκες στὰ χέρια,
κι οἱ νέοι στεφανώσαντας μὲ τὸ κρασί κροντήρια,
κάθε ποτήρι γέμισαν, τὴν ἀπαρχὴ ἀφοῦ στάξαν· 340

ρίζαν τίς γλῶσσες στὴ φωτιά, κι ἀφοῦ σταθῆκαν ὄρθιοι,
κι ἔσταξαν στάλες κι ἤπιανε ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,
ὁ θεόμορφος Τηλέμαχος κι ἡ Ἄθηνᾶ μαζί του,
κατὰ τὸ πλοῖο τὸ κουφωτὸ κινήσανε, μὰ πίσω
ὁ Νέστορας τοὺς κράτησε τοὺς δυό, κι αὐτὰ τοὺς εἶπε·

« Ὁ Δίας κι οἱ ἄλλοι ἀθάνατοι θεοὶ νὰ μὴν τὸ δώσουν
ἐσεῖς νὰ πᾶτε στὸ γοργὸ καράβι ἀπὸ τὰ μένα,
σὰν ἀπὸ κάποιονε γυμνὸ κι ὀλόφτωχο στ' ἀλήθεια,
πού χράμια καὶ παπλώματα στὸ σπίτι του δὲν ἔχει,
γιὰ νὰ κοιμᾶται μαλακά κι αὐτὸς κι οἱ ξένοι πού ἔρθουν. 350
Μὰ ἐδῶ κι ἀπὸ παπλώματα κι ἀπ' ὄρια χράμια βρίσκει.
Ποτὲς ὁ γιὸς τοῦ ἄντρα ἐκείνου, τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά,
δὲ θὰ πλαγιάσῃ ἀκοίταχτος σὲ караβιὸυ σανίδα,
ὅσο ἐγὼ ζῶ, καὶ τέκνα μου στὸν τύργου μου ἀπομνήσκουν,
τοὺς ξένους νὰ φιλεύουνε πού τύχη ἐδῶ νὰ ῥθοῦνε.

Κι ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ κρένει τότε ἐκείνου·
« Φρόνιμα τά 'πες, γέρο, αὐτά, καὶ πρέπει νὰ σ' ἀκούσῃ,
καὶ νὰ ῥθῃ στὰ παλάτια σου ὁ Τηλέμαχος τῆ νύχτα.
'Εγὼ στὸ μαῦρο πλοῖο τραβῶ νὰ κράξω τοὺς συντρόφους, 360
καὶ τό 'να τ' ἄλλο νὰ τοὺς πῶ σὰ μεγαλύτερός τους.
"Ολοὶ ἀπ' ἀγάπη οἱ νέοι αὐτοὶ κι οἱ συνομήλικόι του

τὸ μεγαλόψυχο ὡς ἐδῶ Τηλέμαχο ἀκλουθῆσαν.
 Ἐκεῖ λοιπὸν ἐγὼ, σιμὰ στὸ μαῦρο πλοῖο πλαγιαῖζω,
 καὶ τὴν αὐγὴ στοὺς Καύκωνες μισεύω, τοὺς λεβέντες,
 ποὺ κάποιο χρέος μοῦ χρωστοῦν, κι ὄχι καινούριο χρέος,
 μήτε μικρὸ, κι ἐτούτونه, στοὺς πύργους σου μιάς κι ἦρθε,
 μ' ἀμάξι ὁ γιός σου ἄς πάρῃ τον, κι ἀλόγατα τοῦ δίνεις,
 τὰ πιὸ ἀλαφρά στὸ τρέξιμο, τὰ πιὸ γερά στὸ πόδι.» 370

Αὐτὰ σὰν εἶπε ἡ Ἄθηνᾶ ἡ γαλανοματούσα,
 ἔγινε αἰτὸς καὶ πέταξε· κι ὅσοι εἶδαν ξαφνιστῆκαν.
 Ἴδιος ὁ γέρος σάστισε τηρώντας τέτοιο θάμα,
 καὶ πιάνει τοῦ Τηλέμαχου τὸ χέρι καὶ τοῦ κρένει·

«᾽Ω φίλε, ἐσὺ μήτε κακὸς μήτ' ἀναντρος δὲ θά 'σαι,
 ἀφοῦ θεοὶ στή νιότη σου ὀδηγοὶ σὲ ἀκολουθᾶνε.
 Καὶ τοῦ Ὀλυμποῦ ἄλλος κάτοικος δὲν εἶναι ἐτούτος, μόνε
 ἡ κόρη ἡ τριτογέννητη κι ἡ δοξαστὴ τοῦ Δία,
 ποὺ ἀπ' τοὺς Ἀργίτες ξέχωρα τὸν κύρη σου τιμοῦσε.
 Ἡ χάρη σου, ὦ βασίλισσα, λαμπρὴ ἄς μᾶς φέρνῃ δόξα, 380
 κι ἐμένα, καὶ στὰ τέκνα μου, καὶ στὸ καλὸ μου ταῖρι·
 κι ἐγὼ μιὰ πλατομέτωπη δαμάλα θά σοῦ σφάξω,
 χρονιαρίκη, ποὺ σὲ ζυγὸ δὲν μπῆκε ἀνθρώπου ἀκόμα.
 καὶ θά τῆ σφάξω, ἀφοῦ καλὰ τὰ κέρατα χρυσώσω.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὴν προσευκὴ συνάκουσε ἡ Παλλάδα.
 Κι ὁ Γερηνιώτης Νέστορας ξεκίνησε ὡς στὰ ὠρία
 παλάτια του, μὲ τοὺς γαμπροὺς κατόπι καὶ τοὺς γιούς του.
 Καὶ φτάνοντας στὰ ξακουστὰ τοῦ βασιλέα παλάτια,
 ἀράδα σ' ἔδρες καὶ θροنيὰ καθίσανε, κι ὁ γέρος
 κροντήρι σμίγει τους κρασί γλυκόπιστο, ποὺ χρόνους 390
 τό 'χε ἔντεκα ἡ κελάρισσα, καὶ τώρα τ' ἀνοιγέ τους.
 Αὐτὸ τοὺς ἔσμιξε νὰ πιοῦν, καὶ στάλα ἔχυσε χάμου,
 μ' εὐκὲς στοῦ αἰγιδόσκεπου τοῦ Δία τῆ θυγατέρα.

Καὶ στοὺς θεοὺς σὰν ἔσταζαν κι ἤπιαν ὅσο ἀγαποῦσαν,
 κινήσανε γιὰ πλάγιασμα στὸ σπίτι του ὁ καθένας,
 μὰ τὸν Τηλέμαχο, τὸ γιὸ τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά,
 ὁ ἀλογολάτης Νέστορας τὸν κοίμισε στοῦ πύργου
 τῆ σάλα τὴν πολύβοη, σὲ τορνευτὸ κλινάρι,
 μὲ πλάγι τὸν Πεισίστρατο, τὸ λυγερὸ λεβέντη, 400

πού ὄντας ἀκόμα ἀνύπαντρος στοῦ κύρη κατοικοῦσε.
 Ἴδιος ὁ γέρος πλάγιασε στὰ ὀλόβαθα τοῦ πύργου,
 σὰν ἔσιαξέ του ἡ σύγκλινη στρωσίδια καὶ κλινάρι.

Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
 κι ὁ ἀλογολάτης Νέστορας σηκώθη ἀπὸ τὴν κλίνη,
 κι ἦρθ' ὄξωθε καὶ κάθισε στὰ σκάλιστὰ λιθάρια,
 πού ὀλόμπροστα στὶς ἀψηλές βρισκόντουσαν τὶς θύρες,
 ἄσπρα, γυαλιστερά. Ἐκεῖ καθόταν κι ὁ Νηλέας
 στὰ παλιὰ χρόνια, πού ἦτανε στὴ γνώση θεὸς μονάχος.
 Ὅμως ἐκειόνε ὁ θάνατος τὸν ἔφερε στὸν Ἄδη,
 καὶ τώρα φύλακας ἐκεῖ τῶν Ἀχαιῶν καθόταν
 ὁ ρήγας Νέστορας· σιμὰ κι οἱ γιοί του μαζευτῆχαν,
 ἀπὸ τὴν κλίνη ὅτ' ἤρθανε· ὁ Ἐχέφρονας, ὁ Στράτης,
 μὲ τὸν Περσέα ὁ Ἄρητος, κι ὁ ὁμοιοθεὸς Θρασυμήδης.
 Ἀδέρφι ἔχτο ὁ ἥρωας Πεισίστρατος τοὺς ἦρθε,
 κι ἀντάμα τὸ θεόμοιαστο Τηλέμαχο σὰ βάλαν,
 ὁ ἀλογολάτης Νέστορας ἀρχίζει, ὁ Γερηνιώτης·

410

« Παιδιά μου, γλήγορα ἄς γενῆ ἡ ἀποθυμιά μου ἐτούτη,
 τὴν Ἀθηνᾶ ἀπὸ τοὺς θεοὺς νὰ ξιλεώσω πρώτη,
 πού μοῦ ἴσθην ὀλοφάνερη πὰς στὸ λαμπρὸ τραπέζι.

420

Ἐνας νὰ τρέξῃ στὴ βοσκὴ νὰ βροῆ καλὴ δαμάλα,
 πού ὁ ἀγελαδάρης ὡς ἐδῶ κεντώντας θὰ τὴ φέρῃ·
 στὸ πλοῖο τοῦ μεγάλψυχου Τηλέμαχου ἄς πάῃ ἄλλος,
 νὰ φέρῃ τοὺς συντρόφους του, καὶ μόνε δυὸ ἄς ἀφήσῃ·
 τρίτος ἐδῶ τὸ χρυσοχὸ Λαέρκη νὰ ἴσθῃ ἄς κράξῃ,
 τοῦ δαμαλιοῦ τὰ κέρατα γιὰ νὰ μαλαματώσῃ.
 Μείνετ' οἱ ἄλλοι ἐσεῖς αὐτοῦ, καὶ στὰ παλάτια μέσα
 τραπέζια νὰ τοιμάσουνε στὶς παρακώρες πῆγτε,
 νὰ φέρουν καὶ καθίσματα, ξύλα, νερὸ καθάριο. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι τρέξανε· κι ἦρθε ἡ δαμάλα ἀπέξω,
 ἦρθαν τοῦ μεγάλψυχου Τηλέμαχου οἱ συντρόφοι
 ἀπ' τὸ καράβι τὸ γερὸ, ἦρθε ὁ χαλκιᾶς κρατώντας
 στὰ χέρια του τὰ σύνεργα τῆς χρυσοκτῆς ἀμόνι,
 σφυρί, καλόφτιαστη μασιᾶ. Ν' ἀποδεχτῆ ζυγώνει
 τὴν προσφορὰ κι ἡ Ἀθηνᾶ· δίνει χρυσάφι ὁ γέρος·
 δουλεῖ το καὶ χύνει το στὰ κέρατα ὁ τεχνίτης,

430

για να χαρή τηρώντας το ή Ἄθηνᾶ, και σέρνουν
 ἀπὸ τὰ κέρατα τὸ ζῶ ὁ Ἐχέφρονας και ὁ Στράτης.
 Κι ἔφερεν ὁ Ἄρητος νερὸ σὲ πλουμιστὸ λεγένοι,
 τριπτὸ κριθάρι πανερίᾳ κράτώντας στ' ἄλλο χέρι·
 πελέκι κράταε κοφτερὸ ὁ λεβέντης Θρασυμήδης,
 τὸ ζῶ νὰ κόψη. Σήκωνε ὁ Περσέας τὴ γαβάθα,
 και ὁ γέρος μὲ τὸ νίψιμο και τὸ τριπτὸ κριθάρι
 ἔκανε ἀρχὴ και τὴ θεὰ θερμοπαρακαλοῦσε,
 στὴ φλόγα ἀπάνω ρίχνοντας τοῦ κεφαλιοῦ τὶς τρίχες.

440

Και σάνε προσευκῆθησαν κριθάρι πασπαλώντας,
 τότες τοῦ Νέστορα μεμιᾶς ὁ γιὸς ὁ ἀντρειωμένος
 ὁ Θρασυμήδης ζύγωσε και βάρεσε· τὰ νεῦρα
 κόβουντ' ἀμέσως τοῦ ζιχιοῦ, και παραλεῖ ἡ δαμάλα·
 κόρες και νύφες σκούζουνε, σκούζει και ἡ Εὐρυδικη,
 τοῦ Κλύμενου ἡ πρωτότοκη, τοῦ Νέστορα τὸ ταίρι.
 Κι οἱ ἄλλοι καθὼς κράταγαν τὸ ζῶ ἀνασκηκωμένο,
 τοὺς τό ἴσφαξε ὁ Πεισίστρατος, τὸ πρῶτο παλικάρι.
 Κι ἀπὸ τὰ κόκαλα ἡ ψυχὴ μὲ τὸ αἷμα σάν τοῦ βγῆκε,
 μεμιᾶς τὸ κομματιάσανε και τὰ μεριά λιανίσαν,
 ὅλα σωστά· τὰ τύλιξαν μὲ σκέπη, τὰ διπλώσαν,
 ὦμᾳ κομμάτια ἀπὸ παντοῦ τοὺς θέσανε, και ὁ γέρος
 στὶς σκίζες τὰ ἴκαι, μὲ κρασί φλογάτο ραίνοντας τα·
 και οἱ νέοι τὰ πεντόσουβλα κρατούσανε σιμά του.

450

460

Και σάν καῖχαν τὰ μεριά και γεύτηκαν τὰ σπλάχνα,
 κόψαν και τ' ἄλλα, στὸ σουβλὶ τὰ πέρασαν, και τότες
 τὰ ψήσανε, τὰ μυτερά σουβλιὰ ἴχοντας στὰ χέρια.
 Και τοῦ Τηλέμαχου λουτρὸ τοῦ δίνει ἡ Πολυκάστη,
 κόρη στερνὴ τοῦ Νέστορα, τοῦ γόνου τοῦ Νηλέα.
 Και σάν τότε καλόλουσε, τὸν ἄλειψε μὲ λάδι,
 και μ' ὄμορφο τὸν ἔντυσε χιτῶνα και χλαμύδα,
 ποὺ βγῆκε ἀπὸ τὸ λούσιμο μὲ τοὺς θεοὺς παρόμοιος
 και πῆγε κάθισε σιμά στὸ Νέστορα τὸ ρῆγα.

Και τ' ἀποπάνω κρέατα σάν ψῆσαν και τὰ βγάλαν,
 στὸ φαγοπότι κάθισαν, και τίμια παλικάρια
 σκωθῆκαν και κερνούσανε μὲ τὰ χρυσὰ ποτήρια.
 Κι ἀπὸ φαγὶ και ἀπὸ πιεστὸ σὰ φράθηκε ἡ καρδιά τους,

470

αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Νέστορας τοὺς εἶπε ὁ ἀλογολάτης.

« Παιδιά μου, τοῦ Τηλέμαχου φέρτε μεμιαῖς καὶ ζέψτε τὰ ὠριότριχα τ' ἀλόγατα, νὰ καλοταξιδέψη. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὸν ἄκουσαν, κι εὐτὺς στ' ἀμάξι ζέψαν τ' ἀλόγατα τὰ γλήγορα. Κελάρισσα τοὺς βάζει

ψωμί, προσφάγι καὶ κρασί, σὰν πόχουν οἱ ρηγάδες.

480

Πὰς στ' ὄριο ἀμάξι ἀνέβηκε ὁ Τηλέμαχος, καὶ δίπλα ὁ ἀσίκης ὁ Πεισίστρατος τὰ χαλινάρια πῆρε

καὶ τ' ἄλογα μαστίγωσε· πρόθυμ' αὐτὰ πετάξαν

στοὺς κάμπους, πίσω ἀφήνοντας τὴν ἀψηλὴ τὴν Πύλο.

Πὰς στὰ λαϊμά τους ὁ ζυγὸς ὄλημερίς κουνούσε,

μὰ ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε, κι ἀπόσκιασαν οἱ δρόμοι,

στὶς Φῆρες σταματήσανε, στοὺς πύργους τοῦ Διοκλέα,

πού ἦτανε γιὸς τοῦ Ὀρσίλοχου, καὶ πού τ' Ἀλφειοῦ ἦταν ἕγγόνι.

Ἐκεῖ ξενύχτησαν, κι αὐτὸς φιλόξενα τοὺς δέχτη.

490

Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,

ζέψανε, κι ἀνεβήκανε στ' ὠριόφαντο τ' ἀμάξι,

κι ἀφήκανε τὰ ξώθυρα τοῦ βουητεροῦ τοῦ πύργου·

δίνει βιτσιὰ στ' ἀλόγατα, κι αὐτὰ γοργοπετάξαν,

κι ἴσια στοὺς κάμπους τοὺς σπαρτοὺς κατέβηκαν πετώντας,

καὶ δρόμο κόψανε πολὺ μὲ τὴν ὄρμη πού πῆραν.

Κι ἔγειρ' ὁ ἥλιος τὸ βραδύ, κι ἀπόσκιασαν οἱ δρόμοι.

ΡΑΨΩΔΙΑ Δ

Κάτου στῆς Λακεδαίμονας τὰ βραχοκάμπια φτάνουν,
καὶ στὰ παλάτια ξεκινοῦν τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου.

Βρῆκαν τον κι ἔκανε χαρὰ μὲ περισσοὺς δικούς του,

τί γιὸ καὶ κόρη πάντρευε στὸ σπιτικό του μέσα.

Στοῦ ἀτρόμητου Ἀχιλλέα τὸ γιὸ τὴν κόρη του προβόδα,

πού ἀπὸ τὴν Τροία τὴν ἔταξε καὶ λόγο τοῦ εἶχε δώσει,

καὶ τώρα τέλος φέρνανε οἱ ἀθάνατοι στὸ γάμο.

Μὲ ἀλόγατα καὶ μ' ἀμαξες τὴν ἔστελνε στὴ χώρα

τῶ Μυρμιδόνων τῆ λαμπρῆ, πού βασιλιάς τους ἦταν.

Καὶ γιὰ τὸ γιὸ του διάλεξε τοῦ Ἀλέχτορα τὴν κόρη

στὴ Σπάρτη· ὁ χαδεμένος του λεβέντης Μεγαπένθης

10

ἦταν αὐτός, κι ἡ μάνα του σκλαβούλα, τὴ ἡ Ἐλένη
 ἄλλο παιδί δὲ γέννησε κατόπι τῆς Ἐρμιόνης
 τῆς ὤριας, ποὺ χρυσόλαμπε σὰν ἴδια ἡ Ἄφροδιτη.

Ἔτσι μὲς στὸ πεντάψηλο ξεφάντωναν παλάτι
 ὄλ' οἱ γειτόνοι κι οἱ δικοὶ τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου,
 καὶ γλέντιζαν ὁ θεϊκὸς τραγουδιστὴς κοντὰ τους
 τραγούδαε, λύρα παίζοντας, καὶ στὸ σκοπὸ τοῦ ἀπάνω
 δυὸ χορευτάδες πηδηχτὰ καταμεσίς σβουρίζαν.

Στὰ πρόθυρα ὁ παλικαρὰς Τηλέμαχος κι ὁ γιόκαε
 τοῦ Νέστορα ὁ περίλαμπρος μὲ τ' ἄλογα σταθῆκαν.
 Προβγαίνει κι ἀγναντεύει τους ὁ ἄξιος Ἐτεωνέας,
 πιστὸς παραστεκάμενος τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου,
 καὶ στὸ παλάτι μῆνυμα τοῦ βασιλέα του φέρνει,
 σιμὰ του στέκοντας, μ' αὐτὰ τὰ φτερωμένα λόγια:

«ἽΩ διόθρεφε Μενέλαε, δυὸ ξένοι ἐδῶ φανῆκαν,
 ποὺ σὰν τοῦ Δία μοιάζει τους τὸ γένος τοῦ μεγάλου.
 Καὶ πὲς ἂν θὰ τοὺς λύσουμε τ' ἀλόγατα ἀπ' τ' ἀμάξι,
 ἢ σ' ἄλλους νὰ τοὺς στείλουμε φιλοξενιὰ νὰ βροῦνε.»

Καὶ τοῦ ξανθοῦ Μενέλαου τοῦ βαριοφάνη, κι εἶπε:
 « Δὲν ἦσουν ἄλλοτες ἐσὺ κουτός, μωρ' Ἐτεωνέα,
 μὰ τῶρ' ἀλήθεια σὰ μωρὸ παιδί μου συντυχαίνεις.
 Τάχα δὲ φάγαμε κι ἐμεῖς σὲ σπίτια ἀνθρώπων ἄλλων,
 πρὶν νὰ ῥθουμε, κι ἀπὸ δεινὰ μᾶς λευτερώση ὁ Δίας;
 Μόν' ἔλα λύσ' τ' ἀλόγατα τῶν ξένων κι ἔμπασέ τους,
 νὰ κάτσουν καὶ νὰ καλοφᾶν καὶ νὰ χορτάσουν πρῶτα.»

Εἶπε κι ἐκεῖνος χύθηκε καὶ φώναξε τοὺς ἄλλους
 πρόθυμους δούλους κι εἶπε τους κατόπι του νὰ τρέξουν.

Καὶ τὰ δρωμένα τ' ἄλογα ξεζέψαν ἀπ' τ' ἀμάξι,
 καὶ στ' ἀλογίσια τὰ παχνιὰ τὰ δέσαν, καὶ τοὺς βάλαν
 νὰ φᾶνε ζεῖα ἀνακατευτὴ μὲ κάτασπρο κριθάρι.

Στὰ ξώτειχα τὸ ὀλόλαμπρο τ' ἀμάξι τότες γείραν,
 κι ἐκείνους μὲς στ' ἀρχοντικὸ τοὺς φέραν κι αὐτοὶ ἰδόντας
 τοῦ διόθρεφτου τοῦ βασιλιᾶ τοὺς πύργους, ἀποροῦσαν,
 τ' εἶχαν τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ καὶ τοῦ ἡλίου τὴ λαμπράδα
 τὰ σπίτια τ' ἀψηλόσκεπα τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου.
 Καὶ σὰν τὰ σεριανίσανε καὶ χάρηκε ἡ ψυχὴ τους,

20

30

40

μπήκανε μὲς στὶς σκαλιστὲς τὶς γοῦρνες καὶ λουστῆκαν.
 Καὶ σὰν τοὺς λοῦσαν κοπελιὲς κι ἀλείψαν τοὺς μὲ λάδι,
 καὶ τοὺς φορέσανε κρουστὲς χλαμῦδες καὶ χιτῶνες,
 πᾶς σὲ θρονιά τοὺς κάθισαν σιμὰ στὸ γιὸ τοῦ Ἄτρεα.
 Καὶ μπρὶκι γιὰ τὸ νίψιμο τοὺς φέρνει τότε ἡ βάρια,
 ὄριο, χρυσό, καὶ χύνει τοὺς στὴν ἀργυρὴ λεγένη,
 κι ὕστερα στρώνει ἀντίκρυ τοὺς γυαλιστεροὺ τραπέζι.
 Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμὶ καὶ παραθέτει,
 κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια τῆς τοὺς φίλεψε περίσσια.

50

Καὶ στὰ πινάκια ὁ μοιραστὴς τὰ κρέατα ἀραδιάζει,
 καὶ θέτει χρυσοπόττηρα ὀμπροστά τους. Κι ὁ Μενέλαος
 τοὺς χαιρετάει τοὺς δυὸ μαζί, κι αὐτὰ τοὺς συντυχαίνει·

« Ἄπλωστε χέρι στὸ φαγί, χαρῆτε τοῦ κατόπι
 σὰν καλοφᾶτε, σᾶς ρωτῶ ποιοὶ νὰ ᾽στε, κι ἀποποῦθε.
 Τὸ αἶμα σας τὸ γονικὸ δὲν εἶναι ἐσᾶς χαμένο,
 παρὰ θεόθρεφτων παιδιὰ θένα ᾽στε βασιλιάδων,
 τὶ ἀνθρώποι δὲ γεννοῦν κοινοὶ παλικαράδες τέτοιους. »

60

Εἶπε, κι ὀμπρὸς τοὺς ἔθεσε ραχόψαχνα βοδίσια,
 ψητὰ, πού ἐκείνου τὰ ᾽χανε βαλμένα γιὰ τιμὴ του.
 Κι αὐτοὶ τὰ χέρια ἀπλώνανε στὰ καλοφάγια ὀμπρὸς τους.
 Κι ἀπὸ πιοτὸ κι ἀπὸ φαῖ σὰ φράθηκε ἡ καρδιά τους,
 στοῦ Νέστορα ὁ Τηλέμαχος τὸ τέκνο συντυχαίνει,
 ὀλόσιμὰ του σκύβοντας, νὰ μὴν ἀκοῦν οἱ ἄλλοι·

70

« Γιὰ κοίτα, γιὲ τοῦ Νέστορα, καὶ φίλε τῆς καρδιάς μου,
 χαλκὸς πού ἀστράφτει μὲς σ' αὐτὰ τὰ βουητερά παλάτια,
 τὸ μάλαμα καὶ τὸ ἤλεχτρο, τὸ φιλντισί, τ' ἀσήμι.
 Τέτοιες θένα ᾽ναι κι οἱ αὐλὲς τοῦ Δία τοῦ Ὀλυμπήσου·
 ἀρίφνητα καλὰ θεωρῶ, καὶ θαμασμὸς μὲ πιάνει. »

Καὶ τὸν ἀπέικασε ὁ ξανθὸς Μενέλαος σὰ μιλοῦσε,
 καὶ τοὺς φωνάζει καὶ λαλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια·

« Ποιὸς ἄνθρωπος, παιδάκια μου, μετριέται μὲ τὸ Δία ;
 ἀθάνατοί ᾽ναι οἱ πύργοι του καὶ τὰ καλὰ του ἐκείνου·
 θνητὸς μονάχα στὰ καλὰ μ' ἔμένανε μετριέται,
 ἦ κι ὄχι· τί μὲ πάθια μου καὶ μὲ πολλὰ ταξίδια
 μὲς στὰ καράβια τὰ ᾽φερα χρόνους ὄχτῶ γυρνώντας·
 Κύπρο, Φοινίκη διάβηκα, Αἴγυπτο, Αἰθιοπία,

80

καὶ Σιδονιῶτες καὶ Ἑρεμπούς, καὶ τῆς Λιβύας τῆ χώρα,
ἐκεῖ πού πάντοτες τ' ἄρνιά μὲ κέρατα γεννιοῦνται,
καὶ τρεῖς φορές τὰ πρόβατα γεννοβολοῦν τὸ χρόνο.
Μῆτε τοῦ νοικοκύρη ἐκεῖ καὶ μῆτε τοῦ πιστοῦ του
δὲ λείπει κρεάσι καὶ τυρὶ καὶ τὸ γλυκὸ τὸ γάλα·
τὶ τό 'χουν ὅσο θεὸς ἐκεῖ τὸ γάλα καὶ τ' ἀρμέγουν.

Καὶ βιὸς πολὺ συνάζοντας ἐγὼ καθῶς πλανιόμουν,
ἄλλους κρυφὰ καὶ ὀλόξαφνα τὸν ἀδερφό μου τότες
μὲ τὴν ἀπάτη σκότωνα τῆς ἔρμης του γυναίκας·
καὶ νά, γιατί δὲ χαίρουμαι τὰ πλοῦτια αὐτὰ πού ὀρίζω.
Θὰ τὰ γρικῆσατε καὶ ἐσεῖς αὐτὰ ἀπὸ τοὺς γονιούς σας,
ὅποιοι καὶ ἂν εἶναι, τὶ ἔπαθα πολλά, μοῦ χάθη σπίτι
καλότυχο καὶ μὲ καλὰ περίσσια πλουτισμένο.

Μακάρι νά μοῦ μνήσκανε τὸ τρίτο μὲς στοὺς πύργους,
καὶ οἱ ἄντρες νά γλιτώνανε πού μᾶς χαθῆκαν τότες
στὴν Τρωάδα τὴν πλατύχωρη, μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα.
"Ὅλους ἐγὼ τοὺς κλαίω ἐκειοὺς καὶ δέρνουμε, κλεισμένοις
σὰν κάθουμαι πολλὰς φορές σ' αὐτὰ μου τὰ παλάτια,
καὶ ὄρες στὸ κλάμα χαίρουμαι, ὄρες τὸ κόβω πάλε,
τὶ γλήγορα χορταίνεται τὸ κρῦο τὸ μοιρολόγι.

Μὰ τούτους ὅλους δὲ θρηγῶ, καὶ ἄς καίγετ' ἡ καρδιά μου,
ὅσο ἕναν, πού ποθώντας τον ὄρεξη χάνω καὶ ὕπνο·
γιατ' Ἀχαιὸς δὲν τράβηξε τὰ ὅσα ὁ Ὀδυσσεάς.

Μὰ ἡ μοῖρα τό 'θελε πολλά νά πάθη αὐτός, καὶ ἐμένα
νά τρώῃ ὁ πόνος του ὁ σκληρός, πού τόσους χρόνους λείπει,
καὶ ἀνίσως ζῆ ἢ ἀπέθανε κανένας δὲ γνωρίζει.

Καὶ θὰ τὸν κλαῖνε τῶρ' αὐτὸν ὁ γέρος ὁ Λαέρτης
καὶ ἡ Πηνελόπη ἡ γνωστικιά, θὰ τότε κλαίῃ καὶ ὁ γιὸς τους,
πού ἀπὸ τὸ σπίτι φεύγοντας μωρὸ τὸν εἶχε ἀφήσει. »

Εἶπε, καὶ αὐτὸς λαχτάρηξε νά κλάψῃ τὸ γονιό του.
Χάμου ἕνα δάκρυο του ἔχυσε γρικώντας τ' ὄνομά του,
καὶ ὀμπρὸς στὰ μάτια σήκωσε τὴν πορφυρένια χλαίνα
μὲ τὰ δυὸ χέρια. Τό 'νιωσε ὁ Μενέλαος, καὶ μονάχος
τὸ βαθιογύριζε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ του μέσα,
νά τὸν ἀφήσῃ ὁ ἴδιος του νά πῆ γιὰ τὸ γονιό του,
ἢ πρῶτος νά ρωτήξῃ αὐτὸς καὶ ζέταση νά κάνῃ ;

90

100

110

Κι ἐκεῖ πού αὐτὰ μελέταγε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ του, 120
 ἢ Ἑλένη ἀπὸ τ' ἀνώγια τῆς τὰ μοσκομουρισμένα
 προβάλλει σὰν τὴν Ἄρτεμη τῆ χρυσοσαγιτούσα.
 Σιμὰ τῆς στήνει ἡ Ἄδραστη θρόνι καλοφτιασμένο,
 ἢ Ἀλκίππη μάλλινο ἀπαλὸ φέρνει χαλὶ κι ἀπλώνει,
 καὶ τὸ πανέρι τ' ἀργυρὸ φέρν' ἡ Φυλῶ, πού δῶρο
 ἢ Ἀλκάντρα τῆς τὸ χάρισε ἡ γυναῖκα τοῦ Πολύβου,
 πού ζοῦσε καὶ λημέριαζε στὴν Αἴγυπτο στὶς Θῆβες,
 καὶ πού εἶχε πλούτια ἀρίφνητα στὸ σπιτικό του μέσα.
 Ἔδωσ' ἐκεῖνος δυὸ ἀργυρὰ λουτρά τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα,
 δυὸ τρίποδα, καὶ μάλαμα τάλαντα δέκα χῶρια· 130
 δῶρα ἢ κερά του διαλεχτὰ χαρίζει τῆς Ἑλένης,
 χρυσὴ ἀληκάτη, κι ἀργυρὸ πανέρι πὰς στὶς ρόδες,
 μὲ χρυσωμένα ὀλόγυρα τοῦ πανεριοῦ τὰ χεῖλη.
 Αὐτὸ δὰ τῆς παράθεσε ἡ Φυλῶ ἢ παρακόρη,
 γεμάτο νῆμα δουλευτό, κι ἀπάνω ἢ ἀληκάτη
 μὲ τὸ βαθιόχρωμο μαλλί, θεμένη πέρα ὡς πέρα.
 Καθίζει ἀπάνω στὸ θρόνι, μ' ἀκουμποπόδι ὀμπρὸς τῆς
 ἢ Ἑλένη, καὶ τὸν ἄντρα τῆς καλωρωτάει νὰ μάθη.

« ὦ διόθρεφε Μενέλαε, γνωρίζουμ' ἐμεῖς τάχα
 ἐτοῦτοι πού μᾶς ἤρθανε σὰν ποιοὶ παινιένται νά'ναι ;
 Ἄλήθεια, ἢ ψέματα θὰ πῶ ; δὲν τὸ βαστῶ πιά μέσα. 140
 Ποτές μου δὲν εἶδ' ἄνθρωπο, ἄντρα ἢ γυναῖκα, τόσο
 νὰ μοιάζῃ ἀνθρώπου, ὅσο αὐτὸς — θαμάζω βλέποντάς τον —
 ὁ γιὸς τοῦ μεγαλόκαρδου Ὀδυσσέα μοιάζει νά'ναι,
 ὁ νέος Τηλέμαχος, πού ἐκεῖνος μικρὸ τὸν εἶχε ἀφήσει
 γιὰ μένα τὴν ἀσύστατη σὰν τρέξατε στὴν Τροία
 στὸ νοῦ σας πόλεμο ἔχοντας ἀπόκοτο ὅλοι τότες. »

Κι ὁ ξανθουλὸς Μενέλαος γυρίζει καὶ τῆς κρένει·
 « Κι ἐγώ, γυναῖκα, νιώθω τα καθῶς ἐσὺ τὰ κρίνεις·
 τέτοια τὰ πόδια του ἐκείνου, τὰ χέρια κι οἱ ματιές του, 150
 τέτοιο καὶ τὸ κεφάλι του κι ἀπάνωθὲ του ἡ κόμη.
 Καὶ καθῶς τῶρα θύμιζα τὸν Ὀδυσσέα, δηγώντας
 τὰ ὅσα ἐκεῖνος ἔπαθε καὶ πόφερε γιὰ μένα,
 αὐτὸς πικρὸ κατέβαζε στὸ πρόσωπό του δάκρυο,
 κι ὀμπρὸς στὰ μάτια σήκωνε τὴν πορφυρένια χλαίνα. »

Καὶ τότε ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα ὁ Πεισίστρατος τοῦ κάνει:

«ὦ διόθρεπτε Μενέλαε κι ἀρχοντογιε τοῦ Ἄτρεα,
ἐκείνου γιὸς εἶν' ἀπεδῶ στ' ἀλήθεια, καθὼς εἶπες·
εἶναι ὅμως στοχαζούμενος καὶ δὲν κοιτάει ὁ νοῦς τοῦ
ὅ,τι πρωτόηθε, ἀνέπρεπα νὰ κρένη λόγια ὀμπρός σου,
ἐδῶ πού σά φωνή θεοῦ ἢ φωνή σου μᾶς γλυκαίνει.

160

Μ' ἔστειλ' ἐμένα ὁ Νέστορας, ὁ ἀλογογνώστης ρήγας,
νὰ τότε συνοδέψω αὐτόν, τί νὰ σέ δῆ ποθοῦσε,
ἴσως καὶ λόγο ἢ κάμωμα στὸ λογισμό του βάλῃς.
Γονιοῦ πού ξενικεύτηκε παιδί πολλά παθαίνει
στὸ σπίτι του, ἃ δὲν τοῦ ῥχεται βοήθεια ἀπὸ τοὺς ἄλλους.
Ἔτσι καὶ τοῦ Τηλέμαχου λείπει ὁ γονιός του, κι ἄλλοι
στὰ βάσανά του γλιτωμὸ δὲν ἔρχονται νὰ φέρουν.»

Κι ὁ ξανθουλὸς Μενέλαος τοῦ ἀπολογιέται τότες·

«Ἀλήθεια, γιὸς ἀγαπητοῦ μοῦ ῥθε στὸ σπίτι ἀνθρώπου,
πού γιὰ τὰ μένα τράβηξε κόπους κι ἀγῶνες μύριους·
κι εἶπα, θὰ τότε φίλευα ἀπὸ κάθε ἄλλον Ἀργίτη
ξέχωρα, ἂν τότες ἔδινε ὁ Δίας ὁ βροντορίχτης
νὰ ῥθοῦμε ἀντάμα, στὰ γοργὰ ἀρμενίζοντας καράβια.

170

Μὲς στ' Ἄργος θένα τοῦ ῥπιανα καὶ χώρα καὶ παλάτι,
ἀπὸ τὸ Θιάκι φέροντας μ' αὐτόν καὶ τὰ καλὰ του,
τὸ γιό του κι ὄλο τὸ λαό, κι ἀρπώντας του μιὰ χώρα
ἀπ' ὅσες γύρω βρίσκονται κι ἐμένα προσκυῶνε.

Ἔδῶ συχνὰ θὰ σμίγαμε, καὶ δὲ θὰ χάριζε ἄλλο
τὸ φιλευτή του ἐμένανε ἀπ' ἐκεῖνὸν τὸ φιλεμένο,
παρὰ τὸ μαῦρο σύννεφο τοῦ Χάρου σάν ἐρχόταν.

180

Γραφτὸ ὅμως ἦτανε ὁ θεὸς νὰ τὰ φρονέση ἐτοῦτα,
καὶ μόνο ἐκείνου ν' ἀρνηθῇ τὸ γυρισμὸ τοῦ δόλιου.»

Εἶπε, καὶ σ' ὄλους ἔδωσε μοιρολογιοῦ λαχτᾶρα.
Κλαίγ' ἢ Ἑλένη ἢ Ἀργίτισσα, τοῦ Δία ἢ θυγατέρα,
κλαίει ὁ καλὸς Τηλέμαχος κι ὁ γιὸς τοῦ Ἄτρεα Μενέλαος,
καὶ μήτε ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα στεγνὰ δὲν εἶχε μάτια·
τί τὸν Ἀρχίλοχο κι αὐτὸς τὸν ἄσφαλο θυμήθη,
πού ὁ γόνος τῆς λαμπρῆς Ἠῶς τὸν εἶχε σκοτωμένο·
αὐτὸν θυμώντας μίλησε μὲ λόγια φτερωμένα·

«Τοῦ Ἄτρεα γιέ, πιδ γνωστικὸ μὲς στοὺς ἀνθρώπους ὄλους 190

ὁ γέρος σὲ εἶπε Νέστορας μιλώντας γιὰ τὰ σένα
 στὸ σπίτι, σὰ ρωτιούμασταν ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλον.
 Καὶ τώρα, ἂ γίνεται, ἄκου με· γιὰτὶ στὸ δεῖπνο ἀπάνω
 δὲν τ' ἀγαπῶ τὰ κλάματα· μὰ θὰ ξανάρθη ἡ Αὐγούλα.
 Δὲ λέω πὼς ὅποιον παίρνει μας ὁ Χάρος νὰ μὴν κλαῖμε.
 Αὐτὸ δὰ μόνο δῶρο τους ἔχουν οἱ δόλιοι ἀνθρώποι,
 ἢ κόμη νὰ κουρεύεται, νὰ τρέχουνε τὰ δάκρυα.
 Κι ἐμένα ἀπέθανε ἀδερφός, πού στοὺς Ἀργίτες μέσα
 δὲν ἦταν ὁ χειρότερος, καὶ πού γνωστός σου θὰ 'ναι·
 δὲν τότε γνώρισα κι ἐγὼ· λένε πὼς πρῶτος ἦταν
 ὁ Ἀντίλοχος στὸ τρέξιμο, κι ἀδάμαστος στὴ μάχη. »

200

·Κι ὁ ξανθομάλλης τοῦ ἀπαντάει Μενέλαος καὶ τοῦ κάνει·
 « Φίλε, πού φρόνιμα λαλεῖς, κι ὅσα ἀνθρώπος μὲ γνώση
 καὶ πιὸ μεγάλος θὰ 'λεγε καὶ θὰ 'κανε· ἀπὸ τέτοιον
 ὄντας γονιό, δὲ δύνεσαι παρὰ σοφὰ νὰ κρένης.
 Εὐκόλ' ἀκούγεται ἡ γενιὰ τοῦ ἄντρα πού ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου
 καλὸ τοῦ φέρνει ριζικὸ σὲ γάμο καὶ σὲ γέννα.
 Ἔτσι τοῦ Νέστορα ἔδωκε ὁ Δίας μιὰ γιὰ πάντα,
 κι ὁ ἴδιος νὰ 'χη γερατειὰ καλὰ στ' ἀρχοντικὸ του,
 καὶ γιὸς νὰ κάμη φρόνιμους καὶ στ' ἄρματα μεγάλους.
 Μὰ ἄς πάψουμε τὰ κλάματα, πού αὐτὰ γενήκαν τότες·
 στὸ δεῖπνο τώρα ἄς ἔρθουμε, νερὸ στὰ χέρια ἄς χύσουν,
 καὶ μὲ τὸ χάραμα αὔριο ξαναρχινοῦν τὰ λόγια,
 πού κι ὁ Τηλέμαχος κι ἐγὼ θὰ ποῦμε ἀνάμεσά μας. »

210

Εἶπε, κι ὁ Ἀσφάλης τὸ νερὸ τοὺς ἔχυσε στὰ χέρια,
 ὁ σβέλτος κι ἄξιος παραγιὸς τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου.
 Κι ἀπλῶσαν χέρια στὰ ἔτοιμα φαγιά πού 'χαν ὀμπρός τους.

Τότες αὐτὸ σοφίστηκε τοῦ Δία ἡ κόρη Ἑλένη·

ἀπ' ὅπου πίνανε κρασί τοὺς ἔριξε βοτάνι,
 συχαστικὸ κι ἀνέχολο, πού κάθε πόνο πνίγει.
 Ὅποιος αὐτὸ τὸ καταπιῆ σμιγμένο στὸ κροντήρι,
 ὅλημερίς δὲ χύνεται στὸ μάγουλό του δάκρυο,
 μὰ κι ἄξαφνα ἂν ἡ μάνα του ἢ ὁ κύρης του πεθάνη,
 ἢ κι ὀμπροστά στὰ μάτια του μὲ τὸ μαχαίρι ἂν κόβουν
 ἀγαπημένο ἀδέρφι του, ἢ γιὸ μονάκριβό του.

220

Τέτοια 'χε γιατροβότανα καλὰ τοῦ Δία ἡ κόρη·

τά 'χε δοσμένα ἢ σύγκοιτη τοῦ Θῶνα ἢ Πολυδάμνα,
 στήν Αἴγυπτο, πού ἀρίθμητα ἢ πλούσια ἢ γῆς τὰ βγάζει,
 ἄλλα καλά στό σμίξιμο κι ἄλλα φαρμακωμένα·

230

γιατρός καθέννας εἶν' ἐκεῖ παραΐσιος μές στὸν κόσμο,
 τί ὅλοι τους τὸν Παιήονα γινωρίζουν πρόγονό τους.
 Καὶ μέσα αὐτὰ σὰν τὰ 'ριξε, κι εἶπε νὰ τοὺς κεράσουν,
 πάλε ἄρχισε τὸ μιλητό, κι αὐτὰ τοὺς συντυχαίνει·

«ὦ διόθρεφτε Μενέλαε, κι ἐσεῖς ἐδῶ βλαστάρια
 λαμπρῶν ἀντρῶν, — γιατί ὁ θεὸς ὁ Δίας μᾶς χαρίζει
 ἄλλου καλὸ κι ἄλλου κακό, καὶ δύνεται τὰ πάντα, —
 ἐδῶ τώρα πού κάθεστε καὶ τρῶτε στό παλάτι,
 καὶ μὲ μιλιές γλεντίζετε, σὰν κάτι πού ταιριάζει
 θὰ πῶ σας. Εἶναι ἀδύνατο νὰ δηγηθῶ σας ὅλους
 τοῦ σιδερόκαρδου Ὀδυσσέα τοὺς ἀμυπολλοὺς ἀγῶνες·
 ἓνα θὰ πῶ ὅμως πού ἔπραξε ὁ ἀτρόμητος ἐκεῖνος,
 στήν Τροία, πού τοὺς Ἀχαιοὺς μύρια τοὺς πέσαν πάθια·
 τότες πού χάραξε κακὰ σημάδια στό κορμί του,
 ντύθηκε ροῦχα φτωχικά, καὶ μοιάζοντας μὲ δοῦλο
 γυρνοῦσε στήν πλατύδρομη τοῦ ἐχτροῦ τὴ χώρα μέσα·
 ἔτσι ἀλλαγμένος, θὰ 'λεγες κάποιος ζητιάνος ἦταν,
 αὐτὸς πού ἀλλιῶς φαινότανε στ' ἀχαικὰ καράβια.

240

Τέτοιος στήν Τροία χώθηκε, κι ἐκεῖνοι τυφλωθῆκαν
 ὅλοι τους, καὶ μονάχη ἐγὼ τὸν ἔνωσα ποιός ἦταν,
 καὶ τότε ρώτηξα, κι αὐτὸς μοῦ ξέφυγε μὲ τέχνη.

250

Μὰ ὅταν ἐγὼ τὸν ἔλουσα, τὸν ἄλειψα μὲ λάδι,
 καὶ τοῦ ἴδωσα φορέματα, καὶ τοῦ ἴκανα ὄρο μὲγα
 ἀνάμεσά τους νὰ μὴν πῶ πὼς φάνηκε ὁ Ὀδυσσέας,
 πρὶν αὐτὸς φτάση στὶς σκηνές καὶ στὰ γοργὰ καράβια,
 τότες τὰ σχέδια τῶν Ἀχαιῶν μοῦ τὰ φανέρωσε ὅλα.

Κι ἀρίθμητους ἢ σπάθα του σὰν ἔκοψε Τρωαδίτες,
 πρὸς τοὺς Ἀργίτες γύρισε πολλὰ ἄχοντας στό νοῦ του.

Τότες οἱ ἄλλες Τρώισσες πικρὰ μοιρολογοῦσαν,
 ὅμως ἐγὼ χαιρόμουναι, γιατί ἡ καρδιά μου πίσω
 στό σπῆτι μου μὲ τράβαγε, καὶ στέναζα ὀλοένα

260

γιὰ τὴν τυφλάδα πού ἔβαλε στό νοῦ μου ἡ Ἀφροδίτη,
 ἀπὸ τὴ γῆς μου τὴ γλυκιά σὰ μ' ἔφερε στὰ ξένα,

καὶ χώρισα ἀπ' τὴν κόρη μου, τὴν κλίνη μου, τὸν ἄντρα,
 πού ἄλλος στὸ νοῦ καὶ στὴ μορφιά κανεὶς δὲν τὸν περνοῦσε. »

Κι ὁ ξανθουλὸς Μενέλαος γυρίζει καὶ τῆς κάνει:

« Ναί, ὅλα ἐτοῦτα ἀληθινὰ τὰ μίλησες, γυναίκα·
 πολλῶν ἐγὼ μελέτησα τὴ γνώση καὶ τὴ γνώμη,
 ἀντρῶν ἡρώων, καὶ πολλοὺς εἶδα τοῦ κόσμου τόπους,
 μὰ ἄνθρωπο τέτοιον πουθενὰ τὰ μάτια μου δὲν εἶδαν,
 σὰν πού ἦτανε ὁ τρανόψυχος κι ὁ ἀκριβὸς Δυσσέας. »

270

Κι ἄλλο ἓνα ἐκεῖνος ἐπραξε μὲ τόλμη κι ἀντρεισσύνη,
 τότες πού φόνο φέρναμε καὶ χαλασμὸ στοὺς Τρῶες,
 μὲς στ' ἄλογο τὸ σκαλιστὸ κρυμμένοι ἐμεῖς οἱ πρῶτοι.

Ἦρθες κι ἐσὺ τότες ἐκεῖ θεὸς θὰ σ' εἶχε στείλει,

πού νὰ χάριση γύρευε στοὺς Τρωαδίτες δόξα·

σιμά σου κι ὁ θεόμοιαστος Δηίφοβος. Καὶ κάνεις
 τρεῖς γύρους πασπατεύοντας τὸν κουφωτὸ κρυψώνα,

καὶ κράζοντας τὰ ὀνόματα τῶν Ἀργιτῶνε μέσα,
 καθένα μὲ τὴν ξέχωρη λαλιὰ τῆς σύγκοιτῆς του.

Ἐγὼ καὶ τοῦ Τυδέα ὁ γιὸς κι ὁ μέγας ὁ Ὀδυσσεάς
 τ' ἀκούσαμε τὸ λάλημα στὴ μέση καθισμένοι. »

280

Ἐμᾶς τοὺς δυὸ μᾶς ἐπιασε λαχτάρα τότες, ἢ ὅξω
 νὰ βγοῦμε, ἢ ἀπομέσασθε ν' ἀποκριθοῦμε ἀμέσως·
 ὅσο ὅμως κι ἂν τὸ θέλαμε, μᾶς βάσταξ' ὁ Ὀδυσσεάς.

Κι ἔτσι ὅλα τ' Ἀχαιοῦλα σωπάσαν ἐκεῖ μέσα.

Ἐνας μονάχα, ὁ Ἄντικλος ζητάει νὰ σ' ἀπαντήση,
 μὰ ὁ Δυσσέας τοῦ ἴσφιξε τὸ στόμα μὲ τίς δυὸ του
 χεροῦκλες, καὶ κρατώντας τον τοὺς Ἀχαιοὺς γλιτώνει,
 ὥσπου ἡ Παλλάδα ἢ Ἀθηναὶ σὲ τράβηξε ἀποκεῖθε. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει:

290

« Μενέλαε, τοῦ Ἄτρεα γιέ, καὶ διόθρεφτέ μου ἀφέντη,
 πιδ κρίμας, πού μήτε κι αὐτὸ δὲν τοῦ διώξε τὴ μοίρα,
 μήτε καὶ πού εἶχε μέσα του τὰ στήθια σιδερένια.

Ὅμως στὴν κλίνη φέρτε μας, τί ἦρθε ἢ στιγμὴ νὰ πᾶμε
 νὰ γείρουμε, καὶ τὸ γλυκὸ τὸν ὕπνο νὰ χαροῦμε. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τίς δοῦλες τῆς ἢ Ἑλένη εὐτὺς προστάζει
 στρωσίδια νὰ τοιμάσουνε, νὰ βάλουνε τὰ χράμια
 τὰ κερμεζὰ καὶ τὰ ὄμορφα, κι ἀπάνω τους τὰ πεύκια.

καὶ τίς φλοκάτες τίς κρουστὲς γιὰ ντύσιμο ἀποπάνω.
 Κι οἱ δούλες βγήκανε μὲ φῶς στὰ χέρια, καὶ τοὺς στρῶσαν· 300
 καὶ πῆρε τότε ὁ κήρυκας τοὺς ξένους στὸ χαγιάτι,
 κι ἐκεῖ ὁ Τηλέμαχος κι ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα πλαγιάσαν·
 στ' ἀπόβαθα τοῦ θάλαμου κοιμήθηκε ὁ Μενέλαος,
 καὶ πλάγι ἡ λυγρόκορμη καὶ λατρευτὴ του Ἑλένη.

Ἔφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
 κι ἀπάνω ὁ μεγαλόφωνος σηκώθηκε ὁ Μενέλαος·
 ντύνεται, σπάθα κοφτερὴ κρεμάζει ἀπὸ τὸν ὄμο,
 ὦρια ἀμποδένει σάνταλα στὰ πόδια τὰ λαμπρά του,
 προβάλλει ἀπὸ τὸ θάλαμο μ' ἀθάνατο παρόμοιος, 310
 καὶ δίπλα στὸν Τηλέμαχο καθίζει καὶ τοῦ κρένει·

« Ποιὰ ἀνάγκη σ' ἔφερ' ὡς ἐδῶ, Τηλέμαχε λεβέντη,
 κι ἤρθες στὴ Λακεδαίμονα, τίς θάλασσεσ περνώντας
 δική σου, ἢ τάχα τοῦ λαοῦ ; Πές μου ὅλη τὴν ἀλήθεια. »

Κι ὁ Ἰωνωτικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει·
 « Γιὲ τοῦ Ἀτρέα Μενέλαε, καὶ διόθρεφτέ μου ἀφέντη,
 ἤρθα νὰ μάθω ἂν ἔφερες μαντάτα τοῦ γονιοῦ μου·
 τί τρῶν τὸ σπίτι μου, καὶ πᾶν τὰ πλούσια μου χωράφια·
 γεμάτα τὰ παλάτια μου ἀπ' ἐχτροὺς πού νύχτα μέρα
 μοῦ σφάζουν κι ἔλο σφάζουνε τὰ βοδοπρόβατά μου, 320
 ἐκεῖνοι οἱ παραδιάντροποι τῆς μάνας μου μνηστῆρες.
 Γι' αὐτὸ δὰ τώρα πέφτω σου στὰ γόνατα, νὰ μάθω
 σὰν ποιοῦ ἔτανε τὸ τέλος του κι ἡ κακοθανατιά του,
 μὰ τὰ εἶδες μὲ τὰ μάτια σου, ἢ ἀπ' ἄλλον ἄκουσές τα·
 τί ἡ μάνα τότε γέννησε μὲ βάσανα περίσσια.

Καὶ μὴ μοῦ τὰ μισομιλᾷς ἀπὸ συμπόνια ἢ σέβας,
 μόν' πές μου τα ἴσια, καταπῶς τὰ μάτια σου τὸν εἶδαν.
 Παρακαλῶ σε, ἂν ὁ λαμπρὸς γονιὸς μου ὁ Ὀδυσσεάς
 ἢ λόγο ἢ πράξη σοῦ ἔταξε καὶ τέλεσε στὴν Τροία,
 ἐκεῖ πού ἀρίθμητα δεινὰ τοὺς Ἀχαιοὺς πλακῶσαν, 330
 θυμῆσου τα τὴν ὥρα αὐτῆ, καὶ πές μου τὴν ἀλήθεια. »

Κι ὁ ξανθωπὸς Μενέλαος βαριά τοῦ ἀπολογιέται·
 « Ὁχοῦ, σὲ τί παλικαρᾶ κλινάρι νὰ πλαγιάσουν
 τοὺς ἤρθεν ὄρεξη αὐτουνοὺς τοὺς ἀναντρος, ἀλήθεια.
 Καθῶς μὲς σ' ἄγριου λιονταριοῦ ρουμάνι ἢ ἀλαφίνα

κοιμίζει βυζαστάρικα νιογέννητα λαρούλια,
 και παίρνει τις βουνοπλαγιές και τὰ χλωρὰ λαγκάδια,
 και βόσκει, μὰ ἄξαφνα γυρνάει μὲς στὴ μονιά του ἐκεῖνος,
 και φέρνει τέλος φοβερὸ σὲ μάνα και λαρούλια,
 ἔτσι κι ὁ Ὀδυσσεάς φριχτὰ θὰ τοὺς τελειώσῃ ἐκεῖνους. 340
 Κι, ὦ Δία θεέ μου, κι Ἄθηνᾶ κι Ἀπόλλωνα, ἂν ἐκεῖνος,
 τοὺς πέσῃ σὰν ποὺ φάνηκε στὴν ὄμορφη τὴ Λέσβο,
 ποὺ πρόβαλε και πάλεψε μὲ τὸ Φιλομηλείδῃ,
 και μονομαῖς τὸν ἔριξε, κι οἱ Ἀχαιοὶ χαρῆκαν,
 ἂν τέτοιος ὁ Ὀδυσσεάς ἐρθῆ και πέσῃ στοὺς μνηστῆρες,
 γλήγορο θὰ ἴν' τὸ τέλος τους, κι ὁ γάμος τους φαρμάκι.
 Κι αὐτὰ ποὺ τώρα μὲ ρωτᾷς και ποὺ παρακαλεῖς με,
 δὲ θὰ τὰ πῶ τριγυριστὰ και δὲ θὰ σὲ γελάσω,
 παρὰ ὅσα μοῦ ἔπε ὁ ἄλαθος τῆς θάλασσας ὁ γέρος,
 ἕνα πρὸς ἕνα θὰ ἔχῃς τα, και λόγο δὲ θὰ κρύψω. 350

Στὴν Αἴγυπτο, σὰ γύρευα γιὰ ἐδῶ νὰ ξεκινήσω,
 μὲ κράτησαν οἱ ἀθάνατοι, τὶ δὲν τοὺς εἶχα κάνει
 τὴν ταχτική ἑκατοβοδιά, κι ἐκεῖνοι πάντα θέλουν
 τίς προσταγές ποὺ ἀφήνουνε νὰ μὴν τίς ἀστοχοῦμε.
 Εἶναι νησὶ στὴ θάλασσα τὴν πολυκυματούσα,
 κατὰμπροστα στὴν Αἴγυπτο, και Φάρο τ' ὀνομάζουν·
 μακριὰ νὰ ποῦμε ὅσο μπορεῖ καράβι σὲ μιὰ μέρα
 νὰ φτάσῃ, ἂν πρῦμος ἄνεμος φυσᾷ καλὰ ὡς τὸ τέλος·
 κι ἔχει λιμάνι ἀπάνεμο, ποὺ κεῖθε τὰ καράβια
 ἀνοίγουνε στὰ πέλαγα, σκοῦρο νερὸ σὰν πάrouν.
 Εἴκοσι μέρες οἱ θεοὶ μ' εἶχαν ἐκεῖ κλεισμένο, 360
 κι ἄνεμοι ἀπὸ τὰ πέλαγα δὲ μοῦ φυσοῦσαν πρῦμοι,
 ποὺ τὰ καράβια σπρώχνουνε στοῦ ὠκεανοῦ τὰ πλάτια.
 Καὶ πιά δὲ θὰ μᾶς μνήσκανε μήτε θροφές μήτ' ἄντρες,
 ἂ δὲ μὲ σπλαχνιζότανε ἡ θεὰ ποὺ γλίτωσέ με,
 τοῦ γέρου τοῦ θαλασσινοῦ, τοῦ θείου Πρωτέα ἡ κόρη,
 ἡ Εἰδοθέα, ποὺ ἄγγιξα περίσσια τὴν καρδιά της.
 Μὲ βρῆκε και σερόνομονα μόνος μακριὰ ἀπ' τοὺς ἄλλους,
 ποὺ γύριζαν και ψάρευσαν μὲ τὰ γυρτὰ τ' ἀγκίστρια,
 τίς ἡ πείνα τοὺς τὰ θέριζε σκληρὰ τὰ σωθικά τους.
 Αὐτὴ κοντὰ μου στάθηκε και μίλησέ μου κι εἶπε· 370

« Ἄραγε νά 'σαι ἀνόητος κι ἀσύστατος, ὦ ξένε,
 ἢ πίτηδες ἀφήνεσαι, καὶ θεὸς νὰ τυραννιέσαι ;
 Καὶρὸ κρατιέσαι στὸ νησί, τέλος νὰ βρῆς δὲ σώνεις,
 καὶ τῷ συντρόφῳ σου ἡ καρδιά στους πόνους μέσα λιώνει. »
 Αὐτὰ 'πε, κι ἐγὼ γύρισα καὶ τῆς ἀπολογιέμαι·
 « Ὅποια θεὰ κι ἂν εἶσαι ἐσύ, τὸ πού ρωτᾶς θὰ μάθης·
 δὲ μένω πίτηδες ἐδῶ, μόν' πρέπει νά 'χω κάνει
 κάποια ἁμαρτία στους θεοὺς πού ὀρίζουνε τὰ οὐράνια.
 Ὡστόσο πὲς μου, τί οἱ θεοὶ τὸ καθετίς γνωρίζουν,
 ποιὸς μὲ μποδίζει ἀθάνατος καὶ μοῦ 'κλεισε τὸ δρόμο,
 καὶ πῶς τις ψαροθάλασσεσ περνώντας θὰ γυρίσω ; »
 Αὐτὰ τῆς εἶπα, κι ἡ θεὰ μοῦ ἀπολογιέται ἀμέσως·
 « Θὰ σοῦ μιλήσω, ξένε, ἐγὼ σωστά γιὰ ὅλα ἐτοῦτα.
 Γέρος ἀλάθευτος ἐδῶ θαλασσινὸς συχναῖε,
 ὁ ἀθάνατος Αἰγυπτίανὸς Πρωτέας, πού τὰ βάθια
 γνωρίζει ὅλης τῆς θάλασσας, τοῦ Ποσειδῶνα δοῦλος·
 λὲν πῶς αὐτὸς μὲ γέννησε, καὶ πῶς γονιὸν τὸν ἔχω.
 Καρτέρι ἐσύ ἄ δυνόσουνα νὰ στήσης νὰ τὸν πιάσης,
 τὸ δρόμο αὐτὸς θὰ σοῦ 'λεγε, τοῦ ταξιδιοῦ τὸ μακρὸς,
 καὶ πῶς τὰ πέλαα σκίζοντας στὸν τόπο σου θὰ φτάσης.
 Κι αὐτὸς ἀκόμα θὰ σοῦ πῆ, ὦ διόθρεφτε, ἂν θελήσης,
 ὅ,τι καλὸ κι ὅ,τι κακὸ στὸ σπιτικό σου 'γίνη,
 σὰν ἔλειπεσ σὲ μακρινὰ καὶ δύσκολα ταξίδια. »
 Ἔτσ' εἶπε, κι ἀπαντώντας τῆς ἐγὼ τῆς κάνω τότες·
 « Λέγε μου τώρα πού νὰ βρῶ καρτέρι γιὰ τὸ γέρο,
 νὰ μὴ μοῦ φύγη ἂν τίποτις ἀκούση ἢ ἀγναντέψῃ·
 τί δύσκολό 'ναι τὸ θεὸ θνητὸς νὰ καταφέρῃ. »
 Αὐτὰ τῆς εἶπα, κι ἡ θεὰ μοῦ ἀπολογήθη ἀμέσως·
 « Θὰ σοῦ μιλήσω, ξένε, ἐγὼ μ' ἀλήθεια καὶ γιὰ δαῦτο.
 Ἄπάνω στὰ μεσοῦρανα καθὼς ἀνέβῃ ὁ ἥλιος,
 ἔρχετ' ἀπὸ τὸ πέλαγο ὁ ἀλάθευτος ὁ γέρος,
 ἅμα τοῦ μπάτη ξανοιχτῆ τὸ μαῦρο σαγανάκι,
 καὶ βγαίνει καὶ στίς θολωτὲς σπηλιὲς γλυκοκοιμᾶται.
 Γύρω του οἱ φώκιες, θρέμματα τῆς ὥριας Ἀμφιτρίτης,
 πέφτουν κοπάδι βγαίνοντας ἀπὸ τὴν κυματοῦσα,
 καὶ τὴν πικρὴ τὴ μυρουδιά τοῦ βάρθου τῆς σκορπᾶνε.

380

390

400

Ἐκεῖ πρὸς τὰ χαράματα σὲ φέρνω ἐγώ, κι ἀράδα
θὰ σᾶς πλαγιάσω μὲ τοὺς τρεῖς πού θὰ καλοδιαλέξης
συντρόφους, τοὺς ἀξιοτεροὺς πού σὰ καράβια σου ἔχεις.

Κι ὅλες ἐγὼ τίς μαριουλιές θὰ σοῦ τίς πῶ τοῦ γέρου·
410 πρῶτα στίς φώκιες ἔρχεται καὶ τίς μετράει ἀράδα·
κι ὅταν τίς φώκιες καλοδῆ καὶ τίς καλομετρήσει,
σάν πιστικὸς μὲ πρόβατα στῆ μέση τους πλαγιάζει.

Μιάς τότε δῆτε καὶ στρωθῆ, βάλτε καρδιά, κι ὀρμώντας
κρατᾶτε τον, κι ἄς πολεμάη ἐκεῖνος νὰ ξεφύγη.

Μὲ κάθε ζωντανὸ τῆς γῆς θὰ σοφιστῆ νὰ μοιάση,
νερὸ θὰ γίνη καὶ φωτιά θεόφλογη ὀμπροστά σας,
μὰ ἐσεῖς γερὰ κρατᾶτε τον, καὶ πιὸ βαριά ζουλάτε.

Ἦμως ὁ ἴδιος του ἀξάφνα σάν κἀνή νὰ ρωτήξῃ,
420 καὶ τότε δῆτε μὲ μορφῆ σάν πού ἦταν πλαγιασμένος,
τραβᾶτε χέρι τότε ἐσεῖς, τὸ γέρο λευτερώστε,
καὶ ρώταγέ τον, ἦρωα, ποιὸς θεὸς σὲ βασανίζει,
καὶ πῶς τίς ψαροθάλασσες περνώντας θὰ γυρίσης.»

Αὐτὰ ἔπε, καὶ στῆ θάλασσα βουτάει τὴν κυματοῦσα.

Κι ἐγὼ στὰ πλοῖα ξεκίνησα πού στέκανε στὸν ἄμμο,
καὶ διάβαινα μὲ τὴν καρδιά περίσσια ταραγμένη.

Καὶ στὸ γιὰλὸ σὰ ζύγωσα, καὶ πῆγα στὸ καράβι,
στρώνουμε δεῖπνο, κι ὕστερα πλακῶνει ἡ θεία ἡ νύχτα·
καὶ γέρνουμε, καὶ παίρνει μας ὁ ὕπνος στ' ἀκρογιάλι.

Ἔφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
καὶ τράβηξά γιὰλὸ γιὰλὸ μπρὸς στὰ πλατιά πελάγη,
παρακαλώντας τοὺς θεοὺς, μὲ τρεῖς μαζὶ συντρόφους,
430 πού ὅ,τι καταπιανόντουσαν τρανῆ τοὺς εἶχα πίστη.

Κι ἀπ' τοῦ πελάου τίς ἀγκαλιές προβάλλοντας ἐκείνη,
φέρει φωκίσια τέσσερα τομάρια νιογαρμένα

στὸ νοῦ της μελετώντας πῶς τὸ γέρο νὰ γελάση.

Κι ἀφοῦ στοὺς ἄμμοις χάραξε πλαγιάσματα, καθόταν
καὶ πρόσμενε· καὶ σμίξαμε κι ἐμεῖς ἀράδα τότες
μᾶς γέρνει, καὶ καθένα μὲς σκεπάζει μὲ τομάρια.

Φριχτὸ καρτέρι θὰ ἔτανε, τὶ βῶχα τοῦ θανάτου
ἀπὸ τίς θαλασσόθρεφτες μᾶς τυραννοῦσε φώκιες.

Καὶ ποιὸς κοιμᾶται μὲ θεριά σιμά του πελαγίσια;

“Ὅμως μᾶς γλίτωσε ἴδια τῆς μὲ σόφισμα δικό τῆς·
βάζει μοσχιὰ μυρόβολη σὲ καθενὸς ρουθούνη,
καὶ τοῦ θαλασσινοῦ θεριοῦ τῆ μυρουδιὰ ἀφανίζει.
Ὅλοπρωὶς προσμέναμε μ’ ἀπόφαση στὸ νοῦ μας,
κι ἤρθαν οἱ φώκιες μαζωχτὲς ἀπὸ τὰ βάθια ἀράδα
στὸ περιγιάλι πλάγιασαν, κι ἀπὰς στὸ μεσημέρι
κι ὁ γέρος ἤρθε ἀπ’ τὰ βαθιά, καὶ βρίσκοντας τὶς φώκιες

450

τὶς παχουλές, τὶς μέτρησε μιὰ μιὰ καὶ τὶς καλόειδε.
Πρώτους ἐμᾶς λογάριασε στὸ μέτρημα, κι ὁ νοῦς του
δὲν ἔβαλε τὴν πονηριά, μόν’ πλάγιασε κι ἐκεῖνος.
Τότες μὲ βουὴ χουμήξαμε, καὶ ξάφνου ἀδράξαμέ τον·
αὐτὸς τὴν τέχνη δὲν ξεχνάει, καὶ πρῶτ’ ἀπ’ ὅλα γίνη
λιοντάρι μὲ τὴ χήτη του, κατόπι ἀμέσως φίδι
κι ἀγριόχοιρος, καὶ πάρδαλη, τέλος νερὸ τρεχάτο,
καὶ δέντρο ψηλοφύλλωτο. Κι ἐμεῖς τὴν ὥρα ἐκείνη
γερά τότε κρατούσαμε μ’ ἀπόφαση στὸ νοῦ μας.

460

Μὰ τέλος σὰν ἀπόκαμε ὁ παμπόνηρος ὁ γέρος,
ἄρχισε τότες νὰ ρωτᾷ, κι αὐτὰ τὰ λόγια μοῦ ’πε·
«ὦ γιὲ τοῦ Ἀτρέα, ποιὸς θεὸς κατηχημένο σ’ ἔχει,
καὶ μὲ τὸ ζόρι ξαφνικὰ μ’ ἀδράχνεις ; Τί γυρεύεις ; »
Αὐτὰ μὲ ρώτηξε, κι ἐγὼ γυρίζω καὶ τοῦ κᾶνω·

« Γνωρίζεις, γέρο· τί ρωτᾷς νὰ μὲ πλανέσης τάχα ;
Τόσον καιρὸ μὲς στὸ νησί κρατιέμαι αὐτὸ, καὶ κάποιον
τέλος νὰ βρῶ δὲ δύνουμαι, μόνε ἡ καρδιά μου λιώνει.
Μὰ πὲς μου ἐσύ, γιατί’ οἱ θεοὶ τὸ καθετὶς γνωρίζουν,
ποιὸς μὲ μποδίζει ἀθάνατος, καὶ μοῦ ’κλεισε τὸ δρόμο ;
καὶ πῶς τὰ ψαροπέλαγα περνώντας θὰ γυρίσω ; »

470

Εἶπα, κι ἐκεῖνος γύρισε καὶ μοῦ ἀποκρίθη ἀμέσως·
« Στὸ Δία καὶ στοὺς ἄλλους θεοὺς πρῶτα ἔπρεπε νὰ κάνης
καλὲς θυσίες, πρὶ νὰ μπῆς στὸ πλοῖο, γιὰ νὰ γυρίσης
τὰ μαῦρα πέλαα σκίζοντας, στὴν ποθητὴ πατρίδα.
Τὶ δὲν τὸ θέλει ἡ μοίρα σου νὰ δῆς δικούς καὶ φίλους,
μήτε νὰ ρθῆς στὸν τόπο σου καὶ στὸ νοικοκυριό σου,
πρὶν ξαναβῆς τοῦ Αἴγυπτου τὸ διόσταλτο ποτάμι,
καὶ κάμης ἑκατοβοδιῶν ἱερὲς ἐκεῖ θυσίες
γιὰ τοὺς ἀθάνατους θεοὺς ποὺ ὀρίζουνε τὰ οὐράνια·

καὶ τότες θὰ σοῦ δώσουνε τὸ δρόμο πού γυρεύεις. »
 480
 Αὐτὰ εἶπε, καὶ σὰν τ' ἄκουσα ραγίστηκε ἡ καρδιά μου,
 πού μές στοῦ πέλαγο τ' ἄχνό μὲ πρόσταζε. καὶ σύρω
 πίσω στὸν Αἴγυπτο, μακρὸ καὶ δύσκολο ταξίδι.
 Ὡστόσο πάλε τοῦ ἄνοιξα μιλιὰ, καὶ τοῦ ξανάειπα·
 « Αὐτὰ καθὼς τὰ πρόσταζες, ὦ γέρο, θὰ τὰ κάμω.
 Μὰ πές μου ἀληθινὰ κι αὐτό· γυρίσαν τάχας ὅλοι
 μὲ τὰ καράβια οἱ Ἀχαιοὶ πού πίσω στὴν Τρωάδα
 ὁ ἥρωας Νέστορας κι ἐγὼ τοὺς εἶχαμε ἀφησμένους,
 ἢ τοῦ ῥθε κανενὸς κακὸ μὲς στοῦ καράβι τέλος,
 ἢ καὶ σὲ χέρια φίλων του, ἀπ' τὸν πόλεμο κατόπι ; »
 490
 Αὐτὰ εἶπα, κι ἐκεῖος γύρισε καὶ μ' ἀποκρίθη ἀμέσως·
 « Τοῦ Ἀτρέα ὦ γιέ, τί τὰ ρωτᾷς αὐτά ; Σοῦ λέω δὲν πρέπει
 ὅσα στοῦ νοῦ ἐγὼ κρατῶ νὰ ξέρης καὶ νὰ μάθης,
 τί δὲ θὰ μείνης ἄκλαιγος πολλὴ ὥρα, σὰν τ' ἀκούσης.
 Πολλοὶ ἀπ' ἐκειοὺς τελειώσανε, μὰ καὶ πολλοὶ ἀπομείναν·
 ἀπ' ἀρχηγούς χαλκοόφρατων Ἀχαιῶνε δυὸ μονάχοι
 χαθῆκανε στοῦ γυρισμό· στὸν πόλεμο κι ἐσύ 'σουν.
 Ἔνας ἀκόμα ζωντανὸς στὶς θάλασσες κρατιέται.
 Τέλειωσ' ὁ Αἴαντας μαζί μὲ τὰ μακρόκουπά του
 500
 καράβια. Πρῶτα στὶς Γυρῆς τὸν πῆρε ὁ Ποσειδῶνας,
 πέτρες θεόρατες, κι ἐκεῖ τὸν ἔσωσ' ἀπ' τὸ κύμα·
 θὰ γλίτωνε, ὅσο ἢ Ἀθηναῖα κι ἂν τοῦ κρατοῦσε πάθος,
 λόγο ἃ δὲν ἔβγαζε βαρὺ στοῦ σκοτισμοῦ τοῦ ἀπάνω,
 πῶς ξέφυγε τὰ κύματα στοῦ πείσμα τῶν θεῶνε.
 Κι ὁ Ποσειδῶνας ἄκουσε τ' ἀγέρωχά του λόγια,
 κι ἀδράχνει τὸ τρικράνι του στὰ δυνατὰ του χέρια,
 χτυπάει τὸ βράχο τῆς Γυρῆς, καὶ τότε σκίζει· μέρος
 ἔμειν' ἐκεῖ, καὶ στοῦ γιालοῦ πετάχτηκε ἄλλο μέρος,
 πού ὁ Αἴαντας κρατιότανε μὲς στὴν πολλή του ζάλη,
 καὶ τότε ρίχτει στοὺς βυθοὺς τοῦ ἀπέραντου πελάγου.
 510
 Ἔτσι ἀφανίστη ὁ Αἴαντας ἀρμύρα ἀφοῦ κατάπιε.
 Μὰ ὁ ἀδερφός σου γλίτωσε στὰ βαθουλὰ του πλοῖα,
 τί ἢ Ἥρα ἢ πολυδόξαστη τοῦ στάθη σωτηριά του.
 Ὅμως σὰν κοντοζύγανε τὸν ἀψηλὸ Μαλέα,
 μπόρα τὸν παίρνει ξαφνικὴ, καὶ τὸν πετάει πελάγου,

καθώς βαριαναστέναζε, πρὸς ξενικὸ ἀκρογιάλι,
 ποῦ ὁ Θυέστης εἶχε μιὰ φορὰ τοὺς πύργους του καὶ ζοῦσε,
 καὶ τώρα ὁ γιός του ὁ Αἴγιστος τοὺς εἶχε κατοικιὰ του.

Μὰ κι ἀποκειῖθε βολικὸς σὰ φάνη ὁ γυρισμὸς τους,
 καὶ πρῦμο οἱ θεοὶ τοὺς φύσηξαν, καὶ στὴν πατρίδα φτάσαν,
 χαίροντας τότες πάτησε τὸ πατρικὸ τὸ χῶμα,
 καὶ τό 'πιασε, καὶ μὲ πολλὰ θερμὰ τὸ φίλαε δάκρυα,
 ποῦ πάλε τὴν ἀξιώθηκε τὴν ποθητὴ πατρίδα.

520

Κι ἀπὸ τὴ βίγλα ὁ φύλακας ἀμέσως τὸν ξανοίγει,
 ποῦ ὁ πονηρὸς ὁ Αἴγιστος τὸν εἶχε ἐκεῖ στημένο·
 τοῦ 'χε ταμένη πλερωμὴ δυὸ τάλαντα χρυσάφι·
 μέρα καὶ νύχτα φύλαγε νὰ μὴν κρυφοπεράση
 καὶ πέση καταπάνω τους μὲ τ' ἄρματα στὸ χέρι.

Καὶ τρέχει φέρνει μήνυμα τοῦ βασιλιᾶ στὸν πύργο.

Κι εὐτὺς σαφίστη ὁ Αἴγιστος θεοπόνηρο παιχνίδι·
 εἴκοσι παίρνει διαλεχτὰ τῆς χώρας παλικάρια,
 τοὺς κρύβει, καὶ προστάζει ἄλλου τραπέζι νὰ τοιμάσουν.

530

Πῆγε τὸν Ἀγαμέμνονα ὁ ἴδιος νὰ τὸν καλέση
 μὲ ἀλόγατα καὶ μ' ἄμαξες, κακὰ στὸ νοῦ γυρνώντας.
 Τὸν ἀνεβάζει ἀνήξερο στὸ δεῖπνο, καὶ κατόπι
 τὸν κόβει σὰν ποῦ κόβουνε μὲς στὸ παχνὶ τὸ βόδι.

Κανένας δὲν ἀπόμεινε τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα βλάμης,
 καὶ μήτε τοῦ Αἴγιστου, παρὰ στοὺς πύργους σκοτωθῆκαν.

Αὐτὰ μοῦ 'πε, κι ἐμένανε ραγίστηκε ἡ καρδιά μου·
 καὶ κάθισα στὴν ἀμμουδιά καὶ τό 'ριξα στὸ κλάμα,
 καὶ μήτε ζωὴ μήτε ἥλιου φῶς δὲν ἤθελε ἡ ψυχὴ μου.

540

Καὶ σὰ χαμοκυλίστηκα καὶ χόρτασα τὸ κλάμα,
 τότες μοῦ λέει ὁ ἀλάθευτος τῆς θάλασσας ὁ γέρος.
 « Μὴν παρακλαῖς ἀνέπαυα, γιὰ τοῦ Ἀτρέα, τὸ κλάμα
 δὲ μᾶς φελᾶ, μόν' κοίταζε πῶς γλήγορα νὰ φτάσης
 στὸν τόπο σου, κι ἡ ζωντανὸ θὰ τότες βρῆς ἀκόμα,
 ἢ νὰ τὸν κόψη πρόλαβε ὁ Ὀρέστης, κι ἐσὺ τότες
 προφταίνεις νὰ παραβρεθῆς στὸ νεκρικὸ τραπέζι. »

Αὐτὰ μοῦ 'πέ, κι ἐμένανε συνέφερε ἡ καρδιά μου,
 κι ἡ ἀντρειωμένη μου ψυχὴ, μ' ὅλη τὴ θλίψη ποῦ 'χε.
 Τότες μ' αὐτὰ τοῦ μίλησα τὰ φτερωμένα λόγια.

550

« Τούτους τούς ξέρω πιά· μὰ ἐσὺ τὸν τρίτο λέγε μου ἄντρα,
 πὺ στὰ πλατιά τὰ πέλαγα ζώντας κρατιέται ἀκόμα,
 ἢ καὶ νεκρός, — μὰ θέλω ἐγὼ νὰ μάθω, κι ἄς λυπᾶμαι. »
 Ἔτσ' εἶπα, κι αὐτὸς γύρισε κι ἀπολογία μοῦ κάνει·
 « Εἶν' τοῦ Λαέρτη ὁ γιὸς αὐτός, πὺ κατοικεῖ στὸ Θιάκι.
 Τὸν εἶδα ἐγὼ σ' ἓνα νησι δάκρυα πολλὰ νὰ χύνη,
 στῆς θείαινας τῆς Καλυψῶς, πὺ δίχως θέλησή του
 κρατάει τον, καὶ δὲ δύνεται νὰ δῆ γλυκιὰ πατρίδα·
 τί μήτε πλοῖα μὲ τὰ κουπιὰ μήτε συντρόφους ἔχει,
 πὺ νὰ τὸν πάρουν ἀπ' ἐκεῖ στῆς θάλασσας τὰ πλάτια. 560
 Κι ἐσύ, Μενέλαε διόθρεφτε, τῆς μοίρας σου δὲν εἶναι
 στ' Ἄργος τ' ἀλογοβόσκητο νὰ λιώσης τῆ ζωὴ σου,
 παρὰ στὰ πέρατα τῆς γῆς, στὰ Ἡλύσια τὰ λημέρια,
 πὺ ἔναι ὁ ξανθὸς Ραδάμανθης, οἱ θεοὶ θένα σὲ στείλουν,
 ἐκεῖ πὺ οἱ μέρες τῶν θνητῶν ἀνάλαφρες διαβαίνουν·
 δὲν ἔχει οὔτε χειμῶνα ἐκεῖ, μήτε βροχὴ καὶ χιόνι,
 μόνε τ' ἀγέρι τὸ γλυκὸ τοῦ Ζέφυρου ἀνεβάζει
 παντοτινά ὁ Ὠκεανός, καὶ τοὺς θνητοὺς δροσίζει·
 τί ἔχεις τὴν Ἑλένη ἐσύ, κι εἶσαι γαμπρὸς τοῦ Δία. »
 Αὐτὰ εἶπε, καὶ στῆ θάλασσα βουτάει τὴν κυματοῦσα. 570
 Καὶ πέρα ἐγὼ στοὺς θεόμοιαστους συντρόφους καὶ στὰ πλοῖα
 ξεκίνησα μὲ τὴν καρδιά περίσσια ταραγμένη.
 Καὶ σάνε κατεβήκαμε στὸ πλοῖο καὶ στ' ἄκρογάλι,
 τὸ δεῖπνο μας τοιμάσαμε, κι ἡ θεία σάν ἤρθε ἡ νύχτα,
 νὰ κοιμηθοῦμε πέσαμε πᾶς τοῦ γιαιλοῦ τὴν ἄκρη.
 Σὰ φάνη ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
 πρῶτα στῆ λαμπροθάλασσα τραβάμε τὰ καράβια,
 καὶ τὰ κατάρτια στήνουμε μ' ἀπάνω τὰ πανιά τους.
 Μπῆκαν κι ἐκεῖνοι, κάθισαν ἀράδα στὰ σανίδια,
 καὶ τὸν ἀστραφτερὸ γιαιλὸ μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν. 580
 Στὸν οὐρανόχυτο Αἴγυπτο μπῆκαν τὰ πλοῖα κι ἀράξαν,
 καὶ τέλεσα ἑκατοβοδιῶν καλὲς ἐκεῖ θυσιές·
 καὶ τῶν θεῶν τῆ μάνητά σάν ἔπαψα, μνημοῦρι
 τοῦ Ἀγαμέμνονα ἔστησα, νὰ ζῆση τ' ὄνομά του.
 Καὶ σάν τὰ τέλειωσα, ἔφυγα· μοῦ στείλαν πρῶμο ἀγέρα
 οἱ ἀθάνατοι, καὶ στῆ γλυκιὰ μὲ φέρανε πατρίδα.

Ὡστόσο, δέξου τώρα ἐσὺ στοὺς πύργους μου νὰ μείνης,
ὥσπου μέρες ἔντεκα ἢ καὶ δώδεκα νὰ γίνουν·
πρεπούμενα σέ προβοδῶ ἐγὼ τότε, καὶ σοῦ δίνω
δῶρα λαμπρά, τρία ἄλογα κι ἀμάξι σκαλισμένο,
καὶ κρασοπότηρο ὄμορφο, νὰ στάζης τῶν θεῶνε,
καὶ βλέποντάς το ὀλοζωῆς ἐμένα νὰ θυμᾶσαι. »

590

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει·
« Τοῦ Ἀτρέα γιέ, νὰ μὲ κρατᾶς μὴ θές ἐδῶ σέ μάκρος.
Ἐγὼ καὶ χρόνο δέχουμαι νὰ κάθουμαι κοντά σου,
χωρὶς νὰ λαχταρᾶ γονιούς καὶ σπιτικὸ ἢ ψυχὴ μου,
γιατὶ μὲ γλύκα σ' ἀγρικῶ νὰ λές καὶ νὰ δηγῆσαι.

Μὰ θά'χουν οἱ συντρόφοι μου στὴν Πύλο στενοχώρια,
κι ἐσὺ πολὺν καιρὸ ζητᾶς ἐδῶ νὰ μὲ κρατήσης.

Δῶρο ὅ,τι δώσης μου, τιμὴ θὰ τό'χω καὶ καμάρι·
τ' ἄλόγατα ὅμως δὲν μπορῶ στὸ Θιάκι νὰ τὰ φέρω,
μόνε θὰ σοῦ τ' ἀφήσω ἐδῶ, νὰ τὰ χαρῆς, πού ὀρίζεις
μεγάλῃ ὀλόγουρα ἀπλωσιά, μὲ περισσὸ τριφύλλι,
μὲ κύπερη, μὲ στάρι, ζειά, καὶ φουντωτὸ κριθάρι.
Στὸ Θιάκι ἐμεῖς δὲν ἔχουμε δρόμους πλατιούς, λιβάδια·
γιδότοπος, πιὸ νόστιμος ἀπ' ἄλογισιες χώρες.

600

Μήτ' ἄλογα δὲ βρίσκονται, μήτε λιβάδια ἀπάνω
στὰ θαλασσόζωστα νησιά, κι ἀπ' ὄλα δὰ στὸ Θιάκι. »

Αὐτὰ εἶπε· χαμογέλασε ὁ τρανόφωνος Μενέλαος,
καὶ τότε λαφροχάδεψε κι ὀνόμασέ τον κι εἶπε·

610

« Αἶμα καλὸ, παιδάκι μου, τὰ λόγια σοῦ μοῦ δείχνουν·
σοῦ ἀλλάζω τ' ἄλογα, μπορῶ κι ἀλλιῶς νὰ σέ φιλέψω·
ἀπ' ὅσα δῶρα σπῆτι μου φυλάω θησαυρισμένα,
σοῦ δίνω τ' ὄμορφότερο, τὸ πιὸ βαριότιμό μου.
Σοῦ δίνω φιλοδοῦλευτο κροντήρι, ὅλο ἀσήμι,
κι ἀπάνωθε τὰ χεῖλη του μὲ μάλαμα σμιγμένα·
δουλειὰ τοῦ Ἡφαίστου· ὁ Φαίδιμος ὁ ἥρωας τό'χε δώσει,
ὁ ρήγας τῶν Σιδονιτῶν, τότες πού ἐδῶ γυρνώντας
στ' ἀρχοντικά του κόνεψα· δικό σου νὰ 'ναι θέλω. »

Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους·
κι οἱ καλεσμένοι μπαίνανε στοῦ βασιλιᾶ τοὺς πύργους,
καὶ φέρναν, ἄλλοι πρόβατα, κι ἄλλοι κρασὶ γιὰ ἥρώους·

620

τὰ σιταρόψωμα ἔστελναν οἱ λυγερὲς κυράδες,
καὶ μὲς τοὺς βασιλόπυργους τοιμάζαν τὸ τραπέζι.

Καὶ στοῦ Ὀδυσσέα κατάμπροστα οἱ μνηστῆρες τὰ παλάτια
δισκοβολώντας γλέντιζαν καὶ ρίχνοντας κοντάρια
σὲ γῆς στρωτῆ, πού ἀδιάντροπα ἐκεῖ πάντα μαζεύονταν.
Μὰ οἱ ἀρχηγοὶ κι οἱ πρῶτοι τοὺς στήν παλικαροσύνη,
ὁ Ἄντινος κι ὁ θεόμοιαστος Εὐρύμαχος, καθόνταν.
Σ' ἐτούτους ὁ Νοήμονας, ὁ γιὸς τοῦ Φρόνιου ἦρθε,
καὶ στὸν Ἄντινο μίλησε, καὶ ρώτηξέ τον κι εἶπε·

630

«Ἄντινο, τάχα ξέρουμε, γιὰ ὁ νοῦς μας δὲν κατέχει,
τοὺς ἄμμοις ὁ Τηλέμαχος τῆς Πύλος πότε ἀφήνει ;
Μὲ τὸ καράβι μου ἔφυγε, καὶ τό ἔχω ἀνάγκη τώρα,
πέρα νὰ πάω, στήν Ἥλιδα, πού δώδεκα φοράδες
μοῦ θρέφουνε δουλευτικά μὰ ἀδάμαστα μουλάρια,
πού ἤθελα ἐδῶ κανένα τοὺς νὰ φέρω νὰ δαμάσω. »

Εἶπε, κι ἐκεῖνοι θάμασαν· τί στοῦ Νηλέα τὴν Πύλο
δὲν ἔλεγαν πὼς μίσειψε, μόν' κάπου στήν ξοχὴ του,
γιὰ μὲ τὰ πρόβατα ἐμνησκε, γιὰ στοῦ χοιροβοσκοῦ του.

640

Κι ὁ Ἄντινος, τοῦ Εὐπέιθι ὁ γιὸς, τοῦ μίλησε καὶ τοῦ εἶπε·
« Πές μου σωστά, πότε ἔφυγε, καὶ ποιούς μαζί του πῆρε ;
τάχα Θιακῆσους διαλεχτούς, γιὰ πλερωτούς καὶ δούλους ;
Γιατί κι αὐτὸ θὰ τό ἔκανε. Πές μου ἀνοιχτὰ κι ἐτοῦτο,
νὰ ξέρω· τὸ καράβι σου, σ'τὸ πῆρε μὲ τὸ ζόρι,
ἢ τάχα σὲ καλόπιασε, καὶ τό ἔδωσες μονάχος ; »

Καὶ γύρισε ὁ Νοήμονας τοῦ Φρόνιου ὁ γιὸς καὶ τοῦ εἶπε·
« Τοῦ τό ἔδωσα ἀπὸ λόγου μου· τί τάχα θὰ ἔκανε ἄλλος,
ἂν τέτοιος ἄντρας, ἔχοντας ἔννοιες πολλὲς στὸ νοῦ του,
παρακαλοῦσε ; Δύσκολο νὰ τοῦ ἀρνηθῆς τῆ χάρη.
Πῆρε μαζί του τοῦ Θιακιοῦ τὰ πρῶτα παλικάρια,
κι εἶδα ἀρχηγὸ τὸ Μέντορα νὰ μπαίνει στὸ καράβι,
ἴσως καὶ νὰ ἔτανε θεὸς πού τοῦ ἴμοιαζε περίσσια.
Μὰ αὐτὸ ἀπορῶ· πού ἔχτες ταχὺ τὸ Μέντορα ἐδῶ εἶδα,
κι ὡς τόσο μπῆκε τότε αὐτὸς στὸ πλοῖο νὰ πάη στήν Πύλο. »

650

Ἄμα εἶπε τοῦτα, κίνησε στὸ σπίτι τοῦ γονιοῦ του·
μὰ οἱ δυὸ ἐκεῖνοι πού ἄκουγαν ταραχτήκη ἢ ψυχὴ τους,
καὶ τοὺς μνηστῆρες κάθισαν, καὶ πάψαν τοὺς ἀγῶνες.

Κι ὁ Ἄντινος, τοῦ Εὐπείθῃ ὁ γιός, τοὺς μίλησε μὲ πίκρα,
τὴ λύσσα τὰ συνέπαιρνε τὰ μαῦρα σωθικά του,
καὶ μοιάζανε τὰ μάτια του σὰ λαμπερὲς δυὸ φλόγες·

660

«Γιὰ δὲς μεγάλο κάωμμα, ταξίδι νὰ τολμήση,
πού λέγαμε ὁ Τηλέμαχος πὼς δὲν τὰ βγάζει πέρα.
Σὲ τόσων πεῖσμα ἓνα παιδὶ νὰ πάρῃ πλοῖο νὰ φύγῃ,
ἀφοῦ τοῦ τόπου διάλεξε τὰ πρῶτα παλικάρια.

Ἄρχίζει κι ἀπ' τὰ πρῶτα του χερρότερα πού ὁ Δίας
νὰ τόνε σπάσῃ πρὶν ἐρθῆ καὶ βάσανα μᾶς φέρῃ.

Μὰ πλοῖο δῶστε μου γοργὸ καὶ εἰκοσαριά συντρόφους
καρτέρι νὰ τοῦ στήσω ἐγὼ καὶ νὰ παραμονέψω
μὲς στὰ στενά ἐκεῖ τοῦ Θιακιοῦ καὶ τῶν βραχιῶν τῆς Σάμης,
νὰ τὸ καῖ πού ἀρμένισε γιὰ χάρῃ τοῦ γονιοῦ του.»

670

Εἶπε, κι οἱ ἄλλοι στέργανε καὶ θαρρεσιὰ τοῦ δίναν·
κατόπι σηκώθηκαν καὶ στὸ παλάτι μπῆκαν.

Ὅμως πολὺ δὲν ἄργησε νὰ μάθῃ ἡ Πηνελόπη
ὅσα οἱ μνηστῆρες μυστικά στὸ νοῦ τους μαγειρεῖαν,
τὶ ὁ κήρυκας ὁ Νέδοντας τῆς τὰ ἔπε, πού ἄκουσέ τα,
ὄντας παρόξω τῆς αὐλῆς, πού ἐκεῖ τὰ κρυφοπλέχαν,

καὶ μπῆκε νὰ τὰ μπιστευτῆ τῆς Πηνελόπης μέσα.

Καὶ στὸ κατώφλι πού εἶδε τον ἡ Πηνελόπη, ἀρχίζει·

680

«Τί σ' ἔστειλαν, ὦ κήρυκα, ἐδῶ οἱ τρανοὶ μνηστῆρες;
τάχα τίς δοῦλες τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεᾶ νὰ προστάξῃς
νὰ πάψουν τίς σπιτοδουλειὲς καὶ δεῖπνο νὰ τοὺς στρώσουν;
Νὰ μὴν τὸ σώσουν ἄλλα πιά νὰ δοῦνε γάμου γλέντια,
μόνε νὰ φᾶνε ἐδῶ ἄς ἐρθοῦν τὸ δεῖπνο τὸ στερνό τους.

Ποῦ ἐδῶ μαζεύεστε καὶ βιὸς μεγάλο καταλεῖτε,
τὰ πλοῦτια τοῦ Τηλέμαχου, καὶ τάχα ἀπ' τοὺς γονιοὺς σας,
σὰν ἤσαστε μωρὰ παιδιὰ, δὲν τό ἔχετε ἀκουσμένο
τὸ τί τοὺς στάθηκε ἐκεινοὺς ὁ θεῖος ὁ Ὀδυσσεᾶς,
πού κανενὸς τους ἄδικο μῆτ' ἔκαμε μῆτε εἶπε,

690

σὰν πού στὸν κόσμον συνηθοῦν οἱ θεϊκοὶ οἱ ρηγάδες,
κι ἄλλο ἄξαφνα θνητὸ μισοῦν, ἄλλο θνητὸ ἀγαπᾶνε.
Ἐκεῖνος σὲ ἄντρα ὑβριστικά δὲ φέρθηκε ποτές του,
μὰ ἐσᾶς κι ὁ νοῦς σας φανερός καὶ τ' ἀπρεπὰ σας ἔργα,
καὶ χάρῃ, ἃ σᾶς γενῆ καλό, κατόπι δὲν κρατᾶτε.»

Καὶ τότε ὁ πολυστόχαστος ὁ Μέδοντας τῆς εἶπε·
 « Νά 'ταν αὐτό, βασίλισσα, τὸ πιὸ βαρὺ κακό μας·
 μὰ ἐν' ἄλλο ἀκόμα πιὸ βαρὺ καὶ φοβερὸ οἱ μνηστῆρες
 τὴν ὥρα αὐτὴ σκαρώνουνε, πού ὁ Δίας νὰ τὸ χαλάσῃ.
 Πασκίζουσι τὸν Τηλέμαχο στὸ γυρισμὸ νὰ κόψουν,
 πού νὰ ζητήσῃ μίσεψε μαντάτα τοῦ γονιοῦ του,
 στὴ θεῖα τῇ Λακεδαίμονα καὶ στὴν καλὴ τὴν Πύλο. »

700

Εἶπε, κι ἐκεῖνης κόπηκαν τὰ γόνατα, ἡ καρδιά της·
 ὥρα πολλὴ τῇ γλώσσα της ἀμιλησιὰ κρατοῦσε,
 τὰ μάτια δάκρυα γέμισαν, καὶ πιάστηκε ἡ φωνὴ της.
 Τέλος αὐτὰ τοῦ μίλησε τὰ λόγια· « Κήρυκά μου,
 τί μοῦ 'φυγε τ' ἀγόρι μου ; Δὲν εἶχε αὐτὸς ἀνάγκη
 νὰ μπῆ στὰ πλοῖα τὰ γοργά, πού γιὰ τοὺς ἄντρες εἶναι
 σὰν ἄλογα τῆς θάλασσας, νὰ τοὺς πελαγοφέρουν. »

Ἦ τάχατες μήτε ὄνομα στὴ γῆς νὰ μὴν τοῦ μείνῃ ; »

710

Κι ὁ γνωστικὸς ὁ Μέδοντας ἀπολογήθη κι εἶπε·
 « Δὲν ξέρω ἂν θεὸς τὸν κίνησε, γιὰ τοῦ 'ρθε ἀπὸ βουλή του,
 νὰ πάῃ στὴν Πύλο, τοῦ γονιοῦ τὸ γυρισμὸ νὰ μάθῃ,
 ἢ ἂν τέλειωσε, ποιὸ στάθηκε τὸ τέλος του ν' ἀκούσῃ. »

Αὐτὰ σὰν εἶπε, γύρισε μὲς στοῦ Ὀδυσσεά τοὺς πύργους.

Κι ἐκεῖνη τὴν ψυχόδερνε καὶ τὴ βαροῦσε ὁ πόνος,
 καὶ μήτε σ' ἓνα ἀπ' τὰ θρονιά δὲν μπόρειε νὰ καθίση,
 παρὰ στοῦ καλοκάμωτου θαλάμου τὸ κατώφλι
 κάθισε δάκρυα χύνοντας πικρά, κι οἱ παρακόρες,
 γριές καὶ νιές τοῦ παλατιοῦ, μαζί της σιγοκλαῖγαν.

720

Κι ἐκεῖνη βαριοκλαίγοντας τοὺς εἶπε· « Ἀγαπημένες,
 ἀκούτε· πióτερα δεινὰ μοῦ 'δωσ' ἐμένα ὁ Δίας
 ἀπ' ὅλες πού γεννήθηκαν καὶ ζήσανε μαζί μου.

Λαμπρὸ καὶ λιονταρόψυχο πρῶτα στερήθηκα ἄντρα,
 μὲ μύρια μὲς στοὺς Δαναοὺς καμάρια στολισμένο,
 πού στὴν Ἑλλάδα ἡ δόξα του καὶ στ' Ἄργος ὄλο βγῆκε.
 Τῶρ ἀπ' ἐδῶ μοῦ ἀρπάξανε οἱ ἀνέμοι καὶ τὸ γιό μου,
 ἀνάκουστα, καὶ μίσεψε χωρὶς νὰ τότε νιώσω.

Ἄπόνετες, πού καμιανῆς δὲν πέρασε ἀπ' τὸ νοῦ σας
 νὰ μὲ ξυπνήστε, ἂν καὶ καλὰ τὰ ξέρατε ἐσεῖς ὅλα,
 τότες πού μπῆκε στὸ βαθὺ καὶ μελανὸ καράβι.

730

Ἄν ἐγὼ τ' ἄκουα πῶς αὐτὸς ταξίδι μελετοῦσε,
 θὰ μνησκει ἐδῶ, κι ἄς ἦτανε στίς ξενιτιές ὁ νοῦς του·
 ἀλλιῶς, νεκρὴ θὰ μ' ἄφηνε σ' αὐτὰ τὰ σπίτια μέσα.
 Μὰ ἄς τρέξουν κι ἄς φωνάζουνε τὸ γέρο τὸ Δολίῳ,
 ποῦ ὁ κύρης δοῦλο μου ἴδωσε πριχοῦ νὰ ρθῶ ἐδῶ πέρα,
 καὶ μοῦ φυλάει τὸ σῦδεντρο περβόλι· αὐτὸς νὰ σύρη
 καὶ νὰ καθίση νὰ τὰ πῆ ἓνα ἓνα τοῦ Λαέρτη,
 ἴσως κι ὁ νοῦς του στοχαστῆ, καὶ τότες βγῆ στὸν κόσμον
 καὶ σ' ὅλους παραπονεθῆ ποῦ βάλθηκαν κι ἐκείνου
 καὶ τοῦ Ὀδυσσεά τοῦ ἰσόθεου τὸ γόνον ν' ἀφανίσουν. »

740

Κι ἡ Εὐρύκλεια ἡ παραμάνια τῆς γυρνάει κι ἀπολογιέται·
 « Καλὴ νυφούλα μου, ἔπαρε μαχαίρι νὰ μὲ κόψης,
 γιὰ μὲς στὰ σπίτια σου ἄσε με· δὲ θὰ σοῦ κρύψω λόγο.
 Τὰ γνώριζα ὅλα, κι ὅτι αὐτὸς μοῦ πρόσταξε, ἔδωκά του,
 καὶ σάρι καὶ γλυκὸ κρασί· μὰ μέγα μοῦ βάλει ὄρκο
 δώδεκα μέρες πρὶ γενοῦν νὰ μὴν τὸ ξεστομίσω,
 ἢ πρὶν ἐσὺ ποθήσης τον καὶ μάθης το πῶς λείπει,
 γιὰ νὰ μὴν κλαῖς καὶ μᾶς χαλνᾷς τὴν ὄρια σου τὴν ὄψη.
 Μὰ σὰ λουστῆς καὶ καθαρὰ σὰ ντύσης τὸ κορμί σου,
 καὶ μὲ τίς βάγιες σου ἀνεβῆς στ' ἀνώγι, προσευκίησου
 στοῦ Δία τοῦ αἰγιδόσκεπου τὴν κόρη τὴν Παλλάδα,
 τί ἐκείνη κι ἀπὸ θάνατο μπορεῖ νὰ τότε σώση.
 Τοῦ δόλιου γέρου βάσανα καινούρια μὴν τοῦ δίνης·
 θαρρῶ πῶς δὲν τ' ὀχτρεύονται οἱ ἀθάνατοι τὸ γένος
 τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀρκείσιου· πάντα δὰ κάποιος θὰ μείνη νὰ ἔχη
 τὰ σπίτια τ' ἀψηλόχτιστα καὶ τὰ παχιὰ χωράφια. »

750

Εἶπε, κι ἐκείνη μέρωσε, τῆς στέγνωσαν τὰ μάτια,
 καὶ λούστηκε, καὶ φόρεσε καθάρια τὸ κορμί τῆς,
 κι ἀντάμα μὲ τίς βάγιες τῆς ἀνέβηκε στ' ἀνώγι,
 καὶ στὸ πανέρι βάζοντας κριθάρι, προσευκιέται·

760

« Ἄκου με, τοῦ αἰγιδόσκεπου τοῦ Δία τρανὴ κόρη·
 ἂν ὁ πολύβουλος ποτὲ Ὀδυσσεάς στ' ἀρχοντικά του
 ζυγγάτα σοῦ ᾤψησε μεριὰ βοδιῶνε καὶ προβάτων,
 αὐτὰ τώρα θυμήσου τα, καὶ σῶσε τ' ἀκριβό μου,
 καὶ φύλαξέ τον ἀπ' ἐχτροὺς ἀπόκοτους καὶ μαύρους. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ ξεφώνισε· κι ἡ θεὰ τὴ συνακούγει.

Μὰ οἱ ἄλλοι σὰ βαθιόσκιωτα παλάτια ἀγλολοῦσαν,
 κι ἀπό τούς ξεπαρμένους νιούς ἕνας αὐτὰ λαλοῦσε·

« Τὸ γάμο ἢ πολυγύρευτη βασίλισσα σκαρώνει,
 τῆ μοῖρα ὅμως τοῦ γιόκα τῆς δὲν τῆ φαντάστη ἀκόμα. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τί γίνονταν, κι αὐτοὶ δὲ φανταζόνταν.

Ἐὖ Ἄντινος τότες μίλησε κι αὐτὰ στοὺς ἄλλους εἶπε·

« Γιὰ ἀφήστε τα, καλότυχοι, τὰ λόγια τὰ μεγάλα,
 μιὰ καὶ καλή, μὴ μέσαθε κανένας τὰ προφτάξη.
 Μόνε ἄς σκωθοῦμε σιγανά, κι ἄς βάλουμε σὲ δρόμο
 αὐτὸ πού βουλευτήκαμε στὸ λυγισμό μας μέσα. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ διαλέξανε μιὰ εἰκοσαριά λεβέντες,
 καὶ στ' ἀκρογιάλι κίνησαν, πρὸς τὸ γοργὸ καράβι.

Ἄπ' ὄλα πρῶτα τράβηξαν τὸ πλοῖο κατὰ τὰ βάθια,
 καὶ τὸ κατάρτι στήσανε καὶ τὰ πανιά του ἀπάνω,
 καὶ τὰ κουπιά τους στοὺς σκαρμούς μὲ τὰ λουριά τροπῶσαν,
 ὄλα σωστά· τὰ ὀλόασπρα πανιά κατόπι ἀνοῖξαν,
 καὶ τ' ἄρματα τοὺς φέρανε τὰ πρόθυμα κοπέλια.

Ἄράζουνε πρὸς τὸ γιὰλὸ τὸ πλοῖο, κι ὄξω βγαίνουν·
 ἐκεῖ δειπνήσανε, νὰ ῥθῆ προσμένοντας τὸ βράδυ.

Ἐὖτόσο κείτεται ἢ καλὴ στ' ἀνώγι ἢ Πηνελόπη
 χωρὶς θροφή, χωρὶς πιστό, καὶ μόνη συλλογιέται
 ὁ γιὸς ὁ παινεμένος τῆς τὸ χάρο ἂν θὰ ξεφύγη,
 ἢ θὰ τοῦ φᾶν οἱ ἀπόκοτοι μνηστῆρες τῆ ζωὴ του.

Κι ὅσο λιοντάρι σκιάζεται σὲ πλῆθος μέσα ἀνθρώπων,
 τριγύρω του σὰ μαζευτοῦν παγίδα νὰ τοῦ στήσουν,
 τόσο κι ἐκείνη σάστιζε ὥσπου τὴν πῆρε ὁ ὕπνος·
 καὶ πλαγιασμένη ἀπόμεινε καὶ λύθηκαν οἱ ἄρμοι τῆς.

Τότες αὐτὸ σοφίστηκε ἢ θεὰ ἢ γαλανομάτα·
 φάντασμα φτιάνει πού ἔμοιαζε ἢ μορφὴ του μὲ γυναίκα,
 τοῦ Ἰκάρου τοῦ τρανόψυχου τῆ θυγατέρα Ἰφτίμη,
 πού ὁ Εὐμηλος ἀπ' τὴς Φερὲς τὴν εἶχε σύγκληνῆ του.

Καὶ στέλνει το στοῦ θεικοῦ Ὀδυσσέα τὸ παλάτι,
 τὴν Πηνελόπη πού ἔκλαιγε καὶ μοιρολόγια νὰ ἔβρη,
 καὶ νὰ τῆς πάψη τοὺς κλαμούς, τὰ δάκρυα νὰ τῆς κόψη.
 Δίπλα ἀπ' τοῦ σύρτη τὸ λουρὶ στὸ θάλαμό τῆς μπαίνει,
 καὶ στέκετ' ἀποπάνω τῆς κι αὐτὰ τῆς συντυχαίνει.

« Κοιμᾶσαι, Πηνελόπη μου, μὲ τὴν καρδιά θλιμμένη ;
Δὲ θὲν ἐσὺ νὰ δέρνησαι οἱ θεοὶ ποὺ καλοζοῦνε,
καὶ νὰ καρδιοπονᾶς· θὰ βῆθῃ στὸ Θιάκι πάλε ὁ γιός σου,
τὶ φταίξιμο δὲν ἔκαμε στοὺς θεοὺς ποτὲς ἐκεῖνος. »

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρνᾶει κι ἀπολογιέται,
γλυκὰ λαφροκοιμᾶμενη στὶς θύρες τῶν ὄνειρων·

« Τ' ἤρθες ἐδῶ, ἀδερφοῦλα μου ; δὲ σ' ἔβλεπα ἄλλοτές μου, 810
τὶ ἡ κατοικία σου εἶναι πολὺ μακριὰ ἀπ' ἐδῶ, στὰ ξένα·
μοῦ λὲς νὰ πάψω τοὺς καημοὺς καὶ τοὺς πολλοὺς μου πόνους,
ποὺ μοῦ ταραξοῦν τὴν ψυχὴ καὶ τὴν καρδιά μου καίνε·
λαμπρὸ καὶ λιονταρόκαρδο νὰ χάσω, λέει, πρῶτα ἄντρα,
μὲ μύρια μὲς στοὺς Δαναοὺς καμάρια στολισμένο,
ποὺ στὴν Ἑλλάδα ἡ δόξα του καὶ στ' Ἄργος ὅλο βγῆκε,
καὶ τῶρα ὁ γιόκας μου νὰ βγῆ μὲ κουφωτὸ καράβι,
ποὺ νὰ ἔμαθος ὁ καψερὸς ἀπὸ ἔργατα καὶ λόγια.
Γιὰ ἐποῦτον κι ἐγὼ πτότερο θρηγῶ παρὰ γιὰ κείνον,
γιὰ ἐτούτονε καρδιοχτυπῶ καὶ τρέμω νὰ μὴν πάθῃ, 820
γιὰ μὲς στοὺς κόσμους ποὺ περνᾶει, γιὰ στὰ πελάγη μέσα·
γιατὶ πολλοὶ ἀπὸ ἔχτρητα γυρεύουνε μὲ τέχνες
πρὶ νὰ γυρίσῃ σπῆτι του νὰ πάρουν τὴ ζωὴ του ».

Καὶ τὸ θαμπὸ τὸ φάντασμα τῆς ἀπαντάει καὶ λέει·
« Θάρρος, μὴν ἔχῃς φόβο ἐσὺ στὰ σιωθικὰ σου μέσα·
εἶναι μαζί του φύλακας, ποὺ κι ἄλλοι ἀποθυμοῦσαν
— γιατί ἔχει δύναμη πολλή — νὰ παραστέκεται τοὺς·
εἶν' ἡ Παλλάδα ἡ Ἄθηνᾶ, ποὺ νιώθει τὸν καημὸ σου,
κι ὡς ἐδῶ πέρα μ' ἔστειλε μ' αὐτὸ τὸ μήνυμά της. »

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρνᾶει κι ἀπολογιέται. 830
« Ἄν εἶσαι θεὸς κι ἀπὸ θεὸ τὰ ὅσα λὲς κατέχῃς,
λέγε μου καὶ γιὰ ἐκείνονε τὸ βαριορίζικό μου,
ἂν εἶναι ἀκόμα ζωντανός, τοῦ ἡλιοῦ τὸ φῶς ἂ βλέπῃ,
ἢ ἀπέθανε, καὶ βρῖσκεται μὲς στοῦ Ἄδη τὰ λημέρια. »

Καὶ τὸ θαμπὸ τὸ φάντασμα τῆς ἀπαντάει καὶ λέει·
« Γιὰ ἐκείνονε δὲ γίνεται ν' ἀνοίξω λόγο τῶρα,
ἂ ζῆ νὰ πῶ ἢ ἀπέθανε, γιατί τοῦ κάκου θὰ νὰι. »

Εἶπε, καὶ χάθη φεύγοντας ἀνάμεσ' ἀπ' τὸ σύρτη,
καὶ σκόρπισε στὸν ἄνεμο. Καὶ τοῦ Ἰκάριου ἡ κόρη

Ξυπνάει μ' ανάλαφρη καρδιά, πού καθαρά τῆς ἦρθε
στὸν ὕπνο της τέτοιο ὄνειρο στ' ἀρχίνημα τῆς νύχτας.

840

Στὸ πλοῖο ὥστόσο ἀνέβηκαν, καὶ σῆραν οἱ μνηστῆρες
στὰ πέλαα, τοῦ Τηλέμαχου τὸ τέλος μελετώντας.

Κι εἶναι στῆς θάλασσας ἐκεῖ τῆ μέση πετρονήσι,
πού πέφτει ἀνάμεσα Θιακιοῦ καὶ τῆς ξερῆς τῆς Σάμης,
ὄχι μεγάλο, ἢ Ἀστερή, μὲ βολικά λιμάνια,
καὶ δυὸ μπασιές, πού οἱ Ἀχαιοὶ τοῦ στήσανε καρτέρι.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ε

Ἄπ' τοῦ πανώριου Τιθωνοῦ τὴν ἀγκαλιὰ ἢ Αὐγούλα
σηκώθη, κι ἔφερε τὸ φῶς σὲ ἀθάνατους κι ἀνθρώπους.
Καὶ συγκαθίζαν οἱ θεοί, καὶ μὲς σ' αὐτοὺς κι ὁ Δίας
ὁ ἀψηλοβρόντης, πού τρανὴ στὰ οὐράνια ἢ δύναμή του.
Κι ἡ Ἀθηνᾶ θυμήθηκε τὰ πάθια τοῦ Ὀδυσσέα,
πονώντας τον πού ἢ Καλυψῶ τὸν κράταε, καὶ τοὺς εἶπε·

« Πατέρα Δία, καὶ θεοὶ μακαριστοὶ κι αἰώνιοι,
κανένας βασιλιάς γλυκός, καλόβουλος καὶ δίκιος
πιὰ ἄς μὴ φανῆ, παρὰ σκληρὸς καὶ κακοπράχτης νά 'ναι,
ἀφοῦ κανένας τὸ θεῖο Ὀδυσσέα δὲ θυμᾶται
μὲς στὸ λαὸ πού σά γονιὸς μὲ ἀγάπη κυβερνοῦσε.

10

Πᾶς σὲ νησί αὐτὸς κείτεται καὶ δέρνεται ἀπὸ πόνους,
στῆς θείας τῆς Καλυψῶς, πού μὲ τὸ ζόρι ἐκεῖθε
κρατάει τον, καὶ δὲ δύνεται νά δῆ γλυκιὰ πατρίδα·
τί μήτε πλοῖα μὲ τὰ κουπιὰ μήτε συντρόφους ἔχει,
νά τότε ταξιδέψουνε στῆς θάλασσας τὰ πλάτια.

Καὶ τώρα θέν τὸ γιόκα του στὸ γυρισμὸ νά κόψουν,
πού νά γυρέψῃ μίσεψε μαντάτα τοῦ γονιοῦ του,
στῆ θεία τῆ Λακεδαίμονα καὶ στὴν καλὴ τὴν Πύλο. »

20

Κι ὁ Δίας γυρνάει καὶ κρένει της, ὁ συννεφομαζώχτης·
« Τί λόγο ἀπὸ τὰ χεῖλη σου ξεστόμισες, παιδί μου ;
δὲν εἶσαι ἐσὺ πού τό' βαλες στὸ νοῦ σου νά 'ρθῆ πίσω
ὁ Ὀδυσσέας, καὶ γδικιωμὸ σ' ὅλους αὐτοὺς νά φέρῃ ;
Μὲ τρόπο τὸν Τηλέμαχο, σὰν πού ἐσὺ ξέρεις, στεῖλ' τον,
νά φτάσῃ στὴν πατρίδα του χωρὶς κακὸ νά τοῦ 'ρθῆ,

καὶ νὰ γυρίσουν ἀδειανοὶ οἱ μνηστῆρες μὲ τὸ πλοῖο. »

Κι αὐτὰ σὰν εἶπε, γύρισε πρὸς τὸν Ἑρμῆ τὸ γιό του,
καὶ λέει· «Ἑρμῆ, πού σέ ὄλα ἐσύ μαντάτορας μᾶς εἶσαι,
πὲς τῆς ὠριόμαλλης θεᾶς τὴν ἀσφαλτὴ βουλή μας,
πὼς θέμε ὁ καρτερόψυχος Δυσσέας στὰ χώματά του,
χωρὶς ἀνθρώπου ἢ καὶ θεοῦ συνέργεια νὰ γυρίσῃ·
σὲ σάλι αὐτὸς γερόδετο πολλὰ σὰν κακοπάθη,
σὲ εἴκοσι μέρες τῆς Σκεριᾶς τὴν πλούσια γῆς θὰ φτάσῃ,
πού κατοικοῦνε οἱ Φαίαικες οἱ θεογεννημένοι·
αὐτοὶ μὲ πρόθυμη καρδιὰ σὰ θεὸ θὰ τὸν τιμήσουν,
καὶ στῆ γλυκιά πατρίδα του μὲ πλοῖο θὰ τόνε στείλουν,
χαλκό, χρυσάφι, φορεσὲς περισσies δίνοντάς του,
πού μήτε ἀπ' τὴν Τρωάδα αὐτὸς δὲ θὰ ἔφερνε μαζὶ του,
ἂν πίσω ἐρχόταν ἄβλαβος μὲ δίκιο μερτικό του.
Τὶ εἶναι γραφτὸ νὰ ξαναδῆ δικούς κι ἀγαπημένους,
καὶ ν' ἀξιωθῆ τὸν τόπο του καὶ τ' ἀψιχλά του σπίτια. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Ἄργοφονιάς ἀκούει τὴν προσταγὴ του.

Κι ἀμέσως σάνταλα ἔδесе στὰ πόδια του πανῶρια,
ἀχάλαστα κι ὀλόχρυσα, πού πεταχτὰ τὸν πᾶνε
ἀπὸ στεριὲς καὶ θάλασσες σὰ φύσημα τοῦ ἀνέμου.
Πῆρε τὸ μαγικὸ ραβδί, πού ὅποιο θνητὸ θελήσῃ
τὰ μάτια ἀποκοιμίζει του ἢ τὸν ζυπνᾶ ἂν κοιμᾶται·
καὶ πέταξε κρατώντας το ὁ Ἄργοφονιάς ἀπάνω
στὴν Πιερία, κι ἀπ' ἐκεῖ περνάει ἀπ' τοὺς αἰθέρες,
καὶ πέφτοντας στῆ θάλασσα κολύμπαγε σὰ γλάρος,
πού μέσα στοὺς ἀχνούς βυθοὺς τοῦ ἀτρύγητου πελάγου
ψάρια ζητάει, καὶ τὰ φτερά συχνοβουτάει στὴν ἄρμη·
ὅμοιος μ' αὐτὸν τ' ἀρίθμητα τὰ κύματα περνοῦσε.
Καὶ στὸ νησί τ' ἀπόμακρο σὰν ἦρθε, ἀπ' τῆ γαλάζια
προβάλλει θάλασσα στῆ γῆς, πρὸς τῆ σπηλιά πού ἡ νύφη
λημέριαζε ἢ ὠριόμαλλη, καὶ μέσα τήνε βρίσκει.
Εὐλα περισσies στῆ γωνιά, κέδροι καὶ θυὲς σκισμένες,
πού μοσκοβόλαε τὸ νησί παντοῦ ἀπ' τῆ μυρουδιά τους.
Στὸν ἀργαλειὸ τῆς ὀμπροστά γλυκοτραγοῦδαε ἐκεῖνη,
καὶ τὸ πανὶ τῆς ἔφαινε μὲ τῆ χρυσὴ σαγίτα.
Τριγύρω δάσια φουντωτὰ μὲ σκληῆρες καὶ μὲ λεῦκες,

καί μυρωδάτα ανάμεσα στεκόνταν κυπαρίσσια.
 Λογής πυκνότερα πουλιά κουρνιάζανε στά δέντρα,
 γκιώνηδες, και γεράκια, και φωναχτερές κουροῦνες
 τῆς θάλασσας, πού χαίρουνται νά ζοῦνε στά νερά της.
 Καί γύρω στίς βαθιές σπηλιές τῆς νύφης ἀπλώνονταν
 ἡμερο κλῆμα θαλερό σταφύλια φορτωμένο·

ἀράδα βρύσες τέσσερεις ἄσπρο νεράκι χύναν,
 κοντά κοντά, μὰ καθεμιά κι ἄλλοῦ κατακυλοῦσε.

70

Πλάγι λιβάδια μαλακά μέ σέλινα και βιόλες,
 πού ἀθάνατος κι ἂν ἤρχουνταν σέ τέτοιες πρασινάδες,
 μέ θαμασμό θά κοίταζε και θ' ἄνοιγε ἡ καρδιά του.
 Στάθηκ' ἐκεῖ και θάμαζε ὁ Ἄργοφονιάς ὁ μέγας.

Κι ἀφοῦ ὅλα τὰ καμάρωσε μέ τήν καρδιά του, μπῆκε
 μέσ στήν ἀπλόχωρη σπηλιά· τόν κοίταζε ἀντικρῦ της
 ἡ νύφη, και δέν ἄργησε νά τόνε δῆ ποιός ἦταν·

τί ἀγνώριστοι δέ μνήσκουνε οἱ θεοί ἀναμεταξύ τους,
 κι ἄς κατοικήη κανένας τους ἀλάργα ἀπό τοὺς ἄλλους.

80

Μέσα τὸ μεγαλόψυχο δέ βρῆκεν Ὀδυσσεά,
 τί αὐτός καθόταν κι ἔκλαιγε στῆς θάλασσας τήν ἄκρη,
 ψυχοπονώντας σάν προτοῦ μέ στεναγμούς και θρήνους,
 και βλέποντας τῆ θάλασσα μέ μάτια δακρυσμένα.

Και τόν Ἐρμῆ τότες ρωτᾶει ἡ Καλυψώ ἡ θεούλα.
 καθίζοντάς τον σέ θρονί λαμπρὸ και γυαλισμένο·

« Τί ἦρθες ἐδῶ, χρυσόραβδε, καλὲ κι ἀγαπημένε
 Ἐρμῆ μου ; Δέν τὸ συνηθᾶς νά μοῦ ῥχεσαι δὰ τόσο.
 Λέγε τὸ τί ἔχεις στήν καρδιά, κι ἐγὼ θά σοῦ τὸ κάμω,
 ἂν πράγμα εἶναι πού γίνεται, κι ἂ μοῦ περνᾶ ἀπ' τὸ χέρι.
 Μὰ τώρα νά ῥθης παραμπρός νά σέ φιλέψω πρῶτα. »

90

Αὐτὰ τοῦ μίλησε ἡ θεά, και τοῦ ἴστωσε τραπέζι·
 θέτει ἀμβροσία και σμίγει του κοκκινωπὸ νεχτάρι.

Ἔτρωγε τότες κι ἔπινε ὁ Ἄργοφονιάς ὁ μέγας,
 κι ἀφοῦ καλά ψυχόπιασε μέ τῆ θροφή τοῦ δειπνου,
 κουβέντα τότες ἄνοιξε, και μίλησέ της κι εἶπε·

« Ἐμένα τὸ θεὸ ρωτᾶς ἐσὺ ἡ θεά γιατί ἦρθα·
 ἀλάθευτα θά σοῦ τὸ πῶ καθὼς κι ἀποθυμεῖς το.

Ὁ Δίας ἐδῶ μέ πρόσταζε νά ῥθῶ χωρὶς νά θέλω·

καὶ ποιός θά πέρναε θέλοντας τέτοια ἄρμυρὰ πελάγη
 ἀπέραντα ; πού μήτε μιὰ χώρα θνητῶ δὲ βρίσκεις
 θυσίαις κι ἑκατοβοδιῆς λαμπρῆς τῶν θεῶν νὰ κάνουν.
 Μὰ θεὸς δὲν μπόρεσε ποτὲς τῇ γνώμῃ νὰ ξεφυγῇ
 τοῦ Δία τοῦ αἰγιόδοσκεπου, καὶ μάταιη νὰ τῇ βγάλλῃ.
 Λέει πὼς κοντά σου βρίσκεται ὁ πιὸ ἄμοιρος ἀπ' ὅλους
 τοὺς ἄντρες πού πολέμησαν τὰ κάστρα τοῦ Πριάμου·
 χρόνους ἔννια πολέμησαν, στοὺς δέκα τοὺς τὰ πῆραν·
 καὶ πίσω καθὼς γύριζαν τὴν Ἄθηνᾶ θυμῶσαν,
 κι αὐτὴ τοὺς σήκωσε κακοὺς ἀνέμους καὶ φουρτοῦνες.
 "Ὀλ' οἱ λαμπροὶ συντρόφοι του ξολοθρευτῆκαν τότες,
 κι ἐκεῖν ἐδῶ τὸν ἔριξαν τὰ κύματα κι οἱ ἀνέμοι.
 Αὐτόνε τώρα σοῦ μὴνάει νὰ στείλῃς πίσω ἀμέσως,
 τί δὲν εἶναι τῆς μοίρας του ν' ἀφανιστῇ στὰ ξένα,
 τοῦ ἴναι γραπτὸ νὰ ξαναδῆ δικοὺς κι ἀγαπημένους
 καὶ ν' ἀξιωθῇ τὸν τόπο του καὶ τ' ἀψηλά του σπίτια. »

Τ' ἄκουσ' αὐτὰ καὶ πάγωσε ἡ τρισόμορφη ἡ θεοῦλα,
 καὶ φώναξέ τον κι εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·

« Σκληροί, ζουλιάρηδες θεοί, πού δὲ σᾶς ἔφτασε ἄλλος·
 πού μὲ θνητὸ δὲ στέργετε θεὰ νὰ συγκοιμᾶται
 στὸ φανερό, κι ἄς εἶναι τῆς ἀγαπημένο ταίρι.

"Ἔτσι τῇ ροδοδάχτυλῃ ζουλέψτε ἐσεῖς Αὐγούλα,
 σὰν πῆρε τὸν Ὀρίωνα, γλυκόζωοι θεοὶ μου,
 ὥσπου ἡ χρυσόθρονη Ἄρτεμη, ἡ ἀγνή, στὴν Ὀρτυγία
 μὲ τίς ψιλῆς τῆς σαΐτιες τοῦ πῆρε τῇ ζωῇ του.

"Ἔτσι κι ἡ ὦρια ἡ Δήμητρα, σὰν ἔτρεξε ἡ καρδιά τῆς
 στὸν Ἰάσιο, καὶ πῆρε τὴν αὐτὸς στὴν ἀγκυλιά του
 μὲς στὸ χωράφι τ' ὄργωτό, μόλις τ' ἀκούει ὁ Δίας,
 κι ἀστράφτει, καὶ θανατερό τοῦ ρίχτει ἀστροπελέκι.

Μ' ἐμένα τώρα τὰ ἔχετε πού ζῆ θνητὸς μαζί μου,
 πού ἀτῆ μου τότε γλίτωσα σὰν ἤρθε καθισμένος
 πὰς στὴν καρίνα μοναχός, τότες πού ὁ Δίας τὸ πλοῖο
 μ' ἀστροπελέκι τοῦ ἴσκισε στὰ μελανὰ πελάγη.

"Ὀλ' οἱ λαμπροὶ συντρόφοι του ξολοθρευτῆκαν τότες,
 κι αὐτὸν τὸν ἔριξαν ἐδῶ τὰ κύματα κι οἱ ἀνέμοι.

Μὲ ἀγάπη τότε φίλευα καὶ γλυκομελετοῦσα

100

110

120

130

ἀθάνατο κι ἀγέραστο γιὰ πάντα νὰ τὸν κάνω.
 Μὰ ἀφοῦ θεὸς δὲν μπόρεσε τῇ γνώμῃ νὰ ξεφύγῃ
 τοῦ Δία τοῦ αἰγιδόσκεπου καὶ μάταιη νὰ τῇ βγάλλῃ,
 ἄς σύρῃ, μιᾶς τὸ πρόσταξε καὶ τὸ γυρεύει ἐκεῖνος,
 στ' ἀτρύγητα τὰ πέλαγα. Δὲ θὰ σταλθῇ ἀπὸ μένα,
 τί μήτε πλοῖα μὲ τὰ κουπιὰ, μήτε συντρόφους ἔχω,
 πού νὰ τὸν ταξιδέψουνε στῆς θάλασσας τὰ πλάτια.
 Ὅμως μὲ γνώμῃ πρόθυμῃ θὰ τὸν καθοδηγέψω,
 πῶς νὰ κατέβῃ ἀπείραγος στὴν πατρικὴ του χώρα. »

140

Κι ὁ μνηστῆς ὁ Ἀργοφονιάς γυρίζει καὶ τῆς κρένει·
 « Στείλ' τονε τώρα, σὰν πού λές, καὶ πρόσσεχε τοῦ Δία
 τῇ μάνητα, κανὲ κακὸ νὰ μὴ σοῦ ῥθῆ κατόπι. »

Αὐτὰ τῆς εἶπε, κι ἔφυγε ὁ Ἀργοφονιάς ὁ μέγας·
 καὶ πρὸς τὸ μεγαλόκαρδο Ὀδυσσεᾶ κινάει ἡ νύφη,
 σὰν ἄκουσε τίς προσταγὰς τοῦ Δία τοῦ Ὀλυμπήσου.
 Τὸν εἶδε καὶ καθότανε μονάχος στ' ἀκρογιαλὴ·

150

δὲ στέγνωσαν τὰ μάτια του ποτές ἀπὸ τὰ δάκρυα,
 μόν' ἔλιωναν οἱ μέρες του οἱ χρυσές ἀπὸ τὸν πόνο
 τῆς ξενιτιάς, κι ἡ θέαινα δὲν τοῦ ἔδινε πιά γλύκα.
 Μόνε τίς νύχτες στὴ σπηλιὰ μὲ τὸ στανιὸ κοιμόταν
 δίχως λαχτάρα στὴν καρδιά, κι ἄς λαχταροῦσε ἐκεῖνη.
 Καὶ στ' ἀκροβράχια τοῦ γιалоῦ καθόταν καθεμέρα,
 ψυχοπονώντας ἄπαυα μὲ στεναγμούς καὶ θρήνους,
 καὶ βλέποντας τίς θάλασσες μὲ μάτια δακρυοσμένα.
 Σιμά του στάθηκε ἡ θεὰ ἡ χαριτωμένη κι εἶπε·

« Καημένε, μὴ μοῦ κλαίγειςαι πιά ἐδῶ, καὶ τῇ ζωῇ σου
 τοῦ κάκου λιώνεις· πρόθυμα ἐγὼ τώρα θὰ σὲ στείλω.
 Μόν' ἔλα, καὶ μακρόζυλα μὲ τὸ πελέκι κόψε,
 καὶ σάλι ἀπλόχωρο μ' αὐτὰ καλὰ σὰ συνεδέσης,
 κάσαρα σκάρωσε ἀψηλὰ ἀποπάνωθε, καὶ τότες
 σέρνεις καὶ φεύγεις μέσα του πρὸς τ' ἀχνερά πελάγη.
 Ψωμί, νερὸ καὶ κόκκινο κρασί ἐγὼ θὰ σοῦ βάλω,
 νὰ μὴν πεινᾷς καὶ φορεσὲς θὰ δώσω νὰ φορέσης,
 καὶ πρῦμο ἀγέρα νὰ φυσᾷ κατόπι σοῦ θὰ στείλω,
 πού νὰ γυρίσης ἄβλαβος στὴν πατρικὴ σου χώρα,
 ἂν θέλημα εἶναι τῶν θεῶν πού ὀρίζουνε τὰ οὐράνια,

160

πού 'ναι ἀπὸ μένα ἀξιότεροι νὰ κρίνουν καὶ νὰ πράξουν. »

170

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ πολὺπαθος Δυσσέας ἀνετριχιάζει,
κι ἐρώναξέ την, κι εἶπε της μὲ λόγια φτερωμένα·

« Ἄλλα στὸ νοῦ σου ἔχεις, θεά, κι ὄχι τὸ μισεμό μου,
πού λές μὲ σάλι νὰ διαβῶ τῆς θάλασσας τὰ πλάτια
τὰ φοβερά, πού οὔτε γοργὰ καράβια δὲν περνᾶνε,
χαρούμενα ἀρμενίζοντας στὸ φύσημα τοῦ Δία.

Μὰ ἐγὼ χωρὶς τῆ γνώμη σου δὲ θά 'μπαινα στὸ σάλι,
ἂν ὄρκο δὲ δεχόσουνα μεγάλο νὰ μοῦ κάνης,
πὼς ἄλλο ἐσύ δὲ μελετᾶς κακὸ στὸ νοῦ σου μέσα. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ἡ μυριόχαρη θεὰ χαμογελώντας
μὲ νάζι τότε χάδεψε, κι ὀνόμασέ τον κι εἶπε·

180

« Μαριόλος εἶσαι μὰ τὸ ναί, καὶ κούφιο νοῦ δὲν ἔχεις,
πού τέτοιε συλλογίστηκες νὰ ξεστομίσης λόγο.

Μαρτύροι ἡ γῆς κι ὁ οὐρανὸς ὁ ἀμέτρητος ἀπάνω,
καὶ τὰ νερά πού χύνονται στὸν Ἄδη ἀπὸ τῆ Στύγα,
— τῶν θεῶν βαρὺς καὶ φοβερὸς αὐτὸς εἶν' ὄρκος πάντα, —
πὼς ἄλλο ἐγὼ δὲ μελετῶ κακὸ στὸ νοῦ μου μέσα.

Μόνε γιὰ σένα νοιάζομαι, καὶ σοῦ μιλάω τὸ ἴδιο
ὅπως γιὰ μένα θά 'κανα σὰν τύχαινέ μου ἀνάγκη·
γιατ' ἔχω καλοθελησιά, καὶ μὲς στὰ σωθικά μου
εἶν' ἡ καρδιά μου μαλακιά, δὲν εἶναι σιδερένια. »

190

Αὐτὰ εἶπε, καὶ ξεκίνησε ἡ μυριόχαρη ἡ θεοῦλα
μὲ βιάση, καὶ στὰ ἀχνάρια της ἀκολουθοῦσε ἐκεῖνος.
Καὶ φτάσανε στὸ θολωτὸ τὸ σπῆλιο ἀντάμα οἱ δυὸ τους·
κάθισ' ἐκεῖνος στὸ θρονὶ πού ὁ Ἑρμῆς προτοῦ καθόταν,
κι ἡ νύφη τοῦ παράθεσε λογιῆς θροφὲς ἀπ' ὅσες
νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουνε οἱ ἀνθρώποι συνηθᾶνε·
ἀτῆ της κάθισε ἀντικρὺ τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά,
κι οἱ παρακότες φέρανε ἀμβροσία καὶ νεχτᾶρι.

Καὶ τότες στὰ ἔτοιμα φαγιά τὰ χέρια τους ἀπλώσαν.

200

Κι ἀπὸ φαγὶ κι ἀπὸ πιωτὸ καλὰ σάνε φρανθῆκαν,
ἡ Καλυψώ, ἡ μυριόχαρη θεά, νὰ λήη ἀρχίζει·

« Γιὲ τοῦ Λαέρτη διόθρεφτε, πολύσοφε Ὀδυσσεά,
λοιπὸν ἐσύ στὸ σπίτι σου καὶ στῆ γλυκιά πατρίδα
νὰ σύρης τώρα λαχταρεῖς ; Ἔτσι ἄς γενῆ, καὶ χαίρου.

“Όμως ὁ νοῦς σου ἂν τό ’βαζε τὸ πόσα κακοπάθια
σένα φυλάει ἢ μοίρα σου, στὸν τόπο σου ὡς νὰ φτάσης,
σ’ αὐτὸ τὸ σπήλιο θά ’μνησκες ἀθάνατος νὰ γίνης,
κι ἄς εἶχες τὸ βαρὺ καημὸ τῆς ὥριας σου γυναίκαας,
πού μέρα νύχτα νὰ τῆ δῆς τό ’χεις πολλὴ λαχτάρα.
Παινιέμαι δὰ πὼς ἀπ’ αὐτῆ χειρότερη δὲν εἶμαι
στὴν ὄψη μήτε στὸ κορμί, καὶ δὲν ταιριάζει κιόλας
θνητὲς μ’ ἀθάνατες ποτέ· στὰ κάλλη νὰ μετριοῦνται. »

210

Τότ’ ὁ πολύβουλος Δυσσέας ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Χαρितωμένη μου θεά, μὴ μοῦ ὀργιστῆς γιὰ δαῦτο·
νιώθω κι ἐγὼ πὼς ταπεινὴ στ’ ἀνάστημα ἢ στὰ κάλλη
ἢ Πηνελόπη ἢ γνωστικιά θὰ φαίνονταν ὀμπρός σου·
αὐτὴ θνητὴ, καὶ πάντα ἐσύ καὶ ἀπέθαντη καὶ νέα.

“Όμως περίσσια λαχταρῶ, καὶ τὸ ζητῶ ὀλοένα,
νὰ πάω στὸν τόπο, νὰ χαρῶ τοῦ γυρισμοῦ τῆ μέρα.

220

Κι ἄ μὲ χτυπήση ὀργὴ θεοῦ στὰ μελανὰ πελάγη,
ἔχω καρδιά βασταχτερή, κι ἀπομονὴ θὰ κάνω·
ἔπαθα πὺ ἐπαθα πολλὰ καὶ ’πόφερα ἄλλα τόσα
στὶς μάχες καὶ στὶς θάλασσες· ἄς μοῦ γενῆ καὶ τοῦτο. »

Αὐτὰ εἶπε· κι ὁ ἥλιος βούτηξε, κι ἀπλώθηκε σκοτάδι·
καὶ μπήκανε στ’ ἀπόβαθα τοῦ θολωτοῦ τοῦ σπήλιου·
κι ἐκεῖ πλαγιάσανε μαζί καὶ κρυφαγκαλιαστῆκαν.

Σὰ φάνη ἢ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
πῆρε ὁ Δυσσέας καὶ φόρεσε χιτῶνα καὶ χλαμύδα,
κι ἔβαλε φόρεμα ἢ θεὰ περίλαμπρο, μεγάλο,
φιλόφαντο καὶ λιμπιστό· κατόπι ὠριὸ ζωνάρι
ὀλόχρυσο στὴ μέση της, καὶ σκέπη στὸ κεφάλι·
καὶ τότες τοῦ τρανοῦ ’Οδυσσεά νοιαζόταν τὸ ταξίδι.

230

Πρῶτα πελέκι τοῦ ’δωσε, καλὸ στὶς ἀπαλάμες,
τρανό, χαλκένιο, δίκοπο, πὺ μέσα του στειλιάρι
ὠριό, ἐλατένιο τοῦ ’χανε βασταγερά μπηγμένο·
κατόπι τοῦ προμήθεψε σκεπάρνι ἀκονισμένο,
καὶ πρὸς τὴν ἄκρη πῆρε τον πὺ ’χε ἀψηλὰ τὰ δέντρα,
κλῆθρες καὶ λεῦκες κι ἔλατα πὺ ἀγγίζανε τὰ οὐράνια,
ἀπὸ καιρὸ κατᾶξερα, νά ’ναι ἀλαφρά στὸ κύμα.

240

Κι ἀφοῦ τὸν τόπο τοῦ ’δειξε πὺ βρίσκουνταν τὰ δέντρα,

γύρισε πίσω ἢ Καλυψὼ ἢ μυριόχαρη στὸ σπήλιο,
καὶ ξύλα ἐκεῖνος ἔκοβε, καὶ πρόκοβε ἢ δουλειά του.
Ὡς εἴκοσι ἔριξε δεντρά, τὰ πελεκάει μ' ἄξινα,
τὰ ροκανίζει τεχνικά, τὰ σιάζει μὲ τὴ στάφνη·
καὶ μὲ τρυπάνια ποὺ ἡ θεὰ ἀπὸ τὴ σπηλιά τοῦ φέρνει,
τὰ τρυπανίζει, καὶ μαζί τ' ἄρμολογáει ἀράδα,
χτυπώντας μέσα τους γερούς ἄρμους καὶ ξυλοκάρφια.
Κι ὅσο φαρδιά τὴν πατωσιὰ σὲ φορτηγὸ καράβι
πιδέξιος κάνει παραγκῶς, τόσο φαρδὺ τὸ σάλι
κι ὁ Ὀδυσσεάς τὸ σκάρωσε. Ὁρθόστησε πουντέλια
ἀπάνω σὲ πυκνόβαλτα μαντάλια ταιριασμένα·
καὶ τέλος τὰ συνέδεσε μὲ μακρουλά μαδέρια.
Κατάρτι μέσα στύλωσε, τὸ ἀρμάτωσε μὲ ἀντένα,
καὶ τὸ τιμόνι ταίριαξε, νὰ κυβερνάη τὸ σάλι,
ποὺ μὲ πλεμάτια ἀπὸ ἰτιές τό ἔφραξε πέρα ὡς πέρα,
νὰ μὴν περνοῦν τὰ κύματα· καὶ σώριασε ἀπὸ μέσα
κλαριά πολλά. Καὶ τοῦ ἔφερε σκουτιὰ ἢ θεὰ φασμένα
γιά τὰ πανιά, καὶ τὰ ἔφτιαξε κι αὐτὰ ὁ Δυσσεάς μὲ πέχνη.
Κατόπι σκότες ἔδεσε, καὶ ξάρτια καὶ μαντάρια,
καὶ μὲ λοστοὺς στὴ θάλασσα κατέβασε τὸ σάλι.

250

260

“Ὅλα σὲ μέρες τέσσερεια τὰ ἔχε ἀποτελειωμένα.
Τὴν πέμπτη μέρα ἀπ' τὸ νησί ἡ θεὰ τὸν προβοδοῦσε·
τὸν ἔλουσε, τὸν ἔντυσε μὲ ροῦχα μυρισμένα,
τοῦ ἔβαλε ἀσκὶ μαῦρο κρασί, νερὸ σὲ ἀσκὶ μεγάλο,
τοῦ γέμισε σακὶ θροφές καὶ διαλεχτὰ προσφάγια,
καὶ πρῶμο τοῦ ἔστειλε ἀπαλὸ κι ἀπίεραγο, ποὺ ὁ μέγας
Δυσσεάς ἀναγαλλιάζοντας ἀπλώνει τὰ πανιά του.

Μὲ τὸ τιμόνι τεχνικά κυβέρνας καθισμένος,
κι ὁ ὕπνος δὲν κατέβαινε στὰ μάτια του ὅσο ἴκοιτα
τὴν Πούλια, τὸ Βοδοξευγὰ ποὺ ἀργεῖ νὰ βασιλέψη,
καὶ τὴν Ἀρκούδα, — κι Ἄμαξα τὴ λέν, — ποὺ αὐτοῦ γυρίζει
καὶ τὸν Ὠρίωνα τηράει, καὶ μόνη αὐτὴ ποτές της
στὰ πέλαγα δὲ λούζεται· ἐκείνη τοῦ ἔπε ἡ νύφη,
νὰ τὴ φυλάη ἀπ' τὴ ζερβὴ μεριά σὰν ἀρμενίζη.
Ἄρμενίζε ἔτσι δεκαφτὰ μερόνυχτα ὁ Δυσσεάς,
στὰ δεκοχτῶ φανήκανε τὰ ὄρη τὰ ἰσκιωμένα,

270

τῷ Φαιάκων, πού κοντύτερα στὸ δρόμο του βρισκόνταν, 280
καὶ σὰν ἀσπίδα μὲς στ' ἀχνὰ φαντάζανε πελάγη.

Ἵστούσο ἀπ' τοὺς Αἰθίοπες κινάει ὁ Κοσμοσειστής,
καὶ μακρινά ξανοίγει τον ἀπ' τῷ Σολύμων τὰ ὄρη,
καὶ στ' ἀνοιχτὰ κοιτώντας τον, θυμὸς πολὺς τὸν πιάνει·
βαριοκουνάει τὴν κεφαλὴ καὶ λέει στὸ νοῦ του μέσα·

« Γιὰ δὲς πού οἱ θεοὶ βουλευτήθηκαν ν' ἀποφασίσουν ἄλλα
γιὰ τὸ Δυσσεά, σὰν ἔλειπα στῆς Αἰθιοπίας τὰ μέρη,
καὶ νὰ τος ἄξαφνα τῆ γῆς ζυγώνει τῷ Φαιάκων,
καὶ νὰ ξεφύγη εἶναι γραπτὸ τὸ μαῦρο τέλος τώρα
τῆς συμφορᾶς πού τοῦ ἔπεσε. Μὰ κι ἄλλα ἀκόμα πάθια
θαρρῶ θὰ τοῦ κατέβουνε, γιὰ νὰ καλοχορτάση. » 290

Λέει, καὶ μαζώνει σύγνεφα καὶ θάλασσες ταραίζει,
κρατώντας τὸ τρικράνι του, καὶ κάθε ἀνέμου φούρια
σηκώνει· γῆς καὶ πέλαγα μὲ σύγνεφα σκεπάζει,
καὶ νύχτα περιχύνεται ἀποπάνω ἀπ' τὰ οὐράνια.

Πέφτει ὁ Σορόκος κι ὁ Νοτιάς κι ὁ δυνατὸς Πονέντης
κι ὁ αἰθερογέννητος Βοριάς πού κύματα ἄγρια φέρνει.
Κοπήκανε τὰ γόνατα κι ἡ ἀνάσα τοῦ Ὀδυσσεά,
καὶ πικραμένος ἔλεγε μὲς στὴν τρανὴ ψυχὴ του·

« Ἄλῃς μου, τὸ φτωχό· καὶ τί θὰ μοῦ συβοῦνε ἀκόμα ;
Φοβᾶμαι πὼς ἀλάθευτα ἢ θεὰ μοῦ τὰ ἔλεγε ὄλα, 300
σὰ μοῦ ἔπε πὼς στὰ πέλαγα, πρὶ φτάσω στὴν πατρίδα,
βάσανα θὰ ἔχω περισσά, καὶ νὰ, πού βγαίνουν ὄλα·
ὁ Δίας μὲ τὰ σύγνεφα τὰ οὐράνια στεφανώνει,
καὶ τάραξε τίς θάλασσες, κι οἱ ἀνέμοι ἀποπαντοῦθε
φουσομανοῦνε· τώρα πιά σωστὴ ἢ καταστροφή μου.

Μακαρισμένοι οἱ Δαναοί, καὶ τρισμακαρισμένοι,
πού τότες σκοτωθήκανε στὴ διάπλατη Τρωάδα,
γιὰ χάρη τῶν Ἀτρεόπουλων. Μακάρι τέτοιο τέλος
νὰ ἐρχότανέ μου τὸν καιρὸ πού χάλκινα κοντάρια 310
οἱ Τρῶες μοῦ ἔριχταν κοντὰ στοῦ Ἀχιλλέα τὸ σῶμα.
Θὰ μ' ἔθαφταν οἱ Ἀχαιοὶ καὶ δόξα θὰ μοῦ βγάζαν·
μὰ τώρα θάνατο φριχτὸ νὰ πάθω εἶναι γραμμένο. »

Εἶπε, κι ἀπάνω του ξεσπάει θεόρατο ἓνα κύμα,
μὲ τέτοια φόρα, πού γυρνάει τὸ σάλι καὶ τραντάζει.

Πέφτει ὁ Δυσσέας ἄξαφνα κι αὐτὸς πέρ' ἀπ' τὸ σάλι,
καὶ τὸ τιμόνι ξεγλιστράει ἀπὸ τὰ δυὸ του χέρια·
ἀπὸ τῆ μέση τσάκισε κι ἔπεσε τὸ κατάρτι,
κι ὁ σίφουνας ὁ φοβερός πού φύσα ἀποπαντοῦθε

τοῦ ῥιξε ἀντένα καὶ πανὶ μακριὰ μὲς στὰ πελάγη.
Πολιὴ ὦρα τότε κράταγε τὸ μέγα κύμα κάτω,

320

τὶ τοῦ βραίναν τὰ σκουτιά, τῆς Καλυψῶς τὰ δῶρα.
Καὶ σὰν ἀνέβηκε, πικρὴ τὸ στόμα του ἔφτυνε ἄρμη,
πού γύρω τοῦ περέχυνε τὴν κεφαλὴ σὰ βρύση.

“Ὅμως τὸ σάλι δὲν ξεχνάει κι ἂν τόσο τυραννιόταν,
μόνε ἀπ' τὸ κύμα χύμηξε καὶ πιάστηκε ἀπὸ δαῦτο,
καὶ κάθισε στῆ μέση του, τὸ χάρο νὰ ξεφύγη.

Κι αὐτὸ κυλιόταν ἀπ' ἐδῶ κι ἐκεῖ στὸ κύμα ἀπάνω.

Πῶς τὸ χινόπωρο ὁ Βοριάς τ' ἀγκάθια μὲς στοὺς κάμπους
μαζώνει, κι ὅλα δένονται σωρὸς τό 'να μὲ τ' ἄλλο,
ὅμοια τὸ συνεπαίρνανε στὰ πέλαγα οἱ ἀνέμοι·

330

πότε ὁ Νοτιάς τὸ πέταγε ὁ Βοριάς γιὰ νὰ τ' ἀρπάξη,
πότε ὁ Σορόκος τὸ πετάει παιχνιδὶ τοῦ Πονέντη.

Κι ἡ κόρη ἡ λευκαστράγαλη τοῦ Κάδμου Ἰνώ τὸν εἶδε,

ἡ Λευκοθέα, πού θνητῆς λαλιὰ μιλοῦσε πρώτα,

μὰ τώρα θεᾶς στὰ πέλαγα τιμὲς ἀπολαβαίνει·

καὶ τὸ Δυσσέα σπλαχνίστηκε πού τυραννοπλανιόταν,

καὶ μ' ὄφισ πεταχτῆς μορφὴ κινάει ἀπὸ τὰ βάθια·

στὸ σάλι τὸ καλόδετο καθίζει καὶ τοῦ κρένει·

« Τί τόσο μῖσος σοῦ κρατάει μεγάλο ὁ Κοσμοσεΐστης,

κακόμοιρε, καὶ βάσανα περίσσια ὅλο σοῦ σπέρνει ,

340

Μὰ ὅσο κι ἂ χολιάζῃ αὐτός, δὲ σ' ἀφανίζει ἐσένα.

Μόν' ἔλα, κάμε ὅ,τι σοῦ πῶ, γιὰτι χαζὸς δὲ δείχνεις·

βγάλ' τὰ σκουτιά σου, κι ἄφησε τὸ σάλι στοὺς ἀνέμους,

καὶ μὲ τὰ χέρια πλέοντας, πολέμησε νὰ φτάσῃ

στοὺς Φαίακες, πού 'ναι γραπτὸ νὰ βρῆς τὸ γλιτωμὸ σου.

Ζῶσε τὰ στήθια σου μ' αὐτὸ τ' ἀθάνατο μαγνάδι,

καὶ τότες φόβο ἀπὸ κακὸ κι ἀπὸ χαμὸ δὲν ἔχεις.

“Ὅμως ἀπάνω στῆ στεριά τὰ χέρια σου ἄμ' ἀγγίξεις,

ξεζώσου το καὶ πέτα το στὰ μελανὰ πελάγη,

ἀλάργα ἀπὸ τῆ γῆς πολὺ, τὴν ὄψη ἄλλοῦ γυρνώντας. »

350

Αὐτὰ τοῦ μίλησε ἡ θεά, καὶ τοῦ ἔδωσε μαγνάδι,
καὶ πάλε ξαναβούτηξε στὰ κύματα σὰν ὄφια,
καὶ τ' ἀφρισμένα τὰ νερά τῆ σκέπασαν ἀμέσως.

Ἔστωσο ὁ πολυβάσανος Δυσσέας συλλογιέται,
καὶ λέει μὲ στεναγμὸ βαθὺ μὲς στὸν τρανὸ τὸ νοῦ του·

« Ἄϊς, κι ἀνίσως πάλε θεὸς παγίδα μοῦ σκαρώνει,
καὶ νὰ μὲ πείση πολεμάει τὸ σάλι μου ν' ἀφήσω·

μὰ δὲ θὰ τὸν ἀκούσω ἐγώ· τί μὲ τὰ μάτια μου εἶδα
μακριὰ τῆ γῆς ποῦ μοῦ ἔλεγε πὼς θὰ ἔβρω καταφύγιο.

Αὐτὸ θὰ κάμω, ποῦ θαρρῶ καλύτερό 'ναι ἀπ' ὄλα.

« Ὅσο τὰ ξύλα αὐτὰ μαζί δεμένα συγκρατιοῦνται,
θὰ μείνω ἐδῶ καὶ θὰ βαστῶ μ' ἀπομονὴ στὰ πάθια·
μὰ τ' ἄγρια ἂν πέσουν κύματα καὶ τὸ σκαρὶ μοῦ σπάσουν,
τότεσ κολύμπι, κι ἄλλο πιά καλύτερο δὲ βρίσκω. »

Αὐτὰ καθὼς ἀνάδευε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ του,
μεγάλο κύμα σήκωσεν ὁ σείστης ὁ Ποσειδῶνας,
φριχτὸ κι ἀψηλοθόλωτο, ποῦ ἀπάνω του ξεσπάνει.

Καὶ καθὼς σίφουνας σωρὸ ξεράχερα τινάζει
καὶ τὰ σκορπάει ἐδῶ κι ἐκεῖ, παρόμοια σκορπιστῆκαν

καὶ τὰ δοκάρια τοῦ σκαριοῦ· καὶ τότεσ ὁ Ὀδυσσεάς

σὲ ξύλο κβαλίκεψε σὰν ποῦ ἄλογο ἀνεβαίνουν,
καὶ τὰ σκουτιὰ ξεγδύθηκε, τῆς Καλυψῶς τὰ δῶρα.

Εὐτύς γύρω στὰ στήθη του ζώνεται τὸ μαγνάδι,
καὶ μπρουμυτώντας στὰ νερά τὰ χέρια του τεντώνει
νὰ κολυμπήσῃ· κι ὁ τρανὸς τὸν εἶδε ὁ Κοσμοσειστής,
καὶ σείνοντας τὴν κεφαλή στὸ νοῦ του μέσα κρένει·

« Τώρα ποῦ τόσα τράβηξες, ἄμε στὰ πέλαα γύρνα,
ὥσπου μ' ἀνθρώπους διόθρεφτους νὰ σμίξῃς. Μὰ δὲ θὰ ἔχῃς
θαρρῶ παράπονο πιά ἐσὺ πὼς συφορὲς δὲ σοῦ ἔρθαν. »

Καὶ τὰ λαμπρότριχ' ἄλογα μαστίγωσε, καὶ φτάνει
ὡς τίς Αἰγές, ποῦ τ' ὄριο του βρισκότανε παλάτι.

Καὶ τότεσ ἄλλο ἢ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ κόρη, βρῆκε.
Φράζει ἄξαφνα καὶ σταματάει κάθε ἄλλου ἀνέμου δρόμο,
καὶ τοὺς προστάζει νὰ σταθοῦν καὶ νὰ συχάσουν ὄλοι.

Καὶ σήκωσε γοργὸ Βοριά νὰ σπάσῃ ὀμπρὸς τὸ κύμα,
ὥσπου νὰ ρθῇ στοὺς Φαίακες, ποῦ τὸ κουπὶ ἀγαπᾶνε,

ξεφεύγοντας τὸ θάνατο ὁ θεόμορφος Δυσσέας.

Ἐκεῖ θαλασσοπάλευε δυὸ νύχτες καὶ δυὸ μέρες,
κι ἀνέπαυα καταστροφή προμάντευε ἢ ψυχὴ του.

Μὰ ἡ ὄρια Αὐγὴ σὰν ἔφερε τὸ φῶς τῆς τρίτης μέρας,
ἔπεσε τότες ὁ Βοριάς κι ἀπλώθηκε γαλήνη·
καὶ ρίχνοντας καλὴ ματιὰ βλέπει τῆ γῆς κοντά του,
καθὼς τὸν ἀνασῆκωνε θεόρατο ἓνα κύμα.

390

Κι ὅπως στὰ τέκνα φαίνεται γλυκιὰ ἢ ζωὴ γονιοῦ τους,
ποῦ ἀρρώστια μακρινὴ τὸν τρώει πολὺν καιρὸ στὴν κλίνη,
καὶ ποῦ σκληρὰ τὸν τυραννεῖ μὲ πόνους κακὴ μοῖρα,
μὰ οἱ θεοὶ ἀπ' τὰ βάσανα τὸν ἀκριβό τους σώνουν,
ἔτσι γλυκιὰ φαινότανε τῆς γῆς ἢ πρασινάδα

στὸν Ὀδυσσεά· καὶ πάσκιζε ὀλοένα κολυμπώντας
νὰ στήση πόδι· ἀπὰς στὴ γῆς. Καὶ πιδὸ κοντὰ σὰν ἦταν,

400

ὅσο νὰ φτάση φωνητό, τότε ἄκουγε τὸ χτύπο
τῆς θάλασσας ποῦ δέρνουνταν στὰ βράχια καταπάνω·
γιατὶ βογκοῦσε στίς στεριεὲς τὸ γιγαντένιο κύμα,
ξεσπάνοντας τρομαχτικὰ κι ἀφροὺς παντοῦ σκορπώντας
τὶ μήτε ἀράγματα εἶχε ἐκεῖ, μήτε λιμιῶνες εἶχε,
μόνε ἀκρωτήρια δοντωτά, καὶ βράχους καὶ λιθάρια.

Καὶ τοῦ Ὀδυσσεά κόπηκαν τὰ γόνατα κι ἡ ἀνάσα,
καὶ πικραμένους ἔλεγε μὲς στὸν ἀντρίκιο νοῦ του·

Ἄλλις μου, τώρα ποῦ τῆ γῆς νὰ δῶ βουλῆθη ὁ Δίας

ἀνόλιπτα, καὶ ποῦ ἔφτασα νὰ σκίσω τόσα βάθια,

νὰ μὴν τυχαίνη πέρασμα ἀπ' τῆ θάλασσα γιὰ νὰ ἴβγω,

410

μόνε ὄλο βράχια κοφτερά, καὶ γύρω τους τὸ κύμα
βροντάει, καὶ πέτρα γλιστερὴ ἀποπάνωθε ὀρθοστέκει·
βαθιά καὶ τὰ νερὰ κοντά, καὶ πάτημα δὲ βρισκω,
γιὰ νὰ σταθῶ κι ἀπὸ κακὴ νὰ ξεγλιτώσω μοῖρα.

Κι ἂν κάνω νὰ ἴβγω, φοβερὸ μπορεῖ νὰ μοῦ ῥθῃ κύμα,

καὶ νὰ μὲ ρίξῃ σύγκορμο στὰ κοφτερὰ λιθάρια,

καὶ πάει τοῦ κάκου ὁ ἀγώνας μου. Μὰ ἂν πάλε κολυμπήσω

παρέκει τὸ γιαλὸ γιαλὸ, τάχα νὰ βρῶ κρυμμένες

ἀπόμερες ἀκρογιαλιές καὶ θαλασσένιους κόρφους,

ποιὸς ξέρει ἄ δὲ μ' ἀρπάξουνε καὶ πάλε ἀνεμοζάλες,

καὶ στὰ ψαράτα πέλαγα μὲ σύρουν, κι ἄς στενάζω.

420

Ἦ ἄ δὲ μοῦ στείλη φοβερὸ θεῖο θεὸς κανέναν,
 ἀπ' ὅσα θρέφει στὰ βαθιὰ ἢ ξακουστὴ Ἀμφιτρίτη·
 τί ξέρω πὼς μ' ἀντιπαθᾷ τῆς γῆς ὁ μέγας σείσσης.»

Αὐτὰ καθὼς ἀνάδευε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ του,
 κύμα τρανὸ τὸν πέταξε στὸ πετρωτὸ ἀκρογιάλι,
 καὶ θὰ γδερνόταν, κι ὄλα του τὰ κόκαλα θὰ σπάναν,
 ἄ δὲν τοῦ φώτιζε τὸ νοῦ ἢ θεὰ ἢ γαλανομάτα.

Μὲ τὰ δυὸ χέρια ἀδράχνοντας τὴν πέτρα, ἐκεῖ κρατιόταν,
 καὶ βόγκαι ὥσπου πέρασε τὸ φοβερὸ τὸ κύμα.

Ἔτσι τὸ ξέφυγε, μὰ αὐτὸ κυλώντας ξαναπίσω,
 τότε χτυπάει, καὶ πῖο μακριὰ στὰ πέλαα τὸν τινάζει.

Πῶς μέσ' ἀπ' τὸ θαλάμι του χταπόδι σὰν τραβιέται,
 πολλὰ πετράδια στὰ βυζιά τῶν πλοκαμιῶν κολνᾶνε,
 ἔτσι ἔμειναν τὰ γδάρματα στὶς πέτρες κολλημένα

ἀπὸ τ' ἀντρίκια χέρια του· καὶ τότε σκέπασε ὄλο
 τὸ μέγα κύμα. Κι ἐκειδά, πρὶ νὰ ῥθῃ τὸ γραφτό του,
 θ' ἀφανίζοτανε μεμιάς ὁ δόλιος Ὀδυσσεάς,

ἄ δὲν τὸν καθοδήγευε ἢ θεὰ ἢ γαλανομάτα.

Μέσ' ἀπο κύμα πού μὲ βουὴ πρὸς τὴ στεριά κυλιούνταν
 προβάλλοντας, κολύμπαιε μπρός, τὴ γῆς κοιτώντας, ἴσως
 καὶ βρῆ ἀκρογιάλι ἀπόμερο καὶ κόρφο θαλασσένιο.

Μὰ σὲ ὄριου στόμα ποταμοῦ σὰν ἦρθε κολυμπώντας,
 λαμπρὸς ἐκεῖ τοῦ φάνηκε κι ἀπάνεμος ὁ τόπος,
 μὲ δίχως πέτρες. Τό ἴωισε τὸ ρέμα πού κυλοῦσε,
 κι ἀμέσως προσευκλήθηκε μὲς στὴν ψυχὴ του κι εἶπε·

«Ἄκου με, βασ λιά καλέ, καὶ παρακαλεστέ μου,
 ὅποιος κι ἂν εἶσαι· σοῦ ἔρχομαι καὶ σοῦ προσπέφτω ἐσένα
 ἀπ' τὶς φοβέρες φεύγοντας τοῦ Ποσειδάνα πέρα.

Ἔως κι οἱ ἀθάνατοι οἱ θεοὶ μὲ σεβασμὸ τιμοῦνε
 τὸν ἄντρα πού πλανήθηκε καὶ πού ῥχεται ὀμπροστά τους·
 ἔτσι κι ἐγὼ· στὸ γόνα σου προσπέφτω ἀποσταμένος.

Σπλαχνίσου με, καὶ ἰκέτης σου παινιέμαι, βασιλιά μου.»

Κι αὐτὸς τὸ ρέμα κόβει εὐτύς, καὶ σταματάει τὸ κύμα,
 κι ἀπλώνει ὀμπρός του σιγαλιά, καὶ τότε σῶζει στὸ ἔβγα
 τοῦ ποταμοῦ· καὶ λύγισε ὁ Δυσσεάς τὰ γόνατά του,
 καὶ τ' ἀντρειωμένα χέρια του, κομμένος ἀπ' τὸ κύμα.

430

440

450

Εἶχε προησμένο τὸ κορμί, κι ἀνάβρυσαν οἱ ἄρμες
 στὸ στόμα, στὰ ρουθούνια' του· χωρὶς μιλιὰ κι ἀνάσα
 καὶ ναρκωμένος κείτουνταν ἀπ' τὸν πολὺ τὸν κόπο.
 Μὰ πάλε σὰν ξανάσανε καὶ συμμαζώχτη ὁ νοῦς του,
 ξέλυσε ἀμέσως τῆς θεᾶς τὸ μαγικὸ μαγνάδι,
 καὶ μέσα στ' ἄρμυρά νερά τοῦ ποταμοῦ τ' ἀφῆκε.

460

Κύμα μεγάλο τὸ 'συρε στῆς θάλασσας τὸ ρέμα,
 κι ἡ θεὰ Ἰνὸ τὸ δέχτηκε γοργὰ στὰ δυὸ της χέρια·
 τότες αὐτὸς ἀφήνει πιά τὸν ποταμὸ, καὶ πέφτει
 πάνω στὰ βοῦρλα, καὶ φιλάει τῆ γῆς τὴν καρποδότρα,
 καὶ μὲ βροιά 'λεγε ψυχὴ μὲς στὸν ἀντρίκιο νοῦ του·

« Ἄλῆς μου, τί θὰ πάθω ἐδῶ, καὶ ποῦ θὰ καταντήσω ;

Τὴ νύχτα τὴν ἀνήσυχη στὸν ποταμὸ ἂν περάσω,
 ἡ κακὴ πάχνη κι ἡ ψιλὴ δροσιὰ μπορεῖ νὰ σβήσουν
 ὀλότελα τὸ πνέμα μου τ' ἀχνὸ καὶ θολωμένο,
 τί ἀγέρι τὴν αὐγὴ ψυχρὸ φυσάει ἀπ' τὸ ποτάμι.

Στῆ ράχη πάλε ἂν ἀνεβῶ, καὶ στοῦ δασιοῦ τοὺς ἴσκιους,
 καὶ μέσα στὰ πυκνὰ δεντριά ἂν πλαγιάσω, νὰ ξεκάμω
 τὸ σύγκρου καὶ τὴν κούραση, κι ὕπνος γλυκὸς μὲ πάρη,
 θεριά φοβᾶμαι μὴ μὲ βροῦν καὶ θύμα τους μὲ κάμουν. »

470

Καὶ αὐτὸ νὰ κάνη φάνηκε στὸ νοῦ του πιδὸ σφερό:

σὲ δάσο γυροθώρητο ποὺ ἤβρε σιμὰ στὸ ρέμα,
 μπῆκε καὶ χώθηκε σὲ δυὸ χαμόδεντρ' ἀποκάτω,
 ποὺ ἀπὸ μιὰ ρίζα βγαίνανε· ἐλιά 'τανε κι ἀγρίλι.

Μήτ' οἱ ἀνέμοι οἱ σύνυγροι ἐκεῖ πέρα ἀγριοφυσοῦσαν,
 μήτε τοῦ ἡλίου οἱ φωτερὲς ἀχτίδες κατεβαῖναν,
 μήτε βροχὴ τὰ πέρανε· τόσο πυκνὰ πλεγμένα
 τό'να μὲ τ' ἄλλο βρίσκουνταν· ἐκεῖ ὁ Δυσσέας τραβήχτη,
 καὶ μὲ τὰ χέρια στοίβαξε μεμιᾶς μεγάλῃ στρώσῃ·

480

γιατ' εἶχε φύλλα περισσὰ τριγύρω σκορπισμένα,
 ποὺ σώνανε καὶ δυὸ καὶ τρεῖς νομάτους νὰ σκεπάσουν,
 μὰ καὶ χειμῶνας νὰ 'τανε μὲ κρῦο σὰ φαρμάκι.

Τὰ εἶδε ὁ ἄντρας ὁ πολὺπαθος, καὶ χάρηξε ἡ ψυχὴ του,
 καὶ πλάγιασε στὴ μέση τους, κι ἔριξε φύλλα πλῆθος
 ἀπάνω του. Σὰν ποὺ δαυλὸ στὴ μαύρη στάχτη κρύβεις,
 μὲς σ' ἐξοχὴ παράμερη, ποὺ λείπουνε γειτόνοι,

καὶ σώξεις σπόρο τῆς φωτιᾶς, μὴν ἀπ' ἀλλοῦθε ἀνάψης,
 ἔτσι ὁ Δυσσέας σκεπάστηκε μὲ φύλλα· κι ἡ Παλλάδα
 ὕπνο στὰ μάτια τοῦ ἔσταξε γιὰ νὰ τὸν ἀλαφρώση
 ἀπ' τῆ βαριά τὴν κούραση, τὰ βλέφαρά του κλειώντας.

490

ΡΑΨΩΔΙΑ Ζ

Ἐκεῖ ὁ πολυβασάνιστος, ὁ μέγας Ὀδυσσέας
 κοιμόταν ἀπὸ κούραση κι ἀγρύπνια ἀφανισμένος.
 Κι ἡ Ἀθηνᾶ ξεκίνησε στὴ χώρα τῶ Φαίακων,
 ποὺ πρῶτα στὴν ἀπλόχωρη Ὑπέρεια κατοικοῦσαν,
 παράδιπλα στοὺς Κύκλωπες, ἀνθρώπους ἀλαζόνες,
 ποὺ ὄντας περίσσια δυνατοὶ πολλὰ κακὰ τοὺς φτιάναν.
 Κι ὁ θεόμορφος Ναυσίθοος τοὺς πῆρε στὴ Σκερία,
 κι ἀπὸ ἄντρες σιταρόθρεφτους μακριὰ συμμαζώξέ τους,
 σὲ πόλη τοὺς τοιχόκλεισε, τοὺς ἔχτισ' ἐκεῖ σπίτια,
 τοὺς ἔστησε ναοὺς θεῶν, καὶ μοίρασε τὴ γῆς τους. 10
 Καὶ σὰν τὸν πῆρε ὁ θάνατος στὸν Ἄδη, τότε ὁ Ἄλκίσιος
 βασίλειψε, ποὺ ἡ γνώμη του θεοκατέβαστη ἦταν.
 Σ' ἐκείνου ἦρθε τὰ μέγαρα ἢ θεὰ ἢ γαλανομάτα,
 τὸ γυρισμὸ τοῦ ἀντρόψυχου Ὀδυσσέα μελετώντας.
 Καὶ μπῆκε μὲς στὸ θάλαμο τὸ λαμπροδουλεμένο,
 ποὺ κόρη μὲ ὄψη κι ὁμορφιὰ θεόμοιαστη κοιμόταν,
 ἡ Ναυσικᾶ, τοῦ ἀντρόψυχου τοῦ Ἄλκίνου ἢ θυγατέρα.
 Σιμά ἔτανε δυὸ κοπελιές χαριστοστολισμένες,
 στὰ πλάγια θύρας σφαναχτῆς μὲ τὰ κλεισμένα φύλλα.
 Σὰν ἀγεράκι χύθηκε στὴν κλίνη τῆς παρθένας, 20
 καὶ στάθηκε ἀποπάνω της καὶ μίλησέ της κι εἶπε,
 τῆς θυγατέρας μοιάζοντας τοῦ θαλασσοκουσμένου
 τοῦ Δύμαντα, ποὺ ὁμήλικη τὴν εἶχε κι ἀκριβὴ της.
 Μ' αὐτῆς τὴν ὄψη μίλησε ἢ θεὰ ἢ γαλανομάτα·
 «Ὀκνή μαθές, ὦ Ναυσικᾶ, σὲ γέννησε ἡ μανούλα,
 καὶ κάθονται ἀσυγύριστα τὰ λαμπερά σου ροῦχα.
 Μὰ ἀγγίζει ὁ γάμος, ποὺ ὁμορφα κι ἐσὺ νὰ βάλῃς πρέπει,
 νὰ δώσης γιὰ νὰ βάλουνε κι ἐκεῖνοι ποὺ σὲ πάρουν.
 Αὐτὰ δὰ φέρνουν ὄνομα καλὸ στὸν κόσμον μέσα,

πού κι ὁ γονιὸς τὰ χαίρεται κι ἡ βλογγημένη ἡ μάνα.
 Μόν' πᾶμε πιά νὰ πλύνουμε ἡ αὐγὴ καθὼς χαράξει.
 Θά ῥθω κι ἐγὼ νὰ δώσω σου βοήθεια, νὰ προφτάξης
 νὰ τοιμαστῆς, γιατί πολὺ δὲ μνήσκεις πιά παρθένα,
 παρ' ἀπὸ τώρα οἱ διαλεχτοὶ τῆς χώρας τῷ Φαίακων
 γυρεύουνε σε, πού κι ἐσὺ μ' αὐτοὺς μαζί μετριέσαι.
 Μόνε ἔλα, βάλ' τὸ δοξαστὸ γονιό σου τὴν αὐγούλα,
 τὰ ζὰ νὰ παραγγείλῃ αὐτός, κι ἀμάξι πού νὰ πάρῃ
 τίς ζῶνες, τὰ φορέματα καὶ τὰ λαμπρὰ τὰ χράμια.
 Κάλλιο κι ἐσὺ μ' αὐτὰ νὰ πᾶς, παρὰ νὰ περπατήξης,
 τί βρίσκονται τὰ πλυσταριά πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴ χώρα. »

40

Αὐτὰ σὰν εἶπε, μίσεψε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα
 στὸν Ὀλυμπο, τοῦ τῶν θεῶν εἶναι καθέδρα στέρια,
 τί μήτε ἀνέμοι τῆ φυσοῦν, μήτε βροχὴ τῆ δέρνει,
 καὶ μήτε χιόνι ἀγγίζει τὴν, παρὰ καθάριο ἀγέρι
 ἀπλώνεται ἀσυνέφιαστο, καὶ φῶς λευκὸ τῆ λούζει·
 κεῖ μέσα αἰώνια χαίρουνται οἱ ἀθάνατοι. Ἐκεῖ πῆγε
 τῆς κύρης σάνε μίλησε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα.

Κι ἤρθε ἡ Αὐγὴ ἡ καλόθρονη καὶ σήκωσ' ἀπ' τὴν κλίνη
 τῆ λαμπροφόρα Ναυσικᾶ, πού τ' ὄνειρο θυμόταν,
 καὶ θάμαζε. Καὶ κίνησε μὲς στὰ παλάτια ἀμέσως
 νὰ τὸ μηνύσῃ τοῦ ἀκριβοῦ γονιοῦ τῆς καὶ τῆς μάνας.
 Βρῆκε τὴ μάνα στὴ γωνιά σιμὰ στὶς παρακόρες,
 κι ἔκλωθε νῆμα πορφυρί· τὸν κύρη εἶδε παρόξω,
 στοὺς βασιλέους σὰν πῆγαινε τοὺς δοξαστούς, πού κάναν
 βουλή, καὶ τὸν καλοῦσανε οἱ Φαίακες οἱ λεβέντες.
 Καὶ στάθηκε στὸν ἀκριβὸ γονιὸ κοντὰ καὶ τοῦ ἴπε·

50

« Καλέ μου κύρη, ἐν' ἀψηλὸ δὲ θὰ μοῦ βρῆς ἀμάξι
 μ' ὄμορφες ρόδες, τὰ λαμπρὰ φορέματα νὰ πάρω,
 πού λερωμένα κείτουνται, στὸ ρέμα νὰ τὰ πλύνω ;
 Ἐσένα τοῦ ἴδιου πρέπει σου, σὰν πρῶτος τῶν μεγάλων,
 μὲς στὶς βουλὲς νὰ κάθῃσαι μὲ ροῦχα ὀλοκαθάρια.
 Ἐχεις καὶ πέντε καλογιούς μαζί σου στὸ παλάτι,
 δυὸ παντρεμένους, κι ἄλλους τρεῖς, τῆς ὥρας παλικάρια,
 πού πάντα θένε νιόπλυτα γιὰ τοὺς χοροὺς πού ἄνε·
 ἐγὼ ὅλα αὐτὰ τὰ νοιάζομαι καὶ τὰ γυρνῶ στὸ νοῦ μου. »

60

Εἶπε τοῦ κῆρη· ντράπηκε νὰ ξεστομίση λόγο
γιὰ γλυκὸ γάμο· ὅμως αὐτὸς τὴ νιώθει καὶ τῆς κρένει·

« Καὶ τὰ μουλάρια μου ἔπαρε, κι ὅ,τι ἄλλο θές, παιδί μου,
καὶ σύρε· ἀμάξι οἱ παραγοῖ θὰ σοῦ ἀρματώσουν τώρα,
μ' ὄμορφες ρόδες, ἀψηλό, καὶ μὲ κασόνι ἀπάνω. »

70

Αὐτὰ σὰν εἶπε, πρόσταξε τοὺς παραγοῖους, πού ἀκοῦσαν,
κι ἀμάξι τοῦ ἀρματώσανε μὲ τίς καλὲς τίς ρόδες,
καὶ τὰ μουλάρια στὸ ζυγὸ τὰ βάλανε καὶ ζέψαν.
Φέρνει ἀπομέσα ἡ κορασιά τ' ἀστραφτερὰ τὰ ροῦχα,
κι ἀπὰς στὸ καλοτόρνευτο τ' ἀμάξι τὰ φορτώνει·
τῆς βάζει ἡ μάνα λιμπιστὸ φαγὶ μὲς σὲ κανίστρι,
λογῆς λιγούδια, καὶ κρασί μέσα σ' ἀσκὶ τραγίσιο.
Τότες ἡ κόρη ἀνέβηκε στ' ἀμάξι, κι ἡ μανούλα
ὡς καὶ ροῦ τῆς ἔδωσε χρυσό, γεμάτο λάδι,
μὲ τίς κοπέλες τῆς μαζὶ ν' ἀλείψῃ τὸ κορμί τῆς.

80

Καὶ παίρνει τὸ μαστίγι αὐτὴ καὶ τὰ λουριά τὰ ὠραῖα,
δίνει βιτσιὰ τῶν μουλარიῶν καὶ ξεκινοῦν μὲ κρότο,
κι ὅλο τραβᾶνε φέρνοντας τὰ ροῦχα καὶ τὴν κόρη,
ὄχι μονάχη· οἱ κοπελιὲς περπάταγαν κατόπι.

Καὶ φτάσανε στοῦ ποταμιοῦ τὸ ρέμα τὸ πανώριο,
βρῆχαν ἀστείρευτα νερὰ γιὰ πλύση, πού ἀναβρούζαν
λαμπρά, καὶ πού τὰ πιὸ λερὰ σκουτιὰ θὰ καθαρίζαν·
καὶ τὰ μουλάρια ξέζεψαν καὶ ξέλυσαν ἐκεῖνες
σιμὰ στὸ χόχλιο ποταμό, νὰ βόσκουν καὶ νὰ τρῶνε
τὴν ἀγριάδα τῆ γλυκιά. Σηκῶσαν ἀπ' τ' ἀμάξι

90

τὰ ροῦχα, καὶ βουτώντας τα μὲς στὰ νερὰ τὰ σκοῦρα,
γοργὰ καὶ μὲ συνερисиὰ στοὺς λάκκους τὰ πατοῦσαν.
Καὶ σὰν τὰ πλύναν κι ἔβγαλαν κάθε λερὸ σημάδι,
πῆγαν ἀράδα τ' ἀπλώσαν ἀπάνω στ' ἀερογιάλι,
κεῖ πού τίς πέτρες λεύκαινε πὰς στῆ στεριά τὸ κύμα.
Καὶ σάνε λούστηκαν κι αὐτὲς κι ἀλείφτηκαν μὲ λάδι,
καθίσανε καὶ γεύτηκαν στοῦ ποταμοῦ τοὺς ὄχτους,
μὲς στῆ λιακάδα ἀφήνοντας τὰ ροῦχα νὰ στεγνώσουν.
Καὶ σὰ χαρήκανε θροφή, κι αὐτὴ κι οἱ παρακόρες,
βγάλαν τίς μπόλιες κι ἔπαιζαν τῆ σφαῖρα ἀνάμεσό τους.
Κι ἡ ἀσπροχέρα ἡ Ναυσικᾶ τοὺς γλυκοτραγουδοῦσε.

100

Πῶς ἡ σαΐτεύτρα ἡ Ἄρτεμη, στίς ράχες ροβολώντας
 τοῦ θεόρατου Ταύγετου, ἢ στοῦ Ἐρύμανθου τὰ ὄρη,
 βρίσκει χαρὰ σ' ἀγριόχοιρους καὶ στὰ γοργὰ τὰ λάφια,
 κι οἱ νύφες τῶν δεντρότοπων, τοῦ Δία οἱ θυγατέρες,
 μαζί της παίζουν, κι ἡ Λητώ τηράει κι ἀναγαλλιάζει,
 ὡστόσο ἐκείνη πιὸ ἀψηλὰ κρατάει τὴν ὄψη ἀπ' ὄλες,
 ποὺ γλήγορα ξανοίγεις τὴν, ἂν κι ὄλες ὄριες εἶναι·
 ἔτσι καὶ τώρα σφάνταζε ἡ παρθένα μὲς στίς ἄλλες.

Τὴν ὥρα ὅμως ποὺ θέλοντας στὸ σπίτι νὰ γυρίσει, 110
 ξανάζεψε, καὶ δίπλωσε τὰ λαμπερὰ σκουτιά της,
 ἄλλο στὸ νοῦ της ἔβαλε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
 πῶς ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ σηκωθῆ, νὰ δῆ τὴν ὄρια κόρη,
 καὶ νὰ τὸν προβοδῶσῃ αὐτὴ στὴ χώρα τῶ Φαιάκων.
 Σφαίρα σὲ μιά της κοπελιά πετάει ἡ βασιλοπούλα,
 μὰ ἀστόχησε, καὶ στὸ βαθύ τὴν ἔριξε ποτάμι.
 Φωνὴ τότε ὄλες σέρνουνε, ξυπνάει ὁ Ὀδυσσεὺς,
 μισοσηκώνεται, κι αὐτὰ στὸ νοῦ του διαλογιέται·

« Ἄλῆς μου, καὶ σὲ τί λογῆς ἀνθρώπων νὰ ἦρθα χώρα ;
 νὰ ἔναι ἄραγες ἀσύστατοι κι ἀδικοπράχτες κι ἄγριοι, 120
 ἢ νὰ ἔχουνε φιλοξενιά καὶ θεοφοβία στὸ νοῦ τους ;
 Σὰν κοριτσιῶν ψιλὴ φωνὴ στ' αὐτιά μου νὰ βουίξῃ,
 σὰ νύφες, ποὺ ἔχουν κατοικιὰ ψηλὰ στὰ κορφοβούνια,
 καὶ στίς πηγές τῶν ποταμῶν καὶ στὰ χλωρὰ λιβάδια.
 Ἡ νὰ ἔμαι μέσα σὲ θνητοὺς ποὺ ἀνθρώπινα λαλοῦνε ;
 Ἄς πάω μονάχος μου νὰ δῶ καὶ νὰ καλοξετάσω. »

Καὶ βγήκε ἀπ' τὰ χαμόδεντρα ὁ μέγας ὁ Ὀδυσσεὺς,
 κι ἀπὸ τὸ δάσο τὸ πηχτὸ μὲ τὴ βαριά του χέρα
 κόβει πολύφυλλο κλωνιὲς τὴ γύμνια του νὰ κρύψῃ.
 Καὶ σὰ λιοντάρι χούμαξε βουνόθρεφτο, ποὺ ξέρει 130
 τὴ δύναμή του, ποὺ βροχὴ κι ἀνέμους δὲ φοβᾶται,
 μόνο μὲ μάτια φλογερὰ βόδια κι ἀρνιὰ ζυγώνει,
 ἢ τ' ἀγριολάφια κυνηγάει· γιὰ καὶ σὲ στέρια μάντρα
 ἢ πείνα του θὰ τό ἔσπρωχνε τὰ πρόβατα ν' ἀρπάξῃ·
 ἔτσι στίς ὠριοπλέξουδες κοπέλες ὁ Ὀδυσσεὺς
 ἐρχόταν, ἂν κι ὀλόγυμνος, τί ἀνάγκη τὸν τραβοῦσε.
 Σκιάζονται αὐτὲς στὴν ὄψη του τὴ θαλασσοδαρμένη,

καὶ λαφιασμένες στοῦ γιαιλοῦ σκορπιένται τὶς ἀκροῦλες·
μονάχα ἡ κόρη ἀπόμεινε τοῦ Ἄλκινου, τὶ στὰ στήθια
θάρρος τῆς ἔβαλ' ἡ θεά, καὶ πῆρε τῆς τὸ φόβο.

140

Ἄγνάντια στάθη ἀσάλευτη· κι ἐκεῖνος διαλογιόταν,
ν' ἀγγίξη τῆς τὰ γόνατα τῆς νέας καὶ νὰ προσπέση,
γιά ἀπὸ μακρόθε μὲ γλυκὰ νὰ τῆ ρωτήξῃ λόγια
ποῦ πέφτει ἡ χώρα, καὶ σκουτιὰ συνάμα νὰ γυρέψῃ.

Καὶ συφερότερο ἔκρινε νὰ τὴν παρακαλέσῃ
ἀπομακρόθε στέκοντας μὲ τὰ γλυκὰ τὰ λόγια,
μὴν πειραχτῆ ἂν τῆς ἄγγιζε τὰ γόνατα ὁ Δυσσέας.
Κι ἀμέσως στοχαζόμενα γλυκομιλώντας κρένει·

« Προσπέφτω σου, ὦ βασίλισσα, θνητὴ γιὰ ἀθάνατη εἶσαι·

ἂν εἶσαι ἀπ' τὶς ἀθάνατες ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια,
παρόμοια μὲ τὴν Ἄρτεμη, τοῦ μέγα Δία τὴν κόρη,
στὴν ὄψῃ καὶ στ' ἀνάστημα καὶ στὴ μορφὴ σὲ κρίνω·
ἂν εἶσαι πάλε ἀπλὴ θνητὴ, τοῦ κόσμου κατοικήτρια,
καλότυχοι, κι ὁ κύρης σου κι ἡ βλογημένη ἡ μάνα,
καλότυχα τ' ἀδέρφια σου, ποὺ πάντα στὴν ψυχὴ τους
περίσσιας γίνεσαι ἀφορμὴ χαρᾶς, καὶ καμαρώνουν
τέτοιο βλαστάρι σὰ θωροῦν μὲς στοὺς χοροὺς νὰ μπαίνη.

150

Μὰ ἀκόμα πιὸ καλότυχος ἀπ' ὅλους εἶν' ἐκεῖνος,
ποὺ βγῆ στὰ δῶρα νικητῆς, καὶ ταίρι του σὲ πάρῃ.
Τὶ σὰν κι ἐσένα ἄλλο θνητὸ τὰ μάτια μου δὲν εἶδαν,
ἄντρα ἢ γυναίκα· θαμασμὸς μὲ πιάνει σὰν θωρῶ σε.

160

Τέτοια στὴ Δῆλλο, στὸ βωμὸ τοῦ Ἀπόλλωνα τὸ πλάγι,
νιοβλάσταρῃ εἶδα φοινικιά κάποτε νὰ φουντώνῃ·
τὶ κι ἀποκεῖθε πέρασα μὲ λαὸ πολὺ μαζί μου,
παίρνοντας δρόμο ποὺ ἦτανε γραφτὸ νὰ μὲ παθιάσῃ.

Καὶ καθὼς τότες σάστισα τὴ φοινικιά σὰν εἶδα,
τὶ τέτοιο ἀπὸ τῆ γῆς δεντρὶ ποτὲς δὲ βλάστησε ἄλλο,
τώρα μ' ἐσένα, ὦ κορασιά, θαμάζω καὶ σασιτίζω,
κι ὅσο ἂν πονῶ, τὰ γόνατα φοβᾶμαι νὰ σοῦ ἀγγίξω.

Εἵκοσι μέρες ὡς τὰ χτές στὰ μαῦρα ἤμουν πελάγη,
ποὺ ἀνέμοι καὶ ἄγρια κύματα μὲ σέρναν ὀλοένα
ἀπ' τὸ νησὶ τῆς Ὠκυγίας· κι ἐδῶ μὲ ρίχνει ἡ μοῖρα
νὰ πάθω κι ἄλλα· τὶ θαρρῶ δὲν ἔπαψαν ἀκόμα,

170

μόνε οί θεοί κι άλλες πολλές φουρτουῖνες μου τοιμάζουν.
Σπλαχνίσου με, ὦ βασίλισσα, πού ἐσένα πρώτη βλέπω,
κατόπι μύρια βάσανα, κι ἄλλο ἄνθρωπο κανένα
ἀπ' ὅσους κατοικοῦν αὐτὸν τὸν τόπο δὲ γνωρίζω.

Τῆ χώρα δεῖξε μου, καὶ δὸς κουρέλι νὰ φορέσω,
ἂν ἔχῃς ρουχοτύλιγμα μαζί σου ἐδῶ φερμένο.

Κι ἐσένα οί θεοί νὰ δώσουνε ὅ,τι ζητάει ἡ ψυχὴ σου,
ἄντρα καὶ σπίτι καὶ καλὴ καρδιά ἀναμεταξὺ σας,
πού ἄλλο στῆ γῆς καλύτερο καὶ πιὸ λαμπρὸ δὲν εἶναι,
παρὰ μιὰ γνώμη νὰ ἔχουνε γυναίκα κι ἄντρας πάντα
στὸ σπίτι, νὰ λυποῦνται ὀχτροί, νὰ καμαρώνουν φίλοι,
καὶ τὸ καλὸ τους τ' ὄνομα νὰ συχνακοῦνε ἐκεῖνοι. »

Κι ἡ ἀσπροχέρα ἡ Ναυσικᾶ τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·

« Ἐνε, πού μήτε ἀσύστατος μήτε κακὸς δὲ δείχνεις, —
στὸν κόσμο τὴν καλοτυχιά μοιράζει τὴν ὁ Δίας
καὶ σὲ καλοὺς καὶ σὲ κακοὺς, τοῦ καθενοῦ ὅπως θέλει —
κι ἐσένα αὐτὰ πού σοῦ ἴδωσε χρωστᾶς νὰ τὰ ποφέρνης. »

Ἔστωσο μιὰ καὶ πάτησες σ' ἐτούτῃ μας τῆ χώρα,
δὲ θὰ σοῦ λείψῃ φορεσὰ μήτ' ἄλλο πού ταιριάζει
σὲ παθιασμένον πού ἔρχεται μὲ θερμοπαρακάλια.
Τὴν πόλῃ θὰ σοῦ δείξω ἐγώ, καὶ ποιοὶ ἐδῶ ζοῦν θὰ μάθῃς.
Αὐτὴ τὴν πολιτεία καὶ γῆς οἱ Φαίαικες τὴν ἔχουν,
κι ἐγὼ εἶμαι τοῦ τρανόψυχου τοῦ Ἀλκίνου θυγατέρα,
πού ἀπ' αὐτόνε ἡ δύναμη κρεμιέται τῷ Φαίακων. »

Εἶπε, καὶ τίς ὀριόμαλλες φωνάζει παρακόρες·

« Σταθῆτε, ὦ κοπελιές· γιατί σὲ ὄψῃ ἀντροῦ σκορπιέστε ;
ἢ τάχα φοβηθήκατε πὼς εἶναι ὀχτρὸς ἐτοῦτος ;
Δὲ ζῆ στὸν κόσμο ὁ ἄνθρωπος, κι οὔτε ποτὲς θὰ ὑπάρξῃ
πού θὰ ῥῆθῃ ἐδῶ τὸν πόλεμο στοὺς Φαίαικες νὰ φέρῃ·
γιατί ἐμᾶς οἱ ἀθάνατοι πολὺ μᾶς ἀγαπᾶνε.

Ἀπόμακρα στοῦ πέλαγου τὴν ἄκρῃ κατοικᾶμε,
καὶ μετὰ μᾶς ἄλλοι θνητοὶ δὲ σμίγουν ἐδῶ πέρα.

Ἄν ἦρθε αὐτὸς ὁ δύστηνος μὲς στὰ πλανέματά του,
νὰ τὸν δεχτοῦμε πρέπει μας, γιατί ὁ Δίας μᾶς στέλνει
φτωχοὺς καὶ ξένους· λιγοστό, μὰ ἀγαπητὸ ἔναι δῶρο.

Μόν' δῶστε του, κοπέλες μου, φαῖ πιετὸ τοῦ ξένου,

180

190

200

και στο ποτάμι λούστε τον, σε άπανεμο έναν τόπο. »

210

Είπε, και στάθηκαν αυτές, φώναξε ή μιὰ την άλλη,
και τὸ Δυσσέα σε γωνιά συμμαζεμένη πῆραν,
σάν πού εἶπε τοῦ τρανόψυχου τοῦ Ἄλκινου ή θυγατέρα·
βάλαν σιμά του φορεσιά, χιτώνα και χλαμύδα,
τοῦ δῶσαν λάδι σταλαχτὸ σε ροῖ μαλαματένιο,
και τὸν καλέσανε νὰ μπῆ και νὰ λουστῆ στο ρέμα.

Κι ὁ μέγας Ὀδυσσεάς ἐκεῖ στις παρακόρες κρένει·

« Μακριὰ σταθῆτε, ὦ κοπελιές, μονάχος μου νὰ πλύνω
τὴν ἄρμη ἀπὸ τοὺς ὤμους μου, και ν' ἀλειφτῶ με λάδι,
πού λάδαμα πολὺν καιρὸ δὲν εἶδε τὸ κοριμί μου.

220

Μπρὸς σας ἐγὼ δὲ λούζομαι, γιατί ντροπῆς μου θά'ναι
σιμά σε ὁμοροπλέξουδες νὰ γυμνωθῶ κοπέλες. »

Κι αὐτὲς ἀποτραβήχτηκαν, και τὸ εἶπαν τῆς παρθένας.

Και στο ποτάμι πλένονταν ὁ μέγας Ὀδυσσεάς,
Ξαρμίζοντας τὴ ράχη του και τοὺς πλατιοὺς τοὺς ὤμους,
κι ἀπ' τὸ κεφάλι τρίβοντας τῆς θάλασσας τὴν ἄχνη.

Και σάνε λούστηκε καλὰ κι ἀλείφτηκε με λάδι,
και τὰ σκουτιὰ πού τοῦ ἔδωσε ή παρθένα σάνε ἔντυθη,
τοῦ Δία ή γέννα, ή Ἀθηνᾶ τὸν ἔκαμε νὰ δείχνη
σάν πιὸ μεγάλος και παχύς, κι ἀπὸ τὴν κεφαλὴ του
ὦρια κρεμιόντανε σγουρά, πού μοιάζανε ζουμπούλια.

230

Και σάν πού χύνει μάλαμα στο ἀσήμι ἄντρας τεχνίτης,
πού ὁ Ἥφαιστος τὸν ἔμαθε κι ή Ἀθηνᾶ ἀπὸ τέχνη,
και δίνει χάρη στὰ ἔργα του, παρόμοια τοῦ περέχα
τοὺς ὤμους και τὴν κεφαλὴ με περισσὴ μιὰ χάρη.

Πῆγε ἔπειτα και κάθισε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη,
στράφτοντας χάρες κι ὁμορφιές· τὸν θάμασε ή παρθένα,
και πρὸς τίς ὠριοπλέξουδες κόρες γυρνάει και κρένει·

« Ἀκοῦστε με, ὦ ἀσπρόχερες κοπέλες, τί σᾶς κρένω·
στοὺς Φαίαιες τοὺς θεόμοιαστους δὲν ἦρθε αὐτὸς ὁ ἄντρας
χωρὶς νὰ τὸ θελήσουνε οἱ ἄθάνατοι τοῦ Ὀλύμπου·

240

σάν τὸν πρωτόειδα φάνηκε φτωχὸς και τιποτένιος,
μὰ τώρα μοιάζει τῶν θεῶν πού κατοικοῦν τὰ οὐράνια.
Μακάρι τέτοιος νὰ ἔβγαινε κι ὁ ἄντρας ὁ δικός μου,
και νὰ ἔστεργε στὸν τόπο αὐτὸ μ' ἐμᾶς νὰ λημεριάζῃ.

Μὰ δῶστε του, κοπέλες μου, φαῖ πιοτὸ τοῦ ξένου. »

Κι αὐτὲς ἀκοῦν τὰ λόγια τῆς καὶ κάνουν καθὼς εἶπε,
κι ἀμέσως παραθέτουνε φαῖ πιοτὸ σιμά του.

Κι ἔτρωγε κι ἔπινε ἀρπαχτὰ ὁ πολὺπαθος Δυσσέας,
τὶ εἶχε πολὺν καιρὸ θροφή στὸ στόμα του νὰ βάλῃ.

250

Καὶ τότες ἄλλο ἢ Ναυσικᾶ ἢ ἀσπρόχερη σοφίστη·
διπλώνει, βάζει μὲς στ' ὠριὸ τ' ἀμάξι τὰ σκουτιά τῆς,
ζεύει τὰ δυνατόνυχια μουλάρια, κι ἀνεβαίνει,
παρακινώντας τὸν τρανὸ Ὀδυσσεά μ' αὐτὰ τὰ λόγια·

« Σήκω, νὰ πάμε τώρα ἐμεῖς στὴ χώρα, νὰ σὲ φέρω
στοῦ κύρη μου τοῦ φρόνιμου τ' ἀρχοντικό, τοὺς πρώτους
ἀπὸ τοὺς Φαίακες ἐκεῖ νὰ δῆς καὶ νὰ γνωρίσης.

Μὰ κάμε ὅ,τι σοῦ λέω ἐγώ· θαρρῶ πὼς κόφτει ὁ νοῦς σου·
ὅσο χωράφια ἢ χτήματα περνοῦμε τῶν ἀνθρώπων,
ἐσὺ νὰ γοργοπερπατᾶς πίσω ἀπὸ ζὰ κι ἀμάξι,

260

μὲ τίς κοπέλες· τότε ἐγὼ τὸ δρόμο θὰ σᾶς δείχνω,
στὴ χώρα ὡς νὰ ζυγώσουμε, πού ἔχει τειχιά πυργάτα
τριγύρω τῆς, καὶ δυὸ καλὰ λιμάνια ἀπὸ τὰ πλάγια,
καὶ πού ἔχει τὴ μπασιά στενή, κι ἀπὸ τίς δυὸ προβάλλουν
τὰ πλοῖα, πού καθένα τους ἔχει σκεπὴ δική του.

Κεῖ πέρα, γύρω τοῦ λαμπροῦ τοῦ Ποσειδείου, θὰ δοῦμε
τὴν ἀγορά, μὲ γωνιακὲς βαθιὰ χωσμένες πέτρες
στρωμένη· τ' ἄρμενα αὐτοῦδὰ τῶν караβιῶνε φτιάνουν,
τίς γούμενες καὶ τὰ πανιά, καὶ ζύνουν τὰ κουτιά τους·

270

τὶ οἱ Φαίακες δὲν ἀγαποῦν σαγίτες καὶ δοξάρια,
μόνε κατάρτια καὶ κουτιά καὶ πλοῖα καλοφτιασμένα,
πού χαίρουνταί τα, τοὺς ἀφρούς τῆς θάλασσας περνώντας.
Τρέμω τὴ γλώσσα τους, κανεὶς ἂν τύχη καὶ μὲ κρίνη,
τὶ ἔχουν περίσσια ἀδιαντροπιὰ πολλοὶ τους μὲς στὴ χώρα,
κι ἓνας τους πρόστυχος μπορεῖ νὰ πῆ ἀγναντεύοντάς μας·
« Ποιὸς εἶν' αὐτὸς πού ἀκολουθαίει τὴ Ναυσικᾶ ὁ ξένος,
ὁ ὠριός κι ὁ τρανός ; καὶ ποῦ τὸν βρῆκε ; δίχως ἄλλο
τὸν παίρνει· ἢ πρέπει νὰ 'πεσε μὲ πλοῖο, ἢ ξωμερίτης
καὶ τόνε δέχτηκε, τὶ αὐτὸς τῆς γειτονιάς δὲν εἶναι·

ἴσως καὶ παρακάλεσε θεό, καὶ τῆς κατέβη
ἀπ' τὰ οὐράνια, σύγκλινη γιὰ πάντα νὰ τὴν ἔχῃ.

280

Κάλλιο πού πήγε κάπου ἄλλου γαμπρό της νά διαλέξει,
γιατί ἀψηφάει τοὺς Φαίαιες ἐδῶ τοὺς συντοπίτες,
πού μύριοι τήνε γύρεψαν κι ἀπὸ τοὺς πιδὲ μεγάλους. »
Αὐτὰ θὰ ποῦνε, καὶ ντροπῆς ἐγὼ θὰ τὰ ᾿χω ἀλήθεια.
Μὰ κι ἄλλη τέτοια νὰ ᾿κανε, θὰ τὴν κατηγοροῦσα,
πού ἔρχεται δίχως φιλικὴ καὶ τῶ γονιῶν της γνώμη,
κι ἄντρες ζητάει πρὶ νὰ γενῆ φανερωμένος γάμος.

Ἄκου με, ὦ ξένε, κι ἔρχου ἐσύ, ἂν θῆς ἀπὸ τὸν κύρη
στὸν τόπο σου προβόδημα, καὶ γλήγορο ταξίδι.

290

Στὸ δρόμο θὰ ᾿βρης τὸ λαμπρὸ τῆς Ἀθηναῶν τὸ δάσο,
λεῦκες μ' ἀνάβρυσμα νεροῦ, κι ὀλόγυρα λιβάδι·
ἐκεῖ ᾿ναι τοῦ γονιοῦ μου ἡ γῆς καὶ τ' ἀνθοπεριβόλια·
ἀπὸ τῆ χώρα ὡς ἐκεῖδὰ μπορεῖς βουητὸ ν' ἀκούσης.

Κάθισ' ἐκεῖ καὶ πρόσμενε νὰ φτάσουμε στὴ χώρα,
καὶ μέσα νὰ κατέβουμε στὰ γονικά μου σπίτια.

Καὶ πιά σὰν πῆς πῶς εἴμαστε φτασμένοι ἐμεῖς στὰ σπίτια,
τότες ξεκίνα κατακεῖ καὶ ρώτα τοὺς διαβάτες,
ποῦ ᾿ναι τοῦ μεγαλόκαρδου τοῦ Ἀλκίνου τὰ παλάτια.

Εὐκόλα βρίσκονται· παιδὶ μπορεῖ νὰ σοῦ τὰ δεῖξη·
τὶ τ' ἄλλα δὲ χτιστήκανε τὰ σπίτια τῶν Φαίαιων,
σὰν πού χτιστῆχαν τοῦ ἥρωα τοῦ Ἀλκίνου τὰ παλάτια.

300

Καὶ σὰ βρεθῆς στὸ πρόσπιτο καὶ στὴν αὐλή, προχώρα
μέσ στὰ παλάτια γλήγορα, τῆ μάνα ν' ἀντικρίσης
πού κάθεται πρὸς τῆ γωνιά, μέσ στῆς φωτιᾶς τὸ φέγγος,
καὶ κλώθει πορφυρὶ μαλλί, πού νὰ τὸ δῆς θαμάξεις,
στὸ σῦλο ἀκουμπισμένη αὐτή, κι οἱ δοῦλες πίσωθὲ της.
Ἐκεῖ στημένος βρίσκεται καὶ τοῦ γονιοῦ μου ὁ θρόνος,
πού πίνοντας θὰ κάθεται μὲ ἀθάνατο παρόμοιος.

Πέρασ' τον, καὶ στὰ γόνατα τῆς μάνας βάλε χέρια,
ἂν θῆς νὰ σοῦ ᾿ρθῆ γλήγορα τοῦ γυρισμοῦ σου ἡ μέρα,
καὶ νὰ σοῦ ἀνοιξῆ τὴν καρδιά, κι ἄς εἶναι ἡ γῆς σου ἀλάργα.

310

Τὶ μιὰς κι ἡ μάνα μέσα της σὲ συμπονέση, ξέρε
πῶς τοὺς δικούς σου θένα δῆς, καὶ γλήγορα θὰ φτάσης
στὸ σπίτι τὸ καλόχτιστο καὶ στὴ γλυκιὰ πατρίδα. »

Εἶπε, καὶ χτύπησε τὰ ζὰ μὲ τὸ λαμπρὸ μαστίγι·
κι αὐτὰ μεμιᾶς ἀφήσανε τοῦ ποταμοῦ τὸ ρέμα,

καὶ πῆραν δρόμο ταχτικά, καὶ τρέχανε μὲ τάξη.
 Κι αὐτὴ κυβέρνα ταχτικά, σαλεύοντας ἀγάλια
 τοῦ μαστιγιοῦ τῆς τὸ λουρί, γιὰ νὰ προφταίνουν πίσω 320
 οἱ δοῦλες κι ὁ Ὀδυσσεὺς πεζοὶ καὶ βασιλεύει ὁ ἥλιος,
 καὶ φτάνουνε στῆς Ἀθηνᾶς τὸ δοξασμένο δάσος.
 Ὁ θεϊκὸς Δυσσεὺς ἐκεῖ κάθισε. Καὶ σὲ λίγο
 στὴν κόρη προσευκῆθηκε τοῦ τρισεγάλου Δία·
 « Τοῦ Δία τοῦ αἰγιδόσκεπου ἀδάμαστη ἐσὺ κόρη,
 συνάκουσέ με τώρα, ἐσὺ ποὺ ἄλλοτες ἀρνιόσουν
 ν' ἀκούσης με, σὰ δέρνομουν ἀπὸ τὸν Κοσμοσεῖστη·
 καὶ κάνε οἱ Φαίακες σπλαχνιὰ κι ἀγάπη νὰ μοῦ δείξουν. »
 Τὴν προσευκὴ συνάκουσε ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Παλλάδα,
 μὰ δὲν τοῦ φανερώνουνταν ὀμπρὸς του, τί φοβόταν
 τὸ γονικὸ τῆς ἀδερφοῦ βαριά ἦταν χολωμένος 330
 μὲ τὸ θεϊκὸ Ὀδυσσεὺς αὐτός, στὸν τόπο του ὡς νὰ φτάση.

ΡΑΨΩΔΙΑ Η

Ἔτσι ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσεὺς προσευκόταν,
 καθὼς τὴν κόρη φέρνανε στὴ χώρα τὰ μούλιαρα.
 Καὶ ὡς ἔφτασε στὰ ξακουστὰ παλάτια τοῦ γονιοῦ τῆς,
 στὰ ξώθουρα σταμάτησε, κι οἱ θεόμοιαστοι ἀδερφοὶ τῆς,
 ζυγώσανε καὶ στάθηκαν καὶ ἐξέψαν τὰ ζῶα,
 καὶ τὰ καθάρια φέρνανε φορέματα στὸν πύργο.
 Πέρασε τότε ἡ Ναυσικᾶ στὸ θάλαμό τῆς Ἰσια,
 ὅπου ἡ γριά Εὐρυμέδουσα καλὴ φωτιὰ ἀναβέ τῆς,
 ἡ συγυρίστρα ποὺ ἄλλοτε ἀπ' τὴν Ἀπειρὴ πλοῖα,
 τὴ φέρνανε γοργόλαμνα καὶ δῶρο τήνε δῶσαν
 τοῦ Ἀλκίνου, πρῶτος βασιλιάς σὰν ποὺ ἦταν τῶν Φαίακων, 10
 καὶ σὰ θεὸ τὸν ἄκουγαν· τὴν κόρη εἶχε ἀναθρέψει,
 αὐτὴ, καὶ τὴ φωτιὰ ἀναβε καὶ τοίμαζε τὸ δεῖπνο.
 Τότε ὁ Δυσσεὺς σηκώθηκε στὴ χώρα νὰ κινήση,
 κι ἡ Ἀθηνᾶ καλόθελα τοῦ σκόρπισε κατάχνια,
 μὴν τὸν ξανοίξῃ Φαίακας τρανόψυχος, κι ἀρχίσῃ
 λόγια νὰ βγάξῃ ἀγγιχτικά, καὶ νὰ ρωτᾷ ποιὸς εἶναι.
 Κι ὅ,τι ἔκανε στὴν πρόσχαρη τὴ χώρα νὰ πατήση

τὸν ἀνταμώνει ἡ Ἀθηναῖα, ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
 ἀθῶο κορίτσι μοιάζοντας πού στάμνα κουβαλοῦσε. 20

Ὁμπρός του στάθη, κι ὁ τρανὸς τήνε ρωτᾷ Ὀδυσσεάς·

« Παιδί μου, μπορεῖς νὰ με πᾶς στοῦ Ἀλκίνου τὰ παλάτια,
 τοῦ ἄντρα, πού εἶναι ὁ βασιλιάς ἐτούτων τῶν ἀνθρώπων ;
 Τυραννισμένους ἔρχομαι καὶ ξένος ἐδῶ πέρα,
 ἀπὸ λημέρια ἀπόμακρα, κι ἀπ' ὅσους κατοικᾶνε
 τῆ χώρα καὶ τῆ γῆς αὐτῆ κανένα δὲ γνωρίζω. »

Κι ἡ γαλανόματη ἡ θεὰ γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
 « Θὰ σοῦ τὰ δείξω, ξένε μου πατέρα, ἐγὼ τὰ σπίτια
 πού μου ζητᾶς, τ' εἶναι σιμὰ στοῦ ἄξιου τοῦ γονιοῦ μου. 30
 Ἔρχου σωπαίνοντας ἐσύ, κι ἐγὼ μπροστὰ πηγαίνω·
 κανέναν ἄλλον μὴν κοιτᾶς, καὶ μὴ ρωτᾶς κανέναν,
 γιατί τοὺς ξένους τοῦτοι ἐδῶ δὲν τοὺς πολυχωνεύουν,
 κι ἂν κάποιος ἀπ' ἄλλοῦθε ἐρθῆ, φιλίες δὲν τοῦ ἀνοίγουν,
 ἔχοντας θάρρος στὰ γοργὰ καράβια τους, πού σκίζουν
 τὰ πέλαα μὲ τῆ συνεργιὰ τοῦ θεοῦ τοῦ κοσμοσεῖστη,
 πού σὰν πουλιά γοργοπετοῦν ἢ σὰν τοῦ νοῦ τῆ σκέψη. »

Εἶπε, κι ὀμπρός ἡ Ἀθηναῖα ξεκίνησε μὲ βιάση,
 καὶ πίσωθε στ' ἀχνάρια τῆς ἀκολουθοῦσε ἐκεῖνος.
 Κι οἱ Φαίακες δὲν τὸν ἐνίωσαν οἱ θαλασσακουσμένοι,
 ὀμπρός τους καθὼς διάβαινε περνώντας ἀπ' τῆ χώρα, 40
 τί ἡ ἔμορφη καὶ φοβερὴ θεὰ Ἀθηναῖα τὸν εἶχε
 ὀλόσκεπο ἀπὸ καταχνιά, ποθώντας τὸ καλό του.
 Καὶ τὸ λιμάνι θάμαζε μὲ τὰ καράβια ἐκεῖνος,
 τίς ἀγορὲς πού κάθονταν οἱ ἥρωες, καὶ τὰ μεγάλα
 τὰ ξυλοσκέπαστα τειχιά, πού θάμα ἦταν μονάχο.
 Καὶ στὰ παλάτια τὰ λαμπρὰ τοῦ βασιλιᾶ σὰ φτάσαν,
 τότες τοῦ κρένει ἡ Ἀθηναῖα, ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·

« Νὰ τα τὰ σπίτια πού ζητᾶς, ὦ ξένε μου πατέρα·
 θὰ βρῆς ἐκεῖ τοὺς διόθρεφτους ἀφέντες στοῦ τραπέζι·
 ὥστόσο κίνα μέσα ἐσύ, κι ἄς μὴ σὲ πιάνη φόβος· 50
 ἄντρας μὲ θαρρετὴ καρδιά σὲ κάθε κάμωμά του
 πὸ ἄξιος πάντα θὰ φανῆ, κι ἄς ἔρχεται ἀπ' ἄλλοῦθε.
 Καὶ πρῶτα τῆ βασιλίσσα θὰ βρῆς μὲς στὰ παλάτια·
 τῆ λὲν Ἀρήτη, κι ἔρχεται κι ἐκείνη ἀπὸ τοὺς ἴδιους

προγόνους πού γεννήθηκε ὁ βασιλέας Ἄλκινος.
 Πρῶτα ὁ Ναυσίθοσ ἤρθε, ὁ γιὸσ τοῦ σείστη Ποσειδῶνα
 καὶ τῆσ Περιβοίασ, πού ἤτανε περίσσια ἡ ὀμορφιά τῆσ.
 Κόρη τοῦ μεγάλοκαρδοῦ Εὐρυμέδοντα στερνή ἔταν
 ἐκείνη, τῶν περήφανων Γιγάντων βασιλέα.

Τοὺσ ἔχασε τοὺσ ἄμυαλοσ, καὶ χάθηκε κι ἐκεῖνοσ.
 Μὲ τὴν Περιβοία πλάγιασε τότεσ ὁ κοσμοσείστησ,
 καὶ τὸ Ναυσίθοσ γέννησε, τὸ ρήγα τῶν Φαϊάκων.
 Δυὸ γιοὺσ ἐτοῦτοσ γέννησε, Ρηξήνορα καὶ Ἄλκινιο.
 Καὶ νιόπαντροσ καὶ δίχωσ γιὸ ὁ Ρηξήνορασ σάν ἤταν,
 τὸν ἔκρουσε ὁ Ἀπόλλωνασ ὁ ἀργυροδοξαράτοσ,
 καὶ μόνη σπίτι του ἄφησε μιὰ κόρη, τὴν Ἀρήτη·
 αὐτὴν ὁ Ἄλκινοσ ἔκαμε κατόπι σύγκλινή του,
 καὶ τὴν τιμοῦσε ὅσο καμιὰ στὸν κόσμο δὲν τιμείται,
 ἀπ' ὅσες ζοῦν σὲ χέρια ἀντρώσ στὰ σπιτικά τουσ τώρα.

Θερμά τῆνε λατρεύουνε, καὶ τ' ἀκριβὰ παιδιὰ τῆσ,
 κι ἴδιοσ ὁ Ἄλκινοσ, κι ὁ λαόσ, πού σὰ θεὰ τὴ βλέπει
 καὶ γκαρδιακά τὴ δέχεται στὴ χώρα σὰ διαβαίνη.
 Καὶ μήτε λείπει στοχασιὰ ποτέσ ἀπὸ τὸ νοῦ τῆσ,
 μόν' τῶν ἀντρώων πού συμπονεῖ τίσ διαφορὲσ τελειώνει.
 Καὶ σένα ἂ συμπονέση αὐτὴ, πάλε θὰ δῆσ μιὰ μέρα
 τοὺσ φίλοσ σου καὶ τοὺσ δικούσ, καὶ θὰ ξανάρθῆσ πάλε
 στὸ σπίτι τ' ἀψηλόσκεπο τῆσ γονικῆσ σου χώρασ. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τραβᾷ ἡ θεὰ στ' ἀτρύγητα πελάγη,
 κι ἀπ' τὴ Σκερία τὴν ὀμορφη φτάνει στὸ Μαραθῶνα,
 κατόπι στὴν πλατύδρομη τὴ χώρα τῆσ Ἀθῆνασ,
 καὶ μπαίνει στὸ στεριόχτιστο ναὸ τοῦ Ἐρεχθέα.

Ἦρθε στοῦ Ἄλκινου τ' ἀκουστὰ παλάτια κι ὁ Ὀδυσσεάσ,
 κι ὁ νοῦσ του σάστιζε πρὶν πάη στὰ χαλκωτὰ κατώφλια·
 τί σὰ φῶσ ἤλιου ἢ φεγγαριοῦ στὰ μάτια του φαινόταν
 τοῦ Ἄλκινου τοῦ τρανόκαρδοῦ τὸ θεόρατο παλάτι.
 Χαλκένιοι τοῖχοι στέκονταν ἀπ' τὸ κατώφλι ὡσ μέσα
 στὰ βάθια, καὶ ζωνόντανε μὲ λαζουρι στεφάνι·
 θύρεσ χρυσεὲσ σφαλοῦσανε τὸ στεριωμένο χτίριο,
 μὲ παραστάτεσ ἀργυρούσ στὸ χαλκωτὸ κατώφλι,
 μὲ ἀνώφλι, ὀλόαργυρο κι αὐτό, καὶ μὲ χρυσὴ κρικέλα.

Εἶχε καὶ δυὸ ἀργυρόχρυσους ἀπ' τὰ δυὸ πλάγια σκύλους,
 ποὺ ὁ Ἡφαιστος τοὺς ἔφτιαξε μὲ τὴ σοφὴ του τέχνη,
 τὸν πύργο νὰ φυλάγουνε τοῦ Ἀλκίνου τοῦ μεγάλου,
 ἀθάνατοι κι ἀγέραστοι γιὰ πάντα καὶ γιὰ πάντα.

Θροनिὰ στὸν τοῖχο ἀραδιαστὰ κι ἀπὸ τὰ δυὸ τὰ πλάγια,
 ἀπ' τὸ κατώφλι ὡς τὰ βαθιὰ, μὲ ντύματα ἀποπάνω,
 ἔργα ψιλὰ καλόγεστα τῶν γυναικῶν, βαλμένα.

Σ' ἐκεῖνα ἀπάνω οἱ προεστοὶ καθόνταν τῶ Φαίακων,
 καὶ τρώγανε καὶ πίνανε, τί εἶχαν πολλὰ ὀμπροστά τους.

Σὲ στυλοβάτες δουλευτοὺς χρυσὰ ἀγοράκια στέκαν,
 καὶ κράταγαν στὰ χέρια τους λαμπάδες ἀναμμένες,
 ποὺ φέγγανε τῶ σῦδειπνων τὴ νύχτα στὰ παλάτια.

Πενήντα μὲς στοὺς πύργους του γυναιῖκες εἶχε ἐργάτρες·
 ἄλλες τους στὸ χερόμυλο ξανθὸ σιτάρι ἀλέθουν,
 ἄλλες τους φαίνουνε πανὶ καὶ κλώθουν καθισμένες,
 σὰ φύλλα λεύκας ἀψηλῆς σαλεύοντας· καὶ τόσο
 κρουστόφανα εἶναι τὰ λινὰ ποὺ τρέχει ὀγρὸ τὸ λάδι.

Τὶ ὅσο περνοῦν οἱ Φαίακες στὸν κόσμον ὅλους τοὺς ἄλλους
 σὲ καραβιοῦ κυβέρνημα, τόσο πιδέξες εἶναι

στὸ φάδι κι οἱ γυναῖκες τους, ποὺ ἡ Ἀθηναῖα νὰ φτιάχνουν
 ὠρία δουλειὰ τίς ἔμαθε, καὶ νοῦ λαμπρὸ ἔδωσέ τους.

Παρύξω ἀπ' τὴν αὐλή, σιμὰ στὴ θύρα, ἔχει περβόλι
 τεσσάρω ζευγαριῶν, παντοῦ καλοφραγμένο γύρω,
 ποὺ δέντρα πλήθος φαίνονται ἀψηλά καὶ φουντωμένα·
 ἐκεῖ ἀπιδιές, ροδιές, μηλιές μὲ τὰ λαμπρὰ τὰ μῆλα,
 συκιές γλυκόκαρπες κι ἐλιές γερές καὶ φουντωμένες.

Δὲ λείπει ὀλοχρονὶς καρπός, χειμῶνα καλοκαίρι·
 τί ἄλλα τ' ἀγέρι τὸ γλυκὸ γεννάει κι ἄλλα ὠριμάζει.

Μεστῶνει ἀπιδι, κι ἄλλο ἀνθεῖ, καὶ μῆλο πᾶς στὸ μῆλο,
 πᾶς στὸ σταφύλι ἄλλο τσαμπί, καὶ σύκο πᾶς στὸ σύκο.

Βρίσκεται φυτεμένο ἐκεῖ καὶ πλούσιο ἀμπελοκήπι,
 μὲ ἀλώνι μέσα λιακωτὸ σὲ γῆς καλοστρωμένη,
 ποὺ ἀπὸ τὸν ἥλιο δέρνεται· σταφύλια ἄλλου τρυγιοῦνται,
 ἄλλου πατιοῦνται· παραμπρὸς κρεμίνονται οἱ ἀγουρίδες
 στὸ ξάνθισμά τους· παρακεῖ νὰ βᾶφουν ἀρχινᾶνε.

Ἔχει κι ὠριόπλουμες βραγιές στοῦ περβολιοῦ τίς ἄκρες,

100

110

120

κάθε λογῆς, πού ὀλοχρονίς σφαντάζουνε στό μάτι·
καί βρύσες δύο· σκορπιέται ἢ μιὰ μέσ σ' ὄλο τὸ περβόλι,
κι ἢ ἄλλη κάτω ἀπ' τῆς αὐλῆς διαβαίνει τὸ κατώφλι,
πρὸς τὸ παλάτι, κι ἐπαιρναν κεῖθε νερὸ οἱ πολῖτες.
Τέτοια οἱ θεοὶ χαρίζανε λαμπρὰ τοῦ Ἀλκίνου δῶρα.

130

Στάθῃχ' ἐκεῖ ὁ πολύπαθος, ὁ μέγας Ὀδυσσεάς
κοιτώντας. Καί σὰ θάμασε τὸ καθετίς στό νοῦ του,
ἀπ' τὸ κατώφλι πέρασε καί μπῆκε στό παλάτι.
Καί βρῆκε αὐτοῦ τοὺς προεστοὺς κι ἀρχόντους τῶν Φαίακων,
πού μὲ ποτήρια στάζανε τοῦ Ἑρμῆ τοῦ ἀγρυπνομάτη,
τί ἐκείνου χύναν τῖς στερνές σταλιές πριχοῦ πλαγιάσουν.
Περνάει ὀμπρὸς τοὺς ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσεάς,
σὲ ἀχνιά πού τοῦ περέχυνε ἢ θεὰ Ἀθηνᾶ κρυμμένος,
ὥσπου ἤρθε στὴν Ἀρήτη ὀμπρὸς καί στὸν ἀφέντη Ἀλκίνο.
Ἄγγιζει τῆς βασιλίσσας τὰ γόνατα ὁ Δυσσεάς,
κι ἢ καταχνιά ἢ θεόσταλη σκορπιέται πίσωθὲ του.
Ἄνθρωπο βλέπουν τότε αὐτοί, καί σὰ βουβοὶ ἀπομνήσκουν,
μὲ θαυμασμό κοιτώντας τον· κι αὐτὸς παρακαλεῖ τους·

140

«Ἀρήτη, τοῦ Ρηξήνορα τοῦ ἰσόθεου θυγατέρα,
στὸν ἄντρα σου ὁ πολύπαθος προσπέφτω καί σ' ἐσένα,
κι αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς σύνδειπνους, πού οἱ θεοὶ νὰ τοὺς χαρίζουν
χρυσὴ ζωὴ, καί στὰ παιδιά ν' ἀφήσουνε τὰ πλοῦτια
τῶν πύργων τους, κι ὅ,τι τιμές τοὺς ἔχει δώσει ὁ κόσμος.
Στεῖλτε καί μένα γλήγορα νὰ φτάσω στὴν πατρίδα,
πού τόσους χρόνους δέρνομαι μακριὰ ἀπὸ τοὺς δικούς μου.»

150

Εἶπε, καί χάμου κάθισε, πὰς στῆςγωνιᾶς τῆ στάχτη
πρὸς τὴ φωτιά· καί σύχαζαν οἱ ἄλλοι σωπασμένοι.
Τέλος ἀργὰ τοὺς μίλησε ὁ Ἐχένης ὁ γέρος
ἥρωας, πού στοὺς Φαίαικες στὰ χρόνια ἦταν ὁ πρῶτος,
ἄξιος στὰ λόγια, καί ἤξερε πολλὰ καί περασμένα·
αὐτὸς μὲ νοῦ καλόγνωμο ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·

«Ἀλκίνο, δὲν τὸ κρίνω αὐτὸ καλὸ, καί δὲν ταιριάζει
πὰς στῆςγωνιᾶς νὰ κάθεται τῆ στάχτη χάμου ὁ ξένος.
Ἐσένα αὐτοὶ προσμένουνε ν' ἀκούσουν, καί βασιτιένται.
Μόν' πάρ' τον, σὲ ἀργυρόδετη καθέδρα κάθισέ τον,
καί πρόσταξε τοὺς κήρυκες κρασί ν' ἀνεκατέψουν,

160

σταλιές και τοῦ βροντόχαρου νὰ στάξουμε τοῦ Δία,
 ποῦ ὅποιον σεμνά παρακαλεῖ, τὸν προβοδάει ἐκεῖνος.
 "Ἄς δώσῃ κι ἡ κελάρισσα δεῖπνο τοῦ ξένου ὅ,τι ἔχει. »

Τ' ἀκούγει αὐτὰ και παίρνει εὐτύς ἀπὸ τὸ χέρι ὁ Ἄλκιος
 τὸ βαθιστόχαστο Ὀδυσσεά τὸν πολυσοφισμένο,
 κι ἀπ' τῆ γωνιά πὰς σὲ θρονί λαμπρὸ τότε καθίζει,
 ἀφοῦ τὸ γιό του σήκωσε, τὸν ἀκριβὸ Λαοδάμα,
 170 ποῦ ὄντας του μυριαγάπητος καθότανε σιμά του.
 Καὶ μπρίκι γιὰ τὸ νίψιμο τοῦ φέρνει τότε ἡ βάγια,
 ὄριο, χρυσό, και χύνει του στήν ἀργυρῆ λεγένη,
 και τότες στρώνει ἀντίκρου του γυαλιστερό τραπέζι.
 Σεμνή κελάρισσα ἔφερε ψωμί και παραθέτει,
 και ἀπὸ τὰ καλοφάγια τῆς τοῦ φίλεψε περίσσια.
 Κι ὁ θεῖος, ὁ πολὺπαθος τραγόπινε Ὀδυσσεάς.
 Τότες τοῦ κήρυκα μιλάει και λέει ὁ ἀντρεῖος Ἄλκιος:

«Ἐλα, Ποντόνε, τὸ κρασί μὲς στὸ κροντήρι σμίξε,
 και σ' ὄλους μοίρασε το ἐδῶ, νὰ στάξουμε τοῦ Δία,
 180 ποῦ ὅποιον σεμνά παρακαλεῖ τὸν προβοδάει ἐκεῖνος. »

Εἶπε και τὸ γλυκὸ κρασί καλόσμιξε ὁ Ποντόνος,
 και γύρω μοίρασε ἀπαρχὴ μὲ τὰ ποτήρια σὲ ὄλους.
 Καὶ σάνε στάξαν κι ἤπιανε ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,
 ὁ Ἄλκιος τότε ὁ βασιλιάς ξαγόρεψέ τους κι εἶπε:

«Ἀκοῦτε με, τῶ Φαιάκωνε ὦ προεστοὶ κι ἀρχόντοι,
 τὰ ὅσα μέσα μου ἀγρικῶ νὰ σᾶς τὰ φανερώσω.
 Τώρα ποῦ φάγατε ἤπιατε, σύρτε νὰ κοιμηθῆτε,
 και τὸ ταχὺ περσότερους γερόντους προσκαλοῦμε,
 τὸν ξένο νὰ φιλέψουμε, και στοὺς θεοὺς θυσίες
 190 καλὲς ἀφοῦ προσφέρουμε, τὸν πηγαιμὸ νὰ δοῦμε
 τοῦ ξένου· νὰ τὸν στείλουμε μὲ συνοδείᾳ δική μας,
 ἀκόπιαστα κι ἀνέπωνα στὸν τόπο του νὰ φτάσῃ,
 και νὰ ἔβρῃ γλήγορη χαρὰ ὅσο μακριὰ κι ἂν εἶναι·
 μηδὲ νὰ πάθῃ βλάβιμο ἢ κακὸ μὲς στὸ ταξίδι,

πριχοῦ νὰ μπῆ στῆ χώρα του· ποῦ ἐκεῖ κατόπι θά ἔχη
 ὅσα στὸν κόσμῳ ἡ Μοῖρα του κι οἱ σοβαρὲς οἱ Κλῶστρες
 μὲ τὴν κλωστή τοῦ γνέσανε σὰν τότε γέννα ἢ μάνα.
 "Ὅμως ἂν εἶναι ἀθάνατος ποῦ ἤρθε ἀπ' τὰ οὐράνια,

τότες κάτι άλλο μελετοῦν οἱ θεοὶ νὰ μᾶς σακάρωσουν.

Τὶ ὡς τὰ τώρα ἀσκέπαστοι φανερωθῆκαν πάντα
σ' ἐμᾶς, λαμπρὲς σὰ σφάζουμε ἑκατοβοδιὲς σ' ἐκείνους,
μαζὶ μας τραγοπίνοντας, κοντὰ μας καθισμένοι.

Κι ἂν κάποιος πᾶς στὸ δρόμο του ποτὲς τοὺς ἀνταμώση,
δὲν κρύβονται γιατί μ' αὐτοὺς γενιά 'μαστε, σὰν πού 'ναι
καὶ οἱ Κύκλωπες καὶ τ' ἄγρια τὰ γένη τῶν Γιγάντων.»

Καὶ γύρισε ὁ τετράζυπνος Δυσσέας κι ἀπολογήθη·
«Ὁ νοῦς σου ἄλλα ἄς νοιάζεται, ὦ Ἀλκίνο· δὲν τοὺς μοιάζω
καθόλου τοὺς ἀθάνατους πού κατοικοῦν τὰ οὐράνια,
μήτε κορμὶ μήτε μορφή· θνητὸς μονάχος εἶμαι.

Κι ὅσους ἐσεῖς γινώριζετε βαριά δυστυχημένους,
μ' αὐτοὺς ἐγὼ στίς συφορὲς νὰ παραβγῶ μπορούσα.

Κι εἶχα 'γὼ κι ἄλλα μου δεινὰ νὰ σᾶς στορήσω ἀκόμα,
ὅσα ἀπὸ θέλημα θεῶν σωρὸς μοῦ μαζωχτήκαν·
μὰ ἀφῆστε με, ὅσο κι ἂν πονῶ, θροφή νὰ πιάσω τώρα·
πιὸ ἀδιάντροπο ἀπὸ τὴν κοιλιά τὴ μαύρη ἄλλο δὲν ἔχει,
πού τὴ δική της ὄρεξη νὰ βλέπης σ' ἀναγκάζει,
κι ἄς ἔχης μύρια βάσανα καὶ λύπες στὴν ψυχὴ σου.

Λύπες κι ἐγὼ ἔχω στὴν ψυχὴ, κι ὥστόσο αὐτὴ ὀλοένα,
φαῖ γυρεύει καὶ πιετό· ὅσα ἔπαθα, τὰ σβῆνει
ἀπὸ τὸ νοῦ μου ὀλότελα, καὶ νὰ γεμίση θέλει.

Ὅστόσο τοιμαστῆτε ἐσεῖς στὸ χάραμα τῆς μέρας
νὰ φέρτε ἐμένα τὸ φτωχὸ στὸ χῶμα τῶ γονιῶ μου,
κατόπι τόσα πού ἔπαθα· νὰ δῶ, κι ἄς ἀπεθάνω,
τὰ χτήματα, τοὺς δούλους μου καὶ τ' ἀψηλὸ παλάτι.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι δέχτηκαν κι ἀνάμεσὸ τους εἶπαν
ὁ ξένος νὰ προβοδωθῆ, γιατί σωστά λαλοῦσε.

Καὶ σάνε στάξαν, κι ἤπιανε ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,
σύραν οἱ ἄλλοι σπίτι του καθένας, νὰ πλαγιάσουν·
μὰ στὸ παλάτι ἀπόμεινε ὁ θεῖος ὁ Ὀδυσσεάς,
καὶ πλάγια του καθίσανε ἡ Ἀρήτη κι ὁ Ἀλκίνος
ὁ θεόμοιαστος· καὶ σήκωσαν οἱ δοῦλες τὰ τραπέζια.

Καὶ τότες πρώτη τοῦ μιλάει ἡ Ἀρήτη ἡ ἀσπροχέρα,
τηρώντας τὰ ὄρια του σκουτιά, χιτῶνα καὶ χλαμύδα,
πού ἀτὴ της τὰ 'φτιασε μαζὶ μὲ τίς σπιτογυναῖκες·

200

210

220

230

καὶ λάλησέ του κι εἶπε του μὲ φτερωμένα λόγια·

« Αὐτὸ ἐγὼ θέλω, ξένε μου, νὰ σὲ ρωτήξω πρῶτα·
ποιός εἶσαι, κι ἀπὸ ποῦ, καὶ ποιός σου ἴδωσ' αὐτὰ τὰ ροῦχα ;
Δὲν εἶπες πὼς οἱ θάλασσοι ἐδῶ ριγμένο σ' ἔχουν ; »

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τριζυπνος γυρίζει καὶ τῆς κρένει· 240

« Εἶναι βαρὺ, ὦ βασίλισσα, νὰ διηγηθῶ ἓνα ἓνα
τὰ πάθια μου, τ' οἱ θεοὶ πολλὰ μοῦ δῶκαν οἱ ἐπουράνιοι·
αὐτὰ μονάχα θὰ σοῦ πῶ, ποὺ ρώτηξες νὰ μάθης.

Εἶναι μακριὰ στὰ πέλαγα κάποιο νησί, Ὁγυγία,
ποῦ ἡ μαριόλα ἡ Καλυψῶ, τοῦ Ἄτλαντα ἡ θυγατέρα,
πανώρια, μὰ καὶ φοβερὴ θεὰ τό 'χει λημέρι·

μῆτε θεοὶ μῆτε θνητοὶ μ' αὐτῇ δὲ συντροφιάζουν.

Μὰ ἐμένα μ' ἔφερε ὁ θεὸς τὸ δύστυχο σιμά της,
τότες ποῦ ὁ Δίας τὸ γοργὸ καράβι μοῦ 'χε σπάσει
μ' ἀστροπελέκι ἀστραφτερὸ στὰ μαῦρα πέλαα μέσα.

« Ὅλοι μου τότες οἱ καλοὶ χαθῆκανε συντρόφοι·

κι ἐγὼ τοῦ πλοίου ἀγκαλιαστὰ κρατώντας τὴν καρίνα,
μέρες ἐννιά κυλιόμουν· δέκατη μαῦρη νύχτα,

καὶ στὸ νησί οἱ ἀθάνατοι τῆς Ὁγυγίας μὲ ρίζαν,
τῆς Καλυψῶς τῆς φοβερῆς κι ὠριόμαλλης λημέρι.

Μὲ πῆρε αὐτῇ, μὲ φίλευε καὶ μ' ἔθρεφε μὲ πόνου,
καὶ νὰ μὲ κἀνῃ ἀθάνατο κι ἀγέραστο μελέτα·

ὥστόσο ἐμένα στῆς καρδιάς δὲ μ' ἔπειθε τὰ βάθια.

Χρόνους ἑπτὰ κρατιόμουν, καὶ τὰ σκουτιὰ ποῦ ἐκείνη
μοῦ χάριζε τ' ἀχάλαστα, τὰ πότιζα μὲ δάκρυα·

μὰ σὰ γυρίσαν κι ἤρθαν τὰ ὀχτῶ τὰ χρόνια, τότες

μὲ παρακίναε κι ἔλεγε στῆ γῆς μου νὰ μισέψω·
γιὰ ὁ Δίας τῆς τὸ πρόσταξε, γιὰ γνώμη ἦταν δική της.

Μὲ βάζει σὲ καλόδετο σάλι, πολλὰς μοῦ δίνει

θροφές, ψωμί, γλυκὸ κρασί, λαμπρὰ σκουτιὰ μὲ ντύνει,
καὶ ἀγέρι πρῦμο καὶ ἀπαλὸ κατόπι μου φυσάει.

Μέρες στὰ πέλαα δεκαφτὰ ἀρμενίζοντας πλανιόμουν,

στὶς δεκοχτῶ φανήκανε ὀμπροστά μου τὰ ἰσκιωμένα
βουνὰ τῆς γῆς σας· πῆδηξε ἀπὸ χαρὰ ἡ καρδιά μου,

τοῦ δύστυχου· τί συφορὲς εἶχα νὰ πάθω κι ἄλλες

πολλὰς, ποῦ μοῦ τίς τοίμαζε ὁ θεὸς ὁ κοσμοείσστης.

250

260

270

Αὐτὸς ἀνέμους σήκωσε καὶ μοῦ ἔκλεισε τὸ δρόμο,
 κι ἀγρίεψε τὶς θάλασσες, ποῦ νὰ βαστῶ τὸ σάλι
 δὲ μ' ἄφηναν, μόνε συχνὰ ἀνεστέναζα στὸ κύμα.
 Σκορπάει τὸ σάλι ἢ τρικυμιά, κι ἐγὼ μὲ τὸ κολύμπι
 τὸτ' ἔσκιζα τὰ τρίσβαθα νερά, ὥσπου ἐδῶ στῆ γῆς σας
 μὲ σπρώξανε καὶ μ' ἔφεραν οἱ θαλάσσιες κι οἱ ἀνέμοι.
 Ἄν τότες ἔκανα στεριά, θὰ μ' ἔδερνε τὸ κύμα
 σὲ πέτρες σπώντας με χοντρές καὶ σ' ἄχαρα λημέρια·
 μὰ πίσω ἀποτραβήχτηκα, καὶ κολυμπώντας ἤρθα
 στὸν ποταμό, ποῦ πιὸ ἡμερος μοῦ φάνη ἐκεῖ ὁ τόπος,
 γυμνὸς ἀπὸ χοντρόπετρες, κρυμμένος ἀπὸ ἀνέμους.
 Ἔπεσα ἐκεῖ, συνέφερα, καὶ φάνη ἡ θεία ἢ νύχτα·
 καὶ πέρ' ἀπ' τὸ οὐρανόθρεφτο ποτάμι ξεκινώντας,
 μὲς στὰ χαμόδεντρα ἔγειρα, μὲ σωριασμένα φύλλα
 ἀπάνω μου, καὶ μοῦ ἔχυσε ὁ θεὸς ἀτέλειωτο ὕπνο.
 Ἐκεῖ, στὰ φύλλα ἀνάμεσα, μὲ στήθια ταραγμένα,
 ὄλονυχτις κοιμόμουνα ὡς αὐγὴ καὶ μεσημέρι.

Μ' ἀφήνει ὁ ὕπνος ὁ γλυκὸς στὸ γέρας τοῦ ἡλίου ἀπάνω,
 καὶ νιώθω τὶς συντρόφισσες τῆς κόρης σου, ποῦ παῖζαν

στὸν ἄμμο· ἐκείνη σὰ θεὰ σφαντοῦσε ἀνάμεσά τους.
 Τῆς πρόσπεσα, κι αὐτὴ ἔδειξε περίσσια φρονιμάδα,
 ὅση δὲν ἔλπιζα ποτὲς ἀπὸ μικρὴ νὰ τύχω·
 τί οἱ νέοι πάντα ἀστοχασιὲς νὰ κάνουν συνηθᾶνε.

Μοῦ ἔδωσε γέμα καὶ λαμπρὸ κρασί, καὶ στὸ ποτάμι
 σὰ λούστηκα, μὲ τὰ σκουτιὰ μὲ φόρεσε ποῦ βλέπεις.
 Σοῦ τὰ ἴπα ὅλα ἀληθινά, ὅσο ἂν πονῆ ἢ ψυχὴ μου. »

Κι ὁ Ἀλκίνοος τότες γύρισε καὶ λάλησέ του κι εἶπε·
 « Δὲν τὸ στοχάστη ἢ κόρη μου σωστά, ὦ ξένη, ἐτοῦτο,
 ποῦ ἴσια σ' ἐμᾶς δὲ σ' ἔφερε μαζί μὲ τὶς γυναῖκες,
 ἂν κι ἐσὺ πρῶτα πρόσπεσες καὶ τὴν παρακαλοῦσες. »

Τότε ὁ Δυσσεὺς ὁ τρίξυπνος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
 « Μὴν τὴ μαλώσης, ὦ ἥρωα, τὴν ἄφταιγὴ σου κόρη·
 μοῦ ἔλεγε αὐτὴ κατόπι της νὰ ρθῶ μὲ τὶς γυναῖκες,
 μὰ ἐγὼ ἀπὸ φόβο καὶ ντροπὴ δὲν ἤθελα νὰ σμίξω,
 νὰ μὴ μᾶς δῆς, κι ἀπὸ θυμὸ ἄξαφνα ὁ νοῦς σου ἀνάψη·
 γιὰτὶ εὐκόλα ὀργιζόμαστε στῆ γῆς ἐμεῖς οἱ ἀνθρώποι. »

280

290

300

Κι ὁ Ἄλκινος πάλε γύρισε καὶ λάλησέ του κι εἶπε·
 «Ἐμένα, ὦ ξένε, ἀνώφελα ἡ ψυχὴ μου δὲ χολώνει
 στὰ στήθια μου· κάλλιο ὄλα μας μὲ μέτρο νὰ ἴναι πάντα. 310
 Μακάρι ὁ Δίας κι ἡ Ἀθηνᾶ κι ὁ Ἀπόλλωνας νὰ δώσουν
 σὰν τέτοιος πού 'σαι στὴ μορφῇ, κι ὁμόγνωμος μ' ἔμένα,
 νὰ πάρης καὶ τὴν κόρη μου καὶ νὰ λεχτῆς γαμπρός μου
 κι ἐδῶ νὰ ζῆς· θὰ σοῦ ἴδυνα καὶ χρήματα καὶ σπίτι,
 ἂν ἔμνησκες αὐτόθελα· μὰ ἂν ὄχι, δὲ σὲ βιάζει
 κανένας ἀπ' τοὺς Φαίακες· νὰ μὴν τὸ δώσῃ ὁ Δίας.
 Ξέρε πὼς αὔριο συνοδεῖα θὰ βάλω νὰ σὲ πάρουν·
 θὰ κείτεσαι πηγαίνοντας καὶ θὰ γλυκοκοιμᾶσαι,
 κι αὐτοὶ τ' ἀτάραγα νερὰ θὰ σκίζουσι ὡς νὰ φτάσῃς 320
 στὴ γῆς σου καὶ στὰ σπίτια σου, κι ὅπου ἀγαπᾶς, μὰ ἄς εἶναι
 ἀκόμα πιὸ μακρύτερα τὸ μέρος κι ἀπ' τὴν Εὐβοία,
 πού λέν στὴν ἄκρη βρίσκεται τοῦ κόσμου ὅσοι τὴν εἶδαν
 ἀπ' τοὺς δικούς μας, τὸν ξανθὸ Ραδάμανθη σὰν πῆραν,
 νὰ πάῃ νὰ δῆ τὸν Τιτυὸ πού γιὸς εἶναι τῆς Γαίας.
 Ἐκεῖ τότε ἤρθαν ὅλοι τους, καὶ δίχως κόπο φτάσαν
 μονημερίς, καὶ γύρισαν πίσω στὴ γῆς τους πάλε.
 Καὶ θένα δῆς τί πλοῖα λαμπρὰ καὶ τί λεβέντες ἔχω,
 πού ἀνατινάζουσι τοὺς ἀφρούς μὲ τοῦ κουπιοῦ τὴν πλάτη.»

Σ' αὐτὰ τὰ λόγια χάρηκε ὁ πολύπαθος Δυσσέας, 330
 καὶ τότες προσευκλήθηκε κι εἶπε· «Πατέρα Δία,
 μακάρι καθετὶς νὰ βγῆ πού λάλησε ὁ Ἄλκινος·
 ἔτσι, στὴν τροφοδότρα γῆς ἄσβηστη δόξα νὰ ἔχῃ,
 κι ἐγὼ νὰ τύχω γυρισμὸ στὴν πατρικὴ μου χώρα.»

Τέτοια μιλοῦσαν κι ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσὸ τους·
 καὶ πρόσταξε τίς δούλες τῆς ἡ Ἀρήτη ἡ ἀσπροχέρα
 στρωσίδια νὰ τοιμάσουνε, νὰ βάλουσι τὰ χράμια
 τὰ κερμεζὰ καὶ τὰ ὁμορφα, κι ἀπάνω τους τὰ πεύκια,
 καὶ τίς φλοκάτες τίς κρουστὲς γιὰ ντύσιμο ἀποπάνω.
 Κι οἱ δούλες βγήκανε μὲ φῶς στὰ χέρια νὰ τοῦ στρώσουν· 340
 καὶ τὸ κλινάρι τὸ στεριὸ σὰν ἔστρωσαν καὶ φτιάξαν,
 πήγανε στάθηκαν κοντὰ στὸν Ὀδυσσεά καὶ τοῦ ἴπαν·
 «Σῆκου, νὰ πᾶς νὰ κοιμηθῆς, ὦ ξένε, εἶναι στρωμένα.»
 Εἶπαν, κι ἐκεῖνοι ποθητὸ τοῦ φάνη τὸ κλινάρι.

Τότε ὁ πολυβασιάνιστος, ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς
κοιμήθηκε στὸ τορνευτὸ τῆς αἴθουσας κρεβάτι·
στοῦ παλατιοῦ τ' ἀπόβαθα πλαγιάζει κι ὁ Ἀλκίνοσ,
καὶ δίπλα του ἡ βασίλισσα τοῦ σιάζει τὰ στρωσίδια.

ΡΑΨΩΔΙΑ Θ

Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
κι ὁ Ἀλκίνοσ ὁ τρανόψυχος σηκώθη ἀπὸ τὸν ὕπνο·
σηκώθη κι ὁ διογέννητος, ὁ κουρσευτῆς Δυσσεύς·
κι ὁ Ἀλκίνοσ ὁ τρανόψυχος τὸν πῆρε στῶν Φαιάκων
τὴν ἀγορὰ, ποῦ βψίσκονταν παράδιπλα τῶν πλοίων.
Ἦρθαν καὶ κάθισαν ἐκεῖ στὰ σκαλιστὰ λιθάρια
ἀντάμα οἱ δύο· κι ἡ Ἀθηνᾶ τριγύριζε στὴ χώρα,
μοιασμένη μὲ τὸν κήρυκα τοῦ γνωστικοῦ τοῦ Ἀλκίνου,
κι ἀπὸ ἄντρα σὲ ἄντρα πῆγαινε, καὶ καθενοῦ λαλοῦσε,
τοῦ Ὀδυσσεά τὸ γυρισμὸ στὸ νοῦ τῆς μελετώντας·

10

«Ὀμπρός, ἀμέτε, ὦ ἀρχηγοὶ καὶ προεστοὶ τῶν Φαιάκων,
στὴν ἀγορὰ, ν' ἀκούσετε τὸν ξένο ποῦ ὅτι ἦρθε
στὸν πύργο τοῦ περίξυπνου τοῦ Ἀλκίνου, ἀπὸ πελάγη
ριγμένους· σὺν ἀθάνατος τ' ἀνάστημά του μοιάζει.»

Αὐτὰ εἶπε, καθενὸς καρδιὰ καὶ νοῦ παρακινώντας.

Κι εὐτὺς γεμίζει ἡ ἀγορὰ καὶ τὰ θρονιά ἀπὸ κόσμο·
καὶ θάμαξαν πολλοὶ τὸ γιὸ τηρώντας τοῦ Λαέρτη,
τὸν Ὀδυσσεά τὸ γνωστικό, ποῦ ἡ Ἀθηνᾶ μὲ χάρη
θεόσταλτη περέχα του τὴν κεφαλή, τοὺς ὤμους,
καὶ μέγας κι ἀψηλόκορμος τὸν ἔκανε νὰ δείχνη,
ὥστε σ' ὅλους τοὺς Φαίακες νὰ γίνη ἀγαπημένος,
καὶ φοβερός καὶ σεβαστός, καὶ στοὺς πολλοὺς ἀγῶνες
ἄξιος νὰ βγῆ, ποῦ οἱ Φαίακες τοῦ στήσανε κατοπί.

20

Καὶ σὰ μαζώχτηκαν ἐκεῖ καὶ κάθισαν ἀντάμα,
ὁ Ἀλκίνοσ τότε ὁ γνωστικὸς ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·

«Ἀκοῦστε με, ἐσεῖς ἀρχηγοὶ καὶ πρῶτοι τῶν Φαιάκων,
τὰ ὅσα μέσα μου ἀγρικῶ νὰ σᾶς τὰ φανερώσω.

Μοῦ ἦρθε ὁ ἀγνώριστος αὐτὸς καὶ πλανεμένος ξένος,
ἂν ἀπὸ δύση φάνηκε γιὰ ἀνατολὴ δὲν ξέρω,

καὶ μᾶς ζητάει προβόδωση πού βέβαιο νά 'χη τέλος.

30

Κι ἐμεῖς ἄς τότε στείλουμε σάν τόσους ἄλλους πρὶν του,
γιατὶ κανένας πού ἔρχεται στοὺς πύργους μου δὲ μνήσκει
πολὺν καιρὸ ἀπροβόδωτος καὶ παραπονεμένος.

Μόν' πᾶμε, καὶ στῆ θάλασσα ἄς τραβήξουμε καράβι
καλὸ καὶ πρωτοτάξιδο, κι ἄς διαλεχτοῦν λεβέντες
ἀπ' τὸ λαὸ πενήντα δυό, πού νά 'ναι οἱ πρῶτοι ἀπ' ὅλους.
Σάν καλοδέστε τὰ κουπιὰ στοὺς πάγκους ξαναβγῆτε,
κι ἐλάτε στὰ παλάτια μου νά βρῆτε φαγοπότι,
πού ἐγὼ θά τὸ 'χω γιὰ ὅλους σας μὲ βιάση ἐτοιμασμένο.
Αὐτὰ στοὺς νέους λεβέντηδες προστάζω· οἱ ἄλλοι πάλε,
οἱ βασιλεῖοι, στὰ ὄμορφα παλάτια μου νά ἐρθῆτε,
τὸν ξένο νά φιλέψουμε· μὴν πῆ κανένας ὄχι·
καὶ τὸ λαμπρὸ τραγουδιστῆ Δημόδοκο καλέστε,
πού τοῦ 'χει δὰ χαρίσει ὁ θεὸς τοῦ τραγουδιοῦ τὸ δῶρο,
νά μᾶς γλεντάη μ' ὅσα γλυκὰ τραγούδια βγάζει ὁ νοῦς του. »

40

Αὐτὰ εἶπε, καὶ σηκώθηκε, κι οἱ βασιλεῖοι κατόπι·
καὶ πῆγε τὸν τραγουδιστῆ τὸ θεῖο ὁ κράχτης νά 'βρη,
καὶ παλικάρια διάλεξαν πενήντα δυό, πού πῆγαν,
σάν πού εἶπε, στῆς ἀτρύγητης τῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.
Καὶ στὸ γιαλὸ σάν κίνησαν, πρὸς τὸ γοργὸ καράβι,
τὸ τράβηξαν καὶ τὸ 'ριξαν στῆς θάλασσας τὰ βάθια,
καὶ τὸ κατάρτι στήσανε μὲ τὰ πανιά του ἀπάνω,
καὶ τὰ κουπιὰ τους στοὺς σκαρμούς μὲ τὰ λουριά τροπῶσαν,
ὅλα σωστά· τὰ ὀλόασπρα πανιά κατόπι ἀνοῖξαν,
κι ἀράζαν τὸ πλεούμενο πρὸς τὸ γιαλὸ· καὶ τότες
κίνησανε στ' ἀρχοντικὸ τοῦ γνωστικοῦ τοῦ 'Αλκίνου.
Γέμισαν ὅλες οἱ αἴθουσες, οἱ αὐλὲς καὶ τὰ χαγιάτια
ἀπὸ ἄντρες πού μαζώχτηκαν, γέροι καὶ νιοὶ περίσσοι.
Δῶδεκ' ἄρνια τοὺς ἔσφαξε ὁ 'Αλκίνος, ὄχτῶ χοίρους
ἀσπρόδοντους καὶ βόδια δυὸ λοξόποδα τοὺς κόβει,
πού τὰ 'γδαρὰν καὶ τὰ 'σφαζὰν καὶ στρώσανε τραπέζια.

50

60

Φέρνει κι ὁ κράχτης τὸν καλὸ τραγουδιστῆ μαζί του,
πού ἡ Μοῦσα τὸν ἀγάπησε, καὶ τοῦ 'δωσε σμιγμένο
καλὸ μαζί μὲ τὸ κακό. Τὸ φῶς του αὐτῆ τοῦ πῆρε,
μὰ τοῦ 'φερε γλυκὰ φωνή. Θρονιὸ ἀργυροδεμένο

στοὺς καλεστοὺς ἀνάμεσα τοῦ στήνει ὁ κρᾶχτης, δίπλα
στούλου ἀψηλοῦ, καὶ σὲ καρφί τῆ λύρα του κρεμώντας
ποπάνωθὲ του, τοῦ ᾄδειε πρὸς ποῦ ν' ἀπλοχερίση.

Καὶ τοῦ ᾄβαλε τραπέζι ὀμπρὸς μ' ἀπάνω του πανέρι,
καὶ τάσι μὲ καλὸ κρασί, νὰ πιῇ σὰν τοῦ δοκῆση.

70

Τὰ χέρια τότε ὄλοι ἀπλωναν στὰ καλοφάγια ὀμπρὸς τους.

Κι ἀπὸ πιοτὸ κι ἀπὸ φαῖ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
τὸν ψάλτη ἢ Μούσα κίνησε νὰ ψάλῃ ἀντρῶνε δόξες,
ἀπὸ τραγοῦδι ποῦ ἔφτανε ἡ φήμη του στὰ οὐράνια,
τοῦ Ὀδυσσεά τὸ μάλωμα καὶ τοῦ Ἀχιλλέα, σὰν πιάσαν
μεγάλου λογομαχητὸ πᾶς σὲ ἱερὴ θυσία

καὶ μέσα του ὁ Ἀγαμέμνωνας χαιρότανε ὁ μεγάλος
ποῦ λογοφέρνανε μαζὶ τῶν Ἀχαιῶν οἱ πρῶτοι.

Τὶ τέτοια τοῦ προφήτευσε ὁ Ἀπόλλωνας ὁ Φοῖβος,

τὸ πέτρινο σὰν πέρασε κατῶφλι τῆς Πυθῶνας,
νὰ μάθῃ τὰ μελλούμενα· κι ἀρχίσανε οἱ φουρτοῦνες

80

Τρωαδῆτῶν καὶ Δαναῶν, κατὰ τοῦ Δία τὸ θέλει.

Αὐτὰ τραγοῦδαε ὁ ξακουστὸς ὁ ψάλτης· κι ὁ Ὀδυσσεάς
τὸ πορφυρένιο φόρεμα μὲ τὰ δυὸ χέρια σέρνει
στὴν κεφαλῆ, καὶ τ' ὄριο του τὸ πρόσωπο σκεπάζει·
τὶ ντράπηκε τὰ δάκρυα οἱ Φαίακες νὰ τοῦ βλέπουν.

Κι ὅταν ὁ ψάλτης ὁ θεϊκὸς σταμάταγε, ὁ Δυσσεάς
τὰ δάκρυα του σφουγγίζοντας ξεσκέπαζε τὴν ὄψη,
κι ἀπὸ διπλόχερο ἔσταζε καυκὶ στοὺς Ὀλυμπήσους.

Μὰ πάλε σὰν ξανάρχιζε, καὶ τὸν παρακινούσαν
οἱ ἀρχόντοι, ποῦ ἀγαπούσανε τοῦ τραγοῦδιοῦ τὴ γλύκα,
τὴν κεφαλῆ σκεπάζοντας ξαναθρηνοῦσε ἐκεῖνος.

90

Σ' ὄλους τοὺς ἄλλους ἄφαντα τὰ δάκρυα του κυλοῦσαν,
καὶ μόνε ὁ Ἀλκίνοσ τὰ ἴνωσε καὶ τὰ εἶδε, ποῦ σιμά του
καθόταν, καὶ τὸν ἄκουγε νὰ βαριαναστενάξῃ.

Κι εὐτὸς στοὺς Φαίακες γυρνᾷε τοὺς ναυτικούς καὶ κρένει·

«Ἀκοῦτε, τῶν Φαίακων εἰ προεστοὶ κι ἀρχόντοι·

τώρα ποῦ ἐδῶ χαρήκαμε τὸ μοιραστὸ τραπέζι,

καὶ τῆ γλυκιᾶ συντρόφισσα τῶν τραπεζῶν, τῆ λύρα,

ἄς βγοῦμε γιὰ νὰ παίξουμε, καὶ σ' ὄλους τοὺς ἀγῶνες,

ποῦ νὰ δηγῆται ὁ ξένος μας στοὺς φίλους καὶ δικούς του,

100

σάν πάη στή γῆς τοῦ, πόσο ἐμεῖς τοὺς ἄλλους ξεπερνοῦμε
στὸν πόλεμο καὶ στή γροθιά, στὸ πήδημα, στὰ πόδια.»

Αὐτὰ σάν εἶπε, κίνησε, κι οἱ ἄλλοι ἀκολουθοῦσαν.

Κι ὁ κράχτης ξανακρέμασε τὴ βροντερὴ τὴ λύρα,
καὶ τὸ Δημόδοκο ἔβγαλε, κρατώντας του τὸ χέρι,
ἔξω πού οἱ ἄλλοι διάβαιναν, οἱ πρῶτοι τῶν Φαιακῶν,
νά δούνε τ' ἀγωνίσματα καὶ νά τὰ σεριανίσουν.

Καὶ πήγανε στὴν ἀγορὰ μὲ πλῆθος λαὸ κατόπι·
ἐκεῖ πολλοὶ σηκώθηκαν καὶ διαλεχτοὶ λεβέντες·
πετάχτηκαν Ἀκρόνεος, Ὠκύαλος, Ἐλατρέας·

110

Ναυτέας, Πρυμέας ὕστερα κι Ἀχίαλος κι Ἐρετμέας,
Ποντέας κι Ἀναβησίνοος, Θόωνας καὶ Πλωρέας
κι ὁ Ἀμφίαλος τοῦ Πολύνεου τοῦ Τεχτονίδη ὁ γόνος·
σηκώθηκε κι ὁ Εὐρύαλος σάν ἀντροφόνος Ἄρης,
κι ὁ Ναυβολίδης στὸ κορμὶ καὶ στὴ μορφιά περνώντας
ὅλους τοὺς Φαίακες, ἐξὸν τὸν ὄριο Λαοδάμα.

Σηκώθηκαν κι οἱ τρεῖς οἱ γιοὶ τοῦ παινεμένου Ἀλκίνου,
ὁ ἰσόθεος Κλυτόνεος, ὁ Ἄλιος κι ὁ Λαοδάμας.

Καὶ πρῶτα βουληθήκανε στὸ τρέξιμο νά βγοῦνε.

120

Ἄπὸ τὴ στήλη χούμηξαν ὄλοι μαζί μὲ φούρια,
καὶ σκόνη σήκωναν καθὼς πετούσανε στὸ σιάδι.

Κι ὁ ἄξιος ὁ Κλυτόνεος στὸ τρέξιμο ἦρθε πρῶτος·
κι ὅσο μουλάρια ὀργάνουνε σ' ἄσπαρτους τόπους μάκρος,
τόσο στὸ πλῆθος ζύγωσε, κι ἐκείνους πίσω ἀφῆκε.

Κατόπι παραβγήκανε καὶ στὴ βαριὰ παλαιίστρα,
καὶ πρῶτος φάνη ὁ Εὐρύαλος ἀπ' ὅλους τοὺς λεβέντες.

Στὸ πήδημα ὁ Ἀμφίαλος ξεπέρασε τοὺς ἄλλους,
στὴν πέτρα ἀπ' ὅλους κρίθηκε παράξιος ὁ Ἐλατρέας,
κι ὁ Λαοδάμας, ὁ καλὸς τοῦ Ἀλκίνου ὁ γιός, στὸ γρόθο·

130

καὶ σάνε καλογλένησαν μὲ τοὺς ἀγῶνες ὄλοι,
τοῦ Ἀλκίνου ὁ γιός τὰ λόγια αὐτὰ τοὺς εἶπε, ὁ Λαοδάμας·

«Ἀδέρφια, ἄς τὸν ρωτήσουμε τὸν ξένο ἐδῶ ἂν κατέχη
κανένα ἀγῶνα, τί κακὸ κορμὶ θορρῶ δὲν ἔχει·

τὰ χέρια, οἱ ἄντζες, τὰ μεριά, κι ὁ σβέρκος ὁ γερός του
δεῖχνουν περίσσια δύναμη· μὴδὲ τοῦ λείπει ἡ νιότη,
μόνε πού πάθια ἀρίθμητα τὸν ἔχουν τσακισμένο.

Τὶ σὰν τὴν πικροθάλασσα κακὸ δὲν ἔχει κι ἄλλο
νὰ καταλῆ τὸν ἄνθρωπο, κι ἄς εἶναι σιδερένιος. »

Καὶ τότε ὁ Εὐρύαλος γυρνᾷ κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογιέται·
« Λαοδάμα, αὐτὸ πολὺ σωστὰ μᾶς τό 'πες. Ἄμε τώρα,
κι ὁ ἴδιος σου μιλώντας του σὲ ἀγώνα κάλεσέ τον. »

140

Αὐτὸ σὰν ἄκουσε ὁ καλὸς ὁ γιόγκας τοῦ Ἄλκίνου,
στὴ μέση πῆγε στάθηκε, καὶ μίλαε τοῦ Δυσσέα·

« Ἐλα, πατέρα ξενικέ, νὰ βγῆς κι ἐσὺ σὲ ἀγώνα,
ἂν ξέρης, καὶ μοῦ φαίνεσαι πὼς ξέρεις ἀπὸ ἀγῶνες·
τί δόξα μεγαλύτερη στὴ ζωὴ δὲν ἔχει ὁ ἄντρας,
ἀπ' ὅση τὰ ἔργα τῶ χειρῶν καὶ τῶν ποδιῶν τοῦ φέρουν.
Ἐλα, ἀγωνίσου, σκόρπισε τὶς ἔννοιες ἀπ' τὸ νοῦ σου,
τί δὲ θ' ἀργήση ἐσένα πιά πολὺ τὸ γύρισμά σου·
καὶ τὸ καράβι σου ἔτοιμο, κι οἱ διαλεχτοὶ συντρόφοι. »

150

Τότε γυρνᾷ ὁ πολύβουλος Δυσσέας κι ἀπολογιέται·
« Τί μὲ πειράζετε μ' αὐτὰ ποὺ λέτε, ὦ Λαοδάμα ;
Ἐννοιες περισσιες ἔχω ἐγὼ στὸ νοῦ μου, κι ὄχι ἀγῶνες,
ποὺ πάμπολλα εἶδα κι ἔπαθα, κι ἐδῶ στὴ σύναξή σας
ποὺ ἔφτασα τώρα κάθουμαι, τὸ βασιλιά σας κι ὅλους
παρακαλώντας γυρισμὸ πατρίδας νὰ μοῦ δώσουν. »

Καὶ τότες τὸν ἀντίσκοψε ὁ Εὐρύαλος καὶ τοῦ εἶπε·
« Πολύξερως ἀλήθεια ἐσὺ δὲ μοῦ σφαντᾶς, ὦ ξένε,
στὰ τόσα τ' ἀγωνίσματα ποὺ συνηθίζει ὁ κόσμος.

160

Μόνε σὰν κάποιος φαίνεσαι ποὺ μὲ καράβι βγαίνει,
κι ὀρίζει ναῦτες ποὺ καλοὶ περνοῦν πρᾶματευτάδες,
κι ὁ νοῦς του πάντα στὸ φορτιό, τὸ μάτι στὴν πρᾶμάτεια,
κέρδη ζητώντας ἀρπαχτά· ὄχι, ἀθλητῆς δὲ μοιάζεις. »

Τότες λοῦζὰ κοιτώντας τον τοῦ κάνει ὁ Ὀδυσσεύς·
« Ἄσκημα τὰ 'πες, φίλε, αὐτὰ, καὶ φαφλατὰς μοῦ μοιάζεις.
Σ' ὅλους τοὺς ἄντρες οἱ θεοὶ κάθε καλὸ δὲ δίνουν,
οὔτε ὄψη κι οὔτε καύκαλα, κι οὔτε μιλιὰ καὶ γλώσσα.
Μόνε ἄλλος ἄντρας στὴ μορφιά ἀδικήθηκε, κι ὥστόσο
ὁ θεὸς μὲ λόγια τὴ μορφὴ στολίζει τέτοιου ἀνθρώπου,
καὶ τὸν θωροῦν καὶ χαίρουνται ποὺ εὐκολοσυντυχαίνει
γλυκὰ καὶ συσταζόμενα, καὶ λάμπει μὲς στοὺς ἄλλους,
καὶ τὸν τηρᾶνε σὰ θεὸ ἀπ' τὴ χώρα σὰ διαβαίνη.

170

Κι άλλοιού πάλε τὸ κορμί με ἀθάνατου λές μοιάζει,
 ὅμως τὰ λόγια του αὐτουνοῦ δὲν τὰ στολίζει ἡ χάρη.
 Ἔτσι κι ἐσύ λαμπρὸ κορμί μᾶς δείχνεις, πού δὲν μπόρει
 θεὸς νὰ πλάση ἀνώτερο, κι ὅμως ὁ νοῦς σου κλούβιος.
 Μοῦ τάραξες τὰ μέσα μου με τ' ἄπρεπά σου λόγια,
 τί ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀνήξερὸς ἀπὸ καλοὺς ἀγῶνες,
 σάν πού μᾶς εἶπες τώρα δά, μόν' ἤμουν ἀπ' τοὺς πρώτους,
 στὴ νιότη καὶ στὰ χέρια μου σάν εἶχα μπιστοσύνη.
 Τώρα ὅμως πόνοι με κρατοῦν σκληροί, γιατί ἔχω πάθει
 μύρια δεινὰ στὶς θάλασσες καὶ στοὺς φριχτοὺς πολέμους.
 Μὰ πάλε, ὅσα κι ἂν ἔπαθα, θὰ μῶ μες στὸν ἀγῶνα,
 τί ὁ λόγος σου ὁ πειραχτικὸς μοῦ κέντησε τὰ σπλάχνα. »

180

Εἶπε, χωρὶς νὰ γυμνωθῆ πετιέται, ἀρπάει λιθάρι
 τρανό, χοντρό, βαρύτερο πολὺ ἀπὸ τὰ λιθάρια
 πού ρίχτανε σάν παίζανε οἱ Φαίακες συνατοὶ τους.
 Τὸ στρίβει, καὶ τὸ σφεντονάει με τὴ βαριά του χέρα.
 Βοῦτζ' αὐτὸ, κι οἱ Φαίακες στὴ γῆς ἀπ' τὴν ὀρμὴ του
 σκύψανε, οἱ μακρόλαμνοὶ καὶ θαλασσακουσμένοι·
 Πέταξ' ἡ πέτρα ἀπάνωθε ἀπ' τῶν ἄλλων τὰ σημάδια,
 γοργογυρνώντας· ἡ Ἄθηνᾶ σημάδεψε τὴν ἄκρη,
 με ἄντρα στὴν ὄψη μοιάζοντας, καὶ φώναξέ τον κι εἶπε·

190

« Τέτοιο σημάδι καὶ τυφλὸς ψάχνοντας θὰ βρῆ, ὦ ξένε·
 με τ' ἄλλα αὐτὸ δὲ σμίχτηκε, μόν' εἶναι πρῶτο πρῶτο,
 καὶ μὴ φοβάσαι· Φαίακας κανένας δὲν τὸ φτάνει. »

Ἔτσι· εἶπε· καὶ ὁ πολὺπαθος τὸ χάρηκε Ὀδυσσεάς,
 πού βρῆκε μες στὴ συναξὴ καλόβουλο ἓνα φίλο,
 καὶ μ' ἀλαφρότερη καρδιά τότε εἶπε τῶν Φαίακων·

200

« Φτάστε με τώρα αὐτοῦ, παιδιά, κι ὕστερα ρίχτω κι ἄλλο
 σὲ τόσο μάκρος ἀπ' ἐδῶ, ἢ καὶ παρέκει ἀκόμα.
 Κι ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὅποιονα βαστάει τώρα ἡ καρδιά του,
 ἄς βγῆ μαζί μου, τί ἡ χολὴ μοῦ ἀνέβηκε στ' ἀλήθεια,
 σὲ γρόθο, ἢ καὶ στὸ πάλεμα, στὸ τρέξιμο, ὅ,τι θέλει·
 ὅλοι ἄς ἐρθοῦν οἱ Φαίακες μὰ ὄχι ὁ Λαοδάμας,
 τί αὐτὸς με φιλοξένησε· με φίλο ποιὸς τὰ βάζει ;
 Κλούβιος ἀλήθεια ὁ ἄνθρωπος καὶ τιποτένιος εἶναι
 πού μ' ἓναν πού τὸν φίλεψε παλέματα γυρεύει

210

σὲ ξένον τόπο, καὶ ζαβὰ τοῦ βγαίνουν ὄλα ἐτούτου
 Τοὺς ἄλλους δὲν ἀρνιοῦμαι τοὺς μὴδ' ἀψηφῶ κανέναν,
 μόν' νὰ τοὺς μάθω λαχταρῶ καὶ νὰ τοὺς δοκιμάσω.

Μὲ ἀνθρώπους ποὺ ἀγωνίζονται κακὸς ἐγὼ δὲν εἶμαι.

Ξέρω νὰ πιάνω τεχνικὰ καλόφτιαστο δοξάρι,
 καὶ πρῶτος ρίχνοντας χτυπῶ μέσα σ' ὀχτρῶν ἀσκέρι
 ὅποιον ματιάσω, δίπλα μου κι ἄς στέκονται ὅσοι θένε
 συντρόφοι, καταπάνω τοὺς σαῖτες νὰ τραβᾶνε.

Ὁ Φιλοχτήτης μοναχὰ μὲ πέρναε στὸ δοξάρι,
 σὰν παραβγαίναμ' οἱ Ἀχαιοὶ στὴ χώρα τῆς Τρωάδας.

220

Κι ἀπὸ τοὺς ἄλλους λέω ἐγὼ ἀνώτερος πὼς εἶμαι,
 ὅσοι στὸν κόσμο ζοῦν θνητοὶ σιταροφάγοι τώρα.

Ὅμως δὲν ἤθελα νὰ βγῶ μὲ τοὺς παλιούς ἐκείνους,
 τὸν Ἡρακλῆ ἢ τὸν Εὐρυτο, τῆς Οἰχαλίας τὸ ρήγα,
 ποὺ δύνονταν καὶ μὲ θεοὺς νὰ βγοῦνε στὸ δοξάρι.

Γι' αὐτὸ νωρὶς ἀπέθανε κι ὁ Εὐρυτος ὁ μέγας,
 καὶ γερατεῖα δὲν ἔφτασε· ὁ Ἀπόλλωνας τοῦ ὀργίστη,
 καὶ τότε σκότωσε, ποὺ αὐτὸς στὴ σαῖτα τὸν καλοῦσε.

Καὶ ρίχνω τὸ κοντάρι ἐγὼ ὅσο ἄλλος μὴδὲ σαῖτα.

Μόνε στὰ πόδια Φαίαικας θὰ μὲ ξεπέρναγε ἴσως,

230

τὶ μ' ἔχουν ἄσκημα πολὺ τὰ πέλαα δαμασμένο·
 περνώντας δίχως νοιάσιμο χαινώθηκα στὰ πλοῖα.»

Μιλοῦσε αὐτά, καὶ σύχαζαν οἱ ἄλλοι σωπασμένοι.

Μονάχα ὁ Ἀλκίνοος γύρισε καὶ λάλησέ του κι εἶπε·

«Ἐμᾶς αὐτὰ δὲ μᾶς λυποῦν ποὺ συντυχαίνεις, ζένε·
 μόνε νὰ δεῖξῃς σὲ ὅλους μας ζητᾶς τὴν λεβεντιά σου,
 ἀπὸ θυμὸ, ποὺ αὐτὸς ἐδῶ σὲ πρόσβαλε ὀμπροστά μας,
 ποὺ ἄλλοτες νὰ μὴν μπορῆ θνητὸς νὰ ψεγαδιάσῃ
 τὴ λεβεντιά σου, ἂν ἔχη νοῦ σωστὰ νὰ συλλογιέται.»

240

Ἄκου με τώρα τί θὰ πῶ, γιὰ νὰ τὰ λὲς καὶ σ' ἄλλους
 ἠρώους στὰ παλάτια σου σὰν εἶστε σὲ τραπέζι
 μὲ σύγκοιτη καὶ μὲ παιδιὰ τριγύρω, καὶ θυμᾶσαι
 τὴ λεβεντιά μας, κι ὅσα ἐμᾶς ἔχει ὀρισμένα ὁ Δίας
 ἔργα νὰ κάνουμε ἀπ' ἀρχῆς, ἀπ' τὰ προγονικά μας.
 Ἐμεῖς καλοὶ ἂ δὲν εἶμαστε στὸ γρόθο ἢ στὴν παλαίστρα,
 στὸ τρέξιμο ὅμως πεταχτοί, καὶ στὰ καράβια πρῶτοι·

καὶ μᾶς ἀρέσουνε χοροί, κιθάρες, φαγοπότια,
 ἀπανωτὲς ρουχαλλαξιές, ζεστά λουτρά, κλινάρια.
 Καὶ τώρα ἔλατε, οἱ Φαίακες οἱ πιὺ ἄξιοι χορευτάδες,
 χορέψτε, ὁ ξένος γιὰ νὰ λήη στοὺς φίλους καὶ δικούς του,
 πίσω σὰν πάη, ὡς πόσο ἐμεῖς τοὺς ἄλλους ξεπερνᾶμε
 στ' ἀρμένισμα καὶ στὸ χορό, στὰ πόδια, στὸ τραγούδι.
 Κι ἀμέσως τῇ γλυκόχορδῃ τῇ λύρα ἄς τρέξῃ κάποιος
 νὰ φέρῃ τοῦ Δημόδοκου, 'πομέσα ἀπ' τὸ παλάτι. »

250

Ἔτσι μιλάει ὁ θεόμοιαστος ὁ Ἄλκινος, καὶ πετιέται
 ὁ κήρυκας τῇ βαθουλῇ τῇ λύρα ἐκεῖ νὰ φέρῃ.

Κατόπι ἐννιά σηκώθηκαν κριτάδες διαλεγμένοι
 ἀπ' τὸ λαὸ νὰ κυβερνοῦν μὲ τάξῃ τοὺς ἀγῶνες
 τὸ χοροστάσι ἰσιώσανε, κι ἀνοίξανε τὸ γύρο.

260

Φέρνει τοῦ ψάλτῃ ὁ κήρυκας τῇ βροντερῇ τῇ λύρα,
 καὶ πῆγε αὐτὸς καταμεσίς, κι ὀλόγυρά του νέοι
 στεκόντανε ἰδρομούστακοι, τεχνίτες χορευτάδες,
 κι ἀρχίσαν θεϊκὸ χορό· καὶ κοίταγε ὁ Ὀδυσσεάς
 τὰ πόδια τ' ἀστραφτόγοργα, καὶ θάμαζε ἡ ψυχὴ του.

Καὶ μὲ τῇ λύρα του ἄρχισε γλυκὰ τραγούδια ἐκεῖνος,
 τῆς Ἀφροδίτης τῆς λαμπρῆς καὶ τοῦ Ἄρη τίς ἀγάπες,
 κρυφὰ σὰν πρωτοσιμίζανε στοῦ Ἥφαιστου τὰ παλάτια,
 καὶ δῶρα ὁ Ἄρης δίνοντας ἀτίμασε τὸ στρώμα
 τοῦ Ἥφαιστου· καὶ μὴνύτορας ὁ Ἥλιος τοῦ ἦρθε τότες,
 τί αὐτὸς τοὺς δύο τους μάτιασε πού ἀγκαλιαστὰ φιλιόνταν.

270

Κι ὁ Ἥφαιστος σὰν τ' ἄκουσε βαριά τοῦ κακοφάνῃ
 πηγαίνει στ' ἀργαστήρι του μὲ πονηριὰ στὸ νοῦ του,
 μεγάλο ἀμόνι στύλωσε, καὶ βάρεσε καὶ κόβει
 δεσμὰ ἄσπαστα κι ἀξέλυτα, γιὰ νὰ πιαστοῦνε μέσα.
 Καὶ τὰ δεσμὰ σὰν ἔφτιαξε ὀργισμένος μὲ τὸν Ἄρη,
 πῆγε ἴσια ἐκεῖ πού βρῖσκονταν τοῦ γάμου του τὸ στρώμα,
 καὶ τὰ 'ριξε ὀλοτρόγυρα στοῦ κρεβατιοῦ τὰ πόδια·
 ἔριξε κι ἄλλα ἀπ' τῇ σκεπῇ ἀποπάνωθε περίσσια,
 ψιλὰ σὰν ἀραχνόκλωστες, πού ὡς καὶ θεὸς δὲν μπόρειε
 νὰ τὰ ξανοίξῃ, τεχνικὰ φτιασμένα σὰν πού τὰ 'χε.
 Καὶ σὰν τὰ καλοτύλιξε τριγύρω στὸ κλινάρι,
 στῆς Αἴημος ἔκανε πῶς πάει τὴν ὄμορφῃ τῇ χώρα,

280

πού αὐτὴν ἀπ' ὄλες πιότερο τίς χῶρες ἀγαποῦσε.

Κι ὁ Ἄρης δὲν κοίταγε ἄδικα ὁ χρυσοχαλινάρης,
μόνε εἶδε τὸν πολύτεχνο τὸν Ἡφαιστο νὰ φεύγῃ
καὶ στὸ παλάτι κίνησε τοῦ δοξασμένου Ἡφαιστού,
τῆς Ἀφροδίτης τῆς λαμπρῆς τὴν ἀγκαλιὰ ποθώντας.

Κι ἐκείνη, ὅτ' ἦρθε ἀπ' τοῦ τρανοῦ γονιοῦ της τὰ παλάτια,
καθότανε· καὶ μπῆκε αὐτός, χερόπιασέ την, κι εἶπε·

290

«Ἐλα, ἀκριβή, νὰ πέσουμε νὰ γλυκοκοιμηθοῦμε,
τί ὁ Ἡφαιστος δὲν εἶν' ἐδῶ, παρὰ φτασμένος θά 'ναι
στὴ Λῆμνο, πού οἱ ἀγριόφωνοι οἱ Σινταῖοι λημεριάζουν.»

Εἶπε, κι ἐκείνης ἀρεστό τῆς φάνη νὰ πλαγιάσουν.

Κι ἅμα ἔπεσαν, τοὺς κράταγαν ἀπὸ παντοῦ στὸ στρῶμα
τὰ ψιλοκάμωτα δεσμὰ τοῦ ἐφτάζυπνου τοῦ Ἡφαιστού,
καὶ μήτε νὰ σαλέψουνε, καὶ μήτε νὰ σηκώσουν
μέρος κορμιοῦ δὲ δύνονταν. Καὶ τό 'νωσαν· πιά τότες
πὼς τρόπο νὰ ξεφύγουνε τὸ δέσιμο δὲν εἶχε.

Κι ἦρθε σιμὰ τους ἄξαφνα ὁ θεὸς ὁ κουτσοπόδης,
πού πίσω ξαναγύρισε, στὴ Λῆμνο πρὶ νὰ φτάσῃ,
τί ὁ Ἥλιος παραφύλαγε, καὶ μήνυμα τοῦ πῆγε.

300

Κινάει πρὸς τὸ παλάτι του μὲ τὴν καρδιά θλιμμένη.
Στὰ πρόθυρα σὰ στάθηκε, βαρὺς καημὸς τὸν πῆρε,
καὶ σέρνει φοβερὴ φωνή, καὶ στοὺς θεοὺς χουγιάζει·

« Πατέρα Δία, καὶ θεοὶ μακαρίστοι κι αἰώνιοι,
νὰ δῆτε ἐλάτε, πράματα γιὰ γέλια, ν' ἀπορῆστε,
τοῦ Δία πῶς μὲ ντρόπιασε ἡ κόρη ἡ Ἀφροδίτη,
ἐμένα τὸν κουτσό, καὶ πάει μὲ τὸ φονιά τὸν Ἄρη,
τ' εἶν' ὄριος καὶ γερόποδος αὐτός, κι ἐγὼ σακάτης
ἀπὸ γεννήσιο μου· καὶ ποιὸς τὸ φταίει παρὰ οἱ γονιοὶ μου,
πού κάλλιο νὰ μὴ μ' ἔσπερναν. Ἄμέτε τώρα, δῆτε,
ἀπάνω στὸ κρεβάτι μου πῶς κείτονται κι οἱ δυὸ τους·
λυσσάζω ἐγὼ τηρώντας τους. Δὲν τὸ πιστεύω ὡστόσο
νὰ τὸ γυρέψουν ἄλλοτες παρόμοιο γλέντι ἐκεῖνοι,
κι ἄς ἀγαπιοῦνται τρυφερά, μήτε γιὰ λίγην ὥρα·
μὰ τώρα ἀπ' γὰ κρυφὰ δεσμὰ, τοῦ κάκου δὲν τοὺς βγάζω
πρὶν πάρω ἀπ' τὸν πατέρα της ὅλα τὰ δῶρα πίσω
πού γιὰ μιὰ τέτοια ἀδιάντροπη τοῦ εἶχα παραδομένα·

310

τι ἂν ὄμορφη εἶναι ἢ κόρη του, ὅμως μυαλό τῆς λείπει. »

320

Εἶπε, καὶ στὸ χαλκόπυργο οἱ θεοὶ μαζεύονται ὅλοι·
ἦρθ' ὁ καλόβουλος Ἑρμῆς, ὁ σείστης Ποσειδώνας,
μαζί τους κι ὁ δοξαριστῆς ὁ Ἀπόλλωνας ὁ ρήγας.
Ὅμως οἱ θεὲς ντραπήκανε, καὶ μείνανε στὰ σπίτια.
Στὰ ξάθυρα σταθήκανε οἱ θεοὶ οἱ μεγαλοδότες,
κι ἄσβηστα γέλια ἀρχίσανε οἱ ἀθάνατοι τηρώντας
τὴν τέχνη πού σοφίστη ὁ νοῦς τοῦ ἐφτάζυπνου τοῦ Ἑφαιστού.
Κι ἕνας τους τότες γύρισε καὶ λέει τοῦ πλαγινοῦ του·

« Δὲν ἔχει ὁ δόλος προκοπή, κι ὁ σιγανὸς προφταίνει
τὸ γλήγορο· δὲς τὸν ἀργὸ τὸν Ἥφαιστο πῶς πιάνει
τὸν Ἄρη, πού πιὸ σερπετὸς ἐδῶ δὲ βρίσκεται ἄλλος,
μὲ τέχνες καὶ μὲ μαριολιές, καὶ τώρα θὰ πλερώνη. »

330

Τέτοια λαλοῦσαν κι ἔκρεναν οἱ θεοὶ ἀναμεταξύ τους·
καὶ λέει τοῦ Ἑρμῆ ὁ Ἀπόλλωνας, τοῦ Δία ὁ γιός, ὁ ρήγας.

« ὦ γιὲ τοῦ Δία, μηνυτὴ καὶ πλουτοδότῃ Ἑρμῆ μου,
σὲ τέτοια δίχτυα δυνατὰ δὲ θὰ ἴστεργες νὰ πέσης,
ἂν εἶχες τὴν ὠριόχρυση Ἀφροδίτῃ στὸ πλευρό σου ; »

Κι ὁ μηνυτῆς ὁ Ἀργοφονιάς ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Δοξαριστὴ μου Ἀπόλλωνα, μακάρι νὰ γινόταν.
Τρεῖς φορές τόσα ἄς μοῦ ῥιχταν δεσμὰ γύρω τριγύρω,
κι ἄς μὲ κοιτάζατε οἱ θεοὶ κι οἱ θεὲς μαζί σας ὄλες,
σώνει μὲ τὴν πανώρια ἐγὼ νὰ πλάγιαζα Ἀφροδίτῃ. »

340

Εἶπε, κι οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ξεσπάσανε στὰ γέλια.
Μὰ παρακάλει ἀγέλαστος ὁ Ποσειδώνας πάντα
τὸν τεχνοζάκουστο Ἥφαιστο τὸν Ἄρη νὰ ξελύση,
καὶ τοῦ λαλοῦσε κι ἔλεγε μὲ φτερωμένα λόγια·

« Λύσε τον, καὶ σοῦ τάζω ἐγώ, πῶς σὰν πού ἐσὺ γυρεύεις,
αὐτὸς μπρὸς στοὺς ἀθάνατους τὸ δίκιο θὰ πλερώση. »

Κι ὁ ζαβοπόδης ὁ Ἥφαιστος τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
« Αὐτὸ μὴν τὸ γυρεύς μου, γαιοκράτῃ Ποσειδῶνα·
κακὴ ν'αἶ ἢ τέτοια ἐγγύηση γιὰ τὸν κακὸ νὰ γίνη.
Πῶς στοὺς ἀθάνατους ὀμπρὸς θὰ σὲ κρατῶ δεμένο,
ἂν ὁ Ἄρης φύγη σὰ λυθῆ, χωρὶς νὰ μὲ πλερώση ; »

350

Καὶ τότε ἔτσι τοῦ μίλησεν ὁ σείστης Ποσειδώνας·
« Κι ἂν τύχη ὁ Ἄρης, Ἥφαιστε, καὶ φύγη κι ἀστοχήση

τὸ χρέος, ξέρε πὼς ἐγὼ θένα 'μαι ὁ πλερωτῆς σου. »

Κι ὁ ζαβοπόδης ὁ "Ηφαιστος ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Στὸ λόγο σου δὲ γίνεται νὰ πῶ ὄχι, μηδὲ πρέπει. »

Εἶπε, καὶ τὰ δεσμὰ ὁ τρανὸς ὁ "Ηφαιστος ξελύνει.

Κι αὐτοὶ σὰ λευτερώθηκαν ἀπ' τῷ δεσμῶν τὸ βάρος,
πετάξανε, καὶ κίνησε κατὰ τῆ Θράκη ὁ "Αρης,
κι ἡ φιλογέλαστη θεὰ στῆς Κύπρος πῆε τὴν Πάφο,
πού ἔχει νὰό της καὶ βωμὸ μοσκολιβανισμένο.

Οἱ Χάρες τήνε λούσανε, μὲ λάδι τὴν ἀλειψαν
ἀθάνατο, πού γιὰ θεῶν κορμιὰ μονάχα τό 'χουν,
καὶ μὲ σκουτιά τὴν ἔντυσαν, πού θάμαζες νὰ βλέπης.

Αὐτὰ ὁ καλὸς τραγουδιστῆς τραγούδαε· κι ὁ Δυσσέας
φραινότανε ἀγρικάντας τα· φραινόntonουσαν κι οἱ ἄλλοι
οἱ Φαίακες οἱ μακρόλαμνοι κι οἱ θαλασσακουσμένοι.

Κι ὁ 'Αλκίνοσ σῆκωσε τοὺς δυό, "Αλιο καὶ Λαοδάμα,
χορὸ νὰ στήσουν μόνοι τους, τί δὲν τοὺς ἔφτανε ἄλλος.

Κι ἐκεῖνοι, σφαῖρα παίρνοντας στὰ χέρια πορφυρένια
καὶ λαμπερή, πού ὁ Πόλυβος τὴν ἔφτιαξε ὁ τεχνίτης,
ὁ ἕνας τὴν ἔριχτε ἀψηλὰ πρὸς τὰ ἰσκιερά τὰ νέφια,
γέροντας πίσω· ἀπὸ τῆ γῆς πετιόταν τότε ὁ ἄλλος,
κι ἀνάερα τὴν ἄρπαζε τὸ χῶμα πρὶν ἀγγίξη.

Κι ἀφοῦ πηδώντας ἔπαιζαν ἐκεῖνοι μὲ τὴ σφαῖρα,
χορὸ τότες ἀρχίσανε στὴ γῆ τὴν πολυθρόφα,
συχνὰ ξαλλάζοντας· πολλὰ, τὰ χέρια κουρταλώντας,
ἀγόρια ἐκεῖ παράστεκαν, κι ἦταν ὁ ἀχὸς μεγάλος.

Τότε ὁ 'Οδυσσεὺς γύρισε καὶ λάλησε τοῦ 'Αλκίνου·

«'Αλκίνο, πρῶτε βασιλιά καὶ τῷ λαῶν καμάρι,
καὶ τὸ καυκιόσουν πὼς αὐτοὶ λαμπροὶ 'ναι χορευτάδες,
κι ἀληθινὰ τὸ δείξανε· τοὺς βλέπω καὶ σασιτίζω. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὰ χάρηκε ὁ ἥρωας ὁ 'Αλκίνοσ,
καὶ στοὺς καλοὺς θαλασσινοὺς τοὺς Φαίακες τότε κρένει·

«'Ακοῦστε με ὅλοι, ὦ προεστοὶ κι ἀρχόντοι τῶν Φαιάκων,
ἀλήθεια γνώση περισσὴ μᾶς δείχνει αὐτὸς ὁ ξένος,
καὶ δῶρα ἄς τὸν φιλέψουμε πού πρέπει σὲ ξένους.
Δώδεκα ἐδῶ τῆ χώρα μας ὀρίζουν βασιλιάδες,
κι ἐγὼ ἄλλος ἕνας, δεκατρεῖς· καθένας ἄς τοῦ φέρη

360

370

380

390

καθάρια καὶ καλόπλυτη χλαμύδα μὲ χιτώνα,
 κι ἀπὸ 'να τάλαντο σωστὸ βαριότιμο χρυσάφι·
 κι ὄλ' ἄς τὰ βάλουμε μαζί γιὰ νὰ τὰ πάρῃ ὁ ξένος
 στὰ χέρια του, καὶ μὲ χαρὰ στὸ δεῖπνο νὰ καθίσῃ.
 Ἄς ἔρθῃ κι ὁ Εὐρύαλος μὲ λόγια καὶ μὲ δῶρο
 νὰ τὸν γλυκάνῃ, τί ἄπρεπα τοῦ 'χε μιλήσει πρῶτα. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὄλοι πρόθυμα συμφώνησαν, καὶ στείλαν
 καθέννας ἓναν κήρυκα τὰ δῶρα νὰ τοὺς φέρῃ.

Κι ὁ Εὐρύαλος σηκώθηκε καὶ ἀλάησέ του κι εἶπε·

400

« Ἀλκίνο, πρῶτε βασιλιά, καὶ τῶν λαῶν καμάρι,
 τὸν ξένο θὰ φιλιώσω ἐγὼ καθὼς μοῦ παραγγέλνεις.
 Αὐτὸ τ' ὀλόχαλκο σπαθὶ μὲ τ' ἀσημένιο χέρι,
 ποὺ ἔχει καὶ νιοπριόνιστο φηκάρι φιλντισένιο,
 θὰ τοῦ τὸ δώσω, δῶρο του νὰ τὸ 'χῃ τιμημένο. »

Εἶπε, καὶ τ' ἀργυρόδετο σπαθὶ τοῦ παραδίνει,
 καὶ ἀλάησέ του κι εἶπε του μὲ φτερωμένα λόγια·

« Γειά σου, πατέρα ξενικέ, βαρὺ κι ἄ σοῦ 'πα λόγο,
 οἱ ἀνέμοι νὰ τὸν πάρουνε, κι οἱ ἀθάνατοι νὰ δώσουν
 νὰ ξαναδῆς τῆ σύγκοιτη, στὸν τόπο σου νὰ φτάσης,
 ποὺ τώρα βασανίζεσαι μακριὰ ἀπὸ τοὺς δικούς σου. »

410

Κι ὁ Ὀδυσσεὺς ὁ γνωστικὸς γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
 « Γειά σου, παιδάκι μου, κι ἐσύ, κι οἱ θεοὶ νὰ σοῦ χαρίζουν
 κάθε καλὸ· καὶ τὸ σπαθὶ ποτὲς νὰ μὴν ποθήσης
 ἐτοῦτο ποὺ μοῦ χάρισε, μιλώντας μου μὲ γλύκα. »

Εἶπε, καὶ τ' ἀργυρόκομπο σπαθὶ κρεμάει στὸν ὦμο.

Ἦσάτσο ὁ ἥλιος ἔγειρε, κι ἦρθαν τὰ ὠραῖα δῶρα,
 ποὺ τὰ 'φερναν οἱ κήρυκες στοῦ Ἀλκίνου τὸ παλάτι.

Οἱ γιοὶ τὰ παραλάβανε τοῦ δοξασμένου Ἀλκίνου,
 καὶ στὸ πλευρὸ τῆς σεβαστῆς μητέρας τ' ἀπιθῶσαν.

420

Τότες πρὸς τ' ἀψηλὰ θρονιά ὁ ἥρωας ὁ Ἀλκίνος
 κίνησε πρῶτος, κι ἦρθανε κι οἱ ἄλλοι καὶ καθίσαν.

Κι ὁ Ἀλκίνος τότε ὁ ἥρωας ἀλάησε τῆς Ἀρήτης·

« Φέρε τὸ πιὸ ξεχωριστὸ σεντούκι μας γυναίκα,
 καὶ βάλε μέσα νιόπλυτη χλαμύδα καὶ χιτώνα.

Κατόπι βάλε χάλκωμα μὲ τὸ νερὸ νὰ βράσῃ,

γιὰ νὰ λουστῇ, καὶ σὰν τὰ δῆ μὲ τάξη ὅλα τὰ δῶρα,

πού οί Φαίακες οί διαλεχτοί τοῦ φέραν ἐδῶ πέρα,
 νά κάμη κέφι τρώγοντας, κι ἀκούγοντας τραγούδι.
 Κι ἐγὼ θά τοῦ χαρίσω αὐτό τ' ὄριο χρυσό ποτήρι,
 νά μέ θυμᾶται ὀλοζωῆς στ' ἀρχοντικό του μέσα,
 στὸ Δία καὶ στοὺς ἄλλοινοὺς ἀθάνατους σά στάζει. »

430

Εἶπε, καὶ στίς κοπέλες τῆς παράγγειλε ἡ Ἀρήτη,
 μέσα τριπόδι ὀλόταχα πᾶς στή φωτιά νά στήσουν.
 Κι αὐτὲς τὸ χαλκωμα ἔστησαν τὸ λουτρικό στή φλόγα,
 καὶ μέσα χύσανε νερό, καὶ κάτου καῖγαν ξύλα.
 Ζώνουν οί φλόγες τὴν κοιλιά, καὶ βράζει τὸ λεβέτι.
 Κι ἡ Ἀρήτη λαμπροκάμωτο σεντούκι γιὰ τὸν ξένο
 φέρνει ἀπομέσα κι ἔστρωσε τὰ ὀριόπλουμα τὰ δῶρα,
 φορέματα καὶ μάλαμα, πού οί Φαίακες τοῦ δῶκαν
 ἔβαλε καὶ χλαμύδα αὐτὴ καὶ διαλεχτὸ χιτῶνα,
 καὶ τότες λόγια φτερωτὰ τοῦ λάλησε καὶ τοῦ εἶπε·

440

« Ἀτός σου δὲς τὸ σκέπασμα, δέσε γερὰ τὸν κόμπο,
 νά μὴ σοῦ τὰ πειράξῃ αὐτὰ κανέννας στὸ ταξίδι,
 στὸ πλοῖο τὸ μαυρόπλευρο πού θά γλυκοκοιμᾶσαι. »

Κι αὐτὰ σὰν ἄκουσε ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας,
 ταιριαζοντας τὸ σκέπασμα γερόδεσε τὸν κόμπο,
 μὲ τέχνη, ὅπως τὸν ἔμαθε ἡ δοξασμένη ἡ Κίρκη.
 Τότες σεμνὴ κελάρισσα τὸν κάλεσε νά σύρη
 πρὸς τὸ λουτρό, κι αὐτὸς ζεστό νερὸ σὰν εἶδε μέσα,
 τὸ χάρηκε, τί νοιάσιμο δὲν εἶχε τὸ κορμί του
 ἀπ' τὸν καιρὸ πού τῆς λαμπρῆς θεᾶς τὸ σπήλιο ἀφήκε,
 πού 'χε κάθε λογῆς καλά, καὶ σὰ θεὸς περνοῦσε.
 Κι οί κόρες σὰν τὸν ἔλουσαν καὶ λάδι τὸν ἀλειψαν,
 τοῦ φόρεσαν ὀριόπλουμη χλαμύδα καὶ χιτῶνα
 καὶ βγαίνοντας ἀπ' τὸ λουτρό ξεκίναε στοὺς λεβέντες
 πού πίνανε. Κι ἡ Ναυσικᾶ μὲ κάλλη θεοσταλμένα,
 κοντὰ στῆς καλοκάμωτης σκεπῆς τὸ στύλο στάθη,
 καὶ θάμαζε κατὰματα τὸν Ὀδυσσεά τηρώντας,
 καὶ μὲ δυὸ λόγια φτερωτὰ τοῦ λάλησε καὶ τοῦ εἶπε·

450

460

« Γειά σου, χαρά σου, ξένε μου, καὶ σὰ βρεθῆς στή γῆς σου
 νά μέ θυμᾶσαι, πού τῆ ζωὴ χρωστᾶς σ' ἐμένα πρώτη. »

Καὶ γύρισε ὁ τετράζυπνος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·

«ὦ Ναυσικᾶ, τοῦ ἀντρώψου τοῦ Ἀλκίνου θυγατέρα,
 νὰ δώσῃ ὁ Δίας ὁ βροντηχτής, ὁ σύγκλιнос τῆς Ἥρας,
 στὴ γῆς μου νὰ ῥθῶ, νὰ χαρῶ τοῦ γυρισμοῦ τῆ μέρα,
 καὶ τότε ὀλοχρονίς ἐγὼ σὰ θεὰ θὰ σὲ δοξάζω,
 ποὺ ἀλήθεια ἐσύ, παρθένα μου, τὴ ζωὴ μου ἔχει σωσμένη.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ θρονιάστηκε σιμὰ στὸ ρήγα Ἀλκίνο.

Καὶ τὸ φαῖ ἐκεῖ μοίραζαν, καὶ τὸ κρασί τους σμίγαν.

470

Ἔφερε τότε ὁ κήρυκας καὶ τὸν τραγουδιστή τους,
 τὸ λατρευτὸ Δημόδοκο, τὸν πολυτιμημένο,
 καταμεσίς τὸν κάθισε τῶν ἄλλων, καὶ σὲ σῦλο
 ἀκούμπησέ τον ἀψηλό. Κι ὁ θεόξυπνος Δυσσέας
 στὸν κήρυκα γυρίζοντας τοῦ μίλησε καὶ τοῦ ἔπε,
 ἀφοῦ ἀπὸ ράχη ἀσπρόδοντου ἀγριόχοιρου κομμάτι
 γεμάτο πάχος τοῦ ἔκοψε, κι ἐμνησκε κι ἄλλο ἀκόμα·

«Νά, κράχτη, τοῦ Δημόδοκου νὰ δώσης γιὰ προσφάγι,
 ποὺ γκαρδιακὰ τὸν χαιρετῶ, κι ἄς εἶμαι καὶ θλιμμένος.

Σ' ὄλον τὸν κόσμον τοὺς τιμοῦν τοὺς ψάλτες οἱ ἀνθρώποι,
 τί ἡ θεία ἡ Μούσα τὰ γλυκὰ τοὺς δίδαξε τραγούδια,
 ἀγάπη πάντα δείχνοντας ξεχωριστὴ σ' ἐτούτους.»

480

Εἶπε, καὶ στοῦ Δημόδοκου τὰ χέρια τὸ ἀπιθώνει
 ὁ κράχτης, καὶ τὸ δέχτηκε χαρούμενος ἐκεῖνος.

Τὰ χέρια τότε ὄλοι ἄπλωναν στὰ καλοφάγια ὀμπρός τους.

Κι ἀπὸ πιετὸ κι ἀπὸ φαῖ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
 τότε εἶπε τοῦ Δημόδοκου ὁ πολὺξυπνος Δυσσέας·

«Ἐσένα ἀπ' ὄλους τοὺς θνητούς, Δημόδοκο, δοξάζω.
 Γιὰ ἡ κόρη τοῦ Δία σ' ἔμαθε ἡ Μούσα, γιὰ κι ὁ Φοῖβος,
 καὶ τὰ δεινὰ τῶν Ἀχαιῶν μὲ τόση τέχνη ψέλνεις,
 τὰ ὅσα πράξαν κι ἔπαθαν καὶ τράβηξαν ἐκεῖνοι·

490

κάν ὁ ἴδιος ἐκεῖ βρέθηκες, κάν τ' ἀκουσες ἀπ' ἄλλους.

Τώρα ἔλα, σὲ ἄλλο πέρασε, καὶ τ' ἄλογο δηγήσου
 τὸ ξύλινο ποῦ ὁ Ἐπειὸς κι ἡ Ἀθηνᾶ σκαρῶσαν,
 καὶ ποῦ μὲ δόλο τό ἔφερε στὸ κάστρο ὁ Ὀδυσσεύς,
 ἄντρες γεμάτο, καὶ μ' αὐτὸ κουρσέψαν τὴν Τρωάδα.

Ἄ μᾶς τὰ δηγήθῃς κι αὐτὰ σωστὰ μὲ τὴ σειρά τους,
 σ' ὄλο τὸν κόσμον τότε ἐγὼ γιὰ πάντα θὰ τὸ κρένω,
 πὼς ὁ θεὸς σοῦ χάρισε τοῦ τραγουδιοῦ τὸ μάγιο.»

Εἶπε, κι αὐτὸς μὲ τὸ θεὸ ἀρχινώντας, τραγουδοῦσε
τὴν ἱστορία πιάνοντας ἐκεῖ πού τῖς σκηνές τους
κάψαν, καὶ μπῆκαν, φύγανε οἱ Ἀργίτες μὲ τὰ πλοῖα,
μ' ἄλλοι τους μείνανε μαζί μὲ τὸν τρανὸ Ὀδυσσεά,
στὴ χώρα τῶν Τρωαδῖτῶν μὲς στ' ἄλογο κρυμμένοι,
τὶ οἱ Τρωαδίτες ἴδιοι τους τὸ τράβηξαν στὸ κάστρο.

500

Τ' ἄλογο στέκονταν ἐκεῖ, κι αὐτοὶ πολλὰ λαλοῦσαν
τριγύρω του· κι ἦτανε τρεῖς οἱ γνῶμες μεταξύ τους·
τὸ κούφιο ξύλο ἦ μὲ γερὸ νὰ σκίσουνε πελέκι,
ἦ νὰ τὸ σύρουν κάτακρα νὰ πέση ἀπὰς στὰ βράχια,
ἦ νὰ τ' ἀφήσουνε ἱερὸ γιὰ τοὺς θεοὺς μνημεῖο·
κι αὐτὸ στὸ τέλος ἔγινε· γιὰτ' ἦτανε τῆς μοίρας,
ἦ χώρα νὰ ξολοθρευτῆ, σὰν παραλάβη μέσα
μεγάλο ξύλινο ἄλογο πού ὅλους τοὺς πρώτους κλειοῦσε
Ἀργίτες, πόφερναν κακὸ καὶ φόνο στοὺς Τρωαδίτες.

510

Κι ἔψελνε πῶς τὴ ρήμαξαν οἱ Ἀχαιοὶ τὴ χώρα,
ἀπὸ τὰ μέσα τὰ βαθιὰ χουμίζοντας τοῦ ἀλόγου.
Κι ἔψελνε πῶς διαγοῦμιζαν ἄλλος ἄλλοῦ τὴ χώρα,
πῶς ὁ Ὀδυσσεάς ξεκίνησε στὸν πύργο τοῦ Δημόφρου
μαζὶ μὲ τὸν ἰσόθεο Μενέλαο σὰν Ἄρης,
κι ἐκεῖ, λέει, ἔπιασε βαριὰ καὶ λυσσασμένη ἀμάχη,
κι ἡ μεγαλόκαρδη Ἀθηναῖα τοῦ χάρισε τὴ νίκη.

520

Αὐτὰ τραγοῦδαε ὁ Ξακουστὸς ὁ φάλτης· κι ὁ Ὀδυσσεάς
ἔλιωνε, καὶ τὰ δάκρυα στὰ μάγουλά του τρέχαν.

Κι ὅπως γυναίκα κλαίγοντας ἀπάνω ἀπ' τὸν καλὸ της,
πού ὀμπρὸς σὲ χώρα καὶ στρατὸ λαβῶθηκε καὶ πέφτει,
νὰ σώση πόλη καὶ στρατὸ ἀπὸ τὴ μαύρη μέρα,
θεωρώντας τον νὰ σπαρταρᾷ στὸ ψυχομαχητό του,
τὸν ἀγκαλιάζει, καὶ πικρὰ μοιρολογάει, κι οἱ ἄλλοι
τὴ ράχη καὶ τοὺς ὤμους της χτυπώντας μὲ κοντάρια,
τὴ σέρνουν ὅπου βάσανα σκλαβιάς τὴν περιμένουν,
κι αὐτῆς πικρὸς ψυχόπονος τὴν ὄψη της μαραίνει·

530

ἔτσι πικρὰ κατέβαιναν τὰ δάκρυα τοῦ Ὀδυσσεά.
Στοὺς ἄλλους κι ἃ δὲ φαίνονταν, μὰ τὰ ἴωθε ὁ Ἀλκίνοσ,
πού ἦταν σιμὰ του, κι ἄκουγε τὸ βαριοστέναγμα του.
Καὶ στοὺς καλοὺς θαλασσινοὺς τοὺς Φαίακες τότε εἶπε·

α' Ακοῦστε με ὄλοι, ὧ προστοὶ κι ἀρχόντοι τῶ Φαίακων·
 ἄς πάψη πιά ὁ Δημόδοκος τῆ βροντερῆ τῆ λύρα,
 τί αὐτὰ πού μᾶς τραγούδησε δὲν τὰ χαρῆκαν ὄλοι.
 Ἄφ' οὗτου ἐδῶ καθίσαμε κι ἄρχισ' ὁ θεῖος ὁ ψάλτης,
 δὲν παύει μὲ παράπονο πικρὸ νὰ κλαίγη ὁ ξένος· 540
 πόνος μεγάλος τὴν ψυχὴ τοῦ θλίβει δίχως ἄλλο.
 Λοιπὸν νὰ πάψη ὁ ψάλτης μας γιὰ νὰ χαιρόμαστε ὄλοι,
 κι ἐμεῖς πού τὸν φιλεύουμε, κι ὁ ξένος, εἶναι κάλλιο·
 τί ὅλα γιὰ χάρη γένηκαν τοῦ σεβαστοῦ μας ξένου,
 πού δῶρα τοῦ χαρίσαμε, καὶ πού τὸν προβοδοῦμε.
 Εἶναι σὰν ἴδιος ἀδερφός ὁ ξένος πού προσπέφτει
 στὸν ἄντρα πού σταλαματιά τοῦ μνήσκει νοῦς ἀκόμα.
 Ὅμως κι ἐσὺ μὴν πολεμᾶς μὲ τέχνες νὰ μᾶς κρύβης
 ὅσα ρωτήξω· φανερά καλύτερ' ἄς τὰ λέμε.
 Πὲς τ' ὄνομα πού σ' ἔκραζαν ἐκεῖ κάτω οἱ γονιοί σου, 550
 κι οἱ ἄλλοι μὲς στὸν τόπο σας, κι ἡ γειτονιά τριγύρω.
 Τὶ δίχως ὄνομα μαθὲς κανένας δὲν ὑπάρχει·
 μιὰ καὶ στὸν κόσμο γεννηθοῦν, κακοί, καλοί, τοὺς βγάζουν
 καὶ τ' ὄνομά τους οἱ γονιοί. Καὶ τὴν πατρίδα πὲς μας,
 τὴ χώρα σου, τὸ δῆμο σου, νὰ νιώσουν τὰ καράβια,
 νὰ βάλουν πλώρη κατακεῖ, ταξίδι σὰ σὲ πάρουν.
 Γιατὶ δὲν ταξιδεύουνε οἱ Φαίαικες μὲ ποδότες,
 μηδ' ἔχουν τὰ καράβια τους τιμόνια, καθὼς τ' ἄλλα,
 παρὰ μονάχα τους τὸ νοῦ μαντεύουνε τοῦ ἀνθρώπου,
 κι ὄλων τις χώρες ξέρουνε καὶ τὰ παχιὰ χωράφια· 560
 κι ὀλόταχα περνοῦν καὶ πᾶν στῆς θάλασσας τὰ πλάτια,
 σὲ ἀντάρα καὶ σὲ σύννεφα κρυμμένα· καὶ δὲν ἔχουν
 κανένα φόβο ἢ νὰ χαθοῦν ἢ νὰ βλαφτοῦν ποτές τους.
 Αὐτὸ ἐγὼ κάποτε ἄκουσα καὶ ξέρω ἀπ' τὸ γονιό μου
 Ναυσίθο, πὼς περίσσια ἐμᾶς ζουλεύει ὁ Ποσειδῶνας,
 πού ὄλους ἐμεῖς ἀπειράχτοι στὴ γῆ τους προβοδάμε.
 Ἢ εἶπε πὼς κάποιον Φαιακινὸν καλόφτιαστο καράβι,
 πού θὰ ῥθῆ ἀπὸ προβόδημα στὰ θαμπερὰ πελάγη,
 θὰ σπάσῃ, καὶ στὴ χώρα μας βουνοῦ θὰ ρίξῃ γύρω.
 Αὐτὰ ῥε ὁ γέρος κι ὁ θεός ἢ θὰ μᾶς τὰ τελέσῃ, 570
 ἢ ἀτέλεστα θὰ μείνουνε, καθὼς αὐτὸς βουλιέται.

Μὰ πές μου τώρα ξάστερα, καὶ ξήγησέ μου κι ἄλλο,
 τοὺς τόπους πού πλανήθηκαν, τίς ξενιτιές πού πήγες,
 τίς χῶρες τίς καλόχτιστες, καὶ ποιοὶ ἔναι οἱ κάτοικοί τους,
 καὶ ποιοὶ τους ἦταν δύσκολοι κι ἄγριοι κι ἀδικοπράχτες,
 καὶ ποιοὶ ἦταν φιλόξενοι, μὲ θεοφοβιὰ στὸ νοῦ τους.
 Πές καὶ γιατί θρηνολογᾶς καὶ κλαῖς μὲς στὴν ψυχὴ σου,
 τῶν Ἀργιτῶνε σὺν ἀκοῦς τὰ πάθια καὶ τοῦ Ἰλίου.
 Αὐτὰ οἱ θεοὶ τὰ κάμανε, καὶ κλῶσαν τῶν ἀνθρώπων
 ξολοθρεμό, νὰ τὰ ἔχουνε οἱ κατοπινοὶ τραγοῦδι. 580
 Ἦ τάχα τοῦ Ἰλίου νὰ ἔπεσε τὰ τείχη συγγενῆς σου,
 γαμπρός ἢ πεθερός; — πού αὐτοὶ πιδ κοντινοὶ περνοῦνε
 ἀπ' τὸ δικό μας ὕστερα τὸ αἷμα καὶ τὴ φύτρα;
 ἢ κάποιος βλάμης ἡκαρδιακὸς καὶ μὲ περίσσια γνώση;
 γιατί πιδ λίγο ἀπ' ἀδερφός αὐτὸς θαρρῶ δὲν εἶναι.»

ΡΑΨΩΔΙΑ Ι

Τότε γυρίζει ὁ τρίξυπνος Δυσσέας καὶ τοῦ κρένει·

«Ἀλκίνο, πρῶτε βασιλιά, καὶ τῷ λαῶν καμάρι,
 καλὸ ἔναι ἀλήθεια τέτοιονε τραγουδιστὴ ν' ἀκοῦμε,
 σὺν πού ἔν' ἐτοῦτος, πού θεοῦ λές κι ἡ φωνὴ του μοιάζει.

Τὶ πιδ χαριτωμένη ἐγὼ ζωὴ δὲν ξέρω κι ἄλλη,
 παρ' ὅταν ὅλος ὁ λαὸς τριγύρω ἀναγαλιιάζῃ,
 καὶ στὰ παλάτια οἱ σῦδειπνοι ἀράδα καθισμένοι
 ἀκοῦνε τὸν τραγουδιστὴ, μὲ τὰ τραπέζια ὀμπρός τους
 γεμάτα κρέας καὶ ψωμί, κι ὁ κεραστὴς σὺν παίρνη
 ἀπ' τὸ κροντήρι τὸ κρασί καὶ χύνη στὰ ποτήρια. 10

Στὸν κόσμον τ' ὀμορφότερο λογιάζω αὐτὸ πῶς εἶναι.

Ὅμως τὰ βαριοστέναχτα δεινά μου νὰ ρωτῆξης
 σοῦ ῥθε λαχάρα, πιδ βαριά γιὰ νὰ στενάζω ἀκόμα.
 Τί πρῶτο νὰ σοῦ δηγηθῶ, καὶ τί στερνό, πού μύρια.
 κακὰ μοῦ δάκανε οἱ θεοὶ πού κατοικοῦν τὰ οὐράνια.
 Καὶ πρῶτα τ' ὄνομά μου ἄς πῶ, κι ἐσεῖς νὰ τὸ γνωρίστε,
 κι ἐγὼ κατόπι, τὸ σκληρὸ τὸ χάρο σὺν ξεφύγω,
 νὰ μείνω πάντα φίλος σας, κι ἄς κατοικῶ μακριὰ σας.

Εἴμ' ὁ Δυσσέας, τοῦ Λαέρτη ὁ γιός, πού ξέρουν ὅλοι οἱ ἀνθρώποι

τοὺς δόλους μου, κι ἡ δόξα μου στὸν οὐρανὸ ἀνεβαίνει. 20
 Καὶ κατοικῶ στὸ λιόλουστο τὸ Θιάκι, ποὺ ἔχει ἀπάνω
 τὸ Νήριτο, τρανὸ βουνὸ ποὺ σειεῖ ἀψηλὰ τὰ φύλλα,
 κι ὀλόγυρα πολλὰ νησιά τό 'να κοντά 'ναι στ' ἄλλο,
 ἢ Σάμη καὶ τὸ Δουλιχίό, κι ἡ Ζάκυνθο ἢ δεντράτη.
 'Ετούτη χάμου ἀπλώνεται στὰ πέλαγα τῆς Δύσης,
 τ' ἄλλα νησιά 'ναι ξέχωρα, στ' ἀνάβλεμμα τοῦ ἡλίου.
 Πέτρες γεμάτο, μὰ καλὸ λεβέντες γιὰ νὰ βγάζη.
 'Ἄλλο ἀπ' τῆ γῆς μου πιὸ γλυκὸ δὲν ξέρω ἐγὼ στὸν κόσμο.
 Μὲ κράτησε κι ἡ Καλυψώ, ἢ θεὰ ἢ χαριτωμένη, 30
 μὲς στῆ σπηλιά της, κι ἄντρας της νὰ γίνω λαχταροῦσε·
 μὲ κράταε στὰ παλάτια της ἢ Κίρκη, ἢ θεὰ τῆς Αἴας,
 ἢ δολοπλέχτρα, κι ἄντρας της νὰ γίνω λαχταροῦσε·
 ὅμως ποτές δὲ γύρισαν αὐτές τὸ νοῦ μου ἐμένα.
 'Ἀπὸ πατρίδα καὶ γονιούς γλυκότερο δὲν ἔχει
 τίποτ' ὁ ἄνθρωπος, κι ἄς ζῆ σὲ πλουτισμένο σπίτι
 γῆς ξενικιάς κι ἀπόμερης, μακριὰ ἀπὸ τοὺς γονιούς του.
 Μὰ τώρα τὸ πολύπαθο ταξίδι ἄς ἱστορήσω,
 ποὺ ὁ μέγας Δίας μοῦ ὄρισε σὰ μίσευα ἀπ' τὴν Τροία.
 'Ἀπὸ τὸ 'Ἰλιο ὁ ἄνεμος στοὺς Κίκονες μὲ πῆρε, 40
 στὴν 'Ἰσμαροῦ ἐκεῖ χάλασα καὶ πολιτεία κι ἀνθρώπους·
 κι ὅσες γυναῖκες πῆραμε καὶ πλούτια ἀπὸ τῆ χώρα,
 σωστά τὰ μοιραστήκαμε, τὸ δίκιο νὰ 'χουν ὅλοι.
 Τότες παρακινούσα ἐγὼ νὰ φύγουμε μὲ βιάση,
 μὰ αὐτοί, μεγάλη ἢ τρέλα τους, δὲ θέλανε ν' ἀκούσουν,
 μόν' πίναν ἄσμιχτο κρασί, καὶ σφάζανε περίσσια
 ἀρνιά, καὶ λοξοπόδαρα στὸ περιγιάλι βόδια.
 Πῆγαν ὥστόσο οἱ Κίκονες καὶ Κίκονες φωνάξαν,
 ποὺ ἀπὸ στεριᾶς γειτόνευαν καὶ ποὺ ἦταν πιότεροί τους, 50
 καὶ πιὸ παλικαράδες τους, καλοὶ νὰ πολεμοῦνε
 ἀπάνω ἀπ' ἄρματα, ἢ πεζοί, σὰν τό 'φερνε ἢ ἀνάγκη.
 Σὰν τ' ἄνθια ἦρθαν τῆς ἀνοιξῆς αὐτοί, καὶ σὰν τὰ φύλλα,
 στὸ χάραμα. Μοῖρα κακὴ τότες 'ἔπεσ' ἀπ' τὸ Δία
 σ' ἐμᾶς τοὺς δύστηχους, πολλὰ γιὰ νὰ μᾶς φέρη πάθια.
 Στῆσαν τὸν πόλεμο ὀμπροστά στὰ γλήγορα καράβια,
 καὶ πέφταν κι ἀπ' τίς δυὸ μεριές τὰ χαλκωτὰ κοντάρια.

Πρωί ὅσο ἦταν, κι ἔπαιρνε τὸ δρόμο τῆς ἡμέρας,
 βασιτόμασταν ἀγνάντια τους, κι ἄς ἦταν πίοτεροί μας.
 Μὰ στῶ βοδιῶν τὸ λύσιμο σάν ἦρθε ὁ Ἥλιος, τότες
 οἱ Κίκονες τοὺς Ἀχαιοὺς πιά τσάκισαν καὶ σπρῶξαν.
 Ἐξὶ ἀπὸ κάθε πλεούμενο χαλκόποδοι συντρόφοι
 σκοτώθηκαν. Οἱ ἄλλοι ἐμεῖς γλιτώσαμε ἀπ' τὸ χάρο.

60

Καὶ σηκωθήκαμε ἀπ' ἐκεῖ βαριόκαρδοι, μὰ πάλε
 καλὰ ποὺ δὲ χαθήκαμε σάν τ' ἄλλα μας τ' ἀδέρφια.
 Καὶ δὲν κινῆσαν τὰ γερτὰ καράβια μας, ὥστόσο
 φωνάξαμε ἀπὸ τρεῖς φορὲς καθένα ἀπ' τοὺς δικούς μας,
 τοὺς δύστυχοις, ποὺ πέσανε ἀπ' τοὺς Κίκονες κομμένοι.

Κι ἔστειλ' ἀπάνω μας Βοριά ὁ Δίας ὁ συννεφάρης,
 κι ἄγρια φουρτοῦνα: σκέπασε τῆ γῆς καὶ τὰ πελάγη
 μὲ νέφια, καὶ κατέβηκε σκοτάδι ἀπ' τὰ οὐράνια.
 Καὶ τὰ καράβια καταμπρὸς χουμίζαν, καὶ τοῦ ἀνέμου
 ἡ μάνητα ἦρθε κι ἔσκισε κομμάτια τὰ πανιά μας.

70

Καὶ κάτου ἐμεῖς τὰ ρίξαμε, χαμὸς νὰ μὴ μᾶς ἔρθη,
 καὶ στῆ στεριά μὲ τὰ κουπιά γοργὰ τραβήξαμε ὄξω.
 Ἐκεῖ παραμονεύαμε δυὸ νύχτες καὶ δυὸ μέρες,
 καὶ τὴν καρδιά μᾶς ἔτρωγε τὸ βάσανο κι ὁ κόπος.

Τὴν τρίτη σὰ μᾶς ἔφερε τῆ μέρα ἡ Χρυσαιγούλα,
 κατάρτια στήνουμε, λευκὰ πανιά τραβᾶμε ἀπάνω,
 καθόμαστε, κι ὁ ἄνεμος μαζὶ μὲ τοὺς ποδότες
 βάλαν τὰ πλοῖα στὸ δρόμο τους. Καὶ τότες θ' ἀξιωνόμου
 στὸν τόπο μου ἄβλαβος νὰ ρθῶ, μὰ τὸ Μαλέα γυρνώντας
 κύμα καὶ ρέμα καὶ Βοριάς μᾶς βγάζουσε ἀπ' τὸ δρόμο,
 καὶ πέρ' ἀπὸ τὰ Κύθηρα στὰ πέλαα μᾶς πετᾶνε.

80

Μέρες ἐννιά μᾶς ἔδερναν οἱ φοβεροὶ οἱ ἀνέμοι
 μὲς στὰ ψαράτα πέλαγα: στίς δέκα στὰ λημέρια
 τῶ Λωτοφάγων ἦρθαμε, ποὺ θρέφονται μὲ τ' ἄνθια.
 Βγήκαμε τότες, καὶ νερὸ σάν πήραμε ἀπὸ βρύση,
 κοντὰ στὰ γοργοκάραβα στρῶσαν φαγὶ οἱ συντρόφοι.
 Σὰ φάγαμε, σάν ἤπιαμε, καὶ φράνθηκε ἡ καρδιά μας,
 συντρόφους τότες ἔστειλα νὰ πᾶνε καὶ νὰ μάθουν
 ποιοὶ ζούσανε σ' αὐτῆ τῆ γῆς σιταροφάγοι ἀνθρώποι,
 καὶ διάλεξα νομάτους δυὸ μὲ κήρυκα μαζὶ τους.

90

Πήγανε τότες, ζύγωσαν τούς Λωτοφάγους άντρες,
και στους συντρόφους μας αύτοι κακό δε μελετουσαν
κανένα, μόν' τούς έδωκαν λωτό ν' απογευτουνε.

Κι όποιος στο στόμα του έβαζε λωτοϋ καρπό μελάτο,
δέν ήθελε πιά μήνυμα νά στείλη ή νά γυρίση,
παρά νά μείνουν θέλανε στη γής τῶ Λωτοφάγων,
λωτό νά τρώνε, γυρισμό πατρίδας λησμονώντας.

Κλαίγανε σάν τούς έφερα με τὸ στανιδὸ στὰ πλοῖα,
και στὰ ζυγά αποκάτωθε τούς έσυρα δεμένους.

Τούς άλλους τότες φώναξα συντρόφους ν' άνεβοϋνε
100 μεμιᾶς στὰ γοργοκάραβα, μὴν τύχη και κανένας
γευτῆ λωτό και γυρισμό πατρίδας λησμονήση.

Κι αύτοι έμπαιναν κι άραδιαστά καθίζανε στους πάγκους,
και τὰ νερά τ' άφρόασπρα με τὰ κουπιὰ βαρουσαν.

Βαριόκαρδοι τραβᾶμε εμπρός, κι έρχόμαστε στὰ μέρη
πού οί δύστροποι κι οί άνομοι Κύκλωπες κατοικοϋνε·

αύτοι πού στους άθάνατους θεούς τ' άφήνουν όλα,
και δε φυτεύουν, μήτε γής οργάνουνε άπατοί τους,

μόν' καθετις άνέσπαρτο κι άνόργωτο φυτρώνει,
110 στάρια, κριθάρια, κλήματα πού δίνουν τὸ κρασί τους
τὸ σταφυλάτο, κι ή βροχή τοϋ Δία τὰ μεγαλώνει.

Βουλές δέν έχουν, σύναξες και νόμους δε γνωρίζουν,
μόνε στῶν άψηλῶν βουνῶν τις άκρες λημεριάζουν,

μέσα σὲ σπήλια ολόβαθα, και ξεχωρα καθένας
κρίνει γυναίκα και παιδιὰ, και δέν ψηφεί τούς άλλους.

Ἄγριονήσι άπλώνεται παρόξω άπ' τὸ λιμάνι,
μήτε κοντὰ μήτε μακριὰ άπ' τῆ χώρα τῶν Κυκλώπων,

δεντρότοπος, κι άγριόγίδα βρίσκουντ' εκεί περίσσια,
τὶ ανθρώπινη πατημασιὰ τῆ ζωῆ δέν τούς ταραίζει,

μήτ' εκεί μπαίνουν κυνηγοί πού σὲ ρουμάνια μέσα
120 με κόπους και με βάσανα σκαλώνουν κορφοβούνια.

Μήτε σκεπάζουνε τῆ γής κοπάδια εκεί κι άλλέρια,
μόνε άσπαρτη κι άνόργωτη κι άπό κατοίκους χήρα
γὰ πάντα είναι, και χαίρουνται τὰ γίδια τῆ βοσκή της.

Τὶ πλοῖα κοκκινόπλωρα οί Κύκλωπες δέν έχουν,
και μαραγκούς νά φτιάνουνε καλόστρωτα καράβια,

καλὰ γιὰ ν' ἀρμενίζουνε καί. νά 'ρχουνται σὲ χῶρες,
καὶ ποὺ μ'αὐτὰ γυρίζοντας γνωρίζονται οἱ ἀνθρώποι·
ἂν τὰ 'χάνε, καλόχτιστο καὶ τὸ νησί τους θά 'ταν.

130

Καλὸ νησί, πῶθ θά 'φερνε στὴν ὥρα τους ἀπ' ἔλα·
δίπλα τοῦ ἀφρόασπρου γιालοῦ λιβάδια ἔχει δροσάτα
καὶ μαλακά, ποὺ ἀθάνατα θά γίνουνταν ἀμπέλια·
ἴσιος κι ὁ τόπος γιὰ ὄργωμα· τὸ στάρι στὸν καιρὸ του
βαθὺ θά τὸ θερίζανε, τ' εἶναι παχὺ τὸ χῶμα.

Καὶ στὸ λιμιώνα τὸν καλὸ μῆτε παράγγι θέλει,
μῆτε νὰ ρίχτης ἄγκουρες, κι οὔτε νὰ δένης πρύμη·
μόνε τραβοῦν τὰ πλοῖα στὴ γῆς οἱ ναῦτες, κι ἀπαντέχου
τὴν ὄρεξη τοῦ ταξιδιοῦ, καὶ πρύμος νὰ φυσήξῃ.

140

Καὶ τρέχει κρούσταλλο νερὸ στοῦ λιμανιοῦ τὴν ἄκρη,
ἀπὸ πηγὴ βαθιάς σπηλιάς, μ' ὀλοτριγύρω λευκές.
'Ἐκεῖ νὰ πιάσουμε ἤρθαμε, καὶ θεὸς μᾶς ὀδηγοῦσε,
μέσα σὲ νύχτα σκοτεινὴ, ποὺ τίποτις δὲ θώρειες·
τὶ καταχνιὰ μᾶς σκέπαζε, καὶ μῆτε τὸ φεγγάρι
τὰ νέφια δὲν τὸ ἀφήνανε στὸν οὐρανὸ νὰ φέγγῃ.

Κανέννας τότες τὸ νησί δὲν μπόρειε νὰ ξανοίξῃ,
καὶ τὰ μακριὰ τὰ κύματα ποὺ πρὸς τὴ γῆς κυλιόνταν
δὲν τὰ 'δαμε, ὥσπου τὰ καλὰ καράβια σέρναμ' ὄξω.

Μαζώξαμε ἔλα τὰ πανιὰ σὰ σύρθηκαν τὰ πλοῖα,
καὶ στ' ἀκρογιάλι βγήκαμε, κι ἐκεῖ μᾶς πῆρε ὁ ὕπνος
προσμένοντας τὴν ὥρια αὐγὴ νὰ ῥθῆ καὶ νὰ μᾶς φέξῃ.

150

Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
καὶ τὸ νησί θαμάζοντας γυρνούσαμε νὰ δοῦμε.

Οἱ νύφες τότες στὰ βουνά, τοῦ Δία οἱ θυγατέρες,
τὰ γίδια ξεκινήσανε, νὰ βροῦν φαγὶ οἱ συντρόφοι.
Γερτὰ δοξάρια καὶ μακριὰ κοντάρια ἀπ' τὰ καράβια
ἀμέσως φέρνουμε, καὶ τρεῖς γενήκαμε παρέες·
χτυπάμε, καὶ μᾶς ἔδωσε ὁ θεὸς λαμπρὸ κυνήγι.

Μ' ἀκολουθοῦσαν δώδεκα καράβια· στὸ καθένα
ὡς ἐννιὰ γίδια πέσανε· σ' ἐμένα ἀφῆκαν δέκα.

160

Ὅλη τὴ μέρα, ὡς τοῦ ἡλιοῦ τὸ γέρμα, καθισμένοι
μὲ κρέας ξεφαντώναμε καὶ μὲ κρασί φλογάτο,
τὶ ἀκόμα βάσταε τὸ κρασί τὸ μαῦρο στὰ καράβια,

πού μάζωξε ὁ καθένας μας πολὺ μὲς στὶς λαγῆνες,
σὰν πήραμε τὴν ἰερὴ τὴ χώρα τῶν Κικόνων.
Καὶ βλέπαμε ἀντικρὺ καπνὸ στὰ μέρη τῶν Κυκλώπων,
κι ἀκούγαμε μαζὶ μ' αὐτοὺς τὰ γιδοπρόβατά τους.

Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλειψε καὶ πλάκωσε σκοτάδι,
νὰ κοιμηθοῦμε γείραμε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.
"Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
καὶ συντυχιὰ τοὺς φώναξα, καὶ σ' ὄλουνοὺς τοὺς εἶπα·

170

« Οἱ ἄλλοι ἐσεῖς νὰ μείνετε, συντρόφοι ἀγαπημένοι·
ἐγὼ μὲ τὸ καράβι μου καὶ τοὺς δικούς μου σέρνω,
νὰ πάω νὰ μάθω τί λογῆς ἀνθρώποι ἐκεῖθε ζοῦνε,
νὰ 'ναι ἄραγες ἀδιάντροποι κι ἄγριοι κι ἀδικοπράχτες,
ἢ τάχα εἶναι φιλόξενοι, μὲ θεοφοβιά στὸ νοῦ τους. »

Καὶ στὸ καράβι ἀνέβηκα, καὶ στοὺς συντρόφους μου εἶπα
νὰ λύσουνε τίς γούμενες καὶ στὸ καράβι νὰ 'μπουν.

Κι αὐτοὶ ἔμπαιναν κι ἀραδιαστὰ καθίζανε στοὺς πάγκους,
καὶ τὰ νερά τ' ἀφρόασπρα μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.

180

Στὸν τόπο σάνε φτάσαμε πού ἀλάργα δὲ βρισκόταν,
βλέπουμε δίπλα στὸ γιαλὸ σπηλιὰ κατὰ τὴν ἄκρη,
δαφνόστεγη, ἀψηλὴ, πού ἀρνιὰ ξενύχτιζαν καὶ γίδια,
κι αὐλὴ μὲ βαθορίζωτα λιθάρια τοιχωμένη
καὶ μ' ἀψηλόφουντα ἰδρυὰ καὶ πεῦκα ὀλοτριγύρω.

"Ἄντρας ἐκεῖ θεόρατος λημέριαζε μονάχος,
πού τὰ κοπάδια του ἔβοσκε σὲ ἀπόμακρα, καὶ μ' ἄλλους
δὲν ἔσμιγε, παρὰ ἐπλεχνε ἀδικιῆς στὴ μοναξιά του.

Τέρας θεόρατο ἦτανε, καὶ μὲ ἄντρα ψωμοφάγο
δὲν ἔμοιαζε, παρὰ ἔμοιαζε δεντράτο κορφοβούνι,
πού μέσα στ' ἀψηλὰ βουνὰ μονάχο ξεχωρίζει.

190

Τότες στοὺς ἄλλους μου ἀκριβοὺς συντρόφους παραγγέλνω
ἐκεῖ νὰ καρτερήσουνε, τὸ πλοῖο γιὰ νὰ φυλάγουν,
κι δώδεκα διαλέγοντας συντρόφους, ἕναν κι ἕναν,
ξεκίνησα μὲ ἀσκὶ τραγιοῦ, καλὸ κρασί γεμάτο.

Μοῦ τὸ 'χε δώσει ὁ Μάρωνας, τοῦ Εὐανθέα ὁ γόνος,
ἱερέας τοῦ 'Απόλλωνα, τῆς "Ισμαρος προστάτη,
πού αὐτόν, γυναῖκα καὶ παιδί διαφέντεψα ἀπὸ σέβας,
τ' εἶχε τοῦ Φοίβου 'Απόλλωνα τὸ φουντωμένο δάσο

200

λημέρι του· καὶ μοῦ ἔφερε μεγάλα δῶρα τότες.
 Μοῦ χάρις' ἑπτὰ τάλαντα χρυσάφι δουλεμένο,
 κροντήρι, ἀσήμε μοναχό, καὶ δώδεκα λαγῆνες
 μοῦ γέμισε ἄσμιχτο κρασί, γλυκὸ πιοτὸ καὶ θεῖο,
 πού δούλος δὲν τὸ γνῶριζε στὸ σπίτι ἢ παρακόρη,
 μόνε ἢ γυναίκα του κι αὐτός, καὶ μιὰ κελάρισσά του.
 Καὶ γιὰ νὰ πιοῦνε τὸ γλυκὸ μαῦρο κρασί, ἓνα μόνο
 ποτήρι σὲ εἴκοσι ἔφτανε μέτρα νερὸ νὰ χύση,
 κι ἀπ' τὸ κροντήρι ἀνέβαινε τὸ μοσκοβολητό του,
 θάμα μονάχο· καὶ κανεὶς νὰ τ' ἀρνηθῆ δὲν μπόρειε.
 Γέμισ' ἀσιλὶ τρανὸ μ' αὐτό, πῆρα μαζὶ καὶ σάκο
 προμήθειες, τὶ ἀπαρχῆς ἐγὼ τὸ μάντεψα στὸ νοῦ μου
 πὼς ἄντρα δύναμη πολλή ζωσμένο θ' ἀνταμῶσω,
 ἄγριο, πού μήτε τὸ σωστὸ μήτε τὸ δίκιο νιώθει.

210

Γλήγορα πᾶμε στὴ σπηλιά, μὰ ἐκεῖ δὲ βρήκαμέ τον,
 παρὰ ἔβροσκε ἔξω στὶς βοσκὲς τὰ πλούσια του κοπάδια.
 Σὰν μπήκαμε, κοιτάζαμε τὸ τί ἔχε μὲς στὸ σπήλιο·
 τὰ τυροβόλια ὀλόγεμα, καὶ μὲς στὶς μάντρες στοίβα
 τ' ἄρνια καὶ γίδια, ξέχωρα κλεισμένο τὸ κάθε εἶδος,
 χώρια τὰ πρωτογέννητα, τὰ μεσιανά, τὰ τρίτα
 καὶ ἄγγειά πού τὰ πλημμύριζε τυρόγαλο· καρδάρια
 καὶ σκάφες, ὅλα διαλεχτά, πού ἄρμεγε γάλα μέσα.
 Τότε οἱ συντρόφοι μοῦ ἔκρεναν καὶ μὲ παρακαλοῦσαν,
 τυριά καὶ γιδοπρόβατα νὰ πάρουμε ἀπ' τὶς μάντρες,
 καὶ στὸ γοργὸ καράβι μας γυρίζοντας μὲ βιάση,
 πὰς σ' ἄρμυρὰ τὰ κύματα νὰ βγοῦμε· κι ἐγὼ τότες
 δὲν ἄκουγα, ἂν καὶ θά ἔτανε πολὺ καλύτερό μας,
 μόνε ἤθελα κι αὐτὸν νὰ δῶ, καὶ δῶρα του νὰ λάβω.
 Μὰ αὐτὸς δὲν ἦταν νὰ φανῆ πρόσχαρος στοὺς συντρόφους.

220

230

Καὶ σὰν ἀνάψαμε φωτιά καὶ κάναμε θυσία,
 πήραμε φάγαμε τυρί, καὶ μέσα καθισμένοι
 προσμέναμε ὥσπου ἀπ' τὴ βοσκὴ ξανάρθε· κουβαλοῦσε
 ξύλα φορτιὸ τρομαχτικὸ, νὰ τὰ ἔχη γιὰ τὸ δεῖπνο.
 Σὰν τὰ ἔριξε μὲς στὴ σπηλιά, βαρὺ σηκῶσαν βρόντο,
 κι ἐμεῖς στὰ μέσα τῆς σπηλιάς φύγαμε φοβισμένοι.
 Μὲς στὴν ἀπλόχωρη σπηλιά τὰ πρόβατα μαζώνει,

- ὄσ' αὐτὸς ἄρμεγε· ὄξωθε τ' ἀρσενικά του ἀφῆκε,
 τράγους, κριάρια, στριμωχτὰ στοῦ αὐλόγυρου τὰ βάθια.
 Σήκωσε τότες κι ἔβαλε θυρόπετρα μεγάλη, 240
 τόσο βαριά, πού εἰκοσιδυὸ δὲ θά 'σωναν ἀμάξια
 τετράτροχα καὶ δυνατὰ ἀπὸ χάμου νὰ τῆ σύρουν.
 Τέτοιο λιθάρι θεόρατο σὰν ἔβαλε στῆ θύρα,
 γάθισε, γίδες ἄρμεξε μαζί καὶ προβατίνες,
 μὲ τάξη, καὶ τῆς καθεμιᾶς σιμὰ ἔβαλε τ' ἄρνι της.
 'Απ' τ' ἄσπρο γάλα τὸ μισὸ κατόπι ξεχωρίζει,
 τὸ πῆζει, καὶ μὲς στὰ πλεχτὰ καλάθια τὸ μαζώνει.
 Τ' ἄλλο μισὸ τὸ φύλαξε μέσα σι' ἀγγειά, νὰ τὸ 'χη
 γιὰ δεῖπνο του σὰν ἤθελε, νὰ παίρνη καὶ νὰ πίνη.
 Καὶ τίς δουλειές του βιαστικά σὰν τέλειωσε, τῆ στιά του 250
 ἄναψε, καί, ὡς μᾶς ξάνοιξε, φωνάζει· «ἜΩ ξένοι, ποιοὶ εἴστε ;
 καὶ ποῦθε ταξιδέψατε τοὺς πελαγίστους δρόμους ;
 Τάχα δουλειὰ σᾶς ἔφερε, ἢ ἐδῶ κι ἐκεῖ πλανιέστε
 στίς θάλασσες, σὰν πειρατὲς πού τριγυρνοῦν καὶ φέρνουν
 μὲ τῆς ζωῆς τους κίντυνο ζημιὰ σὲ ξένον κόσμον ; »
 Εἶπε, κι ἐμᾶς μᾶς ἔκοψε μεμιᾶς τὰ ἥπατά μας
 τὸ μουγκρητό του τὸ βαρὺ κι ἡ ὄψη ἡ γιγαντένια.
 "Ὅμως τοῦ ἀπολογήθηκα κι αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ εἶπα·
 « Ἀπὸ τὴν Τροία ἐρχόμαστε, Ἀχαιοὶ πού μύριοι ἀνέμοι
 μᾶς πέταξαν στῆς θάλασσας τὰ τρίσβαθα τὰ πλάτια. 260
 Πατρίδα θέλαμε, κι ἄλλοῦ μᾶς φέραν ἄλλοι δρόμοι·
 τέτοιο τοῦ Δία στάθηκε τὸ θέλημα κι ἡ γνώμη.
 Καὶ λέμε ἀπ' τοῦ Ἀγαμέμνονα τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα τ' ἄσκερι
 πὼς εἴμαστε, πού ἀκούστηκε στὰ πέρατα τοῦ κόσμου
 μεγάλη χώρα παίρνοντας, πλῆθος λαὸ χαλνώντας.
 Κι ἐμεῖς πού ἐδῶ βρεθήκαμε, προσπέφτουμέ σου τώρα,
 φιλοξενιὰ ἢ καὶ χάρισμα κανένα νὰ μᾶς δώσης,
 σὰν πού σὲ ξένους συνηθοῦν. Σεβάσου, ὦ δυνατέ μου,
 καὶ τοὺς θεοὺς· ἰκέτες σου στεκόμαστε ὀμπροστά σου.
 Ξένους κι ἰκέτες ἀγαπάει ὁ Δίας νὰ διαφεντεῖη 270
 ὁ θεὸς τῶν ξένων τῶν ἱερῶν, πού πάει μαζί τους πάντα. »
 "Ἐστ' εἶπα, κι αὐτὸς ἄξαφνα μὲ κάκια μοῦ ἀντισκόβει·
 « Γιὰ κλούβιος εἶσαι, ὦ ξένη μου, γιὰ μοῦ 'ρθες ἀπὸ πέρα,

καὶ νὰ ψηφῶ μοῦ λὲς θεοὺς καὶ νὰ τοὺς ἔχω φόβον·
τὸ Δία τὸν αἰγιδόσκεπο οἱ Κύκλωπες δὲν ψηφοῦνε,
μῆτε τοὺς ἄλλους τοὺς θεοὺς, τ' εἶμαστ' ἀνώτεροί τους.
Δὲ θὰ μὲ κἀνή ἢ ὄχτηρητα τοῦ Δία νὰ σᾶς ἀφήσω,
ἢ ἐσένα ἢ τοὺς συντρόφους σου, σὰ δὲν τὸ θέλω ἀτός μου.
Λέγε μου ὥστόσο, ποῦ ἄραξες τ' ὠριόφτιαστο καράβι ;
σὲ κάποιαν ἄκρη, ἢ πιὸ κοντά ; τί αὐτὸ νὰ ξέρω θέλω. »

280

Αὐτὰ εἶπε δοκιμάζοντας, μὰ δὲ μὲ γέλαε ἐκεῖνος
ἐμένα τὸν πολύξερο, καὶ τοῦ ἀπαντῶ μὲ δόλο·

«Ὁ τρανταχτῆς μοῦ τσάκισε τὸ πλοῖο, ὁ Ποσειδῶνας,
πετώντας το κατάβραχα σὲ κάβο ἐδῶ τῆς γῆς σας·
οἱ ἀνέμοι ἀπὸ τὰ πέλαγα τὸ σπρώξανε, μὰ ἐποῦτοι
μαζί μ' ἐμένα ξέφυγαν τὸ φοβερὸ τὸ τέλος. »

Εἶπα, μὰ ἀπὸ τὴν κάκισα του μιλιὰ δὲ βγάζει ἐκεῖνος·
μόν' χούμηξε, κι ἀπλώνοντας τὰ χέρια στοὺς συντρόφους,
ἄρπαξε δυό, καὶ σὰ σκυλιὰ κάτου στῆ γῆς τοὺς ρίχτει.
Κυλιοῦνταν χάμου τὰ μυαλά, καὶ μούσκευαν τὸ χῶμα.
Τοὺς πῆρε, τοὺς κομμάτιασε, τοὺς τοίμασε γιὰ δεῖπνο,
καὶ σὰ λιοντάρι τοῦ βουνοῦ τοὺς τρώει χωρὶς ν' ἀφήση
σπλάγχο, ψαχνό, γιὰ κόκαλο γεμάτο ἀπὸ μεδούλι.
Κι ἐμεῖς στὸ Δία κλαίγοντας σηκώναμε τὰ χέρια,
τέτοια καμώματα φριχτὰ θωρώντας σαστισμένοι.

290

Κι ὁ Κύκλωπας τῆ διάπλατη σὰ γέμισε κοιλιὰ του,
κρέατ' ἀνθρώπου τρώγοντας καὶ γάλα ἀγνὸ ρουφώντας,
μὲς στῆ σπηλιὰ ξαπλώθηκε σιμὰ στὰ πρόβατά του.
Τότες ἐγὼ στοχάστηκα μὲς στὴν τρανὴ ψυχὴ μου,
νὰ πάω κοντά, τὸ κοφτερὸ σπαθὶ μου νὰ τραβήξω,
καὶ νὰ τὸ μπήξω ὀλοῖσα στὰ στήθια, ἐκεῖ ποῦ ὁ φράχτης
βαστάζει τὸ σικῶτι, ἀφοῦ τὸν ψάξω μὲ τὰ χέρια.

300

Μοῦ ᾄθε ὅμως ἄλλος στοχασμός, κι εἶπα ὄχι· τί μαζί του
κι ἐμεῖς θένα χανόμεσταν, τὸ βράχο μὴ μπορώντας
τὸ θεόρατο νὰ σπρώξουμε, ποῦ ἔβαλε αὐτὸς στῆ θύρα.
Καὶ στεναχτὰ προσμέναμε τῆ θεῖα αὐγὴ νὰ φέξη.

Σὰ φάνη ἢ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
φωτιὰ ἀναψε καὶ τίς παχιές ἄρμεγε προβατίνες,
μὲ τάξη, καὶ τῆς καθεμιάς σιμὰ ἔβαζε τ' ἀρνὶ τῆς.

- Και τις δουλειές τοῦ σπήλιου του σάν τέλειωσε με βιάση
 ἀρπάζει πάλε δυὸ μαζί, καὶ γέμα του τοὺς κάνει. 310
 Ἄπο τῆ θύρα τὸν τρανὸ τότες σηκώνει βράχο,
 κι ὄξω ἀπ' τὸ σπήλιο τὰ παχιά σάν πῆρε πρόβατά του,
 τὸν ξαναθέτει, σκέπασμα σὰ νὰ ἔταν σαῖτοθήκης.
 Σφυρίζοντας ὁ Κύκλωπας ἀνέβαζε στὰ ὄρη
 τὰ πρόβατα· κι ἐγὼ στὸ νοῦ σκέδιο ὀχτρικὸ ζητοῦσα
 νὰ γδικιωθῶ, κι ἡ Ἄθηνᾶ νὰ μοῦ χαρίση δόξα.
 Καὶ νὰ, ποιὰ γνώμη φάνηκε καλύτερη στὸ νοῦ μου.
 Μεγάλο χλωροκούτσουρο χάμου ἦτανε στὴ μάντρα,
 ἐλιά, ποὺ ἐκεῖνος τό ἴκοψε, σάν ξεραθῆ νὰ τό ἔχη 320
 ραβδί του· καὶ μᾶς φάνηκε, τηρώντας το, μεγάλο
 ὅσο κατάρτι καραβιοῦ τῶν εἴκοσι κουπιῶνε,
 ἀπ' τὰ πλατιά τὰ φορτηγὰ ποὺ στὰ πελάγη τρέχουν.
 Τόσο τρανὸ φαινότανε στὸ μάκρος καὶ στὸ πάχος.
 Παίρνω καὶ κόβω ὡς μιὰν ὄργιᾶ κομματί ἀπὸ τὸ ξύλο,
 καὶ νὰ τὸ πελεκήσουνε προστάζω τοὺς συντρόφους·
 κι αὐτοὶ τὸ σιάξαν· τότε ἔγὼ στὴν ἄκρη τὸ μυτώνω,
 καὶ σάν τὸ καλοπύρωσα με τῆς φωτιᾶς τὴ φλόγα,
 τὸ ἀπίθωσα καὶ τό ἔκρυψα στὴν κοπριά ἀποκάτου,
 ποὺ κείτονταν ἀμέτρητη στοίβα παντοῦ στὸ σπήλιο. 330
 Καὶ λέω στοὺς συντρόφους μου νὰ ρίξουν κλῆρο, ποιὸί τους
 μαζί μου θὰ κοτήσουνε νὰ πάρουν νὰ τοῦ μπῆξουν
 μέσα στὸ μάτι τὸ λαστό, καθὼς τὸν πάρη ὁ ὕπνος.
 Βγῆχαν ἐκεῖνοι ποὺ κι ἐγὼ ποθοῦσα νὰ διαλέξω·
 τέσσερεις βγήκανε, κι ἐγὼ πέμπτος μαζί τους ἤμουν.
 Σὰ βράδιασε, ἦρθε φέρνοντας τ' ὀριόμαλλο κοπάδι,
 κι ἔβαλε μέσα τὰ παχιά τὰ πρόβατα στὸ σπήλιο,
 ὅλα, χωρὶς κανένα τους στὴν ὄξω αὐλὴ ν' ἀφήση.
 Ἦ κάτι ἀτός του νὰ ἴνωσε, ἦ θεὸς τότε φωτοῦσε.
 Σήκωσε τότες κι ἔβαλε τὴν πέτρα τὴ μεγάλη, 340
 καὶ γίδες κάθισε ἄρμεξε μαζί καὶ προβατίνες,
 με τάξη, καὶ τῆς καθεμιᾶς σιμὰ ἔβαλε τ' ἀρνὶ της.
 Καὶ τις δουλειές τοῦ σπήλιου του σάν τέλειωσε με βιάση,
 ἀρπάζει πάλε δυὸ μαζί καὶ δεῖπνο του τοὺς κάνει.
 Τότες ἐγὼ τὸν Κύκλωπα σιμώνω καὶ τοῦ κρένω,

μ' ἓνα καρδάρι ὀλόγεμο μαῦρο κρασί στα χέρια·

« Νά, πάρε, πιές, ὦ Κύκλωπα, πού τρῶς ἀνθρώπου κρέας,
νὰ δῆς πιότη πού φύλαγα κρυμμένο στό καράβι
σου τό 'φερα γιά στάξιμο, ἴσως καί δείξης σπλάχνια,
καί πίσω στείλης με, μὰ ἐσύ λυσσᾶς καί δὲ χορταίνεις. 350
Καί ποιός ἀπ' τοὺς πολλοὺς θνητοὺς, σκληρέ, θὰ ξαναρχόταν
ἐδῶ, κατόπι ἀπ' τ' ἄνομα καμώματά σου ἐδαῦτα ; »

Εἶπα, κι ἐκεῖνος μὲ ὄρεξη τὸ παίρνει καί τὸ πίνει,
καί τόσο τὸ γλυκάθηκε, πού δεύτερο γυρεύει·

« Φέρε μου κι ἄλλο πρόθυμα, πές μου καί τ' ὄνομά σου,
νὰ σέ φιλέψω δῶρο ἐγώ, πού νὰ τὸ καμαρώνης.
Δίνει κι ἐδῶ στοὺς Κύκλωπες ἢ πλούσια γῆς σταφύλια
ζουμί γεμάτα, πού ἡ Βροχὴ τοῦ Δία τὰ ὀριμάζει·
μὰ εἶναι τῆς ἀμβροσίας αὐτὸ καί τοῦ νεχτάρου στάμα. » 360

Εἶπε, κι ἐγὼ ἀπ' τὸ φλογερὸ κρασί ξανάδωσά του·
τρεῖς τότε κέρασα φορές, καί τρεῖς τό 'πιδε ὁ χαμένος.
Καί τὸ κρασί στοῦ Κύκλωπα τὰ φρένα σάνε μπῆκε,
τότες μὲ λόγια μαλακά τοῦ μίλησα καί τοῦ 'πα·

« Κύκλωπα, τ' ὄνομά μου θές ; 'Εγὼ σ' τὸ φανερώνω·
κι ἐσύ τὸ δῶρο πού ἔταξες νὰ μὲ φιλέψης τώρα.
Κανένας ὄνομα ἔχω ἐγώ· Κανένα μὲ φωνάζουν
κι ἡ μάνα μου κι ὁ κύρης μου, κι οἱ ἄλλοι μου οἱ συντρόφοι. »

Ἔτσ' εἶπα, κι αὐτὸς ἄξαφνα μὲ κάκια ἀπολογιέται·
« Καί τὸν Κανέναν ὕστερα ἀπ' τοὺς ἄλλους τοὺς συντρόφους
θὰ φάω ἐγώ· μὰ πρῶτα αὐτοὺς· τὸ δῶρο σου αὐτὸ θὰ 'ναι. » 370

Εἶπε, καί στρώθη ἀνάσκελα πεσμένος, τὸ χοντρό του
τὸ σβέρκο πλάγι γέρνοντας καθὼς κειτόνταν, κι ὕπνος
τὸν πῆρε ἀκαταπόνετος, κι ἀπ' τὸ λαιμό του βγαῖναν
κρασιά κι ἀνθρώπινες μπουκιές, πού ξέρναε μεθυσμένος.

Ἔχωσα τότες τὸ δαυλὸ στὴν ἀναμμένη στάχτη
νὰ πυρωθῆ, καί γκάρδιωνα μὲ λόγια τοὺς συντρόφους,
μὴν τύχη καί κανένας τους δειλιάση καί δὲν ἔρθη.

Ἔτσι ἄρχιζε τὸ λιόξυλο νὰ καίη, χλωρὸ κι ἄν ἦταν,
καί σπιθοβόλαε κόκκινο, ἀπ' τῆ φωτιά τὸ σέρνω.

Ἄλόγουρα στεκόντανε οἱ συντρόφοι μου, καί θάρρος 380
μεγάλο κάποιος στὴν ψυχὴ θεὸς μᾶς εἶχε βάλει.

Πῆραν αὐτοὶ τὸ σουβλερὸ τὸ λιόξυλο στὰ χέρια,
τὸ μπήξανε στὸ μάτι του, κι ἐγὼ ἀπὸ πάνω τότες
τὸ στριφογύριζα καθὼς ὁ ξυλουργὸς τρυπάνι
στριφογυρνᾷ σὲ карабиου̇ δοκάρι, κι ἀποκάτου
τραβᾷν οἱ ἄλλοι ἀπὸ τὶς δυὸ τὶς ἄκρες τὸ δεμένο
λουρί· καὶ τὸ κουνουῖν γοργά, καὶ δὸς του αὐτὸ γυρίζει·
παρόμοια τὸ δαυλὸ κι ἐμεῖς τὸν πυρωμένο μέσα
στὸ μάτι του γυρνούσαμε, κι ἔτρεχε γύρω τὸ αἷμα.
Τὸ μάτι καίγουνταν, κι ὁ ἀχνὸς ματόφυλλα καὶ φρύδια
καψάλιζε, κι οἱ ρίζες τους ἀπὸ τὴν πύρα τρίζαν.

390

Πῶς ὅταν τὸ σκεπάρνι του γιὰ τὸ τρανὸ πελέκι
χώνει στὸ κρῦο νερὸ χαλκιάς, χοχλοβουτίζει ἐκεῖνο,
σκληραίνοντας καὶ δύναμη στὸ σίδηρο γεννώντας,
ἔτσι τὸ μάτι τσίριζε στὸ λιόξυλο τριγύρω.

Μούγκριζ' ἐκεῖνος φοβερά, κι ἀχολογοῦσε ὁ βράχος,
καὶ φεύγαμ' ἐμεῖς τρέμοντας σὰν ἔσυρε ἀπ' τὸ μάτι
τὸ λιόξυλο μὲ τὰ αἵματα βαμμένο πέρα ὡς πέρα.
Τὸ πέταξε ἀπ' τὰ χέρια του τρελὸς ἀπὸ τὸν πόνο,
καὶ χούγιαξε φωνάζοντας τοὺς Κύκλωπες νὰ ρθοῦνε
ἀπ' τὶς σπηλιές πού φώλιαζαν πὰς στ' ἄγρια κορφοβούνια.

400

Κι ἐκεῖνοι ἀκοῦσαν τὸν ἀχό, καὶ δῶθε κεῖθε ἐρχόνταν,
κι ἔξω ἀπ' τὸ σπήλιο στέκοντας ρωτοῦσαν τί παθαίνει·

« Τί κακὸ σοῦ ῥθε κι ἔτσι δά, Πολύφημε, φωνάζεις,
μέσα σὲ νύχτα ἀθάνατη, καὶ μᾶς χαλνᾷς τὸν ὕπνο ;

Ἦ παίρνει σου τὰ πρόβατα κάποιος θνητὸς μὲ ζόρι,
ἢ σὲ σκοτώνει αὐτὸς μαθὲς μὲ δύναμη ἢ μὲ δόλο ; »

Κι ὁ δυνατὸς Πολύφημος μέσαθε κράζει· « ὦ φίλοι,
μὲ δόλο, ὄχι μὲ δύναμη· Κανένas ὁ φονιάς μου. »

Κι αὐτοὶ τοῦ ἀπολογήθησαν μὲ λόγια φτερωμένα·

« Κανένas σά δὲ σ' ἄγγιξε καὶ μόνος σου σὰν εἶσαι,
κακὸ πού ὁ Δίας ὁ τρανὸς σοῦ στέλνει, δὲν ξεφεύγεις.

410

Μόν' κάλεσε τὸν κύρη σου, τὸ ρήγα Ποσειδῶνα. »

Εἶπανε, κι ἔφυγαν· κι ἐγὼ στὰ μέσα μου χαιρόμουν,
πού τ' ὄνομα τοὺς γέλασε, κι ἡ περισσή μου γνώση.

Κι ὁ Κύκλωπας στενάζοντας ἀπ' τὸ βαρὺ τὸν πόνο,
ψάχνει καὶ πάει ὡς τὴν μπασιά καὶ τὸ λιθάρι σέρνει·

καὶ κάθισε στὴ θύρα ὀμπρός, ἀπλώνοντας τὰ χέρια,
κάποιον νὰ πιάσῃ ἂν ἔβγαινε στ' ἄρνια κρυμμένος μέσα.

Τόσο ἄμυαλος πὼς ἤμουνα τὸ θάρρεψε στὸ νοῦ του.

Ὡς τόσο ἐγὼ τρόπο σωστὸ ζητοῦσα γιὰ νὰ φέρω
κακοῦ θανάτου γλιτωμὸ σὲ μένα καὶ στοὺς ἄλλους,
καὶ δόλους ἐπλεχνα πολλοὺς γιὰ χάρη τῆς ζωῆς μας,
γιατὶ μεγάλη συφορά μᾶς τριγυροῦσε τότες.

Καὶ νά, ποιά γνώμη φάνηκε ἢ καλύτερη στὸ νοῦ μου.

Εἶχε κριάρια ἐκεῖ παχιά, πυκνόμαλλα, μεγάλα,
ῶραῖα, καὶ πού μαύριζε ἢ προβιά τους σὰ γιοφύλλι·
αὐτὰ σιγὰ μὲ λυγαριὲς καλοστριμμένες δένω,
πού ὁ Κύκλωπας γιὰ στρῶμα του τίς εἶχε ὁ θεομπαίχτης,

ὄλ' ἀπὸ τρία· τὸ ἕμισιανὸ μ' ἔν' ἄντρα φορτωμένο,
καὶ τ' ἄλλα ἀπὸ τίς δυὸ μεριὲς νὰ τότε διαφεντεύουν·
ἔτσι τὰ κάθε τρία ἄρνια κι ἓνα ἄντρα κουβαλοῦσαν.

Πιάνω κι ἐγὼ τὸ πιὸ λαμπρὸ κριάρι ἀπὸ τὴ ράχη,
καὶ στὴν κοιλιὰ του χαμηλὰ τὴ μαλλιάρη κρεμιέμαι,
ἀπ' τ' ὠριο του μαλλὶ σφιχτὰ καὶ δυνατὰ πιασμένως.
Ἐκεῖ βαριαστενάζαμε προσμένοντας νὰ φέξῃ.

Κι ἡ ροδοδάχτυλη ἢ Αὐγὴ σὰ φάνηκε ἀπ' τὰ σκότη,
πρὸς τὴ βοσκὴ χουμῆξαν τ' ἄρσενικὰ κοπάδι,
κι ἀνάρμεγα βογγοῦσανε τὰ θηλυκὰ στὶς μάντρες,
τὶ σκάζαν τὰ μαστάρια τους· κι αὐτὸς τυραννισμένος
ἀπὸ τοὺς πόνους, ἔψαχνε τίς ράχες τῶν προβάτων
ὀρθὰ καθὼς στεκόντανε· μὴ νιώθοντας ὁ κλοῦβιος
πὼς ὅλοι στὰ μαλλάτα τους τὰ στήθια ἦταν δεμένοι.

Προβάλλει ἀπ' ὅλα πιὸ στερνὸ στὴ θύρα τὸ κριάρι,
μ' ἐμένα τὸν παμπόνηρο καὶ τὸ μαλλὶ φορτιό του.
Καὶ ψάχνοντάς το ὁ δυνατὸς Πολύφημος τοῦ κρένει·

«Κριάρι μου καλό, γιατί στερνὸ ἀπ' τὸ σπήλιο βγαίνεις,
ἐσὺ πού δὲν ἀπόμνησκες ποτὲς ἀπ' τ' ἄλλα πῖσω,
μόν' πρῶτο τοὺς χλωροὺς ἀνθοὺς τοῦ γρασιδιοῦ νὰ κόψῃς

πηλάλας, καὶ στὶς ρεματιὲς ροβόλας πάντα πρῶτο,
καὶ νά ῥθης πρῶτο τὸ βραδὺ βιαζόσουνα στὴ μάντρα ;
καὶ τώρα μοῦ ῥχεσαι στερνό· γιὰ τάχα τοῦ κυροῦ σου
κι ἐσὺ τὸ μάτι λαχταρεῖς, πού μὲ κακοὺς συντρόφους

420

430

440

450

μου τό 'βγαλε, σά ζάλισε μέ τό κρασί τό νοῦ μου,
καταραμένος ἄνθρωπος, ἐκεῖνος ὁ Κανένας,
πού ἐγώ θαρρῶ ἀπό θάνατο κακὸ δὲ θά γλιτώσῃ.
Ἄν εἶχες γνώμη ὅπως ἐγώ καὶ μιλησιὰ σοῦ ῥχόταν,
γιὰ νὰ μοῦ πῆς ποῦ κρύβεται καὶ δὲν τὸν φτάνει ἡ ὀργή μου,
ἐδῶ κι ἐκεῖ θά σκόρπαγαν σκασμένα τὰ μυαλά του
στο σπήλιο χάμου, καὶ μικρὴ θά 'χε ἡ ψυχὴ μου ἀνάσα
ἀπ' τὰ δεινὰ πού ὁ ἄτιμος Κανένας μοῦ ἔχει φέρει. »

460

Αὐτὰ σὰν εἶπε, τό ὀσπρωξε καταόζω τό κριάρι.

Κι ἀπ' τῆ σπηλιά ἄμα βγήκαμε κι ἀπ' τῆς αὐλῆς τό γύρο,
ξελύθηκα, καὶ ξέλυσα κατόπι καὶ τοὺς ἄλλους,
κι ἀπ' τὰ λιγνόποδα τ' ἄρνιὰ, πού ξύγγι ἦταν γεμάτα,
πολλὰ στο δρόμο ἀρπάζοντας γυρνοῦμε στο καράβι.

Χαρῆκαν σὰ μᾶς εἶδανε τοῦ караβιοῦ οἱ συντρόφοι,
ἐμᾶς πού ξεγλιτώσαμε· τοὺς ἄλλους τοὺς θρηνοῦσαν.

Κι εὐτὺς ἐγώ τοὺς ἔγνεψα ν' ἀφήσουνε τίς κλάψες,
καὶ πρόσταξα τὰ ὠριόμαλλα τ' ἄρνιὰ μεμιάς νὰ ρίξουν
στο πλοῖο, καὶ πρὸς τ' ἄρμυρὰ τὰ πέλαα νὰ τραβήξουν.

470

Καὶ μέσα εὐτὺς μπῆκαν αὐτοί, καθίσανε στοὺς πάγκους,
καὶ τὸν ἀστραφτερὸ γιαλὸ μέ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.

Σὰν ἤμασταν ὅσο μακριὰ μπόρειε ἡ φωνὴ νὰ φτάσῃ,
τότες ἐγώ τοῦ Κύκλωπα πειραχτικὰ φωνάζω·

« Δὲ σοῦ 'ταν, Κύκλωπα, γραφτό, δειλοῦ θνητοῦ συντρόφους
νὰ φᾶς μὲς στὴ βαθιὰ σπηλιά μέ τόση ἀγριοσύνη.

Μόνε γραφτό 'ταν τὰ ἔργα σου τὰ μαῦρα νὰ σὲ βροῦνε,
πού δὲ φοβήθηκες, σκληρέ, στὴ στέγη σου τοὺς ξένους
νὰ φᾶς, κι ὁ Δίας κι οἱ θεοὶ σοῦ τὰ πλερῶσαν τώρα. »

480

Εἶπα, κι ἐκεῖνου χόλιασε περσότερο ἡ ψυχὴ του,
καὶ ξεκολώνοντας τὴν κορφή τρανοῦ βουνοῦ, τὴν παίρνει
κι ὀμπρὸς στο μελανόπλωρο καράβι τὴν τινάζει·

[καὶ κόντεψε τοῦ τιμονιοῦ τὴν ἄκρη νὰ βαρέσῃ].

Κι ἡ θάλασσα τρικύμισε σὰν ἤρθε κάτω ἡ πέτρα·

κι εὐτὺς τὸ κύμα τράβηξε στὰ πίσω τὸ καράβι,
φουσκοκεριά ἀπ' τὸ πέλαγο, κι ὡς τὴ στεριά τὸ φέρνει.

Μὰ ἐγώ κοντὰρι ἀρπάζοντας μακρὺ τό ὀσπρωξα ἀλάργα,
καὶ στοὺς συντρόφους ἔγνεψα μέ τὸ κεφάλι ἀμέσως,

προστάζοντας νὰ πιάσουνε κουπί γιὰ νὰ σωθοῦμε,
 ἀπ' τὸ χαμό· καὶ στὸ κουπί μεμιάς αὐτοὶ ριχτήκαν.
 Στὴ θάλασσα ὅμως διάστημα σὰ βγήκαμε ἄλλο τόσο,
 ἐγὼ ἄλλη μιὰ τοῦ φώναξα τοῦ Κύκλωπα, ἂν κι οἱ ἄλλοι
 μὲ λόγια παρακαλεστὰ μὲ μπόδιζαν καὶ κρέναν·

490

« Τέτοιον ἀγριάνθρωπο τί θές, καημένε, κι ἐρεθίζεις ;
 πού μιὰ του μοναχὴ πετριά μᾶς γύρισε τὸ πλοῖο
 κατὰ στεριᾶς καὶ λέγαμε πὼς ἦρθε πιά ὁ χαμός μας.
 Κι ἀνίσως τότες ἄκουγε λαλιὰ γιὰ φωνητό μας,
 κοιμάτια θὰ μᾶς ἔκανε κεφάλια καὶ καρᾶβι,
 μὲ κάποια του χοντρόπετρα· τόσο μακριὰ τίς ρίχτει. »

Εἶπαν, μὰ ἐγὼ ὁ τρανόψυχος δὲν ἤθελα ν' ἀκούσω,
 μόν' ἄλλη μιὰ τοῦ φώναξα μὲ χολιασμένα σπλάχνα·

500

« Κύκλωπα, ἂν ἄνθρωπος θνητὸς κανένας σὲ ρωτήξῃ
 πῶς ἔτυχε τὸ μάτι σου κακοτυφλιά νὰ πάθῃ,
 τὸ ἔχει τυφλώσει νὰ τοὺς πῆς ὁ κουρσευτὴς Δυσσεάς,
 τοῦ Λαέρτη ὁ γιός, ποὺ βρίσκεται στὸ Θιάκι ἢ κατοικιά του. »

Αὐτὰ εἶπα, καὶ μουγκρίζοντας ἀπολογήθη ἐκεῖνος·
 « Ἄλλε, γιὰ δὲς πῶς τὰ παλιὰ μαντέματα μοῦ βγήκαν.

Ἦταν ἐδῶ προφήτης μας παράξιος καὶ μεγάλος,
 ὁ Τήλεμος τοῦ Εὐρύμου ὁ γιός, στὴ μαντοσύνη πρῶτος,
 ποὺ γέρασε μαντεύοντας στὴ χώρα τῶν Κυκλώπων·
 αὐτὰ ὅλα ἐκεῖος μοῦ τὰ ἔλεγε πὼς θὰ γενοῦν μιὰ μέρα,
 καὶ πὼς θὰ χάσω ἐγὼ τὸ φῶς ἀπ' τοῦ Ὀδυσσεά τὰ χέρια.

510

Μὰ πάντα ἐγὼ φαντάζομουν κάποιον τρανὸ λεβέντη,
 πὼς θὰ ῥθῃ ἐδῶ μὲ δύναμη μεγάλη ἄρματωμένος.

Κι ἄξαφνα τώρα ἓνας μικρὸς καὶ τιποτένιος νάνος,
 δαμάζοντάς με μὲ κρασί τὸ μάτι μου στραβώνει.

Μὰ ἔλα, Ὀδυσσεά, γύρνα ἐδῶ, νὰ σὲ ξενοφιλέψω,
 καὶ νὰ σοῦ κάμω προβοδὸ τὸ θεὸ τὸν κοσμοσειστή·
 γιὰτ' εἶμαι ἐκεῖνου ἐγὼ παιδί, καὶ κύρης μου παινιέται.

Καὶ θὰ μὲ γιάνῃ ἂν θέλῃ, αὐτός, κι ὄχι ἄλλος μὲς στὸν κόσμον,
 μήτε θεὸς μακαριστός, μήτε θνητὸς κανένας. »

520

Εἶπε, κι ἐγὼ ἀποκρίθηκα· « Μακάρι νὰ δυνόμουν
 νὰ σὲ στερῆσω ἀπὸ ψυχὴ κι ἀπὸ ζωὴ, καὶ μέσα
 στὰ μαῦρα λημεριάσματα νὰ σὲ γκρεμίσω τοῦ Ἄδη,

νά μὴν μπορῆ τὸ μάτι σου ν' ἀνοίξη μήτε ὁ Σείσθης.»

Εἶπα, κι αὐτὸς δεήθηκε στὸ μέγα Ποσειδῶνα,
ἀπλώνοντας τὰ χέρια του στὰ ὀλόαστρα τὰ οὐράνια·

«Ἦὼ Ποσειδῶνα, βασταχτὴ τῆς γῆς, καὶ μαυροχῆτη,
συνάκουσέ με, ἂν σοῦ εἶμαι γιός, καὶ κύρης μου ἂν παινιέσαι·
κάμε ὁ Δυσσέας ὁ κουρσευτὴς νὰ μὴ γυρίσῃ πίσω,
[τοῦ Λαέρτη ὁ γιός, ποῦ βρίσκεται στὸ Θιάκι ἢ κατοικιά του].

Κι ἂν εἶν' τῆς μοίρας του γραφτὸ νὰ δῆ τοὺς ποθητοὺς του,
τὸ σπίτι τὸ καλόχτιστο καὶ τὴν πατρίδα ἐκεῖνος,
ἄς κακοφτάσῃ ἀργά, χωρὶς κανένα σύντροφό του,
μὲ ξένο πλοῖο, καὶ συφορὲς νὰ βρῆ στὸ σπιτικό του.»

Εἶπε, καὶ τὸν συνάκουσε ὁ θεὸς ὁ μαυροχῆτης.

Καὶ τότες πῶ θεόρατη ξανασηκῶνει πέτρα,
στριφογυρνᾷ τὴν, καὶ μὲ ὀρμὴ τὴ ρίχτει γιγαντένια,
καὶ πίσω ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι τὴν τινάζει,
καὶ κόντεψε τοῦ τιμονιοῦ τὴν ἄκρην νὰ βαρέσῃ.

Κι ἡ θάλασσα τρικύμισε σὰν ἤρθε κάτω ἡ πέτρα,
[κι ἤρθε τὸ κύμα κι ἐσπρωξε πέρα ἀπ' τὴ γῆς τὸ πλοῖο].

Καὶ στὸ νησί σὰ φτάσαμε ποῦ τ' ἄλλα μας καράβια
τὰ καλοσκάρωτα ἔμνησκαν, καὶ ποῦ οἱ συντρόφοι γύρω
καθόντανε καὶ κλαίγουνταν προσμένοντάς μας πάντα,
ἴσια στὸν ἄμμο σύραμε καὶ ἀράξαμε τὸ πλοῖο,
καὶ τότες βγήκαμε κι ἐμεῖς ἀπάνω στ' ἀερογιάλι.

Καὶ φέροντας τὰ πρόβατα τοῦ Κύκλωπα ἀπ' τὸ πλοῖο,
τὰ μοιραστήκαμε, μὴ βγῆ κανεὶς ἀδικημένος.
Μὰ στῶν ἀρνιῶν τὸ μοίρασμα μοῦ δώσανε οἱ λεβέντες

καὶ τὸ κριάρι ξέχωρα· καὶ τό 'σφαξα στὸν ἄμμο,
τοῦ Δία τοῦ μαυρονέφελου, ποῦ εἶν' ὄλων βασιλέας,
καὶ τὰ μεριά τοῦ πρόσφερα· μὰ ἐκεῖνος ἀψηφοῦσε
θυσιές, καὶ λογάριάζε τὰ πλοῖα μας ν' ἀφανίσῃ
τὰ καλοσκάρωτα, μαζί μὲ τοὺς καλοὺς συντρόφους.

Ἐκεῖ λοιπὸν καθόμασταν ὅλημερα ὡς τὸ γέμμα,
μὲ κρέατα καὶ μὲ κρασί γλυκὸ φαγοποτώντας.

Κι ὁ ἥλιος σάνε βύθισε, κι ἀπλώθηκε σκοτάδι,
νὰ κοιμηθοῦμε πέσαμε στὸ περιγιάλι ἀπάνω.

Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,

καὶ τότες τοὺς συντρόφους μου προστάζω στὰ καράβια,
 νὰ μποῦν καὶ τὰ πρυμόσκοινα νὰ λύσουν. Κι αὐτοὶ μπῆκαν
 κι ἀπὰς στοὺς πάγκους πήγανε καὶ κάθισαν ἀράδα,
 καὶ τὸν ἀστραφτερὸ γιालὸ μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.

Καὶ πλέγαμε βαριόψυχοι, ποὺ ἂν κι ἤμασταν σωσμένοι,
 τόσους συντρόφους χάσαμε καλοὺς κι ἀγαπημένους.

ΡΑΨΩΔΙΑ Κ

Στῆς Αἰολίας τὸ νησὶ τότε ἤρθαμε, ποῦ ζοῦσε
 τοῦ Ἰππότη ὁ γιὸς ὁ Αἴολος, τῶν θεῶν ἀγαπημένος·
 νησὶ πλεούμενο· χαλκὸς τειχὶ τὸ περιζώνει,
 γερὸ σὲ ὀρθὰ, καὶ γλιστερὰ θεμελιωμένο βράχια.

Καὶ δώδεκα εἶχε αὐτὸς παιδιὰ μὲς στ' ὄριο του παλάτι,
 ἕξι κοπέλλες, κι ἕξι γιούς, τῆς ὥρας παλικάρια.

Στίς ἕξι θυγατέρες του δίνει γαμπροὺς τοὺς γιούς του,
 ποὺ ζοῦνε μὲ τὸν κύρη τους καὶ μὲ τὴν ἄξια μάνα,
 καὶ μύρια χαίρουνται μαζὶ πιστὰ καὶ καλοφάγια.

Ἔολε γαμὰτο ἀχὸ καὶ τσίκνα τὸ παλάτι, 10
 κι ὀλονυχτίς πλαγιάζουσε μὲ τὰ καλά τους ταίρια,
 πάνω σὲ μαλακὰ χαλιὰ καὶ σκαλιστὰ κρεβάτια.

Σ' αὐτῶν τῆ χώρα φτάσαμε καὶ τὰ λαμπρὰ παλάτια.

Μῆνα μὲ ξενοφίλευαν καὶ καθετίς ρωτοῦσαν,
 γιὰ τὸ Ἴλιο, γιὰ τοὺς Ἀχαιοὺς, τὰ πλοῖα, τὸ γυρισμὸ τους·
 κι ἐγὼ τοῦ τὰ δηγόμενα μὲ τὴ σειρὰ καθένα.

Μὰ σὰν τοῦ ζήτησα κι ἐγὼ νὰ μὲ ξεπροβόδωσῃ,
 ὄχι δὲν εἶπε, μόν' καλὴ προβόδωση μοῦ κάνει.

Ἔγδαρε βόδι ἐννιαῖχρονο, καὶ μοῦ ἔδωσε τ' ἀσκή του
 μὲ κάθε ἀνέμου βουητεροῦ φυσήματα γεμάτο· 20

τί ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου φύλακα τὸν εἶχε τῶν ἀνέμων,
 νὰ παύῃ ἢ νὰ σηκῶνῃ αὐτὸς ὅποιον ἀγέρα θέλει.

Καὶ μ' ἀσημένιο τό ἔδεσε μὲς στὸ καράβι νῆμα,
 ποὺ μῆτε λίγο φύσημα ἀπεκεῖ νὰ μὴν ξεφεύγῃ·
 καὶ μοῦ ἔβγαλε τὸ Ζέφυρο γιὰ νὰ καταβोधώσῃ
 κι ἐμᾶς καὶ τὰ καράβια μας· μὰ ὁ δρόμος νὰ τελειώσῃ
 δὲν ἔμελλε, τί ἀπ' ἀγνωσιὰ χαθήκαμε δική μας·

Μέρες έννια ἄρμενίζαμε μερονυχτίς· στίς δέκα
 ἀρχίζει πιά καί φαίνονται ἡ γῆς ἡ πατρική μου,
 καί τίς φωτιές ξανοίγαμε πού καΐγαν ἀντικρύ μας. 30
 Τότες ἐγώ γλυκόπεσα στὸν ὕπνο ἀποσταμένος,
 πού κανενὸς δὲν ἄφηνα τοῦ караβιοῦ τῆ σκότα,
 μόνε ἴδιος μου τὴν κράταγα, πιδ γλήγορα νὰ ῥθοῦμε
 κι ὅλοι οἱ συντρόφοι μου ἀρχινοῦν κι ἀνάμεσά τους κρένουν,
 πὼς τάχα μάλαμα ἔφερνα κι ἀσημικὸ μαζί μου,
 τοῦ Αἰόλου τοῦ τρανόκαρδου τοῦ γιοῦ τοῦ Ἰππότη δῶρο.
 Καί γύρισε καί μίλησε τοῦ πλαγινοῦ του κάποιος·

« Γιά δῆτε πῶς τὸν ἀγαποῦν παντοῦ καί τὸν τιμοῦνε;
 σ' ὅποιους ἀνθρώπους ἔρχεται καί σ' ὅποια χώρα βγαίνει.
 Ἄπ' τὴν Τρωάδα θησαυροὺς πολλοὺς κι ὠραίους φέρνει, 40
 κι ἐμεῖς, πού τὸ ἴδιο κάναμε ταξίδι ὅπως ἐκεῖνος,
 γυρίζουμε στὸν τόπο μας μὲ τ' ἀδειανὰ τὰ χέρια.
 Καί τώρα δὲς τί ὁ Αἰόλος τοῦ χάρισε γιὰ ἀγάπη·
 ἄς πᾶμε κι ἄς κοιτάξουμε τί νὰ ῥθαι τάχα ἐτοῦτα,
 πόσο χρυσάφι μὲς στ' ἀσκή καί πόσο ἀσῆμι φέρνει. »

Εἶπαν, καί νίκησε ἡ κακὴ βουλή μὲς στοὺς συντρόφους.
 Λύσαν τ' ἀσκή, καί ξέσπασαν παντῆς λογῆς ἀνέμοι,
 καί στρόβιλος τοὺς τράβηξε μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα.
 στὰ πέλαγα, καί κλαίγανε· κι ἐγὼ ξυπνῶ καί βλέπω, 50
 καί μοναχὸς μου ἀνάδευα μέσα στὸν ἄξιονοῦ μου,
 γιὰ ἀπὸ τὸ πλοῖο νὰ ριχτῶ καί νὰ χαθῶ στὸ κύμα,
 γιὰ νὰ ὑποφέρω ἀμίλητα καί ζωντανὸς νὰ μείνω.
 Κι εἶπα νὰ μείνω ζωντανός, καί στὸ καράβι μέσα
 κειτόμουν ὀλοσκέπατος· καί στὸ νησί τοῦ Αἰόλου
 οἱ ἀνέμοι μᾶς ξανάσπρωξαν κι οἱ ἄλλοι ἀναστενάζαν.

Βγήκαμε τότες, πήραμε νερό, κι ἡ συντροφιά μου
 καθίσαν κι ἔφαγαν κοντὰ στὰ γλήγορα καράβια.
 Κι ἀπὸ φαγὶ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ χόρτασε ἡ καρδιά μας,
 πῆρα μαζί μου κήρυκα, κι ἀπ' τοὺς συντρόφους ἕναν,
 κι ὡς στοῦ Αἰόλου πήγαμε τὰ ξακουστὰ παλάτια· 60
 τὸν ἦρα καί τραγόπιε με σύγκοιτη καί τέκνα.
 Ἄμα ἤρθαμε, καθίσαμε κοντὰ στοὺς παραστάτες,
 πὰς στὸ κατώφλι· ἀπόρησαν αὐτοὶ καί με ρωτοῦσαν·

« Πῶς ἤρθες ; τί κάκοτυχιά σέ βρῆκε, ὦ Ὀδυσσεά ;
 Πρόθυμα ἐμεῖς σέ στείλαμε στῆς γῆς σου τὰ λημέρια,
 καί στὰ παλάτια, κι ὅπου ἀλλοῦ λαχτάραγε ἡ καρδιά σου. »

Εἶπαν· κι ἐγὼ ἀποκρίθηκα μὲ τὴν ψυχὴ θλιμμένη·
 « Κακοὶ συντρόφοι μ' ἔβλαψαν, κι ὕπνος σκληρὸς ἀντάμα
 μὰ ἐσεῖς ποὺ δύναμη ἔχετε, γλιτωστε μας, ὦ φίλοι. »

Μὲ τέτοια λόγια μαλακὰ τοὺς μίλησα, μὰ ἐκεῖνοι
 ἀλαλοὶ μείνανε ὅλοι τους, κι ἀπάντησε ὁ πατέρας·

70

« Γκρεμίσου, κακορίζικε, μεμιάς ἀπ' τὸ νησί μου·
 καλὸ δὲν τό 'χω νὰ δεχτῶ καὶ νὰ ξεπροβοδώσω
 ἄνθρωπο ποὺ οἱ μακαριστοὶ θεοὶ τὸν κατατρέχουν.

Γκρεμίσου, τί θεῶν ὀργὴ σ' ἔχει ὡς ἐδῶ σταλμένο. »

Εἶπε, καὶ μ' ἔδιωξε ἀπ' ἐκεῖ κι ἐγὼ βαριοθλιβόμου.
 Καὶ βγήκαμε ἀρμενίζοντας μὲ τὴν καρδιά καημένη.
 Καὶ μὲ σκιαγμένο οἱ ἄντρες νοῦ βαριά λαμνοκοποῦσαν,
 τοῦ κάκου, τί δὲ φαίνονταν τοῦ γυρισμοῦ ἢ ἐλπίδα.

Ἐξ μέρες ἀρμενίζαμε νύχτα καὶ μέρα τὸ ἴδιο,
 στὶς ἐφτά μέρες φτάνουμε στῆς Λάμος τ' ὄριο κάστρο,
 στὴν ἀψηλὴ Τηλέπυλο, τῷ Λαιστρυγόνων χώρα,
 ποὺ βοσκὸς μπαίνει καὶ βοσκὸ ποὺ βγαίνει συντυχαίνει.
 Ἄγρυπνος ἄνθρωπος μιστοὺς δυὸ ἐκεῖ μποροῦσε νὰ 'χη,
 τὸν ἕναν βόδια βόσκοντας, κι ἄρνια λευκὰ τὸν ἄλλον·
 τί οἱ δρόμοι βρίσκονται κοντὰ τῆς νύχτας καὶ τῆς μέρας.

80

Στ' ὄριο λιμάνι μπήκαμε ποὺ βράχοι τὸ τειχίζουν
 τετράψηλοι κι ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ κι ἀπὸ τὴν ἄλλη,
 κι ἄκρες προβάλλουν πεταχτὲς ἀντίκρυ ἢ μιὰ τῆς ἄλλης
 στὴ θάλασσα, κι εἶναι στενὸ τοῦ λιμανιοῦ τὸ ἔμπα·

90

κεῖ μέσα φέρανε ὅλοι τους τὰ δίπλωρα καράβια.

Κοντὰ κοντὰ τὰ δέσανε μὲς στὸ βαθιὸ λιμώνα,
 τί κύμα ἐκεῖ δὲ φούσκωνε μικρὸ μήτε μεγάλο,
 παρὰ γαλήνη ἀπλώνονταν ὀλόλευκη παντοῦθε.

Ἐγὼ μονάχος ἄραξα τὸ μαῦρο πλοῖο μου ἔξω
 κατὰ τὴν ἄκρη, κι ἔδεσα στοὺς βράχους τὰ παράγγια,
 κι ἀνέβηκα καὶ στάθηκα στ' ἀψήλου ν' ἀγναντέψω·
 μὰ μήτε ἀντρῶνε φαίνονταν μήτε βοδιῶν σημάδια,
 μόνε καπνὸ ἀγναντεύαμε κι ἀνέβαινε ἀπὸ χάμου.

Τότες συντρόφους ἔστειλα νά πᾶνε καί νά μάθουν
 τί λογῆς ζοῦν σ' αὐτῇ τῇ γῆς σιταροφάγοι ἀνθρώποι·
 διάλεξα δυό, καί κήρυκα τοὺς ἔδωσα γιά τρίτο.
 100
 Κι αὐτοὶ τὸ δρόμο πήρανε τὸν ἴσιο, πού τ' ἀμάξια
 στῆ χώρα ἀπ' τ' ἀψηλά βουνά τὰ ξύλα κατεβάζαν.
 Κόρη ἀνταμώνουν πού ἔπαιρνε νερό ἀπ' τῆ χώρα ἀπόξω,
 τοῦ Λαιστρυγόνα βασιλιά τῆ ζουλεμένη κόρη.
 Στὴν Ἄρτακία κατέβαινε, τὴν κρουσταλλένια βρύση,
 πού φέρνανε ἀπ' ἐκεῖ νερό στῆ χώρα· αὐτοῦ σταθῆκαν,
 τῆς μίλησαν, καί ρώτηξαν ποιὸς νά 'τανε τοῦ τόπου
 110
 ὁ βασιλιάς, καί τάχα ποιούς ἔριζε αὐτὸς ἀνθρώπους.
 Κι ἐκείνη εὐτὺς τοὺς ἔδειξε τὰ σπίτια τοῦ γονιοῦ τῆς.
 Καί βρῆκαν τῆ γυναίκα του μὲς στὰ τρανὰ παλάτια,
 σὰν κορφοβούνη θεόρατη, κι ἡ ὄψη τῆς τρομάρα.
 Φωνάζει αὐτῇ ἀπ' τὴν ἀγορὰ μεμιᾶς τὸν Ἄντιφάτη,
 τὸν ἄντρα τῆς, κι αὐτὸς φριχτὸ ξολοθρεμὸ ποθώντας,
 ἀρπάζει κάνει δεῦπνο του τὸν ἔν' ἀπ' τοὺς συντρόφους.
 Οἱ ἄλλοι οἱ δυὸ πετάχτηκαν καί δρόμο στὰ καράβια.
 Τότες ἐκεῖνος χούγιαξε στῆ χώρα, κι οἱ ἀντρειωμένοι
 οἱ Λαιστρυγόνες χούμηξαν ὀλοῦθε σὰν ἀκοῦσαν,
 120
 ἀρίθμητοι, καί μοιάζανε Γίγαντες, κι ὄχι ἀνθρώποι.
 Πέτρες, ἐνὸς ἀντρός φορτιὸ τὴν καθεμιά, τινάζαν
 ἀπὸ τὰ βράχια, κι ἔφερναν ἀχὸ στὰ πλοῖα μεγάλο,
 τί οἱ ναῦτες ξολοθρεύονταν καί τὰ καράβια σπάζαν.
 Σὰν ψάρια τοὺς καμάκιζαν κι ἄθλιο φαγὶ τοὺς κάναν.
 Κι ὅσο ἀφανίζονταν αὐτοὶ μὲς στὸ βαθιὸ λιμῶνα,
 ἐγὼ τὸ κοφτερὸ σπαθὶ τραβῶ ἀπὸ τὸ πλευρό μου,
 καί κόβω τὰ πρυμόσκοινα τοῦ μαύρου καραβιοῦ μου.
 Νά πέσουν τότες στὸ κουπὶ προστάζω τοὺς συντρόφους,
 τὸ χάρο νά ξεφύγουμε· κι αὐτοὶ καθίζουν ὄλοι,
 130
 κι ἀναταράζουν τὰ νερά μὲ φόβο καί τρομάρα.
 Φεύγει ἀπ' τοὺς βράχους μιὰ χαρὰ τοὺς κρεμαστούς, καί βγαίνει
 στῆ θάλασσα τὸ πλοῖο μου· τ' ἄλλα χαθῆκαν ὅλα.
 Καί πλέγαμε βαριόψυχοι, πού ἂν κι ἤμαστε σωσμένοι
 τόσους συντρόφους χάσαμε καλοὺς κι ἀγαπημένους.
 Στὴν Αἶα τότες ἤρθαμε, νησὶ πού κατοικοῦσε

ἡ Κίρκη, ἡ ὠριόμαλλη θεά, κι ἡ ἀνθρωπολαλούσα,
 τοῦ Αἰήτη τοῦ κακόβουλου ἡ φοβερὴ αὐταδέρφη.
 Γονιοὶ τους καὶ τῶνε δυονῶν ὁ φωτιστὴς ὁ Ἥλιος
 κι ἡ Πέρση, πού τοῦ Ὀκεανοῦ παινιόταν θυγατέρα. 140
 Ἐκεῖ τὸ ἀράξαμε σιγὰ στὴν ἄκρη τὸ καράβι,
 μὲς σὲ λιμάνι ἀπάνεμο, καὶ θεὸς μᾶς ὀδηγοῦσε.
 Βγήκαμε τότες, μείναμε δυὸ μέρες καὶ δυὸ νύχτες,
 τί ὁ ἀποσταμὸς τὴν ἔτρωγε κι ὁ πόνος τὴν καρδιά μας.
 Τὴν τρίτη σὰ μᾶς ἔφερε τὴ μέρα ἡ χρυσαυγούλα,
 πῆρα τὸ κοφτερὸ σπαθὶ καὶ τὸ κοντάρι τότες,
 κι ἀπ' τὸ καράβι κίνησα κι ἀνέβηκα τ' ἀψήλου,
 ἴσως κι ἀνθρώπων ἔργα ἰδῶ κι ἀκούσω τὴ λαλιά τους.
 Σὲ βράχου στάθηκα κορφῇ, κι ἀγνάντια μου τηρώντας,
 ἀπ' τὴν ἀπλόχωρη τὴ γῆς καπνὸ θωρῶ καὶ βγαίνει, 150
 μέσ' ἀπ' τὰ δάση τὰ πυκνά, στῆς Κίρκης τὰ παλάτια.
 Καὶ τότες συλλογιόμουνα κι ἀνάδευα στὸ νοῦ μου,
 ἐκεῖ πού μαῦρο εἶδα καπνὸ νὰ πάγω καὶ νὰ μάθω.
 Κι αὐτὸ μοῦ φάνη πῶ σωστό· νὰ σύρω πρῶτα κάτου
 στὸ γοργὸ πλοῖο καὶ φαγὶ νὰ δώσω τῶ συντρόφων,
 κι ἀπὲ νὰ στείλω μέρος τους νὰ πᾶνε καὶ νὰ μάθουν.
 Ὅτι ἔφτανα πρὸς τὸ γυρτὸ καράβι, λὲς καὶ κάποιος
 θεὸς νὰ μὲ σπλαχνίστηκε τὸν ἔρμο, κι ἓνα λάφι
 μοῦ στέλνει ἀψηλοκέρατο, παχύ, στὸ δρόμο ἀπάνω,
 πού ἀπὸ τοῦ δάσου τὴ βοσκὴ κατέβαινε στὸ ρέμα
 νὰ ξεδιψάση, πού τοῦ ἡλιοῦ ἡ πυράδα τό 'χε ἀνάψει. 160
 Κεῖ πού ἔβγαине, τὸ βάρεσα στὸ ραχοκόκαλό του,
 κι ἀπὸ τὴν ἄλλη πέρασε τὸ χάλκινο κοντάρι.
 Πέφτει βογγώντας καταγῆς, καὶ πέταξε ἡ πνοή του.
 Τὸ πάτησα, κι ἀπ' τὴν πληγὴ τραβώντας τὸ κοντάρι,
 τὸ στρώνω χάμου, καὶ σκοινὶ μὲ λυγαριὲς καὶ βοῦρλα
 ὡς μὴν ὀργιὰ σὰν ἔστριψα, μὲ τέχνη ἀπ' ἄκρη ὡς ἄκρη,
 καλόδεσα τοῦ θεότρανου τοῦ ζώου μαζί τὰ πόδια,
 καὶ στὸ καράβι τό 'φερα ἀπ' τὸ σβέροκο φορτωμένος
 μὲ τὸ κοντάρι ἀκούμπισμα, τί ἀλλιῶς δὲ θὰ δυνόμουνα
 μὲ τὸ ἓνα χέρι νὰ βαστῶ τέτοιο θεριὸ στὸν ὦμο. 170
 Μπρὸς στὸ καράβι τό 'ριξα, καὶ σήκωσα τοὺς φίλους,

καθένα τους σιμώνοντας και καλοπιάνοντάς τους·

«Ἄν και θλιβόμαστε, παιδιά, δὲν κατεβαίνουμε ἄλλως
στοῦ Ἄδη ἀκόμα τοὺς βυθοὺς πρὶν ἔρθῃ ἡ μαύρη ἡ ὥρα.
Ἐλάτε, κι ὅσο βρίσκεται στὸ πλοῖο μας φαγοπότι,
ἄς θυμηθοῦμε τὸ φαί, κι ἄς μὴ μᾶς δέρνη ἡ πείνα.»

Εἶπα, κι αὐτοὶ μ' ἀκούσανε, ξεσκέπασαν τὰ μάτια,
κι ἄπάνου στὴν ἀκρογιαλιά θαμάζανε τὸ λάφι,
κεῖνο τὸ θεότρανο θεριό. Σὰν τό εἶδαν καὶ χαρῆκαν,
180
χερονιφτῆκαν κι ἔστρωσαν ἀρχοντικὸ τραπέζι.
Καὶ τότε ἐκεῖ καθόμασταν ὅλημερα ὡς τὸ γέμμα,
μ' ἄσωστο κρέας, μὲ γλυκὸ κρασί φαγοποτώντας·
μὰ ὁ ἥλιος σὰ βασίλειψε κι ἀπλώθηκε σκοτάδι,
τότες κι ἐμεῖς πλαγιάσαμε στὸ περιγιάλι ἄπάνω.

Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
κι ὅλους σὲ σύναξῃ ἔφερα, καὶ μίλησά τους κι εἶπα·
«Ὅσος κι ἂν εἶναι ὁ πόνος σας, συντρόφοι, ἀκούσετέ με.
190
Ποῦ 'ναι ἡ αὐγὴ δὲν ξέρουμε, καὶ ποῦ 'ναι τὸ σκοτάδι,
καὶ ποῦ βουτάει κάτω ἀπ' τὴ γῆς ὁ φωτιστῆς ὁ ἥλιος,
καὶ πάλε ποῦ σηκώνεται· μὰ ἐλάτε κι ἄς σκεφτοῦμε
ἂν κάποιος τρόπος βρίσκεται· δὲ βλέπω ἐγὼ κανέναν.
Ἄνέβηκα στὸ ξάγναντο ποῦ εἶναι ὅλο βράχια καὶ εἶδα,
νησὶ ποῦ ἀτέλειωτα κρατοῦν πέλαα στεφανωμένο·
νησὶ στρωμένο χαμηλά, μὰ ξάνοιγα στὴ μέση
καπνὸ ποῦ μέσ' ἀπ' τὰ πυκνὰ τὰ δάσια ξεκινοῦσε.»

Εἶπα, κι αὐτοὺς τοὺς κόπηκε ἡ καρδιά, τί ἀνιστοροῦσαν
τὰ ὅσα ὁ Λαιστρυγόνας πρὶν τοὺς ἔκαμε Ἀντιφάτης,
κι ὁ ἀντροφάγος Κύκλωπας μὲ τὴ σκληρὴ τὴ γνώμη,
200
καὶ δάκρυα ἀρχίσανε πικρὰ νὰ χύνουν καὶ νὰ κλαῖνε.
Μὰ τί ἄφελος τοὺς ἔφερνε τὸ τόσο μοιρολόγι·
Τότ' ἐγὼ χάρισα σὲ δυὸ παρέες τοὺς συντρόφους,
καὶ δυὸ τοὺς ἔβαλ' ἀρχηγούς· ἐγὼ στὴ μιὰ παρέα,
καὶ τὸ θεόμοιαστο ὄρισα Εὐρύλοχο στὴν ἄλλη.
Μέσα σὲ κράνος χάλκινο τινάζαμε τοὺς κλήρους,
κι ὁ κλῆρος τοῦ τρανόψυχου τοῦ Εὐρύλοχου πετιέται.
Κίνησε αὐτὸς μὲ εἰκοσιδυὸ συντρόφους, ποῦ ὅλοι κλαῖγαν,
κι ἐμεῖς ποῦ πίσω μείναμε θρηνοῦσαμε τὸ ἴδιο.

Καὶ βρῆκαν σὲ ἀνοιχτοτοπιᾷ, στῆς λαγκαδιᾶς τῆ μέσῃ, 210
 χτισμένα μὲ τὸ μάρμαρο τῆς Κίρκης τὰ παλάτια.
 Βουνίσους λύκους βλέπανε τριγύρω καὶ λιοντάρια,
 ποὺ τὰ ἔχε ἡ Κίρκη μὲ κακὰ βοτάνια μαγεμένα·
 μὰ ἀπάνω τους δὲ χούμιζαν, μόν' τὶς μακριῆς οὐρές τους
 κουνώντας χοροπήδαγαν καὶ τοὺς καλοδεχόνταν.
 Πῶς τὰ σκυλιά, ἔταν ἔρχεται ἀπὸ τραπέζι ὁ ἀφέντης,
 τὸν καλοδέχονται, γλυκὰ λιγούδια καρτερώντας,
 ἔτσι τὰ δυνατόνυχα λιοντάρια αὐτὰ κι οἱ λύκοι
 χαϊρόνταν σειώντας τὴν οὐρά· μὰ ἐκεῖνοι φοβηθῆκαν,
 τέτοια θεριὰ παράξενα καὶ τρομερὰ θωρώντας.
 Στῆς ὠριοπλέξουδης θεᾶς τὰ ξώθυρα καθίζουν, 220
 κι ἀκοῦν τὴν Ἄρκη μῆσαθε ποὺ γλυκοτραγουδοῦσε,
 μεγάλο φαίνοντας πανὶ κι ἀγάλαστο, σὰν ποὺ ἔναι
 τῶν θεῶν τὰ ἔργα τὰ ψιλὰ καὶ τὰ λαμπρὰ καὶ τὰ ὄρια.
 Τότ' ὁ Πολίτης ὁ ἀρχηγός, ποὺ ἀπ' ἔλους τοὺς συντρόφους
 μοῦ ἔτανε φίλος πῶς πιστός, γυρίζει καὶ τοὺς κρένει·
 « Παιδιά, πανὶ ἐκεῖ φαίνοντας κάποια θεὰ ἢ γυναῖκα
 μὲ γλῦκα τραγουδάει πολλή, κι ἀχολογáει ὁ πύργος.
 Ἄς τῆς φωνάξουμε. » Κι αὐτοὶ τῆς φώναξαν ν' ἀκούσῃ.
 Τρέχει στὴ θύρα τὴ λαμπρὴ κι ἀνοίγει τότε ἡ Κίρκη, 230
 καὶ τοὺς καλεῖ· καὶ μπήκανε χωρὶς νὰ στοχαστοῦνε·
 ὅμως δὲν μπήκε ὁ Εὐρύλοχος, φοβώντας κάποιον δόλο.
 Τοὺς πῆρε καὶ τοὺς κάθισε σὲ θρόνους καὶ καθέδρες·
 τυρὶ κι ἀλεύρια καὶ ξανθὸ μέλι τοὺς ἀναδεύει
 μὲ κρασί Πράμνειο, κι ἔσμιξε κακόχυμα βοτάνια,
 ποὺ πίνοντας τὴν πατρικὴ τὴ γῆς τους νὰ ξεχάσουν.
 Καὶ σὰν τοὺς κέρασε, κι αὐτοὶ σὰν ἤπιαν, τότ' ἐκείνη
 χτυπώντας τους μὲ τὸ ραβδί τοὺς κλεῖ στὶς χοιρομάντρες·
 κι ἄξαφνα χόιρου κάνουνε φωνή, κορμί, κεφάλι
 καὶ τρίχες, καὶ μονάχα ὁ νοῦς τοὺς ἔμενε σὰν πρῶτα. 240
 Ἐκεῖ κλεισμένοι κλαίγανε, καὶ γιὰ νὰ φᾶνε ἡ Κίρκη
 τοὺς ἔριχνε πρινόκαρπους, ἀκράνια, βαλανίδια,
 ποὺ οἱ χοῖροι οἱ χαμοκύλητοι νὰ τρῶνε συνηθᾶνε.
 Τότες ὁ Εὐρύλοχος γυρνάει στὸ μελανὸ καράβι,
 νὰ πῆ τὴν ἔρμη σφοδρὰ ποὺ βρῆκε τοὺς συντρόφους.

Μὰ ὁ πόνος τὸν συνέπνιγε, καὶ λόγο δὲ δυνόταν
 νὰ βγάλλῃ, παρὰ γέμιζαν τὰ μάτια του ἀπὸ δάκρυα,
 κι ὁ νοῦς του ἄλλο δὲν ἤξερε παρὰ τὸ μοιρολόγι.

Μὰ ἐμεῖς τότε ρωτούσαμε ὀλοένα σαστισμένοι,
 καὶ τότες τὸν ξολοθρεμὸ μᾶς ξήγησε τῶν ἄλλων·

250

« Σὰν πού εἶπες, ὦ Ὀδυσσεά λαμπρέ, κινήσαμε στὰ δάσια,
 καὶ βρήκαμε ἀνοιχτοτοπιά, στῆς λαγκαδιᾶς τῆ μέση,
 πού ἦτανε μαρμαρόχτιστο κι ἀστραφτερὸ παλάτι.

Ἔφαινε κάποια ἐκεῖ πανὶ καὶ γλυκοτραγουδοῦσε,
 θεὰ ἢ γυναίκα· τότε αὐτοὶ φωνάζανε ν' ἀκούσῃ.

Τρέχει στῆ θύρα τῆ λαμπρῆ κι ἀνοίγει τους ἐκεῖνη
 καὶ τοὺς καλεῖ· καὶ μπήκανε χωρὶς νὰ στοχαστοῦνε·

ὅμως ἐγὼ βαστάχτηκα φοβώντας κάποιο δόλο.

Ἔοιλοι τους χάθηκαν, καὶ πιά μήτ' ἓνας τους δὲ φάνη,
 ἂν κι ἐγὼ κάθομου ἐκεῖ πολλὴ ὥρα καρτερώντας. »

260

Αὐτὰ εἶπε, κι ἐγὼ κρέμασα τρανὸ σπαθὶ στοὺς ὤμους
 χαλκένιο, ἀσημοκάρφωτο, καὶ πῆρα τὸ δοξάρι,
 καὶ πάλι νὰ ῥθῆ πρόσταξα, τὸ δρόμο νὰ μοῦ δείξῃ.
 Μὰ αὐτὸς τὸ γόνα μου ἔπιασε καὶ μὲ παρακαλοῦσε,
 κι ἔτσι λαλοῦσε κλαίγοντας μὲ λόγια φτερωμένα·

« Ἄσε μ' ἐμένα, ὦ διόθρεφε· μὲ τὸ στανιὸ ἐκεῖ πέρα
 μὴ μὲ τραβᾷς· σοῦ λέω ἐγὼ πὼς μήτ' ἐσύ δὲ θὰ ῥθῆς,
 μήτε θὰ φέρῃς ἄλλονε· κι ἄς φύγουμ' ἀπ' ἐδῶθε
 μ' ἐτούτους, ὅσο ἔναι καιρὸς ἀκόμα νὰ σωθοῦμε. »

Ἔτσι εἶπε, κι ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογιὰ τοῦ κάνω·

270

« Κάθισ' ἐσύ, ὦ Εὐρύλοχε, σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν τόπο,
 στὸ κούφιο μαυροκάραβο κοντὰ νὰ τρῶς νὰ πίνῃς·
 ἐγὼ θὰ πάω, ἀβάσταχτη δύναμη ἐκεῖ μὲ σπρώχνει. »

Εἶπα, κι ἀπ' τὸ καράβι εὐτὺς κι ἀπ' τὸ γιὰλὸ ἀνεβαίνω.

Κι ὅτι ἔμπαινα μὲς στὸ ἱερὸ λαγκάδι, καὶ νὰ φτάσω
 στοὺς τρανοὺς πύργους κόντευα τῆς μάγισσας τῆς Κίρκης,
 πηγαίνοντας μ' ἀντάμωσε ὁ Ἐρμῆς ὁ χρυσοράβδης,
 μοιάζοντας νέο πού ἀρχίζανε τὰ γένια του νὰ δρώνουν,
 πού τότες δὰ καὶ φαίνεται χαριτωμένη ἡ νιότη.

Κι ἐκεῖνος μὲ χερόπιασε, καὶ φώναξέ με κι εἶπε·

280

« Τί πάλε μέσα στὰ βουνὰ μόνος γυρνᾷς, καημένε,

τοῦ τόπου ἀνήξερως ; Ἐκεῖ, μὲς στοὺς βαθιοὺς κρυψῶνες,
τῆς Κίρκης, οἱ συντρόφοι σου σὰ χοῖροι εἶναι κλεισμένοι.

Ἦ μήπως ἔρχεσαι νὰ μπῆς καὶ νὰ τοὺς λευτερώσης ;
Μὰ δὲ θὰ ξαναβγῆς, θαρρῶ, παρὰ κι ἐσὺ θὰ μείνης.
Ἐγὼ ὅμως θέλω ἀπὸ κακὸ νὰ σὲ γλιτώσω τέτοιο.

Νά· ἔμπα μ' ἐτοῦτο τὸ καλὸ βοτάνι στὰ παλάτια
τῆς Κίρκης, κι ἀπὸ τὴν κακὴ θὰ σὲ φυλάη τὴν ὥρα.

Ὅλες τίς μαῦρες τέχνες τῆς θὰ σοῦ τίς πῶ ἐγὼ τώρα.

Χυλὸ θὰ φτιάξῃ, καὶ κακὸ βοτάνι θὰ τοῦ σμίξῃ,
μὰ τὸ καλὸ βοτάνι ποὺ σοῦ δίνω, δὲ θ' ἀφήσῃ
νὰ πιάσουνε τὰ μάγια τῆς· τώρ' ἄς σοῦ πῶ καὶ τ' ἄλλα.

Ἄμα ἔρθῃ ἡ Κίρκη μὲ μακρὸ ραβδί νὰ σὲ βαρέσῃ,
ἀπ' τὸ πλευρὸ σου τράβα ἐσὺ τὸ κοφτερὸ σπαθί σου,
καὶ ρίζου τῆς σὰ νὰ ζητᾶς μ' αὐτὸ νὰ τὴ σπαράξῃς.

Θὰ φοβηθῇ, καὶ θὰ σοῦ πῆ μαζί τῆς νὰ πλαγιάσῃς.

Τότες ἐσὺ μὴν ἀρνηθῆς μὲ τὴ θεὰ νὰ σμίξῃς,
κι ἔτσι νὰ σὲ καλονοιαστῇ, νὰ λύσῃ καὶ τοὺς ἄλλους.

Μὰ πρῶτα ἄς κάμῃ τῶν θεῶν τὸν ὄρκο τὸ μεγάλο,
πῶς δὲ θὰ βάλῃ ἄλλο κακὸ στὸ νοῦ τῆς, νὰ μὴν τύχῃ
κι ἅμα σὲ δῆ γυμνὸ, ἀντρειά καὶ δύναμῃ σοῦ πάρῃ.»

Εἶπε, καὶ τράβηξε ἀπ' τὴ γῆς ὁ Ἄργοφονιάς βοτάνι
καὶ δίνοντάς το μοῦ ἔδειξε τὸ κάθε φυσικὸ του.

Ἦ ρίζα του κατὰμαυρη, τὸ λούλουδο σὰ γάλα,
μῶλυ τὸ λέν οἱ ἀθάνατοι, καὶ δὲν τὸ ξεριζώνει
ἄνθρωπος εὐκόλα· οἱ θεοὶ μποροῦν ὅμως τὰ πάντα.

Τότες ἀνέβηκε ὁ Ἑρμῆς ἀπὸ τὸ δεντρονήσι
στὸν ἀψηλόκορμο Ὀλυμπο, κι ἐγὼ κατὰ τὸν πύργο
τῆς Κίρκης μὲ βαριά καρδιά ξεκίνησα. Σὰν ἤρθα,
καὶ στάθηκα στὰ πρόθυρα τῆς θεᾶς τῆς σγουρομάλλας,
τῆς φώναξα, καὶ μ' ἄκουσε, καὶ τίς φωτόλαμπρές τῆς
θύρες ἀνοίγοντας αὐτὴ μὲ προσκαλοῦσε νὰ ἔμπα·
καὶ πῆγα ἐγὼ κατόπι τῆς μὲ ταραγμένα στήθια.
Σὲ ἀργυροκάρφωτο θρονί μὲ κάθισε ἅμα μπῆκα,
ῶραϊο καὶ περίτεχνο, μ' ἀκουμποπόδι ὀμπρός μου,
καὶ μοῦ ἔδωσε χυλὸ νὰ πιῶ μὲς σὲ χρυσὸ ποτήρι,
ρίχνοντας μέσα βότανα, καὶ μαῦρα μελετώντας.

290

300

310

Σάν πῆρα κι ἦπια, καὶ τῆς θεᾶς τὰ μάγια δὲ μὲ πιάσαν,
μὲ βάρεσε μὲ τὸ ραβδί, καὶ φώναξέ με κι εἶπε·
« Στὴ χοιρομάντρα ἔλα κι ἐσύ, νὰ σμίξης μὲ τοὺς ἄλλους. » 320

Εἶπε, κι ἐγὼ τὸ κοφτερὸ τραβῶ σπαθὶ ἀπ' τῆ μέση,
καὶ χύνομαι, σὰ νὰ 'θελα μ' αὐτὸ νὰ τῆ σπαράξω.
'Εσκουξε αὐτὴ, καὶ σκύβοντας τὰ γόνατά μου πιάνει
καὶ κλαίγονταν καὶ μοῦ 'κρενε μὲ λόγια φτερωμένα·

« Ποιὸς εἶσ' ἐσύ, κι ὁ τόπος σου, καὶ ποιά τὰ γονικά σου ;
Παράξενο, βοτάνια μου νὰ πιῆς, καὶ νὰ μὴν πιάσουν.
'Ἄλλος θνητὸς δὲ βάσταζε κανένas ὡς τὰ τώρα,
μιάs κι ἦπιε, κι ἀπ' τὰ χεῖλη του περάσαν τὰ πιοτά μου.
Μὰ ἐσένα ὁ νοῦs σου ἀμάγευτος στὰ σωθικά σου μνήσκει.

'Ἀλήθεια ὁ πολυσόφιστος ἐσὺ 'Οδυσσεάs θά 'σαι, 330
ποὺ ὁ χρυσοράβδης πάντα 'Ερμῆs μοῦ τό 'λεγε πὼs θά 'ρθη,
ἀπὸ τὴν Τροία γυρίζοντας μὲ τὸ γοργὸ καράβι.
Μὲs στὸ φηκάρι τὸ σπαθὶ ξανάβαλέ μου, κι ἔλα
νὰ πᾶμε στὸ κρεβάτι μου μαζί ν' ἀγκαλιαστοῦμε,
καὶ στῆs ἀγάπης τὰ φιλιὰ νὰ βροῦμε μπιστοσύνη. »

Αὐτὰ σὰ μίλησε ἡ θεά, γυρίζω καὶ τῆs κρένω·
« ὦ Κίρκη, πὼs ζητᾶs ἐγὼ νὰ σοῦ φερθῶ μὲ γλύκα,
ποὺ χοῖρους στὰ παλάτια σου τοὺs φίλους μου ἔχειs κάμει,
κι ἐμένα ἐδῶ κρατώντας με πονηρευτὰ καλεῖs με
στὸ θάλαμό σου, τάχα ἐκεῖ μαζί σου νὰ πλαγιάσω, 340
κι ἔτσι, σὰ γυμνωθῶ, ἀντρεία καὶ δύναμη μοῦ πάρης ;
Μὰ ἐγὼ πᾶs στὸ κρεβάτι σου δὲ δέχομαι ν' ἀνέβω,
ἂ δὲν θελήσης, ὦ θεά, βαρὺ νὰ κάμης ὄρκο,
πὼs ἄλλο ἀγνάντια μου κακὸ στὸ νοῦ σου δὲ θά βάλης. »

Εἶπα, κι αὐτὴ μοῦ ὀρκίστηκε καθὼs ἐγὼ ζητοῦσα.
Κι ἄμα τὸν ὄρκον ἄμωσε καὶ πῆρε ὁ ὄρκος τέλος,
τότεs ἀπάνω στ' ὄριο τῆs ἀνέβηκα κρεβάτι.

'Ὡs τόσο συγυρίζανε μὲs στὰ παλάτια οἱ βάγιες.
Τέσσερεis ἦταν, κι εἶχανε τῶν παλατιῶν τὴν ἔννοια·
ἀπὸ βρυσοῦλεs καὶ δεντρὰ τῆ φύτρα τοὺs κρατοῦσαν, 350
κι ἀπ' τὰ ποτάμια τὰ ἱερά ποὺ στοὺs γιालοὺs κυλιοῦνται.
Μιά σκέπαζε ὅλα τὰ θρονιά μὲ πορφυρένιεs σκέπεs,
πανώριεs, μὲ ἀποκάτουθε λινόφαντα ἀπλωμένα·

τραπέζια ἢ ἄλλη ἀσημωτὰ μπρὸς στὰ θρονιά τραβοῦσε,
 κι ἀπάνω τους ἀράδιαζε χρυσόπλεχτα πανέρια·
 ἢ τρίτη μέσα στ' ἀργυρὸ ἀνακάτωνε κροντήρι
 γλυκὸ κρασί, καὶ μοίραζε μαλαματένια τάσια·
 καὶ φέρνει ἢ τέταρτη νερό, καὶ τὶς φωτιές ἀνάβει
 κάτω ἀπὸ τρίποδα τρανὸ, καὶ τὸ νερὸ ζεσταίνει.

Καὶ τὸ νερὸ σὰν ἔβρασε στ' ἀστραφτερὸ λεβέτι,
 360 τὸ πῆρε, σύγχιλο τό 'καμε, καλὸδεχτο νὰ γίνη,
 καὶ βάζοντάς με σὲ λουτρό, περνάει κεφάλι κι ὤμους,
 καὶ τῆ βαριά τὴν κούραση σηκώνει ἀπ' τὸ κορμὶ μου.
 Σὰ μ' ἔλουσε καὶ μ' ἔλειψε μὲ τὸ παχὺ τὸ λάδι,
 καὶ μ' ὄρια χλαίνα μ' ἔντυσε καὶ μὲ χιτῶνα ἢ κόρη,
 μὲ πῆρε καὶ μὲ κάθισε σ' ἀργυροκάρφωτη ἔδρα,
 περίτεχνη καὶ πλουμιστή, μ' ἀκουμποπόδι ὀμπρὸς μου·
 [καὶ μπρῖκι γιὰ τὸ νίψιμο μοῦ φέρνει τότε ἢ βάγια,
 ὄριο, χρυσὸ καὶ χύνει μου στὴν ἀργυρὴ λεγένη
 γιὰ νὰ πλυθῶ, καὶ στρώνει μου τὸ γυαλιστὸ τραπέζι.

370 Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμί καὶ παραθέτει,
 κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια τῆς μοῦ πρόσφερε περίσσια,]
 καὶ νὰ γευτῶ μὲ κάλεσε· μὰ ἐγὼ δὲν μπόρουν· ἦταν
 ὁ νοῦς μου ἀλλοῦ, καὶ πρόβλεπε πολλὰ δεινὰ ἢ ψυχὴ μου.

Τηρώντας με νὰ κάθουμαι, καὶ χέρι νὰ μὴ βάζω
 στὸ φαί, παρὰ νὰ φαίνουμαι σὲ θλίψη βυθισμένους,
 σιμώνει ἢ Κίρκη, καὶ μιλάει μὲ φτερωμένα λόγια·

« Τί κάθεται μαθὲς βουβός, καὶ τρῶς τὰ σωθικά σου,
 καὶ δὲν ἀγγίζεις μῆτε φαί, μῆτε πιοτό, Ὀδυσσεά ;
 ἢ δόλους ὑποψιάζεσαι καινούριους ; Μὰ κατόπι
 380 ἀπ' τὸ βαρὺ τὸν ὄρκο μου, δὲν ἔχεις νὰ φοβᾶσαι. »

Ἔτο' εἶπε· καὶ γυρίζω ἐγὼ καὶ τῆς ἀπολογιέμαι·
 « Ποιὸς ἄντρας, Κίρκη, γνωστικὸς θά 'χε καρδιά νὰ παίρνη
 φαί ἢ πιοτό πρὶν τοὺς καλοὺς συντρόφους τοῦ γλιτώσῃ,
 καὶ γλιτωμένους πρὶν τοὺς δῆ μὲ τὰ δικά του μάτια ;
 Μὰ ὀλόψυχα ἐσὺ ἂν ποθῆς νὰ πιῶ ἐδῶ καὶ νὰ φάγω,
 λύσ' τους, νὰ δοῦν τὰ μάτια μου τ' ἀγαπητὰ μου ἀδέρφια. »

Εἶπε, κι ἀπ' τὰ παλάτια τῆς ἢ θεὰ περνάει καὶ βγαίνει,
 ραβδὶ κρατώντας, κι ἔρχεται, τῆ χοιρομάντρα ἀνοίγει.

Τοὺς ἔβγαλε, καὶ μοιάζανε θρεφτάρια ἐννιά χρονῶνε.

390

Ἄγνάντια τῆς σταθήκανε, κι ἀπὸ σιμὰ περνώντας
ἢ Κίρκη, μ' ἄλλο βότανο τοὺς ἄλειψε ἕναν ἕναν.

Ἄπ' τὰ κορμιά τους χύθηκαν ὅλες οἱ τρίχες τότες,
πού ἔχαν φυτρώσει μὲ τῆς θεᾶς τὸ βλαβερό βοτάνι,
κι ἄνθρωποι ξαναγένηκαν καλύτεροι ἀπ' τὰ πρῶτα,
στή νιότη καὶ στ' ἀνάστημα, στὴν ὁμορφιά, στὴ χάρι.

Καὶ μὲ εἶδαν καὶ μὲ γνώρισαν, καὶ μοῦ ἔπιασαν τὸ χέρι,
καὶ κλαῖγαν μὲ καρδιόπονο, καὶ μέσα στὰ παλάτια
ἀχολογοῦσε ἡ κλάψα τους, πού ὡς κι ἡ θεὰ λυπήθη.

Σιμὰ μου τότες στάθηκε ἡ λαμπρὴ θεὰ καὶ μοῦ ἔπε·

400

« Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
Ξεκίνα τώρα στὸ γιालὸ καὶ στὸ γοργὸ καράβι.

Τραβῆξτε πρῶτα στὴ στεριά τὸ πλοῖο· ἐκεῖ μαζῶζτε
μὲς στὶς σπηλιές τὰ πράματα καὶ τ' ἄρμενά σας ὅλα,
κι ὕστερα γύρνα φέρνοντας μαζί σου τοὺς συντρόφους. »

Αὐτὰ εἶπε· κι ἡ ἀντρίκια μου ψυχὴ δὲν ἔλεγε ὄχι·
καὶ πῆγα κατὰ τὸ γοργὸ καράβι στ' ἀκρογιαλὴ,
καὶ βρῆκα ἐκεῖ τοὺς ἀκριβοὺς συντρόφους στὸ καράβι,
νὰ δέρνονται καὶ νὰ θρηνοῦν ἀχνοὶ καὶ δακρυσιμένοι.

Κι ὡς τὰ μοσκάρια στὸ μαντρί τὴν ὥρα πού γυρίζουν
ἀπ' τὸ γρασίδι στὴν αὐλὴ χορτάτες οἱ ἀγελάδες,
ὅλα μαζί χοροπηδοῦν μπροστά τους, πού κι ἡ στάνη
δὲν τὰ χωρεῖ, κι ἀνέπαυα γύρω στὶς μάνες τρέχουν
μουγκρίζοντας, ἔτσι κι αὐτοὶ σὰ μ' εἶδανε κοντὰ τους,
χομίζανε δακρῦζοντας· καὶ φάνηκε στὸ νοῦ τους,
σὰ νὰ ῥθανε στὸν τόπο τους, στὸ πέτριτὸ τὸ Θιάκι,
ἐκεῖ πού γεννηθήκανε κι ἐκεῖ πού ἀνατραφεῖσαν.

410

Θρηνώντας τότες μοῦ ἔπανε μὲ φτερωμένα λόγια·

« Ὁ γυρισμὸς σου, ὦ διόθρεφτε, τόση χαρὰ μᾶς δίνει,
ὄση τὸ Θιάκι ἂ βλέπαμε, τὸ ποθητὸ νησί μας.

420

Καὶ τώρα πές μας τὸ χαμὸ τῶν ἄλλω μας συντρόφων. »

Καὶ τοὺς ἀπολογήθηκα μὲ μαλακὰ ἐγὼ λόγια·

« Πρῶτα τὸ πλοῖο ἄς σύρουμε στὴ γῆς, κι ἄς κουβαλᾶμε
μὲς στὶς σπηλιές τὰ πράματα καὶ τ' ἄρμενά μας ὅλα·
κι ἐσεῖς μαζί μου νὰ ῥθετε κατόπι τοιμαστῆτε,

στῆς θεῆς τῆς Κίρκης τὰ ἱερά παλάτια, γιά νά δῆτε
τοὺς φίλους πού φαγοποτοῦν, τί ἔχουν ἐκεῖνοι ἀπ' ὅλα.»

Εἶπα, κι ἐκεῖνοι ἀκούσανε τὰ λόγια μου. "Ένας ὅμως,
ὁ Εὐρύλοχος, μοῦ μπόδιζε τοὺς ἄλλους τοὺς συντρόφους,
καὶ φώναζέ τους, κι ἔλεγε μὲ λόγια φτερωμένα·

430

« Ποῦ πᾶτε, ὦ καχορίζικοι, τί συφορὲς ζητᾶτε,
καὶ θέτε νά μαζεύεστε στῆς Κίρκης τὰ παλάτια,
πού χαίρους θά μᾶς κάμη αὐτὴ καὶ λύκους καὶ λιοντάρια,
νά τῆς φυλάμε τὸ λαμπρὸ παλάτι μὲ τὸ ζῶρι,
σάν πού ἔκαμε καὶ ὁ Κύκλωπας στὴ μάντρα του ὅταν μπῆκαν
μέσα οἱ σύντροφοί μας κι αὐτὸς ὁ ἀπόκοτος Δυσσέας,
πού ἀπὸ τὴν τρέλα του κι αὐτοὶ χαθῆκανε καὶ πᾶνε. »

Εἶπε, κι ἐμένα μέσα μου μοῦ ἴρθε ἔτσι νά τραβήξω
ἀπ' τὸ παχύ μου τὸ μερὶ τὴν κοφτερὴ τὴ σπάθα,
μὰ νά τοῦ δώσω, καὶ στὴ γῆς νά πέση ἡ κεφαλὴ του,
κι ἄς ἦτανε καὶ συγγενῆς στενός μου· μὰ οἱ σύντροφοί
μὲ κράταγαν ἀπὸ παντοῦ μιλώντας μου μὲ γλύκα·

440

« Ἄς τὸν ἀφήσουμε πιά αὐτόν, θεογέννητε, ἂν ὀρίζης,
νά μείνη στὸ κατάγιαλο καὶ νά φυλάῃ τὸ πλοῖο·
κι ἐμᾶς στῆς Κίρκης τὰ ἱερά παλάτια ὀδήγησέ μας. »

Κι ἀπ' τὸ καράβι ἀνέβηκαν, κι ἀπ' τοῦ γιαλοῦ τὴν ἄκρη,
καὶ πίσω μῆτ' ὁ Εὐρύλοχος δὲν ἔμεινε, μόν' πῆγε
κι αὐτός, γιατί φοβήθηκε τὰ τρομερά μου λόγια.

Τοὺς ἄλλους πάλε φίλους μας μὲς στὰ παλάτια ἡ Κίρκη
τοὺς ἔλουσε, τοὺς ἄλειψε μὲ τὸ παχύ τὸ λάδι,
τοὺς φόρεσε ὅλους μὲ κρουστὲς χλαμύδες καὶ χιτῶνες·
καὶ μέσα ἐκεῖ τοὺς βρήκαμε πού τρώγανε καὶ πίναν.
Καὶ βλέποντας καθέννας τους καὶ νιώθοντας τὸν ἄλλον,
στενάζανε καὶ κλαίγανε, πού ἀχολογοῦσε ὁ πύργος.

450

Στάθηκε ὀμπρὸς μου ἡ τρίχαρη θεὰ καὶ μοῦ ἴπε τότες·

« Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
μὴν κλαῖτε καὶ μὴ δέρνεστε· κι ἐγὼ τὸ ξέρω πόσα
μέσα στίς ἄγριες θάλασσες παθήματα σᾶς ἦρθαν,
καὶ πόσα βάσανα στὴ γῆς ἀπὸ ἄδικους ἀνθρώπους.

ἴελάτε τώρα στὸ φαί καὶ στὸ κρασί καθίστε,
ὥσπου νά ψυχοπιᾶσουνε τὰ σπλάχνα σας, καὶ νά ἴστε

460

σάν τότες πού τ' ἀφήσατε τὸ πετρωτό σας Θιάκι,
 κι ἔχι σάν τώρα μισεροὶ καὶ παραπονεμένοι,
 πού ὄλο θυμᾶστε τ' ἄπειρα φριχτὰ πλανέματά σας,
 κι ὁ νοῦς σας ἀπὸ τὰ πολλὰ δεινὰ χαρὰ δὲν ξέρει.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ἡ λεβέντικη τὴν ἄκουσε ἡ ψυχὴ μας.

Καὶ μείναμε γλεντίζοντας ὀλάκερο ἓνα χρόνο
 μὲ τὰ περίσσια κρέατα καὶ τὸ γλυκὸ κρασί της.
 Μὰ ὁ χρόνος σάνε γύρισε μὲ τῶ μηνῶν τὸ διάβα,
 κι οἱ μέρες μεγαλώνανε, τότε οἱ καλοὶ συντρόφοι
 μὲ πήρανε παράμερα καὶ μίλησαν καὶ μοῦ 'παν·

470

«Καιρὸς πιά τὴν πατρίδα μας νὰ θυμηθῆς, καημένε,
 γραφτό σου ἂν εἶναι νὰ σωθῆς καὶ ν' ἀξιωθῆς νὰ φτάσης
 στὸ σπίτι σου τ' ὠριόχτιστο, στὴν πατρικὴ σου χώρα.»

Αὐτὰ εἶπαν, καὶ ἡ λεβέντικη τοὺς ἄκουσε ψυχὴ μου,

[Καὶ τότε ἐκεῖ καθόμασταν ὀλήμερα ὡς τὸ γέρμα,
 μ' ἄσωστο κρέας, μὲ γλυκὸ κρασί φαγοποτώντας·
 μὰ ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε κι ἀπλώθηκε σκοτάδι,
 οἱ ἄλλοι σὰ βαθιοῖσκιωτα πλαγιάσανε παλάτια.]

Κι ἐγὼ στῆς Κίρκης τὸ λαμπρὸ ἀνεβαίνοντας κρεβάτι,
 τὰ γόνατά της ἔπιασα καὶ τὴν παρακαλοῦσα,
 κι ἄκουγε αὐτὴ τὰ φτερωτὰ πού τῆς λαλοῦσα λόγια·

480

«᾿Ω Κίρκη, αὐτὸ πού μοῦ 'ταξες καιρὸς νὰ τὸ τελέσης·
 στείλε με πιά στὸν τόπο μου· τὸ λαχταρεῖ ἡ ψυχὴ μου,
 τὸ λαχταροῦν κι οἱ φίλοι μου, πού τὴν καρδιά μου τρώνε,
 κι ὀλόγυρά μου δέρνονται κάθε ὥρα πού ἐσὺ λείπεις.»

Αὐτὰ εἶπα, κι ἡ πανέμορφη θεὰ μοῦ ἀπολογιέται·

«Διογένητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
 δὲ θέλω πιά νὰ μένετε μὲ τὸ στανιὸ κοντά μου.

“Ὅμως κι ἓν' ἄλλο πρῶτα ἐσεῖς θὰ κάμετε ταξίδι·

490

στῆς Περσεφόνης τῆς σκληρῆς καὶ στοῦ Ἄδη τὰ λημέρια
 θὰ πᾶτε, τὰ μελλούμενα ν' ἀκούστε ἀπ' τὸ Θηβαῖο
 τὸν Τειρεσίαι, τὸν τυφλὸ μάντη πού ὁ νοῦς του ἀκόμα
 κρατιέται, τὶ κι ἂν πέθανε, τὴ γνώση ἡ Περσεφόνη
 τοῦ φύλαξε, καὶ δὲ γυρνᾶει σάν ἴσκιος μὲ τοὺς ἄλλους.»

Αὐτὰ σάν εἶπε, ἐμένανε ραγίστηκε ἡ καρδιά μου·
 καὶ στὸ κλινάρι κάθισα καὶ τὸ 'ριξα στὸ κλάμα,

καὶ μήτε ζῶν μήτε ἥλιου φῶς δὲν ἤθελε ἡ ψυχὴ μου.
 Μὰ σὰ χαμοκυλίστηκα καὶ χόρτασα τὸ κλάμα,
 πάλαι τῆς ξαναμίλησα καὶ ρώτηξά την κι εἶπα·

500

« Καὶ ποιὸς τὸ δρόμο αὐτὸ θὰ ρθῆ καὶ θὰ μᾶς δεῖξῃ, ὦ Κίρκη ;
 Δὲν πῆγε μὲ πλεούμενο κανεὶς στὸν Ἄδη ἀκόμα. »

Αὐτὰ εἶπα, κι ἡ πανέμορφη θεὰ μοῦ ἀπολογιέται·
 « Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
 γιὰ ὀδηγητὴ μὴ νοιάζεσαι τοῦ μαύρου караβιοῦ σου·
 στήσ' τὸ κατάρτι, τένωσε τ' ἄσπρα πανιά, καὶ κάθου·
 θὰ σοῦ φυσηῆ μιὰ ὁ Βοριάς, κι ἐκεῖ τὸ πλοῖο θὰ φέρῃ.

Μὰ τὸ βαθὺ καθὼς διαβῆς Ὀκεανὸ καὶ φτάσης
 στὸν ἄγριον ὄχτο καὶ στ' ἀχνὰ τῆς Περσεφόνης δάσια,
 μὲ τίς ἱτιές τίς ἀκαρπες καὶ τίς ψηλές τίς λευκές,
 ἄραξ' ἐκεῖ τὸ πλοῖο σου στοῦ Ὀκεανοῦ τὴν ἄκρη,
 καὶ στοῦ Ἄδη κίνησε νὰ πᾶς τ' ἀραχνιασμένο σπίτι.

510

Ἐκεῖ ὁ Πυριφλεγέθοντας στοῦ Ἀχέροντα τὸ ρέμα
 κυλιέται μὲ τὸν Κωκυτὸ ποῦ πέφτει ἀπὸ τὴ Στύγα,
 κι ὁ βράχος ποῦ βαρῦβροντα τὰ δυὸ ποτάμια σμίγουν.
 Σὰ φτάσης, ὦ ἦρωα, κοντὰ στὸν τόπο ποῦ ἱστορῶ σου,
 σκάψε ὡς μιὰ πήχη λάκκο ἐκεῖ τοῦ μάκρου καὶ τοῦ πλάτου
 καὶ χύσε ὀλόγυρα σταλιές στοὺς πεθαμένους ὄλους,
 πρῶτα μελόνερο, ὕστερα γλυκὸ κρασί, καὶ τρίτο
 πάλαι νερό· καὶ μὲ λευκὸ πασπάλιζε τα ἀλεύρι·

520

καὶ λέγοντας πολλὰς εὐκὲς στ' ἀδύναμα κεφάλια
 τῶν πεθαμένων, τάξε τους πῶς ἅμα ἐρθῆς στὸ Θιάκι
 στεῖρα δαμάλα διαλεχτὴ στὸν πύργο σου θὰ σφάξῃς,
 καὶ πῶς θ' ἀνάψῃς τους πυρὰ γεμάτη ὠραῖα δῶρα,
 καὶ χώρια ἀρνὶ κατὰμαυρο τοῦ Τειρεσία θὰ κόψῃς,
 τοῦ κοπαδιοῦ τὸ πιὸ καλό. Καὶ σὰν παρακαλέσης
 μὲ προσευχὲς τὰ δοξαστὰ τῶν πεθαμένων πλήθια,
 σφαχτὸ κριάρι πρόσφερε καὶ μαύρη προβατίνα
 γυρνώντας τα πρὸς τὸ Ἔρεβος· μὰ γύρνα ἐσὺ ἀποκεῖθε,
 κι ἀντίκριζε τοῦ ποταμοῦ τοὺς ὄχτους· τότες θὰ ῥθουν
 αὐτοῦ σιμά σου πάμπολλες ψυχὲς τῶν πεθαμένων·

530

Βάλε καὶ τοὺς συντρόφους σου νὰ γδάρουν καὶ νὰ κάψουν
 τ' ἀρνιά ποῦ τὰ ἔχει ἀλύπητο μαχαίρι ἐκεῖ ριγμένα,

καὶ προσευχὲς νὰ κάμουνε στοὺς δυὸ θεοὺς, στὸν Ἄδη
τὸ φοβερό, καὶ στὴ σκληρὴ συνάμα Περσεφόνη·
κι ἐσύ, ἀπ' τὴ μέση σέρνοντας τὸ κοφτερὸ σπαθί σου,
κάθου, καὶ διῶχνε τῶ νεκρῶν τ' ἀδύναμα κεφάλια
μακριὰ ἀπ' τὸ αἶμα, ὡς ν' ἀκουστῆ τοῦ Τειρεσία ὁ λόγος.
Κι εὐτὺς ὁ μάντης θὰ φανῆ καὶ θὰ σοῦ πῆ, ὦ ἀφέντη,
τοῦ δρόμου τὰ μετρήματα, καὶ ποῦθε θὰ περάσης
τὰ πέλαα τὰ πολύψαρα στὴ γῆς σου νὰ γυρίσης.»

540

Αὐτὰ εἶπε, κι ἡ χρυσόθρονη σὰν πρόβαλε ἡ Αὐγούλα,
μὲ πῆρε καὶ μὲ φόρεσε χιτῶνα καὶ χλαμύδα·
κι ἴδια της φόρεμα ἔβαλε περίλαμπρο, μεγάλο,
φιλόφαντο καὶ λιμπιστό· κατόπι ὠριὸ ζουνάρι
ὀλόχρυσο στὴ μέση της, καὶ σκέπη στὸ κεφάλι.
Τότες στοὺς πύργους μπῆκα ἐγώ, κι ἕνα ἕνα τοὺς συντρόφους
παρακινούσα ἀπὸ κοντὰ μὲ λόγια μελωμένα.

« Μὴν πιά βαθιὰ ἀνεσαινετε μὲς στὸ γλυκὸ τὸν ὕπνο,
μόν' πᾶμε· ἡ Κίρκη ἡ δέσποινα μοῦ ὀρμήνεψε τὸ δρόμο.»

Τοὺς εἶπα, κι ἡ λεβέντικη μὲ ὑπάκουσε ψυχὴ τους.
Μὰ κι ἀποκεῖθε ἀπειραχτοὺς δὲν πῆρα τοὺς συντρόφους,
Κάποιος, ὁ Ἑλήνορας, μικρός, κι ὄχι ἄντρας αὐτοὺς πολέμους,
μῆτε καί, στὰ μυαλὰ γερὸς, παράμερα ἀπ' τοὺς ἄλλους
εἶχε πλαγιάσει στὴ σκεπὴ τῶν παλατιῶν τῆς Κίρκης,
δρυσιὰ νὰ βρῆ μὲ τοῦ κρασιοῦ τὸ βάρος ζαλισμένος.

550

Μὰ ἀκούγοντας τὸ σάλαγο ποὺ φεύγανε οἱ συντρόφοι,
πετιέται ἀπάνω· ἀστόχησε νὰ κατεβῆ ἀπ' τὴ σκάλα
ξανά τὴν ἀψηλὴ, κι ὀμπρὸς ἴσια τραβώντας πέφτει
ἀπὸ τὴ στέγη· ὁ σβέρκος του ἔσπασε ἀπ' τὰ σφοντύλια,
κι ἀμέσως στοῦ Ἄδη τοὺς βυθοὺς κατέβηκε ἡ ψυχὴ του.

560

Στὸ δρόμο ποὺ πηγαίναμε τοὺς εἶπα αὐτὰ τὰ λόγια·
« Θὰ λέτε δὰ στὰ σίτια μας καὶ στὴν καλὴ πατρίδα
πὼς πᾶμε· ὅμως μᾶς ὄρισε ἄλλο ταξίδι ἡ Κίρκη,
στῆς Περσεφόνης τῆς σκληρῆς καὶ στοῦ Ἄδη τὰ λημέρια,
τοὺς λόγους γιὰ ν' ἀκούσουμε τοῦ μάντη Τειρεσία.»

Αὐτὰ εἶπα, καὶ στὰ λόγια μου ραγίστηκε ἡ καρδιά τους·
καὶ κάθισαν καὶ κλαίγανε, μαδώντας τὰ μαλλιά τους·
μὰ τί ὄφελος τοὺς ἔφερνε τὸ τόσο μοιρολόγι·

Σάν ἤρθαμε στ' ἀκρόγυαλο καὶ στὸ γοργὸ καράβι,
 βαριοθλιμμένοι, καὶ πικρὰ χύνοντας δάκρυα ἀκόμα,
 στὸ μαυροκάραβο ἔρχεται καὶ κριάρι δένει ἡ Κίρκη,
 μὲ προβατίνα ὀλόμαυρη, καὶ ἀγνώριστη διαβαίνει.
 Καὶ ποιὸς ἀγνάντεψε θεὸ χωρὶς αὐτὸς νὰ θέλῃ,
 γιὰ κατεδῶθε ξεκινᾷει, γιὰ κατακεῖθε φεύγει ;

570

ΡΑΨΩΔΙΑ Λ

Καὶ στὸ γυαλὸ σάν ἤρθαμε καὶ στὸ γοργὸ καράβι,
 πρῶτα ἀπ' τῆ γῆς τὰ σύραμε στὴν ὄρια κυματούσα,
 καὶ τὸ κατάρτι στήσαμε καὶ τὰ πανιά του ἀπάνω,
 καὶ πήραμε καὶ βάλαμε τὰ πρόβατα· καὶ μέσα
 καὶ ἐμεῖς θλιμμένοι μπήκαμε πικρὰ χύνοντας δάκρυα.

Καὶ πίσω ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι στέλνει ἡ Κίρκη
 ἡ φοβερὴ καὶ ἡ ὠριόμαλλη καὶ ἡ ἀνθρωπολαλοῦσα,
 πρῦμο καλὸ καὶ φιλικὸ ποῦ τὰ πανιά φουσκῶναν.
 Καὶ τ' ἄρμενα σὰ σιάξαμε, καθίσαμε, καὶ ὁδήγα
 ὁ ἀγέρας τὸ καράβι μας μαζὶ μὲ τὸν ποδοτῆ.

10

Μὲ τεντωμένα τὰ πανιά ἀρμενίζαμε ὀλημέρα,
 μὰ ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε καὶ ἀπόσκιωναν οἱ δρόμοι,
 στοῦ τρίσβαθου βρεθήκαμε τοῦ Ὀκεανοῦ τίς ἄκρες,
 ἐκεῖ ποῦ τῶν Κιμμεριωτῶν εἶν' ὁ λαὸς καὶ ἡ χώρα,
 ποῦ καταχνιά καὶ σύγνεφα γιὰ πάντα τοὺς σκεπάζουν,
 καὶ τοῦ ἡλίου τοῦ χρυσόλαμπρου δὲν τοὺς θεωροῦν οἱ ἀχτίδες,
 μήτε πρὸς τ' ἀστερόσπαρτα σάν ἀνεβαίνῃ οὐράνια,
 μήτ' ἀπ' τὰ ὕψη τ' οὐρανοῦ στῆ γῆς σάν κατεβαίνῃ,
 μόνε τοὺς ἄμοιρους φριχτῆ πλακώνει πάντα νύχτα.

Ἦρθαμε αὐτοῦ καὶ ἀράξαμε, καὶ βγάλαμε τ' ἀρνιά μας,
 καὶ τότες ἀκλουθήσαμε τοῦ Ὀκεανοῦ τὸ ρέμα,
 ὥσπου στὸ μέρος φτάσαμε ποῦ ἡ Κίρκη εἶχε ὀρμηνέψει.

20

Εκεῖ σφαχτὰ ὁ Εὐρύλοχος καὶ ὁ Περιμήδης φέραν,
 καὶ ἐγὼ ἔσुरα τὸ κοφτερὸ σπαθὶ ἀπὸ τὸ πλευρὸ μου,
 καὶ ἔσκαψα λάκκο ὡς πήχη μιά, τοῦ μάκρου καὶ τοῦ πλάτου·
 καὶ χύνω ὀλόγυρα σταλιὰς στοὺς πεθαμένους ὄλους,
 πρῶτα μελόνηρο, ὕστερα γλυκὸ κρασί, καὶ τρίτο

πάλε νερό· καί με λευκό τὰ πασπαλίζω ἀλεύρι·
 καί λέγοντας πολλές εὐκές στ' ἀδύναμα κεφάλια
 τῶν πεθαμένων, ἔταξα πὼς ἅμα ἐρθῶ στὸ Θιάκι 30
 στείρα δαμάλα διαλεχτή στὸν πύργο μου θὰ σφάζω,
 καί πὼς θ' ἀνάψω τους πυρὰ γεμάτη ὠραῖα δῶρα,
 καί χώρια ἀρνὶ κατάμαυρο τοῦ Τειρεσία θὰ κόψω,
 τοῦ κοπαδιοῦ τὸ πιὸ καλό. Καί τῶν νεκρῶν τὰ πλήθια
 μὲ τάματα καί προσευκές θερμοπαρακαλώντας,
 πῆρα τ' ἀρνιά καί τὰ ἴσφαξα στὸ λάκκο· καί τὸ αἷμα
 ἔτρεχε ὀλόμαυρο. Ἄρχισαν τῶν πεθαμένων τότες
 καί μαζεύονταν οἱ ψυχές ἀπ' τὸ Ἐρεβος τὸ μαῦρο,
 νύφες ἀντάμα κι ἄγουροι, τυρανισμένοι γέροι,
 παρθένες κόρες τρυφερές, νεοθλιμμένες ὄλες, 40
 κι ἄντρες πολλοὶ ἀπὸ χάλκινα κοντάρια λαβωμένοι,
 νεκροὶ ποὺ εἶχανε τ' ἄρματα μὲ τὸ αἷμα τους βαμμένα
 κι ἐδῶθε ἐκεῖθε ἀρίθμητοι γύρω στὸ λάκκο ἐρχόνταν,
 μὲ ἀχὸ πολὺ, καί μ' ἔπιανε χλωμὸς ἐμένα φόβος.
 Τότε εἶπα στοὺς συντρόφους μου νὰ γδάρουν καί νὰ κάψουν
 τ' ἀρνιά ποὺ τὰ ἴχε ἀλύπητο μαχαίρι ἐκεῖ ριγμένα,
 καί προσευκές νὰ κάμουνε στοὺς δυὸ θεοὺς, στὸν Ἄδη
 τὸ φοβερό, καί στὴ σκληρὴ συνάμα Περσεφόνη·
 κι ἐγὼ, ἀπ' τὴ μέση σέρνοντας τὸ κοφτερὸ σπαθὶ μου,
 τῶν πεθαμένων ἔδιωχνα τ' ἀδύναμα κεφάλια,
 μακριὰ ἀπ' τὸ αἷμα, ὡς ν' ἀκουστῆ τοῦ Τειρεσία ὁ λόγος. 50

Πρώτη τοῦ Ἑλπήνορα ἡ ψυχὴ μᾶς ἤρθε, τοῦ συντρόφου,
 τί ἀκόμα μὲς στὴ μαύρη γῆς δὲν ἦτανε θαμμένος,
 ποὺ ἐμεῖς τὸ σῶμα ἀφήκαμε στῆς Κίρκης τὰ παλάτια,
 ἀκλαυτο κι ἄθαφτο, γιατί μᾶς ἔβιαζε ἄλλος μόχθος.
 Τὸν εἶδα, καί δακρύσανε τὰ μάτια μου ἀπ' τὸν πόνο
 καί φώναζά τον, κι εἶπα του μὲ φτερωμένα λόγια·

«Ἑλπήνορα, πῶς ἔφτασες μὲς στὰ βαθιά σκοτάδια
 πεζός, κι ἐμένα πρόκαμες, ποὺ με καράβι ἐρχόμουν ; »

Εἶπα, καί βαριοστέναζε κι ἀπολογήθη ἐκεῖνος·
 « Διογένητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
 θεοῦ κατάρᾳ, καί πιστὸ περίσσιο μ' ἀφανίσαν·
 ἀστόχησα, σὰν πλάγιασα στῆς Κίρκης τὰ παλάτια,

κι ἀντίς ξανά ἀπ' τὴν ἀψηλὴ νὰ κατεβῶ τὴ σκάλα,
 ἐγὼ μπροστά μου ὀλόισα τράβηξα κι ἀπ' τὴ στέγη
 κάτου ἔπεσα, κι ὁ σβέρκος μου ἔσπασε ἀπ' τὰ σφοντύλια,
 κι ἀμέσως στοῦ "Αδῆ τοὺς βυθοὺς κατέβηκε ἡ ψυχὴ μου.
 Μὰ τώρα, στ' ὄνομα ἐκείνων ποὺ ἀκόμα ἐδῶ δὲν ἤρθαν,
 τῆς σύγκοιτης, καὶ τοῦ γονιοῦ ποὺ σ' ἔθρεφε μικρούλη,
 καὶ τοῦ Τηλέμαχου, ποὺ ἐκεῖ μονάχο τὸν ἀφήηκες,—
 γιατί ξέρω, γυρίζοντας ἀπ' τοῦ "Αδῆ τὰ λημέρια,
 στῆς Αἴας πάλε τὸ νησι θ' ἀράξης τὸ καράβι,—

70

παρακαλῶ σε, ὦ βασιλιά, θυμήσου με σὰ φτάσης,
 μὴ φύγης κι ἀκλαυτο, ἄθαφτο μ' ἀφήσης ἐκεῖ πέρα,
 καὶ γίνω αἰτία νὰ ὀργιστῆ κανένας θεὸς μαζί σου.
 Μόν' πάρε με καὶ κάψε με μαζί μὲ τ' ἄρματά μου,
 καὶ βάλε στὸν ἀφρόλευκο γυαλὸ κοντὰ μνημούρι,
 νὰ μὲ πονοῦν τὸν ἄμοιρο κατόπι ὅσοι τὸ βλέπουν·
 κάμε μου αὐτά, καὶ τὸ κουπί στὸ μνήμα ἀπάνω στῆσε
 τὸ ἴδιο ποὺ ζώντας ἔλαμνα μαζί μὲ τοὺς συντρόφους.»

Εἶπε, κι ἐγὼ τοῦ μίλησα κι ἀπολογήθηκά του·

«Ὅλα, ὅσα μοῦ 'πες, ἄμοιρε, σωστά θὰ σοῦ τὰ κάμω.»

80

Τέτοιες κουβέντες θλιβερὲς κάναμε ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου,
 ἐγὼ ἀπ' τὴ μιὰ τὴ σπάθα μου κρατώντας στὸ αἶμ' ἀπάνω,
 τὸ φάντασμα τοῦ Ἑλπήνορα λαλώντας ἀπ' τὴν ἄλλη.

Κι ἤρθε σιμὰ τότε ἡ ψυχὴ τῆς πεθαμένης μάνας,
 τοῦ ἀντρόφυχου τοῦ Αὐτόλυκου ἡ θυγατέρα Ἀντίκλαια,
 ποὺ τὴν ἀφήκα ζωντανὴ σὰ μίσευα στὴν Τροία.

Τὴν εἶδα ἐγὼ καὶ δάκρυσα, καὶ πόνεσε ἡ καρδιά μου·
 ὥστόσο δὲν τὴν ἀφήνα τὸ αἶμα νὰ ζυγώση,
 ὅσο πολὺ κι ἂν θλίβομουν, πρὶ μοῦ μιλῆση ὁ μάντης.

Καὶ τοῦ Θηβαίου ἤρθε σιμὰ ἡ ψυχὴ τοῦ Τειρεσία,
 καὶ κράταε τὸ χρυσὸ ραβδί μὲ γνώρισε, καὶ μοῦ 'πε·

90

« Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε. Ὀδυσσεά,
 τί ἀφήηκες, ὦ κακόμοιρε, τὸ φῶς τοῦ ἡλίου κι ἤρθες
 νὰ δῆς νεκροὺς κι αὐτὸν ἐδῶ τὸν ἄχαρο τὸν κόσμο ;
 Φεύγα ἀπ' τὸ λάκκο, μέριασε τὸ κοφτερὸ σπαθί σου,
 αἶμα νὰ πιῶ, καὶ νὰ σοῦ πῶ κατόπι τὴν ἀλήθεια. »

Εἶπε, κι ἐγὼ τραβήχτηκα, καὶ στὸ φηκάρι χώνω

τ' ἀργυροκάρφωτο σπαθί· κι αἷμα σὰν ἤπια μαῦρο,
ὁ μέγας μάντης λάλησε κι αὐτὰ τὰ λόγια μοῦ 'πε·

« Γλυκιά πατρίδα μελετᾶς, θεόλαμπρε 'Οδυσσεά·
ὅμως σέ μάχεται ὁ θεός· θαρρῶ πῶς δὲν ξεφεύγεις
τὸν Κοσμοσείστη, πού θυμὸ γιὰ σένα μέσα του ἔχει,
καὶ βράζει ἀπὸ τὴ μάνητα, πού τύφλωσες τὸ γιό του.

Μὰ πάλε ὅσα κι ἂν πάθετε, θὰ φτάσετε ἂν θελήσης,
νὰ βασταχτῆς, κι ἐσύ κι αὐτοὶ οἱ συντρόφοι σου, ἅμα πᾶτε
στῆς Θρινακίας τὸ νησί μὲ τὸ καλόφτιαστό σου
καράβι, πίσω ἀφήνοντας τὰ μενεξιά πελάγη·
θὰ βρῆτε ἐκεῖ νὰ βόσκουνε τὰ πρόβατα καὶ βόδια
τοῦ Ἥλιου, πού ἀποπάνωθε βλέπει κι ἀκούει τὰ πάντα.

Αὐτὰ ἂν ἀφήσης ἄβλαβα, κι ἂν θές τὸ γυρισμό σου,
ὅσο πολλὰ κι ἂν πάθετε πάλε στὸ Θιάκι πᾶτε·

μὰ ἂν τὰ πειράξης, πρόσμενε ξολοθρεμὸ στὸ πλοῖο
καὶ στοὺς συντρόφους κι' ἴδιος σου ἂ σωθῆς, θὰ κακοφτάσης
ἀργά, μὲ δίχως σύντροφο, καὶ μὲ καράβι ξένο.

Καὶ θὰ 'βρης μὲς στὸ σπίτι σου μεγάλα κακοπάθια·
ἄντρες ἀπόκοτους θὰ βρῆς νὰ καταλοῦν τὸ βίος σου,
μὲ δῶρα τ' ὄριο ταίρι σου νὰ πάρουν πολεμώντας.

“Ὅμως γι' αὐτὰ θὰ γδικιωθῆς, σοῦ λέω ἐγώ, σὰ φτάσης·
κι ἀφοῦ μὲς στὰ παλάτια σου χαλάσης τοὺς μνηστήρες,
μὲ ἀπάτη ἢ κι ὀλοφάνερα μὲ κοφτερὸ λεπίδι,

θὰ σύρης τότε παίρνοντας τὸ δυνατὸ κουπί σου,
νὰ πᾶς στὴ χώρα τῶν ἀντρῶν πού θάλασσα δὲν ξέρουν,
καὶ πού φαῖ δὲν συνηθοῦν νὰ τρῶνε ἀλατισμένο,

καὶ μῆτε κοκκινόπλωρα καράβια αὐτοὶ γνωρίζουν,
μῆτε τὰ δυνατὰ κουπιὰ, πού 'ναι φτερὰ τῶν πλοίων.

Νά, καὶ σημάδι ξάστερο, πού δὲ θὰ σοῦ ξεφύγῃ·
σὰν ἀνταμώσης ἄλλοτε στὸ δρόμο ταξιδιώτη,
καὶ λέει δικράνι πῶς βαστᾶς στὸν ὄριο σου τὸν ὄμο,
τότε τὸ δυνατὸ κουπί μπῆξε στὴ γῆς, καὶ κάμε
καλόδεχτες θυσίες ἐκεῖ στὸ ρήγα Ποσειδώνα,

κριαρί, ταῦρο σφάζοντας, κι ἀγριόχοιρο βαρβάτο·
καὶ γύρνα στὴν πατρίδα σου ἐκαστοβοδιές νὰ κάμης
ἱερές γιὰ τοὺς ἀθάνατους πού ὀρίζουνε τὰ οὐράνια,

100

110

120

130

μὲ τῇ σειρά τοῦ καθενού· κι ὁ θάνατος θά σοῦ ῥθῃ
ὄξω ἀπὸ θάλασσα, ἀλαφρός, καὶ θά σέ γλυκοπάρῃ
μὲς στὰ καλὰ γεράματα, ποῦ ὀλόγυρα οἱ λαοὶ σου
θά χαίρουνται καλοτυχιά. Σοῦ ἴπα ὅλη τὴν ἀλήθεια.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογήθηκά του·
«Ἔτσι θά τά ἔχουνε οἱ θεοὶ κλωσμένα, ὦ Τειρεσία.
Μὰ πές μου τώρα ξάστερα κι αὐτό· τῆς πεθαμένης
μανούλας μου, νά, τὴν ψυχὴ ἐδῶ βλέπω καθισμένη
σιμὰ στὸ αἷμα ἀμίλητη, καὶ δὲ γυρνάει, τοῦ γιοῦ της
νά δῆ τὴν ὄψη ἀγνάντια της, καὶ νά τοῦ προσμιλήσῃ.
Πῶς ἄραγες θά μ' ἐνιωθε πῶς εἶμαι τὸ παιδί της ; »

140

Εἶπα, κι ὁ μάντης γύρισε κι ἀπολογήθη ἀμέσως·
« Εὐκόλο πράμα θά σοῦ πῶ, καὶ κράτα το στὸ νοῦ σου·
ὅποιον ἀπ' τοὺς νεκροὺς νά ρθῆ σιμὰ στὸ αἷμα ἀφήσης,
αὐτὸς ἀλήθειες θά σοῦ πῆ· μὰ ὅποιονε ἐσὺ διώχνεις,
αὐτὸς τραβιέται μακριὰ καὶ ξαναφεύγει πίσω. »

Σὰν εἶπε αὐτά, κι ὀρμήνεψε τὴ μοῖρα ὁ Τειρεσίας,
στὸν Ἄδη ξαναγύρισε· ὥστόσο ἐγὼ στεκόμουν
ὥστόσο ἡ μάνα ζυγωσε καὶ μαῦρο ρούφηξε αἷμα·
καὶ τότ' εὐτύς μὲ γνώρισε καὶ μοῦ ἔκρενε θρηγνάντας·

150

« Πῶς ἤρθες, γιέ μου, ζωντανὸς στὰ μαῦρα αὐτὰ σκοτάδια ;
Δύσκολο γιὰ τοὺς ζωντανούς νά δοῦνε αὐτὰ ἐδῶ κάτω.

[Τρανοὶ στὴ μέση ποταμοὶ καὶ φοβερὰ ποτάμια·
καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα ὁ Ὀκεανός, ποῦ νά διαβῆ κανένας
πεζὸς δὲ δύνεται, χωρὶς καλόφτιαστο καράβι.]

Τάχ' ἀπ' τὴν Τροία ξέπεσες ἐδῶ μὲ τοὺς συντρόφους,
πολὺ σάνε πλανήθηκες μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα,
κι ἀκόμα στὰ παλάτια σου τὸ ταίρι σου δὲν εἶδες ; »

160

Αὐτὰ εἶπε, κι ἐγὼ μίλησα κι ἀπολογήθηκά της.
« Μάνα μου, ἀνάγκη μ' ἔφερε στὸν Ἄδη νά ρωτήξω
τὴ μοῖρα μου ἀπ' τὸ θεῖκό Θηβαῖο, τὸν Τειρεσία·
τί ἀκόμα ἐγὼ δὲν ἄγγιξα τῶν Ἀχαιῶν τὴ χώρα,
μηδὲ στὴ γῆς μου πάτησα, παρὰ ὅλο ἐρμποπλανιέμαι,
ἀφόντας μὲ τὸ θεῖκό Ἀγαμέμνονα εἶχα φύγει
γιὰ τὸ Ἴλιο τ' ἀλογάρικο, τοὺς Τρῶες νά πολεμήσω.
Ἔστόσο, πές μου ξάστερα καὶ ζήγησέ μου ἐτοῦτο·

170

πῶς σοῦ ῥθε ὁ κορμοτεντωτῆς ὁ Χάρος καὶ σέ πῆρε ;
 νά ἔταν ἀρρώστια μακρινή, γιά ἡ Ἄρτεμη ἡ τοξεύτρα
 μέ τίς ψιλές σαγίτες τῆς ἤρθε νά σέ σκοτώσῃ ;
 Πές μου καὶ γιά τὸν κύρη μου, καὶ γιά τὸ γιὸ ποῦ ἀφῆκα,
 ἂν τὰ πρωτάτα μου κρατοῦν ἀκόμα αὐτοί, γιά κάποιος
 ἄλλος τὰ πῆρε, καὶ θαρροῦν πῶς πιά δὲ θὰ γυρίσω.
 Πές μου καὶ τῆς γυναίκας μου ποιά ἔναι ἡ βουλή κι ἡ γνώμη·
 κάθεται πάντα μέ τὸ γιὸ καὶ κυβερνάει τὸ σπίτι,
 ἢ τάχα τὴν παντρεύτηκε Ἀχαιὸς ἀπ' τοὺς προυχόντους ; »

Καὶ τότε ἡ κερά μάνα μου μοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε· 180
 « Μ' ἀπομονὴ περίσσια αὐτὴ στοὺς πύργους μέσα κλειέται,
 καὶ μαῦρες μέρες καὶ νυχτιές περνάει καὶ χύνει δάκρυα.

Καὶ μήτε τὰ πρωτάτα σου κανεὶς δὲν πῆρε ἀκόμα,
 παρὰ ἦσυχα ὁ Τηλέμαχος φυλάει τ' ἀρχοντικά σου,
 καὶ πάντα τότε προσκαλοῦν στὰ μοιραστά τραπέζια,
 σὰν ποῦ ταιριάζει σέ κριτὴ· κι ὁ γέρος σου ὁ πατέρας
 μένει καὶ ζῆ στὴν ἐξοχή, καὶ δὲν πατάει ποτέσ του
 στὴ χώρα, μήτε χαίρεται κλινάρια μέ στρωσίδια,
 καὶ μέ λαμπρὰ παπλώματα, μόν' πέφτει τὸ χειμώνα 190
 στὸ σπίτι μέ τοὺς δούλους του πᾶς στῆς γωνιάς τῆ στάχτη,

κι ἔχει μέ ροῦχα ταπεινὰ ντυμένο τὸ κορμί του·
 τὸ θέρος καὶ τὸ καρπερὸ χινόπωρο σὰν ἔρθῃ,
 πηγαίνει τὸν ἀνήφορο στ' ἀμπελοχώραφὸ του,
 κι ἔχει παντοῦ κρεβάτι του τὰ σκόρπια φύλλα χάμου.
 Κεῖτετ' ἐκεῖ καὶ χολοσκάει κι ὁ πόνος του πληθαίνει
 ποθώντας σε, καὶ γερατειὰ κακὰ τὸν βασανίζουν.

Ἔτσι ἀφανίστηκα κι ἐγώ, κι ἤρθε μέ πῆρε ὁ Χάρος·
 μήτε ἡ τοξεύτρα ἡ Ἄρτεμη πόχει ἄσφαλο τὸ μάτι,
 μέ τίς ψιλές σαγίτες τῆς δὲν ἤρθε νά μέ κρούσῃ,
 καὶ μήτε ἀρρώστια φοβερὴ καμιά δὲ μοῦ εἶχε πέσει, 200
 νά μοῦ μαράνη τὸ κορμί καὶ πάρῃ τὴν ψυχὴ μου·
 μόν' ὁ καημός σου κι ἡ ἔννοια σου, μὰ κι ἡ καλὴ σου ἡ γνώμη
 μοῦ σβῆσαν τὴ γλυκιὰ ζωὴ, πανάκριβε Ὀδυσσεά. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ἐγὼ τὸ ἔθελα κι ἀνάδευα στὸ νοῦ μου
 νά τὴν ἀδράξω τὴν ψυχὴ τῆς πεθαμένης μάνας.
 Τρεῖς φορές χύθηκα μέ ὄρμη ν' ἀδράξω τὴν ποθώντας,

καὶ τρεῖς φορές μὲ ξέφυγε σάν ὄνειρο, σάν ἴσκιος·
καὶ μὲς στὰ σπλάγχνα μου ἔκανε πιὸ κοφτερὸ τὸν πόνο.
Φώναξα τότες κι εἶπα της μὲ φτερωμένα λόγια:

« Μάνα, γιατί δὲ στέκεσαι ποῦ θέλω νὰ σ' ἀδράξω, 210
νὰ κρατηθοῦμε ἀγκαλιαστὰ μέσα στὸν Ἄδη οἱ δυὸ μας
νὰ βροῦμε κἀν παρηγοριά στὸ κρύο τὸ μοιρολόγι ;
Γιὰ τάχα νὰ ἴσαι φάντασμα ποῦ ἡ θεία ἡ Περσεφόνη,
μοῦ ἴστελε, ἀκόμα πιὸ πικρὰ γιὰ νὰ βαριοστενάζω ; »

Εἶπα, κι ἡ μάνα μου ἡ καλὴ μοῦ ἀπολογήθη ἀμέσως
« Ἄλῆς, παιδί μου, ποῦ ἄτυχος τόσο δὲ βρέθηκε ἄλλος·
ὄχι, τοῦ Δία δὲ σὲ γελάει ἡ κόρη ἡ Περσεφόνη,
μόν' εἶναι τέτοια τοῦ θνητοῦ σάν ἀποθάνη ἡ μοῖρα·
τί οἱ σάρκες καὶ τὰ κόκαλα νευρόδετα δὲ μένουν,
μόν' τ' ἀφανίζει τῆς φωτιᾶς ἡ λυσσασμένη φλόγα, 220
ἅμα ἀπὸ τ' ἄσπρα κόκαλα ἡ πνοή μας φύγη πρῶτα
κι ἀνοίξη τὰ φτερά καὶ πάη σάν ὄνειρο ἡ ψυχὴ μας.
Μὰ τρέξε πάλε πρὸς τὸ φῶς, καὶ μάθε τα ὅλα τοῦτα
νὰ τὰ δηγήσαι ἀργότερα κι ἐσὺ τῆς σύγκοιτῆς σου. »

Ἐμεῖς ἔτσι μιλούσαμε καὶ νά, ἤρθαν οἱ γυναῖκες
ποῦ ἡ Περσεφόνη ἡ θεϊκιά τις εἶχε ἐκεῖ σταλμένες,
ὅλες μεγάλων σύγκοιτες λεβέντηδων καὶ κόρες.
Γύρω καθὼς μαζεύουνταν αὐτὲς στὸ μαῦρο τὸ αἶμα,
πῶς νὰ ρωτήξω καθεμιὰ στὸ νοῦ μου ἀναγυροῦσα.
Κι αὐτὸς ὁ τρόπος πιὸ σωστός στὸ λογισμό μου φάνη· 230
τραβώντας τὸ μακρὸ σπαθὶ ἀπ' τὸ χοντρὸ μερί μου,
ὅλες μαζί δὲν ἄφηνα τὸ αἶμα νὰ πιοῦν τὸ μαῦρο.
Κι αὐτὲς ἀράδα ἐρχόντουσαν, καὶ καθεμιὰ μοῦ ξήγα
τὸ γένος καὶ τὰ φύτρα της καθὼς τὴν ἐρωτοῦσα.

Καὶ πρώτη ἐκεῖ ἔδα τὴν Τυρῶ τὴν καλογεννημένη,
ποῦ ἔλεγε γόνος τοῦ λαμπροῦ πῶς ἦταν Σαλμωνέα,
καὶ πῶς τὴν εἶχε ταίρι του τοῦ Αἰόλου ὁ γιὸς Κρηθέας.
Τὸν Ἐνιπέα ἀγάπησε τὸν ποταμὸ τὸ θεῖο,
ποῦ ἦταν ἀπ' ὅλους πιὸ ὁμορφος τοὺς ποταμοὺς τοῦ κόσμου,
καὶ στοὺς πανώριους ὄχτους του συνήθαε νὰ πλανιέται. 240
Μ' ἐκεῖνον μοιάζοντας τῆς γῆς ὁ σαλευτῆς καὶ ζώστης,
σιμὰ της στοῦ ἀφροκῦλιστου τοῦ ποταμοῦ τὸ στόμα

πλάγιασε· κύμα σκοτεινὸ τοὺς ἔζωσε σὰν ὄρος
 γερτό, νὰ κρύψη τὸ θεὸ καὶ τὴ θνητὴ γυναῖκα.
 Ἐκεῖ ὁ θεὸς τῆς ἔλυσε τῆς παρθενιάς τὴ ζώνη,
 τὴν κοίμισε, καὶ τοῦ ἔρωτα σὰν τέλεσε τὸ ἔργο,
 τὸ χέρι τῆς γλυκόσφιξε, καὶ φώναξέ την κι εἶπε·

« Χαίρου πού ἐγὼ σ' ἀγκάλιασα· κι ἅμα γυρίση ὁ χρόνος,
 θά ᾗχες πανόμορφα παιδιὰ, τί τῶν θεῶν ἡ ἀγάπη
 δὲν πάει τοῦ κάκου· νοιάζου τα καὶ μοσκανάθρεφέ τα. 250
 Πήγαινε τώρα σύχαζε, καὶ μὴν τὸ ξεστομίσης·
 μὰ ὁ Ποσειδώνας, ξέρε το, ἐγὼ ἔμαι ὁ κοσμοσείστης. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ στὴ θάλασσα βουτάει τὴν κυματοῦσα.

Κι ἐκείνη γέννησε τοὺς δυό, Πελία καὶ Νηλέα,
 πού ἦρωες βγήκανε πιστοὶ τοῦ Δία τοῦ μεγάλου·
 στὴν Ἰωλκὸ βασίλεψεν ὁ θεόπλουτος Πελίας,
 στὴν Πύλο τὴν ἀμμουδερὴ ὁ ἦρωας ὁ Νηλέας.
 Κι ἀκόμα ἡ ρήγισσα Τυρῶ γέννησε τοῦ Κρηθέα,
 τὸν Αἴσωνα, τὸν ἀμαξᾶ Ἄμυθάονα, τὸ Φέρη.

Εἶδα κατόπι τοῦ Ἄσωπου τὴν κόρη, τὴν Ἀντιόπη· 260
 κι αὐτὴ στοῦ Διὸς τὴν ἀγκαλιὰ καυκιάταν πὼς κοιμήθη,
 καὶ δυὸ παιδιὰ γεννήθηκαν, ὁ Ἀμφίονας κι ὁ Ζῆθος·
 τὴ Θήβα τὴν ἐφτάπορτη πρωτόχτισαν ἐκεῖνοι,
 καὶ τὴν πυργῶσαν, τί ἄπυργοι δὲ δύνονταν νὰ ζήσουν
 στὴ Θήβα τὴν ἀπλόχωρη, κι ἄς ἦταν ἀντρειωμένοι.

Εἶδα καὶ τοῦ Ἀμφιτρύωνα τὸ ταίρι, τὴν Ἀλκμήνη,
 πού ὁ Δίας τὴν ἀγκάλιασε, καὶ γέννησε μαζί του
 τὸ λιονταρόψυχο Ἡρακλῆ, τῆς λεβεντιάς τὸν πύργο·
 καὶ τὴ Μεγάρα, τοῦ τρανοῦ τοῦ Κρέοντα θυγατέρα,
 πού τοῦ Ἀμφιτρύωνα τοῦ γιοῦ τοῦ ἀδάμαστου ἦταν ταίρι. 270

Τὴ μάνα εἶδα τοῦ Οἰδίποδα, τὴν ὁμορφὴ Ἐπικαστή,
 πού ἀνήξερη ἔκαμε φριχτὴ παρανομιὰ, καὶ δέχτη
 τὸ γιό τῆς ἄντρα, πού ἔσφαξε τὸν κύρη καὶ τὴν πῆρε,
 κι οἱ ἀθάνατοι φανέρωσαν τὴν ἀνομιὰ στὸν κόσμο.
 Αὐτὸς στὴ Θήβα τὴ γλυκιὰ βασανισμένος ρήγας
 τῶν Καδμιτῶν κυβέρνησε ἀπὸ θεῶν κατάρα·
 μὰ ἐκείνη στοῦ Ἄδη τοῦ ἄσπλαχνου κατέβηκε τὰ βάθια·
 τὶ στὸν καημὸ τῆς μὲ θηλιά κρεμάστηκε ἀπ' τὴ στέγη

τὴν ἀψηλὴν, καὶ ἀμέτρητα τοῦ ἀφῆκε πίσω πάθια,
πάρα πολλά, ὅσα φέρνουνε τῆς μάνας οἱ κατάρες.

280

Τῇ Χλωρῇ εἶδα τὴν ἄμορφη πού ἔναν καιρὸ ὁ Νηλέας
τὴν πῆρε γιὰ τὰ κάλλη τῆς μ' ἀρίφνητά του δῶρα,
κόρη στερνὴ τοῦ Ἀμφίονα, τοῦ γιοῦ τοῦ Ἰάσου, πού ἦταν
τοῦ Ὀρχομενοῦ τῶν Μινυῶν ρήγας· καὶ αὐτὴ στὴν Πύλο
βασίλευε, καὶ γέννησε λαμπρὰ παιδιὰ, τὸ Χρόμιο,
τὸν ἄξιο Περικλύμενο, τὸ Νέστορα, καὶ κόρη
τὴν λεβεντόκαρδη Πηρῶ, τοῦ κόσμου τὸ καμάρι,
πού νύφη τῇ ζητούσανε παντοῦθε, μὰ ὁ Νηλέας
μόνε ἐκεινοῦ τὴν ἔδινε πού θά 'φερνε στὴν Πύλο
τοῦ Ἰφίκλου τὰ λοξόποδα καὶ κουτελάτα βόδια
ἀπ' τῇ Φυλάκῃ, τ' ἀγριωπά· καὶ θεῖος μάντης τότες
νὰ τοῦ τὰ φέρῃ βάλθηκε, μὰ ὀργὴ θεοῦ τοῦ πέφτει,
καὶ μὲ δεσμὰ τὸν ἔζωσαν βοδοβοσκοὶ στοὺς κάμπους.
Μὰ οἱ μῆνες σάνε διάβηκαν καὶ οἱ μέρες σάν τελειῶσαν,
καὶ ἔκλεινε ὁ χρόνος, καὶ ἔσωναν τὸν κύκλο τους οἱ ὄρες,
τότε ὁ ἀντρεῖος ὁ Ἰφικλος ξεδέσμεψε τὸ μάντη,
τῇ μοῖρα σάν προφήτεψε, κατὰ τοῦ Δία τὸ θέλει.

290

Τῇ Λήδῃ ἀγνάντεψα ὕστερα, τὸ ταίρι τοῦ Τυνδάρου,
πού γέννησε δυὸ ἀντρόψυχα παιδιὰ, τὸν Κάστορα ἔναν
τὸν ἀλογάρη, καὶ ἄλλονε τὸ μέγα Πολυδεύκη,
τὸ γροθομάχο· ζωντανούς ἢ γῆς ἢ ψυχοδότρα
τοὺς ἔχει, καὶ τοὺς τίμησε στὸν κάτω κόσμῳ ὁ Δίας·
μιὰ μέρα ζωντανεύουνε, καὶ μιὰ 'ναι πεθαμένοι,
καθέννας μὲ τῇ μέρα του, καὶ σάν θεοὶ τιμιοῦνται.

300

Καὶ εἶδα τὴν Ἰφιμέδεια, γυναίκα τοῦ Ἀλωέα,
πού ἔλεγε πὼς μὲ τὸ θεὸ κοιμήθη Ποσειδῶνα,
καὶ δυὸ τοῦ γέννησε παιδιὰ, μὰ ζωὴ πολλὴ δὲν εἶχαν·
τὸν Ὠτο τὸν ἰσόθεο, καὶ τὸ λαμπρὸ Ἐφιάλτη,
πού ἀπ' ὄσους ἢ γῆς ἔθρεψε πιδ ἀψηλόκορμῳ 'ταν,
καὶ πού μονάχα ὁ Ὠρίωνας στὰ κάλλη τοὺς περνοῦσε·
ἐννιά χρονῶν ἦταν παιδιὰ, καὶ ἐννιά εἶχαν πῆγχεσ πλάτος,
καὶ ἀνέβαινε τὸ μπόγι τους ὀργιές ἐννιά τοῦ ὕφου·
καὶ τοὺς ἀθάνατους αὐτοὶ φοβέρισαν πὼς θά 'ρθουν
νὰ φέρουνε στὸν Ὀλυμπο πολέμου ἀχὸ καὶ ἀντάρα.

310

Τὴν Ὀσσα πᾶς στὸν Ὀλυμπο πασκίζανε νὰ στήσουν,
 τὸ Πήλιο μὲ τ' ἀνεμιστὰ κλωνιά στὴν Ὀσσα ἀπάνω,
 ν' ἀνέβουνε τὸν οὐρανό. Κι ἃ ζούσανε νὰ φτάσουν
 στὰ χρόνια τῆς παλικαριάς, θὰ κάναν τὸ σκοπό τους·
 μὰ ὁ γιὸς τοῦ Δία καὶ τῆς Λητώς τῆς ὁμορφομαλλοῦσας
 τοὺς χάλασε πρὶ βγάλουνε σγουρὰ στὰ μάγουλά τους,
 καὶ πρὶν τὸ χνούδι τ' ἀνθερὸ τοὺς σκιώσῃ τὸ πηγούνι.

320

Τῇ Φαίδρα εἶδα, τὴν Πρόκριδα, τὴν ὁμορφὴ Ἀριάδνη,
 κόρη τοῦ Μίνωα τοῦ φριχτοῦ, ποὺ ἕναν καιρὸ ὁ Θησεῆας
 ἀπὸ τὴν Κρήτη στὴν ἱερὴ τὴν πῆρε Ἀθήνα, δίχως
 νὰ τὴ χαρῆ· τί ἢ Ἄρτεμη τὴ σκότωσε στῆς Δίας
 τ' ἀκρόγιαλα, τὴ μαρτυριά τοῦ Διόνυσου ἀγρικιώντας.

Τῇ Μαίρα, τὴν Κλυμένη ἐκεῖ, καὶ τὴ φριχτὴ Ἐριφύλη,
 ποὺ πρόδωσε τὸν ἄντρα της γι' ἀτίμητο χρυσάφι,
 εἶδα κατόπι στὴ σειρά. Μὰ ποιά νὰ ὀνοματίσω
 ἀπ' ὅσες εἶδα σύγκοιτες καὶ κόρες τῶν ἡρώων·

ἢ νύχτα ὅλη δὲ θά ὄσωνε· κι εἶναι ὥρα νὰ πλαγιάσω,
 ἢ μὲ τοὺς φίλους στὸ γοργὸ καράβι, ἢ ἐδῶ πέρα·
 κι οἱ θεοὶ κι ἐσεῖς πιά νοιάζεστε γιὰ τὸ προβόδωμά μου. »

330

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι σύχαζαν καὶ σώπαιναν τριγύρω,
 δεμένοι ἀπὸ τὸ μάγιο του μὲς στὸ ἴσασερὸ παλάτι.
 Τότες τὸ λόγο ἀρχίνησε ἡ Ἀρήτη ἢ λευκοχέρα·

« Φαίαικες, πῶς σᾶς φαίνεται τοῦ ἀνθρώπου, ἀλήθεια, ἐτοῦτου
 ἢ χάρη κι ἢ κορμοστασιά, κι ὁ ἴσιος νοῦς του μέσα ;
 Δικός μου ὁ ξένος, μὰ κι ἐσᾶς τούτῃ ἢ τιμὴ στολίζει.

Νὰ φύγη μὴν τὸν βιάζετε, καὶ μὴν τοῦ λυπηθῆτε
 τὰ δῶρα ποὺ ἔχει ἀνάγκη αὐτὸς μεγάλη· γιατί κι ἄλλα
 βρίσκονται στὰ παλάτια σας, χάρη στοὺς θεοὺς, περίσσια. »

340

Σὲ τοῦτα ὁ γέρος ἥρωας ὁ Ἐχένης εἶπε τότες,
 αὐτὸς ποὺ μὲς στοὺς Φαίαικες στὰ χρόνια ἦταν ὁ πρῶτος·

« ὦ φίλοι μου, ὅσα ἢ φρόνιμη βασίλισσα μᾶς εἶπε
 ἀκοῦτε τα· στὴ γνώμη μας ἐναντία αὐτὰ δὲν εἶναι.
 Ἀπ' τὸν Ἀλκίνο κρέμεται πράξη καὶ λόγος τώρα. »

Κι ὁ Ἀλκίνος τότε ὁ βασιλιάς τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
 « Θὰ γίνῃ ὁ λόγος σου ὅσο ζῶ ἐγὼ καὶ βασιλεύω
 στὴ χώρα τῶν Φαίακων ποὺ τὰ κουπιὰ ἀγαπᾶνε.

Μὰ ἄς κἀνή ὁ ξένος πομονή, ὅσο ἂν ποθῆ πατρίδα, 350
 ὡς αὔριο, πού τὰ δῶρα του θὰ τὰ ἴχω συναγμένα,
 κι ὅσο γιὰ τὸ προβόδωμα, θὰ τὸ νοιαστοῦνε οἱ ἄντρες
 ὄλοι, κι ἐγὼ μαζί πού ἐδῶ τὸν τόπο ἐξουσιάζω. »

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
 « Ἄλκίνο, ἀφέντη δοξαστέ, καὶ τῶ λαῶν καμάρι,
 καὶ χρόνο ἀνίσως γύρευες ἐδῶ νὰ μείνω ἀκόμα,
 καὶ πλοῦσια δῶρα ἂν δίνοντας μὲ στέλνατε κατόπι
 ἄλλο κι ἐγὼ δὲ θὰ ἴθελα, τί γιὰ καλὸ μου θὰ ἴταν
 νὰ φτάσω στὴν πατρίδα μου μὲ πιὸ γεμάτα χέρια·
 πιὸ σεβαστὸς καὶ ἀγαπητὸς ἀλήθεια θὰ γινόμουν 360
 σ' ἐκείνους πού θὰ μ' ἔβλεπαν στὸ Θιάκι νὰ γυρίζω. »

Κι ὁ Ἄλκινος πάλι γύρισε καὶ μίλησέ του κι εἶπε·
 « Στὰ μάτια μας δὲ φαίνεσαι πλάνος ἐσύ, Ὀδυσσεά,
 καὶ δολοπλόκος σὰν πολλοὺς πού ἡ γῆς ἡ μαύρη θρέφει,
 σκόρπιους παντοῦ, πού ψέματα πλάθουν, καὶ δὲν τὰ νιώθεις.
 Ἐσένα ὁ λόγος σου ἕμορφος καὶ ξάστερος ὁ νοῦς σου,
 καὶ σὰν τραγουδιστὴς ἐσὺ δηγήθηκες μὲ τέχνη
 τῶν Ἀργιτῶν τὰ βάσανα μαζί μὲ τὰ δικά σου.
 Μὰ πές μου τώρα ἀληθινὰ καὶ ξήγησέ μου ἐτοῦτο· 370
 ἀπ' τοὺς ἰσόθεους φίλους σου ποιούς εἶδες πού ἤρθαν τότες
 μαζί σου στὸ Ἴλιο κι ὕστερα τοὺς πῆρε ὁ μαῦρος Χάρος ;
 Ἡ νύχτα τώρα ἀτέλειωτη, δὲν ἤρθε ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου
 ἀκόμα, μόν' δηγήσου μας τὰ θαυμαστά σου τὰ ἔργα.
 Ὡς τὰ γλυκοχαράματα θὰ στέκομουν ν' ἀκούσω,
 ἂν ἔστεργες τὰ πάθια σου νὰ πῆς μὲς στὸ παλάτι. »

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
 « Ἄλκίνο, βασιλιά τρανὲ καὶ τῶ λαῶν καμάρι,
 στὴν ὥρα της κι ἡ συντυχιά, στὴν ὥρα του κι ὁ ὕπνος·
 μὰ κι ἄλλα ἂν ἔχης ὄρεξη ν' ἀκούσης, δὲ σοῦ ἀρνιοῦμαι 380
 νὰ δηγηθῶ τὰ πιὸ φριχτὰ παθήματα τῶν φίλων
 πού ἀργότερα χαθήκανε ξεφύγανε τὸ Χάρο
 στοὺς ἄγριους τῶν Τρωαδιτῶν πολέμους, μὰ κατόπι
 στὸ γυρισμὸ τοὺς ἔσβησε ἡ βουλή κακῆς γυναικάς.
 Ἐδῶ κι ἐκεῖ ἅμα σκόρπισε ἡ σεβάσμια Περσεφόνη
 τῶ γυναικῶνε τίς ψυχές, μοῦ ζύγωσεν ἀγνάντια

καὶ στάθη τοῦ Ἀγαμέμνονα ἡ ψυχὴ, τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα,
βαριοθλιμμένη· γύρω του κι οἱ ἄλλοι ὅσοι μαζί του
βρήκανε τέλος θλιβερὸ στοῦ Αἰγίστου τὸ παλάτι.

Κι αὐτὸς μεμιάς με γνώρισε τὸ μαῦρο αἶμα σὰν ἦπτε,
κι ἔχυνε βρῦση δάκρυα, κι ἄψά μοιρολογοῦσε,
τὰ δυὸ του χέρια ἀπλώνοντας, με πόθο νὰ με φτάσῃ·
μὰ νεῦρο πιά καὶ μπόρεση καμιά δὲν εἶχε τώρα,
σὰν ποὺ εἶχε ἐκεῖνος μιά φορά στὰ λυγερὰ του μέλη.
Τὸν εἶδα ἐγώ, καὶ δάκρυσα, καὶ πόνεσε ἡ καρδιά μου,
καὶ φώναξά του, κι εἶπα του με φτερωμένα λόγια·

390

« Τοῦ Ἀτρέα γιὰ Ἀγαμέμνονα, καὶ δοξασμένε ρήγα,
ποιά μοῖρα τοῦ τευτόκορμου σὲ βάρεσε θανάτου ;
Τάχα στὰ πλοῖα σὲ ρήμαξε ὁ θεὸς ὁ Ποσειδάνας,
κακὴ φουρτούνα στέλνοντας μ' ἀνάποδους ἀνέμους ;
ἢ στὴ στεριά σὲ χάλασαν ὄχτροὶ σάνε ζητοῦσες
βόδια νὰ σύρης καὶ καλὸ μαλλὶ νὰ κόψης πρόβειο,
ἢ χώρα σὰν πολέμαγες νὰ πάρης με τίς σιλάβες ; »

400

Εἶπα· κι ἀμέσως γύρισε κι ἀπολογήθη ἐκεῖνος·
« Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιὰ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
μῆτε στὰ πλοῖα με ρήμαξε ὁ θεὸς ὁ Ποσειδάνας,
κακὴ φουρτούνα στέλνοντας μ' ἀνάποδους ἀνέμους,
μῆτε στὴ γῆς με χάλασαν ὄχτροί, παρὰ τὴ μοῖρα
τοῦ Χάρου μοῦ ἔφερε ὁ Αἰγίστος με τὴν καταραμένη
γυναῖκα μου, καὶ μ' ἔκαψε με κάλεσε σὲ δεῖπνο,
καὶ μ' ἔσφαξε ὅπως σφάζουνε μὲς στὸ παχνὶ τὸ βόδι.
Σὲ τέτοιο τέλος μ' ἔφερε φριχτό, κι ὀλόγυρά μου
σφαζόνταν κι οἱ συντρόφοι μου σὰν κάπροι ἀσπροδοντάτοι,
σὲ ἀνθρώπου πλοῦσιου καὶ τρανοῦ, ποὺ σφάζονται γιὰ γάμο,
ἢ γιὰ φαγὶ συντροφικὸ, ἢ ἀρχοντικὸ τραπέζι.
Εἶδες στὸν κόσμον ἀρίθμητοι νεκροὶ νὰ πέφτουν ἄντρες
μονομαχώντας ἢ σμιχτὰ στῆς μάχης τὴν ἀντάρα·
μὰ θὰ θλιβόσουν πιὸ πικρὰ νὰ τὰ ἴδῃς ἐκεῖνα,
στὸν πύργον σὰν κειτόμασταν τριγύρω στὸ κροντήρι,
καὶ στὰ τραπέζια τὰ λαμπρά, με λίμνη τὸ αἶμα χάμου.
Καὶ τῆς Κασσάντρας τὴ φωνή, τῆς κόρης τοῦ Πριάμου,
φριχτὴ ἄκουσα· τὴ σκότωνε ἡ πλανεύτρα ἡ Κλυταιμνήστρα

410

420

κοντά μου· κι ἐγὼ σήκωσα τὰ χέρια, ξεψυχώντας
 μὲ τὸ σπαθί στὰ σπλάχνα μου, κι ἔπεσα πάλε χάμου.
 Καί μ' ἄφησε ἡ ξαδιάντροπη στὸν Ἄδη νὰ πάω, δίχως
 νὰ πιάση καν τὰ μάτια μου, τὸ στόμα μου νὰ κλείση.
 Ἄλλο φριχτότερο και πῶ σιχαμερὸ δὲν εἶναι
 ἀπὸ γυναῖκα πὺ ἔργατα κακὰ στὸ νοῦ της βάζει·
 τέτοια κι αὐτὴ σοφίστηκε, καὶ γένηκε τοῦ ἀντρός της
 φόνισσα καὶ Θαρροῦσα ἐγὼ πὺ μιάς ἐκεῖ γυρίσω,
 θὰ μὲ δεχτοῦν χαρούμενα καὶ τὰ παιδιὰ κι οἱ δοῦλοι·
 μὰ αὐτὴ ἡ σοφὴ στὶς πονηριές, ντροπιάστηκε κι ἀτὴ της
 κι ὅλες τίς ἄλλες ντρόπιασε γυναῖκες, ὡς ἀκόμα
 κι ὅσες καλόγνωμες στὴ γῆς κατόπι θὰ φανοῦνε. »

430

Καὶ τότες ἐγὼ γύρισα καὶ τοῦ εἶπα· « Ἄλις, καὶ πόσο
 σκληρὰ ὁ Δίας ὁ βροντηχτῆς κατὰτρεξε ἀπαρχῆθες
 τοῦ Ἄτρεα τὸ γόνου, κι ἀφορμὴ τὸ θέλημα γυναίκας·
 γιὰ τὴν Ἑλένη μύριοι μας χαθήκαμε, κι ἐσένα
 παγίδες, πὺ ἔλειπες μακριὰ, σοῦ ἔστηνε ἡ Κλυταιμνήστρα. »

440

Εἶπα, κι ἐκεῖνας γύρισε κι εὐτύς μοῦ ἀπολογήθη·
 « Λοιπόν, ποτές σου μαλακὸς μὴν εἶσαι στὴ γυναῖκα·
 κι ὅλα πὺ ξέρεις μὴν τῆς λές, παρὰ μονάχα μέρος,
 καὶ τ' ἄλλα κράτα της κρυφά. Μὰ ὡστόσο ἐσύ, Ὀδυσσεά,
 ἀπ' τὴ γυναῖκα σου κακὸ νὰ πάθης μὴ φοβᾶσαι·
 γιὰτ' εἶναι ἐκείνη γνωστικιά, κι ἔχει μεγάλες χάρες,
 ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη, τοῦ Ἰκάρου ἡ θυγατέρα.
 Νιόνυφη, ἀλήθεια, τότε ἐμεῖς τὴν εἶχαμε ἀφησμένη,
 πὺ βγήκαμε στὸν πόλεμο, κι εἶχε μωρὸ στὴ ράγα.
 Τώρα κι αὐτὸς θὰ κάθεται μαζί μὲ τοὺς μεγάλους·
 καλότυχος, πὺ σὰν ἐρθῆ θὰ τόνε δῆ ὁ γονιὸς του,
 κι αὐτὸς θὰ σφίξῃ τὸ γονιὸ θερμὰ στὴν ἀγκαλιά του.
 Ἐμένα ὡς καὶ τὸ γιόκα μου δὲν ἄφησε ἡ δικὴ μου
 νὰ τὸν χαροῦν τὰ μάτια μου, μόν' ἔσβησέ με πρῶτα.
 Ἄλλο ἐγὼ τώρα θὰ σοῦ πῶ, καὶ κράτα το στὸ νοῦ σου·
 κρυφά, κι ὄχι ὀλοφάνερα στὴ φίλη σου πατρίδα
 ν' ἀράξης, γιὰτὶ χάθηκε πιά ἡ πίστη ἀπ' τίς γυναῖκες.
 Μὰ τώρα πές μου ξάστερα καὶ ξήγα μου κι ἐτοῦτο·
 ἀν τάχα ἀκούτε ζωντανὸς πὺς εἶναι ἀκόμη ὁ γιὸς μου,

450

ἢ στὸν Ὀρχομενό, ἢ μπορεῖ στὴν ἀμμουδάτῃ Πύλο,
ἢ καὶ στῇ Σπάρτῃ τὴν πλατιά, κοντὰ στοῦ Μενελάου,
460 τί ἀκόμα δὲν τὸν εἶδε ἢ γῆς νεκρὸ τὸν ὄριο Ὀρέστη.»

Αὐτὰ εἶπε· κι ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογήθηκά του·
«Τοῦ Ἀτρέα γιέ, τί με ρωτᾷς; δὲν ξέρω ἂ ζῇ ὁ Ὀρέστης,
ἢ ἂν πέθανε, κι εἶναι κακὸ τ' ἀνώφελα νὰ λέμε.»

Μὲ τέτοια λόγια θλιβερὰ μιλούσαμ' ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου,
βαριόκαρδοι, καὶ χύναμε τὰ δάκρυα ποτάμι.

Καὶ τότε πρόβαλε ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέα μπροστά μου,
κι ὁ Πάτροκλος κι ὁ δοξαστὸς Ἀρχίλοχος μαζί του,
κι ὁ Αἴαντας, πού στὸ κορμί ἦταν πρῶτος καὶ στὴν ὄψῃ
470 ἀπὸ τοὺς ἄλλους Δαναοὺς, ἐξὸν τὸν Ἀχιλλέα.

Καὶ τοῦ γοργόποδου ἡ ψυχὴ γιοῦ τοῦ Πηλέα πού μ' εἶδε,
μὲ γνώρισε, καὶ κλαίγοντας αὐτὰ τὰ λόγια μοῦ εἶπε·

«Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
τί κάμωμα πῶς φοβερὸ θὰ σοφιστῆς ἀκόμα;

Πῶς κότῃσες νὰ κατεβῆς στὸν Ἄδη πού φωλιάζουν
κούφιοι νεκροὶ φαντάσματα θνητῶν ἀποσταμένων;»

Αὐτὰ εἶπε, κι ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογήθηκά του·
«ὦ πρῶτε μὲς στοὺς Ἀχαιοὺς, γιέ τοῦ Πηλέα, Ἀχιλλέα,
τὸν Τειρεσία ἤρθα νὰ βρῶ, τῇ γνώμῃ του ν' ἀκούσω,
480 πῶς πίσω στὸ πετρόσπαρτο τὸ Θιάκι θὰ γυρίσω·
τί ἀκόμα γῆς Ἀχαιϊκῆ δὲ σίμωσα, καὶ μήτε
χῶμα πατρίδας πάτησα, μόνε ὄλο τυραννιέμαι.

Μὰ σὰν κι ἐσὲ μακαριστός, ὦ Ἀχιλλέα, δὲ βγῆκε
στά περασμένα ἄλλος κανεῖς, μήτε θὰ βγῆ κατόπι·
γιατί σὰ θεὸ καὶ ζωντανὸ οἱ Ἀργίτες σὲ τιμοῦσαν,
καὶ τώρα μέγας καὶ τρανὸς στοὺς πεθαμένους εἶσαι·
γιὰ δαῦτο πῶς ἀπέθανες μὴ θλίβεσαι, Ἀχιλλέα.»

Κι αὐτὸς μοῦ ἀπολογήθηκε· «Περίλαμπρε Ὀδυσσεά,
τὸ θάνατο μὴ μοῦ ζητᾷς μὲ λόγια νὰ γλυκάνης.
490 Κάλιο στῇ γῆς νὰ βρισκομουν, κι ἄς δούλευα σὲ ἀνθρώπου
μικροῦ, μὲ δίχως βιὸς πολὺ, παρὰ στὸν Ἄδη νὰ εἶμαι,
καὶ βασιλέας νὰ λέγομαι τῶν πεθαμένων ὄλων.
Ὡστόσο γιὰ τὸν ἄξιό μου τὸ γιὸ δυὸ λόγια πὲς μου,
ἂ βγῆκε αὐτὸς στὸν πόλεμο πρῶτος γιὰ νὰ ἴναι, ἢ ὄχι.

Καὶ δῶσ' μου τοῦ ἀψεγάδιαστου Πηλέα μαντάτα, ἂν ἔχης·
ἀκόμα τάχα τὸν τιμᾶει ὁ λαὸς τῷ Μυρμιδόνων,
ἢ καταφρόνιο γίνηκε τῆς Φτίας καὶ τῆς Ἑλλάδας,
τώρα πού χεροπόδαρα τὰ γερατεῖα τὸν πιάσαν.

Τὶ πιά δὲν τοῦ εἶμαι ἐγὼ βοηθὸς μέσα στὸ φῶς τοῦ ἡλίου,
τέτοιος σὰν πού ἤμουν μιὰ φορά στὴ διάπλατη Τρωάδα, 500
πού ἔκοβα πλήθος λεβεντιὰ βοηθώντας τοὺς Ἀργίτες.
Τέτοιος γιὰ λίγο ἂν πήγαινα στοῦ κύρη τὸ παλάτι,
τρομάρα θὰ τοὺς ἔδιναν τὰ ἥρωικά μου χέρια,
τοὺς ὄσους τὸν ὄχτρεύονται καὶ τίς τιμές του ἀρπᾶνε. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογήθηκά του·
« Μαντάτα τοῦ ἀψεγάδιαστου Πηλέα δὲν κατέχω·
ὅμως γιὰ τὸ Νεοπτόλεμο, τὸ γιὸ τὸν ἀκριβό σου,
ὄλη, καθὼς μοῦ γύρεψες, θὰ μάθης τὴν ἀλήθεια.
Ἴδιος μου ἐγὼ μὲ τὸ γερτὸ τὸν ἔφερα καράβι,
ἀπὸ τῆ Σκύρο στοὺς Ἀχαιοὺς τοὺς καλοποδεμένους.
Καὶ σύναξη σὰν εἶχαμε στῆς Τροίας τῆ χώρα ἀντίκρυ, 510
πάντα μιλοῦσε πρῶτα αὐτός, κι ἀστόχαστα δὲ λάλει·
μόνε ὁ ἰσόθεος Νέστορας κι ἐγὼ περνούσαμε τον.
Καὶ πόλεμο σὰ βγαίναμε στὸν κάμπο τῆς Τρωάδας,
μὲ τὸ σωρὸ δὲν ἔμνησκε καὶ μὲ τ' ἀσκέρι ἐκεῖνος,
μόν' ἔτρεχε, καὶ στὴν ἀντρεία δὲν ἄφηγε ἄλλον πρῶτο·
πολλοὺς λεβέντες χάλναγε στὴ φοβερὴ τῆ μάχη.
Δὲ θὰ μπορούσα νὰ τοὺς πῶ καὶ νὰ τοὺς νοματίσω,
τοὺς ὄσους αὐτὸς χάλασε βοηθώντας τοὺς Ἀργίτες,
θὰ πῶ ὅμως τὸν Εὐρύπυλο, τὸ γόνο τοῦ Τηλέφου,
μὲ τοὺς Κητειῶτες φίλους του πού γύρω του σφαζόνταν, 520
κι αἰτία τὰ δῶρα στάθηκαν πού μιὰ γυναίκα πῆρε.
Δεύτερο ἀπὸ τὸ Μέμνονα τόσα ὁμορφο δὲν εἶδα.
Καὶ στ' ἄλογο σὰν μῆχκαμε τῶν Ἀργιτῶν οἱ πρῶτοι,
πού τὸ μαστόρεψε ὁ Ἐπειός, κι ἐγὼ μονάχος εἶχα
τὴν ἐξουσία ν' ἀνοιγοκλειῶ τὸ στέριο του κρυφώνα,
τότες οἱ ἄλλοι τῶν Δαναῶν ἀρχόντοι καὶ ρηγάδες
σφουγγίζανε τὰ δάκρυα καὶ τρέμαν ἀπὸ φόβο,
μὰ ἐκεῖνου τ' ὄριο πρόσωπο ποτές χλωμὸ δὲν τό εἶδα,
καὶ μήτε ἀπὸ τὰ μάγουλα σφουγγισ' ἐκεῖνος δάκρυα· 530

μόνε ἀπὸ μέσα νὰ ριχτῆ θερμὰ παρακαλοῦσε,
 τῆ σπάθα του ὄλο πιάνοντας καὶ τὸ βαρὺ κοντάρι,
 καὶ μελετώντας φοβερὸ κακὸ στοὺς Τρωαδίτες.
 Μὰ σάνε διαγουμίσαμε τῆ χώρα τοῦ Πριάμου,
 μπῆκε μὲ τὸ μερίδιο του στὸ πλοῖο καὶ μ' ὄρια δῶρα,
 ἀλάβωτος, τὶ χάλκινο κοντάρι δὲν τὸν πῆρε,
 ἀπομακρόθε ἦ καὶ κοντά, σάν πού συχνὰ τυχαίνει
 στὸν πόλεμο πού ἀνάκατα λυσομανάει ὁ Ἄρης. »

Εἶπα, καὶ τοῦ γοργόποδο ἢ ψυχῆ τοῦ Ἀχιλλέα
 στὸν κάμπο μὲ τ' ἀσφῶδελα κίνησε δρασκελώντας,
 ὅλη χαρά, πού ἀγρίκησε τίς δόξες τοῦ παιδιοῦ του. 540

Μὰ οἱ ἄλλες ἐκεῖ στέκανε οἱ ψυχές τῶν πεθαμένων,
 θλιμμένες, καὶ τὸν πόνο τῆς ἢ καθεμιᾶ ρωτοῦσε.
 Μόνε ἢ ψυχῆ τοῦ Αἴαντα, τοῦ γιοῦ τοῦ Τελαμώνα,
 στεκότανε παράμερα, μ' ἐμένα χολιασμένη,
 πού νίκησα στὰ πλοῖα κοντὰ στὴν κρίση πού εἶχε στήσει
 γιὰ τοῦ Ἀχιλλέα τ' ἄρματα ἢ σεβαστῆ του ἢ μάνα,
 [καὶ οἱ Τρωαδίτες κρίνανε μαζί μὲ τὴν Παλλάδα].
 Μακάρι νὰ μὴν κέρδιζα, τότες, τέτοιο βραβεῖο,
 τὶ ἐκεῖνα τ' ἄρματα ἔχωσαν στὴ γῆς τέτοιο λεβέντη,
 τὸν Αἴαντα, πού σ' ὁμορφιά καὶ σ' ἔργα ξεπερνοῦσε 550
 τοὺς ἄλλους Δαναούς, ἐξὸν τὸ δοξαστὸ Ἀχιλλέα.
 Σ' ἐκεῖνον τότες δυὸ γλυκὰ γύρισα καὶ εἶπα λόγια·

« Αἴαντα, τοῦ μεγάλου γιὲ τοῦ Τελαμώνα, ἀλήθεια,
 μήτε νεκρὸς δὲ μοῦ ἐμελλες τὸ χόλιασμα ν' ἀφήσης
 γιὰ τ' ἄρματα πού κέρδισα, τ' ἀναθεματισμένα ;
 Γιὰ τὸ κακὸ τῶν Ἀργιτῶν οἱ θεοὶ τὰ κάμαν ὄλα,
 καὶ τέτοιον πύργο χάσαμε· καὶ ὄλοι θρηνοῦμε τώρα
 οἱ Δαναοὶ καὶ ἐσένανε μὲ τοῦ Πηλέα τὸ γόνο·
 μὰ ἄλλος δὲν εἶναι ἀφορμὴ παρὰ ὁ Δίας μονάχος,
 πού φοβερὰ τῶ Δαναῶν τ' ἄρματωμένα ἀσκέρια
 ὀχτρεύτηκε, καὶ σοῦ ὄρισε τὴ μοῖρα τοῦ θανάτου. 560
 Μὰ ἐλά, ἀφέντη, καὶ ἄκουσε τὰ λόγια πού σοῦ κρένω,
 καὶ δάμασε τὴ μάνητα τῆς ἡρωικιάς ψυχῆς σου. »

Εἶπα, καὶ αὐτὸς ἀπάντηση δὲ μοῦ ἔδωκε, μόν' πῆγε
 στὸ Ἐρεβος μὲ τίς ψυχές τῶν ἄλλων πεθαμένων.

Καὶ πάλε ἴσως θὰ μίλειε μου, κι ἄς ἦταν χολωμένος,
ἢ ἐγὼ θὰ τοῦ μιλοῦσα, μὰ ἡ καρδιά μου μὲς στὰ στήθια
νὰ δῆ ποθοῦσε τὶς ψυχές κι ἄλλων νεκρῶν ἀκόμα.

Κι εἶδα τὸ Μίνωα, τὸ λαμπρὸ τοῦ Δία τὸ γιό, ποὺ κράτα
χρυσὸ ραβδί, καὶ κάθονταν κριτὴς τῶν πεθαμένων·
ἄλλοι ὄρθιοι κι ἄλλοι καθιστοὶ μπροστὰ στὸ βασιλέα
μὲς στοῦ Ἄδη τοῦ πλατύθυρου κρινόνταν τὰ παλάτια.

570

Κατόπι τὸν Ὀρίωνα ξάνοιξα τὸ γιγάντιο,
στὸν κάμπο τῶν ἀσφόμελων τ' ἀγρίμια νὰ σωριάζῃ
ποὺ ἀπάνω στὰ ἔρημα βουνὰ τὰ ἔχε σιοτώσει ὁ ἴδιος,
ράβδα στὰ χέρια ὀλόχαλκη κι ἀνέσπαστη κρατώντας.

Καὶ τὸν Τιτυὸ εἶδα, τῆς Γῆς τῆς δοξασμένης θρέμμα,
ποὺ ἀπὰς στὸ χῶμα κείτονταν καὶ σκέπαζε ἐννιά πλέθρα·
δὺὸ ἀγιοῦπες ἀπ' τὰ δὺὸ πλευρὰ τοῦ τρῶγαν τὸ συκάτι,
μὲς ἀπ' τῆ σκέπη μπαίνοντας· δὲν μπόρειε νὰ τοὺς διώξῃ,
τὶ εἶχε πειράξει τῆ Λητώ, τὴν ἀκριβὴ τοῦ Δία,
τὸν Πανοπέα σὰ διάβηκε νὰ πάῃ πρὸς τὴν Πυθώνα.

580

Κι ἀκόμα εἶδα τὸν Τάνταλο, βαριά τυραννισμένο·
ὡς τὸ πηγαῖο στέκονταν μὲς στὰ νερὰ τῆς λίμνης,
διψοῦσε, καὶ μήτε σταλιὰ νὰ πάρῃ δὲ δυνόταν·
μόνε, ἅμα ὁ γέρος ἔσκυβε νὰ πιῇ νὰ ξεδιψάσῃ,
κάτου ρουφιόταν τὸ νερὸ κι ἔφευγε, καὶ στὰ πόδια
γύρω φαινόταν μαύρη γῆς, ξερόκαυτη ἀπ' τὴ μοῖρα.
Καὶ δέντρα ἀψηλοφύλλωτα κρεμοῦσαν τὸν καρπὸ τους,
ροιδιές, ἀφράτες ἀπιδιές, μηλιές καλοκαρποῦσες,
συκιές μελόγλυκες, κι ἐλιές φουντόκλωνες κι ἀνθάτες·
κι ἅμ' ἄπλωνε τὰ χέρια του καρπὸ νὰ κόψῃ ὁ γέρος,
οἱ ἀνέμοι παίρναν τὰ δεντρὰ στῶ συννεφιῶν τοὺς ἴσκιους.

590

Κι ἀκόμα εἶδα τὸ Σίσυφο φριχτὰ βασανισμένο·
κοτρὸνα αὐτὸς θεόρατη καὶ μὲ τὰ δὺὸ βαστοῦσε,
καὶ στυλωμένος ἔσπρωχνε, μὲ πόδια καὶ μὲ χέρια,
τὴν πέτρα ἀπάνω στὸ βουνό· κι ὅτι ἔκανε νὰ φτάσῃ,
καὶ νὰ περάσῃ ἀπ' τὴν κορφή, τὸν ἔπαιρνε τὸ βάρος
καὶ πρὸς τὸν κάμπο ἀνήλεη κατρακυλοῦσε ἡ πέτρα.
Κι αὐτὸς πάλι ἔσπρωχνε βαριά, καὶ τὸ κορμί του ὁ ἕδρος
περέχυνε, καὶ σκέπαζε τὴν κεφαλή του ἢ σκόνη.

600

Κι εἶδα τὸ δυνατὸ Ἡρακλῆ, καὶ μόνο φάντασμα ἦταν,
 τὶ ἀτός του ζῆ καὶ χαίρεται μὲ τοὺς θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου,
 καὶ τὸν κερῶ ἢ ὠριόφτερνη σὰ φαγοπότια του Ἡβῆ,
 τοῦ Δία ἢ κόρη τοῦ τρανοῦ καὶ τῆς πανώριας Ἡρας.
 Ὅλ' οἱ νεκροὶ τριγύρω του χουγιαζάνε σὰν ὄρνια,
 ποὺ τρομασμένα φεύγανε· κι αὐτὸς σὰ νύχτα μαύρη
 μὲ τὸ δοξάρι του γυμνό, στὴν κέρδα τῆ σαγίτα,
 ἀγριοκοιτοῦσε κι ἔτοιμος φαινότανε νὰ ρίξη.
 Λουρὶ χρυσὸ καὶ τρομερὸ γύρω σὰ στήθια του εἶχε,
 κι ἀπάνω του ἔργα θάματα φαντάζαν δουλεμένα,
 ἀρκουῶδες, ἀγριογούρουνα, φλογόματα λιοντάρια,
 πολέμοι, μάχες, φονικά, καὶ χαλασμὸς ἀνθρώπων.
 Ὅποιος ἐκεῖνο τὸ λουρὶ μαστόρεψε, ἄς μὴ θέλη
 λουρὶ ἄλλο μὲ τὴν τέχνη του παρόμοιο νὰ δουλέψῃ.
 Μόλις μ' ἀγνάντεψε κι εὐτὺς μὲ γνώρισε ποιὸς ἦμουν,
 καὶ κλαίγοντας μοῦ μίλησε μὲ λόγια φτερωμένα·

610

« Διογένητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
 κακὴ κι ἐσένα, ὦ δύστυχε, σὲ κατατρέχει μοῖρα,
 αὐτὴ ποὺ τράβηξε κι ἐγὼ κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἡλίου.
 Τοῦ Δία κι ἂν ἦμουνα παιδί, μὰ ἀρίθμητα εἶχα πάθια,
 γιὰτ' ἦμουν δοῦλος σὲ ἄνθρωπο πολὺ κατώτερό μου,
 καὶ ἀγῶνες μοῦ ἔβαζε βαριούς, καὶ μ' ἔστειλε νὰ φέρω
 τὸ σκύλο κάποτε ἀποδῶ, θαρρώντας πῶς δὲν μπόρειε
 ἄλλο βαρύτερο ἀπ' αὐτὸν ἀγῶνα νὰ μοῦ βάλῃ.
 Τὸν πῆρα καὶ τοῦ ἀνέβασα τὸ σκύλο ἀπὸ τὸν Ἄδῃ·
 μὰ μὲ βόηθησε ὁ Ἑρμῆς κι ἡ Ἀθηναῖ ἢ Παλλάδα. »

620

Αὐτὰ σὰν εἶπε, τράβηξε μὲς στοῦ Ἄδῃ τὸ λημέρι,
 κι ἐγὼ στὸν τόπο μου ἔμεινα νὰ δῶ μὴν ἔρθῃ κι ἄλλος
 ἀπ' τοὺς ἡρώους ποὺ ἀπέθαναν σὲ χρόνους περασμένους.
 Καὶ τοὺς παλιούς θ' ἀντάμωνα τοὺς ἄντρες ποὺ ποθοῦσα,
 [τῶν θεῶν τὰ δοξαστὰ παιδιὰ, Θησέα καὶ Πειρίθο],
 μὰ πλῆθος ἄπειρο οἱ νεκροὶ συνάζονταν, καὶ βγάζαν
 ἀγριὸν ἀχό· κι ἐμένα εὐτὺς χλωμὸς μὲ πῆρε φόβος,
 μὴν ἀπ' τὸν Ἄδῃ ἢ θεϊκιὰ μοῦ στείλῃ ἢ Περσεφόνῃ
 τῆς τερατόμορφης Γοργῶς τὸ φοβερὸ κεφάλι.
 Στὸ πλοῖο τότες κίνησα, καὶ τῶ συντρόφων εἶπα

630

ν' ανέβουν, τὰ πρυμόσκεινα νὰ λύσουν· κι αὐτοὶ μέσα
μπῆκαν, στοὺς πάγκους κάθισαν, καὶ τὸ καράβι πῆρε
τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ὁκεανοῦ τὸ ρέμα κάτω, πρῶτα
μὲ τὰ κουπιὰ μας, κι ὕστερα πάλε μὲ πρῦμο ἀγέρι.

640

ΡΑΨΩΔΙΑ Μ

Τοῦ Ὁκεανοῦ τὰ ρέματα τὸ πλοῖο σὰν ἀφῆκε,
κι ἀπάνω ἀπὸ τὰ κύματα τοῦ διάπλουτου πελάγου
ἤρθε στῆς Αἴας τὸ νησί, πού κατοικεῖ ἡ Αὐγούλα,
καὶ σὲ γλυκοὺς χορότοπους χρυσανατέλνει ὁ Ἥλιος,
ἐκεῖ στὸν ἄμμο φτάσαμε κι ἀράξαμε τὸ πλοῖο,
καὶ πήγαμε πλαγιάσαμε στὸ περιγιάλι ἀπάνω,
προσμένοντας τῆ λαμπερῆ νὰ γλυκοφέξῃ Αὐγούλα.

Κι ἔφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
καὶ στέλνω τοὺς συντρόφους μου στῆς Κίρκης τὰ παλάτια,
τὸ λείψανο τοῦ Ἑλπήνορα νὰ πάρουν καὶ νὰ φέρουν.

10

Πήγαμε, κόψαμε κλαριά, στὴν ἄκρη στὸ περιγιάλι,
τὸν θάψαμε βαριόκαρδοι καὶ δάκρυα χύνοντάς του.
Καὶ σὰν καλοκαῆκανε ὁ νεκρὸς καὶ τ' ἄρματά του,
μνημούρι τοῦ σηκώσαμε καὶ στήσαμε του στήλη,
καὶ τὸ ἴσιο μπήξαμε κουπὶ πὰς στὴν κορφή τοῦ τάφου.

Κι ἐκεῖ πού αὐτὰ νοιάζομασταν, δὲν ξέφυγε τῆς Κίρκης
πὼς ἀπ' τὸν Ἄδη φτάσαμε, παρὰ ἤρθε στολισμένη
κοντὰ μας· ἤρθανε μαζί κι οἱ βάγιες της καὶ φέρναν
ψωμὶ καὶ κρέατα πολλὰ μὲ τὸ κρασί τὸ μαῦρο.

Στάθηκε τότε' ἡ ὀλόλαμπρη θεὰ ὀμπροστά μας κι εἶπε·

20

«Ἀθεόφοβοι, πού ζωντανοὶ πήγατ' ἐσεῖς στὸν Ἄδη,
πού δυὸ θανάτους θὰ ἔχετε, οἱ ἄλλοι ξέρουν ἕναν·
ἐλάτε τώρα ἐσεῖς ἐδῶ νὰ φᾶτε καὶ νὰ πιῆτε
ὀλήμερα· κι ἡ χρυσαυγὴ καθὼς γλυκοχαράξῃ,
κινᾶτε. Ἐγὼ τὸ δρόμο σας θὰ δείξω, καὶ τὰ πάντα
θὰ σᾶς μαντέψω, μὴν κακὴ σᾶς πέση ἄξαφνα ὦρα,
καὶ μύρια πάθετε δεινὰ στεριᾶς ἢ καὶ πελάγου.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ κατάπεισε τὸ νοῦ μας τὸν ἀντρίκιο.
Ὅλημερα καθόμασταν ἐκεῖ ὡς τὸ γέμμα τοῦ ἡλίου,

μέ τὰ περίσσια κρέατα, καί μέ κρασί φλογάτο. 30
 Κι ὁ ἥλιος σά βασίλειφε κι ἀπλώθηκε σκοτάδι,
 οἱ ἄλλοι στά πυρόσκινα σιμά καλοπλαγιάσαν,
 μὰ ἐμένα ἀπό τὸ χέρι αὐτῆ παράμερα μέ πῆρε,
 μέ κάθισε, καί πλάγιασε κοντά μου καί ρωτοῦσε·
 κι ἕνα πρὸς ἕνα τότε ἐγὼ τῆς στόρησα τὰ πάντα.
 Καί μίλησέ μου ἡ σεβαστὴ θεά, κι αὐτὰ μοῦ κρένει·

« Αὐτὰ ὅπως τά 'πες ἔγιναν· τώρα κι ἐσὺ ν' ἀκούσης
 ὅσα σοῦ πῶ· ἀγκαλὰ ὁ θεὸς θὰ σ' τὰ θυμίσῃ ὁ ἴδιος.
 Καί πρῶτα ταξιδεύοντας θὰ φτάσης στίς Σειρῆνες,
 πού ὄλους μαγεύουν τοὺς θνητοὺς πού λάχουνε κοντά τους· 40
 ὅποιος σιμῶσῃ ἀπ' ἀγνωσιὰ κι ἀκούσῃ τῆ φωνή τους,
 ἀπὸ γυναῖκα καί παιδιὰ χαρὰ νὰ μὴν προσμένῃ
 μήτε πατρίδα πὼς θὰ δῆ, τί μέ γλυκὰ τραγοῦδια
 αὐτὲς τότε μαγεύουνε μὲς ἀπ' τῆ λιβαδιὰ τους.
 Σωρὸς ἐκεῖ τ' ἀνθρωπινὰ τὰ κόκαλα σαπίζουν
 γυμνά, πού εἶναι τὸ δέρμα τους χυμένο ὀλοτριγύρω.
 Προσπέρνα τις, καί στούπωνε καλὰ τ' αὐτιά τῶν ἄλλων
 μέ μελοζύμωτο κερὶ νὰ μὴν μποροῦν ν' ἀκούσουν.
 Κι ἂν ποθυμήσης ἴδιος σου ν' ἀκούσης, ἄς σὲ δέσουν
 ὀλόρθο χεροπόδαρα στοῦ καταρτιοῦ τῆ ρίζα, 50
 κι ἄς καλοσφίξουν τῶ σκιοινῶν τις ἄκρες στὸ κατάρτι,
 καί τότες χαίροντας θ' ἀκοῦς μακρόθε τις Σειρῆνες.
 Μὰ ἀνίσως καὶ παρακαλῆς τοὺς ἄλλους νὰ σὲ λύσουν,
 ἐκεῖνοι ἀκόμα πιὸ σφιχτὰ νὰ δένουν τὰ σκιοινὰ σου.

Καί τὸ καράβι σου ἀπ' ἐκεῖ σὰ σώσῃ νὰ περάσῃ,
 δὲ σοῦ ὀρμηνεύω πιά ἀπὸ ποῦ τὸ δρόμο σου νὰ πάρῃς·
 ἀτός σου κρίνε· ἐγὼ τοὺς δυὸ θὰ σοῦ ἐξηγήσω δρόμους.
 Ἐπὸ τῆ μιὰ εἶναι κρεμαστὲς οἱ πέτρες πού ὀλοένα
 μέ κύματα ἢ γλαυκόματη τις δέρνει ἢ Ἀμφιτρίτη· 60
 αὐτὲς Πλανούμενες τις λὲν οἱ θεοὶ οἱ μακαρισμένοι.
 Κι οὐδὲ πουλὶ τις προσπερνάει, καί μήτε οἱ περιστῆρες
 τὴν ἀμβροσία πού φέρνουνε στὸ Δία τὸν πατέρα,
 μόνε κι αὐτὲς κάθε φορὰ τις παίρνει ἢ γλιστροπέτρα·
 μὰ στέλνει κι ἄλλην ὁ θεός, λειψὲς νὰ μὴν τις ἔχη.
 Ὀνητοῦ καράβι ἐκεῖθενε δὲν ἔφυγε, κι ἂν ἦρθε,

μόνε καρβοσάνιδα καὶ ἀνθρωπινὰ κουφάρια
 κυλιούνται ἀπὸ τὰ κύματα κι ἀπ' τῆς φωτιᾶς τῆ λύσσα.
 "Ἐνα μονάχο διάβηκε τῆς θάλασσας καράβι,
 ἡ κοσμολάλητη ἡ Ἀργώ, γυρνώντας ἀπ' τοῦ Αἰήτη·
 κι αὐτὴ σὲ βράχους θά 'σπανε τρανοὺς, χωρὶς τὸ χέρι
 τῆς Ἥρας, ποὺ λυπήθηκε τὸν Ἰάσονα ἀπ' ἀγάπη.

70

'Απὸ τὴν ἄλλη, οἱ βράχοι οἱ δυό, ποὺ ὁ ἕνας ἀνεβαίνει
 στοὺς οὐρανοὺς, κι ἡ σουβλερὴ κορφὴ του τοὺς ἀγγίζει
 μαύρη τὸν ζώνει συννεφιά, ποὺ πάντα 'ναι ἀπλωμένη,
 μηδὲ λαμπρύνει ἡ ζαστεριά ποτὲς τὸ μέτωπό του,
 μὰ ἄς εἶναι θερισμοῦ καιρὸς, ἄς εἶναι χινοπῶρι.
 Ν' ἀνέβη ἐκεῖ ἢ νὰ κατεβῆ θνητὸς δὲ θὰ μπορούσε
 ποτὲς κανένας, κι εἴκοσι χέρια καὶ πόδια ἂν εἶχε·
 γιὰτ' εἶναι ὁ βράχος γλιστερός, σὰν πέτρα λιστρωμένη
 Καὶ σπήλιο ἀνοίγει σκοτεινὸ μὲς στὴν καρδιά τοῦ βράχου,
 στὴ Δύση, καὶ πρὸς στὸ Ἑρεβος· καὶ κατακεῖ τὴν πλώρη
 τοῦ καρβαβιοῦ θὰ στρέψετε, περίλαμπρε Ὀδυσσεά.

80

Μηδὲ πιδέξιος τοξευτῆς μὲς' ἀπὸ τὸ καράβι
 ρίχνοντας τὴ σαγίτα του δὲ θά 'φτανε στὸ σπήλιο.
 Κεῖ μέσα ἡ Σκύλλα κατοικεῖ καὶ φοβερὰ γαβγίζει·
 ἔχει φωνοῦλα σκυλακιοῦ νιογέννητου, κι ὡστόσο
 εἶναι κακότεροπο θεριό, κι οὔτε θνητὸς κανένας,
 κι οὔτε θεὸς θὰ χαίρονταν θωρώντας τὸ ἀντικρὺ του.
 "Ἐχει καὶ πόδια δῶδεκα, ποὺ ξέκρεμα εἶναι ὄλα,
 κι ἔξι θεόμακρους λαιμούς, καὶ στὸν καθένα ἀπάνω
 κεφάλι στέκει τρομερὸ μὲ τρεῖς ἀράδες δόντια,
 πυκνὰ καὶ σφιχτοκάρφωτα καὶ θάνατο γεμάτα.
 Μὲς στὸ βαθὺ τὸ σπήλιο τῆς ὡς τὰ μισὰ χωμένη,
 ἀπὸ τὸ μαῦρο βάραθρο τ' ἄγρια κεφάλια βγάζει,
 κι ἐκεῖ ψαρεύει, ψάχνοντας ὀλόγυρα στὸ βράχο,
 δελφίνια καὶ σκυλόψαρα κι ἄλλα θαλασσαγρίμια,
 ποὺ μύρια ἢ κυματόβροντη τὰ βόσκει ἡ Ἀμφιτρίτη.
 Ναύτης δὲν τὸ παινέθηκε πῶς ξέφυγε μὲ πλοῖο
 ἀπὸ κεῖ πέρα ἀπείραγος· μὲ κάθε τῆς κεφάλι
 ἀρπάει ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι κι ἕναν ἄντρα.

90

Τὸν ἄλλο χαμηλότερο, Ὀδυσσεά, θὰ δῆς τὸ βράχο·

100

κοντά 'ναι οί δύο τους, θά 'φτανε ἡ σαγίτα σου νά ρίξης.

Μεγάλος εἶναι ὄρνις ἐκεῖ, μυριόφυλλος, καί κάτου
ἡ θεία ἡ Χάρυβδη ρουφάει τὸ μελανὸ τὸ κύμα.

Τῆ μέρα τρεῖς φορές ξερνάει, καί τρεῖς φορές ρουφάει·
νά μὴ σοῦ τύχη καί βρεθῆς τὴν ὥρα ποῦ ρουφήξῃ,
τί δὲ θά σέ ξεγλίτωνε μηδὲ τοῦ κόσμου ὁ σείστηκε.

Μόν' ζύγωνε τὸ πλοῖο εὐτύς πρὸς τὴ Σπηλιά τῆς Σκύλλας,
καί πέρασε, τί καλύτερο νά κλαῖς ἔξι συντρόφους
τοῦ καραβιοῦ παρὰ ὅλοι τους μαζί ν' ἀφανιστοῦνε. »

110

Εἶπε, κι ἐγὼ ἀποκρίθηκα· « Πές μου, ὦ θεά, ἐσὺ τώρα,
τῆ φοβερῆ τῆ Χάρυβδη σὰν πῶς νά τὴν ξεφύγω,
μὰ καί τῆς Σκύλλας τῆς φριχτῆς ν' ἀντισταθῶ, ἀν χουμήξῃ ; »

Εἶπα, κι ἡ σεβαστὴ θεά μοῦ ἀπολογιέται ἀμέσως·

« Πάλε, καημένε, βάσανα γυρεύεις καί πολέμους·
μὰ μήτε τοὺς ἀθάνατους θεοὺς πιά δὲ φοβᾶσαι ;
Αὐτὴ 'ναι ἀθάνατο κακό, θνητὴ δὲν εἶναι ἡ Σκύλλα·
ἄγρια, φοιχτὴ κι ἀμάχητη. Διαφέντεψη δὲν ἔχει
αὐτὴ καμιά, καί κάλλιο ἐσὺ νά φεύγῃς ἀπ' ὀμπρὸς της.

120

Τὶ ἀνίσως γιὰ ν' ἀρματωθῆς κοντοσταθῆς στὰ βράχια,
φοβοῦμαι μὴν προφτάξῃ αὐτὴ, καί μ' ἓνα χούμισμά της
ὅσα εἶναι τὰ κεφάλια της, τόσους σοῦ ἀρπάξῃ ἀνθρώπους.
Μόνε γοργὰ νά λάμνετε, καί τὴν Κρατατὴ φωνάζετε,
τὴ μάνα ποῦ τὴ γέννησε γιὰ τὸ κακὸ τοῦ κόσμου,
καί θά τὴν ἐμποδίσῃ αὐτὴ νά μὴν ξαναχουμήξῃ.

Κατόπι στὸ καλὸ νησί τῆς Θρινακίας θά φτάσης.
Βόδια ἐκεῖ βόσκουνε πολλὰ κι ἀρνιά παχιά τοῦ Ἥλιου,
ἑπτὰ κοπές βοδιῶν, ἑπτὰ καλῶν ἀρνιῶν κοπάδια,
πενήντα καθεμιὰ κοπή, κι αὐτὰ μήτε γεννοῦνε,
καί μήτε λιγοστεύουνε· καί θεές τὰ κυβερνᾶνε,
δυὸ νύφες ὠριοπλέξουδες, Φαέθουσα, Λαμπετία,
τοῦ Ἥλιου τοῦ Ὑπερίονα καί τῆς Νεαίρας κόρες.
Ἡ μάνα ποῦ τίς γέννησε καί γλυκοανᾶθρεφέ τις,
πὰς στὸ νησί τίς ἔβαλε τῆς Θρινακίας νά ζοῦνε,
τὰ γρονικά τους πρόβατα καί βόδια νά φυλάγουν.
[Αὐτὰ ἀν τ' ἀφήσης ἄβλαβα, καί θές τὸ γυρισμό σου,
ὅσο πολλὰ κι ἀν πάθετε, πάλε στὸ Θιάκι πᾶτε·

130

μὰ ἂν τὰ πειράξης, πρόσμενε ξολοθρεμὸ στὸ πλοῖο
καὶ στοὺς συντρόφους· ἴδιος σου μορεῖς νὰ ξεγλιτώσης,
μὰ ἀργὰ θὰ φτάσης κι ἄσκημα, κι ἀπὸ συντρόφους ἔρμος].» 140

Αὐτὰ εἶπε· κι εὐτὺς πρόβαλε ἡ χρυσόθρονη ἡ Αὐγούλα,
καὶ στοῦ νησιοῦ της ἡ θεὰ τραβήχτηκε τὰ μέσα.

Καὶ στὸ καράβι πῆγα ἐγώ, καὶ τῷ συντρόφῳ εἶπα
νὰ λύσουν τὰ πρυμόσκοινα, κι ἀπάνω ν' ἀνεβοῦνε.
Κι αὐτοὶ στὸ πλοῖο ἀνέβηκαν, καὶ κάθισαν στοὺς πάγκους,
καὶ τὸν ἀστραφτερὸ γυαλὸ μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.

Καὶ πίσω ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι στέλνει ἡ Κίρκη
ἡ φοβερὴ κι ἡ ὠριόμαλλη κι ἡ ἀνθρωπολαλοῦσα,
πρῶμο καλὸ καὶ φιλικὸ πού τὰ πανιὰ φουσκῶναν. 150

Καὶ τ' ἄρμενα σὰ σιάξαμε, καθίσαμε, κι ὀδήγα
ὁ ἀγέρας τὸ καράβι μας μαζὶ μὲ τὸν ποδότη.
Τότε εἶπα μὲ βαριὰ καρδιὰ στοὺς φίλους μου συντρόφους·

« Καλὸ δὲν εἶναι, φίλοι μου, νὰ ξέρη ἓνας μονάχα
ἡ δυὸ, τὰ λόγια τὰ ἱερά πού μοῦ 'πε ἡ θεία Κίρκη·
μόνε τὰ κρένω καὶ σ' ἐσᾶς, νὰ ξέρομε ἂν θὰ βροῦμε
ζωή, ἢ ἂν θὰ ξεφύγουμε τῆ μοίρα τοῦ θανάτου.

Πρῶτα, νὰ φεύγω ἀπ' τῆ φωνὴ τῷ φοβερῷ Σειρήνων
κι ἀπὸ τ' ἀνθολιβιάδια τους, παράγγειλέ μου ἡ Κίρκη.
Κι ἐγὼ μονάχος, εἶπε μου, ν' ἀκούσω τῆ φωνὴ τους· 160
στοῦ καταρτιοῦ τῆ ρίζα ἐσεῖς δέστε με τώρα ὀλόρθο,
καὶ καλοσφίζτε τῷ σκοινιῶν τίς ἄκρες στὸ κατάρτι,
γερὰ κρατώντας με, κι ἐγὼ σὰ λέω νὰ μὲ ξελύστε,
ἐσεῖς ἀκόμα πιὸ σφιχτὰ νὰ δένετε τοὺς κόμπους. »

Ἐκεῖ πού αὐτὰ τοὺς ἔλεγα καὶ τοὺς καλοξηγοῦσα,
στῷ δυὸ Σειρήνων τὸ νησι τ' ὠριο καράβι φτάνει,
πού ὁ πρῶμος τὸ γοργόσπρωχνε. Κι ἀμέσως καταπέφτει
τ' ἀγέρι, κι ἔρχεται λαμπρὴ στῆ θάλασσα γαλήνη,
σὺν κάποιος ν' ἀποκοίμισε θεὸς τὰ κύματά της.
Τότες αὐτοὶ σηκώθηκαν καὶ τὰ πανιὰ διπλῶσαν,
μὲς στὸ καράβι τὰ 'θεσαν, κι ἀράδα καθισμένοι,
μὲ τὰ καλόξυστα κουπιὰ τίς θάλασσες ἀσπρίζαν·
Λιανίζω ἐγὼ τροχὸ κερὶ μὲ κοφτερὸ μαχαίρι,
καὶ μὲ τ' ἀντρειωμένα μου τὸ καλοσφίγγω χέρια. 170

Και τὸ κερὶ τὸ ζέσταινε ἢ μεγάλη δύναμή μου,
 κι ὁ Ἥλιος ὁ Ὑπερίονας μὲ τὶς θερμές του ἀχτίδες·
 ἀράδα τότες ἔφραξα τ' αὐτιά τους ὀλωνῶνε,
 κι ἐκεῖνοι χεροπόδαρα μὲ δέσανε στὸ πλοῖο
 ὀλόρθο, και καλόσφιξαν τὶς ἄκρες στὸ κατάρτι·
 και τὸν ἀστραφτερὸ γιάλο μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.
 Σὰν ἤρθαμε τόσο κοντὰ πού ἀκούγεται ἂν φωνάζης,
 γοργὰ τραβώντας, τὸ ἴωσαν αὐτὲς τοῦ καρabiοῦ μας
 τὸ διάβα, και μᾶς σύρανε φιλόφωνο τραγοῦδι·

180

«Ἐλα, καμάρι τῶν Ἀχαιοῶν, πολύμνητε Ὀδυσσεά,
 τὸ πλοῖο σου κράτα, τῇ γλυκιᾷ φωνῇ μας γιὰ ν' ἀκούσης.
 Δὲν πέρασε ἀπ' ἐδῶ κανεὶς μὲ μελανὸ καράβι,
 χωρὶς ν' ἀκούση ἀπὸ κοντὰ τὸ γλυκολάλημά μας,
 παρὰ μισεῖ χείροντας πού ἔμαθε κι ἄλλα ἀκόμα,
 τί ξέρουμε ὅσα τράβηξαν μὲς στὴν πλατιὰ Τρωάδα
 και Τρωαδίτες κι Ἀχαιοί, καθὼς οἱ θεοὶ τὰ ὀρίσαν,
 και ξέρουμε ὅσα γίνονται στὴ γῆς τὴν πολυθρόφα.»

190

Αὐτὰ μᾶς γλυκολάλησαν· κι ἐγὼ ὄλο λαχταροῦσα
 ν' ἀκούσω, και τοὺς ἔγνεφα τοὺς ἄλλους νὰ μὲ λύσουν·
 μὰ ἐκεῖνοι πέσαν στὸ κουπιὶ κι ὀμπρὸς γοργοτραβοῦσαν.
 Κι ὁ Εὐρύλοχος σηκώθηκε μαζί κι ὁ Περιμήδης
 και μὲ δεσμὰ περισσότερα μὲ δέναν και μὲ σφίγγαν.
 Και σὰν τὶς προσπεράσαμε, και πιά μήτ' ἢ λαλιά τους
 και μήτε τὰ τραγοῦδια τους κοντὰ μας δὲν ἐρχόνταν,
 ἔβγαλαν τότες τὸ κερὶ οἱ ἀγαπημένοι φίλοι,
 πού ἐγὼ στ' αὐτιά τοὺς ἄλειψα, και ἀπ' τὰ δεσμὰ μὲ λύσαν.

200

Μὰ ὅταν ἐκεῖνο τὸ νησι τ' ἀφήκαμε πιά πίσω,
 βλέπω ἕνα κύμα και καπνὸ, κι ἀχὸ μεγάλο ἀκούγω.
 Τρομάξαν ὄλοι, τὰ κουπιὰ τοὺς φύγαν ἀπ' τὰ χέρια,
 και στά νερὰ βροντήζανε· και στάθη τὸ καράβι,
 πού δὲν κρατοῦσαν πιά κουπιὰ μακριὰ γιὰ νὰ τὸ σπρώξουν.
 Κι ἐγὼ στὸ πλοῖο γύριζα, και κάθε σύντροφέ μου
 ζυγώνοντας, μὲ μαλακὰ τοὺς προσμιλοῦσα λόγια·

«Ἀδέρφια, ἐμεῖς ἀμάθητοι δὲν εἴμαστε ἀπὸ πάθια·
 πάθημα αὐτὸ χειρότερο δὲν εἶναι δὰ ἀπ' ἐκεῖνα
 πού ἢ δύναμη τοῦ Κύκλωπα μᾶς ἔδωκε στὸ σῆλιο·

210

ὅμως και τότε ἡ γνώση μου κι ὁ νοῦς κι ἡ ἀντρευσύνη
μᾶς γλίτωσαν, και πάντα αὐτὰ θὰ τὰ θυμᾶστε ἐλπίζω.

Ἐλάτε τώρα, και ὅ,τι πᾶ νὰ τὸ καλοδεχοῦμε.

Ἐσεῖς αὐτοῦ μὲ τὰ κουπιὰ στοὺς πάγκους καθισμένοι,
βαρᾶτε τ' ἄγρια κύματα, και ἴσως τὸ δῶση ὁ Δίας
και πάλι τοῦ ξολοθρεμοῦ ξεφύγουμε τὴ μοίρα.

Κι ἐσύ, ποδότη, βάλε το στὸ νοῦ σου ὅ,τι προστάζω,
γιατὶ τὸ δοιάκι ἐσύ κρατᾶς και κυβερνᾶς τὸ πλοῖο.

Ὅξω ἀπὸ κείνον τὸν καπνὸ και ἀπὸ τὸ κύμα βάστα,
και πρὸς τὸ βράχο ζύγωνε, τὸ πλοῖο νὰ μὴ σοῦ φύγη,
και πάρη δρόμο κατακεῖ, και στὸ χαμὸ μᾶς ρίξης. »

220

Αὐτὰ τοὺς εἶπα, και ἄκουσαν τὰ λόγια μου ὅλοι τότες.

Μὰ γιὰ τῆς Σκύλλας τὸ κακὸ τ' ἀγιάτρευτο, οὔτε λόγο
δὲν εἶπα, μήπως φοβηθοῦν και ἀφήσουν τὰ κουπιὰ τους,
και στὰ βαθιὰ τοῦ карабиоῦ κατέβουν και κρυφτοῦνε.

Και τότες δὲν τὴν ψήφησα τῆς Κίρκης τὴν ὀρμήνεια,
ποῦ μοῦ ἔλεγε νὰ μὴ φανῶ μὲ τὴν ἀρματωσιά μου,
παρὰ στοῦ πλοίου ἀνέβηκα τὴν πλώρη ἀρματωμένος,
κρατώντας δυὸ στὰ χέρια μου θεόμακρα κοντάρια·

τὶ κατακεῖ περίμενα πῶς θὰ πρωτόβγη ἡ Σκύλλα,
τοῦ βράχου τὸ φριχτὸ θεριό, ποῦ μοῦ ἔφαγε τοὺς φίλους.
Μὰ δὲν μποροῦσα νὰ τὴ δῶ· τὰ μάτια μου ἀποκάναν
κοιτώντας και ξετάζοντας τοῦ βράχου τὰ σκοτιάδια.

230

Και τὸ στενὸ περνοῦσαμε μὲ βόγγο και λαχτάρια·
ἐδῶθε ἡ Σκύλλα, και ἀντικρὺ τῆς Χάρυβδης τὸ τέρας
ξαναρουφῶσε τ' ἀρμυρὰ νερὰ τῆς κυματούσας.

Και σὰν τὰ ξέρναε, σὰ βρασμὸς μὲς στὸ πυρὸ καζάνι
γουρροῦριζε ὅλη ἀνάκατη, και ἡ ἄχνη ξεπετιόταν
ψηλά, ὡς ἀπάνω στὶς κορφές τοῦ ἑνὸς και τοῦ ἄλλου βράχου.

Και πάλε τ' ἀρμυρὰ νερὰ σὰν τὰ ξαναρουφῶσε,
ἀνάκατη ἀπομέσαθε φαινόταν, και βροντοῦσε

ὁ βράχος γύρω φοβερά, και κάτου ἡ γῆς φαινόταν
μαύρη ἀπ' τὸν ἄμμο, και ἔτρεμαν αὐτοί, χλωμοὶ ἀπ' τὸ φόβο.

Κι ἐκεῖ καθὼς κοιτάζαμε, καταστροφή φοβώντας,
μοῦ ἀρπάξει ἡ Σκύλλα ἀπ' τὸ βαθὺ καράβι ἔξι νομάτους,
στὰ χέρια και στὴ δύναμη τὰ πρῶτα πηλικάρια.

240

Κι ἐγὼ γυρίζοντας νὰ δῶ τοὺς ἄλλους στὸ καράβι,
τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια τους ἀπάνωθε ἀγναντεύω,
ποὺ σηκωμένοι ἀνέρα χουγιάζανε μὲ πόνο,
καὶ μὲ φωνάζανε στερνὴ φορὰ μὲ τ' ὄνομά μου.

250

Κι ὅπως ψαράς μ' ἓνα μακρὸ ραβδί ἀπ' τὸν κάβο ρίχνει
στὰ μικρὰ ψάρια δόλωμα, καὶ κέρατο τινάζει
καλοῦ βοδιοῦ στὴ θάλασσα, κι ἅμα πιαστῆ τὸ ψάρι
στὴ γῆς ἀπάνω τὸ πετάει κι ἐκεῖνο σπαρταρίζει,
κι αὐτοὶ ἔτσι σπαρταρίζοντας στὸ βράχο κουβαλιόνταν,
καὶ τὸ θεριὸ τοὺς ἔτρωγε, καὶ ξεφωνίζαν ὅλοι,
σ' ἐμὲ τὰ χέρια ἀπλώνοντας στοῦ χάρου τὸν ἀγῶνα.
"Ἄλλο πῶ θλιβερὸ ἀπ' αὐτὸ τὰ μάτια μου δὲν εἶδαν,
ἀπ' ὅλα ποὺ δοκίμασα τίς θάλασσες περνώντας.

Κι ἀπ' τὴ φριχτὴ τὴ Χάρυβδη, τὴ Σκύλλα, καὶ τοὺς βράχους
σὰ φύγαμε, στὸ ὀλόχαρο νησί ῥθαμε τοῦ "Ἡλίου,
ποὺ οἱ ὠριες πλατυμέτωπες βοσκοῦσαν ἀγελάδες,
καὶ πρόβατα μαζὶ παχιά ποὺ ὀρίζει ὁ θεὸς περίσσια.

261

"Ὀντας ἀκόμα στ' ἀνοιχτὰ γρικοῦσα ἀπ' τὸ καράβι
τὰ βόδια ποὺ μουγκρίζανε κεῖ ποὺ ἦταν μαντρισμένα,
καὶ τῶν προβάτων τίς φωνές. Κι ἤρθε στὸ νοῦ μου ὁ λόγος
τοῦ Τειρεσία, τοῦ τυφλοῦ προφήτη ἀπὸ τὴ Θήβα,
μὰ καὶ τῆς Κίρκης, ποὺ πολὺ μοῦ σύσταιναν κι οἱ δυὸ τους
μακριὰ νὰ φεύγω ἀπ' τὸ νησί τοῦ "Ἡλίου τοῦ φωτοδότη.

Καὶ τότες μὲ βαριά καρδιά γυρνῶ καὶ λέω στοὺς φίλους
«Ἀκοῦστε αὐτὸ ποὺ θὰ σᾶς πῶ, πολύπαθοι συντρόφοι.

270

Νὰ δῆτε τί μοῦ μάντεψαν ὁ Τειρεσίας στὸν "Ἄδη
κι ἡ θεὰ τῆς Αἴας, ποὺ σοβαρὰ μοῦ σύστησαν κι οἱ δυὸ τους
μακριὰ νὰ φεύγω ἀπ' τὸ νησί τοῦ φωτοδότη τοῦ "Ἡλίου,
τί φοβερὴ, λέει, συφορὰ μᾶς περιμένει ἐκεῖθε·
μόνε τραβᾶτε στ' ἀνοιχτὰ τὸ μελανὸ καράβι.»

Αὐτὰ εἶπα· καὶ ραγίστηκε ἡ καρδιά τους σάν τ' ἀκοῦσαν.
Τότες μὲ λόγια ὁ Εὐρύλοχος πικρὰ μοῦ ἀπολογιέται·

«Εἶσαι, Ὀδυσσεά, σκληρόκαρδος· μὲ δύναμη περίσσια,
ἀκούραστο, ἔχεις τὸ κορμί· κι ἀλήθεια σιδερένιο
πρέπει νὰ σοῦ ἴαι τὸ σκαρί, ποὺ ὁ κόπος κι ἡ ἀγρύπνια
δαμάζει τοὺς συντρόφους σου, κι ἐσὺ δὲν τοὺς ἀφήνεις

280

στο θηλασσόλουστο νησί νά βγοῦν καί νά τοιμάσουν
 δεῖπνο, νά φᾶνε νά χαροῦν, παρά τῆ μαύρη νύχτα
 μᾶς θές νά παραδέρνουμε πάνω στ' ἀχνά πελάγη,
 πέρ' ἀπ' ἐκεῖνο τὸ νησί. Κι ἀπὸ τίς νύχτες βγαίνουν
 πάντα οἱ ἀνέμοι οἱ φοβεροί, τῶν καρabiῶν ὁ τρόμος·
 καὶ πῶς μπορεῖς τῆ συφορὰ τοῦ χάρου νά ξεφυγῆς,
 ἂν ἄξαφνα κακὴ Νοτιὰ γιὰ δύστροπος Πονέντης
 σηκῶση ἀνεμοστρόβιλο καὶ θαλασσοφουρτούνα,
 ποὺ δίχως νά ψηφᾶθαι θεοὺς τσακίζει τὰ καράβια ;
 Μὰ ἄς κάνουμε τὸ θέλημα τῆς μαύρης νύχτας τώρα,
 δεῖπνο ἄς τοιμάσουμε κοντὰ στὸ βαθουλὸ καράβι,
 καὶ τὴν αὐγὴ τὸ βγάζουμε στὰ διάπλατα πελάγη. »

290

Αὐτὰ μοῦ λέει ὁ Εὐρύλοχος, κι οἱ ἄλλοι συμφωνᾶνε.
 Τὸ ἴωσα τότες πῶς θεὸς γυρεύει τὸ κακό μου,
 καὶ μίλησά του κι εἶπα του μὲ λόγια φτερωμένα·

« Εὐρύλοχε, εἶμαι μόνος μου, κι ἐσεῖς μὲ βιάζετε ὅλοι·
 μὰ ἐλάτε, κι ὄρκο ἀμώσετε τώρα ὅλοι ἐσεῖς μεγάλο,
 πῶς ἂν κοπάδια τύχουμε βοδιῶνε καὶ προβάτων,
 δὲ θὰ σᾶς ἔρθη ἀστοχασιὰ νά κόψτε ἀρνιά καὶ βόδια,
 παρά ἦσυχι θὰ χαίρεστε τῆς Κίρκης τίς προμήθειες. »

300

Εἶπα, καὶ μοῦ τ' ὀρκίστηκαν ἐκεῖνο ποὺ ζητοῦσα.
 Καὶ στοὺς θεοὺς σὰν ἄμωσαν, καὶ πῆρε ὁ ὄρκος τέλος,
 τ' ὄριο καράβι ἀράξαμε μὲς στὸ βαθιὸ λιμνίωνα,
 ποὺ εἶχε κοντὰ γλυκὸ νερό, καὶ βγῆκαν οἱ συντρόφοι
 ἔξω στῆ γῆς, καὶ τοίμασαν τὸ δεῖπνο τους πιδέξια.
 Κι ἀπὸ φαί κι ἀπὸ πιωτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
 θυμήθηκαν καὶ κλάψανε τοὺς δύσμοιρους συντρόφους,
 ποὺ ἄρπαξ' ἡ Σκύλλα κι ἔφαγε· κι ἐκεῖ ποὺ ἀκόμα κλαῖγαν,
 ἡμερος ὕπνος ἔρχεται καὶ τοὺς ἀποκοιμίζει.

310

Στὴν τρίτη βίγλα τῆς νυχτός, τότες ποὺ τ' ἄστρα γέρνουν,
 ἀνεμοζάλη σήκωσε ὁ Δίας ὁ συννεφάρης,
 κι ἄγρια φουρτούνα ξέσπασε, ποὺ τύλιγε μὲ νέφια
 στεριές μαζί καὶ πέλαγα, καὶ μαύριζε ὁ αἰθέρας.

Σὰ φάνη ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
 στὸ βαθὺ σπῆλιο σύραμε τὸ μελανὸ καράβι·
 καὶ χοροστάσια εἶχαν ἐκεῖ κι ἔδρες λαμπρὲς οἱ Νύφες.

Κι ἐγὼ τότες τοὺς σὺνάξα, καὶ μίλησά τους κι εἶπα·

«Νά και φαγί, νά και πιστό μὲς στὸ καράβι, ὦ φίλοι·
ὥστε ἀπ' τὰ βόδια ἄς λείψουμε, κακὸ νά μὴ μᾶς ἔρθη·
γιατὶ εἶναι φοβεροῦ θεοῦ τ' ἄρνια κι οἱ ἀγελάδες,
τοῦ "Ἡλιου, ποὺ ἀποπάνωθε τηράει κι ἀκούει τὰ πάντα.»

320

Αὐτὰ εἶπα, κι ἡ λεβέντικη τὰ δέχτηκε ψυχὴ τους.

Ἔστωσο ἀνέπαυος Νοτιάς φυσοῦσε ὅλο τὸ μήνα,
κι ἀπὸ Σιρόκο καὶ Νοτιά καιρὸς δὲ φύσαγε ἄλλος.

Κι ὅσο τὸ στάρι βρίσκονταν καὶ τὸ κρασί τὸ μαῦρο,
τὰ βόδια δὲν τ' ἀγγίζανε, φαβώντας τὴ ζωὴ τους.

Μὰ σὰν ἀρχίσαν οἱ θροφῆς νά λείπουνε ἀπ' τ' ἀμπάρι,
κυνήγι νά ζητήσουνε γυρίζαν ἀπ' ἀνάγκη,

330

πιάνοντας ψάρια καὶ πουλιά, κι ὅ,τι ἔβρισκαν ὀμπρός τους,
τι ἡ πείνα τοὺς τὰ θέριζε τὰ σωθικά. Ἐγὼ τότες
μὲς στὸ νησί τραβήχτηκα παράκληση νά κάμω,
ἴσως καὶ μοῦ ἴδεινε ὁ θεὸς τοῦ γυρισμοῦ τὸ δρόμο.

Σέρνω στὰ μέσα τοῦ νησιοῦ, μακριὰ ἀπὸ τοὺς συντρόφους,
σὲ τόπο νίβω ἀπάνεμο τὰ χέρια, καὶ κατόπι
πρὸς ὄλους τοὺς ἀθάνατους προσεύκουμαι τοῦ Ὀλύμπου·
κι ἐκεῖνοι στὰ ματόφυλλα γλυκὰ μοῦ χύσαν ὕπνο.

Τότε ὁ Εὐρύλοχος κακὴ πρωτάρχισε κουβέντα·

«Ἀκοῦστε, ὦ φίλοι, τί θὰ πῶ, πολὺ κι ἂν τυραννίστε
πικρὸς ὁ κάθε θάνατος τῶν ἄμοιρων ἀνθρώπων,
μὰ ἀπ' ὄλους εἶναι πιὸ φριχτὸς τῆς πείνας νά πεθάνης.

340

Τοῦ "Ἡλιου τίς καλύτερες ἄς πάρουμε ἀγελάδες,
κι ἄς σφάξουμε ἑκατοβοδιῆς στοὺς θεοὺς νά μᾶς βοηθήσουν.

Κι ἂν φτάσουμε στὴν ποθητὴ πατρίδα μας, τὸ Θιάκι,
τοῦ "Ἡλιου τοῦ Ἐπερίονα ναὸ θὰ χτίσουμε ὄριο,
καὶ δῶρα μέσα διαλεχτὰ θὰ βάλουμε περίσσια.

Κι ἂν πάλε τὰ ὀρθοκέρατα σὰ χάση βόδια ὁ "Ἡλιος
χολιάση, καὶ νά σπάση μας θελήση τὸ καράβι,
κι οἱ ἄλλοι θεοὶ τὸ στέργουνε, κάλλιο στὸ κύμα ἀπάνω
μὰ καὶ καλὴ νά καταπιῶ νερὸ νά ξεψυχήσω,
παρὰ νά λιώνω σιγανὰ σ' αὐτὸ τὸ ρημονήσι.»

350

Αὐτὰ τοὺς εἶπε ὁ Εὐρύλοχος, κι ἐκεῖνοι συμφωνοῦσαν.

Καὶ τοῦ "Ἡλιου τίς καλύτερες μαζῶξαν ἀγελάδες

ἐκεῖ σιμά, — δὲ βόσκανε μακριὰ ἀπ' τὸ μαῦρο πλοῖο
οἱ ἀγελάδες οἱ ὄμορφες, λοξές καὶ κουτελάτες, —
κι ὀλόγουρά τους ἔλεγαν εὐκὲς τῶν ἀθανάτων,
ἀπὸ 'να ἰδρὺ ἀψηλόκλωνο χλωρὰ μαδώνοντας φύλλα,
τὶ ἀσπρουδερὸ δὲν εἶχανε κριθάρι στὸ καράβι.
Καὶ σὰν προσευκηθῆκανε, καὶ σφάζανε καὶ γδάραν,
τότεσ λιανίσαν τὰ μεριά, τὰ τύλιξαν μὲ σκέπη,
τὰ δίπλωσαν κι ἀπὸ παντοῦ κομμάτια ὦμὰ τοὺς θέσαν,
ἕμωσ κρασί δὲν εἶχανε στ' ἅγια σφαχτὰ νὰ χύσουν,
μόνε τοὺς στάζανε νερὸ στὴ φλόγα σὰν ψηνόνταν.
Καὶ σὰν καῆκαν τὰ μεριά καὶ γεύτηκαν τὰ σπλάχνα,
κόψανε τ' ἄλλα κι ὕστερα τὰ πέρασαν στὴ σοῦβλα.

360

Τότεσ ὁ ὕπνος ὁ γλυκὸς τὰ βλέφαρά μου ἀφῆκε,
καὶ στ' ἀκρογιάλι κίνησα πρὸς τὸ γοργὸ καράβι.
Μὰ μόλις στὸ καλόφτιαστο σιμά καράβι πῆγα,
ἤρθε τῆς τσίκνας ὁ γλυκὸς καπνὸς ὀλόγουρά μου.
Καὶ τότεσ στοὺς ἀθάνατους στενάζοντας φωνάζω·

370

« Δία πατέρα, καὶ θεοὶ μακαριστοὶ κι αἰώνιοι,
σὲ ὕπνο βαρὺ μὲ ρίξατε γιὰ συφορά μου ἀλήθεια,
κι αὐτοὶ ποὺ μείνανε φριχτὴ δουλειὰ μοῦ σοφιστήκαν. »

Κι ἡ Λαμπετὴ ἡ μακρόπεπλη τρέχει μὴνᾶει στὸν Ἥλιο
πὼς τίς καλὲς του πῆγαμε καὶ σφάζαμε ἀγελάδες.

Κι ἐκεῖνος στοὺς ἀθάνατους φωνάζει χολωμένος·

« Δία πατέρα, καὶ θεοὶ μακαριστοὶ κι αἰώνιοι,
τοὺς φίλους γδικιωθῆτε μου τοῦ Ὀδυσσεά, ποὺ πῆγαν
καὶ μὸσφαξαν ἀδιάντροπα τὰ βόδια ποὺ χαιρόμουν
νὰ τὰ θωρῶ ἀνεβαίνοντας τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρα,
καὶ σὰ γυρονοῦσα πρὸς τὴ γῆς ἀπ' τ' οὐρανοῦ τὰ ὕψη.
Κι ἂν πλερωμὴ πρεπούμενη δὲ δώσουνε, θὰ φύγω
κάτου στὸν Ἄδη, στοὺς νεκροὺς τὸ φῶς μου νὰ χαρίζω. »

380

Κι ὁ Δίας τοῦ ἀποκρένεται ὁ συννεφομαζώχτης·

« Τὸ φῶς σου στοὺς ἀθάνατους χύνε ἐσὺ τώρα, ὦ Ἥλιε,
καὶ στοὺς θνητοὺς ποὺ κατοικοῦν τὴ γῆς τὴν τροφοδότρα,
καὶ μὲ τ' ἀστροπελέμι μου, στὴ μέση τοῦ πελάγου,
θὰ τοὺς τὸ σκίσω ἐγὼ στὰ δυὸ τὸ γοργοκάραβό τους. »

Τ' ἄκουσ' αὐτὰ ἀπ' τὴν Καλυψῶ τὴν ὁμορφομαλλούσα,

πού ἀπ' τὸν Ἑρμῆ τὸ μηνυτὴ μοῦ εἶπε πὼς τὰ ἕχε ἀκούσει. 390

Καὶ στὸ γιάλδ σὰν ἔφτασα καὶ πῆγα στὸ καράβι,
τοὺς πῆρα καὶ τοὺς μάλωσα χῶρια καθέναν, κι ὅμως
γιατρεῖα δὲ βρῖσκαμε καμιά· νεκρὲς πιά οἱ ἀγελάδες.
Κατόπι μᾶς φανέρωσαν οἱ ἀθάνατοι σημάδια·
πετσία σερνόνταν, κρέατα μουγγρίζανε ἀπ' τὶς σοῦβλες,
ψητὰ κι ὤμά, κι ἀκούγαμε μουκανητὰ βοδιῶνε.

Ἐξὶ μερόνυχτα ἔτρωγαν οἱ βλάμηδες συντρόφοι
τοῦ Ἥλιου τὰ πιὸ διαλεχτὰ πού εἶχαν ἀρπάξει βόδια·
σὰν ἔφερε τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς τὴν ἑβδομῆ τῆ μέρα,
ἔπεσε τότε ὁ ἄνεμος, σιγάνεψε ἡ φουρτούνα· 400
κι ἐμεῖς στὸ πλοῖο πού μπήκαμε, τὸ βγάλαμε πελάγου,
καὶ τὸ κατάρτι στήσαμε, μ' ἄσπρα πανιά ἀπλωμένα.

Μὰ τὸ νησὶ ἄμ' ἀφήσαμε, κι ἄλλη στεριά τριγύρω
δὲ φαίνονταν, παρὰ οὐρανὸς καὶ θάλασσα παντοῦθε,
σύννεφο μαῦρο ἀπάνω μας τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς ἀπλώνει,
πού θεοσκότεινα ἔγιναν τὰ πέλαγα ἀποκάτου.
Πολλὴ ὥρα δὲν ἀρμένισε ἀπὸ τότες τὸ καράβι·
τ' ἤρθε Πονέντης ἄξαφνος μ' ἄγρια μαζὶ φουρτούνα,
κι ἔσπασε ὁ σίφουνας τὰ δυὸ τὰ ξάρτια στὸ κατάρτι·
κι ἔπεσε πρὸς τὰ πίσω αὐτό, καὶ τ' ἄρμενα σι' ἀμπάρι· 410

καὶ τὸ κατάρτι πέφτοντας στὴν πρύμη τὸν ποδότῃ
πὰς στὸ κεφάλι χτύπησε· λιῶμα τὰ καύκαλά του,
κι αὐτὸς ἀπὸ τὸ κάσαρο σὰ βουτηχτὴς γκρεμιστῆ,
καὶ πέταξε ἀπ' τὰ κόκαλα ἢ λεβέντικη ψυχὴ του.
Τότες ὁ Δίας βρόντηξε, καὶ μὲ τ' ἀστροπελέκι
χτυπάει τὸ πλοῖο, κι ὀλόβολο τ' ἀναποδογυρίζει,
γεμάτο θειάφι· πέφτουνε στὴ θάλασσα οἱ συντρόφοι,
γύρω στὸ μαυροκάραβο γυρνώντας σὰν κουροῦνες,
καὶ χέρι θεοῦ τοὺς ἔκοβε τοῦ γυρισμοῦ τῆ γλύκα.

Ὡστόσο ἐγὼ βασιτιόμουνα μὲς στὸ καράβι, ὥστουτο 420
ἀπ' τὴν καρίνα τὰ πλευρὰ ξεκάρφωσε ἡ φουρτούνα,
κι ἔτσι γυμνὴ τὴν ἔσερνε τὸ κύμα· τὸ κατάρτι
σπασμένο χτύπαγε σ' αὐτὴ· μ' ἀπάνω του μαντάρι
φτιαγμένο ἀπὸ βοδόπετσο κρατοῦσε περασμένο.
Μ' αὐτὸ συνέδεσα τὰ δυὸ, καρίνα καὶ κατάρτι,

κάθισ' ἀπάνω κι οἱ ἄνεμοι μὲ πῆραν οἱ ὀργισμένοι.

Ἡ ἄγρια τότες ἔπαψε φουρτούνα τοῦ Ποιόντη,
κι ἤρθε καὶ φύσηξε Νοτιάς, σὲ πάθια νὰ μὲ ρίξη,
στὴν τρομερὴ τῆ Χάρυβδη καὶ πάλε ν' ἀρμενίσω.

Ὀλονυχτὶς δερνόμουνα, καὶ σάνε φάνη ὁ Ἥλιος
στὴ μαύρη Χάρυβδη ἔφτασα καὶ στὸν γκρεμὸ τῆς Σκύλλας. 430

Καθὼς ρουφοῦσε ἡ Χάρυβδη τῆς θάλασσας τὴν ἄρμη,
ἐγὼ κατὰ τὸν ἀψηλὸ τοῦ βράχου ὄρνιθ πετιέμαι,
καὶ τὸ κορμὶ μου κόλλησε σὰ νυχτερίδα ἀπάνω.

Δὲν εἶχα ποῦ τὸ πόδι μου νὰ βάλω νὰ πατήσω,
τὶ οἱ ρίζες ἦτανε μακριά, καὶ τὰ τρανὰ κλωνιά του
ἀπλώνονταν ἀνάερα τῆ Χάρυβδη νὰ ἰσκιώσουν.

Ἐκεῖ γερά κρατιόμουνα, προσμένοντας τὸ τέρας
νὰ μοῦ ξεράση στὰ νερά καρίνα καὶ κατάρτι.

Ἄργα πολὺ φανήκανε, σὰ μ' ἔφαγε ἡ λαχτᾶρα·
μόλις τὴν ὥρα ποὺ κριτῆς σηκώνεται γιὰ δεῖπνο,
ἀφοῦ τίς διαφορὲς πολλῶν ἀνθρώπων καθαρίστη, 440
πομέσα ἀπὸ τῆ Χάρυβδη ξεπρόβαλαν τὰ ξύλα.

Χέρια καὶ πόδια λεύτερα τότες ἀφήνω ἀμέσως,
μέσα στὸ κύμα βρόντηξα, παρόξω ἀπὸ τὰ ξύλα,
καθίζω, καὶ τὰ χέρια μου κάνω κουπιὰ καὶ λάμνω.

Ὅμως τῆ Σκύλλα πιά νὰ δῶ δὲν ἄφησε ὁ πατέρας
τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων· εἶδεμῆ, κι ἐγὼ θ' ἀφανίζόμουνα.

Μέρες ἐννιά πλανιόμουνα· τῆ δέκατη τῆ νύχτα
στὴν Ὠλυγία μὲ φέρανε οἱ θεοί, ποὺ λημεριάζει
ἡ Καλυψὼ ἡ ὠριόμαλλη κι ἡ φοβερὴ θεούλα.

Μ' ἀγάπας καὶ μὲ νοιάζονταν. Τὶ νὰ τὰ ξαναλέγω ; 450

Ἐχτὲς μὲς στὸ παλάτι σου κι ἐσὲ καὶ τῆς κυρᾶς σου,
σᾶς τὰ διηγῆθηκα ὅλ' αὐτά· καὶ δὲ μ' ἀρέσει ἐκεῖνα
ποὺ καθαρὰ ἀνιστόρησα, νὰ τὰ διηγέμαι πάλε.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ν

Αὐτὰ τοὺς εἶπε, κι ὄλοι τοὺς σωπαίνανε ὀμπροστά του,
δεμένοι ἀπὸ τὸ μάγιο του μὲς στὰ ἰσκιερὰ παλάτια.

Τότες ἀπολογιέται τοῦ ὁ Ἄλκίνος καὶ τοῦ κρένει·

« Μιάς κι ἤρθες στὰ χαλκίστρωτα καὶ στ' ἀψηλὰ μου σπίτια,
θαρρῶ πὼς δὲ θὰ πλανεθῆς, Δυσσέα, στὸ γυρισμό σου,
μόνε ὅσα πρὶν κι ἂν ἔπαθες, στὸν τόπο σου θὰ φτάσης.

Καὶ στὸν καθέναν ἀπὸ σᾶς πού μέσα στὸ παλάτι
τὸ διαλεχτό μου πίνετε κρασί καὶ τὸ φλογάτο,
καὶ τὰ τραγούδια χαίρεστε, νά, τὶ θὰ πῶ, κι ἀκοῦτε.

Μέσα στὸ λαμπροκάμωτο σεντούκι 'ναι τὰ ρούχα,
τὸ δουλεμένο μάλαμα καὶ τὰ φιλέματα ὅλα,
πού ἐδῶ τοῦ ξένου φέρανε οἱ ἀρχόντοι τῷ Φαίακων·
τώρα μεγάλο τρίποδα ἄς τοῦ βροῦμε καὶ λεβέτι
καθένας μας κατόπι ἐμεῖς συνάζουμε ἀπ' τὸ δῆμο·
τὶ εἶναι βαρὺ ἀπ' ἐλόγου του νὰ δίνη ἕνας μονάχος. »

Εἶπε ὁ Ἀλκίνοσ, κι ἄρσαν τὰ λόγια του στοὺς ἄλλους.

Καθένας τότες κίνησε στὸ σπίτι νὰ πλαγιάση.

Ἔφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
καὶ μὲ τὸ στέριο χάλκωμα πᾶνε γιὰ τὸ καράβι.

Ἴδιος του μπήκε ὁ ἀντρόκαρδος ὁ Ἀλκίνοσ στὸ καράβι,
καὶ μέσα τὰ καλόθεσε στοὺς πάγκους ἀποκάτου,
νὰ μὴ σκοινιάβουν σὰν τραβᾶν κουπὶ τὰ πηλικάρια.

Κι ἐκεῖνοι πῆγαν νὰ χαροῦν τοῦ Ἀλκίνου τὴ γιορτάσι.

Καὶ βόδι αὐτὸς τοὺς ἔσφαξε, θυσία στὸ γιὸ τοῦ Κρόνου,
τὸ Δία τὸ μαυρονέφελο, πού 'ναι ὅλων βασιλέας.

Καὶ τὰ μεριά σὰν ἔκαψαν, στὸ θεόλαμπρο τραπέζι
φραινόταν' καὶ τραγούδα τους ὁ κοσμοτιμημένος

καὶ θεϊκὸς τραγουδιστὴς Δημόδοκος. Ὡστόσο
συχνὰ στὸν ἥλιο γύριζε τὴν κεφαλὴ ὁ Δυσσέας,
τὸ γέρμα λαχταρίζοντας, καὶ γυρισμὸ ποθώντας.

Καὶ σὰν πού δεῖπνο ὀρέγεται ὁ ἀργάτης πού ὀλημέρα
τὰ μαύρα βόδια τοῦ 'σερναν τὸ ἀλέτρι στὰ χωράφια,
καὶ βλέπει μὲ χαρὰ τὸ φῶς τοῦ ἡλιοῦ νὰ βασιλεύη,
καὶ στὸ φαγὶ πηγαίνοντας τὰ γόνατά του τρέμουν,
τέτοια χαρὰ 'φερε τοῦ ἡλιοῦ τὸ γέρμα στὸ Δυσσέα.

Καὶ γλήγορα στοὺς Φαίακες πού τὸ κουπὶ ἀγαπᾶνε,
μὰ στὸν Ἀλκίνο ξέχωρα, μίλησε τότες κι εἶπε·

« Ἀλκίνο, πρῶτε βασιλιά, καὶ τῷ λαῶν καμάρι,
κάμετε στάξεις, στεῖλτε με μὲ τὸ καλό, καὶ γειά σας.

Τι τώρα πιά τελέστηκαν ὅσα ἤθελε ἡ καρδιά μου,
ταξίδι καὶ χαρίσματα, πού οἱ θεοὶ νὰ τὰ βλογανε,
νὰ ξαναβρῶ τὸ σπίτι μου καὶ τὴν καλὴ γυναίκα,
καὶ νὰ γυρίσω ἀνάμεσα στοὺς ἀκριβοὺς μου φίλους.
Κι ἐσεῖς πού ἐδῶ ἀπομνήσχετε, νὰ 'στε ἡ χαρὰ γιὰ πάντα
τῶ γυναικῶν καὶ τέκνω σας, κι οἱ θεοὶ νὰ σᾶς φυλάνε.
καὶ συφορὲς ἢ χῶρα σας ποτὲς νὰ μὴ γνωρίση.»

40

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὰ λόγια του καλοδεχτῆκαν ὅλοι,
κι εἶπαν ὁ ξένος νὰ σταλῆ, γιατί σωστά μιλοῦσε.

Καὶ λάλησε τοῦ κήρυκα ὁ ἀντρόψυχος ὁ Ἄλκινος:

« Σμίξε, Ποντόνε, τὸ κρασί καὶ μοίρασέ το σὲ ὅλους
μὲς στὸ παλάτι, προσευκὲς νὰ κάμουμε τοῦ Δία,
κι ἀπὲ νὰ προβοδήσουμε τὸν ξένο στὸ νησί του.»

50

Εἶπε, καὶ πρόσγλυκο κρασί τοὺς ἔσμιξε ὁ Ποντόνος,
καὶ σ' ὅλους γύρω μοίρασε· κι ἐκεῖνοι ἀπὸ τίς ἔδρες
στοὺς τρισμακάριστους θεοὺς πού 'ναι στὰ οὐράνια, στάξαν.
Τότες σηκώθηκε ὁ τρανὸς Δυσσέας, στῆς Ἀρήτης
τὰ χέρια τὸ διπλόκουπο παράδωσε ποτήρι,
καὶ λάλησέ της κι εἶπε της μὲ φτερωμένα λόγια:

« Γειά σου, χαρὰ σου ὀλοζωῆς, βασίλισσα, ὥσπου νὰ 'ρθουν
τὰ γερατειὰ κι ὁ θάνατος, πού τοὺς θνητοὺς προσμένουν·
μισεύω τώρα, κι εὐκουμεὶ νὰ χαίρεσαι ἐδῶ μέσα
τὰ τέκνα σου καὶ τὸ λαὸ καὶ τὸ γενναῖο Ἄλκينو.»

60

Εἶπε, καὶ διάβηκε ὁ λαμπρὸς Δυσσέας τὸ κατώφλι,
καὶ κήρυκα ὁ ἀντρόκαρδος ὁ Ἄλκινος στέλνει ὀμπρὸς του,
νὰ τότε φέρη στὸ γιालὸ πρὸς τὸ γοργὸ καράβι·
κι ἡ Ἀρήτη δοῦλες τοῦ 'βαλε νὰ τότε συνοδέψουν.
Σκουτὶ καλοπλυμένο ἢ μιὰ σηκώνει καὶ χιτῶνα,
ἄλλη σεντούκι κουβαλάει καλόφτιαστο, καὶ τρίτη
μὲ τὸ κρασί τὸ κόκκινο καὶ μὲ θροφή ἀκλουθοῦσε.

Καὶ στὸ γιालὸ σὰ φτάσανε, καὶ στὸ καράβι μπῆκαν,
τὰ παλικάρια οἱ προβοδοὶ στὸ κουφωτὸ καράβι
πῆραν καὶ βάλαν τὰ πιοτὰ καὶ τίς προμήθειες ὅλες·
καὶ τοῦ Ὀδυσσεᾶ στρώσανε βελέντζα καὶ σεντόνι
στοῦ караβιού τὸ κάσαρο, γιὰ νὰ γλυκοκοιμᾶται
στὴν πρύμη· αὐτὸς ἀνέβηκε καὶ πλάγιασ' ἐκεῖ τότες

70

σιωπώντας· κι αὐτοὶ κάθισαν ἀραδιαστοὶ· στοὺς πάγκους,
καὶ τὸ παράγγι ξέλυσαν ἀπὸ τὴν τρύπια δέστρα.

Καὶ πίσω καθῶς γέρνανε καὶ τὰ νερά σκορποῦσαν,
ὕπνος βαρὺς κατέβαινε πὰς στὰ ματόφυλλά του,
βαθὺς περίσσια καὶ γλυκός, μὲ θάνατο παρόμοιος.

80

Σὰν πού σέ κάμπο ἀλόγατα τετράζυγα βαρβάτα
στοῦ μαστιγιοῦ τὸ χτύπημα μαζί χουμίζουν ὄλα,
κι ἀναπηδώντας ἀψηλὰ μεγάλο δρόμο κόβουν,
ἔτσι κι ἡ πλώρη ἀνέβαινε τοῦ ψήλου, κι ἀποπίσω
τοῦ πολυτάραχου γιालοῦ τὸ κύμα ἀφρομανοῦσε.

Κι ἔτρεχ' ἐκεῖνο μιὰ χαρά, πού μήτε κερκινέζι,
τὸ πιὸ γοργὸ πετάμενο, θὰ μπόρειε νὰ τὸ φτάξει.

Μὲ τέτοια φόρα διάβαινε στὶς θάλασσες ἀπάνω,
φέρνοντας ἄντρα μὲ θεοὺς παρόμοιο στὴ σοφία,
πού ἀρίθμητα ἄλλοτες δεινὰ κι ἂν ἔπαθε ἡ ψυχὴ του,
σὲ ἀντρῶν πολέμους καὶ φριχτὰ ταξίδια τοῦ πελάγου,
τώρα κοιμόταν ἤσυχα, τὰ πάθια του ξεχνώντας.

90

Σὰν πρόβαλε τὸ φωτερό τ' ἀστέρι πού στὰ οὐράνια
τῆς νυχτογέννητης αὐγῆς πρωτομηνάει τὴ φέξη,
τὸ πλοῖο τὸ πελαγόδρομο ζύγωνε πιά στὸ Θιάκι.

Βρίσκειτ' ἐκεῖ τοῦ Φόρκυνα, τοῦ πελαγίσου γέροντ,
κάποιο λιμάνι, καὶ σ' αὐτὸ δυὸ κάβοι πού προβάλλουν,
βραχόσπαρτοι, πρὸς τὴν μπασιὰ τοῦ λιμανιοῦ συγκλίνουν,
κι ὄξω κρατοῦν τὰ κύματα πού οἱ τρικυμιές σηκώνουν·
μὰ μέσα τὰ καλόφτιαστα συχάζουνε καράβια,
δίχως δεσίματα, ἅμα μποῦν καὶ βροῦνε ἀραξοβόλι.

100

Εἶναι κι ἐλιά μακρόφυλλη βαθιὰ μὲς στὸ λιμάνι·
καὶ δίπλα τῆς ἀχνόθαμπη σπηλιά χαριτωμένη,
ἱερὸ λημέρι τῶν Νυφῶν πού λέγονται Ναϊάδες.
Κροντήρια καὶ διπλόχερες λαγῆνες ἐκεῖ βρίσκεις,
πού τὰ μελίσσια μέσα τους πηγαίνουν καὶ φωλιάζουν.

Εἶναι καὶ πέτρινοι ἀργαλειοὶ περίτρανοι, πού οἱ Νύφες
φαίνουσι σκουτιὰ πορφυρωτὰ πού βλέπεις καὶ θαμάζεις.

Ἔχει κι ἀστείρευτα νερά, καὶ θύρες δυό· μιὰ θύρα
πρὸς τὸ Βοριὰ πού δύνονται ν' αὐλίζουνται καὶ ἀνθρώποι,
κι ἡ ἄλλη, θεϊκιά, πρὸς τὸ Νοτιὰ, πού ἀνθρώποι δὲν περνᾶνε,

110

μόνε εἶναι τῶν ἀθάνατων ἡ θύρα ἐκείνη δρόμος.

Αὐτὰ ἀπὸ πρὶν γνωρίζοντας μῆχαν ἐκεῖ ν' ἀράξουν,
καὶ τὸ καράβι στῆ στεριά ἔξω ἔπεσε ὡς τῆ μέση·
μετέτοια ὄρμη τὸ σπρώχκανε στὰ ὄμπρὸς οἱ λαμνοκόποι.
Καὶ στῆ στεριά σὰ βγήκανε ἀπ' τὸ γερὸ καράβι,
πρῶτ' ἀπ' τὸ πλοῖο τὸ κουφωτὸ τὸν Ὀδυσσεά σηκῶσαν·
μὲ τὸ σεντόνι τὸ λινὸ καὶ τὸ λαμπρὸ στρωσίδι
στὴν ἀμμουδιά τὸν ἔθεσαν καθὼς βαριοκοιμόταν,
κι ὕστερα βγάλαν τὰ καλὰ πού οἱ Φαίαιες τοῦ δῶκαν
πού ἐρχόταν μετῆς Ἀθηναῖς τῆ χάρη στὴν πατρίδα.
Τὰ ἔθεσαν ὅλα στῆς ἐλιάς τῆ ρίζα σωριασμένα,
ἔξω ἀπ' τὸ δρόμο, μὴν τὰ δὴ περαστικὸς κανένας,
καὶ πάη καὶ τὰ πειράξῃ πρὶν ξυπνήσῃ ὁ Ὀδυσσεάς.
Κι αὐτοὶ ξαναγυρίζανε στὸν τόπο τους. Μὰ ὁ Σείστης
δὲν ξέχναε τίς φοβέρες του στὸ θεϊκὸ Ὀδυσσεά,
καὶ πῆγε τοῦ Δία στὸν Ὀλυμπο τῆ γνώμη νὰ ρωτήξῃ·

120

« Δία πατέρα, ἐγὼ τιμὴ δὲ θά ᾿χω πιά καὶ δόξα
μὲς στοὺς θνητοὺς, μιὰς καὶ θνητοὶ δὲ μὲ τιμοῦν ἐμένα,
οἱ Φαίαιες δά, πού λέγονται κι ἀπόγονοι δικοὶ μου.
Γιὰ τὸ Δυσσεά τὸ εἶπα ἐγὼ πὼς στὴν πατρίδα θά ᾿ρθῃ,
πολλὰ σὰν πάθη· γυρισμὸ νὰ τοῦ ἀρνηθῶ ποτές μου
δὲ θέλησα, τί τό ᾿ταξες ἐσὺ πὼς θά γυρίσῃ.
Καὶ τώρα αὐτοὶ τὸν πέρασαν μετὸ γοργὸ καράβι
καθὼς βαριοκοιμότανε, τὸν ἔβγαλαν στὸ Θιάκι,
καὶ τοῦ ᾿δωκαν ἀρίφνητα χαρίσματα, χρυσάφι,
χαλκὸ καὶ δουλευτὰ σκουτιὰ, πού τόσα κι ἀπ' τὴν Τροία
δὲ θά ᾿φερνε ἂν ἐρχότανε ἀποκεῖθε δίχως βλάβη,
μὲ τὸ σωστὸ μερίδιο του ἀπὸ λάφυρα γυρνώντας. »

130

Κι ὁ Δίας τοῦ ἀποκρένεται ὁ συννεφομαζώχτης·
« Σείστη, μεγαλοδύναμε, τί λόγῳ πῆγες κι εἶπες ;
Δὲ σ' ἀψηφοῦν οἱ ἀθάνατοι· καὶ πὼς θ' ἀποκοτοῦσαν
ἐσένα τὸ μεγάλο τους καὶ πρῶτο ν' ἀψηφήσουν ;
Κι ἂν ἄντρας κάποιος δυνατὸς κι ἀπόκοτος θελήσῃ
νὰ σὲ προσβάλλῃ, ἐσὺ μπορεῖς νὰ γδικιωθῆς κατόπι.
Κάμε ὅπως θέλεις, καὶ καθὼς καλὸ τὸ κρίνει ὁ νοῦς σου. »

140

Κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθηκε ὁ σείστης Ποσειδῶνας·

« Μειμᾶς, ὦ μαυροσύννεφε, θά 'κανα αὐτὸ πού κρένεις,
 μὰ πάντα τὸ θυμὸ σου ἐγὼ φοβᾶμαι κι ἀποφεύγω.
 Καὶ τώρα θέλω τ' ἕμορφο καράβι τῶν Φαιαίων
 πού θά 'ρθῆ ἀπὸ προβόδωμα στὰ θαμπερὰ πελάγη,
 νὰ σπάσω καὶ στὴ χώρα τους βουνὸ νὰ ρίξω γύρω,
 νὰ πάψουν καὶ νὰ μὴ μποροῦν νὰ προβοδοῦν ἀνθρώπους. »

150

Κι ὁ Δίας τοῦ ἀποκρένεται ὁ συννεφομαζώχτης·
 « Αὐτὸ θαρρῶ καλύτερο μέσα στὸ νοῦ μου, ὦ φίλε·
 ὅλοι ἀπ' τὴ χώρα σὰ θωροῦν τὸ πλοῖο ν' ἀρμενίξῃ,
 ἐσὺ ἀποδίπλα στὴ στεριά βράχο νὰ τὸ πετρώσῃς,
 νὰ μοιάξῃ σὰν πλεούμενο, καὶ νὰ θαμιάζονται ὅλοι·
 καὶ μὲ τρανὸ τὴ χώρα τους βουνὸ νὰ τριγυρίσῃ. »

Αὐτὸ ἀπ' τὸ Δία σὰν ἄκουσε τοῦ κόσμου ὁ μέγας σείστης
 πρὸς τὴ Σκερία ξεκίνησε, τὸν τόπο τῶν Φαιαίων,
 καὶ στάθηκε· σὰν πρόβαλε τ' ἀνάφρυδο καράβι
 στὸ κύμα γοργολάμμοντας, ζυγώνει ὁ Ποσειδῶνας,
 μὲ τὴν παλάμη τὸ βαράει, στὰ βάθια τὸ ριζώνει.
 πέτρα τὸ κάνει, ξεκινάει καὶ χάνεται ἀποκειθε.

160

Κι οἱ Φαιαῖκες οἱ μακρόλαμνοι κι οἱ θαλασσακουσμένοι
 μὲ λόγια τότες φτερωτὰ μιλοῦσαν μεταξύ τους,
 κι ἕνας τους γύρναε κι ἔλεγε τοῦ διπλανοῦ του ἐτοῦτα·
 « Ἄλλε, καὶ ποιὸς μᾶς ἔδесе στὰ πέλαγα τὸ πλοῖο,
 στὴ χώρα καθὼς γύριζε κι ὀλόβολο φαινόταν ; »

Αὐτὰ εἶπε καὶ τί γένηκε δὲ γνώριζε κανεὶς τους.

170

Κι ὁ Ἄλκίνοσ τότε ὁ βασιλιάς ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·
 « Για δῆτε πῶς οἱ παλαιῦκὲς μᾶς βγαίνουν προφητεῖες
 τοῦ κύρη μου, σὰν ἔλεγε πῶς μᾶς φτονοῦσε ὁ Σείστης,
 πού ὅλους ἐμεῖς ἀπείραχτοι στὴ γῆς τους προβοδάμε,
 κι εἶπε πῶς κάποιο Φαιαῖκινὸ καλόφτιαστο καράβι
 πού θά 'ρθῆ ἀπὸ προβόδημα στὰ θαμπερὰ πελάγη,
 θὰ σπάσῃ καὶ στὴ χώρα μας βουνὸ θὰ ρίξῃ γύρω.
 Αὐτὰ εἶπε τότε ὁ γέροντας, καὶ σήμερα τελιοῦνται.
 Μὰ ἐλάτε τώρα, κι ὅ,τι πῶ νὰ τὸ καλοδεχτοῦμε·
 μὴν προβοδᾶτε πιά ἄνηγτό, σὰν ἔρχεται κανένας
 στὴ χώρα μας· κι ἄς σφάξουμε τοῦ Ποσειδῶνα τώρα
 δώδεκα ταύρους διαλεχτούς, ἴσως καὶ σπλαχνιστῆ μας,

180

καὶ μὲ τρανὸ τῆ χώρα μας βουνὸ δὲν τριγυρίσῃ. »

Εἶπε, κι αὐτοὶ φοβήθηκαν, καὶ τοίμασαν τοὺς ταύρους.

Καὶ τότες προσευκλήθηκαν στὸ ρήγα Ποσειδῶνα
οἱ ἀφέντηδες κι οἱ πρόσστοι τῆς χώρας τῶν Φαιάκων,
ὀλόρθοι γύρω στὸ βωμό. Κι ὁ μέγας ὁ Ὀδυσσεὺς
σηκώθη ἀπὸ τὸν ὕπνο του στῆ γῆς τὴν πατρικὴ του,
καὶ μήτε τήνε γνώρισε, καιροὺς ξενιτεμένος·
τὶ ἡ διογέννητη Ἀθηναῖ μ' ἀχνὸ τὸν περὲχῶσε,
νὰ τὸν φυλάξῃ ἀγνώριστο, καὶ νὰ τὸν δασκαλέψῃ,
μὴν τότε νιώσῃ ἡ σύγκοιτη κι οἱ φίλοι κι οἱ πολῖτες,
πρὶν κάθε τους ἀδίκημα πλερώσουν οἱ μνηστήρες.
Γιὰ δαῦτο καὶ τοῦ σφάνταζαν ἀλλιώτικα ὅλα γύρω,
τὰ μονοπάτια τὰ μακριά, τὰ ὀλόκλειστα λιμάνια,
τὰ δέντρα τὰ ὀλοφούντωτα, κι οἱ βραχουριῆς παντοῦθε.
Πετιέται ἀπάνω, στέκεται, κοιτάζει τὴν πατρίδα,
καὶ τότε θλιβερὰ βογγάει, καὶ τὰ μεριά βαρώντας
μὲ τὶς παλάμες, κλαίγεται καὶ λέει μοιρολογώντας·

« Ἀλῆς μου, καὶ σὲ τί λογιῆς ἀνθρώπων ἦρθα χώρα ;
νὰ ἴναι ἄραγες ἀσύστατοι κι ἀδικοπράχτες κι ἄγριοι,
ἢ νὰ ἔχουνε φιλοξενιά καὶ θεοφοβιά στὸ νοῦ τους ;
Ποῦ φέρνω αὐτοὺς τοὺς θησαυροὺς ; καὶ ποῦ πλανιέμαι ἀτός μου ;
Μακάρι ἄς ἔμνησκαν αὐτοὶ στῆ χώρα τῶ Φαιάκων,
καὶ τότε σὲ ἄλλο βασιλιά θὰ πρόσφευγα μεγάλο,
ποῦ θὰ μὲ καλοδέχουνταν καὶ θὰ μὲ προβοδοῦσε.

Ποῦ τώρα νὰ τὰ θέσω αὐτὰ δὲν ξέρω, μήτε πάλε
τ' ἀφήνω ἐδῶ, μὴν ἔρθουνε καὶ μοῦ τ' ἀρπάξουν ἄλλοι.

Ἄλῆς μου, σὲ ὅλα γνωστικοὶ δὲν ἦτανε καὶ δίκιοι
οἱ ἀφεντάδες κι οἱ πρόσστοι τῶ Φαιάκων, τὶ μὲ φέραν
σὲ ξένη γῆς· μοῦ κρένανε πὼς τάχα θὰ μὲ πᾶνε
στὸ Θιάκι μου τὸ ξάστερο, καὶ δὲ μοῦ τὸ τελέσαν.

Ὁ Δίας ὁ συνακουστής γι' αὐτὸ νὰ τοὺς πλερώσῃ,
ποῦ ὅλους θωρεῖ ἀποπάνωθε, καὶ τοὺς κακοὺς παιδεύει.
Μὰ τώρα ἄς πάω, τοὺς θησαυροὺς νὰ δῶ καὶ νὰ μετρήσω,
μὴν πῆραν κάτι φεύγοντας μὲ τὸ γοργὸ καράβι. »

Σὺν εἶπε αὐτά, τοὺς τρίποδες μετροῦσε τοὺς πανώριους,
καὶ τὰ λεβέτια, τὰ σκουτιά, καὶ τὸ λαμπρὸ χρυσάφι,

190

200

210

καὶ τίποτες δὲν τοῦ ἴλειπε· μὰ ἔκλαιγε γιὰ τὴ γῆς του,
καὶ πικραναστενάζοντας σερνότανε στὴν ἄκρη
τοῦ πολυτάραχου γιαιοῦ. Κι ἤρθε ἡ Ἀθηνᾶ σιμά του,
μοιάζοντας νέο πιστικὸ πού πρόβατα φυλάγει,
περίσσια τρυφερόκορμο, καὶ σὰ βασιλοπαίδι.

Εἶχε διπλὴ στὸν ὄμο της καλόφτιαση φλοκάτα,
στά ὠραῖα πόδια σάνταλα, στά χέρια της κοντάρι.

Ἄμα τὴν εἶδε χάρηκε καὶ ζύγωσε ὁ Δυσσέας,
καὶ φώναξέ την, κι εἶπε της μὲ λόγια φτερωμένα·

« Φίλε, πού πρῶτος ἔλαχες σ' αὐτὴ τὴ χώρα ὀμπρός μου,
γειὰ σου, καὶ μὴ μοῦ φέρνεσαι κακόγνωμα· μόν' σῶσε
κι ἐτοῦτα ἐδῶ κι ἐμένα· τί σὰ θεό μου ἐσένα
κοιτώντας καὶ δοξάζοντας στά γόνατά σου πέφτω.

Καὶ τοῦτο τώρα ξήγα μου μὲ ἀλήθεια, νὰ τὸ ξέρω·

Ποιά γῆ ἴναι αὐτή, καὶ ποιός λαός; τί ἀνθρῶποι ἐδῶ γεννιοῦνται;
νὰ ἴναι νησάκι ξάστερο κι αὐτό, γιὰ μήπως ἄκρη
τῆς καρπερῆς εἶναι στεριᾶς πρὸς τὸ γιαιλὸ ἀπλωμένη; »

Τότε γυρνᾷ καὶ τοῦ μιλᾷ ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·

« Γιὰ κούφιος εἶσαι, ὦ ξένη μου, γιὰ ἀπὸ μακριὰ μᾶς ἤρθες,
καὶ μὲ ρωτᾷς γι' αὐτὴ τὴ γῆς. Δὲν εἶναι δὰ καὶ τόσο
στὸν κόσμον ἀγνώριστη· πολλοὶ τὴν ξέρουν· κι ὅσοι ζοῦνε
πρὸς τοῦ ἥλιου τὴν ἀνατολή, κι ὅσοι στά μέρη ζοῦνε
πού πέφτουν καταπίσωθε πρὸς τ' ἄχνερά σκοτάδια.

Δὲν εἶναι γῆς γιὰ ἀλόγατα, παρὰ γεμάτη πέτρα·
μὰ πάλε μήτε γῆς φτωχὴ, κι ἀπλόχωρη ἄς μὴν εἶναι.

Στάρι περίσσιο καὶ κρασί καλὸ μᾶς δίνει ὁ τόπος,
τι πάντα πέφτει ἐδῶ βροχὴ καὶ μᾶς δροσαίνουν πάχνες·
γίδια καὶ βόδια βρίσκουνε καλὴ βοσκὴ ἐδῶ πέρα,
μὰ καὶ τὰ δέντρα μὲ νερὰ ποτίζουνται περίσσια.

Κι ἔτσι τὸ Θιάκι ἀκούστηκε κι ὡς τὴν Τρωάδα ἀκόμα,
πού λένε ἀπ' τὴν Ἀχαικὴ τὴ γῆς μακριὰ πῶς εἶναι. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ἀναγάλλιασε ὁ μέγας ὁ Ὀδυσσεάς,
βλέποντας πῶς ὁ τόπος του ἦταν ἡ γῆς ἐκεῖνη,
ἀπ' ὅσα τοῦ φανέρωσε τοῦ Δία ἡ θυγατέρα.

Καὶ φώναξέ την κι εἶπε της μὲ λόγια φτερωμένα,
ἀλήθεια ὁμως δὲν ἔλεγε, παρὰ τὸ λόγο γύρνα,

πάντα μεγάλες πονηριές στο νοῦ του μελετώντας·

«Καί στήν ἀπλόχωρη ἄκουγα τήν Κρήτη γιά τὸ Θιάκι, πέρ' ἀπ' τὰ πέλαγα· κι ἐγὼ τώρα ἔρχομαι ἀπατός μου, μ' αὐτούς ἐδῶ τοὺς θησαυρούς· στὰ τέκνα μοι ἄλλα τόσα ἀφῆκα, σάνε σκότωσα τὸ γιὸ τοῦ Ἰδομενέα, τὸ γοργοπόδη Ὀρσίλοχο, καὶ ξέφυγα ἀποκεῖθε.

260

Κάθε ἄντρα σιταρόθρεφτο στὸ τρέξιμο νικοῦσε στήν Κρήτη αὐτός· μὰ θέλησε τὰ τρωαδίτικα ὅλα νὰ μοῦ κρατήση λάφυρα, πού ἐγὼ 'παθα γιά δαῦτα, καὶ σὲ πολέμους ἀντρικούς καὶ στ' ἄγρια τὰ πελάγη, τί τοῦ γονιοῦ του ἀκόλουθος δὲν ἔστεργα νὰ γίνω στήν Τροία, παρὰ μάχομουν μ' ἄλλους δικούς μου πρῶτος. Σιμὰ στὸ δρόμο τοῦ 'στησα μὲ φίλο μου καρτέρι, κι ἀπ' τὰ χωράφια ἐρχάμενο τὸν πῆρα μὲ κοντάρι.

Ἦτανε νύχτα σκοτερὴ στὰ οὐράνια, καὶ κανένας δὲν ἔνιωσε, μόνε κρυφὰ τοῦ πῆρα τὴν ψυχὴ του.

270

Καὶ σὰν τότε θανάτωσα μὲ σουβλερὸ κοντάρι, πῆγα σὲ πλοῖο σὲ Φοίνικες ἀρχόντους· νὰ προσπέσω, καὶ δῶρα ἀκριβοπότητα τοὺς ἔδινα ζητώντας μαζί τους νὰ μὲ πάρουνε στήν Πύλο νὰ μ' ἀφήσουν, ἢ στήν ἱερὴ τὴν Ἥλιδα πού Ἑπειῶτες τὴν ὀρίζουν. Ὅμως τοῦ ἀνέμου ἡ δύναμη τοὺς ἔσπρωχνε ἀποκεῖθε χωρὶς νὰ θέν· δὲ ζήταγαν αὐτοὶ νὰ μὲ γελάσουν.

Καὶ τότες παραδέρνοντας φτάσαμ' ἐδῶ τὴ νύχτα, καὶ στὸ λιμένα μπήκαμε βαρὺ κουπὶ τραβώντας. Δὲ συλλογιόμασταν φαῖ, κι ἄς εἶχαμὲ του ἀνάγκη· μόνε ἀπ' τὸ πλοῖο βγήκαμε κι αὐτοῦ πλαγιάσαμε ὅλοι. Στ' ἀποσταμένο μου κορμὶ γλυκὸς κατέβηκε ὕπνος, κι ἐκεῖνοι τότες ἔβγαλαν τὰ πράματα ἀπ' τὸ πλοῖο, κι ἀπάνω ἐδῶ στήν ἀμμουδιὰ πού κείτομουν τὰ θέσαν. Κατόπι στήν ὀριόχτιστη κινήσαν Σιδονία, κι ἔμεινα ἐγὼ μονάχος μου μὲ τὴν καρδιὰ θλιμμένη. »

280

Εἶπε, καὶ χαμογέλασε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα, κι ἀπλώνοντας τὸ χέρι της τὸν χάδεψε, καὶ φάνη σὰ δέσποινα ὦρια καὶ τρανὴ σ' ἔργα λαμπρὰ πιδέξια. Καὶ φώναξέ τον κι εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·

290

« Μαριόλος και παμπόνηρος θά 'ναι ὅποιος σὲ περάση
 σὲ κάθε ἀπάτη, μὰ και θεὸς ἂν τύχη νά 'ναι ἀκόμα.
 Σκληρὲ και μυριοσόφιστε κι ἀχόρταγε στους δόλους,
 ὡς και στή γῆς σου σὰ βρεθῆς δὲν τὸ ἀστοχαῖς τὸ ψέμα,
 μήτε τὰ λόγια τὰ πλαστά, πού ἀρχῆθες τ' ἀγαποῦσες.
 Μὰ τώρα αὐτὰ ἄς τ' ἀφήσουμε· σοφοὶ εἴμαστε κι οἱ δυὸ μας,
 πρῶτος κι ἐσὺ μὲς στους θνητοὺς στή γνώση και στὰ λόγια,
 και πάλε ἐγὼ μὲς στους θεοὺς γιὰ νοῦ και γιὰ ζυπνάδα
 εἶμ' ἀκουσμένη. Τοῦ Διὸς τὴν κόρη τὴν Παλλάδα,
 τὴν Ἀθηναῖα δὲ γνώρισες ἐσὺ, πού μέρα νύχτα.

300

σοῦ παραστέκω, σ' ὅλα σου τὰ πάθια φύλακας σου,
 και πού ἔκαμα τούς Φαίακες νά σ' ἀγαπήσουν ὅλοι.
 Και τώρα ἀκόμα βγῆκα ἐδῶ, γιὰ νά συλλογιστοῦμε
 πῶς νά σοῦ κρύψω τὰ καλά πού οἱ Φαίακες σοῦ δῶκαν
 καθὼς ὁ νοῦς μου τὰ ὅρισε, μαζί σου νά τὰ φέρης.
 Μὰ νά σοῦ πῶ, και τί δεινὰ στὸ σπιτικό σου ἢ μοῖρα
 σοῦ φύλαξε· κι ἐσὺ καρδιά νά κάμης ν' ἀπομένης,
 και σὲ κανένα μὴν ξηγᾶς οὔτ' ἄντρα οὔτε γυναῖκα,
 πῶς ἀπ' τὰ ξένα γύρισες, παρὰ ὅσα κι ἂν παθαίνης
 ἀπὸ κακόβουλους θνητοὺς, ἀμίλητα νά τὰ 'χης. »

310

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίζυπνος γυρίζει και τῆς κρένει·
 « Δύσκολα ὁ ἄνθρωπος, θεά, σὲ νιώθει ἂ σ' ἀγναντέψη,
 ὅσα· κι ἂν ξέρη· γιατί ἐσὺ λογῆς μοιασίδια παίρνεις.
 Τοῦτο γνωρίζω ἐγὼ καλά, πῶς πρῶτα μοῦ ἤσουν φίλη,
 ὅσον καιρὸ μαχόμεσταν οἱ Ἀχαιοὶ στήν Τροία.
 Μὰ ἀφότου ἐμεῖς κουρσέψαμε τὴ χώρα τοῦ Πριάμου,
 και στὰ καράβια μπήκαμε, κι ὁ θεὸς μᾶς σκόρπισε ὅλους,
 δὲ σ' εἶδα μήτε σ' ἔνωσα, διογέννητη, ἀπὸ τότες,
 μὲς στὸ καράβι μου νά ρθῆς και νά μὲ διαφεντέψης.
 Παρὰ πλανιόμεν ἅπανα μὲ τὴν καρδιά καμένη,
 ὥσottου ἀπὸ τα βάσανα οἱ θεοὶ μὲ λευτερωῶσαν,
 κι ἐσὺ πιά μὲ τὰ λόγια σου στήν πλούσια γῆ τῶ Φαιάκων
 μὲ γιάρδιωνες, και μ' ἔφερνες ἀτή σου μὲς στή χώρα.
 Μὰ στοῦ γονιοῦ σου τ' ὄνομα παρακαλῶ σε τώρα,
 τί δὲν πιστεύω νά 'φτασα στὸ ξάστερό μου Θιάκι,
 μόνε πλανιέμαι σ' ἄλλη γῆς, κι αὐτὰ θαρῶ πού μοῦ 'πες,

320

μὲ πονηριά μου τὰ ἴπλασες, τὸ νοῦ μου νὰ γελάσης·
λέγε μου, ἀλήθεια, βρίσκουμαι στὴν ποθητὴ πατρίδα ; »

Κι ἡ γαλανόματη Ἀθηναῖα τοῦ ἀπολογήθη τότες·
« Μὲ τέτοιες πάντα συλλογές τὸ νοῦ σου βασανίζεις·
γι' αὐτὸ κι ἐγὼ στὰ πάθια σου μονάχο δὲ σ' ἀφήνω,
πού ἴσαι δὰ τόσο γνωστικός, καλὸς κι ἀνοιχτομάτης.
Ἄν ἦταν ἄλλος κι ἔρχονταν στὸν τόπο του ἀπ' τὰ ξένα,
θένα ἴτρεχε, τὴ σύγκοιτη νὰ δῆ καὶ τὰ παιδιὰ του·
μὰ ἀκόμα ἐσὺ δὲ λαχταρεῖς νὰ μάθης καὶ ν' ἀκούσης,
μόν' πρῶτα τὴ γυναίκα σου ζητᾶς νὰ δοκιμάσης,
πού μὲς στὸν πύργο κάθεται καὶ τυραννιέται ἡ ἔρμη,
κι οἱ νύχτες της, κι οἱ μέρες της περνᾶνε μὲ τὰ δάκρυα.
Ποτὲς δὲν τὸ φοβόμουνα, μόν' τό ἴχα ἐγὼ στὸ νοῦ μου,
πὼς πίσω θένα ἴρθῃς χωρὶς κανένα σύντροφό σου·
ὅμως στὸν Προσειδῶνα ἐγὼ, στ' ἀδέρφι τοῦ γονιοῦ μου,
δὲν ἤθελα ν' ἀντισταθῶ, τί σοῦ ἦταν χολωμένος,
τὸ μάτι ἀφότου τύφλωσες τοῦ ἀγαπημένου γιοῦ του.
Τώρα τοὺς τόπους τοῦ Θιακιοῦ γιὰ νὰ πειστῆς σοῦ δείχνω.
Νᾶ, τοῦ παλιοῦ θαλασσινοῦ τοῦ Φόρκυνα ὁ λιμιώνας·
νά, κι ἡ μακρόφυλλη ἡ ἑλιά στοῦ λιμανιοῦ τὴν ἄκρη,
καὶ δίπλα της ἡ ἀχνόθαμπη σπηλιά, ἡ χαριτωμένη,
ἱερὸ λημέρι τῶν Νυφῶν πού λέγονται Ναϊάδες·
ἐκεῖ ἴναι καὶ τὸ θολωτὸ τὸ σπήλιο πού σ' ἐκεῖνες
πολλὲς ἐσὺ ἑκατοβοδιὲς καλόδεχτες τελοῦσες·
νά, καὶ τὸ Νήριτο βουνό, τ' ὀλόσκεπο ἀπὸ δάσια. »

Εἶπε, καὶ σκόρπισε ὁ ἀχνός, καὶ φάνη ἡ γῆς τριγύρω·
τὴν εἶδε κι ἀναγάλλιασε ὁ πολύπαθος Δυσσέας,
καὶ χαίροντας σὰ φίλησε τὴ γῆς τὴν πλουτοδότρα,
στὶς Νύφες προσευκλήθηκε σηκώνοντας τὰ χέρια·

« ὦ Νύφες, κόρες τοῦ Διὸς, ν' ἀξιοθῶ σας πάλε
δὲν τό ἴλπιζα· σᾶς χαιρετῶ μὲ τίς γλυκιᾶς εὐχὲς μου,
καὶ δῶρα θὰ σᾶς φέρνουμε σὰν πρῶτα ἐμεῖς περίσσια,
ἂν ἡ νικήτρια ἡ Ἀθηναῖα, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα,
ζωὴ μου δώση, καὶ ἀντρεῖα στὸ γιὸ τὸν ἀκριβό μου. »

Κι ἡ γαλανόματη Ἀθηναῖα τοῦ λάλησε καὶ τοῦ εἶπε·
« Θάρρος· γι' αὐτὰ ἄς μὴ νοιάζεται καθόλου τώρα ὁ νοῦς σου.

330

340

350

360

Μόν' ἔλα, καὶ τὰ πράματα στὰ βάθια τ' ὄριου σπήλιου
 ἄς πᾶμε ν' ἀπιθώσουμε, κρυμμένα ἐκεῖ νὰ τὰ 'χης'
 κατόπι συλλογιόμαστε τί 'ναι καλὸ νὰ γίνη. »

Εἶπε, καὶ μπῆκε ἡ θείαινα στὸ ἀχνόθαμπο τὸ σπήλιο,
 γιὰ νὰ 'βρη τοὺς κρυψῶνες του· καὶ τότες ὁ 'Οδυσσεάς
 τῆς ἔφερε τὰ χρυσικά καὶ τὰ χαλκοστολίδια,
 καὶ τὰ καλόφτιαστα σκουτιὰ πού οἱ Φαίαικες τοῦ χάρισαν.
 Κι ἀφοῦ καλὰ τ' ἀπίθωσε, βάζει τρανὸ λιθάρι
 στοῦ σπήλιου τὸ ἔμπα ἡ 'Αθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα.

370

Τότες καθίσαν στῆς ἱερῆς ἐλιάς τῆ ρίζα οἱ δυὸ τους,
 νὰ δοῦν πῶς θὰ ξεκάμουμε τοὺς ἄτιμους μνηστήρες.

Κι ἄρχισε πρώτη ἡ 'Αθηνᾶ, ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·

« Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε 'Οδυσσεά,
 δὲς τώρα τοὺς ἀδιάντροπους μνηστήρες πῶς θὰ σπάσης,
 πού τρία χρόνια κυβερνοῦν τὸν πύργο σου, ζητώντας
 μὲ δῶρα ν' ἀποχτήσουνε τὸ ἰσόθεό σου ταίρι·
 κι ἐκεῖνη, πάντα κλαίγοντας, πού ἀκόμα νὰ γυρίσης,
 ἐλπίδες καὶ ταξίματα τοῦ καθενοῦ τους δίνει,
 καὶ τοὺς μνηαῖε μνηύματα, κι ἄς κλώθῃ ὁ νοῦς της ἄλλα. »

380

Τότε ὁ Δυσσεάς ὁ τρίξυπνος γύρισε καὶ τῆς εἶπε·
 « Ἀλί, μὲ τοῦ 'Αγαμέμνονα τοῦ γιοῦ τοῦ 'Ατρέα τῆ μοῖρα,
 θάνατο θὰ 'βρισκα κακὸ κι ἐγὼ μὲς στὸ παλάτι,
 ἂν ὅλα δὲ μοῦ τὰ 'λεγες καθάρια ἐσύ, ὦ θεὰ μου.
 Καὶ τώρα ὀρμήνεψέ με πῶς νὰ πάω νὰ τοὺς παιδέψω·
 ἀτῆ σου στέκου πλάγι μου καὶ δίνε μου ἀντρειοσύνη,
 σὰν τότες πού χαλνούσαμε τὰ ὄρια πυργιὰ τῆς Τροίας.
 Ἄν ἔτσι μοῦ παράστεκες λαμπρῆ, ὦ γαλανομάτα,
 καὶ μὲ τρακόσους θὰ 'βγαῖνα νὰ χτυπηθῶ νομάτους
 σιμά σου, τί τὴν πρόθυμη διαφέντεψή σου θὰ 'χα. »

390

Κι ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ ἀπολογήθη τότες·
 « Σιμά σου θὰ 'μαι, καὶ πολὺ, καὶ δὲ θὰ σ' ἀστοχήσω
 σὰν ἔρθῃ ἡ ὥρα· καὶ θαρρῶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μνηστήρες
 πού τώρα κατατρώγουνε τὸ βιός σου θὰ σκορπίσουν
 καὶ τὸ αἷμα τους καὶ τὰ μυαλὰ τότε στὸ χῶμα ἀπάνω.
 Μὰ πρῶτα πρέπει ἀγνώριστο στοὺς ἄλλους νὰ σὲ κάμω·
 θὰ σοῦ ζαρῶσω τ' ὄμορφο καὶ λυγερὸ κορμί σου,

θὰ σοῦ ἀφανίσω τὰ ξανθὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς σου,
καὶ θὰ ντυθῆς παλιόρουχο, νὰ σὲ σιχαίνονται ἄλλοι·
τὰ μάτια σου τὰ λαμπερά, θαμπὰ θὰ σοῦ τὰ κάμω,
ποῦ τιποτένιος νὰ φανῆς καὶ στοὺς μνηστῆρες ὄλους,
καὶ στὴ γυναῖκα καὶ στὸ γιὸ ποῦ μὲς στὸ σπίτι ἀφῆκες.
Καὶ πρῶτα τὸ χοιροβοσκὸ πήγαινε ν' ἀνταμώσης,
ποῦ νοιάζεται τοὺς χοίρους σου, καὶ σὲ πονεῖ ἡ καρδιά του,
μὰ καὶ τὸ γιόκα σου ἀγαπᾷ, καὶ τὸ χρυσὸ σου ταίρι.
Σιμὰ στὰ ζῶα θὰ κάθεται, ποῦ βόσκουνε στὴν πέτρα
τοῦ Κόρακα, ποῦ εἶναι κοντὰ κι ἡ Ἀρέθουσα ἡ βρυσούλα.
Τρῶν βαλανίδια νόστιμα, κι ἀχνὸ νεράκι πίνουν,
καὶ καλοθρέφονται μ' αὐτὰ καὶ πλήθιο πάχος πιάνουν.
Ἐκεῖ μαζί του κάθισε καὶ ρώτηξέ τον ὅλα,
ὥσπου στὴν καλογύναικη νὰ πάω ἐγὼ τὴ Σπάρτη,
τὸ γιό σου τὸν Τηλέμαχο, Ὀδυσσεά μου, νὰ φωνάξω·
αὐτὸς στὴ Λακεδαίμονα, τοῦ Μενελάου τὴ χώρα,
πῆγε νὰ μάθῃ ἂν τάχα ζῆς κι ἀκούγεται στὸν κόσμο.»

400

410

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Τί δὲν τοῦ τό 'λεγες ἐσύ, ποῦ ὅλα τὰ ξέρει ὁ νοῦς σου ;
ἢ τάχα μὲς στὰ πέλαγα κι αὐτὸς γιὰ νὰ πλανιέται
μὲ βάσανα, καὶ νὰ τοῦ τρῶν οἱ ἄλλοι τὰ καλά του ; »

Κι ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ ἀπολογήθη τότες·
« Γι' αὐτὸν μὴν πολυνοιάζεσαι· ἐγὼ τὸν ὀδηγοῦσα
ποῦ τ' ὄνομά του ν' ἀκουστῆ πηγαίνοντας κεῖ κάτω.
Βάσανα αὐτὸς δὲν ἔχει ἐκεῖ, μόν' κάθεται στοὺς πύργους
τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα, καὶ χαίρεται τ' ἀρίφνητα καλά του.
Μὲ μαῦρο πλοῖο οἱ ἄγουροι κι ἂν τοῦ ἴστησαν καρτέρι,
τὸ χαλασμό του θέλοντας, στὸ Θιάκι πρὶ γυρίσει,
δὲν τὸ φοβᾶμαι αὐτό· θαρρῶ πὼς κάμποσους μνηστῆρες
θὰ φάῃ ἡ γῆς, ποῦ σήμερα τὸ βίός σου καταλοῦνε. »

420

Αὐτὰ σὰν εἶπε, μὲ ραβδὶ τὸν ἄγγιξε ἡ Παλλάδα,
καὶ ζάρωσε τὸ λυγερὸ καὶ τ' ὄμορφο κορμί του,
καὶ τὰ ξανθὰ τοῦ ἀφάνισε μαλλιά τῆς κεφαλῆς του,
καὶ σκέπασε μὲ γέρικο πετσί τὰ μέλη του ὅλα·
τὰ δύο του μάτια θάμπωσε ποῦ πρῶτα ἀστραποφέγγαν,
καὶ μ' ἄσκημα παλιόρουχα τοῦ ἔντυσε τὸ κορμί του,

430

κουρελιασμένα και λερὰ και μαῦρα ἀπὸ καπνίλα,
μ' ἀπάνω λάφινη προβιά μακριὰ και μαδημένη·
τοῦ δίνει και ραβδί χοντρό, κι ἕναν τορβά στὸν ὄμο
σκισημένο και μὲ πρόστυχο σκοινὶ γιὰ κρεμαστήρι.

Αὐτὰ εἶπαν, και χωρίστηκαν· κι ἐκείνη πῆγε νὰ ἴβρη
στὴ θεία τὴ Λακεδαίμονα τ' ἀγόρι τοῦ Ὀδυσσεά.

440

ΡΑΨΩΔΙΑ Ε

Κι ἀπ' τὸ λιμάνι πῆρε αὐτὸς βουνίσιο μονοπάτι
σὲ δάσια μέσα, ποῦ ἡ θεὰ τοῦ τό 'χε πῆ πῶς ζοῦσε
ὁ πάγκαλος χοιροβοσκὸς ποῦ νοιάζονταν τὸ βίος του
πιότερο ἀπ' ὅλους ποῦ ὁ τρανὸς Δυσσεάς εἶχε δικούς του.

Τὸν βρῆκε και καθότανε στὰ ξώθυρα μονάχος,
μπρὸς σὲ μεγάλο αὐλόγυρο ἀψηλόστεκο κι ὠραῖο,
μὲ δρόμο γύρω, ποῦ ἴδιος του τὸν εἶχε ἐκεῖ φτιασμένο
γιὰ τοῦ ξενιτεμένου του τοῦ ἀφεντικοῦ τοὺς χοίρους,
δίχως νὰ ξέρη ἡ ἀφέντισσα κι ὁ γέρος ὁ Λαέρτης,
ἀπὸ βουνόπετρες συρτές, μ' ἀγριαπιδιές φραγμένο.

10

Κι ἀπόξω ὀρθόστησε πολλὰ παλούκια πυκναμένα
γύρω τριγύρω ἀπὸ ἰδρυὰ καλὰ πελεκημένα·
και χοιρομάντρες δώδεκα μὲς στὴν αὐλὴ εἶχε χτίσει
κοντὰ κοντὰ, κι ἡ καθεμιὰ κλειοῦσε πενήντα μάνες
γουροῦνες χαμοπλαγιαστές· τ' ἀρσενικὰ μαντρίζαν
ἔξω, πολὺ πιὸ λιγοστά· τί οἱ θεικοὶ οἱ μνηστῆρες
τὰ τρῶγαν, κι ὁ χοιροβοσκὸς τοὺς ἔφερνε ὀλοένα
κι ἀπὸ ἴνα, τὸ καλύτερο και πιὸ παχὺ θρεφτάρι·
τρακόσα ἐξήντα ἀρσενικὰ τοῦ μνήσκανε μονάχα.

20

Τέσσερεις σκύλοι σὰ θεριὰ ξενύχτιζαν κοντὰ τους,
ποῦ ὁ πρῶτος τῶ χοιροβοσκῶν τοὺς εἶχε ἀναθρεμμένους.
Καινούρια ἐκεῖνος ταίριαζε στὰ πόδια του τσαρούχια,
βόδινο κόβοντας πετσί καλοχρωματισμένο·
γυρίζαν οἱ ἄλλοι ἐδῶ κι ἐκεῖ μὲ τὰ χοιροκοπάδια,
οἱ τρεῖς· τὸν τέταρτο ὁ βοσκὸς στὴ χώρα εἶχε σταλμένο,
θρεφτάρι στοὺς ἀπόκοτους μνηστῆρες γιὰ νὰ φέρη,
γιὰ νὰ τὸ σφάζουνε, νὰ φᾶν και κρέας νὰ χορτάσουν.

13

Και ξάφνω τὰ μαντρόσκυλα σὰν εἶδαν τὸ Δυσσέα,
 τοῦ χύθηκαν γαβγίζοντας· τότες μὲ γνώση χάμου
 κάθισε αὐτός, μὰ τοῦ ἔπεσεν ἡ ράβδα ἀπὸ τὸ χέρι,
 30 καὶ ἐκεῖ θὰ κακοπάθαινε, στή στάνη του ἀποδίπλα,
 μὰ χουμήξε γοργόποδος ξοπίσω ὁ χοιροτρόφος
 στὴν ζώπορτα, καὶ τὸ πετσί τοῦ ξέφυγε ἀπ' τὸ χέρι.
 Καὶ τὰ σκυλιά του ἐδῶ κι ἐκεῖ σὰ σκόρπισε μὲ πέτρες
 καὶ μὲ φοβέρες, γύρισε κι αὐτὰ εἶπε στὸν ἀφέντη·

«Ἀκόμα λίγο, κι ἄξαφνα σὲ ξέσκιζαν οἱ σκύλοι,
 40 κι ἀπ' ἀφορμὴ σου, γέρο μου, πολὺ θὰ ντροπιαζόμουν.
 Μὰ κι ἄλλα οἱ θεοὶ παθήματα καὶ στεναγμούς μου δῶκαν,
 τί κάθουμαι καὶ κλαίγω ἐδῶ θεόμοιαστον ἀφέντη·
 κοιτάζω τὰ θρεφτάρια αὐτὰ γιὰ νὰ τὰ τρῶνε οἱ ξένοι,
 κι ἐκεῖνος δίχως πόρεψη πλανιέται μέρα νύχτα
 σὲ χῶρες μέσα ἀλλόγλωσσων ἀνθρώπων καὶ λημέρια,
 ἀνζῆ δὰ ἀκόμα κι ἀν θωρῆ τοῦ γήλιου τῆ λαμπράδα.
 Μὰ ἔλα, γέρο, τώρα ἐσύ, κι ἄς πᾶμε στὴν καλύβα,
 κι ἀπὸ ψωμί κι ἀπὸ κρασί ἢ καρδιά σου σὰ χορτάση,
 λὲς ἀποποῦθε φάνηκες, καὶ ποιά τὰ βάσανά σου.»

Εἶπε ὁ καλὸς χοιροβοσκός, καὶ μέσα τότε πῆρε,
 50 καὶ τοῦ ἔστρωσε δασιά κλαδιά μ' ἀγριογιδιοῦ ἀποπάνω
 προβιά τριχάτη καὶ τρανή, πὺ στρώμα του τὴν εἶχε.
 Κι αὐτὸς μ' ἐδαῦτα χάρηκε, καὶ φώναξέ τον κι εἶπε·
 «Ὁ Δίας κι οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ἄς σοῦ δίνουν, ξένε,
 γιὰ τὸ καλὸ σου δέξιμο, τὰ πὺ ζητάει ἡ καρδιά σου.»

Κι ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήτης κι εἶπες·
 60 «Μὰ κι ἀπὸ σένα πιδὸ μικρὸς νὰ ἐρχότανε, δὲ θὰ ἔταν,
 ὦ ξένε μου, πρεπούμενο νὰ μὴν τιμήσω ξένο·
 τ' εἶναι τοῦ Δία ὄλ' οἱ φτωχοὶ κι οἱ ξένοι· κι ἀρεστό ἔναι
 τὸ λίγο πὺ ἐμεῖς δίνουμε· νόμος αὐτὸς τῶ δούλων,
 πὺ τὸν καινούριο ἀφέντη τους τότε φοβοῦνται πάντα.
 Τὶ τοῦ ἔκοφαν οἱ ἀθάνατοι τὸ γυρισμὸ του ἐκείνου,
 πὺ θὰ μ' ἀγάπαε γκαρδιακὰ καὶ θὰ ἔδινέ μου πλοῦτια,
 σπίτι καὶ χτήμα καὶ μαζὶ γυναίκα ζηλεμένη,
 κι ὅσα ὁ ἀφέντης ὁ καλὸς χαρίζει σὲ ἀνθρωπό του,
 πὺ καλοδούλεψε, κι ὁ θεὸς τὰ ἔργατά του ἄξαινει,

καθώς ἐμένα τὰ ἔργατα ποῦ κάνω αὐτὰ μοῦ ἀξάινει.
 Ἄ γέραζε κι ὁ ἀφέντης μου δῶ πέρα, τί χαρά μου.
 Μὰ χάθηκε, ποῦ ἄς χάνουνταν ἡ φύτρα τῆς Ἑλένης
 ἀλάκερη, ποῦ ἀντρῶν ψυχές πλήθος γι' αὐτὴ χαθῆκαν·
 γιατί γιὰ τοῦ Ἄγαμέμνονα τὴ χάρη κι αὐτὸς πῆγε
 στὸ Ἴλιο τ' ἀλογάρικο, τοὺς Τρῶες νὰ πολεμήση.»

70

Εἶπε, καὶ στὸ χιτώνα του σφιχτόδεσε τὴ ζώνη,
 καὶ πρὸς τίς μάντρες κίνησε, ποῦ ἦταν κλεισμένοι χοῖροι.
 Δυὸ πῆρε καὶ τοὺς ἔσφαξε, κι ἀπὲ καψάλισέ τους,
 τοὺς λιάνισε καὶ πέρασε τὰ κρέατα στὶς σουβλιες,
 καὶ σὰν καλοψηθῆκανε τὰ φέρνει τοῦ Ὀδυσσέα,
 ὀλόξεστα μὲ τὰ σουβλιά, καὶ μ' ἄσπρο ἀλεύρι ἀπάνω.
 Σμίγει καὶ τὸ μελόγλυκο κρασί μὲς στὸ καρδάρι,
 καθίζει ἀγάντια, τὸν καλεῖ, κι αὐτὰ τοῦ συντυχαίνει·

80

« Τρῶγε ἀπὸ δούλου χοιρινὸν κρεάσι τώρα, ὦ ξένη·
 τὰ παχουλὰ θρεφτάρια μας τὰ χαίρουνται οἱ μνηστῆρες,
 ποῦ μέσα τους εἶναι ἄσπλαχνη κι ἀθεόφοβη ἡ ψυχὴ τους.
 Μὰ τ' ἄνομα οἱ μακαριστοὶ θεοὶ δὲν τ' ἀγαπάνε,
 παρὰ τὰ δίκια καὶ καλὰ τιμοῦν καμώματά μας.
 Κι ἂν κακοπράχτες κι ἄτιμοι πατήσουνε γῆς ξένη,
 καὶ λάφυρα ν' ἀρπάξουνε τοὺς βοηθήση ὁ Δίας,
 τὸ πλοῖο φορτώνουν, καὶ γοργὰ στὸν τόπο τους γυρνοῦνε,
 τί τὴν ψυχὴ τους τυραννεῖ θεϊκῆς ὀργῆς τρομάρα.
 Μὰ ἐτοῦτοι ἀπὸ θεοῦ φωνὴ θ' ἀκοῦσαν καὶ θὰ μάθαν
 τὸ μαῦρο τέλος του, ἐπειδὴς δὲν προξενεῦουν δίκια,
 μήτε γυρνοῦν στὰ σπίτια τους, μόν' κάθονται καὶ τρῶνε,
 τὰ πλούτια μας μ' ἀδιαντροπιὰ χωρὶς νὰ τὰ λυποῦνται.
 Τὶ κάθε μέρα καὶ νυχτιὰ ποῦ μᾶς χαρίζει ὁ Δίας,
 ἓνα σφαχτὸ δὲ σφάζουνε, καὶ μήτε δυὸ μονάχα·
 ἀτέλειωτα καὶ τὸ κρασί τράβοῦν καὶ τὸ ρουφᾶνε,
 γιατί εἶχε βιὸς ἀρίφνητο, κι ὅσο κανένας ἄλλος
 δὲν εἶχε στὴ μαυροστεριά μηδὲ στὸ Θιάκι μέσα.
 Εἴκοσι ἀρχόντοι μαζωχτοὶ δὲν ἔχουν τόσα πλούτια·
 νὰ σ' τὰ μετρήσω. Δώδεκα κοπές βοδιῶνε κεῖθε·
 κι εἶναι ἄλλες τόσες πρόβατα, κι ἀκόμα τόσες χοῖροι·
 γίδια κοπάδια δώδεκα, ἀπλωτά, ποῦ οἱ πιστικοὶ του

90

100

τὰ βόσκουν καὶ τὰ νοιάζονται, καὶ ξένοι καὶ δικοὶ του.

Κι ἐδῶ, στὴν ἄκρη τοῦ νησιοῦ, γιδιῶν κοπάδια βόσκουν
ἐντεκα, καὶ καλόβουλοι τὰ σαλαγαῖνε ἀνθρώποι.

Καθεμερνὰ καθένας τους θὰ φέρη στοὺς μνηστῆρες
ἀπὸ τὰ γίδια τὰ παχιά τὸ πιὸ καλὸ πού βρίσκει.

Ἐγὼ φυλάω καὶ νοιάζομαι τοὺς χοίρους ἐδῶ ἐτούτους,
καὶ πάντα τὸν καλύτερο διαλέγω καὶ τοὺς στέλνω.»

Εἶπε· κι ἐκεῖνος ἀρπαχτὰ τραγόπινε σωπώντας,
καὶ μέσα του κρυφόπλεχνε κακὸ γιὰ τοὺς μνηστῆρες.

110

Καὶ σάνε καλοδείπνησε καὶ φράνθηκε ἡ καρδιά του,
ὁ ἄλλος τὸ ποτήρι του πού γιὰ πιωτὸ κρατοῦσε,
κρασι γεμάτο τοῦ ἴδωσε, κι αὐτὸς τὸ καλοδέχτη,
καὶ φώναξέ του κι εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·

« Φίλε, καὶ ποιὸς σ' ἀγόρασε μὲ βιὸς δικό του ἐσένα,
μεγάλος καὶ βαθιόπλουτος, καθὼς τὸν παρασταίνεις,
καὶ λές γιὰ τοῦ Ἀγαμέμνονα τὴ χάρη θὰ ἴχη πέσει ;
Πές μου, μὴν τότε γνώρισα ποιὸς ἦταν· γιατί ὁ Δίας
κι οἱ ἄλλοι θεοὶ θὰ ξέρουσαν ἂν τὸν εἶδα κι ἐδῶ φέρνω
μαντάτα του· τί γύρισα μέρη πολλὰ στὸν κόσμον.»

120

Κι ὁ πρῶτος τῷ χοιροβοσκῶν ἀπάντησε καὶ τοῦ ἔπε·

« Μὴδ' ἡ γυναῖκα μῆτε ὁ γιός, ὦ γέρο, δὲν ἀκούγει
τὸν ταξιδιώτη πού ἔρχεται καὶ λείπει μαντάτα φέρνει·
πολλοὶ πλανιοῦνται κι ἔρχονται γιὰ λίγη πόρεψή τους,
μὰ τοὺς γελοῦν μὲ ψέματα καὶ κρύβουν τὴν ἀλήθεια.

Ἄν τύχη κοσμογυριστῆς καὶ φτάσῃ ἐδῶ στὸ Θιάκι,
ἔρχεται, λόγια πλανερὰ στὴ δέσποινά μου κρένει,
κι αὐτὴ τὸν καλοδέχεται, κι ὅλα ζητάει νὰ μάθῃ,
χύνοντας δάκρυα περισσά, σὰν πού ἴναι τὸ συνήθιο
κάθε γυναίκας πού ἄντρα της σταῖ ξένα ἔχει χαμένο.

130

Ἔτσι κι ἐσύ θὰ σκάρωνες, ὦ γέρο, παραμύθια,
σ' ὅποιον χλαμύδα σοῦ ἴδινε νὰ βάλῃς καὶ χιτῶνα.
Ἵστοςσο ἐκείου θὰ τοῦ ἴδαρᾶν τὰ κόκαλά του οἱ σκύλοι
καὶ τὰ ὄρνια τὰ γοργόπτερα, καὶ τέλειωσε ἡ ζωὴ του·
ἢ ψάρια τότε φάγανε στὴ θάλασσα, καὶ τώρα
τὰ κόκαλά του στὴ στεριά κείτουνται μὲς στοὺς ἄμμους.
Χάθηκ' ἐκεῖνος, καὶ σ' ἐμᾶς τοὺς φίλους, μὰ σ' ἐμένα

ἀκόμα πióτερο ἄφησε τῆς στέρησης τὸν πόνον·
 τί τέτοιο ἀφέντη πάγκαλο δὲ θά 'βρω ὅπου κι ἂν πάω,
 μήτε στῆς μάνας μου ξανά καὶ στοῦ κυροῦ ἃ γυρίσω
 τὸ σπίτι πού γεννήθηκα, καὶ μ' ἔθρεψαν ἐκεῖνοι.
 Μῆτε γιὰ κείνους τόσο ἐγὼ δὲ θά 'κλαιγα, κι ἄς θέλω
 νὰ τοὺς χαροῦν τὰ μάτια μου στὴν ποθητὴ πατρίδα·
 μὰ τοῦ 'Οδυσσεά πού χάθηκε μὲ συνεπαίρνει ὁ πόθος.
 Πού τ' ὄνομά του ντρέπομαι νὰ πῶ, κι ἄς λείπη, ὦ ξένε,
 τί μ' ἀγαποῦσε ὀλόψυχα καὶ μὲ πονοῦσε ἐκεῖνος·
 φίλο ἀδερφὸ τὸν κράζω ἐγὼ, κι ἄς βρίσκεται μακριὰ μου.»

140

Τότες τοῦ λάλησε ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσεάς·
 « Φίλε, πὺ ἀρνιέσαι ὀλότελα νὰ πῆς πῶς θά ξανάρθῃ
 ἐκεῖνος πάλε, κι ἄπιστος ὀλοένα μένει ὁ νοῦς σου,
 ἐγὼ τοῦ βρόντου δὲ μιλοῦ, παρὰ σοῦ λέω μὲ ὄρκο,
 πῶς ὁ Δυσσεάς ἔρχεται· κι ὅσο γιὰ συχαρίκια,
 εὐτὺς πὺ σὰ παλάτια του ὁ ἀφέντης σου πατήση,
 μὲ ὄρια χλαμύδα καὶ καλὸ χιτῶνα θά μὲ ντύσης·
 πρὶν ὅμως δὲν τὰ δέχομαι, πολλὴ κι ἂν τὰ 'χω ἀνάγκη·
 τί ὅσο ἐγὼ σιχαίνουμαι τίς μαῦρες πόρτες τοῦ "Αδῆ,
 τόσο κι ἐκεῖνον πὺ ψευτιές σοφίζεται ἀπὸ φτώχεια.
 'Ο Δίας νὰ 'ναι μάρτυρας, τὸ ξενικὸ τραπέζι,
 κι ἐτούτη ἢ σιὰ τοῦ θεόλαμπρου 'Οδυσσεά πὺ μὲ δέχτη,
 πῶς ὄλ' αὐτὰ θά τελεστοῦν καθὼς ἐγὼ τὰ λέγω.

150

Μέσα στὸ χρόνο αὐτὸν ἐδῶ θά φτάση ὁ 'Οδυσσεάς.
 Τοῦτος ὁ μήνας ἅμα βγῆ, κι ἅμα πατήση ὁ ἄλλος,
 θά ρθῆ πάλε στὸ σπίτι του, καὶ θά παιδέψῃ ἐκείνους
 πὺ βρίζουν τῆ γυναῖκα του καὶ τὸ χρυσὸ του γιόκα. »

160

Κι ἐσύ, Εὐμαιο χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης, κι εἶπες·
 « Μῆτε σοῦ δίνω ἐγὼ ποτές τὰ συχαρίκια, ὦ γέρο,
 καὶ μήτε ὁ 'Οδυσσεάς θά 'ρθῆ στὸ σπίτι του· μόν' πίνε
 ἡσυχα ἐσύ, καὶ πίνοντας ἄλλη κουβέντα ἄς βροῦμε,
 κι αὐτὰ μὴ μοῦ θυμίζης τα, γιατί πονεῖ ἡ καρδιά μου
 σὰ μοῦ θυμίζουν ἄξαφνα τὸ δοξαστό μου ἀφέντη.
 Καὶ τώρα ἄς τὸν ἀφήσουμε τὸν ὄρκο, ἂν καὶ μακάρι
 νὰ 'ρθῆ ὁ Δυσσεάς, καθὼς κι ἐγὼ ποθῶ κι ἡ Πηνελόπη,
 κι ὁ θεόμοιαστος Τηλέμαχος κι ὁ γέρος ὁ Λαέρτης. »

170

Ὅστοςο τὸν Τηλέμαχο, τὸ τέκνο τοῦ Ὀδυσσεά,
 τὸν πικροκλαίω, πού οἱ θεοὶ τὸν θρέψαν σὰ βλαστάρι,
 κι εἶπα, δὲ θά 'βγη πιδ ἄχαμνός ἀπ' τὸ λαμπρὸ γονιὸ του,
 τὸν ξακουστὸ στὴν ὁμορφιά καὶ στὸ κορμί, μὰ τώρα
 κάποιος θνητὸς ἢ ἀθάνατος τοῦ θάμπωσε τὰ φρένα'
 στὴν ἄρια Πύλο τράβηξε ν' ἀκούσῃ τοῦ γονιοῦ του
 μαντάτα. Κι οἱ καμαρωτοὶ μνηστῆρες τοῦ ἔχουν στήσει
 καρτέρι πὰς στὸ γυρισμό, γιὰ νὰ χαθῇ τὸ γένος
 καὶ τ' ὄνομα τοῦ ἰσόθεου τοῦ Ἀρκείσιου ἀπ' τὸ Θιάκι.
 Μὰ ἄς τὸν ἀφήσουμε, ἢ πιαστῇ ἀπ' αὐτούς, ἢ καὶ γλιτώσῃ,
 σὰ βάλῃ ὁ Δίας τὸ χέρι του καὶ τόνε διαφεντέψῃ.
 Μόνε ἔλα, γέρο, κι ὅλα σου δηγγήσου μου τὰ πάθια
 πές μου κι ἐτοῦτο ξάστερα' ποιὸς εἶσαι, κι ἀποποῦθε ;
 ποιοὶ 'ν' οἱ γονιοὶ σου, ὁ τόπος σου ; μὲ τί καρὰβι φάνης ;
 οἱ ναῦτες πῶς, σὲ φέρανε στὸ Θιάκι ; ποιοὶ παινιένται
 πῶς εἶναι ; τί θαρρῶ πεζὸς ἐδῶ δὲ μᾶς ὀρίζεις. »

180

190

Τότε ὁ Δυσσεάς ὁ τρίξυπνος τοῦ ἀπολογηθῆ κι εἶπε·
 «Ὅλα σωστά κι ἀληθινὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ ἐγὼ τοῦτα.
 Καὶ νὰ ἔχαμε γιὰ κάμποσον καιρὸ μὲς στὴν καλύβα
 φαῖ καὶ γλυκερὸ κρασί, καὶ καλοκαθισμένοι
 νὰ τρώγαμε, νὰ πίναμε, κι οἱ ἄλλοι νὰ δουλεῦαν,
 θὰ σοῦ μιλοῦσα ἀλάκερο τὸ χρόνο δίχως κόπο,
 καὶ πάλε δὲ θὰ τέλειωνα τὰ πάθια τῆς ψυχῆς μου,
 ὅσα ἀπὸ θέλημα θεῶν σωρὸς μοῦ μαζωχτήκαν.
 Ἄπ' τὴν ἀπλόχωρη βαστάει ἢ φύτρα μου τὴν Κρήτη,
 καὶ πλούσιου ἀνθρώπου εἶμαι παιδί· κι ἄλλους πολλοὺς στὸ σπίτι
 γέννησε γιουὺς κι ἀνάθρεψε μὲ τὴ στεφανωτῇ του,
 μὰ ἐμένα ἐκεῖ μὲ γέννησε σκλάβα ἀγαπητικιά του.
 Ὅμως σὰν τ' ἄλλα του παιδιὰ κι ἐμένα μὲ τιμοῦσε,
 ὁ Κάστορας τοῦ Ὑλακα· θρέμμα του ἐγὼ παινιέμαι,
 πού τόνε λάτρευε σὰ θεὸ στὴν Κρήτη ὁ κόσμος ὅλος,
 τί πλούτια καὶ καλοτυχιὰ καὶ ξακουστὰ εἶχε τέκνα.
 Μὰ τοῦ θανάτου οἱ δαίμονες στὸν Ἄδη σὰν τὸν πῆγαν,
 τὰ παλικάρια του τὸ βίος μοιράστηκαν μὲ κλήρους,
 κι ἐμένα λίγο μερτικὸ μοῦ ἀφῆκαν, κι ἓνα σπίτι.
 Κόρη γονιῶν μυριόπλουτων πῆρα γυναίκα τότες,

201

210

ἀπὸ δική μου λέβεντιά, γιατί ἀναντρος δὲν ἤμουν
 μήτε ἀνωφέλευτος ἐγώ· τώρα μοῦ λεῖψαν ὄλα.
 Μὰ κι ἀπ' τὴν καλαμιὰ θαρρῶ πού βλέπεις, θὰ μὲ νιώσης,
 τί ἤμουν πριχοῦ μὲ ζώσουνε τὰ βάσανα κι οἱ πόνοι.
 Θάρρος καὶ τόλμη ἢ Ἀθηνᾶ κι ὁ Ἄρης μοῦ χαρίσαν,
 πού ἀσκέρια ὀμπρός μου σπάζανε· σὰν ἐπαιρνα μαζί μου
 παλικαράδες διαλεχτούς, καὶ στήναμε καρτέρι,
 μεγάλο πλέχνοντας κακὸ τοῦ ὄχτροῦ, ἢ ἀντρειωμένη
 ψυχὴ μου τότες θάνατο δὲ λόγιαζε ὀμπροστά της,
 μόν' πρῶτος πρῶτος χουμίζα, κι ὅποιος ὄχτρος δὲ μπόρειε 220
 νὰ μὲ ξεφύγη, τοῦ ἔπαιρνα τὴ ζωὴ μὲ τὸ κοντάρι.
 Τέτοιος ἐγὼ στὸν πόλεμο· δὲ μ' ἄρεζαν χωράφια
 καὶ σπιτικά, πού συνηθοῦν λαμπρὰ παιδιὰ νὰ θρέφουν,
 μόνε ὄλο πλοῖα μὲ τὰ κουπιὰ λαχτάραγε ἢ καρδιά μου,
 πολέμους, καὶ καλόξεστα κοντάρια καὶ σαγιτές,
 κακὰ, πού φόβο σὲ ἄλλοनोंς κι ἀνατριχίλα δίνουν.
 Μὰ πάλε, τὰ ὅσα μοῦ ἔβαζε ὁ θεὸς στὸ νοῦ ἀγαποῦσα·
 τί ἄλλα ὁ ἓνας κυνηγάει, κι ἄλλα ζητάει ὁ ἄλλος.
 Καὶ πρὶν ἀκόμα οἱ Ἀχαιοὶ πατήσουνε στὴν Τροία,
 ἐννιά φορές ἐγὼ ἀρχηγὸς μὲ τὰ καράβια βγῆκα 230
 σὲ ξένους τόπους, καὶ πολλὰ μάζευα τότες πλοῦτια.
 Διάλεγα μέρος, καὶ πολλὰ μοῦ πέφταν καὶ στὸν κλῆρο.
 Μεγάλωσε κι ἀρχόντηνε μεμιᾶς τὸ σπιτικό μου,
 κι ὅλοι τὴν Κρήτη μ' ἔβλεπαν μὲ σεβασμὸ καὶ φόβο.
 Μὰ σὰ στοχάστη ὁ βροντηχτῆς ὁ Δίας τὸ ταξίδι
 τὸ τρομερό, πού ἀρίθμητους ἀφάνισε λεβέντες,
 ἐμένα καὶ τὸν ξακουστὸ Ἰδομενέα προστάξαν
 νὰ πᾶμε οἱ δύο μας ἀρχηγοὶ στὸ Ἴλιο μὲ τὰ πλοῖα.
 Δὲν ἦταν τρόπος ν' ἀρνηθῶ· βαρὺς τοῦ λαοῦ ὁ λόγος.
 Χρόνους ἐννιά χτυπιούμασταν Ἀχαιοὶ μὲ Τρωαδίτες, 240
 στοὺς δέκα χρόνους, πήραμε τὴ χώρα τοῦ Πριάμου·
 ἔμωσ στοὺς γυρισμὸ θεὸς μᾶς σκόρπισε τὰ πλοῖα,
 κι ἐμένα ὁ Δίας συφορὲς τοῦ δόλιου μελετοῦσε·
 τί μόλις μῆνα χάρηκα παιδιὰ, γυναίκα, πλοῦτια,
 καὶ πόθος μοῦ ἔρθε στὴν καρδιὰ καράβια ν' ἀρματώσω,
 καὶ μὲ συντρόφους διαλεχτούς στὴν Αἴγυπτο νὰ σύρω.

Ἐννιά καράβια ἀρμάτωσα, καὶ τρέξαν μέσα κόσμος.
 Ἐξὶ μερόνυχτα οἱ καλοὶ συντρόφοι τρωγοπίναν,
 καὶ τότε ἐγὼ τοὺς ἔδινα παχιά σφαχτὰ ὀλοένα,
 νὰ θυσιάζουσε τοὺς θεοὺς, νὰ γεύονται κι αὐτοὶ τους. 250
 Ἐβδομῃ μέρα, ἀπ' τὴν πλατιά τὴν Κρήτην ξεκινώντας
 μὲ δυνατὸ καλὸ Βοριά ἀρμενίζαμε στὰ πρύμα,
 ποὺ ρέμα λὲς μᾶς ἔσερνε· μήτ' ἓνα ἀπ' τὰ καράβια
 δὲν ἔπαθε, μόν' ἄβλαβοι καθόμασταν, κι ἐκεῖνα
 τὰ πήγαινε ἴσια ὁ ἄνεμος μαζί με τοὺς ποδότες.
 Σὲ μέρες πέντε φτάσαμε στοῦ ποταμοῦ τοῦ Αἰγύπτου
 τὸ καλὸ ρέμα· καὶ ἄραξα τὰ δίπλωρα καράβια.
 Πρόσταξα τότες τοὺς καλοὺς συντρόφους μου νὰ μείνουν
 αὐτοῦ, πλάι στὰ καράβια τους, γιὰ νὰ τὰ διαφεντεύουν, 260
 κι ἔστειλα βίγλες νὰ τηροῦν ἀπ' τίς κορφές τριγύρω·
 μὰ ἐκεῖνοι ξεπαρθήκανε κι ὅπου ἤθελαν τραβῆξαν·
 τῶν Αἰγυπτίων κουρσέψανε τὰ ὀλόμορφα χωράφια,
 καὶ παῖρναν γυναικόπαιδα, χαλονούσανε τοὺς ἄντρες.
 Κι ἤρθε ὡς τὴ χώρα τὸ βουητό, κι ἀκοῦν αὐτοὶ καὶ τρέχουν
 σὰν ἔφεξε· καὶ γέμισε πεζούρα καὶ καβάλα
 ὄλος ὁ κάμπος, κι ἄστραφτε ὁ χαλκός· κι ὁ βροντοχάρης
 ὁ Δίας τοὺς συντρόφους μου ρίχνει κακὴ φευγάλα,
 κι ἓνας δὲν κόταε νὰ σταθῆ κι ὀχτρό του ν' ἀντικρίση,
 γιὰτὶ παντοῦθε ἀφανισμὸς κακὸς τοὺς εἶχε ζῶσει. 270
 Τότες πολλοὺς μοῦ σκότωσαν τὰ κοφτερὰ σπαθιά τους,
 κι ἄλλους τοὺς πιάσαν ζωντανούς καὶ στὴ σκλαβιά τοὺς ρίξαν.
 Ὡστόσο αὐτὸ τὸ στοχασμὸ μοῦ φέρνει ὁ Δίας στὸ νοῦ μου,
 ἂν καὶ μακάρι ὁ θάνατος νὰ μ' ἔβρισκε ἐκεῖ πέρα,
 τί κι ἄλλα μὲ προσμένανε παθήματα κατόπι.
 Βγάζω καὶ θέτω καταγῆς τὸ κράνος, τὴν ἀσπίδα,
 καὶ τὸ κοντάρι, κι ἀντικρὺ στοῦ βασιλέα τ' ἀμάξι
 πηγαίνοντας, προσπέφτω τοῦ, φιλοῦ τὰ γόνάτα του·
 κι ἐκεῖνος μὲ σπλαχνίστηκε, μὲ κάθισε στ' ἀμάξι,
 καὶ μέσα στὰ παλάτια του μὲ πῆρε δακρυσιμένο. 280
 Πολλοὶ μὲ τὰ κοντάρια τους χυνόντανε ἀφρισμένοι,
 γιὰ νὰ μὲ κόψουσε, μὰ αὐτὸς ἀλάργα τοὺς κρατοῦσε·
 φοβότανε τὴ μάνητα τοῦ Δία τοῦ ξενοσώστη,

πού τὰ ἔργα τὰ παράνομα τὰ ἔχει σὲ μέγα μίσος.
 Ἐμείνα ἐκεῖ χρόνους ἑφτά, καὶ τότε ἀπὸ τοὺς ντόπιους
 μάξιφα πλοῦτια ἀρίφνητά, γιατί ὅλοι τους μοῦ δίναν.
 Σὰν ἔγιναν τὰ χρόνια ὀχτώ, τότε ἦρθε κάποιος ἄντρας
 ἀπ' τῆ Φοινίκη, μάστορης στὸ ψέμα καὶ στὸ δόλο;
 καὶ ἀχόρταγος, πού πάμπολλους εἶχε ἀδικήσει ἀνθρώπους.

Ἐκεῖνος μὲ κατάπεισε νὰ πᾶμε στὴ Φοινίκη,
 πού βρίσκονταν τὰ σπίτια του καὶ τ' ἄλλα χτήματά του.

Ἐμείνα χρόνο ἀλάκερο μαζί του στὴ Φοινίκη.

Μὰ οἱ μῆνες σάνε διάβηκαν καὶ οἱ μέρες σὰν τελειῶσαν,

καὶ ὁ χρόνος σάνε γύρισε καὶ οἱ ἐποχές ξανάρθαν,

μὲ πελαγόδρομο σκαρὶ μὲ παίρνει στὴ Λιβύα,

μὲ ἀπάτη, τάχα τὸ φορτιὸ μαζί του γιὰ νὰ φέρω,

μὰ μὲ σκοπό, σὰν πάω ἐκεῖ νὰ μ' ἀκριβοπουλήση.

Τὸν ἔνωσα, μὰ ἀνέβηκα στὸ πλοῖο του ἀπ' ἀνάγκη.

Μὲ δυνατὸ καλὸ βοριά τραβοῦσε τοῦ πελάγου

πέρ' ἀπ' τὴν Κρήτη· χαλασμὸ τοὺς μελετοῦσε ὁ Δίας.

Τὴν Κρήτη σὰν ἀφήσαμε, καὶ ἄλλη στεριά τριγύρω

δὲ φαίνονταν, παρὰ οὐρανὸς καὶ θάλασσα παντοῦθε,

σύννεφο μαῦρο ἀπάνω μας τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς ἀπλώνει,

πού θεοσκοτεινά ἔγιναν τὰ πέλαγα ἀποκάτου.

Τότες ὁ Δίας βρόντηξε, καὶ μὲ τ' ἀστροπελέκι

χτυπάει τὸ πλοῖο, καὶ ὀλόβολο τ' ἀναποδογυρίζει

γεμάτο θειάφι· πέφτουνε στὴ θάλασσα οἱ συντρόφοι,

γύρω στὸ μαυροκάραβο γυρνώντας σὰν κουροῦνες

καὶ χέρι θεοῦ τοὺς ἔκοβε τοῦ γυρισμοῦ τῆ γλύκα.

Μὰ ἐμένα τοῦ πολυπάθου τετράψηλο κατάρτι

μοῦ βάζει ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου

στὰ χέρια, ἀπὸ τῆ συφορὰ γιὰ νὰ γλιτώσω ἐκείνη.

Τ' ἀγκάλιασα, καὶ μ' ἔπαιρναν οἱ λυσσασμένοι ἀνέμοι.

Μέρες ἐννιά πλανιόμουνα, τῆ δέκατη τῆ νύχτα

μεγάλο κύμα μ' ἔριξε στῶν Θεσπρωτῶν τῆ χώρα.

Ἐκεῖ μὲ δέχτη ὁ Φεῖδωνας ὁ ρήγας, δίχως λύτρα

τὶ ὁ γιὸς του, πού μὲ πρόφτασε ἀπ' τὸ κρῦο καὶ ἀπ' τὸν κόπο

κατακομμένο μ' ἔφερε στὸ πατρικὸ παλάτι,

καὶ ὁ ρήγας τότες μ' ἔντυσε χλαμύδα καὶ χιτῶνα.

290

300

310

320

Γιὰ τὸ Δυσσέα ἔμαθα ἐκεῖ, τί μοῦ ἔλεγε κι ὁ ἴδιος
 πὼς τότε δέχτη φιλικά, στὸν τόπο του σὰ γύρνα·
 καὶ μοῦ ἔδειξε ὅσους θησαυροὺς εἶχε ὁ Δυσσέας συνάζει,
 χαλκό, χρυσάφι, σίδηρο μὲ τέχνη δουλεμένο,
 πὺ σῶναν καὶ τὴ δέκατη νὰ θρέψουνε γενιά του·
 τόσα τοῦ μένανε καλὰ στοῦ βασιλέα τὰ σπίτια.

Καὶ στὴ Δωδώνη μοῦ ἔλεγε πὼς εἶχε αὐτὸς περάσει,
 ἀπ' τ' ἀψηλόκορφο τὸ ἰδρὺ τὸ θέλημα τοῦ Δία
 ν' ἀκούσῃ πὼς θὰ ξαναρθῆ στὸ πλοῦσιο τὸ νησί του,
 κρυφὰ μαθὲς ἢ φανερά, τόσον καιρὸ πὺ λείπει.

330

Καὶ μὲς στὸ σπίτι στάζοντας μοῦ ὀρκίστη πὼς τὸ πλοῖο
 ἦταν ριγμένο, κι ἔτοιμοι στεκόνταν οἱ συντρόφοι,
 στὴ γῆς νὰ τότε φέρουνε τῆς ποθητῆς πατρίδας.

Ἐμένα ὅμως πρωτόστειλε, γιατί' ἔτυχε καράβι
 Θεσπρωτικὸ νὰ ξεκινᾷ στὸ καρπερὸ Δουλίχι.

Στὸ βασιλέα τὸν Ἄκαστο τοὺς εἶπε νὰ μὲ φέρουν,
 μὰ αὐτοὶ κακὰ βουλευτήκαν, γιὰ νὰ τραβήξω κι ἄλλα
 παθήματα καὶ συφορές· κι ἀπ' τὴ στεριά σὰ βγήκε
 πολὺ ἀνοιχτὰ τὸ πλεοῦμενο, σοφίστηκαν νὰ βροῦνε
 τὸν τρόπο νὰ μὲ ρίζουνε μὲς στῆς σκλαβιάς τὰ πάθια.

340

Μοῦ βγάλαν τὴ χλαμύδα μου, μοῦ βγάλαν τὸ χιτῶνα,
 κι ἄλλο παλιὸ μὲ ντύσανε κουρέλι καὶ χιτῶνα,
 αὐτὰ ἐδῶ τὰ παλιόρουχα πὺ βλέπεις κι ἔχω τώρα·
 καὶ πρὸς τὸ βράδυ φτάσανε στὸ ξάστερο τὸ Θιάκι.

Σφιχτὰ μὲς στὸ καλόθρονο σὰ μ' ἔδσαν καράβι,
 καὶ μὲ σκοινὶ πολὺστρεφτο, πήδηξαν μὲ βιάση
 στὴ γῆς, καὶ καλοκάθισαν νὰ φᾶνε στ' ἀκρογιάλι.

Ὅστοςο γλήγορα οἱ θεοὶ μοῦ ξέλυσαν τὸν κόμπο,
 κι ἐγὼ μὲ τὸ παλιόρουχο σκεπάζοντας τὴν ὄψη,
 ἀπ' τὸ καλοπελέκητο κατέβηκα τιμόνι,

350

πάνω στὴ θάλασσα ἔριξα τὸ στήθος, καὶ τὰ χέρια
 ἀπλώνοντας κολυμπητὰ βγαίνω στὴ γῆς, καὶ τρέχω
 κι ἀνάμερά τους κρύβουμαι στὰ φυλλωτὰ τὰ δάσια.

Τοῦ κάκου γύριζαν αὐτοὶ καὶ δυνατὰ φωνάζαν.

μὰ δὲν τὸ κρίνανε καλὸ παρέκει νὰ ζητήσουν,
 καὶ γύρισαν καὶ μπήκανε στὸ βαθυλὸ καράβι·

κι ἔτσ' οἱ θεοὶ μὲ κρύψανε καλὰ καὶ δίχως κῆπο,
καὶ στὴν αὐλὴ μὲ φέρανε φρόνιμου ἀνθρώπου. Βλέπεις,
ἀκόμα εἶναι τῆς μοίρας μου στὸν κόσμον αὐτὸν νὰ ζήσω. »

Κι ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογηθήης κι εἶπες· 360

« Ἄμοιρε ξένε, περισσὰ μὲ λύπησες δηγώντας
ἓνα ἓνα τὰ ὅσα τράβηξες καὶ τὰ ὅσα πῆγες κι ἤρθες.
Μὰ δὲ λαλεῖς, θαρρῶ, σωστά, καὶ μήτε θὰ μὲ πείσης
μὲ τὰ ὅσα μοῦ δηγήθηκες ἐσὺ γιὰ τὸ Δυσσέα.

Γιατὶ μαθὲς νὰ κάθεται καὶ ψέματα νὰ κρένης ;
Καὶ μοναχὸς μου ξέρω ἐγὼ τὸ ἂν θὰ γυρίση ἐκεῖνος·
ξέρω πὼς ὅλ' οἱ ἀθάνατοι τὸν ἔχουνε μισήσει,
καὶ νὰ χαθῆ δὲ στέρξανε στοὺς Τρωαδίτες μέσα,
γιὰ ἀπὸ τὸν πόλεμον ὕστερα σ' ἀγαπητὲς ἀγκάλες.

Καὶ τότες οἱ Παναχαιοὶ θὰ τοῦ ἴστηναν μνημοῦρι,
κι ὄνομα θὰ βγαζε λαμπρὸ ν' ἀφήση τοῦ παιδιοῦ του. 370

Μὰ τώρα οἱ Ἄρπυιες ἄδοξα τὸν πῆραν, κι ἐγὼ μένω
στὴ μάντρα μου ὀλομόναχος· μήτε στὴ χώρα κάτου
δὲν πάω, ἐξὸν ἢ φρόνιμη σὰν τύχη Πηνελόπη
νὰ μὲ φωνάξῃ, μῆνυμα ἀπὸ κάπου σὰν τῆς ἔρθῃ.

Καθίζουσαν τότες κι ὅλοι τους ψιλορωτοῦν τὸν ξένο,
κι αὐτοὶ ποὺ κλαῖνε καὶ πονοῦν γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ ρήγα,
κι αὐτοὶ ποὺ χαίρουν, καὶ τὸ βιὸς ἀπλέρωτα τοῦ τρῶνε·
μὰ ἐγὼ κανένα δὲ ρωτῶ πιά ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ κάποιος 380
μὲ γέλασε Αἰτωλὸς φονιάς, ποὺ σὲ χωριά καὶ χῶρες
πλανέθηκε, κι ἤρθ' ὡς ἐδῶ, κι ἐγὼ τὸν καλοδέχτην.

Καὶ πὼς τὸν εἶδε μοῦ ἔλεγε στοῦ Ἰδομενέα, στὴν Κρήτη,
τὰ πλοῖα του σὰ διόρθωνε τ' ἀνεμοτσακισμένα,
καὶ πὼς μὲ τοὺς ἰσόθεους συντρόφους του θὰ φτάση
τὸ θέρο ἢ τὸ χινόπωρο μὲ πλοῦτια φορτωμένος.

Κι ἐσύ, ποῦ θεὸς σὲ φέρνει ἐδῶ, πολύπαθέ μου γέρο,
νὰ μοῦ κερδίσης μὴ ζητᾶς μὲ δόλους τὴν καρδιά μου·
μ' αὐτὰ δὲ θὰ σὲ σεβαστῶ, καὶ δὲ θὰ σ' ἀγαπήσω,
παρ' ἀπὸ φόβον τοῦ Διὸς κι ἀπὸ ψυχοπονιά μου. »

Τότε ὁ Δυσσέας μίλησε ὁ πολύβουλος καὶ τοῦ εἶπε· 390

« Ἄπιστη ἀλήθεια τὴν καρδιά μέσα στά στήθια σου ἔχεις·
τοῦ κάκου πᾶν οἱ ὄρκοι μου, καὶ δὲ σὲ καταπέιθω.

Μὰ συμφωνία ἄς κάμουμε, καὶ μάρτυρες ἄς εἶναι
οἱ ἀθάνατοι ἀποπάνωθε, ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια·
σ' ἐτοῦτο ἂν ὁ ἀφέντης σου στὸ σπίτι του γυρίσει,
ἐσὺ μοῦ δίνεις φόρεμά χλαμύδα καὶ χιτώνα,
καὶ στὸ Δουλίχι στέλνεις με, ποὺ τὸ ποθεῖ ἡ καρδιά μου·
μὰ ἂν ὁ ἀφέντης δὲ φανῆ καθὼς ἐγὼ σοῦ κρένω,
τοὺς δούλους βάλει ἀπ' τὸ γκρεμνὸ νὰ πᾶνε νὰ μὲ ρίξουν,
ποὺ ἄλλος φτωχὸς νὰ μὴν κοτάη νὰ σὲ ξαναγελάσει.»

400

Κι ὁ πάγκαλος χοιροβοσκὸς τοῦ ἀπολογηθῆ κι εἶπε·
« Μεγάλη δόξα καὶ τιμὴ στὸν κόσμον θὰ ἔχα, ὦ ξένε,
καὶ τώρα καὶ κατοπινά, στὸ σπίτι μου μιᾶς κι ἤρθες,
καὶ σοῦ ἴδωκα νὰ φᾶς νὰ πιῆς, κατόπι ἂν σὲ χαλνοῦσα,
καὶ δίχως πόνου σοῦ ἴπαιρνα τὴν ποθητὴ ζωὴ σου.
Μὲ τί καρδιά θὰ πρόσφερνα τότες εὐκὴ τοῦ Δία ;
Μὰ ὦρα γιὰ δεῖπνο· ἄς ἔρχουνταν ἀμέσως οἱ συντρόφοι,
τραπέζι νὰ μᾶς στρώσουνε λαμπρὸ μὲς στὸ καλύβι.»

Αὐτὰ καθὼς μιλοῦσανε τὰ λόγια μεταξὺ τους,
ζυγώνουν οἱ χοιροβοσκοὶ καὶ φέρνουνε τοὺς χοίρους.
Τοὺς κλείσανε νὰ κοιμηθοῦν ἐκεῖ ποὺ συνηθούσαν,
κι αὐτοί, στίς μάντρες μπαίνοντας, βγάζαν ἀχὸ μεγάλο.
Κι ὁ πάγκαλος χοιροβοσκὸς φωνάζει στοὺς συντρόφους·

410

« Φέρτε μου τὸ καλύτερο καπρὶ γιὰ νὰ τὸ σφάξω
τοῦ ξένου ἐδῶ, μὰ καὶ γιὰ μᾶς καλὸ, ποὺ μέρα νύχτα
πολλὰ τραβᾶμε ὅλο γι' αὐτὰ τ' ἀσπρόδοντα καπριά μας,
κι ἄλλοι μᾶς τρῶν τὸν κόπο μας χωρὶς νὰ μᾶς πλερώνουν.»

Αὐτὰ τοὺς εἶπε, κι ἔσκισε τὰ ξύλα μ' ἄξινάρι,
κι αὐτοὶ τοῦ φέρανε παχὺ καπρὶ πέντε χρονῶνε,
ἐκεῖ παράδιπλα τῆς στιᾶς· τοὺς θεοὺς δὲν ἀστοχοῦσε
ὁ γέρος ὁ χοιροβοσκός, τί ἔχε στὰ φρένα γνώση.
Ἐκοψε τρίχες ἀπαρχὴ ἀπ' τοῦ χοίρου τὸ κεφάλι,
καὶ στῆ φωτιά τις ἔριξε· καὶ τῶν θεῶν εὐκόταν
νὰ φέρουνε στὸ σπίτι του τὸ γνωστικὸ Ὀδυσσεά.
Κατόπι σήκωσε δαυλὸ ποὺ δὲν τὸν εἶχε σκίσει,
καὶ βάρωσε καὶ σκότωσε τὸ ζῶ· κι οἱ ἄλλοι τότες
τὸ σφάξαν, τὸ καψάλισαν, τὸ κόψανε κομμάτια,
καὶ στοίβαξε αὐτὸς τὰ ὦμά ποὺ τὰ ἔκοβε ἀπ' ὀλοῦθε,

420

μέσα στήν σκέπη τήν παχιά, και τά 'καμε άπαρχή του
 και σαν τ' αλεύρωσε καλά, πäs στή γωνιά τά βάζει.
 Και τ' άλλα τά λιανίσανε, τά πέρασαν στις σουβλες, 430
 τά ψήσανε με προσοχή, τά ξεσουβλίσαν όλα,
 και στους ταβλάδες τά 'ριξαν και στάθη τότε ό γέρος,
 πού ένιωθε πάντα τό σωστό, να τό καλομοιράση.
 Σε μέρη έφτά τά χώρισε· στις Νύφες θεές τό πρώτο
 και στόν Έρμη, τής Μαίας τό γιό, μαζί μ' εύκεις προσφέρνει,
 και τ' άλλα στόν καθένα τους· και του Όδυσσέα χωρίζει
 τό ψαρονέφρι άλάκερο του χοίρου για τιμή του·
 και τό είδε αυτός και χάρηκε, κι όνόμασέ τον κι είπε·
 «Όσο σ' άγάπησα, Εύμαιε, κι ό Δίας να σ' άγαπήση, 440
 πού έμένα τόν άσήμαντο τιμας με τέτοια δώρα.»

Κι έσύ, Εύμαιε χοιροβοσκέ, του άπολογήτης κι είπες·
 «Τρωΰγε, καλέ μου ξένε, έσύ και τά καλά μας χαιρού·
 τό ένα ό θεός χαρίζει μας, και τ' άλλο μάς τ' άρνιέται
 όπως στο νοϋ του βουληθή, τι δύνεται τά πάντα.»

Αυτά είπε, κι έκαψε άπαρχές στους θεούς τους παναιώνιους,
 κι έσταξε, κι έβαλε καυκή λαμπρό κρασί γεμάτο·
 μες στοϋ Όδυσσέα του κουρσεντή τά χέρια· τότε δίπλα
 στο μερτικό του κάθισε· και μοίραζε ό Μεσαύλης
 ψωμί, πού ό Εύμαιος δούλο του τόν είχε άγορασμένο
 άτός του από τους Ταφινούς, σαν έλειπε ό αφέντης, 450
 δίχως να ξέρη ή αφέντισσα κι ό γέρος ό Λαέρτης·
 κι άπλώσαν χέρια στα έτοιμα φαγια πού 'χαν όμπρός τους.
 Κι από φαί κι από πιστό σα φράνθηκε ή καρδιά τους,
 πηρ' ό Μεσαύλης τό ψωμί, κι εκείνοι χορτασμένοι
 από ψωμί και κρέατα κινήσαν να πλαγιάσουν.

Νύχτα ήρθε χασοφέγγαρη κι άγριωπή, πού ό Δίας
 έβρεχε, κι άνεμος ύγρός όλονυχτίς φυσούσε.
 Τότες του γέρου μίλησε ό Δυσσέας, να δοκιμάση
 αν ό ίδιος τη χλαμύδα του θα βγάλη να του δώση, 460
 ή σε άλλο σύντροφο θα πη, αφού τόση του είχε άγάπη·
 «Άκουσε τώρα, ω Εύμαιε, κι όλοι οι συντρόφοι γύρω
 κάτω έταξα, και θα τό πω· τί τό τρελό μ' άνάβει.
 κρασί πού και τους γνωστικούς κινάει να τραγουδάνε,

μέ γέλια νά γλεντίζουμε, και στούς χορούς νά βγαίνουν,
 μά και νά λέν ὅσα ἦτανε καλὸ νά μὴ λεχτοῦνε.
 Τώρα κι ἐγώ, πού ἀρχίησα νά λέω, δὲ θά τὸ κρύψω.
 Μακάρι νιότη νά 'χα ἐγώ, και τέτοια γεροσύνη,
 σάν πού εἶχα σάνε στήσαμε καρτέρι ὀμπρός στήν Τροία.
 Ὁ γιὸς τοῦ Ἀτρέα ὁ Μενέλαος κι ὁ μέγας Ὀδυσσεάς
 ἦτανε τότες ἀρχηγοί, κι ἐμένα βάλαν τρίτο.

470

Στὴ χώρα φτάνοντας σιμὰ και στ' ἀψηλὸ τὸ κάστρο,
 ἐκεῖ τριγύρω στὰ πηχτὰ χαμόδεντρα, στοῦ βάλτου
 τίς καλαμιές πλαγιάσαμε κρυμμένοι στ' ἄρματά μας·
 και νύχτα πλάκωσε κακὴ, Βοριάς πολὺς φυσοῦσε,
 πού ὅλα παγῶναν, και ψυχρὸ σάν πάχνη ἐπεφτε χιόνι,
 και τὸ κρουστάλλι ὀλόγυρα κολνοῦσε στὶς ἀσπίδες.
 Ὅλοι εἶχαν και φορούσανε χλαμύδες και χιτῶνες,
 κι ἀναπαύονταν ἤσυχα κάτω ἀπὸ τίς ἀσπίδες·

ἐγὼ ὅμως τὴ χλαμύδα μου σὲ σύντροφο εἶχ' ἀφήσει
 ἀστόχαστα· δὲν τὸ 'λεγα ποτές νά ξεπαγιάσω·
 μόνο τὴ ζώνη τὴ λαμπρὴ και τὴν ἀσπίδα πῆρα.

480

Στὴν τρίτη βίγλα τῆς νυχτός, τότες πού τ' ἄστρα γέρνουν,
 μέ τὸν ἀγκῶνα σάλεψα τὸν Ὀδυσσεά σιμὰ μου,
 κι αὐτὸς μεμιᾶς μ' ἀγρίκησε· και φώναξά τον κι εἶπα·
 « Γιὲ τοῦ Λαέρτη Διογενή, πολὺτεχνε Ὀδυσσεά,
 πάω νά πεθάνω· κάποιος θεὸς μέ γέλασε νά μείνω
 μέ τὸ χιτῶνα μοναχά, και γλιτωμὸ δὲ βλέπω. »

Ἔτσ' εἶπα, και στὰ φρένα του νά, τί στοχάστη ἐκεῖνος,
 μέγας καθὼς ἦτανε στὸ νοῦ και στούς πολέμους·
 σιγομιλώντας ἔσκυψε και μοῦ 'πε· « Σώπα τώρα,
 μὴν τύχη κι ἄλλος Ἀχαιὸς κανένας σ' ἀγρίκηση. »

490

Κατόπι στὸν ἀγκῶνα του τὴν κεφαλὴ ἀκουμπώντας,
 μίλησε· « Ἀκοῦστε, φίλοι μου, κι ὄνειρο μοῦ ἴρθε θεῖο
 στὸν ὕπνο· βγήκαμε πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὰ καράβια,
 κι ἄς πάη τοῦ Ἀγαμέμνονα κάποιος νά πῆ, τοῦ ἀφέντη,
 ἀπ' τὰ καράβια πιδ πολλοὺς νά στείλῃ ἐδῶ νά ῥθοῦνε. »

Εἶπε, κι ὁ Θόας τοῦ Ἀντραίμονα ὁ γιὸς πηδαίει ἀμέσως
 και τὴν πορφυροχρώματη χλαμύδα του πετώντας
 τρέχει στὰ πλοῖα· τυλίχτηκα τότες ἐγὼ τὸ ροῦχο
 χαρούμενος, και πλάγιασα· και φάνηκε ἡ Αὐγούλα

500

λάμποντας ἢ χρυσόθρονη. Καὶ νὰ ἔχα τώρα ἐκεῖνα
τὰ νιάτα καὶ τὴ δύναμη, θὰ μοῦ ἴδινε χλαμύδα
κάποιος μὲς στῶ χοιροβοσκῶν τὶς μάντρες, ἀπ' ἀγάπη
καὶ σεβασμὸ πρὸς ἄνθρωπο καλὸ καὶ παινεμένο·
μὰ τώρα μ' ἀψηφοῦν, γιατί μὲ βλέπουν μὲ κουρέλια. »

Κι ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κι εἶπες·
« Καλὰ μᾶς τὴ δηγήθηκες τὴν ἱστορία σου, γέρο,
δὲν εἶπες τίποτε ἄτοπο, μηδὲ ποῦ θὰ σὲ βλάβῃ·
δὲ θὰ σοῦ λείψῃ μὴτ' αὐτό, μηδ' ὅ,τι ἄλλο ταιριάζει
510 σὲ ἰκέτῃ ποῦ ἔπαθε πολλά, καὶ ποῦ ἔρχεται ὀμπροστά μας·
ὅμως σὰ φέξῃ πάλε αὐγὴ, θὰ βάλῃς τὰ παλιά σου.
Γιατ' ἀλλαξὲς δὲν ἔχουμε χλαμύδες καὶ χιτῶνες
ἐδῶ πολλές, παρ' ἀπὸ μιὰ καθένας μας τὴν ἔχει.
Ὅμως σὰν ἔρθῃ ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ ἀφέντῃ τοῦ Ὀδυσσεά,
τότε θένα σοῦ δώσῃ αὐτὸς χλαμύδα καὶ χιτῶνα,
κι ὅπου ἢ καρδιά σου λαχταρεῖ θὰ σὲ ξεπροβοδήσῃ. »

Σὰν εἶπε αὐτὰ σηκώθηκε καὶ τοῦ ἔφτιασε τὸ στρῶμα
σιμὰ στὴ σιὰ, ὅπου ἔβαλε γιδιῶνε καὶ προβάτων
προβιές, κι ἀπάνω τοῦ ἔριξε, σὰν πλάγιασε ὁ Δυσσεάς,
520 τρανὴ χλαμύδα καὶ χοντρή, ποῦ κι ἄλλη εἶχε δική του,
νὰ τὴ φορῆ σὰν πλάκωνε πολὺ βαρὺς χειμῶνας.

Ἔτσι ὁ Δυσσεάς κοιμήθηκε, κοιμήθηκαν καὶ τ' ἄλλα
τὰ παλικάρια πλάγι του· μὰ ὥστόσο ὁ χοιροτρόφος
δὲν ἔστεργε νὰ κοιμηθῆ μακριάθε ἀπὸ τοὺς χοίρους,
μόνε ἀρματώθηκε νὰ βγῆ· καὶ χάρηκε ὁ Δυσσεάς
ποῦ γιὰ τὸ βίος του νοιάζονταν σὰν ἔλειπε ὁ ἀφέντῃς.
Πρῶτα στοὺς ὤμους τοὺς πλατιοὺς κρεμάζει τὸ σπαθὶ του,
βάζει χλαμύδα χοντρουλή, προφύλαμα τοῦ ἀνέμου,
530 κι ἔριξ' ἀπάνω του προβιά παχιᾶς μεγάλης γίδας,
πῆρε κοντάρι σουβλερό, νὰ διώχνῃ σκύλους κι ἄντρες,
καὶ πῆγε πλάγιασε κοντὰ στ' ἀσπρόδοντα θρεφτάρια,
κάτου ἀπὸ πέτρα θολωτὴ καὶ στοῦ Βοριᾶ τὸ ἀπάγγιο.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ο

Κι ἡ Ἀθηνᾶ στή διάπλατη τῆ Λακεδαίμονα ἤρθε,
 στὸν ἄξιο γιὸ τοῦ ἀντρόψυχου Ὀδυσσεά νὰ θυμίση
 τὸ γυρισμό του νὰ νοιαστῆ, καὶ νὰ ῥθη στὴν πατρίδα.
 Τὸν βρῆκε μὲ τοῦ Νέστορα τὸ γιὸ τὸν παινεμένο
 στὸ πρόσωπο τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου πλαγιασμένο·
 βαθιὰ γλυκοκοιμότανε τοῦ Νέστορα τὸ τέκνο,
 ὄχι ὅμως κι ὁ Τηλέμαχος, ποὺ ἀκοίμητο τὸν κράτα
 ἢ συλλογὴ τοῦ κύρη του στὴ θεία τῆ νύχτα μέσα.
 Σιμά του στάθη κι εἶπε του ἡ θεὰ ἢ γαλανομάτα·

« Τηλέμαχε, δὲν πρέπει πιά στὰ ξένα νὰ πλανιέσαι,
 στὸ σπίτι βιὸς ἀφήνοντας κι ἀγέρωχους ἀνθρώπους,
 μὴν τύχη αὐτοὶ καὶ μοιραστοῦν καὶ καταλύσουν ὄλους
 τοὺς θησαυροὺς σου, καὶ σοῦ βγῆ χαμένο τὸ ταξίδι.

Τρέχα πὲς στὸν τρανόφωνο Μενέλαο νὰ σὲ στείλῃ
 στὸ σπίτι, ἀκόμα γιὰ νὰ βρῆς τὴν ἀκριβὴ σου μάνα,
 ποὺ τώρα τὴν παρακινοῦν κι ὁ κύρης καὶ τ' ἀδέρφια
 νὰ πάρῃ τὸν Εὐρύμαχο, ποὺ τοὺς μνηστῆρες ὄλους
 καὶ στ' ἀντιπροίκια πέρασε καὶ στὰ περίσσια δῶρα.

Μὴν τύχη κι ἄθελά σου αὐτὴ πάρῃ τὸ βιὸς καὶ φύγη.
 Τὶ τῆς γυναίκας τὴν ψυχὴ τὴν ξέρεις δὰ πῶς εἶναι·
 θέλει ν' ἀξαίνῃ τὰ καλὰ τοῦ ἀντρὸς ποὺ θὰ τὴν πάρῃ,
 μὰ τὰ προτερινὰ παιδιὰ καὶ τὸν ἀγαπήμένο
 τὸ σύγκοιτο ποὺ πέθανε, δὲ θέλει νὰ τοὺς ξέρῃ.

Πήγαινε τώρα, τὸ ἔχει σου νὰ μπιστευτῆς στὰ χέρια
 τῆς παρακόρης ποὺ θὰ δῆς πιδό τιμια ἀπὸ τίς ἄλλες,
 ὥσπου νύφῃ δοξαστῆ οἱ θεοὶ σοῦ φανερώσουν.

Κι ἄλλο ἓνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κι ἐσύ στὸ νοῦ σου βάλ' τον·
 κρυφὸ καρτέρι σοῦ ἴστησαν οἱ πρῶτοι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες,
 μὲς στὸ στενὸ ποὺ ἀνάμεσο Θιάκι καὶ Σάμη πέφτει,
 γιὰ νὰ σοῦ πάρουν τὴ ζωὴ στὸν τόπο σου πρὶν φτάσης.
 Δὲν τὸ φοβᾶμαι αὐτό· θαρρῶ πῶς κάμποσους μνηστῆρες
 θὰ φάῃ ἢ γῆς, ποὺ σήμερα τὸ βιὸς σου καταλοῦνε.
 Ὡστόσο βάστα ἀπ' τὰ νησιὰ μακριὰ τ' ὠρίο καράβι,
 κι ὅλο τὴ νύχτα ἀρμένιζε· καὶ πρῦμο θὰ σοῦ στείλῃ

10

20

30

ἀγέρα ὅποιος ἀθάνατος σὲ διαφεντεύει πάντα.

Στὸ πρῶτο πρῶτο τοῦ Θιακιοῦ τ' ἀκρόγιαλο πού φτάσης
στεῖλε μὲ τοὺς συντρόφους σου μαζί τὸ πλοῖο στὴ χώρα,
καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα ἐσύ νὰ πᾶς νὰ βρῆς τὸ χοιροτρόφο,
πού νοιάζεται τοὺς χοίρους σου, καὶ σὲ πονεῖ ἢ καρδιά του.
'Εκεῖ τὴ νύχτα πέρασε, καὶ στεῖλ' τονε στὴ χώρα
τὴν εἶδηση τῆς γνωστικιάς νὰ φέρη Πηνελόπτης,
πὼς γλίτωσες, κι εἶσ' ἄβλαβος, κι ἔφτασες ἀπ' τὴν Πύλο. »

40

Εἶπε, καὶ τράβηξε ψηλὰ στὸν Ὀλυμπο ν' ἀνέβη.

Κι αὐτὸς τὸ γιὸ τοῦ Νέστορα σκουντώντας μὲ τὸ πόδι,
ἀπ' τὸ θεόγλυκο ὕπνο του τὸν ξύπνησε, καὶ τοῦ εἶπε·

« Πεισίστρατε τοῦ Νέστορα, σήκου, στ' ἀμάξι ζέψε
τ' ἄλογα τὰ μονόνυχα, νὰ πάρουμε τὸ δρόμο. »

Καὶ τότε ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα τοῦ ἀντίσκοψε καὶ τοῦ εἶπε·

« Δὲ γίνεται, Τηλέμαχε, νὰ βγοῦμε μὲς στὴ νύχτα,
βιάση πολλή κι ἂν ἔχουμε· θὰ φέξῃ ὅπου καὶ νὰ ἴναι.
Περίμενε ὥσπου ὁ δοξαστὸς Μενέλαος τοῦ Ἄτρεα
φορτώσῃ πᾶς στ' ἀμάξι σου τὰ δῶρα πού σοῦ δίνει,
καὶ μὲ γλυκοὺς χαιρετισμοὺς σοῦ πῆ τὸ κατευόδιο·
τὶ ἀπ' ὅσους τὸν φιλοξενοῦν θυμᾶται ὁ ξένος πάντα
ἐκεῖνον πού μὲ ξέχωρη τὸν καλοδέχτη ἀγάπη. »

50

Αὐτὰ εἶπε, κι ἡ χρυσόθρονη φάνηκε εὐτὺς ἡ Αὐγούλα.

Κι ἔρχεται ὁ μεγαλόφωνος Μενέλαος σιμά τους,
ἅμα σηκώθη ἀπ' τὸ πλευρὸ τῆς ὥριας σύγκοιτῆς του.
Καὶ σὰν τὸν εἶδε ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά,
ντύνεται ἀμέσως βιαστικὰ τὸ λαμπερὸ χιτῶνα.

60

στοὺς ἀντρειωμένους ὤμους του ρίχνει βαριά φλοκάτα,
καὶ βγαίνει καὶ προστέκεται· κι αὐτὰ τοῦ συντυχαίνει
τὸ παλικάρι ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά·

« Γιὲ τοῦ Ἄτρεα διόθρεφτε, Μενέλαε βασιλέα,
εἶναι ὥρα νὰ μὲ στείλῃς πιά στὴν ποθητὴ πατρίδα,
γιατ' ἡ καρδιά μου λαχταρεῖ νὰ ξαναρθῶ στὸ σπίτι. »

Καὶ τότε ὁ μεγαλόφωνος Μενέλαος τοῦ κρένει·

« Νὰ σὲ κρατήσω ἐδῶ πολὺ, Τηλέμαχε, δὲ θέλω,
τὸ γυρισμὸ σου ἀφοῦ ποθεῖς· ὅποιος περισσὶα δείχνει
στὸν ξένο ἀγάπη γιὰ ὄχλητρα, τὸν κατακρίνω ἐτοῦτον·

70

σ' ὄλα τὸ μέτριο πῖο καλό· κακό, νὰ λὲς τοῦ ξένου
νὰ φύγη, ἃ δὲν τὸ θέλη αὐτός· κακό, καὶ νὰ κρατᾶς τον
στή βιάση του. Σὰ βρῖσκειται σιμά σου, φίλευέ τον·
ἂν πάλε θέλη μισεμό, καλοπροβόδιζε τον.

Μεῖνε ὅμως πρῶτα νὰ μὲ δῆς στ' ἀμάξι ν' ἀπιθῶνα
τὰ ὄρια σου δῶρα, καὶ νὰ πῶ τῷ γυναικῶνε μέσα
μὲ τὰ πολλὰ βρισκόμενα τραπέζι νὰ μᾶς στρώσουν.
Δόξα περιλαμπρη γιὰ μᾶς, καὶ γιὰ τὰ σένα κέρδος,
πού πάτε δρόμο μακρινό, νὰ φᾶτε καὶ νὰ πιῆτε.

Καὶ στήν Ἑλλάδα ἂν θὲς νὰ βγῆς, καὶ σ' ὄλο τὸ Ἄργος μέσα, 80
ἔρχουμαι ἀντάμα σου κι ἐγώ· τὸ ἀμάξι θὰ σοῦ ζέψω,
καὶ θὰ σὲ πάρω σὲ πολλὲς ἀνθρώπων πολιτεῖες·
κανέννας τότες μ' ἀδειανὰ δὲ θὰ μᾶς στείλῃ χέρια,
παρὰ σ' ἐμᾶς ἢ τρίποδα καλόχαλκο, ἢ λεβέτι,
ἢ δυὸ μουλάρια, ἢ καὶ χρυσὸ ποτήρι θὰ χαρίσῃ.»

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
«Τοῦ Ἄτρεα γόνε διόθρεφτε, Μενέλαε βασιλέα,
θέλω νὰ πάω στὸν τόπο μου, τί δὲν ἀφῆκα πίσω
σὰν ἔφευγα κανένανε νὰ μοῦ φυλάῃ τὸ βιός μου·
μὴν τύχη ὁ ἴδιος μου χαθῶ τὸν κύρη μου ζητώντας, 90
ἢ χάσω πολυτίμητο στολίδι ἀπ' τὰ παλάτια.»

Σὰν ἄκουσε ὁ τρανόφωνος Μενέλαος ἐτοῦτο,
παράγγειλε στή σύγκοιτη καὶ στὶς γυναῖκες μέσα
μὲ τὰ πολλὰ βρισκόμενα τραπέζι νὰ τοιμάσουν.
Μόλις σηκώθηκε, ἔφτασε κοντὰ κι ὁ Ἐτεωνέας,
πού δὲν καθόταν μακριά· καὶ τοῦ ἔπε ὁ γιὸς τοῦ Ἄτρεα
ν' ἀνάψῃ ἀμέσως τίς φωτιές, τὰ κρέατα νὰ ψήσῃ,
κι ἄκουσ' αὐτὸς τὴν προσταγή. Κι ὁ ἴδιος πῆγε τότε
στὸ θάλαμο ὁ Μενέλαος τὸ μωσκομυρισμένο,
μὲ τὴν Ἑλένη ἀντάμα του καὶ μὲ τὸ Μεγαπένθη. 100
Κι ἐκεῖ πού φυλαγόντουσαν οἱ θησαυροὶ σὰ φτάσαν,
πῆρε στὸ χέρι ὁ βασιλιάς διπλόκουπο ποτήρι,
κι εἶπε τοῦ γιοῦ του ἔν' ἀργυρὸ κροντήρι νὰ σηκώσῃ·
κι ἡ Ἑλένη στά σεντούκια της ζυγῶνει, πού εἶχε μέσα
ὠριόπλουμα φορέματα, δουλειὰ δική της ὄλα.
Ἐν' ἀπὸ κεῖνα σήκωσε καὶ πῆρε ἡ ὄρια Ἑλένη,

ἀπ' ὅλα τὸ πλατύτερο καὶ πιὸ ὄμορφο στὸ ζῶμπλι,
 πού σάν ἀστέρι ἦταν λαμπρό, καὶ κάτω ἀπ' ὅλα τὸ 'χε.
 Καὶ στὸν Τηλέμαχο ἤρθανε περνώντας τὰ παλάτια,
 καὶ ὁ ξανθομάλλης βασιλιάς τοῦ μίλησε καὶ τοῦ εἶπε·

110

« Τὸ γυρισμὸ πού λαχταρεῖς, Τηλέμαχε, ἄς σοῦ δώσω
 ὁ Δίας ὁ πολύβροντος, ὁ σύγκοιτος τῆς Ἥρας.
 Κι ἀπ' ὅσα δῶρα σπῖτι μου φυλάω θησαυρισμένα,
 σοῦ δίνω τ' ὄμορφότερο, τὸ πιὸ βαριότιμό μου.
 Σοῦ δίνω φιλοδοῦλευτο κροντήρι, ὄλο ἀσῆμι,
 καὶ ἀπάνωθε τὰ χεῖλη του μὲ μάλαμα σμιγμένα·
 δουλειὰ τοῦ Ἡφαίστου· ὁ Φαίδιμος ὁ ἥρωας τὸ 'χει δώσει,
 ὁ ρήγας τῶ Σιδωνιτῶν, τότες πού ἐδῶ γυρνώντας
 στ' ἀρχοντικό του κόνεψα· δικό σου θέλω νά 'ναι. »

Εἶπε καὶ τὸ διπλόκουπο τοῦ πρόσφερε ποτήρι
 τοῦ Ἀτρέα ὁ γιὸς ὁ ἥρωας· καὶ τότε ὁ ἀντρειωμένος
 ὁ Μεγαπένθης ἔφερε καὶ ἀπίθωσε ὀμπροστά του
 τ' ἀστραφτερό κροντήρι του τ' ἀσημοδουλεμένο·
 Κατόπι ἡ κρινομάγουλη στάθη ὀμπροστά του Ἐλένη
 σηκώνοντας τὸ φόρεμα, καὶ ὀνόμασέ τον καὶ εἶπε·

120

« Τοῦτο καὶ ἐγώ, παιδάκι μου, τὸ δῶρο σοῦ χαρίζω,
 ἀπ' τὴν Ἐλένη θύμημα γιὰ τὴ χρυσὴ τὴν ὥρα
 τοῦ γάμου σου, νὰ τὸ φορῆ ἡ καλὴ σου, καὶ ὡς τὰ τότες,
 ἄς τὸ φυλάῃ ἡ ἀγαπητὴ μανούλα σου στὸ σπῖτι.
 Τώρα μὲ γειὰ καὶ μὲ χαρὰ νὰ τ' ἀξιοθῆς νὰ φτάσης
 στ' ἀρχοντικό παλάτι σου, στὴν ποθητὴ πατρίδα. »

Εἶπε, καὶ τοῦ τὸ πρόσφερε, καὶ αὐτὸς τὸ καλοδέχτη.
 Παίρνοντας τότες ὁ ἥρωας Πεισίστρατος, τὰ δῶρα,
 τὰ θάμασε καὶ τὰ 'βαλε μὲς στ' ἀμαξιοῦ τὴν κόφα.
 Κι ὁ ξανθουλὸς Μενέλαος τοὺς ἔφερε στὸν πύργο,
 καὶ ἐκεῖνοι ἀράδα στὰ θρονιά καθίσαν καὶ στὶς ἔδρες.
 Καὶ μπρῖκι γιὰ τὸ νίψιμο τοὺς φέρνει τότε ἡ βάρια,
 ὄριο χρυσό, καὶ χύνει τοὺς στὴν ἀργυρὴ λεγένη
 γιὰ νὰ πλυθοῦν, καὶ στρώνει τοὺς τὸ γυαλιστὸ τραπέζι.
 Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμί καὶ παραθέτει,
 καὶ ἀπὸ τὰ καλοφάγια τῆς τοὺς ἔβαλε περίσσια.
 Κι ὁ Ἐτεωνέας ἔκοβε καὶ μοίραζε τὸ κρέας,

130

140

καθώς κρασί τούς κέρνα ὁ γιὸς τοῦ δοξασμένου ρήγα.
 Κι αὐτοὶ ἄπλωναν τὰ χέρια τους στὰ φαγητὰ ὀμπροστά τους.
 Κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιωτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
 πᾶνε ὁ Τηλέμαχος κι ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα και ζεύουν,
 καὶ μὲς στ' ἀμάξι μπαίνουνε τ' ὁμορφοπλουμισμένο,
 καὶ βγαίνουν ἀπ' τὰ πρόθυρα κι ἀπ' τὸν πολύβουο πύργο.
 Τότες τούς ἦρθε ὁ Ξανθουλὸς Μενέλαος τοῦ Ἀτρέα,
 χρυσὸ ποτήρι μὲ κρασί θεόγλυκο κρατώντας
 στὸ δεξι χέρι, στάξιμο νὰ κάμουν πρὶν κινήσουν.
 Καὶ στάθηκε ὀμπρὸς στ' ἄλογα, καὶ χαιρετώντας εἶπε·

150

« Γειά σας, παιδιά, καὶ πῆτε του τοῦ Νέστορα τοῦ ρήγα
 παρόμοια εὐκή· σὰν ἀγαθὸς μοῦ στάθηκε πατέρας
 ὅσον καιρὸ μαχόμεσταν οἱ Ἀχαιοὶ στὴν Τροία. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
 « Σὰ φτάσουμε, ὦ διόθρεφτε, θὰ τοῦ τὰ ποῦμε ἐκείνου
 ὅλα καθὼς ἐσὺ τὰ λές· μακάρι καὶ στὸ Θιάκι
 ἔτσι νὰ φτάσω, καὶ νὰ βρῶ τὸν Ὀδυσσεά στὸ σπίτι,
 καὶ πόση ἀγάπη μοῦ ἴδειξες νὰ πῶ, καὶ πὼς γυρίζω
 μαζί μου φέρνοντας λαμπρὰ καὶ πάμπολλά σου δῶρα. »

160

Κι αὐτὰ σὰν εἶπε, πέταξε πουλὶ πρὸς τὰ δεξιά του,
 αἰτός, κι εἶχε στὰ νύχια του λευκὴ πελώρια χίνα,
 ἡμερῆ, μέσ' ἀπ' τὴν αὐλή· καὶ τρέχανε κατόπι
 γυναῖκες κι ἄντρες κρᾶζοντας· καὶ τὸ πουλὶ κοντὰ τους
 ἦρθε καὶ χούμηξε δεξιά στ' ἄλογα ὀμπρὸς πετώντας·
 κι εἶδαν αὐτοὶ καὶ χάρηκαν κι ἀναγαλλιάσαν ὅλοι.
 Καὶ τότες ὁ Πεισίστρατος τοῦ Νέστορα αὐτὰ εἶπε·

« Στοχάσου τώρα, διόθρεφτε Μενέλαε, βασιλέα,
 ἂν τὸ σημάδι αὐτὸ ὁ θεὸς τὸ δείχνη ἐμᾶς ἢ ἐσένα. »

Εἶπε, κι ὁ πολεμόχαρος Μενέλαος συλλογιόταν
 νὰ βρῆ τὸ νόημα καὶ σωστὰ νὰ τοῦ τὸ ξεδιαλύνη.
 Μὰ ἡ λαμπροφόρα πρόλαβε ἡ Ἑλένη καὶ τούς εἶπε·

« Ἀκοῦτε, ἐγὼ σᾶς τὸ ξηγῶ καθὼς στὸ νοῦ μου μέσα
 οἱ ἀθάνατοι τὸ βάζουνε, καὶ λέω πὼς ἔτσι θὰ ἴβγη.
 Σὰν πού ῥθε ὁ αἰτός ἀπ' τὸ βουνό, πού ἔχει γενιὰ καὶ φύτρα,
 κι ἀπ' τὴν αὐλή της ἄρπαξε τὴ φυλαγμένη χίνα,
 ἔτσι ὁ Δυσσεάς στὸ σπίτι του, σὰν πλανηθῆ καὶ πάθη,

θένα ῥθη καὶ θὰ γδικιωθῆ· μπορεῖ καὶ νά ῥθε κιόλας,
καὶ νὰ σκαρώνη φοβερὰ δεινὰ γιὰ τοὺς μνηστῆρες. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Νὰ δώσῃ ὁ Δίας ὁ βροντηχτής, ὁ σύγκοιτος τῆς Ἥρας,
κι ἀπὸ κεῖ πέρα τότ' ἐγὼ σὰ θεὰ θὰ σὲ δοξάζω. »

180

Καὶ τ' ἄλογα μαστίγωσε, καὶ κεῖνα πῆραν δρόμο,
κι ἀπὸ τῆ χώρα διάβηκαν καὶ χύθηκαν στὸν κάμπο·
Πᾶς στὰ λαιμά τους ὁ ζυγὸς ὀλημερὶς κουνουσε,
μὰ ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε κι ἀπόσκιωσαν οἱ δρόμοι,
στὶς Φῆρες σταματήσανε, στοὺς πύργους τοῦ Διοκλέα,
ποὺ ἦτανε γιὸς τοῦ Ὀρσίλοχου, καὶ τ' Ἀλφειοῦ ἦταν ἕγγονι.
Ἐκεῖ ξενύχτισαν, κι αὐτὸς φιλόξενα τοὺς δέχτη.

Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα,
ζέψανε κι ἀνεβήκανε στὸ πλουμισμένο ἀμάξι,
καὶ βγῆκαν ἀπ' τὰ πρόθυρα κι ἀπ' τὸν πολύβοιο πύργο·
δίνει βιτσιὰ στ' ἀλόγατα, κι αὐτὰ γοργοπετάξαν.

190

Γλήγορα φτάνουν στ' ἀψηλὰ τῆς Πύλος κατατόπια,
καὶ τότε εἶπε ὁ Τηλέμαχος στοῦ Νέστορα τὸ τέκνο·

« Καλέ μου, τάχα θὰ ἴστεργες ὅ,τι σοῦ πῶ νὰ κάνης ;
Παινιόμαστε πὼς ἄπειρη μᾶς ἔφερε φιλία
ἢ ἀγάπη τῶν πατέρων μας, κι ὀμήλικους μᾶς δένει·
μὰ πιὸ βαθιὰ ἐνωθήκαμε μὲ τὸ ταξίδι ἐτοῦτο.
Μὴν προσπεράσῃς, διόθρεφτε, τὸ πλοῖο, μόν' ἀφησέ με
ἐδῶ, μὴν τύχη σπίτι του καὶ μὲ κρατήσῃ ὁ γέρος
νὰ μὲ φιλέψῃ, ὅσο πολὺ κι ἂ βιάζομαι νὰ φτάσω. »

200

Εἶπε, κι ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα στοχάστη μὲς στὸ νοῦ του
πὼς κάλλιο στοῦ Τηλέμαχου τὸ θέλημα νὰ στέρξῃ.
Καὶ νά, τί συλλογίστηκε πὼς εἶναι πιὸ σφέρο·
κατὰ τὸ πλοῖο στὸ γιαλὸ τ' ἀλόγατα γυρίζει,
κι ὅλα τὰ δῶρα τὰ λαμπρὰ στὴν πρύμνη μέσα ἀδειάζει,
ποὺ τοῦ ἴδωσε ὁ Μενέλαος, φόρεμα καὶ χρυσάφι·
καὶ τότες τὸν παρακινεῖ μὲ λόγια φτερωμένα·

« Τρέξε κι ἀνέβα τώρα ἐσύ, πὲς νὰ ῥθουν κι οἱ συντρόφοι,
πρὶν φτάσω ἐγὼ στὸν πύργο μας, καὶ πρὶν τ' ἀκούσῃ ὁ γέρος. 210
Γιατὶ καλὰ κατέχω το στὰ φρένα καὶ στὸ νοῦ μου,
πὼς ὄντας δυνατόγνωμος, δὲ θὰ σ' ἀφήσῃ, θὰ ῥθη

νὰ σὲ φωνάξῃ, κι ἄπραγος θαρρῶ δὲ θὰ γυρίσῃ,
τὴν ψυχὴν τοῦ ἀκράτητος θυμὸς θὰ ἔχῃ πιασμένη.»

Καὶ τὰ λαμπρότριχα ἄλογα χτυπάει μὲ τὸ μαστίγι,
κατὰ τὴν Πύλο, καὶ γοργὰ στ' ἀρχοντικὸ τοὺς φτάνει.
Συνάμα κι ὁ Τηλέμαχος προστάζει τοὺς συντρόφους·

«Γιὰ συγυρίστε τ' ἄρμενα, παιδιὰ, στὸ μαῦρο πλοῖο,
κι ἄς ἀνεβαίνουμε κι ἐμεῖς ν' ἀρχίζουμε τὸ δρόμο.»

Εἶπε, κι ἐκεῖνοι πρόθυμα τὴν προσταγὴν τοῦ ἀκοῦσαν,
καὶ μπῆκαν καὶ καθίσανε στοῦ καραβιοῦ τοὺς πάγκους.
Αὐτὰ νοιάζοταν, κι ἔκανε σιμὰ στὴν πρῶμην στάξες
καὶ προσευκὲς στὴν Ἀθηνᾶ· κι ἦρθε σιμὰ τοῦ ξένου
μάντης ποὺ σκότωσε ἄνθρωπο, καὶ νὰ ξεφύγῃ ζήτα·
ἀπ' τὸν Μελάμποδα ἔρχονταν ἡ φύτρα κι ἡ γενιά του,
ποὺ μιὰ φορὰ ζοῦσε κι αὐτὸς στὴν ἀρνοθρέφτρα Πύλο,
κι εἶχε ἐκεῖ πλοῦτια ἀρίφνητα κι ἀρχοντικὰ παλάτια·
κατόπι ξενιτεύτηκε κι ἀφῆκε τὸ Νηλέα,

τὸ ρήγα τὸν τρανόψυχο, τοῦ κόσμου τὸ καμᾶρι,
ποὺ χρόνον κράταε ἀλάκερο τὸ βίος του μὲ τὴ βία,
ὅταν ἐκεῖνος κλειότανε στοὺς πύργους τοῦ Φυλάκου,
δεμένος μὲ τίς ἄλυσες, καὶ βάσανα τραβώντας
γιὰ τοῦ Νηλέα τὴν κορασιά, κι ἀπ' τὴν βαριά τὴν τρέλα
ποὺ ἡ Ἐρινύα ἢ φοβερὴ θεὰ τοῦ ῥιξε ἀπάνω.

Ὅστοςο τότες γλίτωσε, καὶ μπόρεσε νὰ φέρῃ
τὰ βόδια τὰ μουγγρόφωνα στὴν Πύλο ἀπ' τὴ Φυλάκη,
γδικιώνοντας τὴν ἄνομη πράξιν τοῦ θείου Νηλέα,
κι ἔτσι ἔφερε τὴν κορασιά στ' ἀδέρφι του στεφάνι.

Κατόπι ξενιτεύτηκε στ' ἀλογοβόσκητο Ἄργος,
γιατ' ἦτανε γραπτὸ του ἐκεῖ νὰ ζήσῃ καὶ νὰ γίνῃ
ρήγας περίσσιων Ἀργιῶν. Καὶ πῆρ' ἐκεῖ γυναίκα,
κι ἔστησε σπιτί ἀρχοντικὸ, καὶ γέννησε δυὸ τέκνα,
δυὸ δυνατοὺς λεβέντηδες, τὸ Μάντιο κι Ἀντιφάτη.

Καὶ τὸν τρανόψυχο Ὀικλῆ γέννησε ὁ Ἀντιφάτης,
κι ὁ Ὀικλῆς τὸν Ἀμφιάραο, τῆς λεβεντιάς τὸν πύργο,
ποὺ τοῦ ἔχε ἀγάπη περισσὴ κι ὁ αἰγιδοφόρος Δίας,
κι ὁ Φοῖβος· μὰ δὲν ἔφτασε στῶ γερατειῶν τὴ θύρα,
παρὰ στὴ Θήβα χάθηκε ἀπ' τὰ δῶρα τῆς γυναίκας.

220

230

240

Δυὸ γιουὸς αὐτός, Ἄμφιλοχο κι Ἄλκμαίωνα, εἶχε κάμει.

Ἐὸ Μάντιος πάλι γέννησε Κλεῖτο καὶ Πολυφείδῃ·

τὸν Κλεῖτο στοὺς ἀθάνατους ἢ Αὐγὴ ἢ χρυσοθρονοῦσα

250

τὸν πῆρε γιὰ τὰ κάλλη του· τὸν Πολυφείδῃ ὁ Φοῖβος

Ἄπόλλωνας τὸν ὄρισε τοῦ κόσμου πρῶτο μάντη

σὰν πέθαν' ὁ Ἀμφιάραος· μὰ στὴν Ὑπερησία,

σὰ μάλωσε μὲ τὸ γονιό, νὰ κατοικήσῃ πῆγε,

καὶ σ' ὄλους τοὺς θνητοὺς τῆς γῆς προφήτευσε ἀποκεῖθε.

Ἐκείνου ὁ γιός, Θεοκλύμενο τὸν ἔλεγαν, τότε ἦρθε

καὶ στάθη στὸν Τηλέμαχο κοντά, στὴν ὥρα ἀπάνω

ποῦ προσευκόταν κι ἔσταζε σιμὰ στὸ μαῦρο πλοῖο,

καὶ φώναξέ τον, κι εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·

«ὦ φίλε, ἀφοῦ σέ βρῆκα ἐδῶ στὴν ὥρα τῆς θυσίας,

260

παρακαλῶ σε, γιὰ τὸ θεό, γι' αὐτὰ ποῦ θυσιάζεις,

μὰ καὶ γιὰ σένα, καὶ γι' αὐτοὺς ποῦ ἐδῶ σέ συντροφεύουν,

λέγε μου αὐτὸ ποῦ σέ ρωτῶ, καὶ τίποτα μὴν κρύβῃς·

ποιός εἶσαι ; ποιά ἔναι ἡ φύτρα σου, κι ἡ χώρα κι οἱ γονιοί σου ;»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·

«Μὲ ἀλήθεια ἐγὼ θὰ σοῦ τὰ πῶ τὰ ποῦ ρωτᾶς, ὦ ξένη·

τὸ Θιάκι ἐμένα ὁ τόπος μου, Ὀδυσσέας ὁ γονιός μου,

σὰ ζοῦσε κι ἦταν· τῶρ' αὐτὸν κακὸ τὸν βρῆκε τέλος.

Γι' αὐτὸ δὰ πῆρα συντροφιά, καὶ βγῆκα μὲ καράβι,

νὰ μάθω γιὰ τὸν κύρη μου, τὸν πολυπλαγεμένο.»

270

Κι ὁ θεόμορφος Θεοκλύμενος ἀπάντησέ του κι εἶπε·

«Κι ἐγὼ ἀπ' τὸν τόπο μου ἔφυγα, τὶ σκότωσα πατριώτη,

ποῦ ἦταν πολλὰ κι ἀριθμητὰ τ' ἀδέρφια κι οἱ γενιές του,

στ' Ἄργος τ' ἀλογοβόσκητο, τῶν Ἀχαιῶν οἱ πρῶτοι.

Μιάς κι ἀπ' ἐκείνους μπόρεσα τὸ χάρο νὰ γλιτώσω

φεύγω μακριά, κι εἶναι γραφτὸ στὸν κόσμον νὰ πλανιέμαι.

Προσπέφτω σου, καὶ πάρε με στὸ πλοῖο, γιατί κιόλα

θαρρῶ μὲ κυνηγοῦν αὐτοὶ γιὰ νὰ μὲ θανατώσουν.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε·

«Ἄπ' τὸ καλόφτιαστό μου ἐγὼ καράβι δὲ σέ διώχνω·

280

ἀνέβα, κι ὅ,τι βρῖσκεται στὸ πλοῖο θὰ σέ φιλέψω.»

Εἶπε, κι ἀπὸ τὸ χέρι του τὸ χάλκινο κοντάρι

πῆρε, καὶ δίπλα τὸ ἔθεσε μὲς στὸ γερτὸ καράβι·

ἀπάνω στὸ πλεύμενο κι ὁ ἴδιος του ἀνεβαίνει,
καὶ παίρνει τὸ Θεοκλύμενο στὴν πρύμνη καὶ σιμὰ του.
Ὡστόσο τὰ πρυμῶσκινα ξελύσαν οἱ συντρόφοι,
καὶ πρόσταξε ὁ Τηλέμαχος καλώντας τους νὰ πιάσουν
νὰ βάλουν τ' ἄρμενα· κι αὐτοὶ μὲ βιάση τὸν ἀκοῦσαν.
Σηκώσανε καὶ στήσανε τὸ ἐλάτινο κατάρτι
στὸ μεσοδόκι τὸ σκαφτό, τὸ δέσανε μὲ ξάρτια,
καὶ μὲ καλόστριφτα λουριά τ' ἄσπρα πανιά τραβῆξαν.
Τότες ἡ δέσποινα Ἀθηναῖα πρῦμο ἄνεμο τοὺς στέλνει,
ποῦ ἀπ' τὸν αἰθέρα χύνονταν, γοργὰ γιὰ ν' ἀρμενίσῃ
πὰς στὶς ἀρμυροθάλασσες τὸ πλοῖο. Καὶ περάσαν
ἀπόξω ἀπ' τοὺς Κρουνοὺς κι ἀπ' τὴν καλόνερη Χαλκίδα.

290

Κι ὁ γήλιος σὰ βασίλευε, κι ἀπόσκιωναν οἱ δρόμοι,
μὲ τοῦ Διὸς τὸν ἄνεμο γιὰ τίς Φεές τραβοῦσε,
καὶ γιὰ τὴ θεία τὴν Ἥλιδα, ποῦ Ἐπειῶτες τὴν ὀρίζουν·
καὶ στὰ βραχόσπαρτα νησιὰ πλώρη ἔβαλε ἀποκειθε,
ἂν θὰ γλιτώσῃ ἢ θὰ χαθῆ στὸ νοῦ του μελετώντας.

300

Ὡστόσο στὴν καλύβα ἐκεῖ δειπνοῦσε ὁ Ὀδυσσεάς
μὲ τὸ χοιροβοσκό· σιμὰ δειπνοῦσανε κι οἱ ἄλλοι.
Κι ἀπὸ φαί κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
ρωτᾷ ὁ Δυσσεάς τὸν καλὸ βοσκό, νὰ δοκιμάσῃ
ἂν τὸν πονάη εἰλικρικὰ κι ἂν θὰ τοῦ πῆ νὰ μείνῃ
ἐκεῖ στὴ στάνη, ἢ θὰ τοῦ πῆ στὴ χώρα νὰ κινήσῃ·

«Ἄκουσε τώρα, ὦ γέροντα, κι οἱ ἄλλοι ἐσεῖς συντρόφοι,
στὴ χώρα θέλω τὸ ταχὺ νὰ πάω νὰ διακονεῶ,
νὰ μὴ σᾶς γίνω βαρετὸς κι ἐσὲ καὶ στοὺς συντρόφους.
Τὴ συμβουλή σου δῶσε μου, καὶ βάλε μου κανέναν
νὰ μ' ὀδηγήσῃ ἐκεῖ· κι ἐγὼ μονάχος θὰ γυρίζω
ἴσως καὶ κάποιοις φέρῃ μου κανάτα καὶ καρβέλι.
Καὶ στὰ παλάτια θὰ ἴφτανα τοῦ θεῖου τοῦ Ὀδυσσεά,
τῆς Πηνελόπης τῆς καλῆς νὰ δώσω τὰ μαντάτα·
ἐκεῖ καὶ τοὺς ἀγέρωχους θένα ἴμιγα μνηστῆρες,
καὶ δεῖπνο ἀπὸ τ' ἀμέτρητα θὰ μοῦ ἴδιναν καλὰ τους,
τί θὰ στεκόμουν πρόθυμος σ' ὅ,τι δουλειὰ γυρεῖαν.
Ἄκουσ' ἐδῶ καὶ πρόσεξε τὸ τί σοῦ συντυχαίνω·
μὲ τοῦ μαντάτορα τοῦ Ἑρμῆ τὴ συνεργεία, ποῦ σὲ ὄλων

310

αὐτὸς τὰ ἔργα τῶν θνητῶν χάρη και δόξα δίνει, 320
 κανέννας νὰ μοῦ παραβγῆ στὴ μαστοριά δὲν εἶναι,
 νὰ καλοανάβω τις φωτιές, ξερὰ νὰ σκίζω ξύλα,
 νὰ καλοψήνω, νὰ κερνώ, τὰ κρέατα νὰ μοιράζω,
 κι ὅσ' ἄλλα στοὺς ἀφεντικούς οἱ δοῦλοι πάντα φτιάνουν.»

Κι ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, βαριά πονώντας τοῦ εἶπες·
 «Ἄλί, πῶς τέτοιος στοχασμὸς ἤρθε στὸ νοῦ σου, ὦ ξένε ;
 Τέλος κακὸ νὰ σοῦ ῥθη ἐκεῖ γυρεύεις χωρὶς ἄλλο,
 καὶ μὲς στὴ συντροφιά ζητᾶς νὰ πέσης τῷ μνηστήρων,
 πού τ' ἄχτι τους κι ἡ ἀδιαντροπιά στὰ οὐράνια φτάνει ἀπάνω.
 Κι οἱ δοῦλοι πού τοὺς νοιάζονται δὲ μοιάζουμε μ' ἐσένα, 330
 παρὰ εἶναι νέοι μ' ἀρχοντικά φορέματα ντυμένοι,
 μὲ μυρωμένα τὰ μαλλιά μὲ πρόσωπα πανώρια·
 κι ἀπάνω σε καλόφτιαστα τραπέζια ὀλοτριγύρω,
 ψωμιά και κρέατα ὅσα θές, και τὸ κρασί περισσίο.
 Μεῖνε μαζί μας, κανενὸς ἐδῶ, μὰ μὴτ' ἐμένα
 μὴτ' ἄλλοινοῦ συντρόφου μου δὲ θένα δώσης βάρους.
 Καὶ σὰ γυρίση ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ ἀφέντη τοῦ Ὀδυσσέα,
 τότε θὰ σοῦ φορέση αὐτὸς χλαμύδα και χιτώνα,
 κι ὅπου ἡ καρδιά σου λαχταρεῖ θὰ σὲ ξεπροβοδῆση.»

Κι ἀπολογήθηκε ὁ λαμπρός, πολύπαθος Δυσσέας· 340
 «Ἄμποτε ὅσο σ' ἀγάπησα νὰ σ' ἀγαπήη κι ὁ Δίας,
 πού ἀπ' τὴ βαριά τοῦ ζήτουλα κακομοιριά μὲ σώσεις.
 Ἔρμος στὰ ξένα σὰ γυρνᾶς, χειρότερο δὲν εἶναι·
 μόνε γὰ μιά παλιοκοιλιά τόσα τραβοῦν οἱ ἀνθρώποι,
 σὰν τοὺς πλακῶνη ἢ ρήμαξη κι ἡ σφορὰ κι ὁ πόνος.
 Καὶ τώρα πού κρατᾶς με ἐσύ νὰ μείνω ὡς νὰ ῥθη ἐκεῖνος,
 ἔλα και πὲς γιὰ τοῦ θεϊκοῦ τοῦ Ὀδυσσέα τὴ μάνα,
 και τὸ γονιό, πού ἀφῆκε τον στῶ γερατειῶν τίς θύρες,
 ἂν εἶναι ἀκόμα ζωντανοί, τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἂ βλέπουν,
 ἢ ἀπέθαναν και βρίσκονται στοῦ Ἄδη τὰ κατατόπια.» 350

Κι ὁ πρῶτος τῷ χοιροβοσκῶν ἀπολογήθη κι εἶπε·
 «Μὲ ἀλήθεια και γιὰ δαῦτα ἐγὼ θὰ σοῦ μιλήσω, ὦ ξένε.
 Ὁ Λαέρτης ζῆ, μὰ ἀνέπανα παρακαλεῖ τὸν Δία
 νὰ τότε σβήση ὁ θάνατος στὴν κατοικιά του μέσα.
 Μοιρολογᾶει και δέρνεται γιὰ τὸ χαμένο γιὸ του,

καὶ τὴν καλὴν τοῦ σύγκοιτῆ, καὶ κλαίει τὸ θάνατό τῆς,
 ποῦ τοῦ ἔφερε τὰ γερατεῖα πριχοῦ νὰ ῥθῆ ὁ καιρὸς του.

Ὁ πόνος τῆνε μάρανε τοῦ ἀγαπητοῦ παιδιοῦ τῆς,
 κι ἀπέθανε· ποῦ θάνατος παρόμοιος νὰ μὴν πάρῃ
 κανένα μας συγκάτοικο καὶ καλοπράχτῃ φίλο.

360

Ἐκεῖνη ὅσο βρισκότανε, βαρὺ καημὸ κι ἂν εἶχε,
 πάντ' ἀγαποῦσα νὰ ρωτῶ γι' αὐτὴ καὶ νὰ μαθαίνω,
 γιὰτὶ μ' ἀνάθρεψε μαζί μὲ τὴν καλὴν Χτιμένῃ,
 τῇ ζουλεμένη κόρῃ τῆς, τὸ πιὸ στερνὸ παιδί τῆς·
 μαζί μ' αὐτὴ ἀναθράφηκα, καὶ μὲ τιμοῦσαν ὄχι
 πολὺ λιγότερο ἐκείνης. Κι ἡ ὥρα μας σὰν ἦρθε,
 καὶ γλυκανθοῦσε ἀπάνω μας χαριτωμένη νιότη,
 στὴ Σάμῃ τῆνε στείλανε καὶ μύρια δῶρα πῆραν.

Κι ἐμένα σὰ μὲ στόλισε μὲ χλαίνα καὶ χιτῶνα,
 καὶ μοῦ ἔδωκε ποδήματα στὰ πόδια νὰ φορέσω,
 μ' ἔστειλ' ἐδῶ στὴν ἐξοχὴ, καὶ πάντα μ' ἀγαποῦσε.

370

Ἐκεῖνα τώρα λείπουνε· μὰ αὐτὸ μου τὸ ἔργο μνήσκω
 ἀκόμα, κι οἱ μακαριστοὶ θεοὶ μοῦ τὸ βλογᾶνε·
 ἔφαγα κι ἤπια ἀπ' ὅλ' αὐτά, καὶ μοίρασα καὶ σὲ ἄλλους.
 Μὰ λόγῳ ἡ ἔργῳ τῆς κυρᾶς γλυκὸ πιά δὲν ἀκοῦμε,
 ἀφότου ἐκεῖ στὸ σπίτι τῆς ἡ συφορὰ κατέβῃ
 μὲ τοὺς ἀπόκοτους αὐτούς. Κι οἱ δοῦλοι ἔχουν ἀνάγκη
 νὰ τῆς μιλάνε τῆς κυρᾶς, νὰ τῇ ρωτᾶνε γιὰ ὅλα,
 νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουνε, νὰ παίρνουνε καὶ κάτι
 μαζί τους ὄξω, ἀπ' τὰ καλὰ ποῦ λαχταρεῖ ἡ ψυχὴ τους.»

Τότε ὁ Δυσσεύς ὁ τρίξυπνος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·

380

«Ἀλίμονο, πόσο μικρὸς, καλὲ χοιροβοσκὸ μού,
 ἀπὸ πατρίδα καὶ γονιοὺς στὰ ξένα πῆρες δρόμο.
 Μὰ πές μας τώρα ξάστερα καὶ ξήγησέ μου ἐτοῦτο·
 τάχα πλατύδρομη θνητῶν ρημῶθη πολιτεία,
 ποῦ μέσα κατοικοῦσανε κι ἡ μάνα σου κι ὁ κύρης,
 ἢ μοναχὸ σὲ βρήκανε μὲ πρόβατα καὶ βόδια
 δύστροποι ἀνθρώποι, κι ἄξαφνα σὲ ρίζαν στὸ καράβι,
 καὶ σ' ἔφερα, σὲ πούλησαν σ' αὐτοῦ τοῦ ἀντρός τὰ σπῆτια ;»

Κι ὁ πρῶτος τῶν χοιροβοσκῶν ἀπάντησέ του κι εἶπε·
 «Ἐνε, σὰ μὲ ρωτᾶς κι αὐτά, καὶ θέλεις νὰ τὰ μάθης,

390

σώπα, ἄκουγε, καὶ γλέντιζε, καὶ πίνε τὸ κρασί σου
καθούμενος· ἀπέραντες οἱ νύχτες τώρα· κι ἔχεις
καιρὸ καὶ γιὰ νὰ κοιμηθῆς, καιρὸ καὶ γιὰ ν' ἀκούγῃς
καὶ νὰ γλεντᾶς· νὰ κοιμηθῆς δὲν εἶναι ἀνάγκη ἀκόμα
κι ὁ πολὺς ὕπνος βαρετός. "Ὅποιου τραβάει ἡ καρδιά του,
ἄς ἔβγη κι ἄς πλαγιάσῃ αὐτός· καὶ σὰ χαράξῃ ἡ μέρα,
ἄς φάῃ, καὶ τοῦ ἀφεντικοῦ τοὺς χοίρους ἄς βοσκῆσῃ.

'Εμεῖς μὲς στὴν καλύβα μας ἐδῶ φαγοποτώντας
γλεντοῦμε τὰ μεγάλα μας ἀνιστορώντας πάθια
ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου· γλέντι του τοῦ καταντοῦν οἱ πόνοι
τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ἔπαθε πολλά, καὶ ποὺ πολυπλανήθη.
Καὶ τώρα τοῦτο θὰ σοῦ πῶ ποὺ μὲ ρωτᾶς νὰ μάθῃς.

400

Νησί 'ναι, ἀν τὸ 'χῃς ἀκουστά, Συρία τ' ὄνομά του,
ἀπὸ τὴν Ὀρτυγία ψηλά, ποὺ 'ναι οἱ τροπὲς τοῦ ἡλίου·
κόσμο δὲν ἔχει καὶ πολὺ, μὰ καρπερὸ καὶ πλούσιο
σὲ πρόβατα καὶ σὲ βοσκές, σὲ ἀμπέλια καὶ σιτάρι.
'Ἡ πείνα ἐκεῖ δὲν ἔρχεται, μήτ' ἄλλη μαύρη ἀρρώστια
δὲν πέφτει τοὺς κακόμοιρους ἀνθρώπους νὰ θερίζῃ·
παρὰ στὴν πολιτεία τους οἱ ἀνθρώποι σὰ γεράσουν,
ὁ Φοῖβος ὁ ἄργυρότοξος κι ἡ "Αρτεμη μὲ σαττες
ἀνέπανεσ πηγαίνουνε καὶ τοὺς γλυκοκοιμίζουν.

410

Δυὸ πολιτεῖες εἶν' ἐκεῖ, καὶ τὰ 'χουν μοιρασμένα·
ἓνα γνωρίζουν βασιλιά, τὸν κύρη μου κι οἱ δυὸ τους,
ἄντρα θεόμοιαστο πολὺ, τὸ Χτήσιο τοῦ Ὀρμένου.

Κι ἤρθανε τότες Φοίνικες θαλασσοξακουσμένοι,
ἀρπάχτες, καὶ μ' ἀρίθμητα στολίδια στὸ καράβι.
Εἶχε ὁ γονιός μου Φοίνισσα στὸ σπίτι του γυναίκα,
ῶρια καὶ μεγαλόκορμη, σ' ἔργα λαμπρὰ τεχνίτρα·
αὐτὴ τήνε ξελόγιασαν οἱ Φοίνικες οἱ πλάνοι,
καὶ καθὼς ἔπλενε σιμὰ στὸ μελανὸ καράβι,
κάποιος τὴν πρωταγκάλιασε καὶ τὸ φιλὶ τῆς πῆρε,
ποὺ τὴ γυναίκα ξεπλανάει ὅσο καλὴ κι ἂν εἶναι.

420

Καὶ τήνε ρώταγε ὕστερα ποιὰ νὰ 'ταν κι ἀποποῦθε·
κι ἐκεῖνη ἀμέσως τοῦ 'δειξε τὸν πύργο τοῦ γονιοῦ μου·
«'Απ' τὴν πολὺχαλκη ἔρχουμαι Σιδάνα, κι εἶμαι κόρη
τοῦ Ἀρύβαντα, ποὺ ὁ πύργος του βιὸς ἦτανε γεμάτος·

μὰ ἐμένα κλέφτες Ταφίνοι· μὲ βρῆκαν καὶ μ' ἄρπάξαν
ἐρχάμενη ἀπ' τὴν ἐξοχή, καὶ πέρα ἐκεῖ μὲ φέραν,
στοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ τ' ἄρχοντικό, κι ἀγόρασέ με ἐκεῖνος.»

Κι ὁ ἄντρας ποῦ τῆς ἔδωσε κρυφὸ φιλὶ τῆς κρένει·
« Δὲν ἔρχεσαι στὸν τόπο σου μαζί μας τώρα πίσω,
νὰ ξαναδῆς τὸ σπίτι σου, τὸν κύρη, τὴ μανούλα ;
τὶ ζοῦν ἀκόμα, καὶ μὲ βιὸς πολὺ τοὺς λογαριάζουν. »

Κι ἐκείνη τότες μίλησε κι ἀπάντησέ του κι εἶπε·
« Κι αὐτὸ θὰ γίνῃ ἂ δέχεστε νὰ μ' ὀρκιστῆτε, ὦ ναῦτες,
πὼς ἄβλαβη στὸν τόπο μου πίσω θένα μὲ πάτε. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι ὀρκίστηκαν καθὼς ζητοῦσε ἐκείνη.
Κι οἱ ναῦτες σὰν ἀμώσανε καὶ τέλειωσαν τὸν ὄρκο,
πάλε τοὺς ξαναμίλησε καὶ τοὺς ξανάειπε ἐκείνη·

« Σωπάτε τώρα· καὶ κανεὶς ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους
ἄς μὴ μιλήσῃ σὰ μ' ἀπαντᾷ στὸ δρόμο ἢ καὶ στὴ βρύση,
μὴν πάη κανένας καὶ τὰ πῆ τοῦ γέρου στὸ παλάτι,
καὶ νιώση, καὶ σὲ φοβερὰ μέσα δεσμὰ μὲ ρίζη,
φέρῃ ξολοθρεμὸ κι ἐσᾶς· μόνε στὸ νοῦ φυλάτε
τὸ μυστικό, καὶ γλήγορα ψουνίστε τὴνπραμάτεια·
καὶ σὰ γεμίση βιὸς πολὺ τὸ μελανὸ καράβι,
στὸν πύργο ἄς μοῦ 'ρθῇ μήνυμα, κι ἐγὼ σᾶς φέρνω τότες
κι ἀπὸ χρυσάφι ὅσο μπορεῖ στὰ χέρια μου νὰ πέσῃ.
Μὰ κι ἄλλο θὰ σᾶς πλέρωνα μὲ τὴν καρδιά μου ναῦλο.
'Εγὼ 'χω τοῦ ἀρχοντόπουλου τὴν ἔννοια στὸ παλάτι·
ξυπνὸ παιδάκι, ποῦ ὅπου βγῶ κι αὐτὸ μαζί μου τρέχει
ἂ σᾶς τὸ φέρω, ἀρίθμητα θένα σᾶς δῶση κέρδη,
ὅπου τὸ πάτε, ἀνάμεσα σὲ ἀλλόγλωσσους ἀνθρώπους. »

Σὰν εἶπε αὐτὰ, ξεκίνησε πρὸς τὰ λαμπρὰ παλάτια.

“Ὅλο τὸ χρόνο μείνανε στὰ μέρη μας ἐκεῖνοι,
μὲ βιὸς πολὺ γεμίζοντας τὸ βαθουλὸ καράβι.
Μὰ σὰν τὸ καλοφόρτωσαν κι ἦταν καιρὸς νὰ σύρουν,
στείλανε τότες, μήνυσαν τῆς ὁμορφῆς γυναίκας.
Κι ἦρθε ἄνθρωπος πολὺξερὸς στὸν πύργο τοῦ γονιοῦ μου,
ποῦ εἶχε ἀλυσίδα μάλαμα πλεχτὴ μὲ κεκριμπάρι,
κι ἡ μάνα ἢ πολυσέβαστη κι οἱ παρακότες ὅλες
τὴν ἔψαχναν τὴν κοίταζαν ζητώντας ν' ἀγοράσουν.

430

440

450

460

Τῆς κρυφογένεφει τότε αὐτὸς καὶ φεύγει στὸ καράβι.
 Ἄπὸ τὸ χέρι παίρνει με κι ὄξω μὲ βγάζει ἐκεῖνη,
 καὶ βρίσκει μὲς στὸ πρόσπιτο ποτήρια καὶ τραπέζια,
 τὶ ἐκεῖ σὰν καλοφάγανε τοῦ γέρου καλεσμένοι,
 κινήσανε στὴ συντυχιά τοῦ δήμου νὰ καθίσουν.

Παίρνει καὶ κρύβει γλήγορα στὸν κόρφο τρία ποτήρια,
 καὶ βγαίνει· ἀστόχαστα κι ἐγὼ κατόπι ἀκολουθοῦσα.

470

Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλευε κι ἀπόσκιωναν οἱ δρόμοι,
 τρεχάτοι κατεβήκαμε στὸν ἄμορφο λιμῖώνα,
 πὺ τὸ γοργὸ περίμενε καράβι τῶ Φοινίκων.

Μᾶς πήρανε καὶ μπήκανε καὶ τράβηξαν πελάγου,
 καὶ πρῶμο ἔστελν' ἄνεμο τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς ὁ Δίας.

Ἐξάμερο ἀρμενίζαμε νύχτα καὶ μέρα τὸ ἴδιο,
 μὰ ὅταν ὁ Δίας ἔφερε τὴν ἕβδομη τὴ μέρα,
 μὰ σαίτια τῆς Ἄρτεμης βαραίνει τὴ γυναῖκα,
 κι αὐτὴ βροντώντας ἔπεσε στοῦ караβιοῦ τ' ἀμπάρι,
 καθὼς μέσα στὴ θάλασσα βουτάει τὸ βουτηστάρι.

480

Τὴ ρίξανε ξεφάντωμα στὶς φῶκες καὶ στὰ ψάρια,
 καὶ μοναχὸς μου ἀπόμεινα μὲ τὴν καρδιὰ θλιμμένη.
 Στὸ Θιάκι ἐδῶ τοὺς ἔφεραν οἱ θάλασσοι κι οἱ ἄνεμοι,
 καὶ μὲ τὰ πλούτια πὺ ὄριζε μ' ἀγόρασε ὁ Λαέρτης.
 Ἔτσι τὰ μάτια μου τὴ γῆς αὐτὴ πρωτογνωρίσαν. »

Καὶ τότε ὁ διογέννητος τοῦ ἀπάντησε Ὀδυσσεάς·

« Πολὺ βαθιὰ τὴν ἄγγιξες, ὦ φίλε, τὴν καρδιὰ μου,
 ἕνα πρὸς ἕνα λέγοντας τὰ πάθια τῆς ψυχῆς σου.
 Ὅμως μαζί μὲ τὸ κακὸ σοῦ ἴδωκ' ἐσένα ὁ Δίας
 καὶ τὸ καλὸ· πολλὰ ἴπαθες, μὰ νά, πὺ βρῆκες ἄντρα
 καλὸ, πὺ πρόθυμα νὰ τρῶς σοῦ δίνει καὶ νὰ πίνης,
 καὶ καλοζῆς· μὰ ἐγὼ πολλὰς μὲς στὰ πλανέματά μου
 χῶρες ἀνθρώπων πέρασα, καὶ τώρα ἐδῶ ξεπέφτω. »

490

Τέτοια μιλοῦσαν κι ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσὸ τους,
 κι ὕστερα πλάγιασαν· πολὺ δὲ μεῖναν πλαγιασμένοι,
 τὶ γλήγορα γλυκόφεξε ἡ χρυσόθρονη ἡ Αὐγούλα.
 Ὡστόσο τοῦ Τηλέμαχου στ' ἀκρόγιαλο οἱ συντρόφοι
 γοργὰ ξελύναν τὰ σκοινιά καὶ βγάζαν τὸ κατάρτι,
 καὶ στ' ἄραγμα σὰ φέρανε μὲ τὰ κουπιά τὸ πλοῖο,

φουντάρανε τὴν ἄγκουρα, καὶ δέσαν τὶς πρυμάτσες.
 Κατόπι βγήκαν κι ἴδιοι τοὺς στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη,
 φαῖ τοιμάσαν κι ἔσμιζαν τὸ φλογερὸ κρασί τους.

500

Κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιωτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
 ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος μ' αὐτὰ τὰ λόγια ἀρχίζει·

« Τώρα στὴ χώρα φέρτε ἐσεῖς τὸ μαῦρο μας καράβι,
 κι ἐγὼ πρὸς τὰ χωράφια μου καὶ τοὺς βοσκοὺς πηγαίνω,
 καὶ σὰν τὰ δῶ τὰ κτήματα, στὴ χώρα θὰ κατέβω
 τὸ βράδυ· στὸ ξημέρωμα γιὰ πλερωμὴ θὰ στρώσω
 τραπέζι μὲ γλυκὸ κρασί, μὲ κρέατα περίσσια. »

Καὶ τότες ὁ θεόμοιαστος Θεοκλύμενος τοῦ κρένει·

« Καὶ ποῦ νὰ πάω, ὦ γιέ μου, ἐγὼ ; σὲ τίνος νὰ ῥθω σπίτι
 ἀπ' ὄσους ἄντρες κυβερνοῦν τὸ πετρωτὸ τὸ Θιάκι ;

510

Ἢ λὲς νὰ πάω στὴ μάνα σου καὶ στὸ παλάτι σου ἴσια ; »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε·

« Σ' ἄλλους καιροὺς στὸν πύργο μας θὰ σὲ καλοῦσα νὰ ῥθης·
 δὲν ἀψήφοῦν τὸν ξένο ἐκεῖ· μὰ γιὰ κακὸ σου θὰ ῥθαι,
 τί ἐγὼ θὰ λείπω, καὶ νὰ δῆς τὴ μάνα δὲ θὰ μπόρειες·
 στὸν πύργο ἐκεῖνη τοὺς γαμπροὺς συχνὰ δὲν ἀντικρίζει,
 μόνε στ' ἀνώγι κάθεται καὶ τὸ πανὶ τῆς φαίνει.

Σὲ κάποιον ἄλλο θὰ σοῦ πῶ νὰ πᾶς, κι ἐτοῦτος εἶναι
 ὁ Εὐρύμαχος, ὁ ὠραῖος γιὸς τοῦ φρόνιμου Πολύβου,
 ποὺ σὰ θεὸ τότε θωροῦν ὄλοι στὸ Θιάκι μέσα·

520

πρῶτος τοὺς εἶναι, καὶ ζητάει μὲ περισσὴ λαχτάρα
 νὰ πάρη καὶ τὴ μάνα μου καὶ τοῦ γονιοῦ τὶς δόξες.
 Μὰ αὐτὰ μονάχα ὁ κάτοικος τοῦ Ὀλύμπου, ὁ Δίας, τὰ ξέρει,
 ἂν θὰ τοὺς φέρη τὴν κακὴ τὴ μέρα πρὶν τὸ γάμο. »

Τέτοια καθὼς τοῦ μίλησε, πετάει πουλὶ δεξά του,
 τοῦ Ἀπόλλωνα μαντάτορας γοργόφτερος πετρίτης·
 εἶχε ἀγριοπερίστερο στὰ νύχια καὶ μαδοῦσε,
 κι ἀνάμεσα Τηλέμαχου καὶ караβιοῦ σκορποῦσε
 φτερά. Κι ὁ Θεοκλύμενος τὸν πῆρε ἀπὸ τοὺς ἄλλους
 μακριά, τὸ χέρι τοῦ ἴσφιξε, καὶ μίλησέ του κι εἶπε·

530

« Ἀπὸ θεοῦ ῥθαι τὸ πουλί, Τηλέμαχε, ποὺ φάνη
 δεξά σου· τὸ εἶδα, κι ἔγνωσα πὼς μαντικὸ πουλί ῥθαι.
 Βασιλικότερη γενιὰ δὲν ἔχει ἀπ' τὴ δική σας

τὸ Θιάκι, καὶ μεγάλοι ἐσεῖς θὰ ζῆτε ἐδῶ γιὰ πάντα.»

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε·
«Μακάρι αὐτὸς ὁ λόγος σου νὰ βγῆ, καλέ μου ξένη·
ἀγάπες καὶ χαρίσματα πολλὰ θὰ σοῦ ἔχα τότες,
ποῦ ὄλοι ἐδῶ θὰ σ' ἐβλεπαν καὶ θὰ σὲ μακαρίζαν.»

Καὶ στὸν πιστό του σύντροφο τὸν Πείραιο τότες εἶπε·
«Γιὲ τοῦ Κλυτίου, ποῦ ἀπ' τὰ παιδιὰ ποῦ μ' ἔφεραν στὴν Πύλο,
ἐσὺ πολὺ πιὸ πρόθυμα τὰ λόγια μου ἀγρικοῦσες, 540
καὶ τώρα τοῦτον πάρε μου στὸ σπίτι σου τὸν ξένο,
καὶ φίλευε καὶ τίμα τον ὀλόψυχα ὥσπου νὰ ῥθω.»

Κι ὁ ξακουστὸς κονταριστῆς ὁ Πείραιος τοῦ ἀπαντοῦσε·
«Κι ἂν ἐμνησκες πολὺν καιρό, Τηλέμαχε, ἐδῶ πέρα,
καλὰ τὸν ξένο θὰ δεχτῶ, καὶ θὰ ἔχη τὸ ὄρι, ὅριζει.»

Καὶ στὸ καράβι ἀνέβηκε, καὶ φώναξε τοὺς ἄλλους
νὰ λύσουν τὰ πρυμόσκοινα καὶ ν' ἀνεβοῦν κι ἐκεῖνοι.
Καὶ μπῆκαν καὶ καθίσανε στοῦ καραβιοῦ στοὺς πάγκους.
Καὶ φόρεσε ὁ Τηλέμαχος τὰ σάνταλα τὰ ὠραῖα, 550
καὶ πῆρε ἀπὸ τὸ κάσαρο βασταγερό κοντάρι
μὲ μύτη χάλκινη· κι αὐτοὶ ξελύσαν τίς πρυμάτσες·
κινῆσαν καὶ τραβούσανε κατὰ τὴ χώρα τότες,
καθὼς τοὺς εἶπε ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά.
Κι αὐτὸς γοργὰ περπάτηξε ὥσπου ἦρθε στὴν αὐλή του,
ποῦ ἦτανε χοῦροι ἀρίθμητοι δικοὶ του, καὶ σιμὰ τους
ξενύχταε ὁ χοιροβοσκὸς ποῦ ἀγάπαε τοὺς ἀφέντες.

ΡΑΨΩΔΙΑ Π

Καὶ στὸ καλύβι ὁ πάγκαλος βοσκὸς μὲ τὸ Δυσσεά,
ἀνάψαν τὴν ἀγλή φωτιά καὶ τὸ φαί τοιμάζαν,
καὶ στεῖλαν ὄξω τοὺς πιστοὺς μαζί μὲ τὰ κοπάδια.
Κι οἱ σκύλοι στὸν Τηλέμαχο ποῦ ἐρχόταν, τὴν οὐρά τους
σαλεῦαν καὶ δὲ γάβγιζαν· τοὺς νιώθει ὁ Ὀδυσσεάς,
ἀκούει τὸ ποδοβολητό, καὶ λέει εὐτὺς τοῦ γέρου·

«Κάποιοι ἐδῶ θὰ σοῦ ῥχεται, καλέ μου, σύντροφός σου,
ἦ κι ἄλλος γνώριμος, ἀφοῦ δὲν ἀλυχτοῦνε οἱ σκύλοι,
μόν' ὄλο σειοῦνε τὴν οὐρά· καὶ πόδια ἀνθρώπου ἀκούγω.» 10

Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, κί ὁ ἀκριβογιός του φάνη,
καί στάθηκε στὰ ξάωθρα· ξαφνίζεται ὁ γερούλης,
ἀναπηδάει, καί τοῦ ἔπασαν ἀπὸ τὰ χέρια οἱ κοῦπες,
πού τὸ φλογάτο μέσα τους καλόσμιγε κρασί του·
κι ἔτρεξε, βρέθηκε ὀμπροστά στὸν ἀκριβὸ του ἀφέντη,
τοῦ φίλησε τὴν κεφαλή, τὰ δυὸ λαμπρά του μάτια,
τὰ δυὸ του χέρια, κι ἔχυσε δάκρυο μαργαριτάρι.
Καί σὰν πού τρυφερόκαρδος γονιὸς παιδί ἀγκαλιάζει,
σὰν ἔρχετ' ἀπ' τὰ μακρινά, πού ἔλειπε χρόνους δέκα,
κι ἦταν στερνὸ καί μοναχό, καί τοῦ ἔκαιγε τὰ σπλάγχνα,
ἔτσι ὁ καλὸς χοιροβοσκὸς τὸ θεόμοιαστό του ἀφέντη
στὴν ἀγκαλιά του σφίγγοντας, γλυκὰ τόνε φιλοῦσε,
τὸ χάρο σὰ νὰ ξέφυγε, καί τοῦ ἔλεγε θρηνώντας·

« Τηλέμαχε, γλυκὸ μου φῶς, ἦρθες, κι ἐγὼ δὲ θάρρουν
πὼς θὰ σὲ δῶ, σὰν κίνησες στὴν Πύλο μὲ καράβι.
Ἔμπα, παιδάκι μου ἀκριβό, νὰ σὲ χαρῆ ἢ ψυχὴ μου,
θωρώντας σε ἀπ' τὰ μακρινὰ κοντὰ μας νιοφερμένο·
τί στὴν ξοχὴ δὲν ἔρχεσαι συχνὰ καί στοὺς βοσκούς σου,
μόνε στὴ χώρα κάθεσαι, κι αὐτὸ ποθεῖ ἢ καρδιά σου,
νὰ βλέπης πάντα τοὺς κακοὺς μνηστῆρες μαζεμένους. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησέ του κι εἶπε·
« Μετὰ χαρᾶς, κυρούλη μου, γιὰ σένα ἦρθα δῶ πέρα,
νὰ δῶ σε μὲ τὰ μάτια μου, τὸ τί θὰ πῆς ν' ἀκούσω,
στὸν πύργο ἃ μνήσκη ἢ μάνα μου, ἢ κάποιος ἂν τὴν πῆρε
ἀπ' τοὺς ἡρώους, κι ἔμεινε τοῦ Ὀδυσσεά ἢ κλίνη
ἔρμη ἀπὸ στρώματα μαθὲς καί καταραχιασμένη. »

Κι ὁ πρῶτος τῶ χοιροβοσκῶν τοῦ λάλησε καί τοῦ εἶπε·
« Κάθετ' ἀκόμα ἢ μάνα σου μ' ἀπομονὴ περίσσια
μὲς στ' ἀψηλὰ παλάτια σου, πού μαῦρα μερονύχτια
ἔρχονται πάντα καί περνοῦν, κι αὐτὴ ὄλο χύνει δάκρυα. »

Καί πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι του τὸ χάλκινο κοντάρι·
καί μπῆκε αὐτὸς καί πέρασε τὸ πέτρινο κατώφλι.
Τότ' ὁ Δυσσεάς σηκώνεται, τὸ κάθισμά του δίνει,
μὰ ἐκεῖνος δὲν τὸν ἄφηγε, καί τοῦ εἶπε· « Κάθου, ὦ ξένε,
μέσα στὸ σπίτι μας ἐμεῖς θὰ βροῦμε κι ἄλλον τόπο,
κι ἐδῶ ἔναι κείνος πού μπορεῖ νὰ μᾶς τὸν προμηθέψη. »

20

30

40

Εἶπε· καὶ ξαναγύρισε καὶ κάθισε ὁ Δυσσεύς.

Καὶ στρώνει ὁ Εὐμαιοὺς κλωνιά, ρίχτει προβιά ἀποπάνω,
κι ἐκεῖ ὁ ἀγαπημένος γιὸς τοῦ Ὀδυσσεύα καθίζει

Τότες πινάκια κρέατα ψητὰ τοὺς παραθέτει

ὁ Εὐμαιοὺς ὁ χοιροβοσκός, πού ἀποβραδὶς τοῦ μεῖναν.

50

Καὶ βιαστικὰ σὰ σώριασε ψωμί μες στὰ πανέρια,

καὶ γλυκουλὸ καλόσμιξε κρασί μες στὸ καρδάρι,

πῆγε κι ἀγνάντια κάθισε τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεύα.

Τὰ χέρια τότες ἄπλωναν στὰ φαγητὰ ὀμπροστά τους.

Κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιότη σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,

τοῦ ἄξιου μίλησε βοσκοῦ ὁ Τηλέμαχος, καὶ τοῦ εἶπε·

«Κυρούλη, πούθενε ἔρχεται δωπέρα αὐτὸς ὁ ξένος ;
οἱ ναῦτες πῶς τὸν φέρανε στὸ Θιάκι ; ποιοὶ παινιένται
πῶς εἶναι ; τί θαρρῶ πεζὸς ἐδῶ δὲ μᾶς ὀρίζει. »

Κι ἐσύ, Εὐμαιοὺς χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κι εἶπες·

60

«Τὴν πᾶσα ἀλήθεια, τέκνο μου, θ' ἀκούσης ἀπὸ μένα·

ἀπ' τὴν πλατύχωρη κρατάει ἡ φύτρα του τὴν Κρήτη,

καὶ λέει πῶς σὲ πολλὰς θνητῶν πλανήθηκε αὐτὸς χώρες

γυρνώντας· ἔτσι ἡ μοῖρα του τὸ θέλησε· καὶ τώρα

ἀπὸ καράβι Θεσπρωτῶν πάλε ἔφυγε, καὶ φάνη

μες στὸ καλύβι μου· κι ἐγὼ τὸν παραδίνω ἐσένα.

Πράξε ὅπως βούλειςαι καὶ θές· ἰκέτη σου τὸν ἔχεις. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·

«Ἄλ····· καὶ τί καρδιόπονο μοῦ φέρνει αὐτὸς σου ὁ λόγος·

70

καὶ πῶς νὰ τὸν ἀποδεχτῶ τὸν ξένο ἐγὼ στὸ σπίτι,

πού νέος ὄντας δύναμη στὸ χέρι μου δὲ νιώθω,

μπρὸς σ' ἄντρα νὰ διαφεντευτῶ πού θὰ μὲ βρίσῃ πρῶτος·

τῆς μάνας πάλε, μέσα της ὁ νοῦς της ἀναδεύει,

τάχα τὴν κλίνη νὰ ντραπῆ τοῦ ἀντρός της καὶ τὸν κόσμο,

κι ἔτσι μαζί μου μνήσκοντας νὰ κυβερνάη τὸ σπίτι,

γὰ ἀπ' τοὺς μνηστῆρες Ἀχαιοὺς ν' ἀκολουθήσῃ ἐκεῖνον,

πού τῆς φανῆ ὁ καλύτερος, καὶ φέρῃ πλείρια δῶρα.

Ὅμως τὸν ξένο τώρα αὐτόν, στὸ σπίτι σου μιάς κι ἦρθε,

θὰ τότε ντύσω μὲ λαμπρὸ χιτῶνα καὶ χλαμῦδα,

σπαθὶ μου θὰ ἔχη δίκωπο, καὶ σάνταλα στὰ πόδια,

80

θὰ τότε στείλω ὅπου ἡ καρδιά κι ὁ νοῦς του ἀποθυμῆσῃ.

Κάλλιο ἐσὺ κράτα τον ἂν θές ἐδῶ, καὶ φίλιφέ τον,
 κι ἐγὼ σοῦ στέλνω τὰ σκουτιά καὶ τίς προμήθειες ὄλες,
 νὰ μὴ σᾶς γίνεται ζημιὰ κι ἐσένα καὶ τῶν ἄλλων.
 Δὲν τὸν ἀφήνω ἐγὼ νὰ ῥθῆ κειπέρα στοὺς μνηστῆρες,
 πόχουνε τόση ἀποκοτιά κι ἀδιαντροπιά καὶ κάκια·
 μὴν τὸν πειράξουν, κι ὕστερα καημὸ πολὺ θὰ τό 'χω.
 Στὸν ἄντρα πού χτυπάει πολλούς, μὰ ἄς εἶν' κι ἀντρειωμένος,
 δύσκολη ἢ νίκη, τί πολὺ πιὸ δυνατοὶ 'ναὶ ἐκεῖνοι. »

Τότες τοῦ λάλησε ὁ τρανός, πολὺπαθος Δυσσέας·
 « Φίλε, πού τώρα γίνεται κι ἐγὼ νὰ σοῦ μιλήσω,
 πόσο ἡ καρδιά μου σκίζεται, ν' ἀκούγω τὰ ὅσα λέτε,
 πὼς ἀνομιές σοφίζονται στοὺς πύργους σου οἱ μνηστῆρες,
 μ' ὄλο πού τέτοιος φαίνεσαι λεβέντης. Πές μου τώρα,
 νὰ τυραννιέσαι τάχα θές, ἢ σοῦ 'χει ὁ λαὸς σου μίσος
 μέσα στὸ δῆμο, τῆ φωνῆ κάποιου θεοῦ ἀκλουθώντας ;
 Ἡ τάχα φταῖν τ' ἀδέρφια σου, πού αὐτοὶ σὰ σηκωθοῦνε,
 καὶ μάχη ἃ γίνη φοβερή, μᾶς φέρνουν πάντα θάρρος.
 Ὁχού, καὶ νιὸς ἂν ἤμουνα μὲ τὴν καρδιά μου ἐδαῦτη,
 ἢ τοῦ λαμπροῦ Ὀδυσσέα γιός, ἢ κι ἴδιος ὁ Ὀδυσσέας
 [ἀπὸ τὰ ξένα φτάνοντας, κι ἐλπίδα μένει ἀκόμα],
 θὰ 'θελα ὀχτρὸς νὰ μοῦ 'κοβε τὴν κεφαλὴ μου ἐμένα,
 ἃ δὲν τοὺς ἔφερνα κακὸ μεγάλο ἐκείνους ὄλους,
 μὲς στὰ παλάτια μπαίνοντας τοῦ γόνου τοῦ Λαέρτη.
 Κι ἂν μὲ τὰ πλήθια τους αὐτοὶ τὸ μοναχὸν ἐμένα
 μὲ δάμαζαν, ἄς ἔπεφτα κάλλιο νεκρὸς στὸν πύργο,
 παρὰ νὰ βλέπω ἀδιάκοπα τέτοια ἔργα ντρόπιασμένα,
 τοὺς ξένους νὰ τοὺς βρίζουνε, μὰ καὶ τίς παρακόρες
 ἀδιάντροπα νὰ σέρνουνε μὲς στὰ λαμπρὰ παλάτια,
 κρασιὸ περίσσιο νὰ τραβοῦν καὶ τίς θροφές νὰ τρώνε,
 κι ὅλα τοῦ κάκου, ἀνώφελα, γιὰ ἔργο πού δὲ θὰ γίνη. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
 « Γι' αὐτὰ ὅλα ἐγὼ ξάστερα θὰ σοῦ μιλήσω, ὦ ξένε·
 μήτ' ὁ λαὸς γιὰ μένανε δὲν ἔχει μίσος κι ἔχτρα,
 καὶ μήτ' ἀδέρφια δὲ μοῦ φταῖν, πού αὐτοὶ σὰ σηκωθοῦνε,
 καὶ μάχη ἃ γίνη φοβερή, μᾶς φέρνουν πάντα θάρρος.
 Νά, πῶς ὁ Δίας μᾶς ἔκαμε μονόκληρο τὸ γένος·

90

100

110

μοναχογιό τόν γέννησε ὁ Ἀρκείσιος τὸ Λαέρτη·
 τὸν Ὀδυσσεά μοναχογιό τὸν εἶχε κι ὁ Λαέρτης·
 καὶ πάλε ὁ Ὀδυσσεάς ἐμὲ μοναχοπαίδι μὲ εἶχε,
 καὶ στὸ παλάτι μ' ἄφησε, καὶ δὲ μὲ καλοχάρη. 120

Καὶ τώρα ὄχτροι κακόβουλοι μᾶς γέμισαν τὸ σπίτι·
 γιατί ὅσοι γύρω στὰ νησιά πρωτοστατοῦν ἀρχόντοι,
 Δουλίχι, Σάμη, Ζάκυθο μὲ τὰ δασὰ τὰ δέντρα,
 κι ὅσοι στὸ βραχορίζωτο τὸ Θιάκι ἐδῶ ἀρχοντεύουν,
 ὅλοι ζητοῦν τὴν μάνα μου καὶ μοῦ χαλνοῦν τὸ βιός μου.
 Κι ἐκεῖνη μῆτε ἀρνιέται τους γάμο φριχτό, καὶ μῆτε
 τέλος νὰ δώση δύνεται· κι ὀλοένα αὐτοὶ τὸ σπίτι
 μοῦ καταλοῦνε· γλήγορα κι ἐμένα θὰ μὲ φᾶνε.

Στὰ χέρια ὡστόσο τῶν θεῶν ἄς μείνουν ὅλα ἐτοῦτα·
 τρέξε, κυρούλη, τώρα ἐσύ, καὶ πὲς τῆς Πηνελόπης
 τῆς φρόνιμης, πὼς ἔφτασα γερὸς ἀπὸ τὴν Πύλο. 130
 Ἐγὼ θὰ μείνω ἐδῶ, κι ἐσύ τὸ μήνυμα σὰ δώσης
 μόνο σ' αὐτή, γύρισε ἐδῶ· ὅμως Ἀχαιὸς κανέναν
 νὰ μὴν τὸ μάθη, τὶ πολλοὶ γυρεύουν τὸ κακό μου.»

Κι ἐσύ, Εὐμαίε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κι εἶπες·
 «Ἐέρω καὶ νιώθω· τό 'χα ἐγὼ στὸ νοῦ μου ὅ,τι προστάξεις.
 Μὰ πὲς μου πάλε ξάστερα καὶ ξήγα μου κι ἐτοῦτο·
 νὰ πάω μαθὲς μαντάτορας ἂν πρέπη καὶ τοῦ Λαέρτη
 τοῦ δόλιου, ποῦ τὸν ἔτρωγε τοῦ γιοῦ του ὡς τώρα ὁ πόνος,
 κι ὡστόσο κοίταε χτήματα, τρωγόπινε στὸ σπίτι 140
 μὲ παραγιούς κάθε φορὰ ποῦ τό 'θελε ἡ καρδιά του·
 μὰ τώρα ποῦ ὡς τὴν Πύλο ἐσύ μὲ τὸ καράβι βηθήκες,
 δὲν τρώγει μῆτε πίνει πιά, μῆτε κοιτάζει χτήμα,
 μόν' κάθεται καὶ δέρνεται καὶ βαριαναστενάζει,
 καὶ λιώνουν ὅλο οἱ σάρκες του στὰ κόκαλά του γύρω.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
 «Κι ὅμως θὰ τὸν ἀφήσουμε, κι ἄς θλίβεται ἡ ψυχὴ μας·
 ἂν ἦταν ὅλα στῶν θνητῶν τὸ χέρι, πρῶτα πρῶτα
 γιὰ τὸ γονιό θὰ ὀρίζαμε τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα.
 Μὰ κάλλιο γύρνα ἐδῶ σὰν πῆς τὸ μήνυμα τῆς μάνας,
 καὶ μὴν πλανιέσαι σὲ ξοχὲς γιὰ νὰ τὸν ἀνταμώσης· 150
 πὲς μοναχὰ τῆς μάνας μου νὰ στείλῃ παρακώρη

κρυφὰ στὸ γέρο γλήγορα, τὸ μήνυμα νὰ δώσῃ.»

Σηκώθη τότε ὁ Εὐμαιος, τὰ σάνταλά του πῆρε,
στά πόδια τὰ καλόδεσε, καὶ κίνησε στὴ χώρα.

Τῆς Ἀθηναῖς δὲν ξέφυγεν ὁ πηγαίμος του ὠστόσο,
μόνε κατέβη ἢ θέαινα, πῆρε μορφὴ γυναίκα
ὠριας καὶ μεγαλόκορμης, σ' ἔργα λαμπρὰ τεχνίτρας,
ἔξω ἀπ' τὴ θύρα στάθηκε, καὶ φάνη τοῦ Ὀδυσσεά.

Δὲν ἔνωσε ὁ Τηλέμαχος μήτε εἶδε τὴν Παλλάδα,
160 τί θεὸς δὲ φανερώνεται καθάρια στὸν καθένα·
μὰ ὁ Δυσσεάς τὴν ξάνοιξε καὶ τὰ σκυλιὰ τὴν εἶδαν,
καὶ δίχως γάβγισμα ἔφυγαν βογγώντας μὲς στὰ βάθια
τῆς στάνης. Τοῦ ἔγνεψε ἢ θεά, κι ἔνωσ' αὐτὸς καὶ βγῆκε
δίπλα στὸν τοῖχο τῆς αὐλῆς, καὶ στάθηκε ὀμπροστά της·
κι ἡ Ἀθηναῖα κοιτώντας τον τοῦ μίλησε καὶ τοῦ εἶπε·

« Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὀδυσσεά,
ὄλα πιά τώρα ξήγα τα τοῦ γιοῦ σου, μὴν τὰ κρύβης·
κι ἅμα τοιμάσετε μαζί τὸ φόνο τῶ μνηστήρων,
170 στὴ χώρα τὴν περίλαμπρη νὰ πᾶτε· δὲ θ' ἀργήσω
κι ἐγὼ νὰ ῥθῶ, ποὺ λαχταρῶ ν' ἀγωνιστῶ κοντὰ σας ».

Εἶπε, καὶ μὲ χρυσὸ ραβδὶ τὸν ἄγγιξε ἡ Παλλάδα
καὶ φόρεμα σάν τοῦ ἔβαλε καθάριο καὶ χιτῶνα,
τοῦ λάμπρυνε ὄλο τὸ κορμὶ μὲ τὸν ἀνθὸ τῆς νιότης.
Μελαχρινὸς ξανάγινε μὲ πιὸ γεμάτην ὄψη,
καὶ μὲ τὰ γένια ὀλόμαυρα τριγύρω στὸ πηγούνι.

Αὐτὰ σάν τοῦ ἔκαμε ἢ θεά, τὸν ἄφησε· κι ἐκεῖνος
μὲς στὴν καλύβα γύρισε· κι ὁ γιὸς του σαστισμένος,
γύρναε τὰ μάτια κατ' ἄλλοῦ, θεὸς μὴν τύχη κι ἦταν.
Καὶ φώναξέ τον, κι εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·

180 « Ἀλιώτικος μοῦ φάνηκες, ὦ ξένε, ἀπὸ τὰ πρῶτα·
ἄλλα φορεῖς κι ἡ ὄψη σου κι αὐτὴ ἀλλαγμένη τώρα.
Ἔνας θένα ἔσαι ἀπ' τοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια.
Ἐλέησέ μας, σοῦ τάζουμε καλόδεχτες θυσίεσ,
καὶ δῶρα χρυσοδούλευτα· προσπέφτω σου, λυπήσου ».

Τότες τοῦ ἀπάντησε ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσεάς·
« Θεὸς δὲν εἶμ' ἐγὼ· γιατί μὲ θεοὺς μὲ παρομοιάζεις ;
παρὰ εἶμ' ἐγὼ ὁ πατέρας σου, ποὺ ἐσὺ γι' αὐτὸν πονώντας

τόσα τραβᾶς ἀπὸ κακοὺς καὶ δύστροπους ἀνθρώπους.»

Μ' αὐτὰ τὰ λόγια φίλησε τὸ γιό του, καὶ τὰ δάκρυα 190

τοῦ τρέξαν ἀπ' τὰ μάγουλα, ποὺ ὡς τότες τὰ κρατοῦσε.

Δὲν ἤθελε ὁ Τηλέμαχος νὰ τὸ πιστέψῃ ἀκόμα

πὼς ἦταν ὁ πατέρας του, κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη·

« Δὲν εἶσ' ἐσὺ ὁ πατέρας μου ὁ Ὀδυσσεάς, μόν' εἶσαι

κάποιος θεὸς καὶ μὲ πλανᾶς, γιὰ νὰ τραβήξω κι ἄλλα·

τί δὲ θὰ μπόρῃς αὐτὰ θνητὸς νὰ πλάσῃ μοναχὸς του,

δίχως νὰ ἐρθῇ κάποιος θεὸς σιμά, κι ὅπως τοῦ ἄρῆσει,

τὸν κάμη γέρο ἔτσι εὐκόλα, κι ἄξαφνα πάλε νέο.

Τὶ ὡς τώρα γέρος ἦσουναι καὶ φτωχικὰ ντυμένους,

καὶ τώρα μοιάζεις τοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια.» 200

Τότε ὁ Δυσσεάς ὁ τρίζυπνος ἀπάντησέ του κι εἶπε·

« Κι ἂν τάχα ξαναφάνηκε, Τηλέμαχε, ὁ γονιὸς σου,

δὲ σοῦ ταιριάζει ν' ἀπορῆς καὶ νὰ θαμάζῃς τόσο·

ἄλλος πιά ἐδῶ κατόπι μου δὲν ἔρχεται Ὀδυσσεάς·

ἐγὼ 'μαι αὐτός, κι ἀφοῦ πολὺ πλανήθηκα στὰ ξένα,

τώρα στὰ χρόνια τὰ εἴκοσι γυρίζω στὴν πατρίδα.

Εἶναι κι αὐτὸ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς νικηφόρας ἔργο,

ποὺ ὅπως θελήσῃ δύνεται νὰ κάνῃ με νὰ μοιάζω,

πότε φτωχὸς καὶ ταπεινός, καὶ πότε πάλε νέος,

μὲ τὸ κορμί μου ἀρχοντικὰ φορέματα ντυμένο. 210

Κι εἶν' εὐκόλο γιὰ τοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια,

ἢ νὰ δοξάσουν ἄνθρωπο θνητό, ἢ νὰ ταπεινώσουν.»

Εἶπε, καὶ κάθισε· κι ὁ γιὸς στὴν ἀγκαλιά του πῆρε

τὸ δοξαστὸ πατέρα του μὲ θρήνους καὶ μὲ δάκρυα.

Τότες κι οἱ δυὸ ξεβούρκωσαν, καὶ δυνατὰ στριγγλίζαν,

κι ἀπ' ὄρνια ξεφωνίζοντας πιδ ἄψά κι ἀπὸ σπαράχτες

ἀγιοῦπες ἢ θαλασσαιτοὺς, ποὺ πῆραν τὰ μικρὰ τους,

ἀκόμα πρὶ φτερώσουνε, τῆς ἐξοχῆς οἱ ἀργάτες·

τόσο πικρὰ ἀπ' τὰ βλέφαρα τὰ δάκρυα τους χυόνταν.

Κι ὁ γήλιος θὰ βασίλευε, κι ἀκόμα αὐτοὶ θὰ κλαῖγαν, 220

ἂν ἄξαφνα ὁ Τηλέμαχος τὸν Ὀδυσσεά δὲ ρῶτα·

« Μὲ τί καράβι φάνηκες ὡστόσο ἐδῶ, πατέρα ;

κι οἱ ναῦτες ποὺ σὲ φέρανε ποιοὶ λέγανε πὼς ἦταν :

Γιατὶ πεζὸς ἐσὺ θαρρῶ δὲν ἦρθες ὡς τὸ Θιάκι.»

Κι ἀπολογήθη του ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας·
 «Ὅλη ἀπ' ἐμένα, τέκνο μου, θ' ἀκούσης τὴν ἀλήθεια.
 Μὲ φέραν ἐδῶ Φαίακες θαλασσοζακουσμένοι,
 πού κάθε ξένο προβοδοῦν πού φτάση στὸ νηϊ τους·
 μὲ τὸ γοργὸ καράβι τους, καθὼς γλυκοκοιμόμουν,
 ἦρθαν στὸ Θιάκι, μ' ἔβγαλαν, καὶ μὲ λαμπρὰ μ' ἀφήκαν
 δῶρα, χρυσὰ καὶ χάλκινα, καὶ μὲ φαντὰ περίσσια·
 ὅλα κρυμμένα σὲ σπηλιά μὲ θεϊκιά βοήθεια.
 Τώρα ἦρθα ἐδῶ, τῆς Ἀθηνᾶς τὰ λόγια ἀκολουθώντας,
 μαζὶ νὰ κανονίσουμε τὸ φόνου τῶν ὄχτρῶ μας.
 Καὶ τοὺς μνηστῆρες ἔλα ἐσύ, κι ἕνα πρὸς ἕνα πές μου,
 νὰ μάθω πόσο εἶν' ὅλοι τους, καὶ ποιός εἶν' ὁ καθένας·
 καὶ μέσα στὸν ἀλάθευτο θὰ μελετήσω νοῦ μου,
 ἂν ἐμεῖς σώνουμε μαζὶ μ' ἐκείνους νὰ πιαστοῦμε
 δίχως βοηθοὺς καὶ μοναχοί, γιὰ κι ἄλλους θὰ χρειαστοῦμε.»

230

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·

240

« Πατέρα, πάντα τ' ἀκούγα τὸ δοξαστὸ ὄνομά σου,
 πόσο στὸ χέρι μαχητῆς, στὸ νοῦ μεγάλος ἦσουν·
 ὅμως αὐτὸς ὁ λόγος σου τὰ φρένα μου σαστίζει·
 πῶς δυὸ νομάτοι θὰ πιαστοῦν μὲ τόσοις ἀντρεωμένους ;
 Κι αὐτοὶ δὲν εἶναι μήτε μιὰ μήτε καὶ δυὸ δεκάδες,
 μόνε πολὺ περισσότεροι· θὰ μάθης τώρα πόσοι.
 Ἐπὶ Δουλίχι πρόβαλαν πενήντα δυὸ μνηστῆρες,
 νέοι ἕνας κι ἕνας, καὶ μ' αὐτοὺς δοῦλοι ἔξ ἀκολουθᾶνε·
 ἔχουμ' εἰκοσιτέσσερεις λεβέντες ἀπὸ Σάμη.
 Ἐπὶ τῇ Ζάκυθο εἴκοσι παιδιὰ Ἀχαιῶν μᾶς ἦρθαν,
 κι ἀπὸ τὸ Θιάκι δώδεκα μετροῦμε παλικάρια.
 Εἶναι μ' αὐτοὺς κι ὁ Μέδοντας, ὁ κήρυκας καὶ θεῖος
 τραγουδιστής, μὲ δυὸ μαζὶ παράξιους μοιραστάδες.
 Σ' ὅλους αὐτοὺς ἂν πέσουμε σὰ βρίσκονται ἐκεῖ μέσα,
 φοβάμαι, μὴ μᾶς βγῆ πικρὴ καὶ μαύρη ἡ γδίκωσή μας.
 Μόνε στοχάσου ἂ δύνεσαι νὰ βρῆς στὸ νοῦ σου μέσα
 διαφεντευτὴ πού πρόθυμα βοήθεια θὰ μᾶς φέρη.»

250

Κι ἀπάντησε ὁ πολύπαθος, ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς·
 «Ἄκου τί λέω, καὶ πρόσεξε, καὶ σκέψου ἂν ἡ βοήθεια
 τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ θεϊκοῦ πατέρα της μᾶς σώνη,

260

ἢ κι ἄλλοτε διαφεντευτὴ πρέπει νὰ ψάξω νὰ ἴβρω.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κι εἶπε·
«Μεγάλοι ἀλήθεια εἶναι κι οἱ δυὸ βοηθοὶ ποῦ μοῦ ὀνομάζεις
τὶ θρονιασμένοι στ' ἀψηλὰ τὰ σύννεφα κι οἱ δυὸ τους,
θεοὺς μαζὶ κι ἀθάνατους στὸν κόσμον ἐξουσιάζουν.»

Κι ἀπάντησε ὁ πολύπαθος, ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς·
«Δὲ θέν' ἀργήσουν νὰ βρεθοῦν κι οἱ δυὸ στὴ μαῦρη ἀμάχη,
ἅμα τοῦ Ἄρη ἢ μάνητα κι ἐμᾶς καὶ τοὺς μνηστῆρες
μᾶς συνεπάρη. Ὡστόσο ἐσὺ, καθὼς γλυκοχαράξῃ,
τρέξε, καὶ τοὺς περήφανους ζύγωσ' ἐκεῖ μνηστῆρες·
κατόπι ἐμένανε ὁ βοσκὸς στὴ χώρα θὰ μὲ φέρη,
μὲ κακορίζικου μορφῆ καὶ γέρου διακονιάρη.

Κι ἀνίσως μοῦ κακοφερθοῦν ἐκεῖνοι στὸ παλάτι,
κράτα τὸν πόνο μέσα σου τὰ πάθια μου θωρώντας·
μὰ κι ἂ μὲ ποδοσέρνουνε στὴ θύρα, καὶ σαγίτες
μοῦ ρίχτουν, στέκου ἀτάραγος ἐσὺ κι ἀπόμενέ τα·
καὶ μόνε λέγε τους γλυκὰ τὴν τρέλα τους νὰ πάψουν·
ἀγκαλὰ αὐτοὶ δὲ θὰ σ' ἀκοῦν, τὶ ἢ ὥρα τους ἀγγίξει.

[Κι ἄλλο ἓνα πράμα θὰ σοῦ πῶ, κι ἔχε το ἐσὺ στὸ νοῦ σου·
ἢ Ἄθηνᾶ ἢ πολὺβουλη σὰ μὲ φωτίση, τότες
θὰ γνέψω μὲ τὴν κεφαλὴ, καὶ τότε' ἐσὺ θὰ νιώσης,
κι ὅσα ἄρματα μᾶς βρίσκονται στὸν πύργον θὰ μαζέψῃς,
καὶ μὲς στὰ βάθια τοῦ ἀψηλοῦ θαλάμου θὰ τὰ βέσης·
κι ὅταν ἐκεῖνοι, θέλοντας νὰ ξέρουν, σὲ ρωτᾶνε,
ἐσὺ μὲ λόγια μαλακὰ γλυκαποκοίμιζέ τους,
καὶ λέγε τους· «Ἄπ' τὸν καπνὸ τὰ πῆρα, τὶ δὲν εἶναι
σὰν ποῦ ὁ Ὀδυσσεύς τ' ἄφησε μισεύοντας στὴν Τροία,
μόνε ἢ ἀχνίλα τῆς φωτιᾶς τὰ θόλωσε ἀπὸ τότες.

Μὰ κι ἄλλο μεγαλύτερο βάζει στὸ νοῦ μου ὁ Δίας·
μὴν τύχη καὶ σὲ μάλωμα σᾶς ρίξῃ τὸ μεθύσι,
καὶ χτυπηθῆτε, κι ἀτιμιὰ στὴν προξενιά σας φέρτε·
γιατὶ μονάχον του τραβάει τὸ σίδερο τὸν ἄντρα.»
«Ὅμως ν' ἀφήσης ἔτοιμους δυὸ λάζους, δυὸ κοντάρια,
κι ἀσπίδες δυὸ, ποῦ βιαστικὰ ν' ἀδράξουμε στὰ χέρια,
κι ὁ Δίας μὲ τὴν Ἄθηνᾶ θὰ τοὺς μαγέψουν τότες.]
Μὰ κι ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ κι ἐσὺ ἔχε το στὸ νοῦ σου·

παιδί μου ἀλήθεια ἂν εἶσαι ἐσύ, κι ἀπὸ δικό μας αἷμα,
 κανέννας νὰ μὴ μάθη ἐκεῖ πὼς ἤρθε ὁ Ὀδυσσεάς.
 Λαέρτης καὶ χοιροβοσκὸς μὴν τύχη καὶ τ' ἀκούσουν
 μήτε κανέννας τοῦ σπιτιοῦ, καὶ μήτε ἡ Πηνελόπη,
 παρὰ μονάχοι ἐμεῖς οἱ δυὸ νὰ μάθουμε τίς γυνῶμες
 τῶ γυναικῶν, καὶ δοκιμὴ νὰ κάνουμε στοὺς ἄντρες,
 ποιὸς ἀπ' τοὺς δούλους μᾶς τιμάει, κι ἀκόμα μᾶς φοβᾶται,
 καὶ ποιὸς ξεχνᾷ μας κι ἀψηφάει λεβέντη σὰν κι ἐσένα.»

Καὶ τότες ὁ μυριόχαρος τοῦ ἀπολογήθη γιὸς του·
 « Πατέρα, ἀργότερα θαρρῶ θὰ νιώσης τὴν ψυχὴ μου,
 καὶ πὼς δὲν ἔχω θένα βρῆς τὰ λογικά μου κούφια·
 μὰ αὐτὸ ποὺ τώρα μελετᾷς δὲν τό 'χω γιὰ καλὸ μας.
 Στοχάσου το· πολὺν καιρὸ θὰ χάσης ἂν καθέναν
 νὰ δοκιμάσης ξέχωρα στὰ χτήματα γυρίζης·
 κι αὐτοὶ στὸ μεταξύ θὰ τρών τὸ βιὸς μὲς στὰ παλάτια,
 ἀναπαμένοι, ἀδιάντροποι, καὶ δίχως νὰ λυποῦνται.
 Καλὸ 'ναὶ ἀλήθεια νὰ κοιτᾷς νὰ μάθης τίς γυναῖκες,
 ποιέες ἄτιμα σοῦ φέρνονται καὶ ποιέες δὲν ἔχουν κρέμα·
 μὰ νὰ γυρνοῦμε τίς αὐλές νὰ δοκιμάζουμε ἄντρες,
 αὐτὸ δὲν τό 'θελα· στερνὰ νὰ γίνουν κάλλιο ἐποῦτα,
 σημάδι ἂν ἔχης φανερὸ τοῦ αἰγιδοφόρου Δία.»

Τέτοια αὐτοὶ τότες λέγανε μονάχοι ἀνάμεσὸ τους·
 ὥστόσο τὸ καλόφτιαστο καράβι ἤρθε στὸ Θιάκι,
 ποὺ τὸν Τηλέμαχο ἔφερε καὶ τοὺς συντρόφους ἔλους
 ἀπὸ τὴν Πύλο. Μπήκανε στὸ τρίσβαθο λιμάνι,
 τραβῆξαν ἔξω στὴ στεριά τὸ μελανὸ καράβι,
 καὶ τ' ἄρματά τους σήκωσαν καμαρωτοὶ λεβέντες,
 καὶ στοῦ Κλυτίου φέρανε τὰ δῶρα τὰ πανώρια.
 Κατόπι στεῖλαν κήρυκα στοὺς πύργους τοῦ Ὀδυσσεά,
 τὸ μήνυμα τῆς φρόνιμης νὰ φέρῃ Πηνελόπης,
 πὼς πῆγε ὁ γιὸς τῆς στὴν ξοχὴ, μὰ ἐκεῖνος εἶχε στείλει
 στὴ χώρα τὸ καράβι του, νὰ μὴν τῆς ἔρθῃ φόβος
 τῆς δοξαστῆς βασίλισσας καὶ χύση θερμὰ δάκρυα.
 Κι ὁ κήρυκας μὲ τὸ βοσκὸ στὸν πύργο ἀντάμα φτάνουν,
 νὰ φέρουν τὸ ἴδιο μήνυμα κι οἱ δυὸ τῆς Πηνελόπης.
 Καὶ στὸ λαμπρὸ σὰν μπήκανε τοῦ Ὀδυσσεά παλάτι,

ὁ κήρυκας ἀνάμεσα στὶς παρακόρες εἶπε·
 «Ἦρθε ὁ μονάκριβός σου γιός, βασίλισσα, ἀπ' τὴν Πύλο.»
 Ζυγώνει κι ὁ χοιροβοσκὸς καὶ λέει τῆς Πηνελόπης
 ὅλα ὅσα τοῦ παράγγειλε τ' ἀγαπητὸ παιδί της.

Κι ὅλα καθὼς τὰ πρόσταξε σὰν εἶπε ἓνα πρὸς ἓνα,
 τοῦ πύργου ἀφήνει τὶς αὐλές καὶ ξεκινάει στὴ στάνη. 340

Καὶ τοὺς μνηστῆρες ἐπίασε βαριά καρδιά καὶ λύπη·
 καὶ βγῆκαν δίπλα ἀπ' τῆς αὐλῆς τὸν τοῖχο τὸ μεγάλο,
 καὶ πῆγανε, κι ὀλόμπροστα καθίσανε τῆς θύρας.

Καὶ τότες τοῦ Πολύβου ὁ γιός ὁ Εὐρύμαχος τοὺς εἶπε·

«Ἔργο τρανὸ ὁ Τηλέμαχος κατόρθωσε μὲ τόλμη,
 τέτοιο ταξίδι,— κι εἶπαμε πὼς δὲ θὰ τὸ τελέσῃ·
 τώρα καράβι διαλεχτὸ μὲ λαμνοκόπους ἄξιους
 ἄς ρίξουμε, ποὺ ὀλόταχα τὸ μήνυμα νὰ φέρουν
 στοὺς φίλους, νὰ γυρίσουνε γοργὰ στὸ Θιάκι πίσω.» 350

Τὸ λόγῳ δὲν ἀπόσανε, κι ὁ Ἄμφινομος γυρνώντας
 τὰ μάτια του πρὸς τὸ βαθιὸ λιμιάνα, εἶδε τὸ πλοῖο
 καθὼς μαζώναν τὰ πανιά, καὶ πιάναν τὰ κουπιὰ τους.

Καὶ ἀπ' τὴν καρδιά του γέλασε, καὶ φώναξε στοὺς ἄλλους·

« Τί θέλουμε τὸ μήνυμα πιά τώρα, αὐτοὶ ἔναι μέσα.

Ἦ κάποιος θεὸς τοὺς φώτισε, ἢ κι εἶδαν τὸ καράβι
 ποὺ πέρναε, καὶ δὲν πρόφταξαν νὰ πᾶν καὶ νὰ τὸ πιάσουν.»

Εἶπε, κι αὐτοὶ σηκώθηκαν, καὶ στ' ἀερογιάλι πῆγαν·

καὶ στὴ στεριά τραβήξανε τὸ μελανὸ καράβι,
 καὶ τ' ἄρματά τους σήκωσαν καμαρωτοὶ λεβέντες. 360

Κι ὅλοι μαζί στὴν ἀγορὰ κινήσαν, μηδ' ἀφήναν
 ἄλλον ἢ νέο ἢ γέροντα μαζί τους νὰ καθίσῃ.

Καὶ τότες τοῦ Εὐπέιθῃ ὁ γιός ὁ Ἄντινος, σ' αὐτοὺς εἶπε·

«Ὁχού, πὼς ἀπ' τὸν ὄλεθρο οἱ θεοὶ τότε γλιτῶσαν·

Στὰ βράχια τ' ἀνεμόδαρτα σκοποὶ καθόνταν πάντα,

κι ἀπανωτὰ ξαλλάζανε· καὶ σὰ βουτοῦσε ὁ ἥλιος,

δὲν ξενοχτούσαμε στὴ γῆς, παρὰ μὲ τὸ καράβι

γυρνοῦσαμε ὡς τὸ χάραμα, φυλάγοντας καρτέρι

θάνατο στὸν Τηλέμαχο, νὰ πᾶμε πιάνοντάς τον.

Κι ὥστόσο θεὸς τὸ θέλησε, καὶ γύρισε στὸ Θιάκι. 370

Μὰ ἐμεῖς ἐδῶ ἄς κοιτάξουμε τὸ τέλος του τὸ μαῦρο,

μη μᾶς ξεφύγη· τί·θαρρῶ πῶς ὅσο ζῆ δὲ βγαίνει
 πέρα ἢ δουλειά μας, τί καὶ νοῦ καὶ γνώση ἐκεῖνος ἔχει,
 κι ἐμᾶς ἀγάπη ὁ λαὸς σὰν πρῶτα δὲ μᾶς ἔχει.

Μόνε βιασθῆτε, πρὶν αὐτὸς σὲ συντυχιὰ καλέση
 τοὺς Ἀχαιοὺς· γιατί ἄπραγος, θαρρῶ, δὲ θένα μείνη,
 παρὰ μὲ ὀργή θὰ σηκωθῆ καὶ σ' ὄλους θὰ κηρύξη
 πῶς σκοτωμὸ τοῦ πλέχναμε, μὰ πρόφταξε καὶ σώθη.

Κι ἄνομα τέτοια ἀκούγοντας ἐκεῖνοι δὲ θὰ στέρξουν,
 κι ἴσως μᾶς φέρουνε κακό, κι ἀπ' τὴν πατρίδα ἀκόμα
 μᾶς διώξουν, καὶ μᾶς κάμουνε νὰ φύγουμε στὰ ξένα.

380

Μόνε μακριὰ στὴν ἐξοχή, παρέκει ἀπὸ τὴ χώρα
 ἄς τὸν βαρέσουμε ἄξαφνα, γιὰ καὶ στὸ δρόμο ἀπάνω·
 κατόπι μοῖραζόμαστε τὸ βιὸς καὶ τὰ καλὰ του,

καὶ τὰ παλάτια ἀφήνουμε τῆς μάνας του, νὰ τὰ ἔχη
 ὅποιος τὴν πάρη ταίρι του. Μὰ ἀνίσως κι ἐσεῖς πάλι
 δὲ δέχεστε, καὶ θέτε αὐτὸς νὰ ζῆ καὶ τὰ καλὰ του

τὰ πατρικὰ νὰ χαίρεται, δῶ πέρα ἄς μὴ ζητοῦμε
 νὰ μαζευόμαστε, καὶ βιὸς πολὺ νὰ καταλοῦμε·

μόν' προξενεῖα ἀπ' τὸ σπίτι του καθένας μας ἄς κάνη
 μὲ δῶρα του, κι αὐτὴ ἄς δεχτῆ τὸν ἄντρα ποὺ θὰ δώση
 τὰ πιότερα καὶ τῆς φανῆ τῆς μοίρας ὁ σταλμένος.»

390

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι σώπασαν κι ἀμίλητοι ἀπομεῖναν.

Μὰ ἀπάνω ἐκεῖ ὁ Ἀμφίνομος ξαγόρεψέ τους κι εἶπε,
 ὁ γιόκας ὁ μυριόχαρος τοῦ ρήγα Νίσου, γόνου
 τοῦ Ἀρήτου, ποὺ ἤρθεν ἀρχηγὸς καὶ κάλλιος τῶ μνηστήρων
 ἀπ' τὸ Δουλίχι τὸ χλωρό, τὸ σιταροσπαρμένο,

καὶ ποὺ τὰ λόγια του ἄρσαν τῆς ὠρίας Πηνελόπης,
 γιὰτ' εἶχε πάντα στὴν καρδιά περίσσια καλοσύνη.

Αὐτὸς λοιπὸν καλόγνωμα ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·

«ὦ φίλοι, τὸν Τηλέμαχο ποτέσ δὲ θὰ χαλνοῦσα·
 κακό, βασιλικὴ γενιά μὲ φονικὸ νὰ σβήσης·

400

τὴ γνώμη κάλλιο ἄς μάθουμε τῶν ἀθανάτων πρῶτα.

Ἄν εἶναι μὲ τὸ θέλημα τοῦ Δία τοῦ βροντορήχτη,
 κι ἴδιος ἐγὼ τότε χαλνῶ, κι ὄλους τοὺς ἄλλους σπρώχνω·
 Μὰ ἂν τὸ μποδίζουμε οἱ θεοί, νὰ πάψετε σᾶς λέγω.»

Εἶπε, καὶ σ' ὄλους ἄρσαν τοῦ Ἀμφίνομου τὰ λόγια.

Κι άμέσως σηκωθήκανε και στοῦ Ὀδυσσεά πῆγαν
τὸν πύργο, και καθίσανε πὰς στὰ λαμπρὰ θροινιά του.

Τότες στοῦ νοῦ τῆς φρόνιμης τῆς Πηνελόπης ἤρθε
ὄμπρὸς στοὺς παραδιάντροπους νὰ κατεβῆ μνηστῆρες,
γιατὶ ἔμαθε πὼς γύρευαν τὸ τέλος τοῦ παιδιοῦ της,
τὶ ὁ κήρυκας ὁ Μέδοντας πού τ' ἄκουσε τῆς τό 'πε.
Και μὲ τίς βάγιες συντροφιά μὲς στὰ παλάτια μπῆκε.
Κι ἡ ζουλεμένη ἀρχόντισσα σὰν πῆγε στοὺς μνηστῆρες,
σιμὰ στοῦ στύλο στάθηκε τῆς δουλεμένης στέγης,
σηκώνοντας στὴν ὄψη της τὸ λιόλαμπρο φακιόλι,
και τὸν Ἀντίνο μάλωσε και μίλησέ του κι εἶπε·

«Ἀντίνο, ἀδιάντροπε, κακέ, πού μὲς στοῦ Θιάκι σ' ἔχουν
γιὰ πρῶτο ἀπ' τοὺς ὀμήλικους στὴ γνώση και στὰ λόγια·
μὰ τέτοιος δὲν ἦσουν ἐσύ. Ζουρλέ, πὼς πὰς και πλέχνεις
τοῦ γιοῦ μου μαῦρο θάνατο, και μήτε και σὲ μέλει
γιὰ τοὺς ἰκέτες πόχουνε τὸ Δία γιὰ μάρτυρά τους ;
Μεγάλο κρίμα εἶναι κακὸ νὰ πλέγνη ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου.
Ἐσχναῶς πὼς ὁ πατέρας σου μᾶς ἤρθε ἐδῶ ἰκέτης,
σὰν ἔφευγε ἀπὸ τὸ λαὸ πού χόλιασε μαζί του,
γιατ' εἶχε πάρει συντροφιά ληστὲς ἀπὸ τὴν Τάφο,
και χάλασε τοὺς Θεσπρωτοὺς πού 'ταν δικοὶ μας φίλοι.
Και νὰ τοῦ πάρουν τὴ γλυκιὰ ζωὴ γυρεῦαν τότες,
κι ὅλο τ' ἀρίθμητό του βιὸς ν' ἀρπάξουν και νὰ φᾶνε·
μὰ ὅσο αὐτοὶ κι ἂ μάνιαζαν, τοὺς μπόδις' ὁ Δυσσέας.
Και τώρα, χωρὶς δίκιο ἐσύ τοῦ καταλεῖς τὸ σπίτι,
γυρεῦεις τὴ γυναίκα του, σκοτώνεις τὸ παιδί του,
κι ἐμένα μὲ λυπεῖς πικρά. Μὰ ἐγὼ σοῦ λέω νὰ πάψης,
νὰ πῆς και τῶ συντρόφῳ σου νὰ πάψουνε κι ἐκεῖνοι.»

Κι ὁ Εὐρύμαχος τῆς ἀπαντάει, ὁ γόνος τοῦ Πολύβου·
«᾿Ω Πηνελόπη γνωστικιά, τοῦ Ἰκάρου θυγατέρα,
θάρρος, κι ἄς μὴν τὰ νοιάζεται καθόλου ἐδαῦτα ὁ νοῦς σου.
Δὲν ἤρθε ἀκόμα ἐδῶ στὴ γῆς και μήτε θὰ ῥθῃ ἐκεῖνος
πού χέρι στὸν Τηλέμαχο τὸ γιό σου θένα βάλῃ,
ὅσο ἐγὼ ζῶ, και βλέπουνε τὰ μάτια μου στὸν κόσμο.
Γιατὶ ἕνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κι ὁ λόγος μου θὰ γίνῃ·
θὰ τρέξῃ στοῦ κοντάρι μου εὐτὺς τὸ μαῦρο του αἵμα,

τί ὁ πολεμόχαρος συχνὰ κι ἐμένανε Ἵδυσσέας
 στὰ γόνατά του μ' ἐπαιρνε, καὶ μοῦ 'βαζε στὰ χέρια
 κρέας ψημένο καὶ κρασί στὰ χεῖλη πορφυρένιο.
 Γι' αὐτὸ καὶ τοῦ Τηλέμαχου περίσσια τοῦ 'χω ἀγάπη,
 κι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες θάνατο νὰ μὴ φοβάται ἐκεῖνος·
 μὰ ἂν εἶναι νὰ 'ρθῆ ἀπ' τοὺς θεοὺς, πῶς νὰ σωθῆ δὲν ἔχει.»

Μὲ τέτοια τήνε θάρρευε, μὰ φόνο μελετοῦσε.

Κι ἐκείνη μὲς στ' ἀνώγια τῆς τὰ θεόλαμπρα ἀνεβαίνει,
 καὶ κλαίει τὸν Ἵδυσσέα τῆς, ὥσπου ἡ γαλανομάτα
 θεὰ κατέβασε γλυκὸ στὰ βλέφαρά τῆς ὕπνο. 450

Καὶ τὸ βραδὺ ὁ καλὸς βοσκὸς στὸν Ἵδυσσέα ξανάρθε,
 ποὺ μὲ τὸ γιὸ του τοίμαζε τὸ δεῖπνο, καὶ θρεφτάρι
 κάναν θυσία χρονιάρικο. Κι ἡ Ἄθηναῶ κατέβη
 τότε, καὶ μὲ ραβδί τὸ γιὸ βαρώντας τοῦ Λαέρτη,
 τὸν Ἵδυσσέα, τὸν ἔκαμε γέρο ξανά σὰν πρῶτα.
 Καὶ μὲ φτωχὰ τὸν ἔντυσε φορέματα, μὴν τύχη
 καὶ τότε δῆ ὁ χοιροβοσκὸς καὶ τότε νιώσῃ ὀμπρός του,
 καὶ δὲν τὸ κρύψῃ, μόν' τὸ πῆ τῆς ὤριας Πηνελόπτης.

Καὶ πρῶτος ὁ Τηλέμαχος τοῦ μίλησε καὶ τοῦ 'πε· 460
 «Ἦρθες, καλέ μας· τί ἄκουσες στὴ χώρα νὰ δηγοῦνται ;
 Ἄπ' τὸ καρτέρι γύρισαν οἱ θεότρανοι μνηστῆρες,
 ἢ ἀκόμα ἐκεῖ μὲ καρτεροῦν στὸ Θιάκι νὰ γυρίσω ; »

Κι ἐσύ, Εὐμαίε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κι εἶπες·
 « Δὲν ἤθελα νὰ τὰ ρωτῶ καὶ νὰ τὰ μάθω ἐτοῦτα,
 στὴ χώρα μέσα τρέχοντας· βιαζόμουνα νὰ δώσω
 τὸ μῆνυμά μου ὀλόταχα, καὶ πίσω νὰ ξανάρθω.
 Καὶ κήρυκας μαντάτορας γοργός, ἀπ' τοὺς συντρόφους
 ἔφτασε ἀντάμα, κι ἔδωσε τῆς μάνας λόγο πρῶτος.
 Ξέρω κι ἐν' ἄλλο νὰ σᾶς πῶ ποὺ μὲ τὰ μάτια μου εἶδα· 470
 πάνω ἀπ' τὴ χώρα, στὸ βουνὸ τοῦ Ἑρμῆ σὰν εἶχα φτάσει,
 καράβι ἀγνάντεψα γοργὸ νὰ μπαίνει στὸ λιμάνι,
 γεμάτο μὲ ἄντρες, κι ἦτανε μὲ ἀσπίδες φορταμένο,
 καὶ μὲ κοντάρια δίστομα. Καὶ φάνηκε σὰν νὰ 'ταν
 μνηστῆρες ὅλοι τοὺς αὐτοί, μὰ ἄλλο νὰ πῶ δὲν ξέρω. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος χαμογελώντας ρίχτει
 ματιὰ πρὸς τὸν πατέρα του, κρυφὰ ἀπ' τὸ χοιροτρόφο.

Καί τις δουλειές σάν τέλειωσαν καί τοίμασαν τὸ δεῖπνο,
καθίσανε κι ἀπόλαψαν τοῦ τραπεζιοῦ τὰ δῶρα.

Κι ἀπὸ φαί κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
τὴν κλίνη θυμηθήκανε, καί χάρηκαν τὸν ὕπνο.

480

ΡΑΨΩΔΙΑ Ρ

Ἔρεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
κι ὁ πολυαγαπημένος γιὸς τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά
τὰ θεόμορφα του σάνταλα στὰ πόδια του ἀποδένει,
καί στὴν παλάμη παίρνοντας τὸ δυνατὸ κοντάρι
στὴ χώρα γιὰ νὰ κατεβῆ, λέει τοῦ χοιροβοσκοῦ του·

« Στὴ χώρα πάω, κυρούλη μου, γιὰ νὰ μὲ δῆ ἡ μανούλα,
τί δὲ θὰ πάψῃ νὰ θρηνηῆ καί νὰ μοιρολογιέται
ἃ δὲ μὲ δῆ τὸν ἴδιο μου· καί, νὰ τί σοῦ προστάζω·
τὸν ξένο αὐτὸ τὸν ἄμοιρο φέρ' τον νὰ διακονεῦη
στὴ χώρα· κι ὅποιος θέλει ἐκεῖ καρβέλι καί κανάτα
τοῦ δίνει· ἐγὼ δὲ δύνεμαι, μέσα στὰ πάθια ἐδαῦτα
ποῦ ἔχει ἡ ψυχὴ μου, πόρεψη τοῦ καθενὸς νὰ δίνω.
Κι ὁ ξένος πάλε ἂν πειραχτῆ χειρότερο θὰ τοῦ ἔβγη.
Ἄληθειες ξάστερες ἐγὼ πάντα νὰ λέω μ' ἀρέσει. »

10

Τότε ὁ Δυσσεάς ὁ τρίξυπνος ἀπάντησέ του κι εἶπε·

« Φίλε μου, ἐδῶ δὲν ἤθελα κι ἐγὼ νὰ μὲ κρατήσουν.
Κάλλιο στὴ χώρα ἢ διακονιά, παρὰ μὲς στὰ χωράφια·
πάντα θὰ δώσῃ ἐκεῖ μικρὴ βοήθεια ὅποιος θελήσῃ.

Δὲν εἶναι πιά τὰ χρόνια μου στίς μάντρες γιὰ νὰ μνήσκω,
καί προσταγῆς τοῦ ἀφέντη μου σὲ καθετὶς ν' ἀκούγω.

20

Μόν' ἄμε ἐσύ, κι ὁ ἄνθρωπος ποῦ πρόσταξες μὲ φέρνει,
σὰ ζεσταθῶ μὲ τὴ φωτιά καί σφίξῃ τὸ λισπύρι.

Κουρέλια ἔναι τὰ ροῦχα μου, καί τῆς αὐγῆς ἡ πάχνη
θὰ μὲ παγώσῃ· κι εἶπατε πὼς εἶναι ἀλάργα ἡ χώρα. »

Καί τράβηξε ὁ Τηλέμαχος ὀλόγοργ' ἀπ' τὴ στάνη,
γιὰ τοὺς μνηστῆρες χαλασμὸ στὸ νοῦ του μελετώντας.

Καί κάτου στὸ λαμπρόχτιστο σάν ἔφτασε παλάτι,
στὸ μακρὺ στύλο ἀκούμπησε τὸ σουβλερὸ κοντάρι,

καί μπῆκε, τὸ κατώφλι του τὸ πέτρινο περνώντας.

30

Τὸν εἶδε πρώτῃ καί καλὴ ἡ Εὐρύκλεια ἡ παραμιάνα,

καθώς ἀπίθωνε προβιῆς πᾶς στὰ θρονιαῖα τοῦ πύργου,
καὶ δακρυσμένη ζύγασε· ὀλόγυρά του κι οἱ ἄλλες
οἱ δούλες μαζωχτήκανε τοῦ ἀδάμαστου Ὀδυσσεά,
καὶ τὸν γλυκοφιλοῦσανε στὴν κεφαλή, στοὺς ὤμους.

Κι ἡ φρόνιμη ἀπ' τὸ θάλαμο προβάλλει ἡ Πηνελόπη,
σὺν Ἄρτεμῃ πανόμορφῃ, καὶ σὰ χρυσῆ Ἄφροδίτῃ·
μὲ δάκρυα τὸ μονάκριβο παιδί της ἀγκαλιάζει,
φιλώντας τὸ κεφάλι του καὶ τὰ λαμπρά του μάτια,
καὶ μὲ κλαψιάρικη φωνὴ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ εἶπε·

40

« Τηλέμαχε, γλυκὸ μου φῶς, ἦρθες, κι ἐγὼ δὲ θάρρου
πῶς θὰ σὲ δῶ σὺν πρύμισες κρυφὰ μου κι ἄθελά μου
στὴν Πύλο, τοῦ πατέρα σου μαντάτα γιὰ ν' ἀκούσης.
Ὡστόσο τώρα ὅσ' ἀκουσες κι ὅσα εἶδες, ἔλα πὲς μου. »

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος ἀπάντησέ της κι εἶπε·
« Μὴ φέρνης πόνου βούρκωμα μὲς στὴν καρδιά μου, ὦ μάνα,
τώρα ποὺ μόλις ξέφυγα κακὸ καὶ μαῦρο τέλος·
μόνε σὰ λούσης τὸ κορμί, καὶ καθαρὰ τὸ ντύσης,
ἀνέβαινε στ' ἀνώγι σου μὲ τίς καλές σου βγάγιες,
καὶ σ' ὅλους ἑκατοβοδιῆς τοὺς ἀθανάτους τάξε,
ἴσως κι ὁ Δίας γδίκιωση γιὰ χάρη μας τελέσει.
Ἐγὼ θὰ πάω στὴν ἀγορά, τὸν ξένο νὰ καλέσω,
ποὺ ἦρθε ἀπ' τὴν Πύλο ἀντάμα μου, γιὰ ἐδῶ σὺν ξεκινούσα,
καὶ ποὺ μὲ τοὺς ὁμοίθεους τὸν ἔστειλα συντρόφους
στὸν Πείραιο, παραγγέλλοντας περίσσια νὰ τοῦ δεῖξη
τιμὴ μέσα στὸ σπίτι του κι ἀγάπη ὥσπου νὰ φτάσω. »

50

Αὐτὰ εἶπε· κι ἔμεινε ἄφτερος στὰ χεῖλῃ της ὁ λόγος·
καὶ τὸ κορμί σὺν ἔλουσε καὶ ντύθηκε καθάρια,
πῆγε· ἔταξε ἑκατοβοδιῆς στοὺς ἀθανάτους ὅλους,
ἴσως κι ὁ Δίας γδίκιωση γιὰ χάρη της τελέσει.

60

Βγῆκε ὕστερα ὁ Τηλέμαχος κρατώντας τὸ κοντάρι,
καὶ δυὸ γοργόποδα σκυλιὰ κατόπι ἀκολουθοῦσαν.
Μὲ χάρη τότε ἡ Ἄθηνα θεϊκὴ τὸν περεχοῦσε,
κι ὅλος ὁ κόσμος θάμαζε θωρώντας του τὰ κάλλη.
Τριγύρω του οἱ θεότολμοι μαζεύτηκαν μνηστῆρες,
μὲ ὄμορφα λόγια, καὶ κακοὺς σκοποὺς στὸ λογισμό τους.
Ὅμως αὐτὸς ἀπόφυγε τὸ πλῆθος ταυς, καὶ πῆγε

κάθισ' ἐκεῖ πού ὁ Μέντορας, ὁ Ἄντιφος κι ὁ Ἄλιθέρης
παλιοί του φίλοι πατρικοί καθόντουσαν· κι ἐκεῖνοι
τόνε ρωτοῦσαν καθετίς. Κι ὁ Πείραιος, ὁ μεγάλος
κι ὁ ξακουστός κονταριστής, τὸν ξένο φέρνοντάς του,
ἀπὸ τῆ χώρα πέρασε, στὴν ἀγορὰ κατέβη,
καὶ ζύγωσε. Δὲ στάθηκε ὁ Τηλέμαχος μακριὰ τους,
μόνε τὸν ξένο σίμωσε. Κι ὁ Πείραιος τότες πρώτος
τοῦ μίλησε· « Τηλέμαχε, στεῖλε μου εὐτὺς γυναῖκες
τὰ δῶρα πού ὁ Μενέλαος σοῦ ἔδωσε γιὰ νὰ πάρουν. »

70

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος ἀπάντησέ του κι εἶπε·
« ὦ Πείραιε, δὲ γνωρίζουμε πῶς ὄλ' αὐτὰ θὰ βγοῦνε.
Ἄν οἱ μνηστῆρες μυστικά στὸν πύργο μὲ σκοτώσουν,
κι ὅλα κατόπι μοιραστοῦν τὰ πατρικά μου πλούτια,
κάλλιο ἔχε τα τὰ δῶρα ἐσύ, παρ' ἀπ' αὐτοὺς κανέναν·
ἂν πάλε ἐγὼ ξολοθρεμὸ καὶ θάνατο τοὺς δώσω,
τότες τὰ φέρνεις χαίροντας, καὶ χαίροντας τὰ παίρνω. »

80

Εἶπε, καὶ τὸν πολὺπαθο ξένο ἔφερε στὸ σπίτι.
Καὶ μέσα στὸ λαμπρόχτιστο σὰν ἔφτασαν παλάτι,
ἀπάνω σ' ἔδρες καὶ θρονιὰ τίς χλαῖνες ἀποθέσαν,
καὶ μὲς σὲ γοῦρνες σκαλιστὲς καθίσαν καὶ λουστῆκαν.
Κι οἱ δοῦλες σὰν τοὺς ἔλουσαν κι ἀλεῖψαν τους μὲ λάδι,
καὶ τοὺς φορέσανε κρουστὲς χλαμύδες καὶ χιτῶνες,
ἀπ' τὰ λουτρά τους βγήκανε καὶ στὰ θρονιὰ καθίσαν.
Καὶ μπῆκε γιὰ τὸ νίψιμο τοὺς φέρνει τότε ἡ βάγια,
ὄριο, χρυσό, καὶ χύνει τους στὴν ἀργυρὴ λεγένη
γιὰ νὰ πλυθοῦν, καὶ στρώνει τους γυαλιστεροὺ τραπέζι.
Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμί καὶ παραθέτει,
κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια τῆς τοὺς ἔβαλε περίσσια.

90

Κι ἀντίκρυ ἡ μάνα του, σιμὰ στοῦ παλατιοῦ τὸ στύλο,
ἀναγερμένη σὲ θρονί ψιλόκλωθε μὲ ρόκα.
Κι αὐτοὶ ἄπλωναν τὰ χέρια τους στὰ καλοφάγια ὀμπρὸς τους.
Κι ἀπὸ πιοτὸ κι ἀπὸ φαί σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
ἡ Πηνελόπη ἡ γνωστικιά τὸ λόγο πρώτη ἀρχίζει·

100

« Τηλέμαχε, στ' ἀνάγι ἐγὼ θ' ἀνέβω νὰ πλαγιαίσω
στὴν κλίνη πού μὲ στεναγμούς καὶ δάκρυα τῆ ραντίζω,
ἀφότου στὸ Ἴλιο κίνησε ὁ Δυσσέας μὲ τοὺς Ἄτρεϊδες·

κι ὅμως ἐσὺ δὲ θεὸς νὰ ῥθῆς καὶ νὰ μοῦ πῆς καθάρια,
μέσα στὸν πύργο πρὶ νὰ μποῦν οἱ θεότολμοι μνηστῆρες,
γιὰ τοῦ γονιοῦ σου ἂν ἔμαθες τὸ γυρισμὸ στὰ ξένα. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησέ της κι εἶπε·
« Τὸ καθετίς, μητέρα μου, θὰ δηγηθῶ μὲ ἀλήθεια.
Στὴν Πύλο καὶ στὸ Νέστορα σὰ φτάσαμε τὸ ρήγα,
μὲς στ' ἀψηλὰ παλάτια του μὲ δέχτηκε μὲ ἀγάπη
καὶ πόνο, σὰν πού δέχεται γονιὸς ἀκριβοπαίδι,
σὰν ἔρχετ' ἀπὸ ξενιτὶ πού ἐκεῖ πλανιόταν χρόνια·
ὅμοια μὲ δέχτηκε κι αὐτὸς κι οἱ ξακουσμένοι γιὸί του,
κι ἔλεγε πὼς ἀπὸ ἄνθρωπο δὲν ἄκουσε στὸν κόσμον
ἂ ζοῦσε γιὰ ἂν ἀπέθανε ὁ ἀντρόψυχος Δυσσέας.
"Ὅμως στὸν πολεμόχαρο Μενέλαο τοῦ Ἄτρεα
μὲ ἀλόγατα καὶ μὲ ἄρματα λαμπρὰ προβόδωσέ με,
κι ἐκεῖ εἶδα τὴν Ἀργίτισσα Ἑλένη, πού γιὰ κείνη
κι οἱ Ἀργίτες ἔπαθαν πολλὰ δεινά, κι οἱ Τρωαδίτες,
κατὰ τὸ θέλημα τῶν θεῶν. Καὶ τότες ὁ Μενέλαος
μὲ ρώτησε ὁ βροντόφωνος ποιά ἀνάγκη μὲ εἶχε φέρει
στὴν ὄρια Λακεδαιμόνα· καὶ τοῦ ἔπα τὴν ἀλήθεια.
Κι αὐτὸς ἀπολογήθηκε, κι αὐτὰ τὰ λόγια μοῦ εἶπε·
« Ὠχοῦ, σὲ τί παλικαρῶ κλινάρι νὰ πλαγιάσουν
τοὺς ἦρθεν ὄρεξη αὐτονοῦς τοὺς ἄντρους, ἀλήθεια.
Καθὼς μὲς σ' ἄγριου λιονταριοῦ ρουμάνι ἢ ἀλαφίνα,
κοιμίζει βυζαστάρικα νιογέννητα λαφούλια,
καὶ παίρνει τίς βουνοπλαγιές καὶ τὰ χλωρὰ λαγκάδια,
καὶ βόσκει, μὰ ἄξαφνα γυρνάει μὲς στὴ μονιά του ἐκεῖνος,
καὶ φέρνει τέλος φοβερὸ σὲ μάνα καὶ λαφούλια,
ἔτσι κι ὁ Ὀδυσσεὺς φριχτὰ θὰ τοὺς τελειώσῃ ἐκεῖνος.
Κι, ὦ Δία θεέ μου, κι Ἀθηνᾶ, κι Ἀπόλλωνα, ἂν ἐκεῖνος
τοὺς πέσῃ σὰν πού φάνηκε στὴν ὁμορφὴ τῆ Λέσβου,
πού πρόβαλε καὶ πάλεψε μὲ τὸ Φιλομηεῖδην,
καὶ μονομιᾶς τὸν ἔριξε, κι οἱ Ἀχαιοὶ χαρῆκαν,
ἂν τέτοιος ὁ Ὀδυσσεὺς ἐρῆθῃ καὶ πέσῃ στοὺς μνηστῆρες,
γλήγορο θὰ ἔν' τὸ τέλος τους, κι ὁ γάμος τους φαρμάκι.
Κι αὐτὰ πού τώρα μὲ ρωτᾷς καὶ πού παρακαλεῖς με,
δὲ θὰ τὰ πῶ τριγυριστὰ καὶ δὲ θὰ σὲ γελᾶσω,

παρὰ ὅσα μοῦ 'πε ὁ ἄλαθος τῆς θάλασσας ὁ γέρος,
 140 ἓνα πρὸς ἓνα θά 'χης τα καὶ λόγο δὲ θά κρύψω.

Τὸν εἶδε, μοῦ 'πε, σὲ νησὶ δάκρυα πολλὰ νὰ χύνη,
 στῆς θέαινας τῆς Καλυψῶς, πού δίχως θέλησή του
 κρατάει τον, καὶ δὲ δύνεται νὰ δῆ γλυκ πατρίδα·
 τί μήτε πλοῖα μὲ τὰ κουπιὰ, μήτε συντρόφους ἔχει,
 πού νὰ τὸν πάρουν ἀπ' ἐκεῖ στῆς θάλασσας τὰ πλάτια. »
 Αὐτὰ 'πε ὁ πολεμόχαρος Μενέλαος τοῦ 'Ατρέα.

Καὶ τότες πίσω γύρισα, καὶ πρῦμο μοῦ χάρισαν
 οἱ ἀθάνατοι, καὶ μ' ἔφερ στὴν ποθητὴ πατρίδα. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τῆς τάραξε στὰ στήθια τὴν καρδιά της. 150

Καὶ τότες ὁ θεόμοιαστος Θεοκλύμενος τοὺς εἶπε·

« Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ δοξαστοῦ Ὀδυσσεά,
 δὲν τὰ γνωρίζεις αὐτὸς σωστά, καὶ κάλλιο ἐμένανε ἄκου,
 πού σοῦ μαντεύω ἀλάθευτα, καὶ τίποτις δὲν κρύβωι.
 Ὁ Δίας νὰ 'ναι μάρτυρας, τὸ ξενικὸ τραπέζι,
 κι ἐτόυτη ἡ στιά τοῦ θεόλαμπρου Ὀδυσσεά πού μὲ δέχτη,
 ἐδῶ 'ναι στὴν πατρίδα του ὁ Δυσσεάς, κι ἡ γυρίζει
 ἢ κάθεται, καὶ τίς κακὲς αὐτὲς δουλειὲς μαθαίνει,
 καὶ σ' ὅλους φοβερὰ δεινὰ σκαρώνει τοὺς μνηστῆρες·
 εἶδα πούλι προφητικὸ στὸ πλοῖο σὰν καθόμουν,
 160 καὶ τότες τοῦ Τηλέμαχου τὰ λάλησα καὶ τὰ εἶπα. »

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ γνωστικιά μ' αὐτὰ τοῦ ἀπολογιέται·
 « Μακάρι, ὦ ξένε, ὁ λόγος σου νὰ βγῆ καθὼς τὸν εἶπες·
 μαζί μὲ τὴν ἀγάπη μου θά σοῦ 'δυνα καὶ δῶρα
 τόσο πολλά, π' ὅσοι ἔβλεπαν θένα σὲ μακαρίζαν. »

Τέτοια λαλοῦσαν κι ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους·
 καὶ στοῦ Ὀδυσσεά κανάμπροστα οἱ μνηστῆρες τὰ παλάτια
 δισκοβολώντας γλέντιζαν καὶ ρίχνοντας κοντάρια
 σὲ γῆς στρωτῆ, πού ἀδιάντροπα ἐκεῖ πάντα μαζεῖονταν.
 Μὰ πρὸς τὸ γιόμα, πού ἔφταναν ὀλοῦθε ἀπ' τὰ χωράφια 170
 τὰ πρόβατα κι οἱ πιστικοὶ τὰ φέρνανε σὰν πάντα,
 τοὺς εἶπε τότε ὁ Μέδοντας, ὁ κήρυκας πού ἀπ' ὅλους
 τοὺς ἄρσεσε νὰ κάθεται μαζί τους στὸ τραπέζι·

« Τώρα, παιδιὰ, πού φράνθηκε μὲ τὸν ἀγῶνα ὁ νοῦς σας
 νὰ τοιμαστῆτε γιὰ φαγὶ μὲς στὸ παλάτι ἐλάτε,

τ' εἶναι καλὸ στήν ὥρα του νὰ γίνη τὸ τραπέζι.»

Εἶπε, κι αὐτοὶ τὸν ἄκουσαν, καὶ σηκωθῆκαν, πῆγαν.

Καὶ μέσα στὰ λαμπρόχριστα σὰν μπήκανε παλάτια,

ἀπάνω σ' ἔδρες καὶ θροινιά τις χλαῖνες ἀπιθῶσαν,

κι ἔσφαζαν πρόβατα τρανά, καλοθρεμμένα γίδια,

θρεφτάρια χοίρους, καὶ παχὺ δαμάλι γιὰ νὰ φᾶνε.

Ὅστοςο ἀπὸ τὴν ἐξοχὴ στὴ χώρα ὁ Ὀδυσσεὺς

μὲ τὸν καλόκαρδο Εὐμαῖο νὰ σύρῃ τοιμαζόταν.

Κι ὁ πρῶτος τῶ χοιροβοσκῶν μίλησε τότε κι εἶπε·

« Ἐνέε, πού τώρα λαχταρεῖς στὴ χώρα νὰ κατέβῃς,

καθὼς ὁ ἀφέντης πρόσταξε, κι ἐγὼ ἴθελα νὰ μείνῃς

ἐδῶ στὴ στάνη φύλακας· μὰ σέβας τοῦ ἴχω μέγα

καὶ φόβο, μήπως ὕστερα μανιάσῃ· καὶ τοῦ ἀφέντη

φοβᾶμαι τὰ μαλώματα. Μὰ ἄς πᾶμε τώρα, ἡ μέρα

παίει νὰ μεσιάσῃ κι ἡ δροσιὰ θά ἴναι κακὴ τὸ βράδυ.»

Τότε ὁ Δυσσεὺς ὁ τρίξυπνος ἀπάντησέ του κι εἶπε·

« Ἐέρω, καὶ νιώθω· τὸ ἴχα ἐγὼ στὸ νοῦ μου αὐτὸ πού μοῦ ἴπες.

Μὰ ἄς πᾶμε, κι ἐσὺ δεῖχνε μου τὸ δρόμο πέρα ὡς πέρα,

καὶ δῶσ' μου, ἂν ἔχῃς πουθενά, κουτσόραβδο κομμένο,

γιὰ ν' ἀκουμπῶ, τί δύσκολος εἶναι, μοῦ λέτε, ὁ δρόμος.»

Εἶπε, καὶ κρέμασε παλιὸ τορβὰ κουρελιασμένο

στὸν ὄμο μὲ χοντρὸ σκοινί, καὶ τοῦ ἴδωκε συνάμα

ραβδί ὁ καλὸς χοιροβοσκός, καθὼς τὸ πεθυμοῦσε.

Ξεκίνησαν, μὰ οἱ πιστικοὶ μὲ τὰ σκυλιὰ στὴ στάνη

μείναν καὶ φύλαγαν· κι αὐτὸς ὀδήγησε τὸν ἀφέντη,

πού σὰ ζητιάνος φαίνονταν ἐλεεινὸς καὶ γέρος,

καὶ στὸ ραβδί του ἀκούμπαγε παλιόρουχα ντυμένος.

Πῆραν τὸ πετρωτὸ στρατὶ καὶ ζύγωσαν τὴ χώρα,

καὶ σάνε φτάσανε σιμὰ στὴν κρουσταλλένια βρύση,

πού ὁ κόσμος ἔπαιρνε νερό, κι ὁ Νήριτος τὴν εἶχε,

κι ὁ Ἰθακὸς κι ὁ Πολύχτορας, χτισμένη, κι ἦταν λευκὲς

δάσος ἐκεῖ νερόθρεφτες πού ὀλοῦθε τὴν κυκλῶναν,

καὶ κατρακύλα κρυὸ νερὸ ψηλάθε ἀπὸ τὸ βράχο,

κι ἦταν βωμὸς ἀπάνωθε χτισμένος, πού θυσιάζαν

στὶς Νύφες ὅσοι διάβαιναν· κεῖ πέρα ὁ Μελανθέας

τοὺς βλέπει τοῦ Δολίου ὁ γιός, μὲ δυὸ βοσκούς κατόπι,

180

190

200

210

πού φέρναν τὰ πιό διαλεχτά τῶν κοπαδιῶνε γίδια
γιὰ τῷ μνηστήρων τὸ φαγί· κι ἅμα τοὺς εἶδε ἐκεῖνος
πειραχτικὰ τοὺς μίλησε καὶ μὲ μεγάλη κάκια,
καὶ τὸ Δυσσέα πληγῶνανε τ' ἀδιάντροπά του λόγια·

«Ένας ἀχρεῖος τὸν ἄλλονε μὰ τὴν ἀλήθεια σέρνει
κι ἔτσι παντοτινὰ ὁ θεὸς ὅμοιο στὸν ὅμοιον φέρνει.

Ποῦ τάχα, ὦ βρώμικε βοσκέ, τὸν πᾶς αὐτὸν τὸν χάφτη

220

τὸν παλιοζήτουλα, μωρέ, τῶν τραπεζιῶν τὴ λῶβα ;

Σὲ πόσες πόρτες θὰ σταθῆ τὴ ράχη του νὰ τρίβη,

ὄχι λεβέτια καὶ σπαθιά, παρὰ βουκιές ζητώντας.

Δῶσ' τον ἐμένα, φύλακα τῆς στάνης νὰ τὸν ἔχω,

νὰ μοῦ σαρώνη τὸ μαντρί, χλωρόκλαδα νὰ φέρνη

στά γίδια, καὶ νὰ πίνη ὄρό, παχιά μεριά νὰ κάνη.

Τώρα ὅμως πού κακόμαθε, δὲ θέ' δουλειὰ νὰ πιάση

μόνε τοῦ ἀρέσει σὲ χωριά νὰ σέρνεται καὶ χῶρες,

νὰ θρέφη μὲ τὴ διακονιά τὴ λαίμαργη κοιλιὰ του.

Μὰ ἔχω δυὸ λόγια νὰ σοῦ πῶ, κι ὅ,τι σοῦ λέω θὰ γίνη·

ἂν τύχη κι ἔρθη στοῦ θεικοῦ τοῦ Ὀδυσσέα τοὺς πύργους,

230

τριγύρω στὴν κεφάλα του πολλὰ σκαμνιά ριγμένα

ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἀντρῶν θὰ σπάσουν τὰ πλευρά του. »

Καὶ καθὼς πέρανε, τοῦ ἴδωσε κλωτσιὰ ὁ χαζὸς στὸ γόφο·

μὰ ἐκεῖνος δὲν ξεστράτισε, παρὰ ἔμεινε στὸ δρόμο·

Τότες στὸ νοῦ του μέσα ὁ γιὸς ἀνάδευε τοῦ Λαέρτη,

νὰ ὀρμήση, καὶ μὲ μιὰ ραβδιὰ νὰ τόνε ξεπαστρέψη,

ἢ ἀρπάζοντάς τον ἀπ' τ' αὐτιά, νὰ τοῦ βροντήξῃ χάμου

τὴν κούτρα· μὰ τὸ ἀπόμεινε, καὶ βάσταξε ἡ καρδιά του.

Κι ἀγριομιλώντας ὁ βοσκὸς στὸν ἄλλον ἀντικρῦ του,

ἔβγαλ' εὐκὴ ἀψηλόφωνη μὲ χέρια σηκωμένα·

« Νύφες τῆς βρῦσης, καὶ τοῦ Διὸς ὦ κόρες, ἂν ποτές του

240

μεριά ὁ Δυσσέας σᾶς ἔκαψε σὲ πάχος τυλιγμένα

γιδιῶν κι ἀρνιῶνε, τούτη μου τελέστε τὴ λαχτᾶρα·

ἄς ἔρθη ἐκεῖνος πιά, καὶ θεὸς ἄς τόνε φέρῃ κάποιος.

Αὐτὸς θὰ σοῦ τὰ σκόρπιζε στ' ἀλήθεια τὰ καμάρια

πού τάρ' ἀγέρωχα κρατᾶς στὴ χώρα τριγυρνώντας,

ἐνῶ ἀφανίζουνε κακοὶ βοσκοὶ τὰ πρόβατά σου. »

Κι ὁ Μελανθέας ἀπάντησε καὶ τοῦ ἔπε· « Ὁλοῦ, τί κρένει,

ὁ σκύλος ὁ παμπόνηρος, πού ἐγὼ θά τὸν περάσω
μακριὰ ἀπ' τὸ Θιάκι κάπρωτες μὲ μελανὸ καράβι
κέρδος νὰ βγάλω περισσό. "Ὅμως μακάρι τώρα
τοῦ Φοίβου τοῦ ἀργυρότοξου οἱ σαῖτες νὰ σκοτώσουν
στὸν πύργο τὸν Τηλέμαχο, γιὰ κονταριές μνηστήρων,
σὰν πού ὁ γονιὸς του χάθηκε στὰ μακρινὰ καὶ ξένα.»

250

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τοὺς ἄφησε σιγὰ νὰ περπατᾶνε,
μὰ ἐκεῖνος γλήγορα ἔφτασε στοῦ ρήγα τὰ παλάτια,
καὶ μπῆκε εὐτὺς καὶ κάθισε μαζὶ μὲ τοὺς μνηστήρες,
ἀντίκρυ στὸν Εὐρύμαχο, πού τὸν παραγαποῦσε.
Τοῦ βάλαν ἀπ' τὰ κρέατα τὸ μερτικό του οἱ δοῦλοι,
κι ἡ σεβαστὴ κελάρισσα ψωμί παράθεσέ του
νὰ φάη· κι ἤρθαν ὁ πάγκαλος βοσκὸς μὲ τὸ Δυσσέα,
καὶ στάθηκαν κοστά· ὡς αὐτοὺς τῆς βαθουλῆς ἐρχόταν
τῆς φόρμιγγας τὸ παίξιμο, τὶ τότες ἀρχινοῦσε
κι ὁ Φῆμιος τὸ τραγούδι του. Καὶ τοῦ ἴσφιξε ὁ Δυσσέας
τὸ χέρι τοῦ χοιροβοσκοῦ, καὶ μίλησέ του κι εἶπε·

260

« Εὐμαιε, αὐτὰ ἴναι τὰ λαμπρὰ παλάτια τοῦ Ὀδυσσεά·
κι ἀνάμεσα σὲ πάμπολλα μπορεῖς νὰ τὰ ξανοίξεις.
Ἄπ' τὸ ἴνα στ' ἄλλο μέσα πᾶς, κι ἔχουν αὐτὴ κλεισμένη
μὲ τείχισμα στεφανατὸ καὶ στεριωμένες πόρτες
δικάνατες· καὶ ποιὸς μπορεῖ νὰ τὰ καταφρονέση ;
Βλέπω καὶ μέσα περισσοὶ πίνουν καὶ τρῶνε ἀνθρώποι·
καπνοῦ προβάλλει μυρουδιά, κι ἀκούγονται τῆς λύρας
οἱ κόρδες, πού οἱ ἀθάνατοι γιὰ τὰ τραπέζια ὀρίσαν.»

270

Κι ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κι εἶπες·
« Κι αὐτὸ μεμιάς τὸ ἀπέικασες, σὰν πού ὅλα ἐσὺ τὰ νιώθεις.
Μὰ τώρα πῶς θὰ κάμουμε καιρὸς νὰ στοχαστοῦμε.
Γιὰ πρῶτος στὰ παλάτια ἐσὺ τὰ ὀριοχτισμένα μπαίνεις,
καὶ στοὺς μνηστήρες προχωρεῖς, καὶ πίσω ἐγὼ προσμένω,
γιὰ ἂν θέλῃς κοντοστάσου ἐσύ, κι ὀμπρὸς ἐγὼ πηγαίνω.
Μὰ μὴν ἀργῆς νὰ μὴ σὲ δοῦν ἀπόξω, κι ἡ σὲ διώξουν,
ἢ σὲ βαρέσουν ἄξαφνα· στοχάσου αὐτὸ πού σοῦ ἴπα.»

280

Κι ἀπάντησε ὁ πολύπαθος κι ὁ μέγας Ὀδυσσεάς·
« Ξέρω, καὶ νιώθω· τὸ ἴχω ἐγὼ στὸ νοῦ μου αὐτὸ πού μοῦ ἴπες.
Μόν' ἐσὺ τράβηξε ὀμπροστά, κι ἐγὼ θὰ μείνω πίσω·

σὲ χτυπησιῆς καὶ σὲ ριζιῆς ἀνήξερως δὲν εἶμαι·
 βαστάει ἡ καρδιά μου, τί πολλά μοῦ ῥθαν ἐμένα πάθια
 σὲ ἀμάχες καὶ σὲ κύματα· κι αὐτὸ μ' ἐκεῖνα ἄς ἔρθῃ.
 "Ὅμως τῆ λύσσα τῆς κοιλιᾶς δὲ δύνεσαι νὰ κρύψῃς,
 ποὺ ἡ ἔρμη ἀρίθμητα δεινὰ στὸν κόσμον πάντα φέρνει.
 Γιὰ κείνην ἀρματῶνουνται καλόζυγα καράβια,
 ποὺ σκίζουνε τὰ πέλαγα καὶ τοὺς ὄχτροὺς χτυπᾶνε. »

290

Αὐτὰ καθὼς λαλούσανε κι ἀνάμεσὸ τους λέγαν,
 σκυλι ποὺ κείτονταν, τ' αὐτιά καὶ τὸ κεφάλι ὀρθῶνει,
 ὁ Ἄργος, ποὺ ὁ ἀντρώπος Δυσσέας τὸν εἶχε θρέψει,
 ὅμως δὲν τότε χάρηκε, γιὰτ' εἶχε φύγει ἐκεῖνος
 στὴ Τροία τότες τὴν ἱερή· σ' ἄλλους καιροὺς οἱ νέοι
 τὸν παίρνανε, νὰ κυνηγοῦν λαγούς, ζαρκάδια, γίδα.
 Τώρα, π' ὁ ἀφέντης ἔλειπε, τὸν ἄφηναν πεσμένο
 στὴ σωριασμένη τὴν κοπριά βοδιῶν καὶ μουλαριῶν,
 ποὺ ὀμπρὸς στὴ θύρα ἀπλώνονταν, κι οἱ παραγιοὶ ἀποκειθε
 τὴν σήκωναν καὶ κόπριζαν τοὺς κήπους τοῦ Ὀδυσσεά.
 Ἄπάνω αὐτοῦ κειτότανε τσιμπουριασμένος ὁ Ἄργος.
 Καὶ τώρα, ἅμα μυρίστηκε σιμὰ τὸν Ὀδυσσεά,
 γοργοσαλεύει τὴν οὐρά, τ' αὐτιά του κατεβάζει,
 μὰ πιὸ κοντὰ τοῦ ἀφέντη του δὲν μπόρει νὰ ζυγώσῃ.
 Γύρισ' αὐτὸς τὴν ὄψη του καὶ σφούγγισ' ἓνα δάκρυο
 κρυφὸ μὲ τρόπο, κι ὕστερα τὸν πιστικὸ ρωτοῦσε·

300

« Μεγάλο θάμα, στὴν κοπριά νὰ μνήσκῃ τέτοιος σκύλος·
 ὁμορφος σκύλος, μὰ ἄραγες νὰ ἔναι καὶ γοργοπόδης
 κοντὰ στὴν τόση του ὁμορφιά, γιὰ νὰ ἔναι δὰ ἀπὸ κείνους
 ποὺ στὰ τραπέζια στολισμὸ τοὺς ἔχουν οἱ ἀφεντάδες ; »

310

Κι ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθῃς κι εἶπες·
 « Εἶν' ἐκεينوῦ ποὺ ἀπέθανε στὰ ξένα αὐτὸς ὁ σκύλος.
 Ἄν ἦταν ἔτσι στὸ κορμί, καὶ στὰ ἔργα του σὰν τότες
 ποὺ ὁ Ὀδυσσεάς τὸν ἄφησε κινώντας γιὰ τὴν Τροία,
 τότες θὰ κοίτας δύναμη καὶ γληγοράδα, ἀλήθεια.
 Ἄγρими δὲν τοῦ ξέφευγε μὲς στὰ βαθιὰ τοῦ λόγγου,
 κάθε κυνήγι, ποὺ ἔβγαζε στ' ἀχνάρια μαθημένος.
 Μὰ παθιασμένος τῶρ' αὐτὸς, ὁ ἀφέντης του στὰ ξένα
 χαμένος, καὶ δὲ νοιάζονται γι' αὐτὸν ἐδῶ οἱ γυναῖκες.

Κι οἱ δοῦλοι, σὰ δὲ βρίσκειται ποπάνω τοὺς ἀφέντης,
 δουλειὰ νὰ κάμουνε σωστή δὲ θέλουνε πιά τότες·
 τί παίρνει τὴ μισὴ ἀρετὴ τοῦ ἀνθρώπου ὁ βροντορίχτης
 ὁ Δίας, ἅμα τῆς σκλαβιάς ἢ μαύρη τοῦ ῥθη μέρα.»

320

Αὐτὰ σὰν εἶπε, στὰ λαμπρὰ παλάτια μέσα μπῆκε,
 καὶ πῆγε τοὺς καμαρωτοὺς μνηστῆρες ν' ἀνταμώση.
 «Ὅμως τὸν Ἄργο θάνατος μαῦρος κι ἀχνὸς τὸν πῆρε,
 σὰν εἶδε τὸν ἀφέντη του, στὰ εἴκοσι χρόνια ἀπάνω.

Κι ὁ θεόμοιαστος Τηλέμαχος πρῶτος ἀπ' ὄλους εἶδε
 μὲς στὰ παλάτια τὸ βοσκὸ νὰ μπαίνει καὶ τοῦ γνέφει
 νὰ πάη σιμὰ του· γύρω του τηράει αὐτός, καὶ παίρνει
 σκαμνὶ πού τὸ ἔχε ὁ μοιραστής πού μοίραζε τὸ κρέας
 στοὺς ἥρωες πού τραγόπιναν μὲς στὰ λαμπρὰ παλάτια.
 Ἄγνάντια σοῦ Τηλέμαχου ζυγώνει τὸ τραπέζι,
 κι ἐκεῖ καθίζει· ὁ κήρυκας τοῦ παραθέτει τότες
 μερίδα ὀμπρὸς του, καὶ ψωμὶ τοῦ δίνει ἀπ' τὸ πανέρι.

330

Εὐτὺς κατόπι του ἔφτασε στοὺς πύργους κι ὁ Ὀδυσσεάς,
 ὅμοιος μὲ κακορίζικο καὶ γέρο ψωμοζήτη,
 ἀκουμπισμένος σὲ ραβδί, καὶ κουρελοντυμένος.

Καὶ καθὼς μπῆκε, κάθισε στὸ φράξινο κατῶφλι,
 σὲ παραστάτη γέροντας ἀπ' ὦριο κυπαρίσσι,
 πού τὸ ἔχε σιάξει τεχνικὰ μὲ στάφνη ὁ μάστορὸς του.
 Προσκάλεσε ὁ Τηλέμαχος τὸν πιστικὸ σιμὰ του,
 καὶ παίρνοντας ἀλάκερο ψωμὶ ἀπὸ τὸ πανέρι,
 καὶ κρέας ὅσο οἱ φοῦχτες του μαζί χωροῦσαν, τοῦ εἶπε·

340

« Πάρ' τα, τοῦ ξένου δῶσ' τα αὐτά, καὶ πὲς του δίνοντάς τα.
 κι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες ὀλονοὺς νὰ πάη καὶ νὰ γυρέψη.
 Σὰν ἔχη ἀνάγκη ὁ ἄνθρωπος, νὰ ντρέπεται δὲν πρέπει. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ χοιροβοσκὸς σὰν τ' ἄκουσε, πηγαίνει
 σιμὰ του, καὶ τοῦ προσμιλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια·

« Ξένε, ὁ Τηλέμαχος αὐτὰ σοῦ δίνει, καὶ μὴνᾶ σοὺ
 κι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες ὀλονοὺς νὰ πᾶς καὶ νὰ γυρέψης,
 τί λέει πὼς εἶναι ἀταίριαστη ἢ ντροπὴ σὲ διακονιάρη. »

350

Καὶ τότε ὁ πολυστόχαστος Δυσσεάς ἀπάντησέ του·
 « Ὁ Δίας τοῦ Τηλέμαχου καλοτυχιὰ νὰ δίνη,
 κι ὄλ' ἄς τοῦ γίνουνη καθὼς ἀποθυμεῖ ἢ καρδιά του. »

Αὐτά εἶπε, καὶ τὰ δέχτηκε στίς φούχτες του καὶ χάμου
στὰ πόδια του τ' ἀκούμπησε στὸ φτωχικὸ σακί του.

Κι ὅσο ὁ καλὸς τραγουδιστὴς τραγούδαε στὰ παλάτια,
ἔτρωγε αὐτὸς· σὰν ἔπαψε νὰ τραγουδάη ἐκεῖνος,
κι ἀπόφαγε ὁ Δυσσέας, βοή σηκῶσαν οἱ μνηστῆρες·
καὶ στάθη ὀμπρὸς του ἡ Ἀθηνᾶ καὶ τὸν παρακινοῦσε
γύρω νὰ πάη μαζεύοντας καρβέλια ἀπ' τοὺς μνηστῆρες,
ποιὸς εἶναι δίκιος καὶ καλὸς, ποιὸς ἄδικος, νὰ μάθῃ·
μὰ κι ἔτσι ἡ θεὰ δὲν ἔμελλε κανένα νὰ γλιτώσῃ.

Ἄρχισ' αὐτὸς ἀπὸ δεξὰ καὶ καθενὸς ζητοῦσε
τὸ χέρι ἀπλώνοντας, παλιὸς σὰ νὰ ἔτανε ζητιάνος.
Κι αὐτοὶ πονώντας τοῦ ἴδιαν, ὅμως πολὺ ἀποροῦσαν,
κι ἓνας τὸν ἄλλον ρώταγε ποιὸς ἦταν κι ἀποποῦθε.

Καὶ τότες ὁ γιδοβοσκὸς ὁ Μελανθέας τοὺς εἶπε·

« Ἀκοῦστε με, τῆς δοξαστῆς βασίλισσας μνηστῆρες,
γι' αὐτὸν τὸν ξένο· ἐγὼ καὶ πρὶν τὸν εἶχα δῆ, καὶ βέβαια
ὁ Εὐμαιοὺς θὰ τὸν ἔφερνε σ' αὐτὸν τὸν πύργου τότες.
Ποιὸς ὅμως εἶν' αὐτὸς καὶ ποιὰ ἡ γενιά του, δὲν κατέχω. »

Κι ὁ Ἀντίνος τὸ χοιροβοσκὸ μάλωσε τότες κι εἶπε·
« Τί μᾶς τὸν ἔφερες, κι ἐσύ χοιροβοσκέ, στὴ χώρα ;
Λὲς τάχα δὲ μᾶς ἔφταναν τόσοι ἄλλοι γυρολόγοι
παλιοζητιάνοι βαρετοί, τῶν τραπεζιῶνε λῶβες ;
Ἦ λίγοι ἐδῶ μαζώχτηκαν καὶ τρῶν τὸ βιδὸς τοῦ ἀφέντη,
καὶ πῆγες καὶ προσκάλεσες κι ἐτοῦτον ἐδῶ τώρα ; »

Κι ἐσύ, Εὐμαίε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κι εἶπες·
« Σωστά, ὦ Ἀντίνε, δὲ λαλεῖς, ὅσο εὐγενὴς κι ἂν εἶσαι.
Καὶ ποιὸς ποτές του γύρεψε νὰ προσκαλέσῃ ξένον
ἀλλοῦθε, ἐξὸν ἂν ἦτανε χρειαζόμενος τεχνίτης,
κανένας μάντης, ἢ γιαντρός, ἢ ξυλουργός, ἢ θεῖος
τραγουδιστὴς, ποὺ μὲ γλυκὰ τραγούδια μᾶς γλεντίζει ;
αὐταὶ δά, ποὺ ὡς τὰ πέρατα γυρεύονται τοῦ κόσμου·
ὅμως κανένας δὲν καλεῖ καταλυτὴν ζητιάνου.

Μὰ ἐσύ ἴσους ὁ πιὸ δύστροπος ἀπ' ὅλους τοὺς μνηστῆρες
γιὰ ὅλους κι ἐμένα χωριστὰ τοὺς δούλους τοῦ Ὀδυσσεᾶ.
Ὅστοςὸ ἐγὼ δὲ σὲ ψηφῶ· σώνει νὰ ζῆ στοὺς πύργους
ἢ Πηγελόπη ἢ φρόνιμη κι ὁ θεόμοιαστος ὁ γιὸς της. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
 « Σῶπα, μὲ δαύτονε πολλὰ μιλήματα μὴν ἔχης·
 πάντα μὲ λόγια συνηθάει πικρὰ νὰ μᾶς χολώνη,
 μὰ καὶ τοὺς ἄλλους προσκαλεῖ παρόμοια νὰ μᾶς λένε. »

Εἶπε, κι ἐκείνου μίλησε μὲ λόγια φτερωμένα·
 « Πολὺ ὄμορφα, καὶ σὰ γονιός, ὦ Ἄντινε, μᾶς κοιτάζεις,
 ποὺ ἀπ' τὸ παλάτι ζήτησες εὐτύς νὰ φύγη ὁ ξένος
 μὲ προσταγὴ τόσο βαριά· ὁ θεὸς νὰ μὴν τὸ δώσῃ.
 Μοίραζε, δὲ λυπᾶμαι ἐγὼ· πρῶτος ἐγὼ τὸ θέλω.
 Μὴ νοιάζεσαι τῇ μάνα μου μήτ' ἄλλον ἀπ' τοὺς δούλους,
 ποὺ βρίσκονται μὲς στοῦ θεικοῦ Δυσσέα τὰ παλάτια.
 Μὰ τέτοιους στοχασμοὺς ἐσὺ σὰ φρένα σου δὲν ἔχεις,
 τί προτιμᾶς νὰ καλοτρῶς, παρ' ἄλλοιοῦ νὰ δίνης. »

400

Κι ὁ Ἄντινος τότες γύρισε κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη·
 « Τηλέμαχε περήφανε κι ἀκράτητε, τί μοῦ 'πες ;
 Ἄν ὄλοι τόση πόρεψη τοῦ δῖναν οἱ μνηστῆρες,
 σωστοὺς τρεῖς μῆνες θὰ 'κανε στὸ σπίτι νὰ ζυγώσῃ. »

Κι ἀπ' τὸ τραπέζι κάτωθε σκαμνὶ τραβάει καὶ δείχνει,
 ποὺ τὰ λαμπρά του ἀκούμπαγε τὰ πόδια σὰ δειπνοῦσε.

410

Ἵστώσο οἱ ἄλλοι τοῦ ἄδιναν, καὶ μὲ ψωμί καὶ κρέας
 τὸ σάκο του γεμίσανε καὶ κόνοντας νὰ σύρη
 πρὸς τὸ κατώφλι, νὰ γευτῇ τῶν Ἀχαιῶν τὰ δῶρα,
 σιμὰ τοῦ Ἄντινου στάθηκε, καὶ μίλησέ του κι εἶπε·
 « Δῶσε μου, φίλε· ὁ πιὸ ἀχαμνὸς ἐδῶ θαρρῶ δὲν εἶσαι,
 μὲν' πρῶτος ἀπ' τοὺς Ἀχαιοὺς, τί βασιλιάς μοῦ μοιάζεις.
 Γι' αὐτὸ καὶ πιότερο ψωμί νὰ δώσης ἐσὺ πρέπει,
 καὶ τότες ὡς τὰ πέρατα τῆς γῆς θὰ σὲ δοξάζω. »

Κι ἐγὼ εἶχα σπίτια μιὰ φορὰ στὸν κόσμον, κι ἤμου πλούσιος
 κι εὐτυχισμένος, κι ἔδινα σ' ἐκείνους ποὺ γυρνοῦσαν
 καὶ γύρευαν, ὅποιοι ἦτανε, κι ἀπ' ὅ,τι εἶχαν ἀνάγκη·
 καὶ δούλους εἶχα ἀρίθμητους, κι ἄλλα καλὰ περίσσια,
 ποὺ ἔχουν αὐτοὶ ποὺ καλοζοῦν καὶ ποὺ τοὺς λένε ἀρχόντους.
 Μὰ ὁ Δίας ἄλλα θέλησε καὶ μοῦ τὰ ρήμαξε ὅλα,
 μὲ πολυπλάνητους ληστὲς σὰ μ' ἔβγαλε καὶ πῆγα
 στὸν Αἴγυπτον τὸ μακρινό, νὰ χάσω ἐκεῖ τὰ πάντα.
 Στὸν ποταμὸ σὰν ἄραξα τὰ δίπλωρα καράβια,

420

πρόσταξ' ἀμέσως τους καλούς συντρόφους μου νὰ μείνουν
αὐτοῦ, πλάι στὰ καράβια τους, γιὰ νὰ τὰ διαφεντεύουν,
κι ἔστειλα βίγλες νὰ τηροῦν ἀπ' τὶς κορφές τριγύρω· 430
μὰ ἐκεῖνοι ξεπαρθήκανε κι ὅπου ἤθελαν τραβῆξαν·
τῶν Αἰγυπτίων κουρσέψανε τὰ ὀλόμορφα χωράφια,
καὶ παῖρναν γυναικόπαιδα, χαλνούσανε τοὺς ἄντρες.

Κι ἦρθε ὡς τὴ χώρα τὸ βουητό, κι ἀκοῦν αὐτοὶ καὶ τρέχουν
σὰν ἔφεξε· καὶ γέμισε πεζούρα καὶ καβάλα
ὄλος ὁ κάμπος, κι ἄστραφτε ὁ χαλκός· κι ὁ βροντοχάρης
ὁ Δίας στοὺς συντρόφους μου ρίχνει κακὴ φευγάλα,
κι ἓνας δὲν κόταε νὰ σταθῆ κι ὀχτρό του ν' ἀντικρίση,
γιατὶ παντοῦθε ἀφανισμὸς κακὸς τοὺς εἶχε ζῶσει. 440
Τότες πολλοὺς μοῦ σκότωσαν τὰ κοφτερά σπαθιά τους,
κι ἄλλους τοὺς πιάσαν ζωντανοὺς καὶ στὴ σκλαβιά τοὺς ρίζαν.

Μένα σὲ φίλο μ' ἔδωκαν, πού ἔτυχε ἐκεῖ, στοῦ Ἰάσου
τὸ γιὸ τὸ Δημήτορα, τρανὸ τῆς Κύπρος βασιλέα.
'Απὸ κεῖ πέρα τώρα ἐδῶ βασανισμένος ἦρθα. »
Κι ὁ Ἄντινος τότες φώναξε· « Μὰ ποιὸς θεὸς μᾶς φέρνει
αὐτὸ τὸ μέγα βάσανο, τῶν τραπεζῶν τὴ λῶβα ;
Μακριὰ ἀπὸ τὸ τραπέζι μου, στὴ μέση πού εἶσαι, στάσου,
σὲ πιὸ πικρὴ νὰ μὴ βρεθῆς ἄλλη Αἴγυπτο καὶ Κύπρο,
ἀδιάντροπος κι ἀπόκοτος σὰν πού 'σαι διακονιάρης.

Μὲ τὴν ἀράδα σ' ὄλους πᾶς, καὶ ξένοιαστα ὅλοι δίνουν, 450
τὶ κρατημὸ δὲν ἔχουνε καὶ λύπη, μόνε ρίχτουν
ἀπὸ τὰ ξένα, ἀφοῦ πολλὰ καθένας ἔχει ὀμπρός του. »

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος τραβήχτηκε καὶ τοῦ 'πε·
« Κρίμας πού σὰν τὰ κάλλη σου κι ἡ γνώση σου δὲν εἶναι·
μὴτ' ἄλας ἀπ' τὸ σπίτι σου δὲ θά 'δινες ποτές σου,
ἀφοῦ σὲ ξένο κάθεσαι τραπέζι, καὶ νὰ δώσης
βουκιὰ ψωμί δὲ βάσταξες, πού τὰ 'χεις τόσα ὀμπρός σου. »

Εἶπε, κι ὁ Ἄντινος πιὸ βαριά τότες χολώνει ἀκόμα,
κι ἀγριοκοιτώντας τον, μ' αὐτὰ τοῦ μίλησε τὰ λόγια·
« Τώρα δὲν ἔχει πιά, γερός ἀπ' τὸ παλάτι ἐτοῦτο 460
πίσω θαρρῶ πὼς δὲ γυρνᾷς, ἀφοῦ μᾶς βρίζεις κιόλας. »

Εἶπε, κι ἀρπώνοντας τὸ σιαμνί, τοῦ τὸ πετάει στὴν ἄκρη
τοῦ ὤμου τοῦ δεξοῦ· μὰ αὐτός, ἀσάλευτος σὰ βράχος,

δὲ λύγισε ἀπ' τὸ χτύπημα τοῦ Ἀντίνου, μόν' σωπώντας
τὴν κεφαλὴ του κούνησε, τ' εἶχε κακὸ στὸ νοῦ του.
Καὶ στὸ κατώφλι γύρισε, καὶ κάθισε, καὶ χάμου
τ' ὀλόγεμό του βάζοντας σακί, στοὺς ἄλλους εἶπε·

« Ἀκοῦτε με, τῆς δοξαστῆς βασιλίσσας μνηστῆρες,
ὅσα ἐγὼ μέσα μου ἀγρικῶ θὰ σᾶς τὰ φανερώσω.
Κανέναν πόνου ὁ ἄνθρωπος δὲν ξέρει, μήτε λύπη
σὰ χτυπηθῆ παλεύοντας νὰ σώση τὸ δικό του,
ἄς εἶναι βόδια ἢ ἄσπρα ἀρνιά· μὰ ἐμένανε ὁ Ἀντίνος
μὲ βάρεσε γιὰ τὴν κοιλιὰ τὴ σιχαμένη κι ἔρημη,
καὶ ποῦ μ' ἀρίθμητα δεινὰ τὸν κόσμου βασανίζει.
"Ὅμως κι οἱ ζήτουλοι θεοὺς ἂν ἔχουν κι Ἐρινύες,
πρὶν ἔρθῃ ὁ γάμος, θάνατος θὰ σβήσῃ τὸν Ἀντίνο. »

Κι ὁ Ἀντίνος τοῦ ἀποκρίθηκε· « Κάθου καὶ σῶπα, ὦ ξένε,
καὶ τρῶγε αὐτοῦ, ἢ φύγε ἄλλου, τί ἄλλιῶς ἀπ' τὰ παλάτια
οἱ νέοι μ' αὐτὰ τὰ λόγια σου τραβώντας σου τὰ πόδια
ἢ καὶ τὰ χέρια, ἀλάκερο θένα σὲ γδάρουν ὄζω. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλους ἄξαφνα θυμὸς πολὺς τοὺς πῆρε·
κι ἀπὸ τοὺς ξιπασμένους νιούς ἕνας αὐτὰ λαλοῦσε·

« Κακὰ ἔκαμες τὸ ζήτουλα, ὦ Ἀντίνε, νὰ βαρέσης,
καχόμοιρε, ποῦ κάποιος θεὸς μπορεῖ ἐπουράνιος νὰ ἴναι.
Τὶ μοιάζοντας οἱ θεοὶ συχνὰ μ' ἄλλομερίτες ξένους
μορφὲς ἀλλάζουν, καὶ γυροῦν στὶς χῶρες τῶν ἀνθρώπων,
νὰ ἰδοῦν ποιοὶ φέρνονται ἄνομα καὶ ποιοὶ ἔχουν δίκιους νόμους. »

Αὐτὰ οἱ μνηστῆρες λέγανε, μὰ ἐκεῖνος τ' ἀψηφοῦσε.
Πικράθηκε ὁ Τηλέμαχος τὸ βάρεμα τηρώντας,
μὰ δάκρυο ἀπὸ τὸ μάτι του δὲ χύθη, μόν' σωπώντας
τὴν κεφαλὴ του κούνησε, τ' εἶχε κακὸ στὸ νοῦ του.

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη σὰν ἔμαθε τοῦ Ἀντίνου
τὸ κάμωμα, εἶπε στὶς καλὰς ἀγνάντια παρακόρες·
« Κι αὐτὸν ὁ χρυσοδόξαρος ἔτσι ἄς χτυπήσῃ ὁ Φοῖβος. »

Καὶ τότες ἡ κελάρισσα τῆς κάνει ἡ Εὐρυνόμη·
« Ἄν πιάσουν οἱ κατάρες μας, ἀπ' αὐτονοὺς κανέναν
νὰ ζήσῃ ὡς τὴ χρυσόθρονη δὲ σώνει τὴν Αὐγούλα. »

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρίζει καὶ τῆς κρένει·
« Ὅλ' εἶναι ὀχτροὶ μας, μάννα μου, τί τὸ κακὸ μας θένε·

470

480

490

μὰ αὐτὸς ἀκόμα πιότερο τὸ μαῦρο χάρο μοιάζει.
 Ξένος βαριόμοιρος γυρνάει στὸν πύργο, κι ἀπ' τοὺς ἄντρες
 ψωμοζητάει, γιατί πολλή τὸν ἀναγκάζει φτώχεια·
 κάθε ἄλλος τοῦ ἴδωσε θροφή καὶ πόρεψη περίσσια,
 κι αὐτὸς σκαμνὶ τοῦ πέταξε πὰς στὸ δεξιὸν ὦμο. »

500

Αὐτὰ στὶς παρακόρες τῆς στὸ θάλαμο καθόταν
 ἡ Πηνελόπη κι ἔλεγε· κι ἔτρωγε ὁ θεῖος Δυσσέας.
 Τότες ἐκείνη φώναξε τὸν Εὐμαιο, καὶ τοῦ εἶπε·

« Ἄμε, ὦ καλὲ κυρούλη μου, προσκάλεσε τὸν ξένο,
 νὰ τὸν καλωσορίσω ἐγώ, καὶ νὰ τότε ρωτήξω
 μήπως τοῦ καρτερόψυχου Δυσσέα μαντάτα ξέρη
 ἢ μὴν τὸν εἶδε· σὰν πολὺ ταξιδεμένος μοιάζει. »

510

Κι ὁ ἄξιος χοιροβοσκὸς τῆς ἀποκρίθη κι εἶπε·
 « Ἄς σώπαιναν οἱ Ἄχαιοί, βασίλισσα, ν' ἀκούσης
 τὰ ὅσα συντυχαίνει αὐτός, καὶ νὰ χαρῆ ἢ καρδιά σου.
 Τρία σωστά μερόνυχτα τὸν εἶχα στὴν καλύβα,
 τί ἐκεῖ μοῦ πρωτοφάνηκε σὰν ξέφυγε ἀπ' τὸ πλοῖο,
 ὅμως δὲν πρόφταξε ὅλα του νὰ δηγηθῆ τὰ πάθια.
 Καθὼς καλὸς τραγουδιστής, ποὺ θεοὶ τότε διδάξαν,
 βγαίνει καὶ τραγουδάει γλυκὰ τραγούδια στοὺς ἀνθρώπους,
 κι ὅλοι κοιτώντας τὸν ἀκοῦν μ' ἀχόρταγη λαχτάρα,
 ὅμοια κι αὐτὸς μὲ μάγευε σιμά μου καθισμένος.
 Καὶ μοῦ ἴπε φίλος πατρικὸς πὼς εἶναι τοῦ Ὀδυσσέα,
 καὶ πὼς στὴν Κρήτη κατοικεῖ, τοῦ Μίνωα τὴν πατρίδα.
 Ἄπὸ τὰ κείθε τώρα ἐδῶ τὸν πέταξαν τὰ πάθια,
 καὶ λέει καὶ γιὰ τὸ θεϊκὸ πὼς ἄκουσε Ὀδυσσέα,
 ἐδῶ σιμά, πρὸς τὴν παχιά τῶν Θεσπρωτῶν χώρα,
 πὼς ζῆ, καὶ φέρνει θησαυροὺς στοὺς πύργους τοῦ περισσοῦς. »

520

Κι ἡ Πηνελόπη ἢ φρόνιμη σ' ἐκεῖνον ἀποκρίθη·
 « Πήγαινε, κάλεσ' τον ἐδῶ, γιὰ νὰ τὰ πῆ μπροστά μου,
 κι ἐκεῖνοι ἄς παίξουν, ἢ ὀμπροστά στὶς θύρες καθισμένοι,
 ἢ μὲς στοὺς πύργους αὐτουδά, μιάς κι εἶναι ἀναπαμμένοι,
 ποὺ μνήσκουνε στὰ σπίτια τοὺς ἀκέρια τὰ καλά τους,
 σιτάρι καὶ γλυκὸ κρασί, καὶ μόνε οἱ δοῦλοι τρῶνε.
 Ὅμως ἐκεῖνοι ὀλοκαιρὶς σ' αὐτὸ τὸ σπίτι ζοῦνε,
 καὶ βόδια σφάζοντας κι ἀρνιά καὶ τὰ παχιά μας γίδια,

530

κάθονται τρῶνε, καὶ μαζί κρασὶ φλογάτο πίνουν,
τοῦ κάκου, καὶ τὰ σπαταλοῦν· τί δὲν εἶναι κανένας
σάν τὸ Δυσσέα, ἀπ' τὴν πληγὴ τὸ σπίτι νὰ γλιτώσῃ.

Μιάς νὰ ῥθῃ στὴν ἀγαπητὴ πατρίδα τοῦ ὀ Δυσσέας,
καὶ μὲ τὸ γιό του γδικιωμὸ θὰ βρῆ τῆς ἀνομιᾶς τους.»

540

Αὐτὰ εἶπε, καὶ ὁ Τηλέμαχος φτερνίστηκε μὲ κρότο,
καὶ ὅλος ὁ πύργος βούηξε· γελάει ἡ Πηνελόπη,
καὶ κρένει τοῦ χοιροβοσκοῦ μὲ λόγια φτερωμένα·

« Πήγαινε, κάλεσε, Εὐμαιε, τὸν ξένο ἐδῶ μπροστά μου.
Δὲ βλέπεις πῶς φτερνίστηκε μ' αὐτὰ τὰ λόγια ὁ γιός μου ;
Θὰ πῆ πῶς βέβαιος θάνατος θὰ βρῆ κάθε μνηστήρα·
μῆτ' ἕνας ἀπ' τὴ μαύρη του δὲ θὰ γλιτώσῃ μίση.

Κι ἕνα ἄλλο λόγο θὰ σοῦ πῶ, καὶ ἐσύ νὰ τὸν θυμᾶσαι·
ἂ δῶ πῶς ὄλα βγαίνουνε σωστά πού μᾶς δηγέται,
θὰ τότε ντύσω μὲ ὁμορφὴ χλαμύδα καὶ χιτώνα.»

550

Αὐτὰ ὁ καλὸς χοιροβοσκὸς σάν ἄκουσε, πηγαίνει
σιμὰ στὸν ξένο, στέκεται, καὶ τοῦ λαλεῖ· « Πατέρα,
ἡ μάνα τοῦ Τηλέμαχου σὲ κράζει, ἡ Πηνελόπη·
"Ὅσο πολλὰ καὶ ἂν ἔπαθε, καὶ ὅσο ἂν πονῆ ἡ καρδιά της,
νὰ σὲ ρωτήξῃ λαχταρεῖ γιὰ τὸν καλὸ της ἄντρα.

Κι ἂ δῆ πῶς ὄλα βγαίνουνε σωστά πού μᾶς δηγέσαι,
χιτώνα καὶ χλαμύδα αὐτὴ νὰ βάλῃς θὰ σοῦ δώκῃ,
πού ἔχεις ἀνάγκη· θὰ μπορῆς καὶ νὰ ζητᾶς παντοῦθε
φωμὶ νὰ βόσκησῃ τὴν κοιλιά, καὶ θὰ σοῦ δίνουν ἔλοι.»

Κι ἀπολογιέται τοῦ ὀ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας·

560

« Εὐμαιε, σωστά μεμιᾶς ἐγὼ θὰ τὰ δηγόμεον ὄλα
στὴν Πηνελόπη τὴ σεμνὴ τοῦ Ἰκάρου θυγατέρα,
τί γνώρισα τὰ πάθια τοῦ μαζί του σάν πλανιόμεον.
"Ὅμως φοβᾶμαι τῶν κακῶν μνηστήρων τὸ κοπάδι,
πού τ' ἄχτι τους καὶ ἡ ἀδιαντροπία στὰ οὐράνια ἀπάνω φτάνει.
Γιατὶ καὶ τώρα πού ἕνας τους, στὸν πύργο σὰ γυρνοῦσα,
μὲ πόνεσε βαρώντας με, χωρὶς κακὸ νὰ πράξω,
βοηθός μῆτ' ὁ Τηλέμαχος μῆτ' ἄλλος δὲ μοῦ στάθῃ.

Πές της λοιπὸν τῆς φρόνιμης κεραῶς νὰ περιμεῖνῃ,
βιάσῃ καὶ ἂν ἔχη περισσή, νὰ γείρῃ πρῶτα ὁ ἥλιος,
καὶ τότες γιὰ τὸ γυρισμὸ τοῦ ἀντρός της ἄς ρωτήξῃ,

570

καθίζοντάς με ἐκεῖ στή σιῖά, τί εἶμαι κακοντυμένος,
καθὼς γνωρίζεις κι ἴδιος σου, πού 'ρθα σ' ἐσένα πρῶτα. »

Ἐκίνησε ὁ χοιροβοσκὸς σὰν τοῦ 'πε αὐτὰ ὁ Δυσσέας·
κι ἄμ' ἀπ' τῆ θύρα πέρασε, τοῦ κρένει ἡ Πηνελόπη·

« Δὲ μοῦ τὸν ἔφερες, βοσκέ ; τί κρένει ὁ διακονιάρης ;
ἢ κάποιος τόνε τρόμαξε ; ἢ καὶ ντροπὴ τὸν πῆρε
μέσα στὸν πύργο ; Εἶναι κακὸς ὁ ντροπαλὸς ζητιάνος. »

Κι ἐσύ, Εὐμαιε χοιροβοσκέ, τῆς ἀποκρίθης κι εἶπες·

« Καλὰ στοχαζέται, ὦ κερά, κι ἔτσι θὰ κάναν ἄλλοι,
τῶν ἔρμων τὴν ἀποκοτιὰ μνηστήρων νὰ ξεφύγουν·
καὶ νὰ προσμείνης σοῦ μνηαὶ ὥσπου νὰ γείρη ὁ ἥλιος.

Καλύτερο, ὦ βασίλισσα, θαρρῶ 'ναι καὶ γιὰ σένα,
μονάχη σου νὰ τοῦ μιᾶς, νὰ τὸν ἀκοῦς μονάχη. »

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·

« Ὁ ξένος δὲν εἶν' ἄμυαλος· σωστά τὰ βλέπει ὁ νοῦς του·
τί ἄλλους δὲν ἔχει ἐδῶ θνητοὺς ἀνθρώπους σὰν ἐτούτους,
νὰ συλλογιένται τὸ κακό, καὶ ν' ἀδικοῦν τὸν κόσμο. »

Αὐτὰ εἶπε· κι ὁ χοιροβοσκὸς πρὸς τῶν μνηστήρων πῆγε
τὸ πλῆθος, ἅμα τέλειωσε μὲ τὴν κερά τὸ λόγο.

Καὶ τοῦ Τηλέμαχου λαλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια,
σιμῶνοντας τὴν κεφαλή, νὰ μὴν ἀκούσουν ἄλλοι·

« Ἐγὼ πηγαίνω τώρα ἐκεῖ τοὺς χοίρους νὰ φυλάξω
καὶ τ' ἄλλα, πού 'ναι τὸ ἔχει σου, καὶ τὸ δικό μου τὸ ἔχει·
κι ἐδῶ ἐσύ τοῦτα φρόντιζε, καὶ πρῶτα τὸν ἑαυτό σου,
νὰ μὴ μᾶς πάθης τίποτα, τί ἔχουν πολλοὶ ἀπ' ἐτούτους
κακὸ σκοπὸ γιὰ λόγου σου· πού ὁ Δίας νὰ τοὺς λιώση
πρὶ νὰ μᾶς ἔρθη τὸ κακό καὶ πρὶ μᾶς ξολοθρέψουν. »

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησέ του κι εἶπε·

« Κυρούλη μου, ἔτσι θὰ γενῆ· ξεκίνα ἐσύ τὸ γέρμα,
καὶ γύρισε αὔριο τὴν αὐγὴ μὲ τὰ καλὰ σφαχτά σου·
τὰ ἐδῶ θὰ τὰ φροντίσω ἐγὼ κι οἱ ἀθάνατοι σιμά μου. »

Καὶ στὸ καλόφτιαστο θρονὶ κάθισε πάλε ἐκεῖνος·

κι ἀπὸ φαί κι ἀπὸ πιετὸ σὰ χόρτασε ἡ καρδιά του,

στὴ χοιρομάντρα γύρισε, κι ἀφῆκε τὰ παλάτια,

γεμάτα κόσμο, πού ἔτρωγαν καὶ πού χαροκοποῦσαν

μὲ τὸ τραγοῦδι, μὲ χοροὺς, τί κόντευε τὸ βράδυ.

ΡΑΨΩΔΙΑ Σ

Κι ἦρθε ἕνας ζήτουλας κοινός, πού στοῦ Θιακιοῦ τῆ χώρα
γύρνα ζητώντας, ξακουστός γιά τὴν ἀχορτασιά του·
ἔτρωγε κι ἔπινε ἅπαια, μὰ δύναμη δὲν εἶχε
μήτ' ἀντρεισύνη, ὅσο τρανός στὴν ὄψη κι ἂ φαινόταν.
Ἡ μάνα του τὸν ἔβγαλε σάνε γεννήθη Ἄρναϊο,
μὰ ὅλοι οἱ νέοι τὸν φώναζαν Ἴρο, τί τότε στέλναν
κι ἔτρεχε σάν τὴν Ἴριδα μηνύματα νὰ φέρη.
Ἄπ' τὸ παλάτι του ἦρθ' αὐτὸς τὸν Ὀδυσσεά νὰ διώξη,
καὶ τὸν κακόβριζε μ' αὐτὰ τὰ φτερωμένα λόγια.

« Φεύγα ἀπ' τὴν πόρτα, γέρο μου, νὰ μὴ σὲ ποδοσύρουν.
Δὲ βλέπεις πὼς μοῦ γνέφουνε αὐτοὶ ὅλοι μὲ τὸ μάτι
νὰ σὲ πετάξω ; ὅμως ἐγὼ ντροπῆς μου σὰ νὰ τό 'χω.
Μὰ σύρε ἂ δὲν ἀποθυμῆς στὰ χέρια νὰ πιαστοῦμε. »

Καὶ λέει ἀγριοκοιτώντας τον ὁ τρίξυπνος Δυσσεάς·
« Ἐγὼ, μωρέ, ποτές κακὸ δὲ σοῦ 'πραξα μήτε εἶπα,
μὰ μήτε καὶ σοῦ ζήλεψα πού παίρνεις τόσα δῶρα.
Κι οἱ δυὸ μας θὰ χωρέσουμε σ' ἐκεῖνο τὸ κατώφλι·
ἂν κι ἄλλος ξένα μερικὰ ζητήση, τί ζουλεύεις ;
Θαρρῶ ζητεύεις δὰ κ' ἐσύ, κι οἱ θεοὶ θὰ μᾶς πορέψουν.
Μὴ θές μαζὶ μου νὰ πιαστῆς, μὴν τύχη καὶ θυμῶσω,
καὶ μ' ὅλα μου τὰ γερατειὰ σοῦ περιχύσω μ' αἶμα
τὰ χεῖλη καὶ τὰ στήθια σου· καὶ θὰ 'μουν συχασμένοι
τὴν ταχινή, γιατί ὄρεξη δὲ θὰ σοῦ 'ρχόταν πάλε
νὰ ξαναμπῆς στ' ἀρχοντικὸ τοῦ γόνου τοῦ Λαέρτη. »

Κι ὁ Ἴρος τότε ὁ ζήτουλας φωνάζει χολιασμένος·
« Ὀχού, καὶ πὼς μωρολογάει τρεχάτα ὁ ψωμοχάφτης,
σὰ χουχουλόγρια· θὰ 'θελα νὰ τότε πιάσω ἀλήθεια,
καὶ μὲ τὰ δυὸ βαρώντας του, τὰ δόντια ἀπ' τὰ σαγόνια
σάν τῆς γουρούνας νὰ πετῶ τῆς σπαρτοκαταλύτρας.
Ἔλα, καὶ ζώσου νὰ μᾶς δοῦν κι αὐτοὶ ὅλοι στὴν παλαιστρα·
καὶ πὼς στὴ μάχη ἀποκοτᾶς νὰ βγῆς μὲ νεώτερό σου ; »

Ἔτσι ὀμπροστὰ στὶς ἀψηλές τις θύρες λογοφέρναν,
ἀπάνω στὸ πελεκητὸ στεκάμενοι κατώφλι.

Τοὺς ἄκουσε ἀπομέσαθε ὁ ἀντρόψυχος Ἀντίνοσ,

10

20

30

κι ἀπ' τὴν καρδιά του γέλασε, καὶ στοὺς μνηστῆρες εἶπε·
 « Δὲ μᾶς συνέβηκε ἄλλοτες, ἀδέρφια, τέτοιο πράγμα,
 μὲς στὰ παλάτια αὐτὰ ὁ θεὸς νὰ στέλνῃ τέτοιο γλέντι.
 Στὰ χέρια πᾶνε νὰ πιαστοῦν ὁ ξένος μὲ τὸν Ἴρο·
 μὰ ἐλάτε νὰ τοὺς σπρώξουμε νὰ φαγωθοῦν οἱ δύο τους. »

Εἶπε, καὶ τρέξαν ὅλοι τοὺς γελώντας, καὶ τριγύρω
 στοὺς φτωχοφορεμένους δυὸ ζητιάνους μαζωχτήκαν·
 καὶ τότε ἔτσι τοὺς μίλησε τοῦ Εὐπέιθῃ ὁ γιὸς ὁ Ἀντίνοσ·

« Ἀκοῦστε αὐτὸ ποὺ θὰ σᾶς πῶ, λεβέντηδες μνηστῆρες.
 Ἔχουμ' ἐδῶ γυδοκοιλίες πᾶς στὴ φωτιά βαλμένες,
 ποὺ μ' αἷμα τίς γεμίσαμε καὶ ζύγγι γιὰ τὸ δεῖπνο·
 ὅποιος νικήσῃ ἀπὸ τοὺς δύο, καὶ βγῆ πιδὸ παλικάρι,
 ἄς σηκωθῆ, κι ἀπ' τίς κοιλιές ὅποια τοῦ ἀρέσῃ ἄς πάρῃ·
 κι ὕστερ' ἄς τρώῃ αὐτὸς μ' ἐμᾶς γιὰ πάντα, καὶ κανέναν
 νὰ ῥχεται μέσα νὰ ζητάῃ δὲ θέν' ἀφήνουμε ἄλλον. »

Αὐτὰ ἔπε ὁ Ἀντίνοσ, κι ἄρσαν τὰ λόγια του στοὺς ἄλλους. 50
 Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος μὲ πονηριά τοὺς κρένει·

« Παιδιά, σὲ ἀγώνα δὲν μπορεῖ νὰ βγῆ μὲ νεώτερό του
 γέρος σὰ μένανε ἄνθρωπος καὶ κακοπαθισμένος·
 κι ὅμως ἢ ἄπιστη ἢ κοιλιὰ νὰ χτυπηθῶ μὲ βιάζει.
 Ὡστόσο ἐσεῖς ἀμῶστε μου μ' ὄρκο φριχτό, καὶ πῆτε
 πὼς ἄνομα κανένας σας δὲ θὰ βοηθήσῃ ἐτοῦτον
 βαρώντας με, ἀποκάτω του πιδὸ εὐκολα νὰ πέσω. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι ὀρκίστηκαν καθὼς αὐτὸς ζητοῦσε.
 Καὶ στοὺς θεοὺς σὰν ἄμωσαν, καὶ πῆρε ὁ ὄρκος τέλος,
 ξαναρχινάει ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τὸ λόγο· 60

« Ἄν θέλῃ ἡ ἀντρειωμένη σου ψυχὴ νὰ τὸν ξεκάνῃς,
 ὦ ξένε, ἐτοῦτον, ἄλλοι μὴ φοβηθῆς κανένα,
 τί θὰ παλαίψῃ μὲ πολλοὺς ἐσένα ὅποιος χτυπήσῃ.
 Ἔενο μου σ' ἔχω, κι εἶναι δυὸ μαζὶ μας βασιλιάδες·
 ὁ Ἀντίνοσ κι ὁ Εὐρύμαχος, ἄντρες κι οἱ δύο μὲ γνώσῃ. »

Αὐτὰ ἔλεγε ὁ Τηλέμαχος, καὶ συμφωνοῦσαν ὅλοι·
 κι ὁ Ὀδυσσεὺς τὴ γύμνια του μὲ τὰ κουρέλια δένει,
 καὶ δείχνει τότες τὰ ὄμορφα καὶ τὰ παχιά μεριά του,
 καὶ φάνηκαν τὰ διάπλατα τὰ στήθια του κι οἱ ἄμοι,
 καὶ τὰ βραχιόνια τὰ γερά· ζυγώνει κι ἡ Παλλάδα

σιμά, καὶ τὸ βασιλικὸ κορμί του μεγαλώνει.
Θαμάσανε κι ἀπόμειναν τότε οἱ μνηστῆρες ὅλοι,
καὶ γύριζε ἕνας κι ἔλεγε τὸν πλαγινὸ κοιτώντας·

70

« Καὶ τί κακὸ πού γύρεψε νὰ πάθῃ ὁ καψο-Ἴρος.
Γιὰ δὲς μερὶ πού κρύβανε τοῦ γέρου τὰ κουρέλια. »

Αὐτὰ εἶπαν, καὶ ταράχτηκε μέσα ἡ καρδιά τοῦ Ἴρου.
Ὅμως ἀφοῦ τὸν ἔζωσαν, τὸν φέραν τὰ κοπέλια
μὲ τὸ στανιό, τὶ σύγκορμος τρεμούλιαζε ἀπ' τὸ φόβο.
Κι ὁ Ἄντινος τότε μάλωσε κι ὀνόμασέ τον κι εἶπε·

« Καὶ νὰ μὴν εἶχες γεννηθῆ βουβάλι φουσκωμένο,
πού αὐτὸν ἐσὺ τὸν ἄνθρωπο φοβᾶσαι καὶ τρομάζεις,
τὸ γέρο, κι ἄς τὸν ἔφαγαν τὰ βάσανα πού τοῦ ῥθαν.
Μὰ ἐγὼ ἕνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κι αὐτὸ πού πῶ θὰ γίνῃ.

80

Ἄ σὲ καταπονέσῃ αὐτός, καὶ βγῆ πιὸ παλικάρι,
θένα σὲ στείλω στὴ στεριά μὲ μελανὸ καράβι,
στὸ βασιλέα τὸν Ἐχετο, τοῦ κόσμου ἀδικοπράχτη,
μύτη κι αὐτιά νὰ κόψῃ σου μ' ἀλύπητο μαχαίρι.
Εἶπε, κι ἐκεῖνον πιότρη τὸν ἔπιασε τρομάρα,
στὴ μέση σὰν τὸν ἔφερναν. Τότες οἱ δυὸ τὰ χέρια
σηκώσανε, κι ἀνάδευε στὸ νοῦ του ὁ Ὀδυσσεάς,
νὰ τὸν χτυπήσῃ, πού νεκρὸς στὸν τόπο ἐκεῖ νὰ μείνῃ,
ἢ μ' ἕνα βάρεμα ἀλαφρὸ νὰ τόνε στρώσῃ χάμου.
Καὶ συλλογιώνας ἔκρινε πιὸ φρόνιμο πὼς ἦταν
νὰ δώσῃ βάρεμα ἀλαφρὸ, μὴν τόνε νιώσουν οἱ ἄλλοι.
Σηκώνουν χέρι, καὶ χτυπάει στὸν δεξιὸν ὄμο ὁ Ἴρος.
Στὸ ζνίχι κι ὁ Δυσσεάς χτυπάει, κατὰ τ' αὐτὶ ἀποκάτου,
καὶ μέσα σπάει τὰ κόκαλα· καὶ κόκκινο αἷμα τρέχει
ἀπὸ τὸ στόμα. Βόγγησε κι ἔπεσε χάμου ὁ Ἴρος,
τὰ δόντια τρίζοντας καθὼς τὰ χώματα κλωτσούσε.
Σηκώσανε τὰ χέρια τους οἱ ξέλαμπροι μνηστῆρες,
κι ἀπὸ τὰ γέλια ἀπέθαναν. Τὸν παίρνει ἀπὸ τὸ πόδι,
καὶ μέσ' ἀπὸ τὸ πρόθυρο καταβῶ σέρνοντάς τον,
ὁ Ὀδυσσεάς τὸν ἔφερε στῶν παλατιῶν τίς θύρες·
καὶ γέρνοντάς τον στῆς αὐλῆς τὸν τοῖχο, κάθισέ τον,
ραβδί στὸ χέρι τοῦ βάλε, καὶ φώναξέ τον κι εἶπε·

90

100

«Κάθου αὐτοῦ τώρα, τὰ σκυλιὰ νὰ διώχνης καὶ τοὺς χοίρους,
καὶ μὴ μοῦ βγαίνης φύλακας τῶν ξένων καὶ ζητιάνων,
χαμένε, πῶ χειρότερα γιὰ νὰ μὴ σοῦ ῥθουν πάθια.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ παλιὸν τορβὰ γεμάτο τρύπες ρίχτει
στοὺς ὤμους του, μὲ πρόστυχο σκοινί, γιὰ κρεμαστήρι, 110
καὶ στὸ κατώφλι γύρισε καὶ κάθισε. Κι οἱ ἄλλοι
μὲ γέλια μπήκανε πολλὰ καὶ τότε προσμιλοῦσαν·

«Ὁ Δίας κι οἱ ἀθάνατοι νὰ σοῦ χαρίζουν, ξένε,
ὅ,τι ἐσὺ πιότερο ποθεῖς, κι ὅ,τι ζητάει ἡ καρδιά σου,
πού ἐτοῦτον τὸν ἀχόρταγο νὰ τρέχη δὲν ἀφήκες
στὴ χώρα μέσα· στὴ στεριά θένα σταλθῆ μὲ πλοῖο,
στὸ βασιλέα τὸν Ἐχετο, τοῦ κόσμου ἀδικοπράχτη.»

Εἶπαν καὶ χάρηκε ὁ λαμπρὸς Δυσσέας στὰ λόγια ἐκεῖνα.
Κι ὁ Ἄντινος ἔβαλε τρανὴ μπρὸς του κοιλιὰ γεμάτη 120
αἷμα καὶ ξύγγι· δυὸ ψωμιὰ κι ὁ Ἄμφινομος τοῦ φέρνει
ἀπ' τὸ πανέρι, μὲ χρυσὸ τὸν χαιρετάει ποτήρι,
καὶ λέει του· «Γειά σου, ὦ ξένε μας πατέρα, καὶ νὰ σοῦ ῥθουν
καλὰ στερνά· γιὰτ' εἶν' πολλὰ τὰ βάσανά σου τώρα.»

Καὶ γύρισε ὁ πολὺβουλος Δυσσέας κι ἀπάντησέ του·
«Ἄμφινομε, ἀνθρώπος ἐσὺ μοῦ φαίνεσαι μὲ γνώση
τέτοιο ὄνομα ἀκουγα λαμπρὸ πὼς εἶχε κι ὁ γονιὸς σου,
ὁ πλοῦσιος κι ὁ καλόκαρδος ὁ Δουλιχιώτης Νίσος·
ἐκεῖνου λέγεσαι παιδί, καὶ σὰ λεβέντης μοιάζεις.
Καὶ τώρα λόγο θὰ σοῦ πῶ, πού ἐσὺ καλάκουσέ τον. 130
Ἄπ' ὅσα ζοῦν καὶ σέρνονται πᾶνω στὴ γῆς, κανένα
ἀπ' τὸ θνητὸ πῶ ἀδύναμο δὲ βρίσκεται ἄλλο πλάσμα.
Ὅσο βαστιέται κι οἱ θεοὶ καλοτυχιὰ τοῦ δίνουν,
θαρρεῖ πὼς δὲν μπορεῖ κακὸ στὸν κόσμον πᾶ νὰ πάθῃ·
ἂν ὅμως οἱ μακαριστοὶ θεοὶ τοῦ φέρουν λύπες,
τότες κι ἀθέλητα μπορεῖ καὶ τίς βαστάει ἡ καρδιά του.
Τὶ ἀλλάζει τῶν θνητῶν ὁ νοῦς κι αὐτὸς κατὰ τὴ μέρα,
πού τοὺς χαρίζει τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων ὁ πατέρας.
Θὰ ἴχα κι ἐγὼ καλοτυχιᾶς καὶ πλούτια μὲς στὸν κόσμον,
μὰ μύριες ἔπραξα ἀνομιᾶς μὲ τῆς ἀντρεϊᾶς τὴν τόλμη,
κι ἀπὸ τὴν πίστη τὴν πολλὴ σὲ ἀδέρφια καὶ πατέρα. 140
Λοιπὸν ποτές του τὸ ἄδικο νὰ μὴ ζητᾶ κανένας,

μόν' ἄς τὰ χαίρεται ἤσυχα ὅσα οἱ θεοὶ τοῦ δίνου.
 Καὶ τῶρα βλέπω τί ἀνομιᾶς σοφίζονται οἱ μνηστῆρες,
 ποὺ καταλοῦν τὰ χτήματα, καὶ βρίζουν τῇ γυναῖκα
 ἐκείνου, ποὺ θαρρῶ μακριὰ ἀπὸ φίλους καὶ πατρίδα
 δὲ βρίσκειται· καὶ μάλιστα κοντὰ 'ναί· ἐσένα τότες
 θεὸς ἄς φέρῃ σπίτι σου, νὰ μὴν τὸν ἀντικρίσης
 τὴν ὥρα ποὺ στὴν ποθητὴ πατρίδα του γυρίσῃ·
 τί στὸ παλάτι του ἄμα αὐτὸς πατήσῃ, δίχως αἶμα
 σοῦ λέω πὼς δὲ θὰ χωριστοῦν ἐκεῖνος κι οἱ μνηστῆρες ».

150

Αὐτὰ εἶπε, καὶ σὰν ἔσταζε κι ἤπια κρασί καὶ φράνθη,
 ξανάθεσε στοῦ βασιλιᾶ τὰ χέρια τὸ ποτήρι.

Τότες αὐτὸς βαριόκαρδος περπάταε μὲς στὸν πύργο,
 σκυμμένο τὸ κεφάλι του, γιατί κακὸ φοβόταν.

Μὰ κι ἔτσι δὲν τὸν ξέφυγε τὸ χάρο· τί ἡ Παλλάδα
 μὲ τ' ὄπλο τοῦ Τηλέμαχου τὸν ἔκαμε νὰ πέσῃ·
 καὶ πῆγε, ξανακάθισε στὸ θρόνο ποὺ εἶχε ἀφήσει.

Τότες τῆς ἔβαλε στὸ νοῦ ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
 τῆς φρόνιμης βασίλισσας καὶ κόρης τοῦ Ἰκαρίου,
 μπρὸς στοὺς μνηστῆρες νὰ φανῇ, κι ἐλπίδα στὴν ψυχὴ τους
 νὰ φέρῃ μεγαλύτερη, καὶ λατρευτὴ νὰ γίνῃ
 στὸ γιό της καὶ στὸν ἄντρα της περσότερο ἀπὸ πρῶτα.

160

Καὶ λαφρογέλασε ἄκαρδα, καὶ στὴν κελάρισσα εἶπε·

« Θέλει, Εὐρυνόμη, ὅσο ἄλλοτες δὲν ἤθελε ἡ καρδιά μου,
 μπρὸς στοὺς μνηστῆρες νὰ φανῶ, κι ἄς εἶν' καὶ μισητοὶ μου,
 καὶ στὸ παιδάκι μου νὰ πῶ δυὸ λόγια γιὰ καλὸ του,
 νὰ μὴν πολυξανοίγεται μὲ τοὺς κακοὺς μνηστῆρες,
 ποὺ πάντα τοῦ γλυκομιλοῦν, μὰ κρύβει μαῦρα ὁ νοῦς τους. »

Καὶ τότες ἡ κελάρισσα τῆς εἶπε ἡ Εὐρυνόμη·

« Καλὰ καὶ συσταζόμενα—τὰ λὲς αὐτά, παιδί μου,
 κι ἄμε τοῦ γιοῦ σου νὰ τὰ πῆς, κρυφὰ μὴν τὰ φυλάγῃς·
 μὰ νίψου πρῶτα, κι ἄλειψε τὴν ὄψη σου μὲ λάδι,
 μὴν ἔρχεσαι μὲ πρόσωπο θαμπὸ καὶ σακρυσμένο,
 τ' εἶναι κακὸ νὰ φαίνεσαι πάντα γιομάτη πίκρα,
 τῶρα δὲ ποὺ ἄντρας γένηκε, στοὺς θεοὺς καθὼς τὸ εὐκόσουν,
 μιὰ μέρα νὰ τὸν ἀξιωθῆς μὲ γένια φυτρωμένα. »

170

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γύρισε τότες κι εἶπε·

« Ἄν καὶ πονῆς με, ὅμως αὐτὰ μὴ μοῦ τὰ λές, καλή μου,
 ἐγὼ μαθὲς νὰ νίβουμαι, τὴν ὄψη μου ν' ἀλείβω·
 τί ἐμένα οἱ θεοὶ οἱ ἀθάνατοι τὰ κάλλη μοῦ ἀφανίσαν,
 ἀφότου ἐκεῖνος ἔφυγε μὲ τὰ βαθιὰ καράβια.
 Μόνε τῆς Ἰπποδάμειας πὲς καὶ τῆς Αὐτονόης,
 νὰ ῥθουν νὰ μὲ παρασταθοῦν μὲς ἰστὸ παλάτι οἱ δυὸ τους
 τὶ ντρέπουμεαι μονάχη μου νὰ πάω στοὺς ἄντρες μέσα. »

180

Εἶπε, καὶ διάβηκε ἡ γριὰ πομέσα ἀπ' τὸ παλάτι,
 νὰ πάη νὰ δώσῃ μήνυμα τῷ γυναικῶνε νὰ ῥθουν.

Τότε ἄλλο συλλογίστηκε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·
 μὲ ὕπνο γλυκὸ παρέχουσε τοῦ Ἰκάρου τὴν κόρη,
 καὶ πλάγιασε, κοιμήθηκε, καὶ λύθησαν οἱ ἄρμοι τῆς
 καθὼς κειτότανε· κι ἡ θεὰ μὲ δῶρα τὴ στολίζει
 ἀθάνατα, ποὺ οἱ Ἀχαιοὶ θωρώντας, νὰ θαμάζουν.

190

Καὶ πρῶτα ἀμάραντη ὁμορφιά στὴν ὄψη τῆς ἀπλώνει,
 σὰν τῆς ὠριοστεφάνωτης τὴν ὁμορφιά Κυθέρειας,
 στὸν ἐρωτιάτικο χορὸ σὰν μπαίνη τῷ Χαρίτων·
 τὴν ἔκαμε καὶ πιδ ἀψηλὴ, καὶ πιδ τρανὴ στὴν ὄψη,
 κι ἀπ' τὸ κοφτὸ τὸ φίλντισὶ πιδ λαμπερὴ καὶ πιδ ἄσπρη.
 Αὐτὰ σὰν ἔκαμε, ἔφυγε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·
 κι ἀπ' τὸ παλάτι φτάσανε οἱ ἀσπροχεροῦσες βάγιες,
 κι ἀπ' τὸν κατάγλυκο ὕπνο τῆς τὴν ξύπνησε ἡ φωνὴ τους.
 Τὴν ὄψη μὲ τὰ χέρια τῆς ἔτριψε τότες, κι εἶπε·

200

« Ὑπνος ποῦ μ' ἤβρε μαλακὸς τὴν κακοπαθιασμένη.
 Μακάρι τέτοιο θάνατο νὰ μοῦ ἴδινε ἡ παρθένα
 ἡ Ἄρτεμη, ποὺ ὀλοζῶις στὰ δάκρυα νὰ μὴ λιάνω,
 τίς χάρες τίς ἀριθμητὲς ποθώντας τοῦ ἀκριβοῦ μου
 τοῦ ἀντρός, ποὺ ἀπ' ὄλους ἦτανε τοὺς Ἀχαιοὺς ὁ πρῶτος. »

Αὐτὰ σὰν εἶπε, ἀπ' τὰ λαμπρὰ κατέβηκε τ' ἀνώγια,
 μόνη τῆς ὄχι· ἀντάμα τῆς δυὸ βάγιες κατεβήκαν.
 Κι ἡ ζουλεμένη ἀρχόντισσα σὰν πῆγε στοὺς μνηστῆρες,
 σιμὰ στὸ στύλο στάθηκε τῆς δουλεμένης στέγης,
 σηκώνοντας στὸ πρόσωπο τὸ λαμπερὸ φακιόλι,
 μὲ τίς παραστεκάμενες ἀπὸ τίς δυὸ πλευρὲς τῆς.
 Κι ἐκεῖνοι, γλυκοτρέμοντας ἀπ' τὴν πολλὴ λαχτάρα,
 εὐκόταν τὴν ἀγάπη τῆς μιὰ μέρα νὰ χαροῦνε.

210

Και τότες αὐτὴ μίλησε τοῦ ἀκριβογιοῦ της, κι εἶπε·

« Σοῦ ἴφυγε ὁ νοῦς, Τηλέμαχε, καὶ λογισμό δὲν ἔχεις.

Παιδὶ σὰν ἦσουν, πλιότερά σοφίζονταν ὁ νοῦς σου·
καὶ τώρα πού μεγάλωσες, καὶ παλικάρι γίνης,
κι ὅποιος τηράει τὴν ὁμορφιά καὶ τὴν κορμοστασιά σου
θὰ πῆ πὼς εἶσαι ἀρχόντου γιός, ὅμως δὲν ἔχεις τώρα
τὰ φρένα σου σὰν ἄλλοτες, καὶ λείπει ὁ λογισμός σου.

220

Δές, πὼς αὐτὸ τὸ κάμωμα μὲς στὸ παλάτι ἀφῆκες
νὰ γίνῃ· ξένος ἄξαφνα νὰ κακοπάθῃ ὄμπρός σου.
Μὰ ἂν πάθαινε μαθὲς κι αὐτὸς πού κάθεται ἐκεῖ τώρα
παρόμοιο μεταχείρισμα σκληρὸ μὲς στὸ παλάτι,
πόση ἀτιμιὰ, καὶ τί ντροπὴ σ' ὄλον τὸν κόσμο θὰ ἴχης. »

Κι ὁ γνωστικός Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κρένει·

« Δὲν τὸ παραξενεύουμαι, μανούλα, πού χολώνεις·
μὰ ὅλα στὸ νοῦ μου τὰ ἴχω ἐγώ, κι ὅλα τὰ ξεδιαλύνω,
καὶ τὸ καλὸ καὶ τὸ κακό, τί πιά μαρὸ δὲν εἶμαι.

230

Ὅμως σωστὰ τὸ καθetics δὲ δύνομαι νὰ κρίνω,
τι ἄλλος ἐδῶ κι ἄλλος ἐκεῖ τὰ φρένα μου σαστίζουν,
αὐτοὶ ἐδῶ οἱ κακόβουλοι, κι ἐγὼ βοηθοὺς δὲν ἔχω.

Ἔστωσο σὰν πού θέλανε δὲν τέλειωσε τοῦ ξένου
καὶ τοῦ Ἴρου ἡ μάχη· πιὸ γερὸς καὶ δυνατὸς ὁ ξένος.

Ἄχ, Δία πατέρα, κι Ἀθηνᾶ, κι Ἀπόλλωνα, ἄς μπορούσα
νὰ δῶ μὲς στὰ παλάτια μας ἐτούτους τοὺς μνηστῆρες
νὰ γέρνουν τὰ κεφάλια τους πεσμένοι ἄλλοι ἐδῶ μέσα,
ἄλλοι παρόξω στὴν αὐλὴ, κορμιὰ παραλυμένα,
καθὼς κι ὁ Ἴρος κάθεται κεῖ στῆς αὐλῆς τῆ θύρα,
καὶ γέρνει τὸ κεφάλι του σὰ νὰ ἴταν μεθυσμένος,
κι ὄρθιος στὰ πόδια νὰ σταθῆ δὲ δύνεται, καὶ μῆτε
νὰ σύρῃ πίσω σπῆτι του, κορμὶ παραλυμένο. »

240

Αὐτὰ λαλοῦσαν κι ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους·
καὶ μίλησε ὁ Εὐρύμαχος τῆς Πηνελόπης κι εἶπε·

« ὦ Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάρου θυγατέρα,
ἂν ὄλοι τοῦ Ἄργους οἱ Ἀχαιοὶ σὲ βλέπανε δωπέρα,
πιότεροι θὰ τραγόπιναν μνηστῆρες στὰ παλάτια
τ' ἀπόταχο, γιὰτ' εἶσαι ἐσύ τῶ γυναικῶν ἡ πρώτη, «
στὸ κάλλος καὶ στ' ἀνάστημα, καὶ στὰ σωστὰ σου φρένα. »

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε· 250
 « Εὐρύμαχε, τίς χάρες μου, τὰ κάλλη, τὸ κορμί μου,
 τ' ἀφάνισαν οἱ ἀθάνατοι, στὴν Τρωάδα σὰν κινήσαν
 οἱ Ἀργίτες, καὶ μ' αὐτοὺς μαζί κι ὁ ἄντρας μου ὁ Δυσσέας.
 Ἐκεῖνος ἂν ἐρχότανε τῆ ζωῆ μου νὰ φροντίζη,
 πιὸ δοξασμένο καὶ λαμπρὸ θένα' ταν τ' ὄνομά μου.
 Τώρα ἔχω λύπες, τὶ πολλὰ δεινὰ μοῦ φέρνει ἡ μόρα.
 Ἄχ, τότες πού ἀπ' τὴν ποθητὴ πατρίδα ξεκινούσε,
 θυμᾶμαι πὼς ἀπ' τὸ δεξι μ' ἐπιασε χέρι, κι εἶπε·
 « Γυναίκα, δὲ στοχάζουμαι πὼς οἱ φτερόποδοι ὅλοι
 Ἄχαιοὶ θένα γυρίσουνε γεροὶ ἀπὸ τὴν Τρωάδα· 260
 τί λὲν πὼς πολεμόχαροι κι οἱ Τρωαδίτες ὄντας,
 κι ἀπὸ κοντάρι, ξέρουνε, κι ἀπὸ δοξάρι νιώθουν
 καὶ σὲ γοργόποδα ἄλογα ἀνεβαίνουν, καὶ τὸν ὅμοιο
 ἀποφασίζουν μονομιᾶς ἀγῶνα τοῦ πολέμου.
 Ἔτσι, δὲν ξέρω ἂν ὁ θεὸς θ' ἀφήσῃ νὰ γυρίσω,
 ἢ ἐκεῖ στὴν Τροία ἂν θὰ χαθῶ· κι ἐδῶ σὺ νοιάζου τα ὅλα,
 τῆ μάνα καὶ τὸν κύρη μου σὰν τώρα φρόντιζέ τους,
 ἢ καὶ καλύτερα, ὅσο ἴγῳ βρίσκουμ' ἐκεῖ στὰ ξένα·
 καὶ τοῦ παιδιοῦ μας ἅμα δῆς τὰ γένια νὰ φυτρώνουν
 τότε ἄφησε τὸ σπῆτι σου, πάρε ὅποιον θέλεις ἄντρα. » 270
 Ἐκεῖνος τέτοια μοῦ ἔλεγε, κι ὅλα τελιοῦνται τώρα,
 κι ἡ νύχτα δὲ θ' ἀργήσῃ πιά τοῦ μαύρου γάμου ἐμένα,
 τῆς ἔρμης, πού μοῦ τό ἴσθησε τὸ ριζικό μου ὁ Δίας.
 Μὰ κι ἄλλος πόνος φοβερὸς ἀγγίζει τὴν καρδιά μου·
 τέτοιες δὲν εἶχαν ἄλλοτες συνήθειες οἱ μνηστῆρες·
 ἀρχοντοκόρη ἂν θέλανε νὰ πάρουν ζουλεμένη,
 κι ἀνάμεσό τους μάχονταν ποιὸς νὰ τὴν κάμῃ νύφη,
 βόδια μαζί τους φέρνανε κι ἀρνιά καλοθρεμμένα,
 γιὰ τοὺς δικοὺς τῆς κορασιάς, κι ὠρια τῆς δίναν δῶρα,
 μὰ ξένα πλούτια χάρισμα δὲν τρώγανε ποτές τους. » 280

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ πολὺπαθος χαιρότανε Ἰοδυσσεύς,
 πὺ πάσκιζε τὰ δῶρα τους νὰ πάρῃ, καὶ μὲ λόγια
 γλυκὰ γλυκὰ τοὺς μάγευε, μὰ ὁ νοῦς της ἄλλα ζήτα.

Κι ὁ Ἄντινος τοῦ Εὐπειθῆ ὁ γιὸς ἀπάντησέ της κι εἶπε·
 « ὦ Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάρου θυγατέρα,

ἔποιος ἐδῶ ἀπ' τοὺς Ἀχαιοὺς θέλει νὰ φέρῃ δῶρα,
δέχου τα· δὲν εἶναι καλὸ χάρισματα ν' ἀρνείσαι·
μὰ ἐμεῖς μῆτε στὰ χτήματα, μῆτε κι ἄλλου δὲν πᾶμε,
πρὶ νὰ διαλέξῃς ἄντρα σου τῶν Ἀχαιῶν τὸν πρῶτο.»

Αὐτὰ 'πε ὁ Ἄντινος, κι ἄρσαν τὰ λόγια του στοὺς ἄλλους, 290
κι ἔστειλαν ὅλοι κήρυκα τὰ δῶρα νὰ τοὺς φέρῃ.

Τοῦ Ἄντινου πέπλο φέρανε πανώριο καὶ μεγάλο,
καὶ πλουμιστό, μὲ δώδεκα μαλαματένιες κόπτσες
πού στὰ θηλύκια ταίριαζαν τὰ ὁμορφολυγισμένα.

Τοῦ Εὐρύμαχου περίτεχνη τοῦ φέραν ἄλυσίδα,
κεχριμπαρένια καὶ χρυσή, πού ἔφεγγε σὰν τὸν ἥλιο.

Οἱ δοῦλοι τοῦ Εὐρυδάμαντα δυὸ σκουλαρίκια φέραν,
μὲ τρία σὰ μοῦρα, ὀλόλαμπρα, πετράδια τὸ καθένα.

Κι ὁ βασιλέας ὁ Πείσαντρος, ὁ γιὸς τοῦ Πολυχτόρου,
δῶρο ἔστειλε πανόμορφο σφανταχτερὸ γιορντάνι.

Ὅμοια κι οἱ ἄλλοι οἱ Ἀχαιοὶ προσφέρνανε στολίδια.

Κατόπι ἡ θεία ἡ δέσποινα στ' ἀνάγια της ἀνέβη,
κι οἱ βύγιες ἀκολούθησαν μὲ τὰ πανώρια δῶρα.

Ἐκεῖνοι πάλε μὲ χοροὺς καὶ μὲ γλυκὰ τραγοῦδια
γλεντίζκνε, προσμένοντας ὡσπού νὰ ῥθῆ τὸ βράδυ·
καὶ καθὼς γλέντιζαν τ' ἀχνὸ κατέβηκε τὸ βράδυ.

Στήσανε τότες δυὸ φανούς νὰ φέγγουνε, καὶ βάλαν
ξύλα στεγνὰ κι ὀλόξερα καὶ νιοσκισμένα γύρω,

πού σμίγοντάς τα μὲ δαδιά τὰ κράτααν ἀναμμένα
οἱ δοῦλες τοῦ ἀντρείψουχου Δυσσέα μὲ τὴν ἀράδα.

Σ' αὐτὲς τότε ὁ πολὺβουλος κι ὁ θεϊκὸς Δυσσέας
μίλησε· « Δοῦλες τοῦ τρανοῦ τοῦ Ὀδυσσέα, πού λείπει
στὰ ξένα χρόνους καὶ καιροὺς, ἀμέτε ἐκεῖ πού μνήσκει
ἡ σεβαστὴ ἡ βασίλισσα, καὶ πιάστε ἐκεῖ τὴ ρόκα,
ἢ γνέθετε γιὰ γλέντι της, σιμὰ της καθισμένες,
καὶ σ' ὅλους τούτους πού 'ναι ἐδῶ μπορῶ καὶ φέγγω ἀτός μου.

Μὰ ἀκόμα κι ἂν προσμένουνε τὴν ὥρια Αὐγούλα νὰ ῥθῃ,
δὲ μὲ τρομάζουνε· τί ἐγὼ βαστῶ σὲ κάθε κόπο.»

Εἶπε, κι ἐκεῖνες γέλασαν, κι εἶδαν ἢ μιὰ τὴν ἄλλη.

Μὰ ἡ Μελανθῶ τότε ἄσκημα τοῦ μίλησε ἢ ὁμορφούλα,
πού τοῦ Δολίου ἦταν παιδί, μὰ καλανάθρεψέ τη

ἡ Πηνελόπη, καὶ λαμπρὰ τῆς χάριζε παιχίδια·
ὅμως τὴν Πηνελόπη αὐτὴ δὲ συμπονοῦσε τᾶρα,
παρὰ μὲ τὸν Εὐρύμαχο κρυφῆς ἀγάπης εἶχε.

Αὐτὴ τοῦ κακομίλησε μὲ πείσμα τοῦ Ὀδυσσεά·

« Καημένε ξένε, ποῦ θαρρῶ ξεκουτιασμένος εἶσαι,
δὲν πᾶς μὲς σὲ χαλκιάδικο νὰ κοιμηθῆς, ἢ χάνι,
μόνε ἤρθες καὶ μωρολογᾶς ἐδῶ μὲ τόσο θάρρος,
[σ' αὐτοὺς τοὺς ἄντρες ὀμπροστὰ χωρὶς νὰ νιώθης φόβο ;
Γιὰ τὸ κρασί σὲ ζάλισε, γιὰ τέτοια πάντα θά 'ναι
τὰ φρένα σου, καὶ κάθεται καὶ μᾶς λαλεῖς τοῦ βρόντου].

330

Ἦ καμαρώνεις ποῦ ἔριξες τὸν Ἴρο τὸ ζητιάνο ;

Κοίτα μὴν ἄλλος ἄξαφνα καλύτερός τοῦ σοῦ ῥθη,
καὶ μὲ τ' ἀντρίκια χέρια του τὰ καύκαλα σοῦ σπάση,
καὶ βουτημένο στὰ αἵματα σὲ διώξῃ ἀπ' τὸ παλάτι. »

Καὶ λέει ἀγριοκοιτώντας τὴν ὁ ρήγας ὁ Ὀδυσσεάς·

« Θὰ τρέξω, τοῦ Τηλέμαχου νὰ τὰ μηνύσω, ὦ σκύλα,
αὐτὰ ποῦ λές, νὰ ρθῇ μεμιάς κομμάτια νὰ σὲ κόψῃ. »

340

Μ' αὐτὰ τὰ λόγια δέιλιασαν ἀμέσως οἱ γυναῖκες·

τοὺς κόπησαν τὰ ἦπατα, καὶ σκόρπισαν καὶ φύγαν
περίτρομες, τί πίστευαν πὼς εἶπε τὴν ἀλήθεια.

Στοὺς ἀναμμένους τοὺς φανούς στάθηκε τότε ἐκεῖνος
νὰ φέγγῃ, καὶ στὸ πρόσωπο θεωροῦσε τὸν καθέναν,
μὰ ἄλλα στὸ νοῦ του γύριζε, ποῦ ἀτέλεστα δὲ μεῖναν.

Κι ἡ Ἀθηναῖα δὲν ἄφηνε τοὺς θεότολμους μνηστῆρες

νὰ παῖουν τὴν κακογλωσσιᾶ, γιὰ νὰ κατέβῃ ὁ πόνος
ἀκόμα πιὸ βαθύτερα στοῦ Ὀδυσσεά τὰ σπλάχνα.

Καὶ πρῶτος ὁ Εὐρύμαχος, ὁ γόνος τοῦ Πολύβου,

τὸν Ὀδυσσεά πείραζε, γιὰ νὰ γελοῦν οἱ φίλοι·

350

« Ἀκοῦτε με, ὦ τῆς δοξαστῆς βασιλισσας μνηστῆρες,
τὰ ὅσα μέσα μου ἀγρικῶ νὰ σᾶς τὰ φανερώσω.

Δὲν ἤρθε αὐτὸς χωρὶς βουλὴ θεοῦ μὲς στὸ παλάτι
τοῦ Ὀδυσσεά· σὰν τὰ δαδιά κι ἡ κεφαλὴ του φέγγει,
τί ἀπάνω τῆς δὲν ἔμεινε μικρὴ ἢ μεγάλῃ τρίχα. »

Καὶ τοῦ Ὀδυσσεά κουβέντιασε, τοῦ καστροπολεμίτη·

« Θὰ ῥχόσουν τάχα ἀργάτης μου, ἃ σὲ ζητοῦσα, ὦ ξένε,
σὲ κάποιαν ἄκρη χωραφιῶν, μὲ πλερωμὴ, νὰ φέρνης

λιθάρια γιά τούς φράχτες μου, και δέντρα νά φυτεύης ;
 'Εκεῖ θροφή θά σοῦ 'δυνα, και μέ τὸ παραπάνω,
 και θά 'χες και φορέματα, και τὰ ποδήματά σου.
 Μὰ τώρα πού κακόμαθες, δουλειά δὲ θές νά πιάσης
 μόνε σ' ἀρέσει σὲ χωριά νά σέρνεσαι και χῶρες,
 νὰ θρέφης μέ τὴ διακονιά τὴ λαίμαργη κοιλιὰ σου ».

360

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας κι ἀπολογηθή·
 « Ἦθελ' ἀλήθεια στὴ δουλειὰ νά παραβγοῦμε οἱ δυὸ μας
 τὴν ἄνοιξη, ὦ Εὐρύμαχε, πού μεγαλώνει ἡ μέρα,
 πὰς στὸ γρασιδί· νά κρατῶ καλόγερο δρεπάνι,
 παρόμοιο νά κρατᾶς κι ἐσύ, και νά δοκιμαστοῦμε,
 ὡς τὸ σκοιάδι νηστικοί, και νά 'χη ἐκεῖ χορτάρι.

370

Ἦ και δυὸ βόδια ἂν ἔβρισκα λαμπρά νά κυβερνήσω,
 μεγάλα και βασταγερά, γρασιδί χορτασμένα,
 ὀμήλικα, συνταιριαστά, μέ δύναμη περίσσια,
 πού ὁ κάθε σβῶλος τῆς σποριάς νά πέφτη ὀμπρός στ' ἀλέτρι,
 θά μ' ἔβλεπες πὼς θ' ἄνοιγα τ' αὐλάκι πέρα ὡς πέρα.

Κι ἂν ἀπὸ κάπου πόλεμο σήκωνε ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου
 σήμερα, κι εἶχα ἀσπίδα ἐγώ, και δυὸ μαζὶ κοντάρια,
 κι ὀλόχαλκο περίκρανο στὴν κεφαλὴ ἄρμοσμένο,
 μέσ στοὺς προμάχους θά 'βλεπες ἐμένα πρῶτο πρῶτο,
 και δὲ θά κατηγόρειες με ποτὲς γιά τὴν κοιλιὰ μου.
 Μὰ εἶσαι κακόβουλος ἐσύ, κι εἶναι σκληρὴ ἡ καρδιά σου·
 κι ὅμως μέγας και πολὺς φαντάζεσαι πὼς εἶσαι,
 ἂν και μέ λίγους σμίγεις, και τούτους ὄχι ἀντρείους.

380

'Ανίσως στὴν πατρίδα του γυρίση ὁ Ὀδυσσεάς,
 οἱ θύρες οἱ τετράπλατες ὀμπρός σου θά στενέψουν,
 θά φεύγης ἀπ' τὰ πρόθυρα νά τιναχτῆς στοὺς δρόμους. »

Αὐτὰ εἶπε, και βαρύτερα ὁ Εὐρύμαχος χολιάζει,
 κι ἀγριοκοιτώντας τον λαλεῖ μέ φτερωμένα λόγια.

« Κακὰ θά πάθης μὰ τὸ ναί, παλιάνθρωπε, ἀπὸ μένα,
 πού ὀμπρός σ' αὐτοὺς μωρολογᾶς χωρὶς νά νιώθης φόβο·
 γιά τὸ κρασί σὲ ζάλισε, γιά τέτοια πάντα θά 'ναι
 τὰ φρένα σου, και κάθεσαι και μοῦ λαλεῖς τοῦ βρόντου.

390

Ἦ καμαρώνεις πού ἔριξες τὸν Ἴρο τὸ ζητιάνο ; »

Αὐτὰ εἶπε, κι ἄδραξε σκαμνί· και τότες ὁ Ὀδυσσεάς

φοβήθηκε και κάθισε στοῦ Ἀμφίνομου τὸ γόνα·
καὶ χτύπησε ὁ Εὐρύμαχος πὰς στὸ δεξιὸ τὸ χέρι
τὸν κεραστή· καὶ μὲ βουητὸ κυλίστηκε ὁ προχύτης,
κι αὐτὸς ἀνάμεσα ἔπεσε στὰ χῶματα βογγώντας.

Κι οἱ ἄλλοι στὰ βαθιόσκιωτα παλάτια ὀχλαλοῦσαν·
κι ἀπ' αὐτοὺς κάποιος ἔλεγε τηρώντας πλαγινὸ του·

400

« Νὰ ἔχε χαθῆ στὴν ἐρημιὰ πρὶν ἔρθῃ αὐτὸς ὁ ξένος,
δὲ θένα σήκωνε μαθὲς τέτοια βουὴ ἔδωπέρα. »

Καὶ τώρα λογοφέρνουνε γιὰ ζήτουλους, καὶ γλύκα
δὲν ἔχουν τὰ τραπέζια μας, μόν' τὸ κακὸ πρωτεύει. »

Καὶ τότες ὁ Τηλέμαχος τοὺς ἔλεγε ὁ λεβέντης·
« Κακότυχοι, φρενιάζετε, καὶ δὲν μπορεῖ πιά ὁ νοῦς σας
μηδὲ πιοτὸ μηδὲ φαῖ νὰ κρύψῃ θεὸς σὰς σπρώχνει.
Τώρα ποὺ καλοφάγατε, στὸ σπίτι σας καθέννας
ἀμέτε καὶ συχάζετε· δὲ διώχνω ἐγὼ κανέναν. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ δαγκάνοντας τὰ χεῖλή τους ἐκεῖνοι,
θαμάζαν τὸν Τηλέμαχο, πόσο ἀνοιχτὰ μιλοῦσε.

410

Καὶ τότες ὁ Ἀμφίνομος ξαγόρεψέ τους καὶ εἶπε,
ὁ δοξαστὸς τοῦ Νίσου γιὸς καὶ τοῦ Ἀρήτου ἀγγόνι·

« Παιδιά, σὰ μᾶς μιλοῦν σωστά, δὲν πρέπει ἐμεῖς ἀγνάντια
λαλώντας νὰ θυμώνουμε καὶ νὰ λογομαχοῦμε.

Τὸν ξένο μὴν τὸν βρίζετε, μήτε κανέναν ἄλλον
ἀπὸ τοὺς δούλους τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα στὰ παλάτια·

Μόν' ἄς ἀρχίσῃ ὁ κεραστής, καὶ στάξιμο σὰ γίνῃ,
πηγαίνουμε στὰ σπίτια μας νὰ πέσουμε στὸν ὕπνο·

τὸν ξένο τὸν ἀφήνουμε στὸν πύργο τοῦ Ὀδυσσέα·
ικέτη του ὁ Τηλέμαχος τὸν ἔχει, κι ἄς νοιαστῇ τον. »

400

Εἶπε, καὶ σ' ὅλους εὐλογα τὰ λόγια του φανῆκαν.

Κι ὁ ἥρωας Μούλιος, κήρυκας, τοῦ Ἀμφίνομου κοπέλι,
μὲς στὸ κροντήρι τὸ κρασί καλόσμιζε, καὶ σὲ ὅλους
γύρω τὸ μοίρασε. Κι αὐτοὶ στοὺς ἀθανάτους στάξαν,
κι ἤπιαν μελόγλυκο κρασί. Καὶ σάνε στάξαν ὅλοι,
κι ἤπιαν κρασί ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους, ξεκινῆσαν
καθέννας πρὸς τὸ σπίτι του, νὰ πέσουνε στὸν ὕπνο.

ΡΑΨΩΔΙΑ Τ

Μὰ στὸ παλάτι ὁ θεϊκὸς ἀπόμεινε Ὀδυσσεάς,
 μὲ τῆ θεᾷ ἀναδεύοντας τὸ φόνον τῶ μνηστήρων,
 κι αὐτὰ τοῦ γιοῦ του μίλησε τὰ φτερωμένα λόγια·
 «Ἀνάγκη μέσα τ' ἄρματα, ὦ Τηλέμαχε, νὰ θέσης
 κι ὅταν ἐκεῖνοι θέλοντας νὰ ξέρουν, σὲ ρωτᾶνε,
 ἐσὺ μὲ λόγια μαλακὰ γλυκαποκοίμιζέ τους,
 καὶ λέγε τους:—Ἀπ' τὸν καπνὸν τὰ πῆρα τί δὲν εἶναι
 σὰν ποῦ ὁ Δυσσεάς τ' ἄφησε μισεύοντας στὴν Τροία,
 μόνε ἢ ἀχνίλα τῆς φωτιᾶς τὰ θόλωσε ἀπὸ τότες.
 Μὰ κι ἄλλο μεγαλύτερο βάζει στὸ νοῦ μου ὁ Δίας,
 μὴν τύχη καὶ δὲ μάλωμα σᾶς ρίξη τὸ μεθύσι,
 καὶ χτυπηθῆτε, κι ἀτιμιὰ στὴν προξενειὰ σας φέρτε,
 γιατί μονάχο του τραβάει τὸ σίδερο τὸν ἄντρα.»

10

Τὸν ἄκουσε ὁ Τηλέμαχος τὸν ἀκριβὸ γονιὸ του,
 καὶ τῆ βυζάστρα Εὐρύκλεια φωνάζει, καὶ τῆς κρένει·

«Μὲς στὸ παλάτι κράτα μου τίς κοπελιές, ὦ μάνα,
 ὥσπου τοῦ κύρη τ' ἄρματα στὸ θάλαμο νὰ θέσω,
 τὰ ὄρια, ποῦ τὰ τρώει πολλῆ στὸ σπίτι μας καπνίλα,
 ἀπὸ τὰ τότες ποῦ ἔφυγε, κι ἤμουν ἐγὼ παιδάκι.
 Θὰ τὰ φυλάξω τώρα ἐκεῖ ποῦ ἄχνη φωτιᾶς δὲ φτάνει.»

20

Καὶ τότες ἡ πανάκριβη τοῦ κρένει παραμάνα·

«Μακάρι, ὦ γιέ μου, ν' ἀρχίζες μὲ πονεσιά καὶ γνώση
 τὸ σπίτι αὐτὸ νὰ νοιάζεσαι καὶ νὰ φυλάῃς ἀλήθεια.
 Μὰ πές μου ὡστόσο, ποιά τὸ φῶς τώρα θὰ ῥθῆ νὰ φέρη,
 ποῦ δὲν ἀφήνεις νὰ ἴβγουνε τίς δοῦλες νὰ σοῦ φέγγουν;»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησέ της κι εἶπε·
 «Τοῦτος ὁ ξένος, γιατί ἀργὸς δὲν τὸ σχαρῶν νὰ μείνη
 ὅποιος μοῦ ἀγγίζει τὸ ψωμί, κι ἄς ἦρθε κι ἀπ' τὰ ξένα.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ἔμεινε ἄφτερος στὰ χεῖλη της ὁ λόγος
 καὶ τοῦ καλόχτιστου ἔκλεισε τοῦ παλατιοῦ τίς θύρες.
 Τότε ὁ Δυσσεάς ξεκίνησε μὲ τὸ λεβέντη γιό του,
 καὶ μέσα κράνη φέρανε, κι ἀφαλωτὲς ἀσπίδες,
 καὶ σουβλερὰ κοντάρια. Ὀμπρὸς ἢ Ἀθηνᾶ ἢ Παλλάδα
 χρυσὸ λυχνάρι κράταγε, ποῦ ἔχυνε φῶς πανῶριο.

30

Κι άμέσως ό Τηλέμαχος φωνάζει τοῦ γονιοῦ του·

« Θάμα 'ναί αυτό, πατέρα μου, πού βλέπω ἐδῶ ὀμπροστά μου·
τριγύρω οἱ τοῖχοι τοῦ σπιτιοῦ, τὰ μεσοδόκια τὰ ἄρια,
καί τὰ ἐλατένια τὰ δοκιά κι οἱ ἀψηλωμένοι οἱ στύλοι,
ὅλα ἀναλάμπουν καί χτυποῦν στά μάτια μου σά φλόγες.
Κάποιος Θεός κατέβηκε δῶ μέσα ἀπ' τὰ οὐράνια. »

40

Καί γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καί τοῦ κρένει·
« Σώπα, τὸ νοῦ σου βάσταξε, καί μὴ ρωτᾶς τοῦ κάκου·
τέτοια ἢ συνήθεια τῶν θεῶν πού κατοικοῦν τὰ οὐράνια.
Μόνε ἄμε ἐσὺ ν' ἀνεπαυτῆς, κι ἐγὼ ἐδῶ πέρα μνήσκω,
τίς δοῦλες καί τῆ μάνα σου νά κάμω νά μιλήσουν.
Τὶ καθετίς μὲ κλάματα θά μὲ ρωτήξῃ ἐκείνη. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος ἀπ' τὰ παλάτια βγήκε,
καί μὲ τῆ λάμψη τῶ φανῶν περνάει στὸ θάλαμό του,
πού αὐτοῦ κοιμότανε, γλυκός σάν τοῦ κατέβαινε ὕπνος·
πλάγιασ' ἐκεῖ, καί πρόσμενε τῆς χαραυγῆς τὴν ὥρα.
Μά στὸ παλάτι ὁ θεϊκός ἀπόμεινε Ὀδυσσεάς,
μὲ τῆ θεά γυρεύοντας τὸ φόνο τῶ μνηστήρων.

50

Τότες ἀπὸ τὸ θάλαμο κι ἡ Πηνελόπη φάνη,
παρόμοια μὲ τὴν Ἄρτεμη καί τῆ χρυσὴ Ἄφροδίτη.
Φέρανε πλάγι τῆς φωτιᾶς καί θέσαν τὸ θρονὶ τῆς,
πού τορνευτὸ μὲ φίλντισι κι ἀσήμι τό 'χε φτιάξει
ὁ μάστορῆς ὁ Ἰκμάλιος, μαζὶ μ' ἀκουμποπόδι
συνταιριαστό, καί μὲ προβιά μεγάλη σκεπασμένο·
σ' ἐκεῖνο ἀπάνω ἡ φρόνιμη καθόταν Πηνελόπη.
'Απ' τὰ παλάτια πρόβαλαν καί δοῦλες ἀσπροχέρες,
πού σήκωσαν τὰ φαγητὰ καί τὰ λαμπρὰ τραπέζια,
καί τὰ ποτήρια πού ἔπιναν οἱ ἀγέρωχοι μνηστῆρες.
Κι ἔριξαν χάμου τίς φωτιᾶς ἀπ' τοὺς φανούς, καί βάλαν
ἄλλα περίσσια ἀπάνω τους ξύλα γιὰ φῶς καί ζέστα.
Τότες ἀρχίζει ἡ Μελανθῶ ξανὰ μὲ τὸ Δυσσέα·

60

« Ἀκόμα θά μᾶς τυραννῆς, ὦ ξένε, ἐδῶ τῆ νύχτα,
στὸ σπίτι τριγυρίζοντας, κοπέλες νά ματιάζῃς ;
Σοῦ σώνουν, κακορίζικε, τὰ πόφαγες, καί φεύγα.
'Ἡ τάχα θές μὲ τίς δουλειᾶς νά πεταχτῆς στὸ δρόμο ; »
Καί λέει ἀγριοκοιτώντας τὴν ὁ μέγας Ὀδυσσεάς·

70

« Γιατί μὲ τόσο, ἀθεόφοβη, μὲ κατατρέχεις ἄχτι ;
 Τάχα πού 'μαι ἔτσι δὰ λερός καὶ φτωχικὰ ντυμένος,
 καὶ βγαίνω καὶ ψωμοζητῶ στῆς πείνας τὴν ἀνάγκη ;
 Τέτοιοι 'ναι κείνοι πού στῆ γῆς γυρίζουν καὶ ζητᾶνε.
 Κι ἐγὼ εἶχα σπίτια μιὰ φορὰ στὸν κόσμον, κι ἤμουν πλούσιος,
 κι εὐτυχισμένος, κι ἔδινα σ' ἐκείνους πού γυρνοῦσαν,
 καὶ γύρευαν, ὅποιοι ἦτανε, κι ἀπ' ὅ,τι εἶχαν ἀνάγκη
 καὶ δούλους εἶχα ἀρίθμητους κι ἄλλα καλὰ περίσσια,
 πού ἔχουν αὐτοὶ πού καλοζοῦν καὶ πού τοὺς λένε ἀρχόντους.
 Μὰ ὁ Δίας ἄλλα θέλησε, καὶ μοῦ τὰ ρῆμαξ' ὄλα·
 Κι ἐσύ, ὦ γυναίκα, κοίταξε μὴ χάσης τὴ λαμπράδα
 πού σὲ στολιζέει ἀνάμεσα σὲ τόσες ἄλλες δούλες,
 μαζί σου ἂν τύχη κι ἄξαφνα χολιάση ἡ δέσποινά σου,
 ἢ ἂν ἔρθῃ, σὰν πού ἐλπίζουνε, στὸ Θιάκι ὁ 'Οδυσσεάς.
 Κι ἂν πάλε ἐκεῖνος χάθηκε καὶ γυρισμὸ δὲν ἔχει,
 νά, ὁ γιόκας τοῦ ὁ Τηλέμαχος, μεγάλος μὲ τὴ χάρη
 τοῦ 'Απόλλωνα· δὲ δύναται νὰ πράξῃ ἐδῶ γυναίκα
 κακὸ, χωρὶς νὰ ξέρῃ αὐτός, τί πιά παιδι δὲν εἶναι. »

80

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ γνωστικιά τὸν ἄκουσε, κι ἀμέσως
 τὴν παρακόρη μάλωσε, καὶ φώναξέ της κι εἶπε·

90

« Ἀδιάντροπη κι ἀθεόφοβη, τὴ βλέπω σου τὴν κάκια,
 πού ἀπάνω στὸ κεφάλι σου θὰ πέση αὐτὴ κατόπι.
 Σὰ νὰ μὴ γνώριζες μαθές, μιὰς κι ἄκουγές με τότες
 πὼς μέσα στὸ παλάτι μου ποθοῦσα νὰ ρωτήξω
 τὸν ξένο γιὰ τὸν ἄντρα μου, γιατί βαριά 'χω λύπη. »

Κατόπι τῆς κελάρισσας τῆς Εὐρυνόμης κρένει·
 « Φέρε, Εὐρυνόμη, ἐδῶ θρονὶ μὲ τὴν προβιά ἀποπάνω,
 ὁ ξένος νὰ καθίση ἐκεῖ, νὰ λήη καὶ νὰ μ' ἀκούγῃ
 σὰν τοῦ μιλῶ, τί λαχταρῶ νὰ τὸν καλοξετάσω. »

100

Εἶπε, κι ἐκείνη πρόθυμα φέρνει σιμὰ καὶ στήνει
 σκαμνὶ καλοπελέκητο, μὲ τὴν προβιά ἀποπάνω.
 Κάθισ' ἐκεῖ ὁ πολύπαθος κι ὁ θεῖος 'Οδυσσεάς,
 κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη μ' αὐτὰ τὰ λόγια ἀρχίζει·

« Ἔνε, ἐγὼ πρῶτα πρῶτα αὐτὸ νὰ σὲ ρωτήξω θέλω·
 ποῖός εἶσαι ἐσύ, καὶ πούθενε ; ποιά ἡ χώρα σου, οἱ γονιοὶ σου ; »

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσεάς καὶ τῆς εἶπε·

« Γυναίκα, ἐσένα δὲν μπορεῖ μήτε στῆς γῆς τὴν ἄκρη
 ψεγάδι νὰ σοῦ βρῆ θνητός. Ὡς τὰ οὐράνια ἐσένα
 πηγαίνει ἢ φήμη σου· ὁ καλὸς παρόμοια βασιλέας
 φημίζεται σὰν κυβερνάη λαὸ πολὺ κι ἀντρεῖο,
 110 μὲ δίκιο καὶ θεοφοβία. Ἡ γῆς του βγάξει στάρι,
 τὰ δέντρα φέρνουνε καρπούς, τὰ πρόβατα πληθαίνουν,
 χαρίζεῖ ψάρια ἢ θάλασσα, κι ὅλος ὁ κόσμος ἔχει
 καὶ πλούτια καὶ καλοτυχιά μὲ τὴν καλοδηγία του.
 Τώρα κι ἐμένα ρώταγε στὸ σπίτι σου ὅ,τι ἄλλο,
 ὅμως πατρίδα καὶ γενιὰ νὰ πῶ μὴ μοῦ γυρεύης,
 παλιές μὴν ἔρθουν θύμησες καὶ μὲ γεμίσουν πόνους,
 γιὰτ' εἶμαι πολυστέναχτος. Καὶ μὲς σὲ ξένο σπίτι
 δὲν πρέπει νὰ μοιρολογῶ καὶ στεναγμούς νὰ βγάζω,
 120 τὶ φρόνιμο τ' ἀνέπαυο παράπονο δὲν εἶναι,
 μὴν κάποια δούλα σου, ἢ κι ἐσύ, χολῶστε καὶ θαρρέψτε
 πῶς τὸ μεθύσι μ' ἐπιασε, καὶ πλημμυρῶ στὰ δάκρυα. »

Κι ἡ Πηνελόπη ἢ φρόνιμη τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
 « Ὡ ξένε, ὅλες τίς χάρες μου, τὴν ὁμορφιά, τὸ σῶμα,
 οἱ ἀθάνατοι μοῦ ἀφάνισαν ἀφότου στὴν Τρωάδα
 μὲ τοὺς Ἀχαιοὺς ξεκίνησε ὁ ἄντρας μου ὁ Δυσσέας.
 Ἄν τὴ ζωὴ μου ἐρχότανε νὰ διαφεντέψῃ ἐκεῖνος,
 κι ἡ δόξα μου θὰ πλήθαινε, κι ὅλα καλὰ θὰ βγαῖναν·
 τώρα ἔχω πίκρες· τὶ πολλὰ δεινὰ μοῦ φέρνει ἢ μοῖρα.
 [Γιατὶ ὅσοι γύρω στὰ νησιὰ πρωτοστατοῦν ἀρχόντοι,
 130 Δουλίχι, Σάμη, Ζάκυνθο μὲ τὰ δασὰ τὰ δέντρα,
 κι ὅσοι σ' αὐτὸ τὸ λιόλουστο νησί μας λημεριάζουν,
 θέλω δὲ θέλω μὲ ζητοῦν, κι ὅλο χαλνᾶν τὸ βίός μου.]
 Για δαῦτο, μήτε ξένο ἐγώ, καὶ μήτε ἰκέτῃ ἀκούγω,
 μήτε κανένα κήρυκα, τοῦ κόσμου δουλευτάρη,
 μόνε μοῦ τρώει τὰ σπλάχνα μου τοῦ Ὀδυσσέα ὁ πόθος.
 Αὐτοὶ γὰ γάμο βιάζονται, κι ἐγὼ τοὺς πλέχνα δόλους.
 Καὶ πρῶτα θεὸς μὲ βοήθησε νὰ σοφιστῶ νὰ στήσω
 θεόμακρο στὸν πύργο μου πανί, καὶ νὰ τὸ φάνω.
 ψιλόκλωστο κι ἀμέτρητο. Καὶ λέω τους : — Παλικάρια,
 140 μνηστῆρες μου, τώρα ὁ λαμπρὸς ποῦ ἀπέθανε Ὀδυσσέας.
 μὴ βιάζετε τὸ γάμο μου, γιὰ ν' ἀποσώσω πρῶτα

τὸ πανικό, νὰ μὴ χάθουν τὰ νήματα τοῦ κάκου,
 ποὺ τό 'χω γιὰ τὸ σάβανο τοῦ ἥρωα τοῦ Λαέρτη,
 σὰν ἔρθῃ ὁ κορμοτεντωτῆς ὁ χάρος καὶ τὸν πάρῃ,
 μπάς καὶ καμιὰ τῶν Ἀχαιῶν κερὰ μὲ ψεγαδιάση,
 σὰν κείτεται ἀσαβάνωτος, παύ'ταν καὶ τόσο πλούσιος.
 Αὐτὰ εἶπα, καὶ οἱ λεβέντικες τὰ δέχτηκαν ψυχές τους.
 Λοιπόν, τίς μέρες ἔφαινα τὸ θεόμακρο πᾶνί μου,
 τῆ νύχτα ὅμως τὸ ξέφαινα σὰν ἔφερναν τὰ φῶτα. 150
 Τρεῖς χρόνους τοὺς κρυφόπαιζα, καὶ ἔτσι τοὺς ἐπειθα ὄλους·
 μὰ οἱ ἐποχὲς σὰν ἔφεραν τὸν τέταρτο τὸ χρόνο,
 καὶ τὰ φεγγάρια χάνονταν, καὶ πλήθαιναν οἱ μέρες,
 οἱ δοῦλες, σκύλες ἄπονες, μὲ πρόδωσαν, καὶ ἐκεῖνοι
 ἤρθαν καὶ μ' ἐπιασαν ἐδῶ, καὶ μοῦ βαριομιλῆσαν.
 Καὶ τότες πιά μὲ τὸ στανιὸ τὸ τέλειωσα ἀπ' ἀνάγκη.
 Μήτ' ἀπὸ γάμο γλιτωμὸ δὲ βλέπω τώρα, μήτε
 ἄλλον πιά τρόπο· στὴν παντρειά μὲ σπρώχνουν οἱ γονιοί μου
 καὶ ὁ γιός μου, βλέποντας τὸ βιὸς ποὺ τρῶν αὐτοί, σκυλιάζει,
 τί τώρα ποὺ ἄντρας ἔγινε καὶ νιώθει, θὰ φροντίζει 160
 τὸ σπίτι του σὰν ἄνθρωπος ποὺ τὸν τιμᾶει ὁ Δίας.
 Ὡστόσο λέγε μου καὶ ἐσύ τῆ φύτρα, τῆ γενιά σου·
 δὲ θὰ 'σαι ἀπ' τοῦ παραμυθιοῦ τὸ δρῦ καὶ τὸ λιθάρι.»

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
 « Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά,
 ὡς πότε ἐσύ θένα ζητᾶς νὰ μάθης τῆ γενιά μου ;
 Μὰ θὰ στὴν πῶ, καὶ πιότερος ἄς γίνεταί ὁ καημός μου·
 αὐτὴ 'ναὶ ἡ τύχη τοῦ θνητοῦ ποὺ λείπει ἀπ' τὴν πατρίδα
 τόσοσιν καιρό, ὅσο βρίσκουμαι καὶ ἐγὼ ξεκτεμένος,
 καὶ τυραννιέται σὲ πολλὰς γυρνώντας πολιτεῖες. 170
 Ὅμως καὶ πάλε θὰ σ' τὸ πῶ τὸ ποὺ ρωτᾶς νὰ μάθης.
 Εἶναι μιὰ γῆς κατάμεσα τοῦ μελανοῦ πελάγου,
 ἡ Κρήτη, ἡ ὠρία καὶ ἡ παχιά καὶ ἡ τριγυρολουσμένη.
 Κατοίκους ἔχει ἀριθμητους, καὶ χῶρες ἐνενήντα.
 Κάθε λαὸς καὶ ἡ γλῶσσα του. Ζοῦν Ἀχαιοὶ στὸν τόπο,
 ζοῦνε νησιῶτες Κρητικοί, παλικαριᾶς ξεφτέρια,
 καὶ Κύδωνες, καὶ Δωρικοί, καὶ Πελασγοὶ λεβέντες.
 Κι εἶν' ἡ Κνωσό, χῶρα τρανή, ποὺ ὁ Μίνωας τοῦ μεγάλου

τοῦ Δία σύντροφος ἐννιά, κι ἐννιά κυβέρναε χρόνους,
 τοῦ Δευκαλίωνα ὁ γονιός, τοῦ ἀντρόψυχου γονιοῦ μου, 180
 ποῦ ἐξὸν ἐμένα, γέννησε τὸ ρήγα Ἴδομενέα.
 Στὸ Ἴλιο αὐτὸς ἀκλόυθησε τοὺς δυὸ τοῦ Ἴ�τρέα γόνους
 μὲ τὰ καράβια του. Αἴθωνας ἐμένα τ' ὄνομά μου,
 κι ἐγὼ ὁ νεώτερος, αὐτὸς καλύτερος καὶ πρῶτος.
 Ἐκεῖ εἶδα τὸ Δυσσέα ἐγὼ, καὶ ξενοφίλεψά τον,
 τί τοῦ ἀνέμου ἢ μάνητα τὸν πέταξε στὴν Κρήτη,
 στὴν Τροία καθὼς ἀρμένιζε, λοξὰ ἀπὸ τὸ Μαλέα,
 κι ἤρθε στὴν Ἀμνισό, κοντὰ στῆς Εἰλειθυίας τὸ σπήλιο,
 μέσα στὰ κακολίμανα, καὶ σῶθη ἀπ' τὰ δρολάπια. 190
 Στῆ χώρα εὐτὺς ἀνέβηκε γιὰ τὸν Ἴδομενέα,
 ποῦ σεβαστὸ τὸν ἔλεγε κι ἀγαπητὸ του φίλο.
 Ἦταν ὡστόσο δέκα αὐγές, κὰν ἔντεκα, ποῦ ἐκεῖνος
 γιὰ τὸ Ἴλιο μὲ τ' ἀνάφουδα καράβια εἶχε κινήσει:
 Τὸν πῆρα ἐγὼ στὸν πύργο μου καὶ καλοδέχτηκά τον,
 κι ἀπ' τὰ πολλὰ ποῦ βρίσκονταν τὸν φίλεψα γενναῖα·
 κι ἔδωκα ἀλεύρια ἀπ' τὸ κοινό, κρασί φλογάτο, βόδια,
 γιὰ τίς θυσίες ἐκεινοῦ καὶ τῶν συντρόφων ὅλων,
 ποῦ τότε συνοδεύανε, νὰ τὰ χαρῆ ἢ ψυχὴ τους.
 Δώδεκα μέρες οἱ Ἀχαιοὶ προσμένουν τότε οἱ θεῶι· 200
 κακὸς τοὺς ἔκλεισε Βοριάς, κι οὐδὲ στῆ γῆς νὰ μείνουν
 δὲν ἄφηνε· κάποιος θεὸς τοὺς ἔστειλε ὀργισμένους.
 Στὶς δεκατρεῖς κατάπεσε, καὶ τότες ξεκινήσαν. »
 Ἦξερε ψέματα πολλὰ νὰ λήη μ' ἀλήθειες ὅμοια·
 τ' ἄκουγ' ἐκείνη, κι ἔκλαιγε ὥσπου ἔλιωνε ἡ θωριά της.
 Κι ὅπως ἀπάνω στὰ ψηλὰ βουνὰ τὸ χιόνι λιώνει,
 ποῦ ὁ Ζέφυρος τὸ στοίβαζε καὶ τὸ ἴλιωσε ὁ Σιρόκος,
 κι ὅσο αὐτὸ λιώνει, οἱ ποταμοὶ φουσκώνουν κι ὅλο τρέχουν,
 ἔτσι στὰ δάκρυα λιώνανε τὰ ὄραϊα μάγουλά της,
 σὰν ἔκλαιγε τὸν ἄντρα της ποῦ πλάγι της καθόταν. 210
 Κι αὐτὸς, ὅσο κι ἂν ἐνιωθε τοῦ θρήνου της τὸν πόνο
 κράταε τὰ μάτια ἀσάλευτα σὰν κέρατο ἢ ἀτσάλι,
 τὰ δάκρυα καθὼς ἔκρυβε στὰ βλέφαρα μὲ τέχνη.
 Κι ἐκείνη σάνε χόρτασε τὰ δάκρυα καὶ τὸ κλάμα,
 πάλε τοῦ ξαναμίλησε κι ἀπάντησέ του κι εἶπε·

« Θαρρῶ πῶς, ξένε, τώρα ἐγὼ θὰ δοκιμάσω ἐσένα,
 νὰ δῶ ἂν ἀλήθεια φίλιπες στ' ἀρχοντικό σου μέσα
 τὸν ἄντρα μου καὶ τοὺς καλοὺς συντρόφους του ὅπως εἶπες.
 Σὰν τί λογιῆς φορέματα φοροῦσε στὸ κορμί του
 καὶ ποιά σὰ νὰ 'ταν ἡ ὄψη τους, κι αὐτοῦ καὶ τῶ συντρόφων ; »

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας, καὶ τῆς εἶπε: 220

« Γυναίκα, δύσκολο νὰ πῶ, τόσον καιρὸ πιά τώρα·
 εἴκοσι χρόνοι 'ναὶ πού αὐτὸς τὸν τόπο μου ἔχει ἀφήσει·
 ὅμως θὰ παραστήσω τον καθὼς ἀνιστορῶ τον.
 Διπλὴ φλοκάτα μαλλωτὴ καὶ πορφυρένια φόρειε
 ὁ θεῖος Δυσσέας καὶ μὲ χρυσὴ κόπτσα πού εἶχε θηλύκι
 διπλότρυπο, κι ἀπὸ μπροστὰ λαμπρῆς δουλειᾶς στολίδι·
 σκύλος ζαρκαδι παρδαλὸ στὰ μπροστινά του κράτα.
 καὶ κοίτα το πού σπαράζε· κι αὐτὸ θαμάζαν ὄλοι,
 πῶς, ὄντας ἀπὸ μάλαμα, κοιτάει καὶ πνίγει ὁ σκύλος 230
 τὸ ζῶ, πού μὲ πόδια του σπαράζει νὰ ξεφύγη.

Θυμαῖμαι καὶ σφανταχτερὸ χιτῶνα στὸ κορμί του,
 πού σὰν τῆ φλούδα γυάλιζε πού ἔχει ξερὸ κρομμύδι·
 τόσο ἦτανε φιλόφτιαστος καὶ λιόλαμπρος συνάμα.
 Πολλές σὰν τότε βλέπανε γυναῖκες τὸν θαμάζαν.
 Κι ἄλλο ἓνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κι ἄς μείνη μὲς στὸ νοῦ σου·
 δὲν ξέρω ἐκεῖνα τὰ σκουτιά ἂν τὰ φόρειε ἀπὸ τὸ σπίτι,
 ἢ ἂν σύντροφος τοῦ τὰ 'δωκε σὰν ἔμπαινε στὸ πλοῖο,
 ἢ κάποιος φίλος, τί πολλοὺς τοὺς εἶχε ὁ 'Οδυσσεάς.

Μὲς στοὺς λαοὺς τῶν Ἀχαιῶν λίγοι ἦτανε παρόμοιοι. 240

Κι ἐγὼ σπαθὶ χαλκόφτιαστο, καὶ πορφυρὴ χλαμύδα,
 διπλὴ κι ὠραία τοῦ ἔδωκα, κι ὀλόμακρο χιτῶνα,
 καὶ μὲ τιμὴ τὸν ἔστειλα στὸ γλήγορο καράβι.
 Μαζὶ του ἦταν καὶ κήρυκας τρανότερός του λίγο
 στὰ χρόνια, πού κι ἐκείνονε θὰ σοῦ στορήσω τώρα·
 καμπούρης, μελαψός, σγουρός, κι εἶχε ὄνομα Εὐρυβάτης·
 κι ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους του τιμοῦσε ὁ 'Οδυσσεάς
 ξέχωρα αὐτόν, τί ταίριαζαν οἱ γνῶμες τῶ δυνῶν τους. »

Εἶπε, καὶ πιότερη ὄρεξη τῆς φέρανε γιὰ κλάμα
 ἐκεῖνα τὰ ὀλοφάνερα τοῦ 'Οδυσσεά σημάδια.
 Καὶ σάνε καλοχόρτασε τὰ δάκρυα καὶ τὸ κλάμα,

τότες τοῦ ξαναμίλησε κι ἀπάντησέ του κι εἶπε·

« Καὶ πρῶτα σέ συμπόνεσα, μὰ ἀπὸ τὰ τώρα, ὦ ξένε,
μὲς στὸ παλάτι ἀγαπητὸς καὶ σεβαστὸς θὰ μοῦ εἶσαι.
Ἐγὼ τὰ ρούχα τοῦ ἄδωκα πού τώρα μοῦ ἱστοροῦσες·
τὰ δίπλωσα καὶ τὰ βγάλα ἀπ' τὸ θάλαμο, κι ἀπάνω
θηλυκωτῆρι λαμπερὸ τοῦ κάρφωσα στολίδι.

Μὰ αὐτὸς δὲ μοῦ γυρίζει πιά νὰ τὸν δεχτῶ στὸ σπίτι·
μοίρα κακὴ τὸν ἔστειλε στὸ βαθουλὸ καράβι,
τὸ μαῦρο Ἴλιο γιὰ νὰ δῆ, τ' ἀναθεματισμένο. »

260

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
« Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ τέκνου τοῦ Λαέρτη,
τὴν ὁμορφιά σου μὴ χαλνᾷς, μὴ λιώνης τὴν καρδιά σου,
θρηνώντας γιὰ τὸν ἄντρα σου. Κι ὄχι κακὸ πὼς τό ᾄχω,
τ' εἶναι πολλὲς πού χάσανε καὶ κλαῖν τὸ σύγκοιτό τους,
πού τὸ φιλί του χάρηκαν, καὶ τέκνα τοῦ γεννήσαν,
κι ἄς ἦταν ἄλλος, κι ὄχι αὐτὸς, πού λὲν σὰ θεὸς φαίνονται.
Μὰ πάψε πιά τὰ κλάματα, τὸ τί θὰ πῶ ν' ἀκούσης·
τί θὰ μιλήσω ἀληθινά, καὶ δὲ θὰ σοῦ τὸ κρύψω,
πὼς ἄκουσα τὸ γυρισμὸ τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα,
πού ζῆ κοντὰ στῶν Θεσπρωτῶν τῆ γῆς τὴν καρποφόρα,
καὶ φέρνει θησαυρὸ πολὺ πού σύναξε ἀπ' τὸν τόπο.

270

Ὅμως τοὺς φίλους ἔχασε συντρόφους μὲ τὸ πλοῖο
μέσα στ' ἀχνὸ τὸ πέλαγος, ἀπὸ τῆς Θρινακίας
σὰν ξεκινουῖσε τὸ νησί· τί Ἥλιος μαζὶ καὶ Δίας
χολώσανε, σὰν ἔμαθαν πὼς ὄλοι του οἱ συντρόφοι
τοῦ Ἥλιου τὰ βόδια σκότωσαν. Καθῆκαν τότες ὄλοι
στῆς ἀγριεμένης θάλασσας τὰ κύματα· μὰ ἐκείνον,
πὰς στὴν καρίνα πού ἔμεινε, τὸν πέταξε τὸ κύμα
ὄξω στὴ γῆς τῶ Φαιάκωνε, τῶν θεογεννημένων,
πού σὰν θεὸ τὸν τίμησαν, καὶ δῶρα τοῦ χάρισαν,
καὶ νὰ τὸν στείλουν ἤθελαν ἀπείραγο στὸ Θιάκι.
Κι ὁ Ὀδυσσέας ἀπὸ καιρὸ θὰ ἔταν ἐδῶ φτασμένος,
μὰ πιὸ συμφέρο θάρρεψε καὶ σ' ἄλλες νὰ γυρίση
χῶρες πολλὲς, καὶ θησαυρὸ μεγάλο νὰ μαζέψῃ·
τόσες γνωρίζει πονηριὰς καὶ τρόπους νὰ κερδίξῃ,
κι ἄλλος θνητὸς δὲ δύνεται νὰ παραβγῆ μαζὶ του.

280

Αὐτὰ μοῦ τὰ ἔπε ὁ Φεΐδωνας τῶν Θεσπρωτῶν ὁ ρήγας
καὶ μὲς στὸ σπίτι στάζοντας μοῦ ὀρκίστη πῶς τὸ πλοῖο
ἦταν ριγμένο κι ἔτοιμοι στεκόνταν οἱ συντρόφοι
στὴ γῆς νὰ τόνε φέρουνε τῆς ποθητῆς πατρίδας. 290

Ἐμένα ὅμως πρωτόστειλε, γιὰτ' ἔτυχε καράβι
θεσπρωτικὸ νὰ ξεκινᾷ στὸ καρπερὸ Δουλίχι.
Καὶ μοῦ ἔδειξε ὅσους θησαυροὺς εἶχε ὁ Δυσσέας συνάζει,
ποῦ σῶναν καὶ τὴ δέκατη νὰ θρέψουνε γενιά του
τόσα τοῦ μένανε καλὰ στοῦ βασιλέα τὰ σπίτια.

Καὶ στὴ Δωδώνη μοῦ ἔλεγε πῶς εἶχε αὐτὸς περάσει,
ἀπ' τ' ἀψηλόκορφο τὸ δρῦ τὸ θέλημα τοῦ Δία
ν' ἀκούσῃ, πῶς θὰ ξαναρθῆ στὸ πλοῦσιο τὸ νησί του,
κρυφὰ μαθὲς ἢ φανερά, τόσον καιρὸ ποῦ λείπει.

Καὶ νά, λοιπόν, ποῦ εἶναι καλὰ, καὶ θὰ ῥθῃ ὅπου κι ἂν εἶναι, 300
καὶ δὲν ἀργεῖ τοὺς φίλους του νὰ δῆ καὶ τὴν πατρίδα.

Ἔορκο μεγάλο τώρα ἐδῶ σοῦ κάνω κι ἄκουσέ τον.

Ἄ Δίας νὰ ἴναι μάρτυρας, τῶν θεῶν ὁ πρωτοστάτης,
κι ἐτούτῃ ἢ σιὰ τοῦ θεόλαμπρου Ὀδυσσέα, ποῦ ἦρθα τώρα,
πῶς ἄλ' αὐτὰ θὰ τελεστοῦν καθὼς ἐγὼ τὰ λέγω.

Μέσα στὸ χρόνο αὐτὸν ἐδῶ θὰ φτάσῃ ὁ Ὀδυσσέας,
τοῦτος ὁ μήνας ἅμα βγῆ, κι ἅμα πατήσῃ ὁ ἄλλος. »

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε:

« Μακάρι, ὦ ξένη, ὁ λόγος σου τέλος νὰ βρῆ καὶ τότες
θένα ἄχῃς τὴν ἀγάπῃ μου, καὶ τόσα πλοῦσια δῶρα, 310
ποῦ θὰ σὲ μακαρίζουνε ὅσοι θνητοὶ σὲ βλέπουν.

Μὰ ἄλλα ἡ ψυχὴ μου προμηνᾷ, κι αὐτὰ, θαρρῶ, θὰ βγοῦνε.
Μῆτ' ὁ Δυσσέας δὲν ἔρχεται καὶ μήτ' ἐσὺ δὲ θὰ ἔβρῃς
προβόδωμά· δὲν ἔχει πιά τὸ σπίτι νοικοκύρη,
σὰν τὸ Δυσσέα ποῦ στάθηκε στοὺς τιμημένους ξένους,
πάντα καλὸς νὰ προβοδᾷ καὶ νὰ καλωσορίζῃ.

Νίψτε τον τώρα, κοπελιές, καὶ στρῶστε του κλινάρι
μὲ μαλακὰ παπλώματα καὶ χράμια καὶ φλοκάτες,
ποῦ ὡς τὴ χρυσόθρονην Αὐγὴ νὰ χαίρει ἀπὸ ζέστα.

Καὶ λοῦστε τον κι ἀλεῖψτε τον, ἅμα γλυκοχαράξῃ, 320
νὰ πάῃ μὲ τὸν Τηλέμαχο στὸ γέμα νὰ καθίσῃ
μὲς στὸ παλάτι. Θὰ τὸ βροῦν πικρὸ οἱ κακοὶ μνηστῆρες,

πού νά κακοκαρδίζουμε τόν ξένο πάντα θέλουν,
 μὰ αὐτοὶ πιά δὲ θὰ δύνουνται νὰ κάμουν τὰ δικά τους,
 ὅσο ἂν θυμώνουνε. Καὶ πῶς, ὦ ξένε, ἐσὺ θὰ μάθης,
 ἐγὼ ἂν τίς ἄλλες ξεπερνῶ στὰ φρένα καὶ στὴ γνώση,
 στὰ δεῦπνα μας ἂν κάθεται λερός, κακοντυμένος,
 μὲς στὸ παλάτι ; τῶν θνητῶν οἱ μέρες εἶναι λίγες·
 ὅποιος μᾶς φαίνεται ἀσπλαχνος κι ἔχει ἀσπλαχνη τὴ γνώμη,
 ὅλοι οἱ ἀνθρώποι καὶ σὰ ζῆ τὸν καταριοῦνται ἐτοῦτον, 330
 καὶ σὰν πεθάνῃ, τὸν γελοῦν καὶ τὸν καταφρονοῦνε.
 Πάλε, ὅποιος φαίνεται γλυκός, κι ἔχει γλυκιά τὴ γνώμη,
 ἢ δόξα του ὡς τὰ πέρατα σκορπιέται ἀπὸ τοὺς ξένους,
 κι ὅλος ὁ κόσμος ἐκείνου καλὸ ὄνομα τοῦ δίνει. »

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
 « Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ τέκνου τοῦ Λαέρτη,
 σιχάθηκα τίς μαλακὲς φλοκάτες καὶ τὰ χρᾶμια,
 ὅταν τῆς Κρήτης τὰ βουνὰ τὰ χιονισμένα ἀφῆκα,
 καὶ βγῆκα μὲ μακρόκουπο καράβι στὰ πελάγη.
 Κάλλιο ἄς πλαγιάσω σὰν καὶ πρὶν, πού ὀλόνηχτα ἀγρυπνοῦσα· 340·
 πόσες νυχτιὲς δὲν πέρασα στὸ φτωχικὸ κλινάρι,
 τὴ χρυσοθρόνιαστην Αὐγὴ προσμένοντας νὰ φέξῃ.
 Κι οὐδὲ τὸ ποδοπλῦσιμο δὲν τὸ ζητάει ἡ καρδιά μου,
 οὐδὲ καμιά τὸ πόδι μου γυναίκα δὲ θ' ἀγγίξῃ,
 ἀπ' ὅσες μὲς τοὺς πύργους σου βρίσκουντ' ἐδῶ δουλεῦτρες,
 ἐξὸν κάποια γερόντισσα καλὴ καὶ τιμημένη,
 ἃ βρίσκεται, πού νὰ 'παθεν ὅσα κι ἐγὼ ἡ καρδιά της.
 'Εκείνη θὰ τὴν ἄφῃνα τὰ πόδια μου ν' ἀγγίξῃ. »

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ λέει· « ὦ φίλε ξένε,
 τί ξένος ἀπ' τὰ μακρινὰ σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ παλάτι 350
 τόσο σοφὸς κι ἀγαπητὸς ἄλλος ποτές δὲν ἦρθε,
 μὲ τόση γλύκα ἐσὺ τὰ λὲς καὶ τ' ἀρμηνεύεις ὅλα.
 Τώρα ἔχω ἐγὼ γερόντισσα μὲ νοῦ γεμάτο γνώση,
 αὐτὴ πού γλυκανάθρεψε τὸ δύστυχό μου ρῆγα,
 κι ἀπὸ τῆς μάνας τὴν κοιλιὰ τὰ χέρια της τὸν πῆραν.
 'Εκείνη, ἂν κι εἶναι ἀλίμονη, τὰ πόδια θὰ σοῦ πλύνῃ.
 Σήκου καλὴ μου Εὐρύκλεια, τοῦ ἀφέντη σου νὰ νίψῃς
 τὸ συνομίληκο. Πού πιά κι ἐκεῖνος τώρα θὰ 'ναι

μέ τοῦτον καί στά χέρια τοῦ παρόμοιος καί στά πόδια.
Γιατ' οἱ ἀνθρῶποι γλήγορα γεράζουνε στά πάθια.»

360

Σκέπασε τότες ἡ γριά τήν ὄψη μέ τά χέρια,
καί δάκρυα χύνοντας θερμά παραπονέθη κι εἶπε·

« Ὁχοῦ, παιδάκι μου, ἐγώ πιά ἀπελπίστηκα γιά σένα·
περίσσια ὁ Δίας σ' ὀργίστηκε μ' ὅλη τή θεοφοβιά σου.
Γιατί ἄλλος τοῦ βροντόχαρου τοῦ Δία θνητός κανένας
δέν ἔκαψε παχιά μεριά μηδ' ἑκατόβοδα ὦρια,
παρ' ὅσα ἐσύ τοῦ πρόσφερνες, μέ προσευκές ζητώντας
ἀναπαμένα γερατειά, καί τοῦ παιδιοῦ σου χρόνια.
Καί τῶρξ ἐσένα μοναχά τὸ γυρισμό σου ἀρνήθη.

370

Ἔτσι μ' ἐκεῖνον θά παιζαν στήν ξενιτιά οἱ γυναῖκες,
σάν ἔμπαινε στά λαμπερά παλάτια τῶν ἀρχόντων,
σάν πού μέ σένα ἐδῶ γελοῦν οἱ σκύλες τάρα ἐδαῦτες.
Μή θέλοντας ἐσύ κακές ν' ἀκοῦς βρισιές, ἀρνιέσαι
τὸ πλύσιμο, κι ἐμένανε προστάζει, τήν πιστή της,
ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη, τοῦ Ἰκάρου ἡ θυγατέρα.
Τά πόδια θά σοῦ πλύνω ἐγώ γιά κείνη καί γιά σένα,
τί ξάφνω μέσ τά στήθια μου πολλοὶ καημοὶ ξυπνήσαν.
Καί τώρα πρόσεξέ μου αὐτὸ πού νά σοῦ πῶ ἐγὼ θέλω.
Ξένοι πολλοὶ πλανήθηκαν κι ἤρθαν ἐδῶ, μὰ ἀκόμα
κανένα δέν ἀντάμωσα νά μοιάζη τοῦ Ὀδυσσέα,
ὅσο στοῦ σῶμα, στή φωνή, στά πόδια ἐσύ τοῦ μοιάζεις.»

380

Τότε γυρνᾷ ὁ πολύβουλος Δυσσέας καί τῆς κρένει·
« Αὐτό, ὦ γριά, μᾶς εἶπανε κι ὅσοι τοὺς δυό μας εἶδαν,
πὼς ἕνας μέ τὸν ἄλλονε πολὺ ἔχαμε μοιασίδι,
καθὼς δὰ τὸ ἴνωσες κι ἐσύ, καί φανερά μοῦ τὸ ἴπες.»

Εἶπε, καί πῆρε ὀλόλαμπρο τότ' ἡ γριά λεβέτι,
καλὸ γιά ποδοπλύσιμο, κι ἔβαλε πολὺ κρύο
νερό, κατόπι καί ζεστό. Καί κάθισε ὁ Δυσσέας
λίγο παράμερα τῆς στιας, γερτός πρὸς τὸ σκοτάδι,
τί τοῦ ῥθε φόβος ἄξαφνα μὴν τύχη καί γνωρίση
τὸ λάβωμά του ψάχνοντας, καί ὅλα τὰ φανερώση.
Σιμώνει τότες ἡ γριά τὸ ρῆγα της νά πλύνη,
καί πλένοντάς τον ἔνωσε τὸ λάβωμα πού κάπρος
μέ τ' ἄσπρο δόντι μιὰ φορὰ στοῦ πόδι τοῦ ἔχε ἀνοίξει,

390

σάν ἦρθε νέος στὸν Παρνασσό, τῆς μάνας του τὸν κύρη,
τὸ δοξασμένο Αὐτόλυκο νὰ δῆ μὲ τὰ παιδιά του,
πού 'τανε πρῶτος τῶν θνητῶν σὲ πονηριές καὶ σ' ἔρκους,
τοῦ θεοῦ τοῦ Ἑρμῆ χαρίσματα τι εἶχε πολλὰ ἀπ' ἐκεῖνον
καλὰ γιδιῶν κι ἀρνιῶν μεριά ὁ θεὸς Ἑρμῆς, καὶ πάντα
μὲ ἀγάπη τὸν συνόδευε καὶ προθυμιά μεγάλη.

Στὸ καρπερὸ ὁ Αὐτόλυκος σάν πέρασε τὸ Θιάκι,
καὶ βρῆκε μὲ νιογέννητο τὴν κόρη του ἀγοράκι,
ἡ Εὐρύκλεια τοῦ τ' ἀπόθεσε στὰ γόνατα, κατόπι
ἀπὸ τὸ δεῖπνο, κι ἄξαφνα τοῦ φώναξε καὶ τοῦ 'πε·

« Αὐτόλυκε, βρὲς τ' ὄνομα πού τώρα ἐσὺ θὰ βάλῃς
στῆς θυγατέρας σου τὸ γιὸ τὸν πολυαγαπημένο.»

Κι ὁ Αὐτόλυκος ἀπάντησε· « Γαμπρὲ καὶ θυγατέρα,
νά, τ' ὄνομα θένα σᾶς πῶ νὰ βάλτε τοῦ ἀγοριοῦ σας.

Περίσιους δυσaréστησα ἐγὼ πού ἐδῶ σᾶς ἦρθα,
γυναῖκες κι ἄντρες, πὰς σ' αὐτὴ τῆ γῆς τὴν τροφοδότρα·
γι' αὐτὸ Δυσσέας νὰ λεχτῆ τ' ἀγόρι· καὶ σάν ἔρθη
μεγάλος στῆς μητέρας του τὸ δοξαστὸ παλάτι,
στὸν Παρνασσό, πού βρίσκεται τὸ βίός μου, θὰ τοῦ δώσω
μερίδιο, καὶ χαρούμενο θὰ τὸν ξεπροβοδώσω. »

Αὐτὰ ὁ Δυσσέας τὰ λαμπρὰ τὰ δῶρα ἦρθε νὰ πάρῃ,
καὶ τὰ παιδιά τοῦ Αὐτόλυκου, κι ὁ Αὐτόλυκος ἀτός του,
μὲ ἀγάπη τὸν χερσόφιζαν καὶ τοῦ γλυκομιλῆσαν.

Κι ἡ Ἀμφιθέα ἡ μάμμη του στὴν ἀγκαλιά τὸν πῆρε,
φιλώντας του τὴν κεφαλὴ καὶ τὰ ὄμορφα του μάτια.

Καὶ τοὺς λεβέντηδες του γιούς τραπέζι νὰ τοιμάσουν
παράγγειλε ὁ Αὐτόλυκος, κι ἐκεῖνοι τὸν ἀκοῦσαν,

κι ἀμέσως πῆραν φέρανε πέντε χρονῶνε βόδι·

τὸ γδάραν, τὸ συγύρισαν, τὸ κόψανε κομμάτια,
μὲ τέχνη τὸ λιανίσανε, σὲ σαῦβλες τὸ περάσαν,
κι ἀφοῦ τ' ὀμορφοψήσανε, χωρίσαν τίς μερίδες.

Ὀλημερίς τρωγόπιναν ὥσπου κατέβη ὁ ἥλιος,
καὶ δὲ στερήθη κανενὸς καρδιά σωστὸ μερίδιο.

Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλειψε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι,
πλαγιάσανε νὰ κοιμηθοῦν καὶ νὰ χαροῦν τὸν ὕπνο.

Ἐφεξ' ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,

400

410

420

καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ Αὐτόλυκου μὲ τὰ σκυλιὰ κινήσαν
 γιὰ τὸ κυνήγι, κι ὁ λαμπρὸς μαζί τους Ὀδυσσεάς.
 Περνώντας τοῦ ἀψηλόκορφου τοῦ Παρνασσοῦ τὰ δάσια,
 γλήγορα φτάσαν σὲ λακκιᾶς ἀνεμοσαρωμένες.
 Κι ὁ ἥλιος ὅτι πρόβαλε καὶ τίς στεριᾶς χτυποῦσε,
 ἀπ' τοῦ βαθιοῦ τοῦ Ὀκεανοῦ τὸ σιγανὸ τὸ ρέμα,
 στὸ δάσο μπῆκαν οἱ ὀδηγοί, τ' ἀχνάρια ὀμπρὸς οἱ σκύλοι
 νὰ βροῦνε τρέχανε, κι οἱ γιοὶ τοῦ Αὐτόλυκου ἀκλουθοῦσαν
 μὲ τὸ Δυσσέα τὸ θεϊκό, πού πιὸ σιμὰ στοὺς σκύλους
 τραβοῦσε ὀμπρὸς σαλεύοντας μακροῦσκιωτο κοντάρι.

430

Μέσα σὲ λόγγο σύδενδρο μέγα καπρὶ κειτόταν.

Μήτ' ἄνεμοι ἐκεῖ σύνυγροι δὲν ἀγριοφυσοῦσαν,
 μήτε τοῦ ἥλιου οἱ φωτερῆς ἀχτίδες δὲ χτυποῦσαν,
 μήτε βροχὴ δὲν πέρναγε, τόσο πυκνὸς ὁ λόγγος,
 καὶ φύλλα ἀρίθμητα στῆ γῆς τριγύρω σκορπισμένα.

440

Κι ἀκούγοντας ποδοβολή σκυλιῶν κι ἀντρῶν ὁ κάπρος,
 πού ἐρχόντουσαν ἀπάνω του, πετιέται ἀπὸ τὸ λόγγο,
 κι ἀντίκρυ τους ὀρθότριχος, μὲ μάτια φλόγες, στάθη.
 Πρῶτα ὁ Δυσσεάς τοῦ χύθηκε, καὶ τὸ μακρὸ κοντάρι
 ἢ χέρα του ἀνασήκωσε, τὸ ζῶ γιὰ νὰ βαρέση.

Ὅμως ὁ κάπρος πρόλαβε, κι ἀπάνω ἀπὸ τὸ γόνα
 κρέας πολὺ τοῦ ξέσκισε περνώντας, κι ἀπ' τὸ πλάγι
 τὸ δόντι μπήγοντας, χωρὶς τὸ κόκαλο ν' ἀγγίξει.

450

Πάνω στὸν ὄμο τὸ δεξι βαρᾶ ὁ Δυσσεάς τὸν κάπρο,
 καὶ βγῆκε ἢ μύτη ἢ σουβλερὴ τοῦ κονταριοῦ ἀπ' ἀντίκρυ
 καὶ πέφτοντας μὲ μουγγρητὸ ξεψύχησε τ' ἀγρίμι.

Τότες οἱ γιοὶ τοῦ Αὐτόλυκου νοιαστῆκαν τὸ Δυσσέα,
 τὸ θεῖο κι ἀψεγάδιαστο, τοῦ δέσανε μὲ τέχνη
 τὸ λάβωμα, σταμάτησαν μὲ γήτεμα τὸ μαῦρο
 τὸ αἷμα, καὶ τὸν φέρανε στὸ γονικὸ παλάτι.

Καὶ τέλος πιὰ ὁ Αὐτόλυκος μὲ τὰ παιδιὰ του ἀντάμα,
 ἀφοῦ καλὰ τὸν ἔγιαναν, καὶ δωρα τοῦ πορέψαν,
 χαρούμενοι τὸν ἔστειλαν χαρούμενο στὸ Θιάκι.

460

Ὁ κύρης του ἀναγάλιασε κι ἡ σεβαστὴ του μάνα
 πού γύρισε, καὶ ρώταγαν νὰ μάθουνε πῶς τοῦ ῥθε
 τὸ λάβωμα· καὶ τότε αὐτὸς δηγήθηκέ τους ὅλα,

πῶς στὸ κυνήγι ἀσπρόδοντο καπρὶ τὸν εἶχε σκίσει
στὸν Παρνασσό, μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ Αὐτόλυκου σάν πῆγε.

Αὐτὸ τὸ λάβωμα ἄγγιξε καὶ γνώρισε ἡ γριούλα,
κι ἀφῆκε εὐτὺς τὸ πόδι τοῦ νὰ πέση, καὶ τὸ πόδι
μὲς στὸ λεβέτι γλίστησε, καὶ βρόντηξε ὁ χαλκὸς του,
κι ἀπὸ τὴν ἄλλην ἔγειρε, καὶ τὰ νερὰ χυθῆκαν.

470

Χαρὰ συνάμα καὶ καημὸς τὸ νοῦ της συνεπῆρε,
τὰ μάτια της δακρύσανε, καὶ κόπηκε ἡ φωνή της.
Καὶ τὸ πηγούνι πιάνοντας τοῦ Ὀδυσσεά, τοῦ εἶπε·

« Εἶσαι ὁ Δυσσεάς, παιδάκι μου, καὶ δὲ σ' εἶχα γνωρίσει,
παρὰ καλὰ σάν ἔφαξα τοῦ ἀφέντη μου τὸ σῶμα.»

Εἶπε, καὶ γύρισε ματιὰ κατὰ τὴν Πηνελόπη,
νὰ φανερώσῃ θέλοντας πῶς μέσα ἔναι ὁ καλὸς της.
Μὰ αὐτὴ νὰ δῆ δὲ δύνονταν ἀντίκρυ καὶ νὰ νιώσῃ,
τὶ ἡ Ἀθηνᾶ τῆς γύριζεν ἄλλοῦ τὸ λογισμό της.
Τότε ὁ Δυσσεάς ἀπ' τὸ λαιμὸ μὲ τὸ δεξιὸ τὴν πιάνει,
καὶ πλάγι του τραβώντας την μὲ τ' ἄλλο, αὐτὰ τῆς λείει·

480

« Νὰ μ' ἀφανίσῃς καὶ καλὰ ζητᾶς ἐσὺ, μανούλα ;
Τάχα σ' αὐτό σου τὸ βυζὶ δὲ μ' ἔθρεψες ; καὶ τώρα
τόσα σάν ἔπαθα, γυρνῶ στὰ εἴκοσι τὰ χρόνια
στὸν τόπο μου. Ἀφοῦ μ' ἔνωσες μὲ κάποιου θεοῦ βοήθεια,
σῶπα, μὴν τύχῃ κι ἀκουστῆ κι ἀπ' ἄλλον ἐδῶ μέσα.
Γιατὶ ἄκουσε τί θὰ σοῦ πῶ, κι ὅ,τι ἐγὼ πῶ τελειέται·
ἂν ὁ θεὸς τοὺς ξέλαμπρους μνηστῆρες μοῦ δαμάσῃ,
κι ἐσένα δὲ θὰ λυπηθῶ, βυζάστρα μου κι ἂν εἶσαι,
τὴν ὥρα ποὺ τίς ἄλλες μου τίς δοῦλες θὰ σκοτώνω. »

490

Κι ἡ Εὐρύκλεια τότε ἡ γνωστικιά τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
« Τί λόγο ἀπὸ τ' ἀχείλι σου ξεστομίσεις, παιδί μου ;
Ξέρεις πῶς εἶναι ἀσάλευτῆ κι ἀλύγιστῆ ἡ ψυχὴ μου,
καὶ θὰ ἔναι σάν τὸ σίδηρο καὶ τὸ στεριὸ λιθάρι.
Κι ἄλλο ἔν' ἀκόμα θὰ σοῦ πῶ, καὶ βάλ' το μὲς στὸ νοῦ σου·
ἂν ὁ θεὸς τοὺς ξέλαμπρους μνηστῆρες σοῦ δαμάσῃ,
κάθε γυναίκα τοῦ σπιτιοῦ θὰ σοῦ τὴν ἱστορήσω,
ποιὲς ἄτιμα σοῦ φέρνουνται καὶ ποιὲς δὲν ἔχουν κρίμα. »

Καὶ τότες ὁ πολὺβουλος Δυσσεάς ἀπολογήθη·
« Τί θὰ μοῦ πῆς, μανούλα, ἐσὺ γι αὐτές ; δὲν εἶναι ἀνάγκη·

500

μονάχος μου τὴν καθεμιά θά νιώσω καὶ θά μάθω.
Μόν' σῶπαινε, καὶ στοὺς θεοὺς ν' ἀφήσης τὴ φροντίδα.»

Κι ἀπ' τὰ παλάτια διάβηκε ἡ γριά γιὰ νὰ τοῦ φέρῃ
νερὸ γιὰ ποδοπλύσιμο, ποὺ χύθηκε ὅλο τ' ἄλλο.

Κι ἀφοῦ καλὰ τὸν ἔπλυνε καὶ τοῦ ἄλειψε τὸ λάδι,
πρὸς τὴ φωτιά τότε ἔσυρε ὁ Δυσσέας τὸ κάθισμά του,
καὶ μὲ κουρέλια σκέπασε τὸ λαβωμένο πόδι.

Κι ἀρχίνησεν ἡ γνωστικιά νὰ κρένη Πηνελόπη·

« Ξένε, κάτι ἄλλο θέλω ἐγὼ νὰ σὲ ρωτήξω ἀκόμα,
τι φτάνει τώρα τῆς γλυκιάς ἀνάπαψης ἡ ὥρα,
γιὰ κείνους ποὺ ὕπνο χαίρουνται, πολὺ καημὸ κι ἂν ἔχουν.

510

Μὰ ἐμένα λύπη ἀμέτρητη μοῦ ἔχει δοσμένη ἡ μοίρα.

“Ὅσο ’ναι μέρα τὴν περνῶ, μὲ σπαραγμοὺς καὶ κλάψες,
στὸ σπίτι μέσα τὰ ἔργα μου κοιτώντας καὶ τὶς δοῦλες·
μὰ ἡ νύχτα μιάς καὶ κατεβῆ, κι ὅλους τοὺς πάρη ὁ ὕπνος,
μὲς στὸ κλινάρι κείτουμαι, καὶ τὴν πικρὴ καρδιά μου
ἐννοῖες τὴν πνίγουνε σκληρές, ποὺ νὰ θρηνώ μὲ κάνουν.

Κι ὅπως ἡ ’Αηδόνα ἡ λυγερὴ καὶ κόρη τοῦ Παντάρου,
γλυκολαλεῖ, τῆς ἀνοιξῆς ἄμα ὁ καιρὸς γυρίση,
στῶ δέντρων καθὼς κάθεται τὰ πυκνωμένα φύλλα
καὶ μὲ συχνὰ γυρίσματα μύριους σκοποὺς ἀλλάζει.
τὸν Ἴτυλο, τὸ τέκνο τῆς, θρηνώντας, ποὺ τὸν εἶχε
σκοτώσει ἀνήξερα, τὸ γιὸ τοῦ βασιλέα τοῦ Ζήθου,
κι ἐμένα ὁ νοῦς μου μιά ἀπ' ἐδῶ καὶ μιά ἀπ' ἐκεῖ γυρίζει,

520

ἢ νὰ σταθῶ μὲ τὸ παιδί, καὶ νὰ φυλάω δωπέρα,
τὸ ἔχει μου, τὶς δοῦλες μου, καὶ τ' ἀψηλὰ παλάτια,
μὲ σεβασμὸ στὸ ταίρι μου καὶ στὴ φωνὴ τοῦ κόσμου,
ἢ τὸν καλύτερο Ἀχαιὸ μνηστήρα ν' ἀκλουθίσω,
ποὺ στὸ παλάτι βρίσκεται, καὶ δίνει πλέρια δῶρα.

Κι ὅσο ἦτανε μικρὸ παιδί δὲ δέχονταν ὁ γιὸς μου
ἄντρα νὰ πάρω καὶ νὰ βγῶ ἀπ' τοῦ Δυσσέα τοὺς πύργους·
μὰ τώρα ποὺ ἔγινε κι αὐτὸς μεγάλο παλικάρι,

530

λυπάται τὸ πολὺ τὸ βιὸς ποὺ οἱ Ἀχαιοὶ τοῦ τρῶνε,
καὶ τοὺς θεοὺς παρακαλεῖ νὰ φύγω ἀπ' τὰ παλάτια.

Μ' ἄκουσε τώρα τ' ὄνειρο ποὺ εἶδα, καὶ ξήγησέ το.

Εἶκοσι χῆνες θρέφω ἐδῶ μὲ τὸ βρεχτὸ σιτάρι,

πού χαίρουμαι νά τις θωρῶ καί νά τις καμαρώνω.

Μέγας αἰτός ἀπ' τὸ βουνὸ κατέβη ἀγκιστρομύτης,
καί τὰ λαιμά τους ἔσπασε· νεκρὲς στρωθῆκαν ὅλες
μέσ στα παλάτια κι ὁ αἰτός ἀνέβη στοὺς αἰθέρες.

540

Κι ἐγὼ θρηνοῦσα κι ἔσκουζα μέσ στ' ὄνειρό μου τότες,
καί γύρω οἱ ὄριοπλέξουδες Ἀχαιῖδες συναχτῆκαν,
ἀπ' τίς φωνές μου, πού ὁ αἰτός μοῦ σκότωσε τίς χῆνες.

Κι ἐκεῖνος ἦρθε κάθισε στὸ ξώστεγο ἀποπάνω·
κι ἀνθρώπινα λαλώντας μου μὲ μπόδιζε νὰ κλαίγω·

« Θάρρος, τοῦ κοσμοξάκουστου τοῦ Ἰκάρου ὦ θυγατέρα·
ἀλήθεια ἔναι, κι ὄχι ὄνειρο, καὶ ξάστερο θά σοῦ βῆγη.

Οἱ χῆνες τοὺς μνηστῆρες σου σημαίνουν, κι ἐγὼ πού ἤμου
ὡς τώρα αἰτός, ὁ ἄντρας σου τώρα εἶμαι καὶ γυρίζω,
νά δώσω τέλος φοβερὸ σὲ κάθε σου μνηστήρα. »

550

Εἶπε, κι ἐμένα μ' ἄφησε τοῦ ὕπνου ἡ γλύκα τότες,
καί κοίταξα, κι ἀγνάντεψα τίς χῆνες στήν αὐλή μου,
πού ἔτρωγαν στάρι σάν προτοῦ στή γούρνα τους τριγύρω. »

Καί γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας κι ἀπάντησέ της·

« Ἀλλιώτικα αὐτὸ τ' ὄνειρο, γυναίκα, δὲν ξηγιέται,
γιατί ὁ Δυσσέας ὁ ἴδιος πῶς θά τὸ τελέση σοῦ εἶπε,
καὶ φαίνεται ὀλοκάθαρο τὸ τέλος τῶν μνηστήρων·
μήτ' ἓνας ἀπ' τῆ μαύρη του δὲ θά γλιτώση μοίρα. »

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·

« Ἔχουμε, ὦ ξένη, ὄνειράτα ζαβά, μὲ κούφια λόγια,
κι ἀπ' ὅσα ὄνειρευόμαστε, σωστά δὲ βγαίνουν ὅλα.

560

Δυὸ θύρες τ' ἀλαφροίσκιωτα τὰ ὄνειρα ἔχουν πάντα·
μὲ κέρατο φτιαστή τῆ μιά, μὲ φιλντισὶ τὴν ἄλλη·

« Ὅσα ὄνειρ' ἀπὸ τὸ φιλντισὶ τὸ πριονιστὸ διαβαίνουν,
χαμένα εἶναι κι ἀνώφελα, καὶ τοὺς θνητοὺς γελᾶνε·

πάλε ὅσα ἀπ' τὰ καλόξεστα τὰ κέρατα περάσουν,
ἀληθινὰ τοῦ βγαίνουνε τοῦ ἀνθρώπου πού τὰ βλέπει.

Μὰ ἐμένα τὸ ἔρμο μου ὄνειρο δὲν πρόβαλε ἀποκεῖθε·
πόση χαρὰ θά τό ἔχαμε, κι ἐγὼ καὶ τὸ παιδί μου.

Κι ἄλλο ἐγὼ κάτι θά σοῦ πῶ, καὶ κράτα το στὸ νοῦ σου·

570

ζυγώνει ἡ τρισκατάρατη ἡ Αὐγὴ πού θά μὲ πάρῃ
ἀπ' τοῦ Ὀδυσσεά τὸ σπιτικό· θά βγάλω τώρα ἀγώνα

τ' ἄξινα πού ἔστηνε σειρά μὲς στὰ παλάτια ἐκεῖνος,
 σὰν караβιού στραβόξυλα, δώδεκ' ἄξινα καὶ ὅλα
 μὲ μιὰ σαΐτιά πού ἔριχνε μακρόθε τὰ περνούσε,
 τέτοιοι ἀγῶνα τώρα ἐγὼ θὰ βάλω τῷ μνηστήρων
 καὶ ἐκεῖνον πού εὐκολώτερα τεντώση τὸ δοξάρι,
 καὶ ἄξινα δώδεκα μὲ μιὰ σαΐτα του περάση,
 θ' ἀκολουθήσω, ἀφήνοντας τὸν πύργο αὐτόνε, πού ἦρθα
 νιόπαντρη ἐγώ, καὶ βρῆκα τον ὄριο καὶ βιὸς γεμάτο,
 πού πάντα θὰ θυμᾶμαι τον καὶ μέσα στ' ὄνειρό μου. »

580

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
 « Γυναίκα σεβαστὴ τοῦ γιου τοῦ Λαέρτη, τοῦ Ὀδυσσεά,
 τέτοιοι ἀγῶνα μὴν ἀργῆς στοὺς πύργους σου νὰ βάλῃς·
 γιὰτὶ θὰ ἴναι ὁ πολύβουλος Δυσσέας ἐδῶ φτασμένος,
 πρὶν τὸ δοξάρι πιάνοντας αὐτοὶ τ' ὄριοφτιασμένο,
 τεντώσουνε τὴν κόρδα του, καὶ ρίξουν μὲς στ' ἄξινα ».

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
 « Ἄν ἤθελες, ὦ ξένε, ἐδῶ γιὰ μένα νὰ καθίσῃς·
 ὕπνος δὲ θὰ χυνότανε, πὰς στὰ ματόφυλλά μου.
 Ὅμως δὲ γίνεται οἱ θνητοὶ παντοτινὰ νὰ μνήσκουν
 ἀκοίμητοι· γιὰτ' οἱ θεοὶ καιρὸ τοὺς ἔχουν βάλει
 γιὰ κάθε πράμα ζέχωρα στὴ γῆς τὴν τροφοδότρα.
 Καὶ τώρα ἐγὼ στ' ἀνώγι μου θ' ἀνέβω νὰ πλαγιάσω,
 σὲ κλίνη πολυστέναχτη καὶ πολυδακρυσμένη,
 ἀπ' τὸν καιρὸ πού μίσεψε ἀπ' τὸ Θιάκι ὁ Ὀδυσσεάς,
 τὸ μαῦρο Ἴλιο γιὰ νὰ δῆ, τ' ἀναθεματισμένο.
 Ἐκεῖ πηγαῖνω ἐγώ· κι ἐσύ, στὸ σπίτι αὐτὸ κοιμήσου,
 καὶ ἡ χάμου στρώνεις, ἢ τοὺς λὲς κρεβάτι νὰ σοῦ βάλουν ».

590

Αὐτὰ εἶπε καὶ στὰ θεόλαμπρα τ' ἀνώγια τῆς ἀνέβη,
 ὄχι μονάχῃ· οἱ βάγιες τῆς μαζί κι αὐτὲς πηγαῖναν.
 Κι ἀπάνω σὰν ἀνέβηκε στ' ἀνώγια μὲ τὶς βάγιες,
 τὸν ἀκριβὸ τῆς ἔκλαιγε Δυσσέα ὡσότου ὕπνο
 ἢ Ἀθηναῖ τῆς στάλαξε γλυκὸ στὰ βλέφαρά τῆς.

600

ΡΑΨΩΔΙΑ Υ

Κι ὁ Ὀδυσσεάς ὁ θεϊκὸς στὸ πρόσπιτο πλαγιάζει,

σὲ ἀδούλευτο βοδόπετσο, μὲ ἀπάνω του στρωμένες
προβιῆς περίσσιες τῶν ἀρνιῶν πού σφάζαν οἱ μνηστῆρες.
Σκέπασμα τότες τοῦ ῥιξε φλοκάτα ἢ Εὐρυνόμη.

Ἐκεῖ ἀγρυπνοῦσε, κι ὄλεθρο κρυφομελέτα ὁ νοῦς του
γιὰ τοὺς μνηστῆρες. Σύγκαιρα τοῦ παλατιοῦ οἱ κοπέλες,
ὅσες ἀγκαλιαζόντουσαν μ' ἐκείνους, βγαῖναν τώρα,
κι ἡ μιὰ τῆς ἄλλης μὲ χαρὲς καὶ γέλια συντυχαῖναν.

Ὅμως ἐκείνου λύσσαζε στὰ σωθικά ἢ καρδιά του,
κι ὄλο τὸ γύρναε μὲς στὸ νοῦ καὶ μέσα στὴν ψυχὴ του,
νά ὀρμήση, καὶ μὲ θάνατο τὴν καθεμιὰ νά σβήση,

10

ἢ στὸ στερνό τους φίλημα ν' ἀφήση τοὺς μνηστῆρες·
κι ὀλοένα βόγγαε μέσαθε κι ἀλύχταε ἢ καρδιά του.

Κι ὅπως ἢ σκύλα, τὰ μικρὰ σὰ νοιάζεται κουτάβια,
ξένο ἄ ματιάση, τοῦ ἀλυχτάει κι ἀμάχη τοῦ γυρεῦει,
ἔτσι ἀλυχτοῦσε μέσα του, κακὰ τηρώντας ἔργα.

Καὶ τὴν καρδιά του μάλωνε τὰ στήθια του χτυπώντας·

« Βάστα, καρδιά· χειρότερα δεινὰ βαστοῦσες τότες
πού μοῦ ἔρωγε ὁ ἀδάμαστος ὁ Κύκλωπας γενναίους
συντρόφους, κι ἐσὺ θάρρευες, ὡσότου ἀπὸ τὸ σπήλιο
πού ὁ Χάρος σὲ φοβέριζε, σ' ἔφερ' ἢ γνώση μου ὄξω. »

20

Αὐτὰ τὰ λόγια μὲ θυμὸ λαλοῦσε στὴν καρδιά του,
κι ἄκουε ἐκείνη μέσαθε μὲ ὑπομονὴ περίσσια.

Ὅστόσο αὐτὸς ἀπὸ τὴ μιὰ γυρνοῦσε κι ἀπ' τὴν ἄλλη.

Καὶ καθὼς ἄνθρωπος κοιλιὰ γεμάτη πάχος κι αἷμα,
στριφογυρίζει στὴ φωτιά πού ἀνάβει καὶ δὲ βλέπει
τὴν ὥρα νά γοργοψηθῇ, παρόμοια κι αὐτὸς γύρνα
μιὰ ἐδῶ μιὰ ἐκεῖ, καὶ σπούδαζε τὸν τρόπο νά βαρέση
πολλοὺς ὄχτροὺς ἀδιάντροπους, αὐτὸς μονάρχος ὄντας.

Καὶ τότες ἀπ' τὸν οὐρανὸ κατέβηκε ἢ Παλλάδα
ὀμπρός του, κι ἔμοιαζε θνητῆς γυναίκας τὸ κορμί της·
καὶ στάθηκε ἀπεπάνω του, καὶ τοῦ εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια·

30

« Πάλε ἀγρυπνάς, πού πιὸ ἄμοιρος δὲ βρέθη στὴ γῆς ἄλλος ;
Νὰ δά, τὸ σπῆτι σου, καὶ νά, τὸ ταῖρι σου ἐκεῖ μέσα,
καὶ τὸ παιδί σου, πού ὅμοιο του ποιός δὲν ποθεῖ πατέρας ; »

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·

« Ὅλα σωστὰ κι ἀληθινὰ, θεά μου, ὅσα μοῦ εἶπες·

μά ἐμένα τοῦτο μέσα μου μεταγυρνάει ὁ νοῦς μου,
 τὸ πῶς τοὺς παραδιάντροπους αὐτοὺς ν' ἀγγίξω μόνος,
 ποὺ αὐτοὶ ἔναι πάντα μαζωχτοὶ μὲς στὰ παλάτια ἐδαῦτα. 40
 Κι ἔν' ἄλλο μεγαλύτερο στὰ φρένα μου ἀναδεύω,
 τὸ Δία ἂν ἔχοντας βοηθῶ κι ἐσένανε τοὺς σβήσω,
 ποῦ θένα βρῶ καταφυγή; Στοχάσου το κι ἐτοῦτο ».

Καὶ τότες τοῦ ἀποκρίθηκε ἡ θεὰ ἡ γαλιανομάτα·
 « Καημένε, καὶ στὸν πιὸ μικρὸ φίλο πιστεύουν ὄλοι,
 ποῦ ἔναι θνητός, καὶ ποῦ πολλὰ νὰ σοφιστῆ δὲν ἔχει.
 Μὰ ἐγὼ ἔμαι ἀθάνατη θεὰ, ποῦ ὄλο σέ διαφεντεύω
 σέ κάθε ἀγώνα σου. Καὶ νά, τί ἐγὼ σοῦ φανερώνω·
 πενήντα νὰ μᾶς ἔζωναν θνητῶν ἀνθρώπων λόχοι,
 τὸ τέλος μας γυρεύοντας μὲ πόλεμο νὰ φέρουν, 50
 ὡς κι ἐκειῶνε θά ἔπαιρνες ἐστ' ἄρνια καὶ βόδια.
 Ἄμε, κοιμήσου· εἶναι κακὸ νὰ ὀλονυχτᾶς τοῦ κάκου
 καὶ ν' ἀγρυπνᾶς τὰ πάθια σου νὰ πάψουν δὲν ἀργούνε. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὕπνο τοῦ ἔχυσε πᾶς στὰ ματόφυλλά του,
 καὶ τότες ξανανέβηκε στὸν Ὀλυμπο ἡ Παλλάδα.

Κι ὁ ὕπνος ἐκειῖνον ἔπιανε καὶ τοῦ ἔπαιρνε τὶς ἔνοιες·
 μὰ ἡ πολυστοχαζούμενη γυναῖκα του ζυπνοῦσε,
 καὶ κάθιζε στὸ μαλακὸ κλινάρι καὶ θρηνοῦσε.
 Κι ἀφοῦ ἡ καρδιά της χόρτασε τὰ δάκρυα καὶ τὸ κλάμα,
 πρῶτα στὴν Ἄρτεμη ἡ λαμπρὴ γυναῖκα προσευκιάται· 60

« Χαριτωμένη μου Ἄρτεμη, κόρη τοῦ Δία, μακάρι
 νὰ μ' ἔτραγε ἡ σαῖτα σου χτυπώντας μου τὰ στήθη,
 γιὰ ἄς μ' ἄρπαζε ὀλοάξαφνα κι ἄς μ' ἔφερνε ἀνεμούρα
 στ' ἀχνὰ περάσματα, ἀπ' ἐκεῖ στὸ ρέμα νὰ μὲ ρίξη
 ποῦ καταπίσω τρέχοντας ὁ Ὀκεανὸς προβάλλει.
 Καὶ σὰν ποῦ ἀνέμοι πήρανε τὶς κόρες τοῦ Παντάρου,
 ποῦ τὶς ἀφῆκαν οἱ θεοὶ πεντάρφανες, πανέρμες,
 κι ἡ Ἄφροδίτη πήρε τὶς καὶ γλυκανάθρεψέ τις
 μὲ τὸ κρασί, μὲ τὸ τυρί, μὲ τὸ γλυκὸ τὸ μέλι,
 κι ἡ Ἥρα γνώση κι ὁμορφιά τις χάρισε περίσσια, 70
 ἡ Ἄρτεμη τ' ἀνάστημα, κι ἡ Ἄθηνᾶ τὴν τέχνη
 τὶς ἔμαθε νὰ φτιάχνουνε κάθε δουλειὰ πιδέξια,
 κι ἡ Ἄφροδίτη στὶς κορφές ὡς ν' ἀνεβῆ τοῦ Ὀλύμπου,

τὸ Δία τὸ βροντόχαρο γιὰ νὰ παρακαλέση,—
 γιὰτὶ δλα τὰ κατέχει αὐτός, καὶ κάθε ἀνθρώπου ξέρει
 τὴ μοίρα καὶ τὴν ἀμοιριά,— νὰ δώση στὶς κοπέλες
 τοῦ γάμου τὶς λαμπρὲς χαρὲς, τρέξαν οἱ Ἄρπυιες τότες,
 κι ἀρπάξανε τὶς κοπελιές, στὶς μαῦρες Ἐρινύες
 τὶς φέραν καὶ τὶς δώσανε, γιὰ νὰ τὶς ἔχουν σκλάβες·
 ἔτσι ἄς μ' ἀφάνιζαν οἱ θεοὶ οἱ ἀθάνατοι κι ἐμένα,
 κι ἄς μὲ βαροῦσε ἡ Ἄρτεμη, πού τὸ Δυσσέα στὸ νοῦ μου
 θωρώντας, στοῦ Ἄδη τὰ φριχτὰ νὰ κατεβῶ λημέρια,
 καὶ μήτε ἀνθρώπου ταπεινοῦ ψυχὴ νὰ μὴ γλυκάνω.
 Ὅμως κι ἐκεῖνο ὑποφερτό· μὲ κλάματα ὀλημέρα
 νὰ λιώνης κι ὅμως τὸ βραδὺ νὰ σὲ σκεπάζῃ ὁ ὕπνος,
 πού πέφτει στὰ ματόφυλλα, καὶ μονομιᾶς τὰ πάντα,
 καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ στὴ λησμοσύνη ρίχτει·
 μὰ ἐμένα ὡς καὶ ὄνειρατα κακὰ μοῦ στέλνει ἡ μοίρα.
 Καὶ πάλε ἐτούτῃ τὴ νυχτιὰ κάποιος στὸ πλάγι μου ἦταν,
 πού τοῦ ἴμοιαζε σὰν πού ἦτανε μὲ τὸ στρατὸ σὰν κίνα,
 καὶ χαίρομουν, τί ἀληθινό, κι ὄχι ὄνειρο τὸ θάρρουν. »

80

90

Αὐτὰ εἶπε, κι ἡ χρυσόθρονη φάνη στὴ γῆς Αὐγούλα.
 Ἄγρικῆσε τὸ θρῆνο τῆς ὁ θεϊκὸς Δυσσέας,
 καὶ συλλογιόταν κι ἔλεγε στὸ νοῦ του πὼς ἐκείνη
 τὸν ἔνωσε, καὶ πὼς σιμὰ στὴν κεφαλὴ του στάθη.
 Καὶ τὴ φλοκάτα ἀρπάζοντας καὶ τὶς προβιές, πού μέσα
 κοιμότανε, τ' ἀπίθωσε πὰς σὲ θρονὶ τοῦ πύργου·
 καὶ στὴν αὐλὴ τὸ βοδινὸ σὰν ἔθεσε τομάρι,
 στὸ Δία προσευκλήθηκε μὲ χέρια σηκωμένα·

« Πατέρα Δία, ἂν στέργετε στὸν τόπο μου νὰ φτάσω
 ἀπὸ στεριὲς καὶ θάλασσες, κατόπι τόσα πάθια,
 ἀπ' ὄσους μέσα ἐκεῖ ξυπνοῦν, φωνὴ ἄς σηκώσῃ κάποιος,
 κι ἄλλο σημάδι ἄς μοῦ φανῇ ἀπ' ἔξωθε τοῦ Δία. »

100

Αὐτὰ εἶπε, καὶ συνάκουσε τὴν προσευκὴ τοῦ ὁ Δίας,
 κι ἀπὸ τὰ νέφια τ' ἀψηλὰ τοῦ λαμπεροῦ τοῦ Ὀλύμπου,
 βρόντηξ' εὐτύς, καὶ χάρηκε ὁ μέγας Ὀδυσσέας.
 Κι ἀπὸ τὸ σπίτι σήκωσε φωνὴ γυναῖκα ἀλέστρα,
 πού ἐκεῖ σιμὰ βρισκόντουσαν τοῦ ἀφέντη τῆς οἱ μῦλοι,
 καὶ δώδεκα δουλεύανε γυναῖκες, νὰ τοιμάζουν

κριθάλευρα, σιτάλευρα, μεδούλι τῶν ἀνθρώπων.

Οἱ ἄλλες σὰν ἀπάλεσαν, κοιμήθηκαν· ἐκείνη
ὄντας ἀδύναμη, ἄλεθε τὸ μύλο της ἀκόμα,
μὰ ξάφνου στέκει καὶ φωνὴ σηκώνει γιὰ σημάδι·

110

« Δία Πατέρα, τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων βασιλέα,
τρανή βροντὴ ἀπ' τὸν οὐρανὸ τὸν κάτασπρο μᾶς στέλνεις,
μὲ δίχως σύννεφο· θεῖνὸ σημάδι σου μᾶς δείχνεις.

Ἄς εἶναι πιά ἡ στερνὴ φορὰ πού κάθονται οἱ μνηστῆρες
ἐδῶ, καὶ μὲ πασίχαρο γλεντίζου φαγοπότι·
αὐτοί, πού μὲ τὴν κούραση τὰ γόνατα μοῦ κόψαν,
σὰν ἄλεθα *τ' ἄλεύρι τους, ἄς φᾶνε τὸ στερνὸ τους. »

Καὶ χάρηκε τὸ μάντεμα καὶ τὴ βροντὴ τοῦ Δία
ὁ Ὀδυσσεύς, καὶ τό εἶδε πῶς θὰ γδικηθῆ τοὺς φταῖστες.

120

Κι οἱ ἄλλες δοῦλες στά λαμπρά τοῦ Ὀδυσσεᾶ παλάτια
μαζεύτηκαν, καὶ στὴ γωνιά πῆγαν φωτιά ν' ἀνάψουν.

Σηκώθη κι ὁ Τηλέμαχος, ὁ ἰσόθεος ὁ λεβέντης,
καὶ ντύθηκε· τὸ κοφτερὸ σπαθὶ στὸν ὦμο ζώνει,
τὰ ὦραϊα δένει σάνταλα στά πόδια τὰ λαμπρά του,
παίρνει κοντάρι δυνατὸ μὲ μύτη ἀκονισμένη·
καὶ στὸ κατώφλι στάθηκε καὶ στὴν Εὐρύκλεια κρένει·

« Κυρούλα, πῶς τιμήσατε τὸν ξένο αὐτὸ στὸ σπίτι ;
ἢ δίχως στρώμα καὶ φαῖ καὶ δίχως ἔννοια μνήσκει ;
Τὶ τέτοια 'ναὶ ἡ μανούλα μου, μ' ὄλη τὴ γνώση πόχει·
τοῦ πιὸ χειρότερου θνητοῦ κάθε τιμὴ τοῦ κάνει,
καὶ τὸν καλύτερο ἄνθρωπο μὲ καταφρόνια διώχνει. »

130

Κι ἡ φρόνιμη ἡ Εὐρύκλεια τοῦ ἀπολογήθη κι εἶπε·
« Παιδάκι μου, τὸ φταίξιμο στὸν ἄφταιγο μὴ δίνης·
κрасὶ καθόταν κι ἔπινε ὅσο ἤθελε, μὰ πείνα
δὲν εἶχε πιά νὰ φάη θροφή· τῆς τό 'πε πού ρωτοῦσε.
Καὶ γιὰ ὕπνο καὶ γιὰ πλάγιασμα σὰν ἤρθε ἡ ὦρα, ἐκείνη
τις δοῦλες τότες πρόσταξε κλινάρι νὰ τοῦ στρώσουν,
μὰ αὐτός, σὰν κάποιος ἔρημος καὶ κακοπαθιασμένος,
δὲ δέχονταν σὲ στρώματα καὶ χράμια νὰ πλαγιασῆ,
μόνε σὲ βοδοτόμαρο καὶ σὲ προβιὲς ἀρνιῶνε
μέσα στὸ πρόσπιτο· κι ἐμεῖς τοῦ ρίξαμε φλοκάτα. »

140

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος κρατώντας τὸ κοντάρι,
 ξεκίνησε μὲ δυὸ γοργὰ μαζὶ σκυλιά, καὶ πῆγε
 στῶν ὁμορφόποδων Ἀχαιῶν τῆ συντυχιά νὰ κάτση.
 Κι ἡ Εὐρύκλεια, τοῦ Ὠπα γέννημα, τοῦ γιοῦ τοῦ Πεισινόρη,
 τίς παρακόρες φώναζε, ἡ γριά ἡ τιμημένη·

« Σαλέψτε ἐσεῖς, τὸ πάτωμα σκουπίστε καὶ ραντίστε,
 καὶ στὰ καλόφτιαστα θρονιά ρίξτε χαλιά πορφύρα·
 κι ἐσεῖς οἱ ἄλλες, τὰ πολλὰ τραπέζια σφουγγαρίστε,
 κροντήρια καθαρίζετε καὶ δίκουπα ποτήρια·
 στη βρῦση τρέξτε οἱ ἄλλες σας νερὸ νὰ κουβαλήσετε
 γιὰτ' οἱ μνηστῆρες δὲν ἀργοῦν στὸ μέγαρο νὰ φτάσουν,
 γλήγορα σμίγουν, καὶ γιορτὴ θένα ἔχουμε μεγάλη. »

Εἶπε, κι ἐκεῖνες πρόθυμα τὰ λόγια τῆς ἀκούσαν.
 Εἴκοσι κόρες πήγανε στ' ἀγνοῦ νεροῦ τῆ βρῦση,
 κι οἱ ἄλλες μέσα δούλευαν μὲ τὰ πιδέξια χέρια.
 Ἦρθαν κατόπι, μπήκανε καὶ τῶν Ἀχαιῶν οἱ δοῦλοι,
 κι ἐσκίζαν ξύλα τεχνικά. Καὶ φτάνουν ἀπ' τῆ βρῦση
 κι οἱ παρακόρες. Ἐφτασε κι ὁ Εὐμαιος στὸν πύργο
 μὲ τρία, τὰ καλύτερα θρεφτάρια ἀπ' τὸ κοπάδι.
 Τ' ἀφήκε αὐτὰ στοὺς ὁμορφους αὐλόγυρους νὰ βόσκουν,
 κι ἐκεῖνος γλυκομίλησε στὸν Ὀδυσσεά κι εἶπε·

« Σὲ καλοβλέπουν ἄραγες, καλὲ μου ξένη, τώρα,
 ἢ ἀκόμα σὲ καταφρονοῦν στὰ μέγαρα, σὰν πρῶτα ; »
 Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τοῦ κρένει·
 « Στοὺς θεοὺς νὰ τὴν πλερώσουνε τὴν ἀδικιά τους, φίλε,
 αὐτοί, ποὺ σ' ἄλλου σπιτικό παράνομα ἀσεβοῦνε
 μὲ τὰ ἔργα αὐτὰ τους, κι ἡ ντροπὴ τοῦθε ἀρχινάει δὲν ξέρουν. »

Αὐτὰ λαλοῦσαν κι ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσὸ τους.
 Ὡστόσο κι ὁ χοιροβοσκὸς Μελάνθιος ἦρθε τότες
 μὲ δυὸ βοσκούς, καὶ φέρνανε τὰ διαλεχτά τους γίδια,
 ποὺ σ' ὄλες τίς γιδοκοπὲς γιὰ τοὺς μνηστῆρες τὰ εἶχε.
 Κάτω ἀπὸ τῆ βουητερῆ τὴν αἶθουσα τὰ δένει,
 καὶ τοῦ Ὀδυσσεά πειραχτικά λαλώντας συντυχαίνει·

« Ἀκόμα ἐδῶ θὰ κάθεται καὶ θὰ μᾶς βασανίζης,
 ὁ ξένη, διακονεύοντας, καὶ δὲ θὰ μᾶς ἀφήσης ;
 Θαρρῶ, δὲ χωριζόμεστε πιά τώρα, δίχως πρῶτα

νά φᾶς καί μερικὲς γροθιές, τ' εἶσαι κακὸς ζητιάνος.
 "Ἐχουνε κι ἄλλα οἱ Ἀχαιοὶ γιὰ σέβανε τραπέζια.»

Δὲ μίλησε ὁ πολύβουλος Δυσσέας, μόν' σωπώντας
 τὴν κεφαλή του κούνησε, κι εἶχε κακὸ στό νοῦ του.

Καὶ τρίτος ὁ πρωτοβοσκὸς Φιλοίτιος τότες ἦρθε,
 στέρφα δαμάλα φέρνοντας καὶ γίδια στοὺς μνηστῆρες.
 Ἄπ' τῆ στεριά τὰ φέρανε περάτες, πού κι ἀνθρώπους
 ποκεῖθε πάντα προβοδοῦν σὰν ἔρθουν καὶ ζητήσουν.
 Στὴ βουητερὴ τὴν αἴθουσα σὰν τὰ ἔδεσε ἀποκάτω,
 πῆγε κι αὐτὸς καὶ στάθηκε στὸν Εὐμαιο μπρός, καὶ ρώτᾳ:

190

« Χοιροβοσκέ, ποιὸς εἶν' αὐτὸς ὁ ξένος πού μᾶς ἦρθε
 μὲς στὸ παλάτι; Κι ἀπὸ ποιούς παινιέται πὼς γεννήθη;
 ποιά ἴνα ἢ γενιά του, κι ἀπὸ ποιά ξεκίνησε πατρίδα;
 ὁ δῦσμοιρος; καὶ φαίνεται σὰ βασιλέας στὴν ὄψη.
 Ὅμως κακὸ τοὺς φέρνουνε οἱ θεοὶ τοὺς πλανεμένους,
 μιάς καὶ τοὺς κλώσουν συφορά, κι ἄς εἶναι βασιλιάδες.»

Εἶπε, καὶ τότε ζύγωσε, καὶ τοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι,
 καὶ φώναξέ του, κι εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα:

« Γειά σου, πατέρα ξένη μου, καλὲς νὰ σοῦ ἴθουν μέρες
 κὰν ὕστερα. Τώρα σὲ τρῶν περίσσια πάθια ἀκόμα.

200

Ἄπὸ τὸ Δία πιὸ σκληρὸς ἄλλος θεὸς δὲν εἶναι.

Γιὰ ἀντρες πού ἐκεῖνος γέννησε, σπλαχνιὰ καμιὰ δὲ νιώθει,
 μόνε σὲ φοβερὰ δεινὰ καὶ βάσανα τοὺς ρίχτει.

Ἰδρῶσα ἐγὼ θωρώντας σε, τὰ μάτια μου δακρῦσαν,
 μὲ τοῦ Δυσσέα τὴ θύμηση, γιατί θαρρῶ κι ἐκεῖνος
 μὲ τέτοια κουρελόπανα μέσα στὸν κόσμον τρέχει,
 ἂν εἶναι ἀκόμα ζωντανός, καὶ τοῦ ἥλιου φῶς ἂ βλέπη.
 Κι ἂν πέθανε, καὶ βρίσκεται στὸν Ἄδη, ἀλίμονό μου,
 πού τὸν παραξιο μου ἔχασα τὸν Ὀδυσσέα, πού μ' εἶχε
 πρῶτο στὰ βόδια ἀπὸ μαρὸ στὴ γῆς τῶν Κεφαλλήνων.

210

Γενῆκαν τώρα ἀρίθμητα, κι ἄλλος βοσκὸς δὲ στάθη
 δαμάλες πλατυκούταλες περσότερες νὰ δείξη.
 Τώρα σὲ ξένες προστάγες θροφή τις παραθέτω
 ἀνθρώπων πού τοῦ σπιτικοῦ δὲ σέβονται τ' ἀγόρι.
 μὴδὲ τρομάζουν τῶν θεῶν τὴν τιμωρία, μόν' θέλουν
 νὰ μοιραστοῦνε τὰ καλὰ τοῦ πλανημένου ρήγα.

Ὅστοςσο, μέσα μου συχνά τὸ μεταγέρνει ὁ νοῦς μου,
κακὸ ἂν δὲν εἶναι, ἐνόσω ὁ γιὸς ὑπάρχει, ἄλλοῦ νὰ φύγω,
κοντὰ σὲ ξένους μένοντας μαζί μὲ τὶς δαμάλες·
μὰ ἀκόμα πιὸ χειρότερο νὰ κάθουμαι, καὶ ξένων
θνητῶν φυλάγοντας ἐδῶ σφαχτὰ νὰ τυραννιέμαι.
Ἄπο καιρὸ θὰ πρόσφευγα σ' ἄλλου μεγάλου ρήγα
παλάτι, τ' εἶναι ἀβάσταχτα τὰ τωρινὰ δεινά μου.
Μὰ ἀκόμα συλλογιέμαι τον τὸ δύστυχο, ἴσως κι ἔρθη
ξάφνω ἀπὸ κάπου, καὶ μεμιᾶς σκορπίση τοὺς μνηστῆρες.»

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίζυπνος τοῦ ἀπολογηθήη κι εἶπε·
« Βοσκέ, πὸ μῆτε ἀσύστατος μῆτε κακὸς δὲ μοιάζεις,
βλέπω κι ἐγὼ τὰ φρένα σου πὼς τὰ φωτίζει ἡ γνώση,
κι ὄρκο σοῦ κάνω φοβερό, σ' ἐκεῖνο πὸ σοῦ κρένω·
ὁ Δίας νὰ 'ναι μάρτυρας, τὸ ξενικὸ τραπέζι,
κι ἐτούτη ἡ σιὰ τοῦ θεόλαμπρου Δυσσέα πὸ μὲ δέχτη,
ἀκόμα ἐδῶ θένα 'σαι ἐσύ, καὶ θὰ γυρίση ἐκεῖνος·
καὶ μὲ τὰ μάτια σου θὰ δῆς, ἂν θέλῃς, τοὺς μνηστῆρες,
πὸ τώρα ἐδῶ σᾶς τυραννοῦν, νὰ πέφτουν σκοτωμένοι. »

Καὶ τότες τοῦ ἀπαντάει καὶ λέει ὁ πρῶτος τῶ βουκόλων·
« Μακάρι αὐτὰ τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς νὰ τὰ τελοῦσε, ὦ ξένε,
καὶ θὰ 'βλεπες τὴ δύναμη τὰ χέρια ἐδαῦτα κρύβουν. »

Παρόμοια σ' ὄλους τοὺς θεοὺς κι ὁ Εὐμαιὸς παρακάλει,
νὰ φέρουνε στὸ σπίτι του τὸ γνωστικὸ Ὀδυσσέα.

Αὐτὰ λαλοῦσαν κι ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσὸ τους·
ὥστοςσο τοῦ Τηλέμαχου τοιμάζαν οἱ μνηστῆρες
τὸ τέλος καὶ τὴ μοίρα του. Ὅμως ζερβά τους φάνη
ἀψηλοπέταχτος αἰτὸς κρατώντας περιστέρα.

Καὶ τότε ὁ Ἀμφίνομος αὐτὰ ξαγόρεψέ τους κι εἶπε·

« Δὲ θὰ μᾶς ἔβγη τυχερὸς αὐτός, καλοὶ μου φίλοι,
ὁ φόνος τοῦ Τηλέμαχου. Τὸ δεῖπνο ὥστοςσο ἄς δοῦμε. »

Αὐτὰ 'λεγε ὁ Ἀμφίνομος, κι ἀρέσανε στοὺς ἄλλους.
Καὶ μπαίνοντας στὰ μέγαρα τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα,
ἀπάνω σ' ἔδρες καὶ θροنيὰ τὶς χλαῖνες ἀπιθῶσαν,
κι ἔσφαζαν πρόβατα τρανά, καλοθρεμμένα γίδια,
θρεφτάρια χοίρους καὶ παχὺ δαμάλι ἀπ' τὸ κοπάδι.
Κι ἀφοῦ τὰ σπλάγχνα ψήσανε τὰ μοίρασαν, καὶ τότες

ἀνακατέψανε κρασί μὲς σ' ὄλα τὰ κροντήρια.
 Ὁ χοιροτρόφος ἔδινε παντοῦθε τὰ ποτήρια,
 ψωμί τοὺς ἔφερνε ὁ καλὸς πρωτοβοσκὸς Φιλοίτιος
 μὲ τὰ ποτήρια τὰ ὄμορφα, κι ὁ Μελανθέας κερνοῦσε.
 Κι αὐτοὶ ἀπλωναν τὰ χέρια τους στὰ καλοφάγια ὀμπρὸς τους.

Μὲ πονηριά ὁ Τηλέμαχος τὸν Ὀδυσσεά καθίζει
 στὸ στέριο μέγαρο, σιμὰ στὸ λίθινο κατώφλι,
 καὶ τοῦ ἔβαλε κοινὸ σαμνὶ καὶ φτωχικὸ τραπέζι·
 σπλάγχνα τοῦ δίνει μερτικό, καὶ μὲ χρυσὸ ποτήρι
 κερνώντας τὸν, τοῦ μίλησε, κι αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ εἶπε·

260

« Κάθου ἐσὺ τώρα ἐδῶ, κρασί νὰ πίνης μὲ τοὺς ἄλλους,
 κι ἀπ' τῶ μνηστήρων τίς βρисиές καὶ τοὺς δαρμούς ἀτός μου
 θὰ σὲ φυλάξω, τί κοινὸ δὲν εἶν' αὐτὸ τὸ σπίτι,
 μόν' εἶναι τοῦ Ὀδυσσεά, κι αὐτὸς γιὰ μένα τό 'χει χτῆμα.
 Κι ἐσεῖς, κρατιέστε ἀπὸ βρисиές καὶ χτυπημούς, μνηστήρες,
 σὲ ξαφνικὰ μὴν ἔρθουμε μαλώματα κι ἀμάχες. »

Αὐτὰ εἶπε, καὶ δαγκάνοντας τ' ἀχείλι οἱ ἄντρες ὄλοι,
 θαμάζαν τοῦ Τηλέμαχου τὰ ξέθαρρα τὰ λόγια.

Κι ὁ Ἄντινος, τοῦ Εὐπειθῆ ὁ γιὸς χλόωσε τότες κι εἶπε·

270

« Ἄν κι ὁ Τηλέμαχος πικρὰ μᾶς εἶπε λόγια, ὦ φίλοι,
 ἄς τὰ δεχτοῦμε· μᾶς μιλάει μὲ σοβαρὴ φοβέρα.
 Ὁ Δίας δὲν τό 'θελε· εἰδεμὴ, στὰ μέγαρά του μέσα
 θὰ τὸν σπαίναμε, κι αὐτὸς ἄς ζήταε νὰ στριγγλίζη. »

Αὐτὰ ὁ Ἄντινος ἔλεγε, μὰ ἀδιαφοροῦσε ἐκεῖνος.

Καὶ τῶν θεῶν τὴν ἱερὴ κατοβοδιὰ ἀπ' τὴ χώρα
 κήρυκες φέρναν στὸ ἱσκιερὸ τοῦ Ἀπόλλωνα τὸ δάσος
 ποὺ πλήθη μακρομάλληδων Ἀχαιῶνε συναχτήκαν.

Καὶ σάνε ψῆσαν κι ἔβγαλαν τ' ἀπόξωθε κοψίδια,
 τὰ μοίρασαν, κι ἀρχίσανε τ' ἀρχοντικὸ τραπέζι.

280

Καὶ τοῦ Δυσσεά βάλανε μερίδα οἱ δοῦλοι τότες
 ὄση κι ἐκεῖνοι πέρνανε, καθὼς παράγγειλέ τους
 ὁ πολυαγαπημένος γιὸς τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά.

Μὰ ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἄφρηε τοὺς θεότολμους μνηστήρες
 νὰ παύουν τὴν κακολογιά, γιὰ νὰ πηγαῖνη ὁ πόνος
 βαθύτερα μὲς στὴν καρδιά τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά.
 Κι ἀνάμεσό τους βρίσκουνταν ἀδικογνώστης ἄντρας,

πού τ' ὄνομά του Χτήσιππος, καὶ κατοικιά του ἡ Σάμη·
στά πλοῦτια του τ' ἀριθμητὰ πιστεύοντας, ζητοῦσε
τοῦ Ὀδυσσεᾶ τῆ σύγκλινη, τοῦ ξενοπλανημένου.

290

Ἐκεῖνος στοὺς ἀγέρωχους μνηστῆρες τότες εἶπε·

« Ἀκοῦστε με τὸ τί θὰ πῶ, ὦ θεότολμοι μνηστῆρες·
καλὴ μερίδα δόθηκε, σὰν πού 'πρεπε, τοῦ ξένου·

σωστὸ δὲν ἦτανε μαθὲς τὸ δίκιο νὰ στεροῦνται
οἱ ξένοι τοῦ Τηλέμαχου πού ἐδῶ νὰ ἐρθοῦν τυχαίνει.

Μὰ ἄς τὸν φιλέψω πιά κι ἐγώ, καὶ πάλε αὐτὸς τὸ δῶρο
τὸ δίνει τῆς λουτράρισσας, ἢ καμιᾶς ἄλλης δούλας,
ἀπ' ὅσες μέσα βρίσκονται στοῦ Ὀδυσσεᾶ τοὺς πύργους. »

Εἶπε, καὶ πόδι βοδινοῦ τραβάει ἀπ' τὸ πανέρι,
καὶ τὸ πετάει ἀπάνω του. Μὰ ξέφυγε ὁ Δυσσεᾶς
γυρνώντας τὸ κεφάλι του, καὶ μέσα του μὲ πίκρα
γελώντας, καὶ τὸ κόκαλο στὸ στέριον τοῖχο πέφτει.
Τότες μ' ὄργη ὁ Τηλέμαχος τοῦ Χτήσιππου φωνάζει·

300

« Καλὰ σοῦ βγήκε, ὦ Χτήσιππε, κι ἄς τὸ χαρῆ ἢ ψυχῆ σου.

Τὸν ξένο δὲν τὸν βάρεςες, τί ὁ ἴδιος του φυλάχτη·
ἀλλιῶς, τὰ στήθια σου ἄνοιγα μὲ κοφτερὸ κοντάρι.

Τότε ὁ πατέρας σου ταφή θὰ τοίμαζε ἀντὶς γάμο
δῶ μέσα· καὶ γι' αὐτὸ ἀσχημιὲς κανένας μὲς στὸ σπίτι

ἄς μὴ μοῦ κάνη· τώρα πιά νιώθω, καὶ ξέρω ποιὸ 'ναι
καλὸ στὸν κόσμον, ποιὸ κακό, τί πιά μωρὸ δὲν εἶμαι.

310

Καθόμαστε καὶ βλέπουμε νὰ σφάζονται τ' ἀρνιά μας,
καὶ τὸ κρασί νὰ πίνεται, καὶ τὸ ψωμί νὰ φεύγη·
τί δύσκολο 'ναι τοὺς πολλοὺς νὰ τοὺς μποδίζῃ ὁ ἕνας.

Ὅμως καιρὸς πιά τὸ ἄδικο κι ἡ ὄχλητρα νὰ πάψῃ.

Κι ἂν νὰ μὲ θανατώσετε μὲ τὸ σπαθὶ ποθῆτε,
καλύτερα ἐγὼ τό 'θελα, κι ἄς μ' ἐπαιρνεὶν ὁ Χάρος,
παρὰ νὰ βλέπω ἀδιάκοπα τέτοια ἔργα ντροπιασμένα,
τοὺς ξένους μας νὰ βρίζουνε, μὰ καὶ τίς παρακώρες
ἀδιάντροπα νὰ σέρνουνε μὲς στά λαμπρὰ παλάτια. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὄλοι σώπασαν κι ἀμίλητοι ἀπομεῖναν·

320

καὶ τότες τοῦ Δαμάστορα ὁ Ἀγέλαος τοὺς εἶπε·

« Λόγος σωστὸς σὰν εἰπωθῆ, δὲν πρέπει ἐμεῖς, ὦ φίλοι,
ἐνάντια νὰ πηγαίνομε μὲ λόγια θυμωμένα.

Τὸν ξένο μὴν πειράζετε, μήτε κανέναν ἄλλον
 ἀπὸ τοὺς δούλους ποῦ 'ναι ἐδῶ στοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά.
 Πηθοῦσα τοῦ Τηλέμαχου καὶ τῆς καλῆς του μάνας
 νὰ πῶ ἓνα λόγο φιλικό, νὰ τὸν δεχτοῦνε ἂ στέργουν.
 Ἐλπίδα ἔση σᾶς ἔμνησκε στὰ βάθια τῆς ψυχῆς σας,
 νὰ ῥθῃ ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος στὸ σπιτικό του πάλε,
 μὲ δίκιο τὸν προσμένετε, καὶ τοὺς μνηστῆρες ὅλους
 στὸν πύργο τοὺς κρατούσατε, ποῦ ἦταν καὶ πιὸ συμφέρο,
 ἀνίσως γύριζε ἄξαφνα στὸ σπίτι του ὁ Δυσσέας.
 Μὰ τώρα πιὰ ὀλοφάνερο πῶς δὲ θὰ μᾶς γυρίση.
 Ἄμε λοιπὸ στὴ μάνα σου, συμβούλεψέ την τώρα,
 νὰ πάρῃ τὸν καλύτερο, καὶ πιότερα ὅποιον δίνει,
 κι ἐσύ γιὰ νὰ τὰ χαίρεσαι τὰ πατρικά σου πλοῦτια,
 κι ἐκείνη τοῦ ἄλλου της τοῦ ἀντρὸς τὸ σπίτι νὰ κοιτάζῃ. »

330

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γύρισε τότες κι εἶπε·
 « Ναὶ μὰ τὸ Δία, Ἀγέλαε, καὶ μὰ τὰ πάθια ἐκείνου
 ποῦ ἀπὸ τὸ Θιάκι μακριὰ πλανιέται γιὰ καὶ χάθη,
 ν' ἀργοπορήσω δὲ ζητῶ τὸ γάμο τῆς μητέρας,
 παρὰ ὅλο τὴν παρακινῶ νὰ πάρῃ αὐτὸν ποῦ θέλει,
 καὶ δίνω δῶρα ἀρίθμητα. Ὅμως νὰ τήνε βγάλω
 χωρὶς νὰ θέλῃ ντρέπουμε, κι ὁ θεὸς νὰ μὴν τὸ δώσῃ. »

340

Εἶπ' ὁ Τηλέμαχος· κι ἡ θεὰ μὲς στοὺς μνηστῆρες γέλια
 ἄσβηστα σήκωσε, κι ὁ νοῦς τοῦ καθενὸς σκοτίστη.
 Καὶ τώρα αὐτοὶ μὲ ἀπόξενα γελοῦσανε σαγόνια,
 καὶ κρέατα αἱματόβρεχτα μασοῦσανε καὶ τρῶγαν·
 δάκρυα τὰ μάτια τους πολλὰ γεμίζαν, κι ἡ ψυχὴ τους
 προμάντεμα μοιρολογιοῦ τοὺς ἔφερνε μεγάλο.
 Καὶ τότες ὁ θεόμορφος Θεοκλύμενος τοὺς εἶπε·

350

« Ἄχ, τί μεγάλο, ὦ δύστυχοι, κακὸ μαθὲς σᾶς βρίσκει.
 Νύχτα σᾶς ζώνει κεφαλὴ καὶ πρόσωπο καὶ γόνα·
 ἄναψ' ὁ θρῆνος, βρέχονται τὰ μάγουλα μὲ δάκρυα,
 κι οἱ τοῦχοι μ' αἷμα βρέχονται καὶ τὰ ὄρια μεσοδόκια·
 γέμισαν πρόθυρα κι αὐλὲς μὲ ἴσκιους νεκρῶν ποῦ τρέχουν
 μέσα στὰ σκότῃ, στὸ Ἐρεβος· καὶ χάθηκε στὰ οὐράνια·
 ὁ ἥλιος καὶ γύρω ἀπλώθηκε στὸν κόσμον μαύρη ἀντάρα. »

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι γέλασαν ἐκεῖνοι ἀπ' τὴν καρδιά τους.

Κι ἀρχίζει τοῦ Πολύβου ὁ γιὸς ὁ Εὐρύμαχος, καὶ κρένει·

« Χαμένα τὰ ἔχει ὁ νιόφερτος ὁ ξένος ποῦ μᾶς ἤρθε.

360

Μὰ γλήγορα ἀπ' τὰ μέγαρα στείλτε τον ἔξω, ὦ νέοι,
στὴν ἀγορὰ νὰ κατεβῆ, τί ἔδῳ τῆ νύχτα βλέπει.»

Κι ὁ θεόμορφος Θεοκλύμενος τοῦ ἀπολογηθῆ κι εἶπε·

« Εὐρύμαχε, ὀδηγούς ἐσὺ δὲ θέλω νὰ μοῦ φέρης·
ἔχω καὶ μάτια ἐγώ, κι αὐτιά, κι ἔχω τὰ δύο μου πόδια,
καὶ γνώση εἶναι στὰ στήθια μου γερὴ κι ὠριμασμένη.

Μ' αὐτὰ θὰ πάω, γιατίι κακὸ νὰ σᾶς ζυγώνη νιώθω,
ποῦ οὐτ' ἓνας δὲ θὰ δυνηθῆ μνηστήρας νὰ ξεφύγη,

ἀπ' ὅσους μὲς στὰ μέγαρα τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεᾶ
τοὺς ἄντρες βρίζουν, καὶ φριχτὲς σοφίζονται ἀνομίες. »

370

Εἶπε, κι ἀπ' τὰ καλόφτιαστα παλάτια βγήκε ἐκεῖνος,
καὶ τράβηξε στοῦ Πείραιου, ποῦ καλοδέχτηκέ τον.

Κι ἓνας τὸν ἄλλον ὄλοι τους κοιτώντας οἱ μνηστήρες,
κεντοῦσαν τὸν Τηλέμαχο, τοὺς ξένους περγελώντας.

Κι αὐτὰ κάποιος ἀγέρωχος γύρισε κι εἶπε νέος·

« Τηλέμαχε, ἄλλος σὰν κι ἐσὲ κακόξενος δὲν εἶναι.

Κοίταξ' αὐτὸν τὸ βρώμικο τὸν κοσμογυριστὴ σου,
ποῦ ὄλο πεινάει κι ὄλο διψάει, καὶ μήτ' ἀπὸ ἔργα ζέρει,
μήτ' ἀπὸ μάχης ἔμαθε· βᾶρος τῆς γῆς ἀλήθεια.

Ἄλλος σηκώθη πάλε ἐδῶ τὸ μάντη νὰ σοῦ κάμη.

380

Μὰ ἐμέν' ἀκούγοντας, πολὺ περσότερο κερδίζεις·
μὲς σὲ καλὸ ἄς τοὺς ρίζουμε πολύσκαρμο καράβι,
στὴ Σικελία γιὰ νὰ σταλοῦν, καλὴ τιμὴ νὰ πιάσης. »

Αὐτὰ οἱ μνηστήρες λέγανε, μὰ ἀδιαφοροῦσ' ἐκεῖνος,
καὶ τὸν πατέρα του ἄφωνος τηροῦσε, καρτερώντας
πότε θὰ πέση ἢ χέρα του στοὺς ἄτιμους μνηστήρες.

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη, τοῦ Ἰκάρου ἡ θυγατέρα
ἀντίκρυ τους σὰν ἔστησε τὸ λαμπερὸ θρονί της,

ὅ,τι ὁ καθένας ἔλεγε στὰ μέγαρα ἀγρικοῦσε,
μὲ γέλια καθὼς τοίμαζαν τὸ γέμα τους ἐκεῖνοι,

390

τὸ πλοῦσιο, τὸ χαρούμενο, μὲ τὰ πολλὰ σφαχτά του.

Μὰ ἄλλο τραπέζι πιὸ ἄχαρο δὲ γίνη, σὰν τὸ δεῖπνο
ποῦ ἔμελλε γλήγορα ἢ θεὰ κι ὁ μέγας Ὀδυσσεᾶς
νὰ τοὺς ἀπλώσῃ· γιατίι αὐτοὶ πρωτόκαμαν τὸ κρέμα.

ΡΑΥΩΔΙΑ Φ

Τότες στὸ νοῦ τῆς ἔβαλε ἢ θεὰ ἢ γαλανομάτα
 τῆς Πηνελόπης, τῆς καλῆς τοῦ Ἰκάρου θυγατέρας,
 τόξο καὶ σίδηρα σταχτιά νὰ βάλῃ στοὺς μνηστῆρες
 ἀγώνα καὶ σφαγῆς ἀρχὴ μὲς στοῦ Ὀδυσσεά τοὺς πύργους.
 Τῆ σκάλα τοῦ θαλάμου τῆς τὴν ἀψηλὴ κατέβη,
 πῆρε ὄριο γυριστὸ κλειδὶ στὸ μαλακὸ τῆς χέρι,
 χαλκένιο καὶ μὲ φίλντισί χεροῦλι ταιριασμένον.
 Ὡς στὸ στερνὸ τὸ θάλαμο πηγαίνει μὲ τίς βάγιες,
 ποὺ κείτουνταν οἱ θησαυροὶ τοῦ βασιλέα κρυμμένοι,
 χαλκός, χρυσάφι, σίδηρο περίτεχνα ἐργασμένον. 10
 Εἶχε καὶ πισοτέντωτο δοξάρι καὶ φαρέτρα,
 ποὺ μέσα τῆς ἦταν πολλὰ στεναχτερές σαγιῆτες.
 Ἐκτὸς τῆς Λακεδαίμονα τὰ ἔχε ὁ Δυσσέας φερμένα,
 τοῦ ὁμοίου τοῦ Ἰφίτου, γόνου τοῦ Εὐρύτου δῶρα.
 Στοῦ Ὀρσίλοχου ἀνταμώθησαν τοῦ ἀντρείου στὴ Μεσσήνη,
 σὰν πῆγε ὁ Ὀδυσσεάς ἐκεῖ γιὰ χρέος ποὺ ἔλ' ἢ ἡ χώρα
 τοῦ χρώσταγε· τί πρόβατα τρακόσα ἀπὸ τὸ Θιάκι
 μὲ τοὺς βοσκούς ἀρπάζανε καὶ φύγαν Μεσσηνίτες
 μὲ πλεούμενα πολὺσκαρμα· καὶ μακρινὸ ταξίδι
 πῆγε ὁ Δυσσέας ζητώντας τα, μικρὸς πολὺ κι ἂν ἦταν· 20
 τί ὁ κύρης του τὸν ἔστειλε καὶ τοῦ Θιακιοῦ οἱ γερόντοι.
 Καὶ πάλε ὁ Ἰφίτος ἐκεῖ φοράδες δώδεκα ἦρθε
 νὰ βρῆ χαμένες, ποὺ γερὰ βυζάνανε μουλάρια·
 αὐτὲς δὰ ποὺ τοῦ γίνανε χάρος καὶ μαῦρη μοῖρα,
 κατόπι, στὸν ἀντρείψυχο τοῦ Δία τὸ γιὸ σὰν ἦρθε,
 τὸν Ἡρακλῆ, τὸ γνωριστὴ κάθε ἔργου φημισμένου,
 ποὺ ὁ ἄνομος στὸ σπίτι του τὸν ἐσφαξε, ἂν καὶ ξένο,
 καὶ μήτε θεὸ δὲ ντράπηκε, καὶ μήτε τὸ τραπέζι
 ποὺ τότες τοῦ παράθεσε· μόνε κι ἐκεῖνον σφάζει,
 καὶ τίς βαριόνυχες κρατᾶει φοράδες στὸ παλάτι. 30
 Αὐτὲς ζητώντας ὁ Ἰφίτος, τὸν Ὀδυσσεά ἀνταμώνει,
 καὶ τὸ δοξάρι τοῦ ἔδωσε, ποὺ ὁ Εὐρυτος ὁ μέγας
 κρατοῦσε μιὰ φορά, μὰ πρὶν πεθάνῃ τό ἔχε ἀφήσει
 τοῦ γιοῦ του στὰ παλάτια του. Καὶ τότε ὁ Ὀδυσσεάς

τοῦ ἴδωκε κοφτερό σπαθί καὶ δυνατὸ κοντάρι,
 ἀρχὴ φιλίας γκαρδιακῆς· μὰ οἱ δυὸ δὲ γνωριστῆκαν
 καὶ σὲ τραπέζι, γιατί ὁ γιὸς τοῦ Διὸς εἶχε σκοτώσει
 τὸν Ἴφιτο τὸ θεόμοιαστο, πού τοῦ ἴδωκε τὸ τόξο.
 Στὸν πόλεμο σὰν ἔβγαινε μὲ πλοῖο ὁ Ὀδυσσεάς,
 τ' ἄφηνε σπίτι, θύμημα τοῦ ἀγαπητοῦ του φίλου,
 καὶ μόνο στὴν πατρίδα του κρατοῦσε ἐκεῖνο τ' ὄπλο.

40

Σὰν ἔφτασε στὸ θάλαμο ἢ τρισεύγενη γυναίκα,
 καὶ στὸ κατώφλι ἀνέβηκε τὸ δρένιο, πού τεχνίτης
 τό ἔχε σκαλίσει ξυλουργός, καὶ τὸ ἴσιωσε μὲ στάφνη,
 καὶ παραστάτες ἔστησε, κι ἔβαλε ὠραῖες θύρες,
 ἀμέσως τότες τὸ λουρὶ ξελύνει ἀπ' τὴν κρικέλα,
 χώνει ἴσια μέσα τὸ κλειδί, τοὺς σύρτες βρίσκει ἀντίκρου,
 τοὺς σπρώχνει, καὶ καθὼς βογγάει μὲς στὸ λιβάδι ταῦρος
 πού βόσκει, ὅμοια βόγγησαν κι οἱ θύρες οἱ πανώριες,
 μὲ τοῦ κλειδιοῦ τὸ βάρεμα, κι ἀνοίξανε ὀμπροστά της.

50

Ἀνέβηκε στὸ πάτωμα μὲ τὰ πολλὰ τ' ἀρμάρια,
 καὶ μέσα μὲ τίς φορεσὲς τίς μοσκομουρισμένες
 κι ἀπλώνοντας τὸ χέρι της, ξεκρέμασε τὸ τόξο
 μὲ τὸ θηκάρι, πού λαμπρὸ παντοῦθε φεγγοβόλα.
 Καθίζει, καὶ περίλυπη στὰ γόνατα τὸ παίρνει,
 βγάζει τὸ τόξο, κι ἀρχινάει τὸ κλάμα βλέποντάς το.

Καὶ σάνε καλοχόρτασε τὰ δάκρυα καὶ τὸ θρήνο,
 ξεκίνησε στὸ μέγαρο πρὸς τοὺς λαμπροὺς μνηστῆρες,
 κι ἤρθε τὸ πισοτέντωτο κρατώντας τὸ δοξάρι,
 καὶ τὴ φαρέτρα μὲ πολλὰ στεναχτερὲς σαγίτες.

60

Φέρναν κι οἱ παρακώρες της κασέλα γεμισμένη
 μὲ σίδερο καὶ μὲ χαλκὸ, τὰ σύνεργα τοῦ ἀφέντη.
 Κι ἡ ζουλεμένη ἀρχόντισσα σὰν πῆγε στοὺς μνηστῆρες,
 σιμὰ στὸ στύλο στάθηκε τῆς δουλεμένης στέγης,
 σηκώνοντας στὴν ὄψη της τὸ λιόλαμπρο φακιόλι,
 [μὲ τίς παραστεκάμενες δεξιὰ κι ἀριστερά της].
 καὶ στοὺς μνηστῆρες μίλησε, κι αὐτὰ τοὺς εἶπε τότες·

«Ἀχοῦστε με, ὦ θεότολμοι μνηστῆρες, πού σ' ἐτοῦτον
 τὸν πύργο πέσατε ὅλοι σας, νὰ πίνετε, νὰ τρῶτε,
 ὅσον καιρὸ ὁ ἀφέντης μου στὴν ξενιτιὰ γυρίζει,

70

καὶ πρόφασιν καλύτερη δὲ δύνεστε νὰ βρῆτε,
 μόν' πῶς ἐμένα νὰ ἔχετε γυναῖκα λαχταρᾶτε.
 Μὰ ἐλάτε, παλικάρια μου, καὶ νὰ, βραβεῖο ὀμπρὸς σας.
 Τὸ μέγα τόξο θέτω σας τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσεά,
 καὶ ἐκείνον ποῦ εὐκολώτερα στὰ χέρια τὸ τεντώση,
 καὶ ἄξινα δώδεκα μὲ μιὰ σαῖτα του περάση,
 θ' ἀκολουθήσω ἀφήνοντας τὸν πύργον αὐτόνε, ποῦ ἦρθα
 νιόπαντρη ἐγώ, καὶ βρῆκα τὸν ὦριον καὶ βιὸς γεμάτο,
 ποῦ πάντα θὰ θυμᾶμαι τὸν καὶ μέσα στ' ὄνειρό μου. »

Αὐτὰ σὰν εἶπε, πρόσταξε τὸν ἄξιον χοιροτρόφον
 τὸ τόξον καὶ τὰ σίδηρα νὰ θέσῃ στοὺς μνηστῆρες.
 Δάκρυσε ὁ Εὐμαιός, τὰ ἔπιασε, καὶ χάμου ἀράδιασέ τα.
 Θρηνοῦσε καὶ ὁ βοδοβοσκός, ἄλλοῦ καθὼς τὸ τόξον
 τ' ἀφέντη του εἶδε. Φώναξε ὁ Ἀντίνοσ' τότες καὶ εἶπε·

« Κλύβιοι χωριάτες, ποῦ ἔχετε στὸ σήμερον μονάχα
 τὸ νοῦ σας· μαρὲ δύστυχοι, τί κάθεστε καὶ κλαῖτε,
 καὶ τὴ γυναῖκα ἀγγίζετε κατάβαθα στὰ σπλάγχνα,
 ποῦ αὐτὴ καὶ μόνη της πονεῖ γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ ἀντρός της.
 Ἦσυχα τρῶτε αὐτοῦ, εἰδεμὴ βγῆτε ὄξω γιὰ νὰ κλάψετε,
 τὸ τόξον αὐτὸ γιὰ φοβερόν ἀφήνοντας ἀγῶνα.

Τὶ δύσκολα θὰ τενωθῆ, θαρρῶ, τ' ὠριόξεστο ὄπλον·
 καὶ ἀπ' ὄσους εἶναι ἐδῶ, κανεὶς δὲ μοιάζει τοῦ Ὀδυσσεά
 στὴν ἀντρείσυνη, σὰν ποῦ ἐγὼ τὸν εἶδα τότε ἐκείνον
 καὶ τὸ θυμᾶμαι ζάστερα, μαρὸ παιδί καὶ ἂν ἦμον. »

Αὐτὰ εἶπεν· ὅμως τὸ ἔλιπεν ἐκεῖνος νὰ τενώσῃ
 τὴν κόρδα, καὶ ἀπ' τὰ σίδηρα τὴ σαῖτα νὰ περάσῃ·
 αὐτός, ποῦ πρῶτος ἔμελλε νὰ φάῃ σαῖτιά ἀπ' τὸ χέρι
 τοῦ Ὀδυσσεά τοῦ ὑπέρλαμπρου, ποῦ μὲς στὰ μέγαρά του
 καθόταν καὶ τὸν ἔβριζε, καὶ κένταε καὶ τοὺς ἄλλους.

Καὶ τότες ὁ ἀντρείψυχος Τηλέμαχος τοὺς εἶπε·
 « Ἄλῃ, καὶ πῶς ὁ Δίας, ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου, μὲ τρελαίνει!
 Μοῦ λέει ἢ μάνα ἢ ἀκριβὴ μὲ τὴν πολλὴν τῆς γνώσῃ,
 τὸ σπῆτι πῶς θ' ἀφήσῃ αὐτὸ νὰ πάγῃ μ' ἄλλον ἄντρα,
 καὶ ἐγὼ γελῶ, καὶ ἡ ἀσύστατη τὸ χαίρεται ψυχὴ μου.
 Μὰ ἐλάτε, παλικάρια μου, καὶ νὰ, βραβεῖο ὀμπρὸς σας,
 γυναῖκα, ποῦ στῶν Ἀχαιῶν τὴ γῆς δὲ βρίσκειτ' ἄλλη,

80

90

100

οὔτε στήν Πύλο τὴν ἱερή, καὶ στ' Ἄργος, στή Μυκῆνη,
οὔτε στή μελανὴ στεριά, μὰ οὔτε καὶ μὲς στὸ Θιάκι.
Μὰ ἐσεῖς τὰ ξέρετε· ἔπαινο τῆς μάνας δὲ θὰ κάνω.

110

Ὅμπρός, καιρὸ μὴ χάνετε μὲ πρόφασες πιά τώρα,
τοῦ δοξαριοῦ τὸ τέντωμα μὴ φεύγετε, κι ἄς δοῦμε.
Καὶ λέγω νὰ δοκίμαζα κι ἀτός μου τὸ δοξάρι·
κι ἂν τὸ τεντώσω καὶ σαῖτιά περάσω ἀπὸ τ' ἀξίνια,
δὲ θὰ πονῶ πιά, τί ἢ καλὴ μητέρα μου ἄλλον ἄντρα
δὲ θὰ 'παιρνε νὰ φύγη, ἀφοῦ θὰ 'μνησκα ἐγὼ κατόπι
ἄξιος τὰ ὄπλα τὰ λαμπρά τοῦ κύρη νὰ σηκώνω. »

Κι ὀρθὸς πετάχτηκε, ἔβγαλε τὴν πορφυρένια χλαίνα
ἀπὸ τοὺς ὤμους, καὶ μαζί τὸ κοφτερὸ σπαθί του.
Χαντάκι σκάβει ὀλόμακρο, καὶ τὰ πελέκια ἀράδα
στήνει μὲ στάφνη ἰσιώνοντας, τὸ χῶμα στρώνει γύρω·
κι ὅλοι θαμάζαν βλέποντας τὴν τόση τάξη τοῦ ἔργου,
ἂν καὶ ποτὲς πρωτύτερα δὲν τό 'χε δῆ καὶ μάθει.

120

Καὶ στὸ κατώφλι στέκοντας δοκίμαζε τὸ τόξο.
Καὶ τρεῖς φορὲς τὸ τράνταξε μὲ βία νὰ τὸ τεντώσῃ,
καὶ τρεῖς τοῦ 'λειψε ἡ δύναμη, κι ἄς τό 'λπιζε τὴν κόρδα
πὼς θὰ τεντώσῃ, μὲ σαῖτιά τ' ἀξίνια νὰ περάσῃ.
Στὴν τέταρτη τραβώντας το μ' ὀρμὴ τὸ τέντωνε, ὅμως
ὄχι ὁ Ὀδυσσεύς τοῦ 'γνεψε καὶ τοῦ ἔκοψε τὴ φόρα.

Καὶ τότες ὁ ἀντρείψυχος Τηλέμαχος τοὺς εἶπε·

130

« Ἀλῆς μου, ἢ πάντα ἀδύναμος θένα 'μαι ἐγὼ καὶ χαῦνος,
ἢ νιὸς εἶμαι καὶ δύναμη στὰ χέρια μου δὲ νιώθω,
μπρός σ' ἄντρα νὰ διαφεντευτῶ πού θὰ μὲ βρίσῃ πρῶτος.
Μὰ ἐλᾶτε, ἐσεῖς στή δύναμη πού μὲ περναῖτε, ἀρχίστε
τὴ δοκιμὴ τοῦ δοξαριοῦ, νὰ τελεστῇ ὁ ἀγώνας. »

Εἶπε, καὶ χάμου ἀπίθωσε τὸ τόξο, γέροντάς το
στὸ κολλητὸ κι ὀριόξεστο σανίδωμα τῆς θύρας,
καὶ τὴ σαγίτα ἀκούμπησε στὴν ὄμορφη κρικέλα,
καὶ πῆγε πάλε στὸ θρονὶ πού ἀρχίτερα καθόταν.

Κι ὁ Ἄντινος τοῦ Εὐπείθῃ ὁ γιὸς γύρισε τότες κι εἶπε·

140

« Πρὸς τὰ δεξὰ σηκώνεστε μὲ τὴν ἀράδα, ὦ φίλοι,
κι ἀπ' ὅθε ὁ κεραστής κερνάει, κεῖθε κι ἐσεῖς ἀρχίστε. »

Εἶπ' ὁ Ἄντινος, κι ἄρσεν ὁ λόγος καὶ στοὺς ἄλλους.

Πρῶτος ὁ γόνος τοῦ Οἴνοπα σηκώθηκε, ὁ Λειώδης,
 ποῦ ἀπὸ μάντεϊες γνώριζε, καὶ στὸ λαμπρὸ κροντήρι
 σιμὰ καθότανε, βαθιά· καὶ μόνε αὐτὸς μισοῦσε
 τὶς ἀνομίαις, καὶ μ' ὀργή θωροῦσε τοὺς μνηστῆρες·
 καὶ πρῶτος τότες ἔπιασε τὸ τόξο καὶ τὸ βέλος.

Πᾶς στὸ κατώφλι στέκοντας δοκίμαζε τὸ τόξο,
 μὰ δὲν τὸ τέντωσε, παρὰ τραβώντας ἀποκάμαν
 τ' ἀγύμναστα καὶ μαλακὰ χέρια του, καὶ τοὺς εἶπε·

« Δὲν τὸ τεντώνω, φίλοι, ἐγώ, τῶρ' ἄλλος ἄς τὸ πάρη.

Πολλῶν λεβέντηδων αὐτὸ τὸ τόξο θένα πάρη
 καὶ τὴν ἀντρέϊα καὶ τὴ ζωή· τί πιὸ καλὸ νομίζω
 τὸ θάνατο, παρὰ ζωὴ καὶ νὰ τὰ χάσουμε ὅσα
 ὀλοχρονίς καθόμαστε δωπέρα καρτερώντας.

Κάποιος στὸ νοῦ του λαχταρεῖ κι ἐλπίζει γιὰ νὰ πάρη
 τοῦ Ὀδυσσέα τὴ σύγκοιτη, τὴν Πηνελόπη, τῶρα·
 σὰν κἀνὴ ὅμως τὴ δοκιμὴ τοῦ τόξου καὶ γνωρίση,
 τότε ἄλλη λαμπροστόλιστην Ἀχαιοπούλα ἄς πάρη
 μὲ δῶρα του· καὶ αὐτὴ ἄς δεχτῆ τὸν ἄντρα ποῦ θὰ δώσῃ
 τὰ πιότερα, καὶ τῆς φανῆ τῆς μοίρας ὁ σταλμένος. »

Εἶπε, καὶ τότε ἀπόθεσε τὸ τόξο, γέροντάς το
 στὸ κολλητὸ κι ὠριόξεστο σανίδωμα τῆς θύρας,
 καὶ τὴ σαγίτα ἀκούμπησε στὴν ὁμορφὴ κρικέλα,
 καὶ πῆγε πάλε στὸ θρονί ποῦ ἀρχίτερα καθόταν.

Κι ὁ Ἀντίνοσ τὸν ἀντίσκοψε καὶ λάλησέ του κι εἶπε·

« Τί λόγο ἀπὸ τὰ χεῖλή σου ξεστόμισες, ὦ Λειώδη,
 βαρὺ, φριχτό, ποῦ ἀκούγοντας θυμὸς πολὺς μὲ πιάνει ;
 Πολλῶν λεβέντηδων ψυχὴ θὰ πάρη αὐτὸ τὸ τόξο,
 μᾶς λές, ἂν ἄξιος δὲ φανῆς ἐσὺ νὰ τὸ τεντώσης.

Ἐσένα ἢ κερά μάνα σου θαρρῶ δὲ γέννησέ σε
 δοξάρια γιὰ νὰ μᾶς τραβᾷς καὶ βέλη νὰ τινάζης.
 Ὅμως μνηστῆρες δοξαστοὶ θὰ τὸ τεντώσουν ἄλλοι. »

Εἶπε, καὶ τὸ γιδοβοσκὸ τὸ Μελανθέα προστάζει·
 « Ἄναψε τῶρα ἐσὺ φωτιά στὸν πύργο, ὦ Μελανθέα,
 θέσε μεγάλο ἐκεῖ θρονί, στρῶσε προβιά κατόπι
 φέρ' ἀπὸ μέσα ἓνα χοντρὸ κεφάλι πάχος, κι ἔτσι
 καλὰ σὰν τὸ ζεστάνουμε, κι ἀλείφοντάς το οἱ νέοι,

150

160

170

τ' ὄπλο νὰ δοκιμάζουμε, νὰ τελεστῇ ὁ ἀγώνας. »

180

Εἶπε, κι εὐτὺς ἀκούραστη φωτιά ἀναψε ὁ Μελάνθης,
ἔθεσε μέγα ἐκεῖ θρονί, προβιά 'στρωσε, κατόπι
ἔφερε μέσαθε χοντρὸ κεφάλι πάχος, κι ἔτσι
οἱ νέοι σὰν τὸ ζεστάνανε, τὸ τόξο δοκιμάζαν·
τοῦ κάκου, τί στή δύναμη πολὺ κατώτεροι ἦταν.
'Ο 'Αντίνοσ κι ὁ θεόμοιαστος Εὐρύμαχος ὥστ' ὅσο
μνήσκανε ἀκόμα, οἱ ἀρχηγοὶ καὶ τῶ μνηστήρων πρῶτοι.

Τότες τὸ μέγαρο ἄφησαν καὶ βγῆκαν, ὁ βουκόλος
μαζὶ μὲ τὸ χοιροβοσκὸ τοῦ θεϊκοῦ 'Οδυσσεά.

Κατόπι τους κι ὁ θεϊκὸς ἦρθ' 'Οδυσσεάς ἔξω,
κι ἅμα παρόξω ἀπ' τίς αὐλές κι ἀπὸ τίς θύρες βγῆκαν,
μὲ λόγια γλυκομίλητα λαλώντας εἶπ' ἐκεῖνος·

190

« Βουκόλε καὶ χοιροβοσκέ, νὰ πῶ σας κάποιο λόγο,
ἦ νὰ τὸ κρύψω ; 'Ο πόθος μου μὲ σπρώχνει νὰ καλήσω.
Μὲ ποιά θὰ βοηθούσατε τὸν 'Οδυσσεά γνώμη,
ἂν κάπουθε ἄξαφνα ἔρχονταν ἀπὸ θεοῦ σταλμένος ;
μὲ τοὺς μνηστήρες θὰ 'σαστε, γιὰ τοῦ 'Οδυσσεά φίλοι ;
Πῆγτε μου ἐκεῖνο ποὺ ἡ καρδιά σᾶς λέγει κι ἡ ψυχὴ σας. »

Καὶ τότες τοῦ ἀπαντάει καὶ λέει ὁ πρῶτος τῶν βουκόλων·
« Δία πατέρα, τοῦτο μου τὸν πόθο τέλεσέ μου·
ἄς ἔλθῃ ἐκεῖνος, κι ὁ θεὸς ἄς ἔφερνέ τον πίσω,
καὶ θὰ 'βλεπες τί δύναμη τὰ χέρια ἔδαῦτα κρύβουν. »

200

Παρόμοια σ' ἔλους τοὺς θεοὺς κι ὁ Εὐμειὸς παρακάλει,
στὸν πύργο του ὁ πολύμυαλος νὰ ξαναρθῇ 'Οδυσσεάς.
Κι αὐτὸς σὰν εἶδε πῶς κι οἱ δυὸ καλὴ 'χανε τὴ γνώμη,
πάλε τοὺς ξαναμίλησε μὲ φτερωμένα λόγια·

« Νὰ με λοιπὸν στὸν πύργο μου· πολλὰ σὰν εἶδα πάθια,
τώρα στὰ χρόνια τὰ εἴκοσι γυρίζω στὴν πατρίδα.
Ξέρω πῶς ἀπ' τοὺς δούλους μου στοὺς δυὸ σας μόνο βρίσκω
συμπόνεση· δὲν ἄκουσα κανέναν ἀπ' τοὺς ἄλλους
νὰ κάνῃ εὐκὴ νὰ ξαναρθῶ στὸ σπίτι μου ἀπ' τὰ ξένα.
Κι ἐσᾶς γι' αὐτὸ ποὺ θὰ γενῆ θὰ πῶ τὴν πᾶσα ἀλήθεια.
'Ο θεὸς ἂν τοὺς περήφανους μνηστήρες μοῦ δαμάσῃ,
στοὺς δυὸ σας τότες σύγκλινη καὶ χτήματα θὰ δώσω,
καὶ θένα στήσω κατοικιά σιμὰ στὰ μέγαρά μου,

210

καὶ τοῦ Τηλέμαχου ἀδερφοὶ καὶ φίλοι πάντα θά 'στε.
 Μὰ κι ἄλλο τώρα ξάστερο σημάδι θά σᾶς δείξω,
 νὰ μὲ καλογνωρίσετε, καὶ νὰ πιστέψῃ ὁ νοῦς σας·
 τὸ λάβωμα πού ὁ ἀσπρόδοντος ὁ κάπρος μοῦ εἶχε ἀνοίξει.
 μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ Αὐτόλυκου στὸν Παρνασσὸ σὰν πῆγα. »

220

Κι ἀπ' τὸ μεγάλο λάβωμα σηκώνει τὰ κουρέλια.
 Κι αὐτοί, σὰν καλοκοίταξαν καὶ καθεὶς σὰ νιώσαν,
 μὲ κλάματα ἀγκαλιάσανε τὸ θεῖκὸ 'Οδυσσεά,
 καὶ τοῦ θερμοφιλούσανε τὴν κεφαλή, τοὺς ἄμους·
 τὰ χέρια καὶ τὴν κεφαλή τοὺς φίλαε κι ὁ 'Οδυσσεάς.
 Κι ὁ "Ἡλιος θὰ βασίλευε, κι ἀκόμα αὐτοὶ θὰ κλαῖγαν,
 μὰ ἐκεῖνος τοὺς σταμάτησε, καὶ λάλησέ τους κι εἶπε·

« Οἱ κλάψες τώρα ἄς πάψουνε, μὴν τύχη καὶ κανέναν
 ἔρθῃ καὶ νιώσῃ, κι ὕστερα τὸ μαρτυρήσῃ μέσα.

Μπαίνετε τώρα, ὄχι μαζί, πρῶτος ἐγώ, καὶ χῶρια
 κατόπι ἐσεῖς· κι ἀκοῦστε ποιὸ θὰ πάρομε σημάδι.

230

"Ὅλοι ἄμ' ἀρχίσουν οἱ λαμπροὶ μνηστῆρες καὶ φωνάζουν,
 νὰ μὴ δοθῇ σ' ἐμένανε τὸ τόξο κι ἡ φαρέτρα,
 τότε, Εὐμαιε λαμπρέ μου ἐσύ, πάρε καὶ φέρ' τὸ τόξο
 στὰ χέρια μου, καὶ πρόσταξε τίς κοπελιᾶς συνάμα
 τίς στέριες νὰ σφαλῆξουνε τῶν παλατιῶνε θύρες.

Κι ἂν κάποια ἀκούσῃ βογγητὰ καὶ χτύπους ἀπ' τοὺς ἄντρες,
 ἐκεῖ πού θά 'μαστε κλειστοί, νὰ μὴν προβάλλουν ὄξω,
 παρὰ κοιτώντας καθεμιὰ τὸ ἔργο τῆς νὰ συχάζῃ.

Κι ἐσένα παραγγέλνω σου, θεῖκὲ Φιλοίτιε, ἀμέσως,
 νὰ βάλης στὴν αὐλόθυρα κλειδί μαζί καὶ κόμπο. »

240

Εἶπε, καὶ στὰ καλόχτιστα παλάτια μπῆκε μέσα,
 καὶ ξαναπῆγε στὸ θρονὶ πού 'χε καθίσει πρῶτα·
 κι ἀκολουθῆσαν τοῦ τρανοῦ τοῦ 'Οδυσσεά οἱ δούλοι.

Καὶ κράταε ὁ Εὐρύμαχος στὰ χέρια τὸ δοξάρι,
 ζεσταίνοντάς το στῆς φωτιᾶς τὴ λάμψῃ ἀποπαντοῦθε·
 μὰ νὰ τεντώσῃ τὴ χορδὴ δὲν μπόρειε, κι ἡ μεγάλη
 καρδιά του βαριοστέναζε, καὶ φώναζέ τους κι εἶπε·

« Πόσο βαθὺς ὁ πόνος μου γιὰ μένα καὶ τοὺς ἄλλους.

Μὰ γιὰ τὸ γάμο, ἂν καὶ πονῶ, δὲ θλίβουμαι καὶ τόσο.

250

'Αχαιοποῦλες βρίσκονται πολλὲς καὶ στ' ὄριο Θιάκι,

καί σ' ἄλλες χῶρες· θλίβουμαι πού τόσο πιό μικροί του
θένα φαινόμεστε ἔλοι ἐμεῖς στό τέντωμα τοῦ τόξου,
καί πού οἱ κατοπινές γενιές θ' ἀκοῦνε τήν ντροπή μας.»

Κι ὁ Ἄντινος, τοῦ Εὐπέιθι ὁ γιός γύρισε τότες κι εἶπε·
« Αὐτό ποτές δὲ θά γενῆ, ὦ Εὐρύμαχε, τὸ ξέρεις.

Σήμερα ὁ τόπος τὸ θεὸ τὸν τοξευτὴ γιορτάζει·

ποιός νὰ τεντώνη τόξα ἐδῶ ; τὰ τόξα ἄς μείνουν τώρα·

νὰ στέκουν ἄς ἀφήσουμε καί τὰ πελέκια αὐτοῦθε·

τί δὲ θά ρθῆ, θαρρῶ, κανεῖς στοὺς πύργους τοῦ Ὀδυσσεά

νὰ τὰ σηκώση. Ὁ κεραστής τῶρ' ἀπαρχὲς ἄς δώση

μὲ τὰ ποτήρια, ἄς στάξουμε κι ἄς θέσουμε τὰ τόξα.

Καί πῆτε τοῦ γιδοβοσκοῦ Μελάνθιου, καθὼς φέξη,

τὰ γίδια τὰ πιό διαλεχτὰ νὰ φέρη ἀπ' τὶς κοπές του,

πού τὰ μεριά σὰν κάψουμε, στό δοξαράτο Φοῖβο,

τ' ὄπλο νὰ δοκιμάσουμε, νὰ τελεστή ὁ ἀγώνας.»

Εἶπ' ὁ Ἄντινος, κι ἄρεσαν τὰ λόγια του στοὺς ἄλλους.

Τότες νερὸ τοὺς ἔχυσαν οἱ κήρυκες στὰ χέρια,

κι οἱ νέοι ἀφοῦ στεφάνωσαν μὲ τὸ πιотὸ κροντήρια,

κάμανε μ' ὄλους ἀπαρχὴ στὰ πλέρια τὰ ποτήρια.

Καί σάνε στάξαν κι ἤπιανε ὅσο ἤθελε ἡ καρδιά τους,

μὲ πονηριά ὁ πολύβουλος τοὺς εἶπε ὁ Ὀδυσσεάς·

« Ἀκοῦτε με, τῆς δοξαστῆς βασίλισσας μνηστῆρες,

τὰ ὅσα μέσα λέει ὁ νοῦς νὰ σᾶς τὰ φανερώσω.

Ἐξῆωρα τὸν Εὐρύμαχο καί τὸ λαμπρὸν Ἄντινο

παρακαλῶ, πού εἶπε κι αὐτὰ τὰ στοχασμένα λόγια,

τὰ τόξα στῶν ἀθάνατων τὴν ἔνοια νὰ τ' ἀφῆσθε,

καί νίκη ὁ Φοῖβος τὸ ταχὺ θά δώση σ' ὅποιον θέλει.

« Ὅμως ἐμένα δῶστε μου τ' ὠριόξεστο δοξάρι,

τὰ χέρια καί τὴ δύναμη νὰ δοκιμάσω ὄμπρός σας,

νὰ δῶ ἂ βαστοῦν τὰ λυγερά τὰ μέλη μου σὰν πρῶτα,

ἢ τ' ἀφανίσαν οἱ πολλοὶ παραδαρμοὶ κι οἱ κόποι.»

Αὐτὰ εἶπε, καί βαρὺς θυμὸς τοὺς πῆρε τότες ὄλους,

τὶ μὴν τεντώση τρόμαξαν τ' ὠριόξεστο δοξάρι.

Κι ὁ Ἄντινος τὸν ἀντίσκοψε, καί φώναξέ τον κι εἶπε.

« ὦ ξένη κακορίζικε, πού τὰ μυαλά σου λείπουν,

μὲ τοὺς ἀγέρωχους ἐμᾶς δὲ σώνει πού καθίζεις,

260

270

280

καὶ τραγοπίνεις ἤσυχα, καὶ βούκα δὲ σοῦ λείπει,
 μόνε τοὺς λόγους μας ἀκοῦς κι ὅλη τὴ συντυχιά μας,
 ποὺ ξένος ἄλλος καὶ φτωχὸς δὲ μᾶς ἀκούει κανένας ;
 Σὲ θόλωσε τὸ γλυκουλὸ κρασί ποὺ τοὺς ζαλίζει
 τοὺς ὄσους παραπίνουε. Αὐτὸ 'ναὶ ποὺ τὰ φρένα
 τοῦ δοξαστοῦ Εὐρυτίωνα, τοῦ Κένταυρου, εἶχε σβῆσει,
 μέσα στοῦ μεγαλόψυχου Πειρίθου τοὺς πύργους,
 σὰν ἤρθε ἐκεῖ στὸ κάλεσμα τῶ Λαπιθῶν. Ὁ νοὺς του
 μὲ τὸ πιωτὸ τυφλώθηκε, καὶ στοῦ Πειρίθου τότες
 ἔργα φριχτὰ ἢ μανία του τὸν ἔκαμε νὰ πράξῃ.

Κι ἔπιασ' ὀργῇ τοὺς ἥρωες, τρέξαν τὸν σύραν ἔξω,
 μύτη κι αὐτιά σὰν τοῦ 'κοψαν μὲ τὸ σκληρὸ μαχαίρι.
 Κι αὐτὸς, μὲ τυφλωμένο νοῦ γυρνοῦσε φορτωμένος
 πάνω στὴν ἔρμη του ψυχῇ τὴ μαύρη συμφορά του.
 Κένταυροι τότες καὶ θνητοὶ τὸν πόλεμο ἀρχινῆσαν,
 καὶ πρῶτος βρῆκε αὐτὸς κακὸ μὲ τὸ βαρὺ πιωτὸ του.
 Τέτοιο προβλέπω σου κακὸ κι ἐσένα, ἂν τὸ δοξάρι
 τεντώσης· τί στὸν τόπο μας δὲ θένα βρῆς προστάτη,
 παρὰ μεμιᾶς σὲ στέλνουμε μὲ μελανὸ καράβι
 στὸ βασιλέα τὸν Ἔχετο, τοῦ κόσμου κακοπράχτη
 ποὺ ἐκεῖ δὲν ἔχεις γλιτωμό· παρὰ ἤσυχα αὐτοῦ κάθου,
 καὶ πίνε, καὶ μὴν πιάνεσαι μὲ τοὺς νεώτερούς σου. »

Κι ἡ Πηνελόπη, ἡ γνωστικιά γύρισε τότες κι εἶπε·
 « Ἄντίνε, μήτε φρόνιμο δὲν εἶναι, μήτε δίκιο,
 οἱ ξένοι τοῦ Τηλέμαχου ποτές τους νὰ στεροῦνται
 ὄσοι τους τύχη κι ἔρχονται μὲς στὸ παλάτι ἱκέτες.
 Τάχα θαρρεῖς, ἂν τέντωνε τὸ τόξο ἐκεῖνο ὁ ξένος,
 ἔχοντας θάρρος περισσὸ στὰ δυνατὰ του χέρια,
 θὰ μ' ἔπαιρνε στὸ σπίτι του νὰ μ' ἔχῃ σύγκληνὴ του ;
 Μὰ τέτοια ἐλπίδα μήτ' αὐτὸς δὲ θρέφει στὴν ψυχῇ του.
 Αὐτὸ κανένας σας ἐδῶ στὸ φαγοπότι ἀπάνω
 νὰ μὴν τὸ τρέμῃ· ἀταίριαστο θὰ 'τανε τοῦτο ἀλήθεια. »

Καὶ τοῦ Πολύβου ὁ Εὐρύμαχος ἀπάντησέ της κι εἶπε·
 « ὦ Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάρου θυγατέρα,
 δὲ λέμε πῶς θὰ πάρῃ σε, καὶ μήτε πῶς ταιριάζει,
 τὴ γλώσσα ὅμως φοβόμαστε κι ἀντρῶν καὶ γυναικῶν,

290

300

310

320

μὴν κάποιος Ἀχαιὸς ποτὲς φωνάξῃ τιποτένιος,
 «Ἀνάξιοι τῇ γυρεύουνε τοῦ ἄξιου τῇ γυναίκα
 πού δὲν μποροῦν τ' ὠριόξεστο δοξάρι νὰ τεντώσουν·
 μὰ ἀπὸ τὴν ξενιτιά φτωχὸς μᾶς ἦρθε πλανεμένος,
 τὸ τέντωσε, καὶ πέρασε σά'τα στὰ πελέκια.»

Αὐτὰ θὰ ποῦν, καὶ ντρόπιασμα θένα 'ταν τέτοια λόγια.»

Κι ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γύρισε τότες κι εἶπε·
 «Εὐρύμαχε, δὲ γίνεται σὲ χώρα νὰ 'χουν δόξα
 ὅσοι ἀτιμάζουνε καὶ τρῶν μεγάλου ἀνθρώπου σπίτι.
 Λοιπὸν πῶς μοῦ μιλάτε ἐσεῖς γιὰ τέτοιο ντρόπιασμά σας ;
 Αὐτὸς ὁ ξένος, πού 'ν' τρανὸ καὶ στέριο τὸ κορμί του,
 παινιέται πῶς ἀπὸ καλὸ γονιὸ 'ναι γεννημένος.

'Ἀμέτε τώρα δῶστε του τ' ὠριόξεστο δοξάρι,
 νὰ δοῦμε· κι ὅ,τι λέγω ἐγὼ θένα 'βγῆ τελεσμένο.
 Ἄν τὸ τεντώσῃ, καὶ σ' αὐτὸν τῇ δόξῃ δώσῃ ὁ Φοῖβος,
 θὰ τότε ντύσω μὲ λαμπρὸ χιτῶνα καὶ χλαμίδα,
 κοντάρι θὰ 'χῃ σουβλερό, σκυλιῶν κι ἀνθρώπων διώχτη,
 καὶ δίστομο σπαθί· λαμπρὰ σαντάλια θὰ τοῦ βάλα,
 νὰ τότε στεῖλω ὅπου ἡ καρδιά κι ὁ νοῦς του ἀποθυμήσῃ.»

Κι ὁ φρόνιμος Τηλέμαχος ἀπάντησέ της κι εἶπε·
 «Μητέρα μου, ἄλλος Ἀχαιὸς πιὸ δυνατὸς δὲν εἶναι
 ἀπὸ τὰ μένα, ν' ἀρνηθῶ ἢ νὰ δώσω ὅποιου θελήσῃ·
 μηδ' ὅσοι στὸ πολύπετρο τὸ Θιάκι ἐδῶ ἀρχοντεύουν,
 μηδ' ὅσοι στὰ νησιά σιμὰ στὴν ἀλογοβοσκούσα
 τὴν Ἥλιδα, δὲ δύνεται κανεὶς νὰ μὲ μπόδισῃ
 γιὰ πάντα ἂν θέλω νὰ 'δυνα στὸν ξένο τὸ δοξάρι.

Μὰ ἔμπα, καὶ κοίτα σπίτι σου καὶ τὸ νοικοκεριό σου,
 τὴν ἀληγάτη, τ' ἀργαλειό, καὶ πρόσταζε τίς δουλες
 νὰ σοῦ δουλεύουν, κι ἄφηνε στοὺς ἄντρες τὸ δοξάρι,
 μάλιστα ἐμένα, πού 'μαι δὰ καὶ τοῦ σπιτιοῦ ὁ ἀφέντης.»

Θάμασ' αὐτὴ, καὶ γύρισε στὸ σπίτι, γιατί μπῆχαν
 ὡς τὴν καρδιά της τοῦ παιδιοῦ τὰ γνωστικὰ τὰ λόγια.
 Κι ἀπάνω σὰν ἀνέβηκε στ' ἀνώγια μὲ τίς βάγιες,
 τὸν ἀκριβό της ἔκλαιγεν, ὡσότου γλυκὸν ὕπνο
 στὰ βλέφαρά της στάλαξε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα.

Ὡστόσο πῆγε κι ἔφερεν ὁ Εὐμειὸς τὸ δοξάρι,

330

340

350

κι ὅλ' οἱ μνηστῆρες σήκωσαν ἀχὸ μὲς στὰ παλάτια.

360

Κι ἓνας ἀπ' τοὺς περήφανους τοὺς νέους τοῦ φωνάζει·

« Ποῦ, κακορίζικε βοσκέ, μᾶς φέρνεις τὸ δοξάρι,
χαμένε ; τὰ γοργὰ σκυλιά πού θρέφεις δὲ θ' ἀργήσουν
ἐκεῖ, σιμὰ στοὺς χοίρους σου μονάχο νὰ σὲ φᾶνε,
ἂν μᾶς βοηθήσῃ ὁ Ἀπόλλωνας κι οἱ ἄλλοι θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου. »

Εἶπαν, κι ἐκεῖνος ἔθεσε τὸ τόξο πάλε χάμου,
ἀπ' τὸν ἀχὸ πού σήκωσαν στὸν πύργο τρομαγμένους.
Μὰ φώναξε ὁ Τηλέμαχος ἀντίκρυ μὲ φοβέρες·

« Κυροῦλη, φέρ' τὸ τόξο ἐδῶ, πολλοὺς ν' ἀκοῦς δὲν πρέπει·
νὰ μὴ σὲ διώξω» στοὺς ἀγροὺς μὲ τὰ λιθάρια ξάφνω,
τὶ ἂν καὶ νεώτερός σου ἐγὼ σὲ ξεπερνῶ στὰ χέρια.
Καὶ νὰ 'μουν τόσο ἀνώτερος στὴ δύναμη ἀπ' ἐτούτους,
πού μὲς σ' αὐτὰ τὰ μέγαρα βρίσκουντ' ἐδῶ μνηστῆρες,
μὲ μαῦρον τρόπο θὰ 'κανα τὸ σπίτι μου ν' ἀφήσουν,
αὐτοὶ πού τώρα κάθονται καὶ συφορὲς μοῦ πλέχνουν. »

370

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι τους γλυκὰ γελάσαν οἱ μνηστῆρες,
κι ἀγνάντια τοῦ Τηλέμαχου κατάπεσε ἡ ὀργή τους.
Καὶ πέρασ' ἅ χοιροβοσκὸς κρατώντας τὸ δοξάρι,
καὶ στὸ Δυσσέα ζυγώνοντας, τοῦ τό 'βαλε στὸ χέρι,
καὶ τὴν Εὐρύκλεια φώναξε τὴν παραμάνα κι εἶπε·

380

« Προστάζει σε ὁ Τηλέμαχος ὁ φρόνιμος, Εὐρύκλεια,
τίς στέριες νὰ σφαλῆσετε τῶν παλατιῶνε θύρες,
κι ἂν κάποια ἀκούσῃ βογγητὰ καὶ χτύπους ἀπ' τοὺς ἄντρες
ἐδῶ πού θὰ 'μαστε κλειστοί, νὰ μὴν προβάλουν ὄζω,
παρὰ κοιτώντας καθεμιὰ τὸ ἔργο της νὰ συχάζῃ. »

Τῆς εἶπε, κι ἔμεινε ἄφτερος στὰ χεῖλη της ὁ λόγος·
καὶ τὰ κανάτια σφάληξε τοῦ παλατιοῦ παντοῦθε
Καὶ πήδηξε ὁ Φιλοίτιος σιγὰ στὸ σπίτι ἀπέζω,
καὶ τῆς καλόφραχτης αὐλῆς πῆγε ἐκλείσει τὴ θύρα.
Κάτω ἀπ' τὴν αἴθουσα σκοινὶ βρισκόταν караβίσο
βυβλῆνιο, κι ἔδεσε μ' αὐτὸ τὴ θύρα, καὶ ξανάρθε,
καὶ στὸ θρονὶ καθίζοντας πού ἀρχίτερα καθόταν,
τὸν Ὀδυσσέα κοίταζε πού κράταε τὸ δοξάρι,
καὶ γύριζέ το ἀπὸ παντοῦ, καὶ καλοξέταζέ το,
νὰ δῇ σαράκι ἂν ἔφαγε τὰ κέρατα σὰ γύρνα

390

στά ξένα. Κι ένας τότε αὐτὰ τοῦ πλαγινοῦ του κρένει·

« Αὐτὸς καὶ γνώστης φαίνεται στὰ τόξα καὶ τεχνίτης·
ἢ κι ἔχει μὲς στὸ σπίτι του παρόμοια καὶ φυλάει,
ἢ καὶ νὰ φτιάξῃ ἔχει σκοπὸ· τόσο πιδέξια βλέπω
καὶ τὸ γυρνάει στὰ χέρια του ὁ πονηρὸς ζητιάνος. »

400

Κι ἄλλος ἀπ' τοὺς περήφανους ἔλεγε πάλε νέους·

« Μακάρι αὐτὸς τόσο καλὸ νὰ δῆ καὶ ν' ἀπολάψῃ,
ὅσο μπορέσῃ ἐτοῦτο ἐδῶ τὸ τόξο νὰ τεντώσῃ. »

Αὐτὰ οἱ μνηστῆρες ἔλεγαν. Ὡστόσο ὁ Ὀδυσσεύς
τ' ἔπλο σὰν πῆρε τὸ τρανὸ κι ἀπὸ παντοῦθε τὸ εἶδε,
σὰν ἔμπειρος τραγουδιστῆς στὴ φόρμιγγα τεχνίτης,
πού εὐκόλα κόρδα μὲ γερὸ στριφτάρι σοῦ τεντώνει,
στὶς δυὸ ἄκρες δένοντας τοῦ ἀρنيοῦ τ' ἄντερο τὸ στριμμένο,
ἔτσι ὁ Δυσσεύς εὐκόλα τέντωσε τὸ δοξάρι,

410

καὶ μὲ τὸ χέρι τὸ δεξι δοκίμασε τὴν κόρδα·

κι ἐκείνη γλυκολάλησε, λὲς κι ἦταν χελιδόνι.

Τότ' οἱ μνηστῆρες τρόμαξαν, κι ὕψην ἀλλάξαν ὄλοι·

κι ὁ Δίας βρόντηξε βαριά γιὰ φανερὸ σημάδι·

καὶ χάρηκε ὁ πολύπαθος καὶ θεϊκὸς Δυσσεύς,

πού ὁ γόνος τοῦ πολύβουλου Κρόνου ἔστειλε σημάδι.

Καὶ πλάι ἀπ' τὸ τραπέζι ἐκεῖ πῆρε γοργὴ σαγίτα,

ἔτοιμη· οἱ ἄλλες ἔμνησκαν μὲς στὴ βαθιὰ φαρέτρα,

αὐτὲς πού ἔμελλαν γλήγορα οἱ μνηστῆρες νὰ τίς νιώσουν.

Στοῦ δοξαριοῦ τὸ δέσιμο ἀκουμπώντας τὴ σαγίτα

καὶ στὸ θρονί του καθιστὸς, κόκκα τραβάει καὶ κόρδα,

420

κι ὀμπρός του σημαδεύοντας ρίχνει· καὶ τὰ πελέκια

τὸ βέλος τὸ χαλκόδετο περνάει μὲς ἀπ' τίς τρύπες,

ἀράδα ἀπ' τὸ στειλιάρι τους τὸ πρῶτο, κι ὄξω βγαίνει.

Κι αὐτὸς λέει τοῦ Τηλέμαχου· « Δὲ σὲ ντροπιάζει ἀλήθεια

ὁ ξένος σου, ὦ Τηλέμαχε, σ' αὐτὰ σου τὰ παλάτια.

Μῆτε σημάδι ἀστόχησα, μῆτ' ἀργήσα μὲ κόπο

τὸ τόξο νὰ τεντώσω ἐγώ· βαστάει ἡ δύναμή μου,

κι ἄδικα τόση μοῦ ἴδειξαν τοῦτοι ὄλοι καταφρόνια.

Τώρα καιρὸς οἱ Ἀχαιοὶ τὸ δεῖπνο νὰ τοιμάσουν,

ὅσο ἔναι φῶς· ἀργότερα κι ἄλλο θένα ἔχουν γλέντι

μὲ τὸ χορὸ, μὲ φόρμιγγα, πού ἔναι τοῦ δείπνου δῶρα. »

430

20

Καὶ μὲ τὰ φρύδια του ἔγνεψε· κι ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ θείου
 Δυσσέα τότες ζώστηκε τὸ κοφτερὸ σπαθὶ του,
 καὶ τὸ κοντάρι σφίγγοντας στὸ χέρι, στὸ πλευρὸ του
 στάθηκε δίπλα στὸ θρονί, καὶ στ' ἄρματα ἄστραφτε ὄλος.

Ἄργυρος Ἑφταλιώτης δὲν πρόλαβε νὰ ὀλοκληρώσῃ τὴ μετάφραση τῆς «Ὀδύσσειας». Τὸ χειρόγραφο του σταματᾷ στὴ Ραψωδία Φ καί, σύμφωνα μὲ πληροφορία ποὺ μᾶς δίνει ὁ ἴδιος, τέλειωσε στὶς 9 Φεβρουαρίου 1923. Λίγο ἀργότερα, στὶς 25 Ἰουλίου 1923, ὁ Ἑφταλιώτης πέθανε, καὶ ἡ μισοτελειωμένη μετάφρασή του πρωτοτυπώθηκε τὸ 1932.

Τὶς τρεῖς τελευταῖες Ραψωδίες (Χ, Ψ, Ω) ἀνέλαβε νὰ μεταφράσῃ ὁ λογοτέχνης Νικόλαος Ποριώτης γιὰ νὰ ὀλοκληρωθῇ ἔτσι ἡ ἀπόδοση τοῦ ἀθάνατου ἔργου τοῦ Ὀμήρου στὰ νεοελληνικά. Ὁ Ποριώτης στάθηκε ὅσο μπορούσε πιὸ κοντὰ στὴ γλωσσικὴ μορφή τοῦ Ἑφταλιώτη. Χρησιμοποίησε ὅμως ὄχι τὸ δεκαπεντασύλλαβο στίχο, ἀλλὰ τὸ δεκαεφτασύλλαβο, πιστεύοντας πὼς ἔτσι πλησιάζει περισσότερο στὸ ρυθμὸ τοῦ δακτυλικοῦ ἑξαμέτρου τοῦ Ὀμήρου.

ΡΑΨΩΔΙΑ Χ

Τότε γυμνώθη ὁ Ὀδυσσεύς ὁ πολύβουλος ἀπ' τὰ κουρέλια,
καὶ τὸ δοξάρι κρατώντας, φαρέτρα γιομάτη σαΐτες,
πήδηξε ἀπάνω στὸ μέγα κατώφλι, κι ὀμπρός του στὰ πόδια
σκόρπισ' εὐτύς τις σαΐτες, καὶ λάλησε αὐτὰ στοὺς μνηστῆρες·

«Πάει κι ὁ ἀγώνας ἐτοῦτος, ἀζήμιωτος πῆρε πιά τέλος·
μὰ τώρα ἐν' ἄλλο σημάδι, πού ἀκόμα δὲν ἔριζεν ἄλλος,
θὰ μάθω ἂν θὰ τὸ πετύχω, κι ὁ Ἀπόλλωνας δόξα ἂν μοῦ δώσει.»

Ἐἶπε, κι ἔριζεν ἴσια πικρὴ στὸν Ἀντίνοο σαΐτα,
τὴν ὥρα πού ἀπλωνε αὐτὸς τὸ καλὸ νὰ σηκώσει ποτήρι,
τὸ χρυσὸ δίχερο,—κιόλα στὰ χέρια του τό 'χε πιασμένο, 10
κρασιὸ μ' αὐτὸ γιὰ νὰ πιῆ, καὶ στὸ φόνο δὲν πήγαινε ὁ νοῦς του·
καὶ ποιὸς θὰ πίστευε, μὲς στοὺς συντράπεζους, ἕνας καὶ μόνος
μέσα σὲ τόσους, κι ἂν ἦταν ὁ πρῶτος στὰ χέρια, στὴν τόλμη,
σ' αὐτὸν πῶς θὰ 'φερνε χάρο κακὸ καὶ τὴ μαύρη του μοῖρα ;
Καὶ ὅμως αὐτὸν ὁ Ὀδυσσεύς σημαδεύοντας τίναξε βέλος,
κι ἡ κόψη πέρασε ὡς πέρα μεμιᾶς τ' ἀπαλά τὰ λαιμά του.
"Ἐγειρ' ἀνάσκελ' αὐτός, κι ἀπ' τὸ χέρι τοῦ γλίστηρησε ἡ κούπα,
τοῦ χτυπημένου, κι εὐτύς τοῦ πετάχτη κρουνοῦς ἀπ' τὴ μύτη
τὸ αἷμα τ' ἀνθρώπινο· ἀψὰ τὸ τραπέζι κλωτσώντας μακριὰ του
τὸ 'σπρωξε, κι ἔριξε χάμου σωρὸ τὰ φαγιά· μὲ τὸ χῶμα 20
ψωμιά, κρεάσια ψητὰ μολευτήκανε. Κι ὅλοι ἀλαλάξαν
μὲς στὸ παλάτι οἱ μνηστῆρες, νεκρὸ σὰν τὸν εἶδαν νὰ πέφτη,
κι ἀπ' τὰ θροινιά πεταχτήκαν καὶ σκόρπισαν δῶθε καὶ κεῖθε,
γύρω κοιτώντας παντοῦ στοὺς καλόχτιστους τοίχους νὰ βροῦνε,
μὰ οὔτε ἀσπίδα οὔτε στέριο κοντάρι νὰ πιάσουν δὲν ἦταν.
Καὶ βρίζαν τὸν Ὀδυσσεῖα λέγοντάς του πικρόχολα λόγια·

«Ἔενε, κακὰ δοξαρεύεις τοὺς ἄντρες· μὴδὲ θ' ἀντικρίσεις
ἄλλους ἀγῶνες πιά· τώρα σκληρὸς ὁ χαμὸς σου ζυγώνει.
Γιατὶ ἄντρα σκότωσες πού ἦταν τὸ πρῶτο λαμπρὸ παλικάρι

μὲς στήν Ἰθάκῃ· γι' αὐτὸ θὰ σὲ φᾶν ἐδῶ χάμου οἱ ἀγιοῦρες.»

Καθένας τὸ ἔλεγε αὐτό, γιατίι λόγιαζαν ἄθελα ἐκεῖνος
 πῶς τότε σκότωσε· καὶ δὲν τὸ νιώθανε οἱ ἄμυαλοι ἀκόμα
 πῶς γύρω σ' ἔλους τους τώρα τοῦ ἄλεθρου σφιγγόνταν τὰ βρόχια.
 Κι ἄγρια θωρώντας σ' αὐτοὺς ὁ πολὺβουλος εἶπε Ὀδυσσεάς·

31

«Σκύλοι, δὲ λέγατε πιά πῶς ἐγὼ θὰ γυρνοῦσα ἐδῶ πάλε
 ἀπ' τὴν Τρωάδα· γι' αὐτὸ μοῦ ρημάζατε τὸ σπιτικό μου,
 καὶ στανικῶς μὲ τίς δοῦλες γυναῖκες πλαγιάζατε δίπλα,
 καὶ στή γυναίκα μου γάμους προτεῖνατε ζώντας μου ἀκόμα,
 μήτε φοβώντας τοὺς θεοὺς τὰ πλατιά πού κατέχουν οὐράνια,
 μήτε ἀπ' ἀνθρώπους κανεὶς γδικιωμὸς νὰ σᾶς ἔρθῃ κατόπι·
 μὰ τώρα σ' ἔλους σας γύρω τοῦ ἄλεθρου σφιχτήκαν τὰ βρόχια.»

40

Εἶπε, κι ἔλους μὲ τοῦτο χλωμὸς τοὺς κυρίεψε φόβος,
 [κι ἔβλεπε γύρω καθεὶς τὸν κακόλεθρο πῶς νὰ ξεφύγῃ]
 μόνος ὁ Εὐρύμαχος τότε τὸ λόγο τοῦ γύρισε κι εἶπε·

«Ἄν ὁ Ὀδυσσεάς ἀλήθεια ὁ Ἰθακήσιος μᾶς εἶσαι φερμένος,
 σωστά καὶ δίκια ὅσα κάνουν οἱ Ἄχαιοι ἐδωπέρα μᾶς εἶπες,
 πολλὰ τ' ἀπόκοτα μέσα στὸ σπίτι, πολλὰ στὰ χωράφια.
 Μ' αὐτὸς πιά κείτεται χάμου, πού αἴτιος στάθηκε σ' ὅλα,
 ὁ Ἀντίνοος· κι ἦταν αὐτὸς πού τὰ ἔργα τὰ σκάρωσε τοῦτα,
 ἔχι καὶ τόσο τὸ γάμο γιατί' εἶχεν ἀνάγκη ἢ ποθοῦσε,
 μ' ἄλλα στὸ νοῦ μελετώντας, πού δὲν τοῦ τὰ τέλεσε ὁ Δίας,
 πῶς νὰ γενῆ βασιλιάς στήν καλόχτιστη ἐδῶ τὴν Ἰθάκῃ,
 αὐτὸς, ἀφοῦ σοῦ χαλάσῃ τὸ γιὸ στήνοντάς του καρτέρι.
 Τώρα, ὅπως τοῦ ἔπρεπε, αὐτὸς πάει· μὰ ἐσὺ τὸ λαὸ σου λυπήσου·
 ἔτσι κι ἐμεῖς φιλικὰ θὰ τὰ σιάξουμε πάλι στὴ χώρα,
 γιὰ ὅσα σοῦ ἔχουμε φάγει καὶ σοῦ ἔχουμε πιῆ στὸ παλάτι,
 φέρνοντας εἴκοσι βόδια ξαντίμεμα, χῶρια ὁ καθένας,
 καὶ μὲ χαλκὸ καὶ χρυσάφι ξοφλοῦμε, ὡς νὰ γιάνῃ ἡ καρδιά σου
 μὰ ὡς τότε ποιὸς νὰ σὲ κρίνῃ μπορεῖ, χολιασμένος ἂν εἶσαι ;»

50

Κι ἄγρια θωρώντας σ' αὐτὸν ὁ πολὺβουλος εἶπε Ὀδυσσεάς·
 «Μηδ' ἂν, Εὐρύμαχε, πίσω μοῦ φέρετε τὰ πατρικά μου,
 κι ὅσα σεῖς ἔχετε τώρα, κι ἂν βάλετε κι ἄλλ' ἀπ' ἀλλοῦθε,
 μηδ' ἔτσι ἐγὼ δὲν τραβῶ τὰ δικά μου τὰ χέρια ἀπ' τὸ φόνο,
 πρὶν οἱ μνηστῆρες πλερώσουν τὴν κάθε ἀνομιὰ τους σ' ἐμένα.
 Τώρα μπροστά σας αὐτὸ ναι· τὸν πόλεμο πιάστε ἢ φυεγάτε,

60

κι ὅποιος γλιτώσῃ ἀπὸ χάρο καὶ θάνατον ὅμως οὐτ' ἓνας
δὲν τὸ στοχάζουμαι πιά νὰ ξεφύγῃ τὸ μαῦρο χαμό του.»

Εἶπε, καὶ τοὺς λυθῆκαν τὰ γόνατα κι ἡ ἔρμη ἡ καρδιά τους.

Σ' αὐτοὺς ὁ Εὐρύμαχος πάλι τὸ λόγο δευτέρωσε κι εἶπε·

«Φίλοι μου, ὁ ἄντρας αὐτὸς δὲν κρατᾷ τὰ γερά του τὰ χέρια, 70

παρά, μιὰ κι ἔπιασε τόξο καλόφτιαστο κι ἔχει φαρέτρα,
θὰ δοξαρεύῃ ἀπ' τὸ ἴσιο κατώφλι του, ὡς νὰ θανατώσῃ
ὅλους ἐμᾶς· ὅμως πρέπει τῇ μάχῃ κι ἐμεῖς νὰ νοιαστοῦμε.

Μπρός ! τὰ σπαθιά σας τραβάτε, μπροστά σας στυλῶστε τραπέζια

στὶς γοργοφόνες σαῖτες, κι ἀπάνου του ἄς πέσουμε ὁμάδι

ὅλοι μας νὰ τὸν πετάξουμ' ἀπὸ τὸ κατώφλι, ἀπ' τὶς πόρτες,

νὰ πᾶμε γύρω στὴ χώρα γοργὰ καὶ βοῇ νὰ σκορπίσῃ·

κι ἔτσι στερνὴ του φορὰ νὰ δοξάρευε ὁ ἄντρας ἐτοῦτος.»

Τέτοια τοὺς φώναξε αὐτός, καὶ τραβώντας τὸ χάλκινο λάζο,

τὸ μυτερὸ διπλακόνιστο, ἀπάνω του πῆδηξε μ' ἄγρια

χουγιάσματα. Ὅμως μαζὶ κι ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεὺς σαῖτα 80

ρίχοντας τὸν πετυχαίνει στὸ στήθος κοντὰ στὸ βυζὶ του,

καὶ στὸ σικώτι τοῦ μπήγει τὸ γλήγορο βέλος· καὶ χάμου

πετάει τὸ λάζο του ἐκεῖνος, τρεκλίζοντας πέφτει δυὸ κάτια

πὰς στὸ τραπέζι, σκορπᾷ καὶ φαγιά καὶ διπλόχερο τάσι

κάτου στὴ γῆ, καὶ χτυπᾷ μὲ τὸ μέτωπο χάμου, μὲ ἀνάσα

πνιχτὴ κομμένη, κλωτσᾷ τὸ θρονὶ μὲ τὰ δυὸ του τὰ πόδια

καὶ τὸ πετάει μακριά· καὶ σκοτάδι τοῦ ἀπλώθη στὰ μάτια.

Καὶ ἀπάνω τότε χυμίζει ὁ Ἀμφίνομος στὸν Ὀδυσσεᾶ

τὸ δοξασμένο, τὸ λάζο γυμνώνοντας τὸν κοφτερό του, 90

μὴν ἀπ' τὶς πόρτες μεριάσῃ μπροστά του· ὅμως πρόκαμε ἀμέσως

καὶ τὸ χαλκένιο κοντάρι ὁ Τηλέμαχος πίσω στὶς πλάτες

τοῦ ῥιξε καταμεσίς, καὶ ὡς στὰ στήθια τὸν ἀρφώσε· κι ἔτσι

πέφτοντας βρόντηξε ἐκεῖνος, τὸ μέτωπο χάμου βαρώντας.

Πίσω ὁ Τηλέμαχος πῆδηξε ἀφήνοντας τὸ ἄρμα μπηγμένο

τὸ μακροτσικωτο αὐτοῦ, στὸν Ἀμφίνομο· μὴν κανεὶς ἄλλος,

καθὼς θὰ τράβαγε τὸ μακροτσικωτο τ' ἄρμα, τοῦ πέσῃ

ἀπάνω καὶ μὲ τὸ λάζο τὸν κόψῃ ἢ σκυμμένο τὸν κρούσῃ.

Κι ἔδραμε κι ἔφτασε ἀμέσως σιμὰ στὸν καλὸ του πατέρα,

στάθηκε δίπλα του καὶ φτερωμένα τοῦ μίλησε λόγια· 100

«Τώρα, πατέρα μου, ἀσπίδα καὶ δυὸ θὰ σοῦ φέρω κοντάρια,

κι ἓνα ὀλόχλιχο κράνος, καλὰ ταιριαστὸ στὰ μηλίγγια,
κι ἀτός μου τρέχω νὰ βάλω, νὰ δώσω καὶ στὸ χοιροτρόφο,
κι ἄλλα στὸ βοῦδοβοσκό· κάλλιο τ' ἄρματα πιά νὰ ζωστούμε.»

Πάλι γυρνώντας τὸ λόγο ὁ πολύβουλος τοῦ εἶπε Ὀδυσσεάς·
« Δράμε καὶ φέρ' τα, ὅσα βέλη μοῦ βρίσκονται ἐδῶ νὰ βαστάξω,
μὴν ἀπ' τὶς πόρτες χυθοῦν καὶ μὲ βγάλουν, ποῦ θὰ 'μαι μονάχος.»

Εἶπε· καὶ ὑπάκουσε ὁ γιὸς στ' ἀκριβοῦ τοῦ πατέρα τὸ λόγο,
καὶ πῆγε πρὸς τὸ κελάρι ποῦ τ' ἄρματα κλειοῦσε τὰ ὠραῖα·
τέσσερες χώρισε ἀσπίδες, καὶ ὀχτῶ γιὰ νὰ πάρη κοντάρια, 110
κι ἀκόμα χαλκοντυμένα, ἀλογόφουντα, τέσσερα κράνη·
τὰ πῆρε, κι ἔφτασε ἀμέσως μ' αὐτὰ στὸν καλὸ τοῦ πατέρα.
Καὶ πρῶτ' αὐτός, μὲ χαλκὸ τὸ κορμί του περιζώσε, κι ὅμοια
τὰ λαμπρὰ τ' ἄρματα οἱ δυὸ πιστικοὶ του κατόπι ντυθῆκαν,
καὶ δίπλα στὸν Ὀδυσσεά τὸ σοφὸ καὶ πανοῦργο σταθῆκαν.

Αὐτὸς τότε, ὅσο σαῖτες τοῦ βρίσκονταν γιὰ νὰ βαστάξῃ,
ὄλο καὶ κάποιον ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες στὸ σπίτι του μέσα
βάραιε σειρὰ στὸ σημάδι, καὶ πέφταν αὐτοὶ πλάι - πλάι.
Μά, σαγιτεύοντας, ἅμα τὰ βέλη ἀπολεῖψαν τοῦ ρήγγα, 120
ἔγειρε στὸν παραστάτη κοντὰ τοῦ γερόστητου πύργου,
νὰ στήσῃ πιά τὸ δοξάρι· μπροστὰ στοὺς ὀλόλαμπους τοίχους,
κι ἀτός του γύρω στοὺς ὤμους τετράδιπλη σήκωσε ἀσπίδα,
καὶ στὸ ἀντρικὸ του κεφάλι καλόφτιαστο φόρεσε κράνος,
μ' ἀλόγου οὐρά, καὶ ψηλὰ τρομερὴ τοῦ κυμάτιζε ἡ φούντα·
κι ἔπιασε δυὸ δυνατὰ μὲ χαλκὸ ἀκροντυμένα κοντάρια.

Καὶ ἦταν ἐκεῖ παραπόρτι στὸν τοῖχο τὸ στέρια χτισμένο
κι ἔβγαζε, πλάι στὴ μπασιά τοῦ γερόστητου πύργου, στὴν ἄκρη,
σὰ δρόμος σ' ἓνα στενάδι ποῦ φύλλα σφιχτόδετα κλειοῦσαν,
πέρασμα γιὰ ἓναν μονάχα· καὶ πρόσταξε ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεάς
τὸ θεῖο χοιροτρόφο κοντὰ νὰ σταθῇ νὰ βιγλίξῃ. 130
Καὶ σ' ὄλους λάλησε τότε ὁ Ἀγέλαος, κι εἶπε δυὸ λόγια·

« Φίλοι μου, στὸ παραπόρτι κανεὶς δὲν μπορούσε ν' ἀνέβῃ ; —
νὰ τὸ φωνάξῃ στὸν κόσμο, γοργὰ καὶ βοῆ νὰ σκορπίσῃ,
κι ἔτσι στερνὴ του φορὰ νὰ δοξάρευε ὁ ἄντρας ἐτοῦτος ; »

Κι εὐτὺς τοῦ ἀπάντησε κι εἶπε ὁ Μελάνθιος, ὁ γιδοτρόφος·
« Δὲν εἶναι τρόπος, διόθρεφε Ἀγέλαε· ἐκεῖ κολλητὰ 'ναι
ἡ ὄρια μπασιά τῆς αὐλῆς, καὶ τρόμος νὰ μπῆς στὸ στενάδι·

ἐκεῖ ἕνας σ' ὅλους μπορεῖ νὰ κρατήσῃ, γερὸς ἂν εἶν' ἄντρας.
 Μὰ ἔννοια σας, ἄρματ' ἐγὼ θὰ σᾶς φέρω γιὰ ν' ἀρματωθῆτε,
 ἀπ' τὸ κελάρι· ἐκεῖ μέσα θαρρῶ, κι ὄχι ἀλλοῦ, τ' ἄρματά τους 140
 τὰ 'χουν φυλάξει ὁ τρανὸς Ὀδυσσεύς κι ὁ περιλάμπρος γιὸς του.»

Εἶπε καὶ πῆγε ν' ἀνέβῃ ὁ Μελάνθιος, ὁ γιδοτρόφος,
 πρὸς τοῦ Ὀδυσσεύα τὸ κελάρι, ἀπὸ μέσ' ἀπ' τὶς ροῦγες τοῦ πύργου·
 δώδεκα χάρισε ἀσπίδες νὰ παρῇ, ἄλλα τόσα κοντάρια,
 κι ἀκόμα χαλκοντυμένα, ἀλογόφοντα κράνη ἄλλα τόσα·
 κι ἤρθε μ' αὐτὰ φορτωμένος, καὶ τὰ ἔδωκε εὐτὶς στοὺς μνηστῆρες·
 Καὶ τοῦ Ὀδυσσεύα τοῦ λυθῆκαν τὰ γόνατα κι ἡ ἔρμη καρδιά του,
 πού τ' ἄρματα εἶδε νὰ ζώνωνται αὐτοὶ καὶ στὰ χέρια κοντάρια
 μακριὰ νὰ σειοῦνε· καὶ μέγας τοῦ φάνταξε τότε ὁ ἀγῶνας.
 Καὶ στὸν Τηλέμαχο ἄψά φτερωμένα προσμίλησε λόγια· 150

« Τηλέμαχε, ἡ καμιὰ θὰ 'ναι γυναίκ' ἀπ' αὐτὲς στὸ παλάτι,
 ποὺ ἄσκημο πόλεμο φέρνει σ' ἐμᾶς, ἡ ὁ Μελάνθιος τώρα.»

Κι ὁ μυαλωμένος τοῦ ἀπάντησε ὁ γιὸς, ὁ Τηλέμαχος, κι εἶπε·
 « Σ' αὐτό, πατέρα μου, ἀτός μου ἔχω φταίξει, μητ' ἄλλος κανένας
 ὁ αἷτιος, ποὺ ἄφησα τοῦ κελαιοῦ τὴ γερόδετη θύρα
 ὅπως τὴν ἄνοιξα· κι εἶχαν βλεπάτορα πιὸ ἄξιον ἐκεῖνοι.
 Μά, Εὐμαίε, δράμε, χρυσέ μου, νὰ κλείσῃς τὴ θύρα, καὶ στάσου
 νὰ δῆς μὴν εἶναι καμιὰ ἀπ' τὶς γυναῖκες ποὺ αὐτὰ μᾶς σκαρώνει,
 ἡ μὴν ὁ γιὸς τοῦ Δολίου, ὁ Μελάνθιος, — σ' αὐτὸν πάει ὁ νοῦς μου ».

Ἔτσι ἐνῶ κεῖνοι μιλοῦσαν καὶ λέγανε ὁ ἕνας στὸν ἄλλον, 160
 πῆγε ξανά στὸ κελάρι ὁ Μελάνθιος, ὁ γιδοτρόφος,
 ἄρματα ὠραῖα γιὰ νὰ φέρῃ· τὸν εἶδε ὁ λαμπρὸς χοιροτρόφος,
 καὶ τοῦ Ὀδυσσεύα μονομιᾶς ἔτσι μίλησε, ποὺ ἔσπεκε δίπλα·

« Θεόβλαστε γιὲ τοῦ Λαέρτη, Ὀδυσσεύα πολυμήχανε, νὰ τος
 πάλι ὁ κακόψυχος ἄντρας, αὐτὸς ποὺ τὸν ἔβαζε ὁ νοῦς μας,
 πάει στὸ κελάρι· μὰ ἐσὺ καθαρὰ νὰ μοῦ πῆς καὶ νὰ ὀρίσῃς,
 νὰ τόνε σφάξω, ἂν μπορέσω καὶ βγῶ νικητὴς του στὰ χέρια ;
 ἡ νὰ σ' τὸν φέρω ἐδῶ πέρα, τὶς τόσες πολλές του ἀνομιές
 νὰ ξεπλερώσῃ, ποὺ αὐτὸς σοῦ σοφίστηκε μέσα στὸ σπίτι ; »

Τότε τοῦ ἀπάντησε κι εἶπε ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὀδυσσεύς· 170
 « Θὰ τοὺς κρατήσουμε, ἐγὼ κι ὁ Τηλέμαχος, μέσα στὸν πύργου
 τοὺς προκοιμένους μνηστῆρες, ὅσο ἄγριοι σ' ἐμᾶς κι ἂν ὀρμήσου
 μὰ οἱ δύο σας, πίσω γυρνώντας, δετὸ χεροπόδαρα ἀπάνω.

ρίζτε τον μές στο κελάρι, και δέστε τῆς θύρας τὰ φύλλα·
και μιά τριχιά τοῦ περνάτε πλεχτή κι ὡς ἀπάνω στο στύλο
τὸν ἀψηλὸ τὸν τραβάτε, νὰ φτάση ψηλὰ στὰ δοκάρια,
κι ὦρα πολλή ζωντανὸς φοβερὰ νὰ περάση μαρτύρια.»

Εἶπε· κι αὐτοὶ τὸν ἀκοῦσαν καλά και ὦ, τι πρόσταζε ἐκάμαν·
πῆγαν οἱ δυὸ στο κελάρι, κι αὐτὸς δὲν τοὺς ἐνωσε, ποῦ ἦταν
μῆς στο κελάρι βαθιά, πάντα ψάχνοντας ἄρματα νὰ ἔβρη.

180

Στοὺς παραστάτες στημένοι ἀπὸ δίπλα τοῦ στήσαν καρτέρι.
Και πέρναε πιά τὸ κατώφλι ὁ Μελάνθιος, ὁ γιδοτρόφος,
στὸ ἴνα του χέρι βαστώντας πανώριο τρικέρατο κράνος,
στ' ἄλλο σκουτάρι μεγάλο παλιό, γαριασμένο ἀπ' τῆ σκόνῃ,
ποῦ τὸ κρατοῦσε ὁ Λαέρτης ὁ ἥρωας στὰ νιάτα του· τώρα
κι αὐτὸ κειτόταν αὐτοῦ, κι οἱ ραφῆς τῶν λουριῶν του λυμένες.

Κι οἱ δυὸ τοῦ πέσαν ἀπάνω, τὸν ἄρπαξαν, κι ἀπ' τὰ μαλλιά τὸν
τράβηξαν μέσα, και χάμου τὸν πέταξαν ὅλον τρεμουῖα,
και μὲ λητάρι πικρὸ τοῦ σφιχτόδεσαν χέρια και πόδια,
στριφογυρνώντας τα πίσω καλά, καθὼς τό ἔχε προστάξει
ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεάς, ὁ πολὺπαθος γιὸς τοῦ Λαέρτη·

190

και μιά τριχιά τοῦ περάσαν πλεχτή, κι ὡς ἀπάνω στο στύλο
τὸν ἀψηλὸ τὸν τραβῆξαν, νὰ φτάση ψηλὰ στὰ δοκάρια.

Και περγελώντας τον εἶπε, ὦ Εὐμαιο, καλὲ χοιροτρόφε·

« Τώρα, Μελάνθιε, ὀλόνουχτα ἐδῶ γιὰ καλὰ θὰ φυλάξῃς,
σὲ μαλακὸ, πλαγιασμένος κρεβάτι, καθὼς σοῦ ταιριάζει·
και οὔτε ἡ φεγγόγενῃ Αὐγούλα, ἡ χρυσόθρονη, θὰ σοῦ ξεφύγῃ,
ἀπ' τ' Ὠκεάνειο ρέμα σὰν ἔρθῃ τὴν ὦρα, ποῦ φέρνει
γιὰ τοὺς μνηστῆρες στο σπίτι τὰ γίδια νὰ φτιάνουν προσφάγι.»

Ἔμεινε αὐτὸς τεντωμένος ἐκεῖ στο φριχτό του λητάρι·
κι οἱ δυὸ, ἅμα τ' ἄρματα βάλαν και κλείσαν τὴν ὁμορφὴ θύρα,
τρέξανε πάλι σιμὰ στο σοφὸ και πανοῦργο Ὀδυσσεά.

200

Φυσομανώντας ἀγνάντια στεκόταν ἐκεῖ, στο κατώφλι
τέσσερες, κι ἄλλοι στὰ μέσα τοῦ πύργου, πολλοὶ και γενναῖοι.

Κι ἦρθε σ' ἐκεῖνους κοντὰ ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ θυγατέρα τοῦ Δία,
κορμί και εἶδῃ και λαλιά σὰν τὸν Μέντορα μοιάζοντας ὅλη.
Χάρηκε τότε ὡς τὴν εἶδε, και λόγο τῆς εἶπε ὁ Ὀδυσσεάς·

« Μέντορα, βόθηθαι, εἶν' ἀνάγκη· θυμήσου τὸ γέρο σου φίλο,
ποῦ χάρες σοῦ ἔκαμα γῶ· συνομήλικος εἶσαι ἀκριβὸς μου.»

Ἔλεγε, τό 'νωθεν ὅμως, ἡ θεὰ ἢ ἀντροδιώχτρα πῶς ἦταν. 210

Ὡστόσο ἀντίκρυ ἀλαλάζαν ὁμάδι οἱ μνηστῆρες στὸ σπίτι
καὶ τὴν κακόβρισε πρῶτος ὁ γιὸς τοῦ Δαμάστορα ὁ Ἀγέλαος·

« Μέντορα, κοίτα μὲ λόγια νὰ μὴ σὲ πλανέσῃ ὁ Ὀδυσσεάς,
πόλεμο μὲ τοὺς μνηστῆρες νὰ κάμῃς κι αὐτὸν νὰ βοηθήσῃς.

Γιατὶ ἔτσι ὅ,τι ἔχουμε ἐμεῖς στὸ μυαλό μας πιστεύω νὰ γίνῃ·
σὰν τοὺς χαλάσουμε αὐτούς, τὸν πατέρα μαζί καὶ τὸ γιό του,
καὶ σὺ κατόπι τους θὰ σκοτωθῆς, πὺ μελέτησες τέτοια
νὰ πράξῃς στὸ σπίτι ἐδῶ· θὰ πλερώσῃς μὲ τὴν κεφαλὴ σου.

Κι ἄμα σὰς κόψουμε ἐμεῖς πιά τὴ μάνητα μὲ τὸ λεπίδι,
τὰ χτήματα, ὅσα κι ἂν ἔχῃς, καὶ μέσα στὸ σπίτι κι ἀπόξω, 220
μὲ τοῦ Ὀδυσσεά μαζευτὰ θὰ τὰ βάλουμε· κι οὐδὲ τοὺς γιούς σου
στ' ἀρχοντικό σου νὰ ζοῦνε θ' ἀφήσουμε, κι οὐδὲ τίς κόρες,
κι οὐδὲ τὸ ταίρι σου κὰν νὰ γυρνᾷ στῆς Ἰθάκῃς τὸ κάστρο.»

Εἶπεν αὐτός, κι ἡ Ἄθηνᾶ στὴν καρδιά παραπάνω ἐχολώθη,
καὶ εἶπε μαλώνοντας τὸν Ὀδυσσεά μὲ πικρόχολα λόγια·

« Δὲ σοῦ βαστάει ἡ καρδιά, μηδὲ τόλμη σοῦ μένει, Ὀδυσσεά,
σὰν ὅταν γιὰ τὴν Ἑλένη, τὴ θεόγενη καὶ λευκοχέρα,
ἐννιαχρονο ἅπαντα ἐσὺ πολεμοῦσες μὲ τοὺς Τρωαδίτες,
καὶ τόσους σκότωσες ἄντρες στὴν ἄγρια σφαγὴ τοῦ πολέμου,
κι ἐσὺ εἶπες πῶς νὰ παρθῇ τοῦ Πριάμου ἡ πλατύδρομη χώρα. 230

Πῶς τώρα, πὺ εἶσαι φτασμένος στὸ σπίτι σου καὶ στ' ἀγαθὰ σου,
μπρὸς στοὺς μνηστῆρες μοῦ κλαῖς, καὶ δειλιάς νὰ φανῆς παλικάρι ;
Μά, κακομοίρη, ἔλα δῶ, στάσου δίπλα μου, δὲς με στὸ ἔργο,
νὰ μάθῃς, πῶς μπορεῖ μέσα σ' αὐτούς τὸ κακό σου πὺ θέλουν,
τὴ χάρη νὰ ξεχρεώσῃ κι ὁ Μέντορας, τοῦ Ἀλκιμου ὁ γόνος.»

Εἶπε, δὲν τοῦ ἔδωκεν ὅμως μεμιᾶς τὴ μονόβολη νίκη,
μὰ ἤθελε ἀκόμα τὴν τόλμη, τὴ δύναμη νὰ δοκιμάσῃ,
καὶ τοῦ Ὀδυσσεά τί ἀξίζαν καὶ τοῦ δοξασμένου παιδιοῦ του.
Καὶ ἀτῆ τῆς πέταξε στοῦ μαυροκάπνιστου πύργου τὴ στέγη,
κι ἔμεινε ἐκεῖ καθισμένη, παρόμοιαστη μὲ χελιδόνι. 240

Κι ἔσπρωχνε ὀμπρὸς τοὺς μνηστῆρες ὁ γιὸς τοῦ Δαμάστορα
[ὁ Ἀγέλαος

μὲ τὸν Εὐρύνομο, κι ὁ Δημοσπτόλεμος στὸν Ἀμφιμέδον-
τα πλάι, κι ὁ γιὸς τοῦ Πολύχτορα, ὁ Πείσαντρος, κι ὁ μυαλωμένος
Πόλυβος, μὲς στοὺς μνηστῆρες οἱ ἀντρόψυχοι πρῶτοι λεβέντες,

ὅσοι τους ζοῦσαν ἀκόμα καὶ μάχονταν πῶς νὰ γλιτώσουν·
 μὰ εἶχε τοὺς ἄλλους δαμάσει τὸ τόξο κι ἀράδα οἱ σαίτες.
 Καὶ σ' ὄλους λάλησε τότε ὁ Ἀγέλαος, κι εἶπε δυὸ λόγια·

«Φίλοι μου, ὁ ἄντρας αὐτὸς δένει πιά τὰ γερά του τὰ χέρια·
 τοῦ 'φυγε ὁ Μέντορας, πάει, ποὺ παϊνέματα ἀράδιασε κούφια,
 κι αὐτοὶ μονάχοι ἀπομειῖναν μπροστά στὸ κατώφλι τῆς θύρας. 250
 Ρίξτε του τώρα, κι ὄχι ὅλοι μαζί, τὰ μακριὰ σας κοντάρια,
 ἔλατε, οἱ ἔξι σας πρῶτοι τινάξτε τα, κι ἄμποτε ὁ Δίας
 νὰ δώση τὸν Ὀδυσσεά νὰ χτυπήσουμε, δόξα νὰ ἰδοῦμε·
 καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους φροντίδα καμιά, —φτάνει τοῦτος νὰ πέση.»

Εἶπε, κι οἱ ἔξι τινάξαν, ὡς πρόσταξε αὐτός, τὰ κοντάρια
 μ' ὀρμή· μὰ τὰ 'στειλεν ὄλα ἢ θεὰ νὰ σκορπίσουν τοῦ βρόντου.
 Ἄλλος τους τὸν παραστάτη τῆς θύρας τοῦ ἀτράνταχτου πύργου
 χτύπησε, κι ἄλλος τῆς θύρας τὸ στέριο καλόφτιαστο φύλλο,
 κι ἄλλοιοῦ ἀπάνω στὸν τοῖχο ὁ χαλκόμετος βρόντηξε φράξος.
 Κι ἅμα ξεφύγαν αὐτοὶ τῶν μνηστήρων τοὺς χτύπους, ἀρχίζει 260
 καὶ τοὺς μιλεῖ ὁ θεϊκὸς καὶ πολὺπαθος γιὸς τοῦ Λαέρτη·

«Φίλοι μου, θὰ ἴλεγα τώρα κι ἐγώ, στῶν μνηστήρων τὸ πλῆθος
 μέσα κι ἐμεῖς τὰ κοντάρια νὰ ρίξουμε, ποὺ λαχταροῦνε,
 κοντὰ στὰ πρῶτα κακά, καὶ στὸ χῶμα νεκροῦς νὰ μᾶς στρώσουν.»

Εἶπε, καὶ τὰ μυτερά τους κοντάρια ἀντικρὺ στὸ σημάδι
 τινάξαν ὅλοι· καὶ τὸ Δημοπτόλεμο τότε ὁ Ὀδυσσεάς
 σκότωσε, τὸν Εὐρυάδη ὁ Τηλέμαχος, ὁ χοιροτρόφος
 ἕναν, τὸν Ἐλατο, κι ἄλλον, τὸν Πείσαντρον, ὁ βοῦδολάτης.
 Πέφτοντας, ὅλοι δαγκάσαν τὸ ἀπλόχωρο πάτωμα ἐκεῖνοι, 270
 καὶ πρὸς τοῦ πύργου τὸ βάθος τραβήχτηκαν πίσω οἱ μνηστῆρες·
 κι οἱ ἄλλοι πηδῆξαν μπροστά, κι ἀπ' τὰ λείψανα τ' ἄρματα βγάλαν.

Καὶ πάλι τὰ μυτερά τους κοντάρια οἱ μνηστῆρες τινάξαν
 μ' ὀρμή· μὰ τὰ 'στειλε κούφια ἢ θεὰ τὰ πολλὰ νὰ σκορπίσουν.
 Ἄλλος τους τὸν παραστάτη τῆς θύρας τοῦ ἀτράνταχτου πύργου
 χτύπησε, κι ἄλλος τῆς θύρας τὸ στέριο καλόφτιαστο φύλλο,
 κι ἄλλοιοῦ ἀπάνω στὸν τοῖχο ὁ χαλκόμετος βρόντηξε φράξος.
 Καὶ τὸν Τηλέμαχο τότε στὸ χέρι ὁ Ἀμφιμέδοντας βρῆκε
 ζυστά, καὶ ξώδεσμα ἢ μύτη τὸν ἔκοψε λίγο στὸ γρόθο.
 Ἔτσι τὸν Εὐμαίο στὸν ὄμο κι ὁ Κτήσιππος μὲ τὸ κοντάρι
 ἀπ' τὴν ἀσπίδα ψηλά· κι αὐτὸ πέταξε κι ἔπεσε χάμου. 280

Καὶ δίπλα στὸν Ὀδυσσεά τὸ σοφὸ καὶ πολυζέρο οἱ ἄλλοι
τὰ σουβλερά τους κοντάρια τινάζανε μέσα στὸ πλῆθος.
Τὸν Εὐρυδάμαντα ἐκεῖ ὁ καστροπάρτης χτυπάει Ὀδυσσεάς,
μὰ κι ὁ Τηλέμαχος τὸν Ἀμφιμέδοντα, κι ὁ χοιροτρόφος
τὸν Πόλυβο· ὕστερ' ἀπ' ὅλους τὸν Κτήσιππο κι ὁ βοῦδολάτης
βρῆκε κατάστηθα, καὶ καμαρώνοντας τοῦ ἔριξε λόγια·

« Παλυθερσεΐδη μου ἐσὺ περιπαίχτη, μεγάλο πιά λόγο
μὴν ξεστομίσης σὲ τρέλες δοσμένος· παρ' ἄφησε μόνο
λόγια νὰ λὲν οἱ θεοί, πού εἶναι τόσο ἀξιότεροι ἐκεῖνοι.
Πάρε τὸ φίλεμ' αὐτὸ γιὰ τὸ πόδι πού τοῦ ἴδωκες, ὅταν
ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεάς ζητιανεύοντας ἦρθε στὸ σπίτι.»

290

Εἶπε ὁ πού φύλαγε βόδια στριφτόποδα· τότ' ὁ Ὀδυσσεάς
λάβωσε ἀπόκοντα μὲ τὸ κοντάρι τὸ Δαμαστορίδη·
μὰ κι ὁ Τηλέμαχος ἔσια τὸ Λειώκριτον Εὐηνορίδη
κάρφωσε μὲς στὸ λαγγόνι, κι ὡς πέρα τὸν πέρασε ἡ κόψη·
κι ἔπεσε προύμυτα αὐτὸς καὶ τὸ μέτωπο βρόντηξε χάμου.

Τότε ἡ Ἀθηναῖα τὴν ἀσπίδα τὴν ἀντροχάλαστρα ἀπ' τῆ στέγγη
ψηλὰ ἀνασῆκωσε· κι ὅλους τρομάρα τοὺς ἔπιασε κείνους·
κι ἔφευγαν μὲς στὸ παλάτι, σὰν νὰ ἔταν κοπάδι ἀγελάδες,
σὰν τίς ταράξῃ χυμώντας σ' αὐτὲς ἡ γόργόφτερη μύγα,
τὴν ἀνοιξιιάτικην ὥρα, πού γίνονται οἱ μέρες μεγάλες.

300

Κι ὡς ἅμα οἱ γαντζονυχάτοι κι οἱ ἀγκιστρομύτες ἀγιοῦπες
ἀπ' τὰ βουνὰ κατεβοῦνε καὶ πέσουνε στὰ μικροπούλια,
κι αὐτὰ στὸν κάμπο σκορποῦν καὶ ζαρώνουνε μὲς στὰ πλεμάτια,
κι αὐτοὶ πηδώντας ἀπάνω τὰ σκίζουν, καὶ δὲν τὰ γλιτώνει
μάχη ἢ φυγάλα καμιά, καὶ γλεντοῦν κι οἱ ἀνθρώποι κυνήγι·
ἔτσι κι αὐτοὶ τοὺς μνηστῆρες στὸ σπίτι παντοῦ κυνηγώντας,
ζερβὰ δεξιὰ τοὺς χτυποῦσαν, καὶ ὑψώνονταν ἄπρεπος βόγγος
ἀπ' τὰ κεφάλια πού χάμου βροντοῦσαν, καὶ χόχλαζε τὸ αἷμα.

Κι ἔτρεξε κι ἔπεσε μπρὸς στοῦ Ὀδυσσεά τὰ πόδια ὁ Λειώδης,
κι ἔτσι τοῦ κλαύτηκε, λόγια μιλώντας ἐκεῖ φτερωμένα·

311

« Σπλαχνίσου με, ἔλεος λάβε, στὰ πόδια σου πέφτω, Ὀδυσσεά·
γιατὶ ποτὲ σὲ καμιά ἀπ' τίς γυναῖκες, νὰ πῶ, στὸ παλάτι
δὲν εἶπα οὐτ' ἔπραξα γὼ τίποτ' ἄπρεπο, μὰ καὶ τοὺς ἄλλους
μπόδιζα ἐγὼ τοὺς μνηστῆρες, ἂν ἔφτιανε τέτοια κανεῖς τους.
Μὰ δὲ μ' ἀκοῦγαν αὐτοὶ νὰ τραβήξουν ἀπ' τ' ἄνομα χέρι·

γι' αὐτὸ μὲ τ' ἄσκημα τὰ ἔργα καὶ σ' ἄσκημο φτάσανε χάρο.
 Τώρα μὲ τούτους ἐγώ, κι ἄς μὴν ἔκαμα τίποτα, ὁ μάντης,
 θὰ πέσω, ἀφοῦ καμιὰ χάρη δὲν ἔχουνε κι οἱ καλοσύνες.»

Κι ἄγρια θωρώντας σ' αὐτὸν ὁ πολύβουλος εἶπε Ὀδυσσεάς· 320
 «Ἄν τὸ παινεῦσαι μάντης μὲ τούτους ἀλήθεια πὼς ἦσουν,
 πολλές φορές δίχως ἄλλο θὰ εὐκήθης μες στὸ παλάτι
 τοῦ γλυκεροῦ γυρισμοῦ νὰ σταθῇ μακριά μου τὸ τέλος,
 καὶ μετὰ σένα νὰ ρθῇ ἡ ἀκριβὴ μου καὶ τέκνα νὰ κάμη·
 κι ἔτσι οὔτε σὺ δὲν ξεφεύγεις πιά τὸν πικροκόμητο χάρο.»

Αὐτὰ σὰ φώναξε, μὲ τὸ χόντρό του τὸ χέρι τὸ ξίφος
 ἔπιασε, αὐτὸ πού 'χε ρίξει ὁ Ἀγέλαος, πέφτοντας χάμου
 νεκρός· στὴ μέση στὸ σβέρκο μ' αὐτὸ τοῦ τὴν ἔφερε, κι ἔτσι
 κύλησε στὸν κορνιαχτὸ ἢ κεφαλὴ του, μιλώντας ἀκόμα.

Μὰ ὁ ψάλτης ὁ Τερπιάδης τὴ μαῦρη του ξέφυγε μοῖρα, 330
 ὁ Φήμιος, πού τραγουδοῦσε βιασμένος κοντὰ στοὺς μνηστῆρες.
 Τὴ βροντερὴ του κιθάρα στὰ χέρια κρατώντας ἐστάθη
 στὸ παρατόρτι σιμά, καὶ διπλὰ στὴν καρδιά μελετοῦσε,
 εἶτε νὰ βγῇ ἀπὸ τὸν πύργο καὶ πλάι· στὸ βωμὸ τοῦ μεγάλου
 Διός, τῆς αὐλῆς τοῦ προστάτη, νὰ πάη νὰ καθίση, ὅπου τόσα
 μεριά βοδιῶν εἶχαν κάψει ὁ Λαέρτης κι ὁ γιός του ὁ Ὀδυσσεάς·
 εἶτε νὰ τρέξῃ στὰ πόδια νὰ πέση κι αὐτὸς τοῦ Ὀδυσσεά.
 Καὶ τέτοια ἐνῶ στοχαζόταν, τοῦ φάνηκε κάλλιο πὼς ἦταν
 νὰ πάη στοῦ γιοῦ τοῦ Λαέρτη τὰ πόδια κι αὐτὸς νὰ προσπέση.
 Καὶ τότε τὴ βαθουλὴ του κιθάρα παράτησε χάμου, 340
 στὸν ἀργυρόκαρφο θρόνον ἀνάμεσα καὶ στὸ κροντήρι,
 κι ἀτός του τρέχοντας πῆγε στὰ πόδια τοῦ ἀφέντη νὰ πέση,
 κι ἔτσι τοῦ κλαύτηκε λόγια μιλώντας του ἐκεῖ φτερωμένα·

«Σπλαχνίσου με, ἔλεος λάβε, στὰ πόδια σου πέφτω, Ὀδυσσεά·
 θὰ τό 'χης ὕστερα βάρος κι ἀτός σου ἂν ἐμένα τὸν ψάλτη
 σκοτώσης, πού τραγουδῶ σὲ θεοὺς καὶ σ' ἀνθρώπους· καὶ πού 'χω
 μόνος μου μάθει τὴν τέχνη, καὶ θεὸς στὴν καρδιά μου τραγούδια
 φύτεψε μύρια· σκοπεύω γιὰ σένα τραγούδια νὰ λέγω
 σὰ νὰ 'σουν θεός· καὶ γι' αὐτὸ μὴ ζητᾶς τὸ λαϊμὸ νὰ μοῦ κόψης.
 Μὰ κι ὁ Τηλέμαχος τοῦτο μπορεῖ νὰ σ' τὸ πῆ, ὁ καλογιός σου, 350
 πὼς οὔτε θέλοντας μέσα στὸ σπίτι σου, οὔτε ἄλλο ζητώντας,
 νὰ τραγουδῶ στὰ τραπέζια συντρόφεια ἐγὼ τοὺς μνηστῆρες·

μά πολύ πλιότεροι, και δυνατοί, με αναγκάζαν εκείνοι.»

Εἶπε, κι ἡ δύναμη ἡ ἅγια τὸν ἄκουσε τοῦ Τηλεμάχου,
καὶ τοῦ πατέρα του εὐτύς ἔτσι μίλησε πού ἔστεκε δίπλα·

« Βάστα· στὸν ἄφταιγο ἐτοῦτον καθόλου μὴ βάλῃς μαχαίρι·
μά και τὸ Μέδοντ' ἀκόμα, τὸν κήρυκα, ἄς σώσουμε, πού ὄταν
ἤμουν παιδί, μὲς στὸ σπίτι μὲ φρόντιζε πάντα μὲ ἀγάπη,
ἔξω ἂν τὸν ἔχη σκοτώσει ὁ Φιλοίτιος ἢ ὁ χοιροτρόφος, 360
ἢ ἂν δὲ σοῦ βγῆκε μπροστά πού ἀπιδρόμαγες μέσα στὸν πύργο.»

Εἶπε, κι ὁ Μέδοντας πού εἶχε τῆ γνώση, τὸν ἄκουσε τί εἶπε·
γιατ' εἶχε κάτω ἀπ' τὸ θρόνο ζαρῶσει, και νιόγδαρτο δέρμα
βοδιοῦ 'χε ἀπάνω του ρίξει, τῆ μαύρη του μοῖρα ὡς νὰ φύγη.
Γοργὰ πετάχτη ἀπ' τὸ θρόνο, και πέταξε εὐτύς τὸ τομάρι,
κι ἔτρεξε ἀμέσως νὰ πέση στὰ γόνατα τοῦ Τηλεμάχου,
κι ἔτσι τοῦ κλαύτηκε λόγια μιλώντας του ἐκεῖ φτερωμένα·

« Ἐδῶ 'μαι, φίλε μου, ἐδῶ, μὰ βαστάξου, και πὲς στὸν πατέρα
μὴν πάρῃ φόρα και μὲ τὸ σπαθὶ μὲ λαβῶση κι ἐμένα,
μὲ τοὺς μνηστῆρες αὐτοὺς χολιασμένους, πού μέσα στοὺς πύργους
τὸ ἔχει τοῦ ρήμαζαν, κι ἐσένα οἱ ἄμυαλοι δὲ σὲ τιμοῦσαν.» 370

Καὶ τοῦ εἶπε χαμογελώντας ὁ πρῶτος στῆ γνώση 'Οδυσσεάς·
« Ἀφοῦ σὲ γλίτωσε τοῦτος και σ' ἔσωσε, πιά μὴ φοβᾶσαι·
κι ἔτσι κι ἐσὺ νὰ τὸ βάλῃς στὸ νοῦ, νὰ τὸ πῆς και ὅτους ἄλλους,
πόσο εἶναι κάλλιο νὰ κάνῃς καλὸ, και κακὸ νὰ μὴν κάνῃς.
Μόνο νὰ βγῆτε ἀπ' τοὺς πύργους, και πέρ' ἀπ' τὸ φόνο καθίστε
στὴν αὐλή, ἀπόξω ἀπ' τῆ θύρα, κι ἐσὺ κι ὁ πολύξερος ψάλτης,
ὡς νὰ τελειῶσω κι ἐγὼ μὲς στὸ σπίτι ὅ,τι πρέπει νὰ κάμω.»

Εἶπε, κι οἱ δύο τους κινήσαν και βγῆκαν ἀπόξω ἀπ' τὸν πύργο,
και στὸ βωμὸ τοῦ Διὸς τοῦ μεγάλου καθίσανε δίπλα,
γύρω τηρώντας παντοῦ, γιατί πρόσμεναν πάντα τὸ φόνο. 380

Και μὲς στὸ σπίτι του γύρω τηροῦσε ὁ 'Οδυσσεάς μὴν εἶχε
κρυφτῆ κανεὶς ζωντανός, νὰ ξεφύγη τῆ μαύρη του μοῖρα.
Μὰ ὄλους, ὄλους τοὺς εἶδε μὲς στὸν κορνιαχτό, μὲς στὸ αἶμα,
πολλοὺς πεσμένους σωρό, σὰν τὰ ψάρια πού τράβηξαν ἔξω,
στὴν ἀγκωνὴ τοῦ γιालοῦ, μὲ μυριόματο δίχτυ ψαράδες,
ἀπ' τὴν ἀφρόλευκη θάλασσα· ἐκεῖ, σωριασμένα στὸν ἄμμο,
ὄλα μαζί λαχταροῦν τοῦ πελάγου τὸ κύμα, κι ὡστόσο
ὁ ἥλιος ὁ φεγγοβόλος τοὺς πῆρε κι ἀνάσα και ζῆση·

ἔτσι πιά τότε οἱ μνηστῆρες κειτόνταν ἀράδα πεσμένοι.

Καί στὸν Τηλέμαχο τότε ὁ πολύβουλος εἶπε Ὀδυσσεάς· 390

« Σῦρε, Τηλέμαχε, κράζε μου ἐδῶ τὴν Εὐρύκλεια τὴ βάγια,
καὶ θέλω νὰ τῆς μιλήσω γιὰ κάτι ποῦ τό ᾿χω στὸ νοῦ μου.»

Εἶπε, καὶ ὑπάκουσε ὁ γιὸς τοῦ ἀκριβοῦ τοῦ πατέρα τὸ λόγο·
τὴ θύρα σάλεψε, κι εἶπεν αὐτὰ στὴν Εὐρύκλεια τὴ βάγια·

« Σῆκω, κι ἔλα, γριούλα πολύχρονη, ποῦ εἶσαι στὶς δοῦλες
γυναῖκες, ποῦ ᾿χομε ἐδῶ, ἢ ἐπιστάτισσα ἐσὺ στὸ παλάτι·
ἔλα· ὁ δικός μου ὁ πατέρας σὲ κράζει γιὰ νὰ σοῦ μιλήσῃ.»

Ἔτσι τῆς φώναξε, κι ἔμεινε ἀφτέρωτος σ' αὐτὴν ὁ λόγος·
ἄνοιξε μόνο τὶς θύρες στὸν πύργο τὸ στέρια χτισμένο,
καὶ βγῆκε νὰ ᾿ρθῇ· κι ὀμπρὸς ὁ Τηλέμαχος τὴν ὀδηγοῦσε. 400

Καὶ βρῆκε στοὺς σκοτωμένους ἀνάμεσα τὸν Ὀδυσσεά,
πασαλειμμένο στὸ αἶμα, στὴν πῆχτρα, καθὼς τὸ λιοντάρι,
ποῦ ξεκινᾷει χορτασμένο ἀπὸ βόδι αὐλισμένο στὸ σιάδι,
κι ὅλο τὸ στῆθος του, τὰ μαγουλά του ζερβόδεξα, στάζουν
αἶμα γιομάτα· ποῦ νὰ τὸ ἰδῆς, θὰ σὲ κόψῃ τρομάρα·
ἔτσι ὁ Ὀδυσσεάς, καὶ χέρια καὶ πόδια, ὡς ἀπάνω ἀλειμμένους.

Κι ἄμα τοὺς εἶδε ἢ γιὰ τοὺς νεκροὺς καὶ πλημμύρα τὸ αἶμα,
πῆγεν εὐτὺς ν' ἀλαλάξῃ ποῦ θάμασμα τέτοιο θωροῦσε·
μὰ ὅσο κι ἂν τό ᾿θελε αὐτῇ, δὲν τὴν ἄφηκε διόλου ὁ Ὀδυσσεάς,
μόνο τῆς φώναξε καὶ φτερωμένα τῆς μίλησε λόγια· 410

« Μέσα σου χαίρου, γριά, καὶ βαστήξου, καὶ μὴν ἀλαλάξῃς·
σὲ σκοτωμένους μπροστὰ νὰ παινεύεσαι, εἶναι ἀμαρτία.

Μοῖρα θεοῦ τοὺς ἀφάνισε αὐτούς, καὶ τὰ αἰσχρά τους τὰ ἔργα,
ποῦ ἄνθρωπο αὐτοὶ δὲν τιμοῦσαν κανέναν ἀπάνω στὸν κόσμο,
μῆτε μεγάλο καὶ μῆτε μικρό, ποῦ σιμὰ τους ἐρχόταν·
ἔτσι μὲ τ' ἄσκημα τὰ ἔργα καὶ σ' ἄσκημα φτάσανε τέλος.

Μὰ ἔλα, καὶ κάθε γυναῖκα μαρτύρα μου μὲς στὸ παλάτι,
ποιές μ' ἀτιμάζαν ἐμένα καὶ ποιές ἀκριμάτιστες εἶναι.»

Τότε τοῦ ἀπάντησε κι εἶπε ἢ καλὴ σου βυζάστρα, ἢ Εὐρύκλεια·
« Λοιπόν, ἐγὼ τὴν ἀλήθεια, παιδί μου, θὰ σοῦ μαρτυρήσω. 420

Πενήντα σοῦ εἶναι δουλεῦτρες ἐδῶ στὸ παλάτι γυναῖκες,
ποῦ ἐμεῖς τὶς ἔχομε μάθει τὶς λάτρες στὸ σπίτι νὰ κάνουν,
καὶ τὸ μαλλὶ πῶς νὰ ξαίνουν, καὶ πῶς τὴ σκλαβιά νὰ ὑπομένουν·
δώδεκα μόνο ἀπὸ δαῦτες σὲ ἀδιάντροπη μπῆκανε στράτα,

δίχως πιά σέβας σ' ἔμένα, οὐδὲ στήν Πηνελόπη τὴν ἴδια.
 Νιὸς ὁ Τηλέμαχος, ὅτι μεγάλωνε, καὶ οὔτε ἡ μητέρα
 τό 'θελε ἀκόμα τίς δοῦλες γυναῖκες αὐτὸς νὰ προστάζῃ.
 Μὰ στάσου, ἐγὼ πιά θ' ἀνέβω στὰ ὀλόφεγγ' ἀνώγρια, νὰ φέρω
 λόγο στὸ ταίρι σου, —κάποιος θεὸς θὰ τῆς ἔστειλεν ὕπνου.»

Τότε ἀπαντώντας τῆς εἶπε ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὀδυσσεύς· 430
 « Μὴν τὴν ξυπνήσης ἀκόμα· καὶ πὲς στὶς γυναῖκες νὰ ρθοῦνε
 μπροστά μου, αὐτὲς ποὺ ὡς τὰ τώρα στὸ σπίτι ντροπὲς μοῦ σκαρῶναν.»

Εἶπεν αὐτός, κι ἡ γριά μὲς στὸ σπίτι διαβαίνοντας πῆγε,
 λόγο νὰ πῆ στὶς γυναῖκες, νὰ τίς ξεσηκώσῃ νὰ ρθοῦνε.
 Καὶ τὸν Τηλέμαχο, τὸ βοῖδολάτη καὶ τὸ χοιροτρόφο
 σιμὰ καλώνοντας αὐτός, φτερωμένα τοὺς μίλησε λόγια·

« Ἐμπρός, σηκώστε ἀπὸ δῶ τοὺς νεκρούς· βάλτε καὶ τίς γυναῖκες·
 κατόπι καὶ τὰ θρονιά τὰ περίμορφα, καὶ τὰ τραπέζια,
 μὲ τὸ νερό, μὲ σφουγγάρια πολύτρυπα, νὰ καθαρίσουν.
 440
 Κι ἀφοῦ καλὰ καὶ παντοῦ συγυρίσετε μὲς στὸ παλάτι,
 βγάλτε τίς δοῦλες ἀπὸ τὸν καλόχτιστο πύργον ἀπόξω,
 καταμεσίς στῆς αὐλῆς τὸ περίφραγμα καὶ στὸ κουβούκλι,
 καὶ μὲ σπαθιά τροχισμένα χτυπάτε τίς, ὡσότου ἀπ' ὄλες
 βγοῦν οἱ ψυχοῦλες, κι αὐτὲς λησμονήσουνε τῆς Ἀφροδίτης
 τῆ γλύκα ποὺ ἐνιωθάν ὅταν κρυφόσμιγαν μὲ τοὺς μνηστήρες.»

Πρόσταξε αὐτός· κι οἱ γυναῖκες κοπάδι κατέβηκαν ὄλες,
 βογγώντας καὶ ξεφωνώντας καὶ χύνοντας μαῦρο τὸ δάκρυ.
 Καὶ πρῶτα τῶν πεθαμένων τὰ λείψανα σήκωσαν, κι ὄξω
 στὸ λιακωτὸ τῆς αὐλῆς τῆς καλόφραχτης χάμου τὰ βάλαν,
 450
 ἀπανωτὰ τό 'να στ' ἄλλο· καὶ πρόσταξ' ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεύς,
 κι ὁ ἴδιος τίς ἐβίαζε· καὶ στανικῶς τοὺς αὐτὲς κουβαλοῦσαν.
 Κι ὕστερα καὶ τὰ θρονιά τὰ περίμορφα καὶ τὰ τραπέζια,
 μὲ τὸ νερό, μὲ σφουγγάρια πολύτρυπα, τὰ καθαρίσαν.
 Τότε ὁ Τηλέμαχος, κι ὁ βοῖδολάτης μὲ τὸ χοιροτρόφο
 ξύσανε τὴν πατωσιά στὸ στεριόχτιστο μέσα τὸ σπίτι,
 μὲ ξύστρες· κι ὄξω ἀπ' τῆ θύρα πετούσανε οἱ δοῦλες τὸ βοῦρκο.
 Κι ἀφοῦ καλὰ καὶ παντοῦ συγυρίσανε μὲς στὸ παλάτι,
 βγάλαν τίς δοῦλες ἀπὸ τὸν καλόχτιστο πύργον ἀπόξω,
 καταμεσίς στῆς αὐλῆς τὸ περίφραγμα καὶ στὸ κουβούκλι,
 καὶ στὸ στενὸ τίς μαντρῶσαν, ποὺ τρόπος δὲν ἦταν νὰ φύγουν. 460

Κι ἄρχισεν ὁ μυαλωμένος Τηλέμαχος κι εἶπε στοὺς ἄλλους·
 «Ποτὲ μὲ θάνατο ἐγὼ τιμημένο δὲ θὰ τίς σκοτώσω
 αὐτὲς ποὺ λουΐζαν κι ἐμένα πατόκορφα, καὶ τὴ μητέρα
 τῆ δική μου, ὅλο βροσιές, καὶ ξενύχταγαν μὲ τοὺς μνηστῆρες.»

Εἶπε, κι ἐνὸς караβιοῦ γαλαζόπλευρου τὸ παλαμάρι,
 δετὸ ἀπὸ στύλο ἀψηλό, σπὸ κουβούκλι τὸ τύλιξε γύρω.
 ψηλὰ γερὰ τενωμένο, στῆ γῆ νὰ μὴ φτάσουν τὰ πόδια.
 Καὶ καθῶς, ὅταν πετοῦν τενοπτέρουγες τσίχλες ἢ φάσσεσ,
 καὶ πέσουν μέσα σὲ δίχτυ, κι αὐτὸ σὲ κλαρί ἴνα στημένο, 469
 μπρὸς στῆς φωλιάς τους τὸ ἔμπα, καὶ μαύρη τίς δέχεται κούρνια,
 ἔτσι κι αὐτὲς στῆ σειρὰ τὰ κεφάλια κρατοῦσαν, καὶ σ' ὅλων
 τοὺς λαιμοὺς γύρω οἱ θηλιές, μὲ φριχτότατο χάρο νὰ σβήσουν.
 Σπάραξαν λίγο τὰ πόδια, νὰ πῆς μιὰ στιγμὴ, κι οὔτε τόσο.

Κι ἔφεραν τὸ Μελανθέα στὴν αὐλὴ καὶ στὸ πρόθυρο ἀπέξω·
 κι αὐτιά καὶ μύτες τοῦ κόψαν ἐκεῖ μὲ τ' ἀνήλεο λεπίδι,
 καὶ μὲ ψυχὴν ὀργισμένη τοῦ σπάσανε χέρια καὶ πόδια.

Κι αὐτοί, σὰ νίψανε χέρια καὶ πόδια ξανάρθανε μέσα
 στὸ σπίτι, στὸν Ὀδυσσεά, καὶ τὸ ἔργο τους πῆρε πιά τέλος.
 Καὶ τότε μίλησε αὐτὸς στὴν καλὴ τὴν Εὐρύκλεια, τὴ βάγια· 480

«Φέρε μου θειάφι, γριά, τὰ κακὰ ποὺ γιατρεύει, καὶ φέρε
 φωτιά, τὸ σπίτι μ' αὐτὰ νὰ θειαφίσω, καὶ τὴν Πηνελόπη
 κατόπι φώναξε νὰ ῥθῆ δωπέρα μὲ τίς παρακῶρες,
 κι ὅλες τίς δοῦλες στὸ σπίτι ξεσήκωσε, κάτω νὰ ῥθοῦνε.»

Ὅμως τοῦ ἀπάντησε κι εἶπε ἡ καλὴ του βυζάστρα, ἡ Εὐρύκλεια·
 «Ναὶ δά, παιδί μου, σωστὰ κι ὅπως πρέπει μᾶς τὰ ἴπεσ ἔτοῦτα·
 μὰ στάσου ἐγὼ νὰ σοῦ φέρω νὰ βάλῃς μαντύα καὶ χιτῶνα,
 κι εἶναι ντροπὴ, δὲν ταιριάζει στὸν πύργου σου μέσα νὰ στέκης
 ἔχοντας στοὺς δυνατοὺς σου τοὺς ὤμους κουρέλια ριγμένα.»

Τότε ἀπαντώντας τῆς εἶπε ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὀδυσσεάς· 490
 «Τώρα φωτιά πρῶτ' ἀπ' ὅλα γιὰ μένα στὸ σπίτι ἄς ἀνάψῃ.»

Εἶπε, κι ἡ βάγια ἢ πιστὴ του τὸν ἄκουσε κι ἔκαμε ὅ,τι εἶπε·
 τοῦ ἔφερε καὶ τὴ φωτιά καὶ τὸ θειάφι· καὶ τότε ὁ Ὀδυσσεάς
 καλὰ τὰ θειάφισεν ὅλα, καὶ δῶμα κι αὐλὴ καὶ παλάτι.

Κι ἡ γριά διάβηκε σ' ὅλα τὰ ὠραῖα τοῦ Ὀδυσσεά δωμάτια,
 λόγου νὰ πῆ στὶς γυναῖκες, νὰ τίς ξεσηκώσῃ νὰ ῥθοῦνε.

Κι αὐτὲς κρατώντας λαμπάδες ξεπρόβαλαν ἀπ' τὸ παλάτι,
καὶ γύρω στὸν Ὀδυσσεά τὸν ἀγκάλιαζαν καὶ χαιρετοῦσαν,
καὶ τὸν φιλοῦσαν, τοὺς ὤμους χαϊδεύοντας, τὴν κεφαλὴ του,
καὶ σφιγγόντάς του τὰ χέρια· καὶ πόθος γιὰ κλάμα καὶ βόγγο 500
γλυκὸς τὸν ἔπιασε, πού ὄλες τὶς γνῶριζε μὲς στὴν καρδιά του.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ψ

Κι ἡ γριά πῆγε ν' ἀνέβη πασίχαρη ἀπάνω στ' ἀνώγια,
ἤρθε ὁ καλὸς της νὰ πῆ στὴν κυρά της, στὸ σπίτι πὼς ἦταν
γόνατα καὶ δυναμῶσαν, ποδάρια καὶ πάρα πηδοῦσαν.
Στάθηκε στὸ προσκεφάλι, καὶ λόγο τῆς μίλησε κι εἶπε·

« Σήκω, ἀκριβό μου παιδί, Πηνελόπη μου, γιὰ ν' ἀγναντέψουν
τὰ μάτια σου ὅ,τι ποθοῦσες μερόνυχτα κι εἶχες ἐλπίδα.
Ἦρθ' ὁ Ὀδυσσεάς, στὸ σπίτι ἔχει φτάσει, κι ἄς ἄργησε νὰ ἴρθη·
κι ἔσφαξε τοὺς φαντασμένους μνηστῆρες, πού ἐδῶ τοῦ χαλοῦσαν
τὸ σπίτι, καὶ τ' ἀγαθὰ του γλεντοῦσαν, τὸ γιὸ τυραγοῦσαν.»

Καὶ τῆς ἀπάντησε τότε ἡ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη· 10
«Καλὴ μανούλα, οἱ θεοὶ σὲ τρελάνανε, αὐτοὶ πού μποροῦνε
καὶ τὸν πολὺ συνετὸ νὰ τὸν κάμουνε ἀσύνητος νὰ ἴβγη,
κι ὅποιον τοῦ χάλασε ὁ νοῦς νὰ τὸν κάμουνε γνώση νὰ βάλῃ·
αὐτοὶ σὲ βλάψαν κι ἐσένα, πού πρῶτα σωστὴ ἦχες τὴν κρίση.
Τί μὲ πειράζεις ἐμέ, πού εἶναι πίκρα γεμάτη ἡ ψυχὴ μου,
καὶ μὲ σηκώνεις μὲ τέτοια μωρόλογα τῶρ' ἀπ' τὸν ὕπνο,
πού γλυκὰ μὲ εἶχε δαμάσει σκεπάζοντας τὰ βλέφαρά μου ;
Ἔτσι ποτέ μου ὡς τὰ τώρα δὲν ὕπνωσα, ἀφότου ὁ Ὀδυσσεάς
τὸ κακο-Ἴλιο (ἄς μὴν πῶ τ' ὄνομά του !) νὰ ἰδῆ ξεκινοῦσε.
Μὰ ἔλα κατέβαινε, σῦρε νὰ πᾶς μὲς στὸ μέγαρο πάλι. 20
Γιατί, ἂν καμιὰ ἄλλη γυναίκα πού βρίσκονται γύρω μου, ἐρχόταν
κι ἔλεγε αὐτά, κι ἀπ' τὸν ὕπνο μὲ σήκωνε, μὰ τὴν ἀλήθεια
μ' ἄσκημο τρόπον ἐγὼ θὰ τὴν ἔδιωχνα εὐτὺς νὰ κατέβῃ,
ξανά στὸ μέγαρο μέσα· ἐσύ, στά γερατεῖα νὰ ἴχης χάρη.»

Καὶ τῆς ἀπάντησε τότε ἡ καλὴ της ἡ βάγια ἡ Εὐρύκλεια·
« Δὲ σὲ πειράζω, ἀκριβό μου παιδί, τὴν ἀλήθεια σοῦ λέγω·
ἦρθ' ὁ Ὀδυσσεάς, στὸ σπίτι ἔχει φτάσει, αὐτὸ σοῦ φωνάζω,
κεῖνος ὁ ξένος πού μέσα στὸν πύργου τὸν ἔβριζαν ὄλοι.

Τό 'ξερε κιόλ' ἀπό πρὶν ὁ Τηλέμαχος μέσα πὼς ἦταν, 30
 μὰ εἶχε τὴ γνώση νὰ κρύβῃ κι αὐτὸς τοὺς σκοποὺς τοῦ πατέρα,
 ὡς νὰ πλερώσουν ἐκεῖνοι οἱ δυνάστες γιὰ τὴν ἀνομιὰ τους.»

Εἶπε· καὶ χάρηκε αὐτὴ, καὶ πετάχτηκεν ἀπὸ τὴν κλίνη,
 καὶ τὴ γριὰ σφιχταγκάλιασε, ἐνῶ ἀπὸ τὰ βλέφαρα δάκρυ
 κάτω τῆς στάλαζε, καὶ φτερωμένα τῆς μίλησε λόγια·

«'Αν — ἔλα, πές μου, μανούλα καλὴ μου, καὶ μὴ μὲ γελάσης —
 ἄν, ὅπως λές, εἶν' ἀλήθεια πὼς εἶναι φτασμένοι στὸ σπίτι,
 πὼς στοὺς μνηστῆρες αὐτὸς, τοὺς ξεδιάντροπους, ἔβαλε χέρι,
 ποὺ ἦταν μονάχος, κι αὐτοὶ μαζωχτοὶ μέσα βρίσκονταν πάντα ;»

Καὶ τῆς ἀπάντησε τότε ἡ καλὴ τῆς ἡ βάγια ἡ Εὐρύκλεια· 40
 « Δὲν εἶδα, οὔτε ἄλλος μοῦ τό 'πε· τὸ βόγγο τους ἄκουσα μόνον,
 ποὺ σκοτωόνταν· κι ἐμεῖς στὰ καλόφτιαστα μέσα δωμάτια
 καθόμαστ' ἔντρομες, ὅπου οἱ καλόφραχτες θύρες μᾶς κλειοῦσαν,
 ὥσπου μ' ἔκραζε ὁ γιός σου ὁ Τηλέμαχος ἀπὸ τὰ κάτω
 τοῦ πύργου· γιὰ νὰ μὲ κράξῃ τὸν εἶχε σταλμένο ὁ πατέρας.

Καὶ βρῆκα στοὺς σκοτωμένους ἀνάμεσα τὸν 'Οδυσσεά 50
 ποὺ ἔστεικε· γύρω του ἐκεῖνοι στρωμένοι στὶς πλάκες ἀπάνω
 κειτονταν ἀπανωτοί· καὶ νὰ ἰδῆς, νὰ χαρῆ κι ἡ ψυχὴ σου,
 [πασαλειμμένο, στὸ αἶμα, στὴν πήχτρα, σὰ νὰ 'ταν λιοντάρι].
 'Εκεῖνοι εἶν' ὅλοι τοὺς πιά στῆς αὐλῆς σωριασμένοι τὶς θύρες,
 κι αὐτὸς καπνίζει μὲ θειάφι τὸν ὄμορφο πύργο, ὅπου ἔχει

φωτιὰ μεγάλη ἀναμμένη· καὶ μ' ἔστειλε γιὰ νὰ σὲ κράξω.
 Μὰ ἔλα μαζί μου, χαρὰ κι εὐφροσύνη νὰ λάβετε οἱ δυὸ σας
 μὲς στὴν καλὴ σας καρδιά, ποὺ δεινὰ 'χετε τόσα τραβήξει.

Κεῖνος ὁ πόθος σας τώρα ὁ πολύχρονος πῆρε πιά τέλος·
 ἦρθεν αὐτὸς ζωντανὸς στὴν πατρίδα, κι ἐσὲ καὶ τὸ γιό του
 σᾶς βρῆκε μὲς στὸ παλάτι· κι αὐτοὺς ποὺ ζημιὰ τοῦ 'χαν κάμει,
 ὅλους ἐδῶ τοὺς μνηστῆρες τοὺς ἔκαμε νὰ τὸ πλερώσουν.»

Καὶ τῆς ἀπάντησε τότε ἡ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη· 60
 « Καλὴ μανούλα μου, μὴν καμαρώνης, μὴ χαίρεσαι ἀκόμα.
 Ξέρεις δὰ τί ποθητὸς θὰ φαινόταν ἐκεῖνος στὸν πύργο,
 σ' ὅλους, κι ἀπ' ὅλους σ' ἐμὲ καὶ στὸ γιό, τὸ δικό μας τὸ τέκνον.
 "Ὅμως αὐτὰ δὲν μπορεῖ νὰ 'ναι ἀλήθεια, καθὼς τὰ δηγᾶσαι·
 κάποιος ἀθάνατος θὰ 'χῃ σκοτώσει τοὺς γαῦρους μνηστῆρες,
 ποὺ τ' ἄπρεπα ἔργα τους κι ἡ ἔπαρση ἡ ὀλέθρια τὸν εἶχαν ὀργίσει

πού άνθρωπο αὐτοὶ δὲν τιμοῦσαν κανέναν ἀπάνω στὸν κόσμου.
μήτε μεγάλο καὶ μήτε μικρό, πού σιμὰ τους ἐρχόταν.
Ἔτσι μὲ τ' ἄσκημα τὰ ἔργα κακόπαθαν· μὰ κι ὁ Ὀδυσσεάς
τὸ γυρισμὸ στὴν πατρίδα τὸν ἔχασε, κι ὁ ἴδιος ἐχάθη.»

Κι ὕστερα τῆς ἀποκριθῆ ἡ καλὴ τῆς ἡ βάρια, ἡ Εὐρύκλεια:
«Παίδι μου, ἀπὸ τῶν δοντιῶν σου τὸ φράχτη ποιὸς ἔφυγε λόγος ; 70
Μέσα, κοντὰ στὸ βωμό, στέκει ὁ ἄντρας σου, καὶ πῶς θὰ ἔρχόταν
ποτὲ δὲν τό ἔλεγε· καὶ εἶναι λιγόπιστη πάντα ἡ καρδιά σου.
Μὰ ἔλα, κι ἔν' ἄλλο ἄς σοῦ πῶ φανερό νὰ τὸ νιώσης σημάδι,
τὴν πληγὴ, πού ἀνοίξε κάπρος μὲ τ' ἄσπρο του δόντι σὲ κεῖνον
κάποτε· ἐγὼ νίβοντάς τον τὴν εἶδα, καὶ ζήτησ' ἀμέσως
νὰ σ' τὸ φωνάξω· μ' αὐτός, βάζοντάς μου τὰ χέρια στὸ στόμα,
μὲ τὴν πολλή του τὴ γνώση, δὲ μ' ἄφησε νὰ σοῦ μιλήσω.
Μὰ ἔλα μαζί μου· κι ἐγὼ τὴ ζωὴ μου τὴν ἴδια σοῦ βάζω,
ἀνίσως καὶ σὲ γελάσω, μὲ χάρο φριχτὸ σκότωσέ με.»

Κι ὕστερα τῆς ἀποκριθῆ ἡ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη 80
«Μανούλα, δύσκολο πού ἔναι σωστά τίς βουλὲς νὰ μαντέψης
τῶν ἀθανάτων θεῶν, καὶ πολύξερη ἂν εἶσαι περίσσια !
Ὡστόσο πᾶμε νὰ βροῦμε τὸ γιό μου, νὰ ἰδῶ σκοτωμένους
τοὺς φαντασμένους μνηστῆρες, νὰ ἰδῶ ποιὸς τοὺς ἔχει σκοτώσει.»
Εἶπεν αὐτὰ κι ἀπ' τ' ἀνώγια κατέβαινε· πολλὰ ἡ καρδιά τῆς
ἀνάδευε, ἂν ἀπὸ πέρα τὸν ἄντρα τῆς θ' ἀνερωτοῦσε,
εἶτε κεφάλι καὶ χέρια ἀγκαλιάζοντας θὰ τοῦ φιλοῦσε.
Κι ἄμ' ἀπ' τὸ πέτρινο μπῆκε κατώφλι καὶ πέρασε μέσα,
κάθισε ἀπέναντι στὸν Ὀδυσσεά, στῆς φωτιᾶς τὸ ἀντιφῆγγι,
στὸν ἄλλο τοῖχο· κι αὐτὸς στὴν ψηλὴ τὴν κολόνα ἀποδιπλα 90
καθόταν χάμου τηρώντας καὶ πρόσμενε, μὴν τοῦ πῆ κάτι
ἢ ἄξια του ἢ σύγκοιτη, ἀφοῦ μὲ τὰ μάτια τῆς τέλος τὸν εἶδε.
Μ' ἄλλα ἔκεινη καθόταν, καὶ θάμπος γιομάτῃ ἡ καρδιά τῆς·
πότε στὸ πρόσωπον ἴσια ἐντρανίζοντας τότε θαροῦσε,
καὶ πότε δὲν τότε γνώριζε ἀπ' τ' ἄσκημα ροῦχα πού φόρει.
Ὅμως τῆς ἔκραξε κι εἶπε ὁ Τηλέμαχος, μαλώνοντάς τη·
«Μάνα μου ἐσύ, καχομάνα, σκληρόψυχη πού εἶσαι περίσσια·
γιατί ἔτσι μένεις μακριὰ ἀπ' τὸν πατέρα, καὶ μήτε κοντὰ του
κάθεσαι, μήτε ρωτᾶς νὰ σοῦ πῆ, μηδὲ τοῦ συντυχαίνεις ;
Δὲ θὰ ἔμεινε ἄλλη γυναίκα μὲ τόσον ἀλύγιστη γνώμη 100

πέρ' ἀπ' τὸν ἄντρα της, πού, τόσα πάθη ἀφοῦ τράβηξε, τώρα,
στά εἴκοσι ἀπάνω τὰ χρόνια, ξανάρχεται ἐδῶ στήν πατρίδα·
μὰ σοῦ εἶν' ἐσένα ἢ καρδιά· κι ἀπὸ πέτρα σκληρότερη πάντα.»

Τότε τοῦ μίλησε κι εἶπε ἢ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη·

«Παιδί μου, μέσα στά στήθια μὲ θάμπος γιομίζει ἢ ψυχὴ μου,
καὶ δὲν μπορῶ μὴδὲ λόγῳ νὰ πῶ καὶ μὴδὲ νὰ ρωτήσω,
μὴδὲ στά μάτια νὰ τὸν ἀντικρίσω ὅμως, ἂν εἶν' ἀλήθεια
πὼς εἶν' αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεάς κι ἔχει φτάσει στὸ σπίτι μου, οἱ δυὸ μας
θὰ γνωριστοῦμε καλὰ καὶ περίκαλα· εἶναι σημάδια
109
γιὰ ὅλους τοὺς ἄλλους κρυφά, πού τὰ ξέρουμε οἱ δυὸ μας μονάχα.»

Εἶπε· μὰ χαμογελοῦσε ὁ λαμπρὸς καὶ πολύπαθος ἄντρας,
καὶ στὸν Τηλέμαχο εὐτὺς φτερωμένα προσμίλησε λόγια·

«Τηλέμαχε, ἄφησε δὰ τὴ μητέρα σου μέσα στὸν πύργο,
νὰ δοκιμάζῃ ἂν ἐγὼ ἔμαι· σὲ λίγο θὰ ἰδῇ καὶ θὰ νιώσῃ.
Τώρα, γιὰτ' εἶμαι λερὸς καὶ κουρέλια φορῶ στὸ κορμί μου,
δὲν τῆς γιομίζω τὸ μάτι, δὲ λέει πὼς ἐκεῖνος ἐγὼ ἔμαι.
Μ' ἄς στοχαστοῦμε ἐμεῖς τώρα, πὼς ὅλα θὰ ῥθοῦν κατευόδιο.

Γιατὶ κι ἂν ἓνα μονάχα κανεῖς σ' ἓναν τόπο σκοτώσῃ,
πού νὰ μὴν ἔχη πολλοὺς βοηθοὶ του κατόπι νὰ βγοῦνε,
φεύγει στά ξένα κι ἀφήνει δικούς καὶ πατρίδα καὶ σπίτι·
120
μὰ ἐμεῖς τοὺς στύλους τῆς χώρας χαλάσαμε, πού ἦταν οἱ πρῶτοι
λεβέντες μὲς στήν Ἰθάκη· νὰ τὸ στοχαστῆς κι ἐσύ, λέγω.»

Κι ὁ μυαλωμένος τοῦ ἀπάντησε ὁ γιός, ὁ Τηλέμαχος, κι εἶπε·
«Τοῦτα ἐσύ σκέψου, ἀκριβέ μου πατέρα, πού ἢ γνώση σου πρώτη
πὼς εἶναι μὲς στοὺς ἀνθρώπους φημίζεται, καὶ κανεῖς ἄλλος
νὰ μετρηθῇ μετὰ σένα θνητὸς δὲ θὰ μπόρειε στὸν κόσμῳ.
[Μὲ τὴν καρδιά μας κι ἐμεῖς θ' ἀκλουθήσουμε, κι οὐδὲ τὸ θάρρος
σ' ὅ,τι μποροῦμε, νομίζω, νὰ κάμουμε, δὲ θ' ἀπολείψῃ.]»

Τότε τοῦ ἀπάντησε κι εἶπε ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὀδυσσεάς·
«Λοιπόν, ἐγὼ θὰ σᾶς πῶ τί μοῦ φαίνεται κάλλιο πὼς εἶναι. 130

Πρῶτα πλυθῆτε, λουστῆτε, κι ὠραίους φορέστε χιτῶνες·
καὶ στὸ παλάτι τίς δοῦλες προστάξτε καλὰ νὰ ντυθοῦνε·
κι ὁ θεϊκὸς τραγουδάρης μὲ τὴ βροντερὴ του κιθάρα
στὸν παιγνιδιάρη χορὸ γιὰ νὰμποῦμε ἄς μᾶς δεῖξῃ τὸ δρόμο,
ὥστ' ἂν ἀκούσῃ κανένας ἀπέξω, ἢ στὸ δρόμο περνώντας,
ἢ ἀπ' τοὺς γειτόνους τριγύρω, πὼς γίνεται γάμος νὰ λήῃ

κι ἔτσι ἀπὸ πρὶν μὲς στὸ κάστρο γιὰ τὸ χαλασμό τῶν μνηστήρων
 νὰ μὴ σκορπίση βοή, προτοῦ ἐμεῖς στὸ πολύδεντρο χτῆμα
 ἔξω ἀπ' τῆ χώρα διαβοῦμε καὶ τότε' ἐκεῖ πέρα θὰ δοῦμε
 νὰ πράξουμε ὅ,τι καλὸ μᾶς φωτίση ὁ Ὀλύμπιος Δίας.» 140

Εἶπε· καὶ τὸν ἀκοῦσαν αὐτοί, κι ὅ,τι πρόσταξε κάμαν.

Πρῶτα πλυθῆκαν, λουστῆκαν, κι ὠραίους φορέσαν χιτῶνες·
 κι ἀρματωθῆκαν οἱ δοῦλες· καὶ πῆρε ὁ λαμπρὸς τραγουδάρης
 τῆ βαθουλή του κιθάρα, καὶ ξύπνησε σ' ὅλους τὸν πόθο
 νὰ τραγουδήσουν γλυκά, τεχνικὰ στὸ χορὸ νὰ πιαστοῦνε.

Κι ἀντιλαλοῦσε τριγύρω τὸ μέγα παλάτι ἀπ' τὰ πόδια,
 πού ἄντρες μαζὶ καὶ γυναῖκες καλλιζωνες χοροπηδοῦσαν.
 Καὶ κάποιος ἔξω ἀπ' τοὺς πύργους ἀκούγοντας τέτοια μιλοῦσε·

«Κάποιος παντρεύεται ἀλήθεια τῆ ρήγισσα τῆ ζηλεμένη·
 ἢ ἄπονη! ποὺ οὐδὲ τοῦ πρώτου τ' ἀντρός της τὸ μέγα παλάτι 150
 νὰ τὸ φυλάξῃ ὡς τὸ τέλος δὲ βάσταξε, ὡς νὰ ῥθῃ ἀπ' τὰ ξένα.»

Ἔλεγε κάποιος αὐτά, μὰ δὲν ἤξεραν τί ἔτρεξε μέσα.

Ὡστόσο τὸν Ὀδυσσεά τὸν τρανόψυχο στὸ σπιτικό του
 ἔλουζεν ἢ Εὐρυνόμη ἢ κελάρισσα, κι ἄλειβε λάδι·
 κι ὕστερα μ' ὄμορφη χλαίνα τὸν ἔντυσε καὶ μὲ χιτῶνα·
 κι ἀπ' τὴν κορφή του ἢ Ἀθηνᾶ τὸν περέχυνε κάλλη περίσσια,
 [σάν πιὸ ψηλὸς νὰ φανῆ, πιὸ παχύς· κι ἀπὸ τὴν κεφαλὴ του
 σγουρὰ μαλλιά τοῦ κρεμοῦσε, λουλούδια ζουμπούλια πού μοιάζαν.

Κι ὡς ἔταν μάλαμα χύνῃ τριγύρω στ' ἀσήμι ὁ τεχνίτης,
 πού ὁ Ἡφαιστος κι ἢ Ἀθηνᾶ ἢ Παλλάδα τὸν ἔχουνε μάθει 160
 κάθε λογῆς μαστοριά, κι ἔργα φτιάνει πού χάρες στολίζουν,
 ἔτσι τοῦ στόλιζε τὴν κεφαλὴ καὶ τοὺς ὤμους μὲ χάρη].

Καὶ στὸ κορμί του παρόμοιος μ' ἀθάνατο βγῆκε ἀπ' τῆ γούρνα·
 καὶ πῆγε, κάθισε πάλι στὸ θρόνον ἀπ' ὅπου ἐσηκώθη,
 ἀγνάντια στὴν ἀκριβὴ του, καὶ λόγος τῆς μίλησε κι εἶπε·

«Καημένη, ἀπ' ὅσες γυναῖκες ἀδύναμες εἶναι στὸν κόσμος,
 σ' ἐσένα οἱ Ὀλύμπιοι θεοὶ τὴν καρδιά τὴν πιὸ ἄστοργη ἐβάλαν.
 Δὲ θὰ ἔμενε ἄλλη γυναίκα μὲ τόσον ἀλύγιστη γνώμη
 πέρ' ἀπ' τὸν ἄντρα της, πού, τόσα πάθη ἀφοῦ τράβηξε, τώρα,
 στὰ εἴκοσι ἀπάνω τὰ χρόνια ξανάρχεται ἐδῶ στὴν πατρίδα. 170

Μὰ ἔλα, μανούλα, καὶ στρῶσε κρεβάτι, μονάχος νὰ γείρω
 κι ἐγώ· σ' αὐτῆ ναι ἢ καρδιά σιδερένια στὰ στήθια της μέσα.»

Τότε τοῦ μίλησε κι εἶπε ἡ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη·
 «Καημένε, μήτε ξιπάστηκα ἐγώ, μήτ' ἐσέν' ἀποπαίρνω,
 μὰ οὔτε σαστίζω καὶ τόσο· καλὰ σὲ θυμοῦμαι πῶς ἤσουν,
 μὲ τὸ μακρόλαμνο πλοῖο σὰν ξεκίνησες ἀπ' τὴν Ἰθάκη.
 Μὰ σύρε, Εὐρύκλεια, καὶ στρῶσε τὸ στέριο κρεβάτι τοῦ ἀμέσως
 ἀπ' τὸν καλόστητο ἀπέξω τὸ θάλαμο πού ἐφτιαξε ὁ ἴδιος·
 κι ἔξω τὸ στέριο κρεβάτι ἅμα στήσετε, βάλτε τοῦ στρῶμα,
 βάλτε προβιές καὶ βελέντζες καὶ ρίζτε τοῦ ὠραῖες ἀντρομίδες.» 180

Εἶπε, γιὰ νὰ δοκιμάση τὸν ἄντρα της. Τότ' ὁ Ὀδυσσεύς
 χόλιασε, καὶ στὸ πιστό του τὸ ταίρι προσμίλησε κι εἶπε·

«Γυναίκα, τί καρδιοσφάχτης ὁ λόγος πού μοῦ 'πες ἀλήθεια!
 Ποιὸς μετατόπισε ἀλλοῦ τὸ κρεβάτι μου; Δύσκολο θὰ 'ταν
 καὶ σ' ἕναν ἔμπειρο, πάρεξ ἂν ἔρθη θεός, πού μονάχος
 αὐτός, ἂν θέλῃ, μπορεῖ σ' ἄλλον τόπο νὰ πάῃ νὰ τὸ στήσῃ·
 μ' ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους πού ζοῦνε κανεῖς, παλικάρι κι ἂν εἶναι,
 δὲ θὰ τὸ σάλεινε· τ' εἶναι σημάδι τρανὸ σκαρωμένο
 στὸ τορνευτό μου κρεβάτι, πού τὸ 'φτιαξα ἐγώ, μοναχός μου.

Δέντρο μακρόφυλλο ἐλιάς στὸν αὐλόγυρο φούντωνε μέσα,
 βλασταρωμένο, χλωρό, καὶ μὲ στύλο παρόμοιο στὸ χόντρος. 190
 Τὸ 'κλεισα ὀλόγυρα ἐγώ, γιὰ νὰ χτίσω τὸ θάλαμο, κι ἅμα
 καλὰ μὲ πέτρες πυκνὲς τότε σήκωσα κι ἔβαλα στέγη,
 καὶ θύρα μὲ περαστὰ καὶ καλὰ ταιριασμένα κανάτια,
 ἔκοψα τὴ φυλλωσιά τοῦ μακρόφυλλου λιόδεντρου τότε,
 καὶ τὸν κορμό του ἀπ' τὴ ρίζα πελέκησα κι ἔξυσα γύρω
 μαστορικά μὲ λεπίδι, τὸν ἴσιωσα ὀλόρθο μὲ στάφνη,
 κλινόποδο ἔτσι νὰ φτιάξω, τρυπώντας το μὲ τὸ τρυπάνι.
 Μ' αὐτὸ ἀρχινώντας τὴν κλίνη πελέκησα, ν' ἀποτελειώσω,
 πλουμίζοντάς τη παντοῦ μὲ μάλαμα, φίλντισι, ἀσῆμι· 200

καὶ λουριά τέντωσα μέσα βοδιοῦ μὲ πορφύρα βαμμένα.
 Νά, τὸ σημάδι εἶν' αὐτὸ πού σοῦ λέγω, γυναίκα· δὲν ξέρω
 κι ἂν τὸ κρεβάτι μου ἀκόμα στή θέση του μένη ἢ μὴν κάποιος
 τὸ 'βαλε κιόλας ἀλλοῦ, κόβοντάς μου τὸ δέντρο ἀπ' τὴ ρίζα.»
 Τῆς εἶπε· καὶ τῆς λυθῆκαν τὰ γόνατα κι ἡ ἔρμη ἢ καρδιά της,
 πού ἀτράνταχτα εἶδε σημάδια νὰ τῆς φανερώνη ὁ Ὀδυσσεύς.
 Δάκρυσε κι ἔδραμ' εὐτὺς στὰ λαιμὰ τοῦ Ὀδυσσεύα νὰ τυλίξῃ
 γύρω τὰ χέρια· καὶ τὸ μέτωπό του φιλώντας μιλοῦσε!

«Μη μ' ὀργιστῆς, Ὀδυσσεά, μιὰ καὶ στ' ἄλλα περναῖς τοὺς ἀνθρώπους
 βλοῦς στὴ γνώση· σ' ἐμᾶς οἱ θεοὶ μᾶς μοιράναν τὴν πίκρα, 210
 ποὺ μᾶς φτονῆσαν, μὴ μείνουμε ἀχώριστοι, κι ἀφοῦ χαροῦμε
 τὴ νιότη, στῶν γερατειῶν τὸ κατώφλι μὴ φτάσουμε ἀντάμα.
 Τώρα, μὴ μοῦ χολιάζης γιὰ τοῦτο καὶ μὴ μὲ δικάζης,
 ποὺ ἄμα σὲ εἶδα μπροστά μου, δὲν ἔτρεξα νὰ σ' ἀγκαλιάσω.
 Ἔτρεμε πάντα ἡ καρδιά μου στὰ δόλια τὰ στήθια, μὴν ἔρθη
 κανένας ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους καὶ μὲ ξεγελάσῃ μὲ λόγια
 κι ἐμένα· τ' εἶναι πολλοὶ ποὺ κακὰ μηχανεύονται πάντα.
 [Τάχ' ἂν τὸ γνῶριζε ἡ Ἑλένη ἢ Ἀργίτισσα, ἢ φύτρα τοῦ Δία,
 πὼς πάλι τῶν Ἀχαιῶν οἱ βλαστοὶ οἱ πολεμόχαροι πίσω
 στὴν ποθεινὴ πατριδα, στὸ σπίτι της, θὰ τὴ γυροῦσαν,
 λές, μ' ἕναν ξενομερίτη φιλιὰ κι ἀγκαλιάσματα θά 'χε ; 220
 Αὐτὴ ὅμως θεὰ τὴν κινούσε τὸ ἀταίριαστον ἔργο νὰ πράξῃ,
 καὶ τὴν κατάρ' ἀπὸ πρὶν δὲν τὴν ἔβαζε μὲς στὴν καρδιά της,
 τὴ μαύρη, ποὺ καὶ γιὰ μᾶς ἀπ' αὐτὴ πρωτοῦρητε τὸ πένθος.
 Μὰ τώρα, ἀφοῦ τὰ σημάδια ὀλοφάνερα μοῦ εἶπες ἀράδα,
 γιὰ τὸ δικό μας κρεβάτι ποὺ ἄλλος δὲν εἶδε στὸν κόσμο,
 πάρεξ ἐσὺ κι ἐγὼ μόνο, καὶ μιὰ παρακórη μονάχα
 ἢ Ἀκτορίδα, ποὺ μοῦ ἔδωκε, ἐδῶ σὰν κινούσα, ὁ πατέρας,
 κι αὐτὴ τοῦ στέριου θαλάμου τὴ θύρα μᾶς φύλαγε, τώρα 230
 πιὰ τὴν ψυχὴ μου, κι ἄς εἶναι περίσσια σκληρὴ, μοῦ κερδίζεις.»
 Εἶπε, καὶ τοῦ ἄναψε ἀκόμα τὸν πόθο γιὰ κλάμα καὶ βόγγο·
 κι ἔκλαιγε, τὴν ἀκριβή, τὴ χαρὰ τῆς ψυχῆς του κρατώντας.
 Καί, ὅπως καλὸδεχτὴ ἡ γῆ τοὺς προφαίνεται ἐνῶ κολυμπᾶνε
 ὅποιοι τὸ στέριο καράβι στὸ πέλαγος ὁ Ποσειδῶνας
 τοὺς τό 'χει σπάσει σπρωγμένο ἀπ' ἀγέρα, ἀπὸ κύματα μαῦρα,
 καὶ λίγοι πρὸς τὴ στεριά, στ' ἀφρισμένα νερὰ κολυμπώντας,
 ξέφυγαν, κι ἄρμη πολλὴ στὰ κορμιά τους τριγύρω ἔχει πῆξει,
 καὶ ὅλοι χαρὰ, ποὺ τὸ χάρο γλιτώσανε, χῶμα πατοῦνε,
 τὸ ἴδιο, καθὼς τὸν κοιτοῦσε, καλὸδεχτος ὁ ἄντρας τῆς ἦταν,
 καὶ τὰ λαιμά του καθόλου δὲν ἄφηναν τ' ἄσπρα της χέρια. 240
 Κι ἡ ροδοδάχτυλη Αὐγὴ θὰ φαινόταν, κι ἀκόμα θὰ κλαῖγαν,
 ἂν ἄλλο δὲ στοχαζόταν ἢ γαλανομάτα ἢ Παλλάδα.
 Τὴ νύχτα στὸ σύνορό της τὴν κράτησε, νὰ μεγαλώσῃ,
 καὶ τὴ χρυσόθρονη Αὐγὴ νὰ σταθῇ στὸ Ὠκεάνειο ρέμα,

καὶ τὰ γοργὰ τῆς πουλάρια πού φέρνουνε φῶς στοὺς ἀνθρώπους,
τὸ Λάμπο καὶ τὸ Φαέθοντα, οὔτε ἀφῆνε ἀκόμα νὰ ζέψουν.

Καὶ εἶπε στὸ ταίρι του τότε ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὀδυσσεάς:

« Γυναίκα, ἀργοῦμε στὸ τέρμα νὰ φτάσουμε ἐμεῖς τῶν ἀγῶνων
ὄλων, κι ἀμέτρητος μόχθος ἀκόμα κατόπι ἀπομένει
πολὺς καὶ δύσκολος, πού ὄλον ἐγὼ νὰ τελειώσω εἶν' ἀνάγκη. 250

Γιατὶ ἔτσι τοῦ Τειρεσία ἡ ψυχὴ μοῦ τὰ μάντεψε τοῦτα,
τὴ μέρα πού εἶχα κατέβει μὲς στοῦ Ἄδη βαθιὰ τὸ παλάτι,
ψάχνοντας πῶς στὴν πατρίδα θὰ ῥχόμαστ' ἐγὼ κι οἱ συντρόφοι.
Μὰ ἔλα, κι ἄς πᾶμε στὴν κλίνη, γυναίκα· καιρὸς εἶναι τώρα
νὰ κοιμηθοῦμε κι ἐμεῖς, τὸ γλυκὸ νὰ χαροῦμε τὸν ὕπνο.»

Πάλι τοῦ μίλησε κι εἶπε ἡ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη:

« Κρεβάτι σοῦ εἶναι στρωμένο ὅ,τι ὥρα θελήσῃ ἡ καρδιά σου,
τώρα πού δώσανε πιά κι οἱ θεοὶ νὰ σὲ κάμουν νὰ φτάσῃς
πάλι στ' ὠριόχτιστο σπίτι καὶ στὸ πατρικὸ σου τὸ χῶμα.
Μ' ἀφοῦ ἐσὺ τὸ ἴμαθες πιά καὶ θεὸς τὸ ἔχει βάλει στὸ νοῦ σου, 260
ἔλα μου, πὲς τὸν ἀγῶνα, γιατί καὶ κατόπι, νομίζω,
ἂν τόνε μάθω, ἀπὸ τώρα κακὸ νὰ τὸν ξέρω δὲν εἶναι.»

Καὶ τῆς ἀπάντησε κι εἶπε ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὀδυσσεάς:

« Καημένη, τί ἔτσι μὲ βιάζεις, τί τόσο πολὺ μ' ἀναγκάζεις
νὰ σοῦ τὸ πῶ ; Μὰ κι ἐγὼ θὰ μιλήσω καὶ δὲ θὰ σ' τὸ κρύψω.
Ὅμως δὲ θὰ χαρῆς στὴν καρδιά σου· δὲ χαίρουμαι μῆτε
ὁ ἴδιος ἐγὼ. Σὲ πολλὲς μοῦ παράγγειλε χῶρες ἀνθρώπων,
κουπὶ στὰ χέρια κρατώντας καλόλαμνο, νὰ ταξιδέψω,
ὥσπου νὰ φτάσω σὲ κείνους πού θάλασσα διόλου δὲν ξέρουν
οἱ ἀνθρωποὶ, μῆτε προσφάγι δὲν τρῶνε ἀρτυμένο μ' ἀλάτι, 270
καὶ οὔτε καράβια ποτὲ κοκκινόπλωρα ἐκεῖνοι δὲν εἶδαν,
οὔτε καλόλαμνα κὰν κουπιὰ πού ἴναι φτερά στὰ καράβια.
Μοῦ εἶπε κι ἓνα σημάδι ὀλοφάνερο, καὶ δὲ σ' τὸ κρύβω·
ἄμ' ἄλλος ἀνταμωθῆ στρατολάτῃς μ' ἐμένα στὸ δρόμο
καὶ πῆ στὸν ὄριο τὸν ὄμο πὼς ἔχω γιὰ λίχνισμα φυτάρη,
τότε στὸ χῶμα, παράγγειλε, ἐγὼ τὸ κουπί μου νὰ μπήξω·
κι ἀφοῦ σφαχτὰ θυσιάσω καλόδεχτα στὸν Ποσειδῶνα
τὸ ρήγα,—ταῦρο, κριάρι καὶ κάπρο πού βάτευε σκρόφες, —
νὰ ξαναρθῶ στὴν πατρίδα, νὰ σφάξω ἱερὰς ἐκατόμβες
στοὺς ἀθανάτους θεοὺς, πού τὰ οὐράνια τ' ἀπέραντα ὀρίζουν, 280

σ' ὄλους ἀράδα· καὶ πέρ' ἀπ' τῆ θάλασσα θά 'ρθη σ' ἐμένα
 εὐκόλος θάνατος, τέτοιος ἀλήθεια, πού θά μὲ χτυπήση
 μὲ γερατειὰ θαλερὰ φορτωμένο, καὶ γύρω οἱ λαοὶ μου
 εὐτυχισμένοι θά ζοῦν. Ἔτσι, μοῦ 'πε, ὄλ' αὐτὰ θά τελειώσουν.»

Τότε τοῦ ἀπάντησε κι εἶπε ἡ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη·
 «Ἄν τὰ γεράματα οἱ θεοὶ πῶ καλὰ σοῦ ἐτοιμάζουν ἀλήθεια,
 θά 'ναι κι ἐλπίδα νὰ ἰδῆς γλιτωμὸ στὰ δεινά σου ἐπιτέλους.»

Ἔτσι κι αὐτὰ κεῖνοι οἱ δυὸ μεταξύ τους μιλοῦσαν καὶ λέγαν,
 κι ὥστόσο μὲ τῆ βυζάστρα ἡ Εὐρυνόμη ἐτοιμάζαν τὴν κλίνη
 μὲ τ' ἀπαλά της στρωσίδια, καὶ φέγγανε γύρω λαμπάδες. 290
 Κι ἅμα τὸ στέριο κρεβάτι τὸ στῶσανε μ' ἐγνοια καὶ τάξη,
 κίνησε πάλι ἡ γριὰ στὴ γωνιά της, στὸν ὕπνο νὰ πέση,
 κι ἡ συγυρίστρα Εὐρυνόμη κρατώντας λαμπάδα στὰ χέρια,
 ἔφεγγε κι ἄνοιγε δρόμο στοὺς δυὸ τους νὰ πᾶνε στὴν κλίνη·
 κι ἅμα στὸ θάλαμο μέσα τοὺς πῆγε, πάλι ἔφυγε. Ἐκεῖνοι
 τότε στοῦ ἀρχαίου κρεβατιοῦ τὸ νόμον ὀλόχαροι φτάσαν.
 Μὰ κι ὁ Τηλέμαχος, κι ὁ βοῦδολάτης μὲ τὸ χοιροτρόφο
 πάψαν κι αὐτοὶ τὸ χορό, καὶ σταμάτησαν καὶ τίς γυναῖκες,
 καὶ στὸ ἰσκιωμένο παλάτι ξαπλώθηκαν νὰ κοιμηθοῦνε.

Καὶ ἅμα τῆς ποθεινῆς ἐρωτιᾶς τίς χαρὲς ἀπολάψαν, 300
 κάνανε κι ἄλλες χαρὲς μὲ τὰ λόγια πού λέγαν οἱ δυὸ τους,
 αὐτῆ, ἡ ἰσόθεη γυναῖκα, ὅσα ὑπόφερε μὲς στὸ παλάτι,
 βλέποντας τὴ συντροφιά τὴν κακόλεθρη ἐκεῖ τῶν μνηστήρων,
 ὅπου ἐξαιτίας της βόδια πολλὰ καὶ θρεμμένα κοπάδια
 σφάζανε, κι ἀπ' τὰ πιθάρια πολὺ τὸ κρασί ξεχυνόταν·
 κι ὁ θεογέννητος πάλι Ἰδυσσεύς στοὺς ἀνθρώπους τί πίκρες
 εἶχε σκορπίσει καὶ τί συμφορὲς εἶχε πάθει κι ὁ ἴδιος,
 τὰ 'λεγεν ὄλα· κι αὐτῆ τὰ χαιρόταν ἀκούγοντας, κι ὕπνος,
 πρὶν ὄλα τ' ἀνιστορήση, δὲν ἔπεφτε στὰ βλέφαρά της. 309

Κι ἄρχισε κι ἔλεγε αὐτὸς πῶς τοὺς Κίκονες χτύπησε πρῶτα,
 κι ὕστερα στῶν Λωτοφάγων τὰ πλοῦσια χωράφια πῶς ἦρθε,
 καὶ τί εἶχε ὁ Κύκλωπας κάμει, καὶ πῶς τὸν τιμώρησε τότε
 πού τοῦ εἶχε φάγει λεβέντες συντρόφους, καὶ δὲν τοὺς σπλαχνίστη·
 καὶ πῶς στὸν Αἴολο πῆγε, πού πρόθυμα τὸν καλοδέχτη
 καὶ τὸν προβόδησεν· ὅμως γραφτό του δὲν ἦταν ἀκόμα
 νὰ ἰδῆ πατρίδα γλυκία, μὰ τὸν ἄρπαξε πάλι ἡ φουρτούνα

καὶ στὰ ψαράτα πελάγη τὸν πῆγε βαριά πού θρηνοῦσε·
καὶ στὴν Τηλέπυλο, τῶν Λαιστρυγόνων τὸ κάστρο, πῶς πῆγε,
πού τοῦ ἀφανίσαν τὰ πλοῖα, τοὺς καλὰ ποδεμένους συντρόφους
[ὄλους, καὶ ξέφυγ' ἐκεῖνος μονάχος μὲ μαῦρο καράβι]. 320

Καὶ εἶπεν ἀράδα τῆς Κίρκης τὸ δόλο, τίς τόσες τῆς τέχνης,
καὶ στοῦ "Αδη τ' ἀραχιασμένο παλάτι, τὸ μαῦρο, πῶς πῆγε,
ἀπ' τοῦ Θηβαίου Τειρεσία τὴν ψυχὴ προφητεία νὰ ζητήση,
μὲ τὸ πολύσκαρμο πλοῖο, κι εἶδεν ὄλους ἐκεῖ τοὺς συντρόφους
καὶ τὴ γεννήτρα μητέρα, πού βρέφος τὸν εἶχε θηλάσει·
πῶς τὴ γλυκόλαλην ἄκουσε αὐτὸς τὴ φωνὴ τῶν Σειρήνων,
πῶς στὶς Πλεούμενες πέτρες, στὴν ἄγρια τὴ Χάρυβδη πῆγε,
στὴ Σκύλλα, πού δὲν ξεφύγαν ἀνέγγιχτοι οἱ ναῦτες ποτέ τους·
καὶ πῶς τοῦ "Ἡλιου τὰ βόδια οἱ συντρόφοι του πῆγαν καὶ σφάζαν,
καὶ πῶς στοῦ γλήγορο πλοῖο φλογοτίναζε τ' ἀστροπελέκι 330

ὁ ἀψηλοβρόντης ὁ Δίας, κι οἱ οἱ συντρόφοι του οἱ ἄξιοι χαθῆκαν
ὄλοι μεμιᾶς, κι αὐτὸς μόνος τὴ μαύρη του ξέφυγε μοῖρα,
κι ἔφτασε στῆς Ὀγυγίας τὸ νησὶ καὶ στὴ νόμφη τὴν Καλυψώ,
πού τὸν κράτησ' ἐκεῖ λαχταρώντας τον ταίρι τῆς νά 'ναι
στὶς βαθουλές τῆς σπηλιές, καὶ τὸν ἔθρεφε, καὶ νὰ τὸν κάμη
νὰ ζήσει ἀθάνατος πάντα κι ἀγέραςτος τοῦ 'ταζε ἐκεῖνη·
ὅμως τὴ γνώμη ποτέ δὲν τοῦ γύρισε μέσα στὰ στήθια·
καὶ πῶς στοὺς Φαίακες ἦρθε, ἀφοῦ τράβηξε βάσανα μύρια,
κι ἀλήθεια, μὲ τὴν καρδιά τους, σὰ θεὸ τὸν τιμῆσαν ἐκεῖνοι,
καὶ στὴ γλυκιά τὴν πατρίδα τὸν ἔστειλαν μὲ τὸ καράβι, 340

χαλκό, χρυσάφι ἀρκετὸ καὶ φορέματα χαρίζοντάς του.
Τὰ λόγι' αὐτὰ 'λεγε κείνος στερνά, καθὼς τοῦ ἦρθεν ὁ ὕπνος
ὁ κορμολύτης, γλυκός, τῆς ψυχῆς λύνοντάς του τίς ἐγνοίες.

Κι ἡ γαλανόματη θεά, ἡ 'Αθηνᾶ, πάλι σκέφτηκεν ἄλλα·
ὅταν πιά μὲ τὸ νοῦ τῆς λογάριασε πῶς ὁ 'Οδυσσεάς
χάρηκε τῆς ἀκριβῆς του τὴν κλίνη καὶ χόρτασεν ὕπνο,
σῆκωσ' εὐτύς τὴ φεγγόγενη Αὐγή, τὴ χρυσόθρονη, πέρ' ἀπ'
τὸν Ὠκεανό, στοὺς θνητοὺς φῶς νὰ φέρη κι ὀρθὸς ὁ 'Οδυσσεάς
ἀπ' τ' ἀπαλό του τὸ στρῶμα στοῦ ταίρι του μίλησε κι εἶπε 349

« Γυναίκα, τόσους ἀγῶνες χορτάσαμε ὡς τώρα κι οἱ δύο μας,
ἐσὺ θρηνώντας ἐδῶ τὸν πολύπονο τὸ γυρισμό μου,
ἐνῶ μὲ βάσανα ἐμένα, κι ἄς τό 'χα καημό, μ' ἐμποδίζαν

ὁ Δίας κι οἱ ἄλλοι θεοὶ μακριὰ ἀπ' τῆς πατρίδας τὸ χῶμα.
 Μὰ τώρα ποὺ ἤρθαμε στὴν περιπόθητη κλίνην οἱ δύο μας,
 τ' ἀγαθὰ μου, ὅσ' ἀπομένουν, ἐσὺ φρόντιζε μου στὸ σπίτι,
 μὰ ὅσα κοπάδια οἱ δυνάστες μνηστῆρες μοῦ σφάζαν καὶ φάγαν,
 πολλὰ θὰ δώσουν, ὡς ποὺ ὅλες ξανά μοῦ γεμίσουν τὶς μάντρες.
 Κι ἔτσι ἐγὼ τώρα τραβῶ στὸ πολὺδεντρο χτῆμα μας πέρα,
 νὰ ἰδῶ τὸν ἄξιό πατέρα ποὺ μοῦ εἶναι βαριά πικραμένος·
 κι ἐσέ, γυναίκα, ὅση γνώση κι ἂν ἔχης, νὰ τί παραγγέλνω·
 γιατί ἅμα ὁ ἥλιος ψηλώσῃ, παντοῦ θὰ σκορπίσῃ κι ὁ λόγος
 γιὰ τοὺς μνηστῆρες ἐδῶ, ποὺ τοὺς σκότωσα μὲς στὸ παλάτι·
 γι' αὐτό, ἄμ' ἀνέβης στ' ἀνώγια μὲ τὶς παρακώρες γυναίκες,
 κάθου ἐκεῖ, δίχως κανένα νὰ ἰδῆς ἢ νὰ βγῆς νὰ μιλήσῃς.»

360

Εἶπε, καὶ ντύθηκε γύρω στοὺς ὤμους μὲ τ' ἄρματα ὠραῖα,
 καὶ τὸν Τηλέμαχο, τὸ βοϊδολάτῃ καὶ τὸ χοιροτρόφο
 ξύπνησε, κι ἄρματα μάχης στὰ χέρια νὰ πιάσουν τοὺς εἶπε.
 Κι οἱ τρεῖς τοὺς δὲν παρακοῦσαν, καὶ ζώστηκαν ἄρματα τότε,
 τὶς θύρες ἀνοιξά, βγῆκαν, κι ὀμπρὸς ὀδηγοῦσ' ὁ Ὀδυσσεάς.
 Κι ἦταν ἀπάνω στὴ γῆ πιά τὸ φῶς, κι ἡ Ἀθηναῖα, κρύβοντάς τους
 μὲ σκοτεινάγρα, γοργὰ τοὺς προβόδιζεν ἔξω ἀπ' τὴ χώρα.

370

ΡΑΨΩΔΙΑ Ω

Καὶ τῶν μνηστῆρων καλοῦσε ὁ Ἑρμῆς ὁ Κυλλήνιος ἔξω
 τὶς ψυχές, κι εἶχε στὰ χέρια τ' ὀλόχρυσο ὠραῖο ραβδί του,
 ποὺ τῶν ἀνθρώπων μ' ἐκεῖνο πλανᾷ καὶ κοιμίζει· τὰ μάτια,
 ὅσων θελήσῃ, καὶ πάλι κι αὐτοὺς ποὺ κοιμοῦνται ξυπνάει.
 Μ' ἐκεῖνο τὶς σαλαγοῦσε, καὶ τρίζαν αὐτὲς κι ἀκλουθοῦσαν.
 Κι ὡς ὅταν οἱ νυχτερίδες στὸ βάθος θεόμορφου σπήλιου
 τρίζοντας ξάφνου πετοῦν, ἅμα κάποια χωρίσῃ καὶ πέσῃ
 ἀπ' τὴν ἀρμάθα ποὺ ἡ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη κρατιοῦνται στὸ βράχο,
 τρίζοντας ἔτσι κι αὐτὲς μαζὶ πῆγαιναν, κι ὀμπρὸς τραβοῦσε
 ὁ Ἑρμῆς ὁ ἀντίκακος μέσα στοὺς δρόμους τοὺς ἀραχνιασμένους. 10
 Διαβῆκαν τοῦ Ὀκεανοῦ τὶς ροές, τὴ Λευκάδα τὴν πέτρα,
 κι ἀπὸ τὶς πόρτες τοῦ Ἥλιου κι ἀπὸ τῶν ὀνείρων τὴ χώρα
 πῆγαν καὶ φτάσαν γοργὰ στὰ λιβάδια, στ' ἀσφόδελα μέσα,

όπου οί ψυχές λημεριάζουν, τῶν ἀποθαμένων οί ἴσκιοι.

Καί τήν ψυχὴν ἀνταμῶσαν τοῦ γιοῦ τοῦ Πηλέα, τοῦ Ἀχιλλέα,
καί τοῦ Πατρόκλου, μαζί τοῦ λεβέντη Ἀντιλόχου, καί δίπλα
τοῦ Αἴαντα, πού ἦταν ὁ κάλλιος στήν ὄψη, στ' ἀνάστημα, μέσα
στοὺς Δαναούς, ὅπου πρῶτος ὁ ἀσύγκριτος, ἦταν Πηλεΐδης.

Γύρω σ' ἐκεῖνον οί τρεῖς ἔτσι στέκονταν, κι ἤρθε σιμά τους
βαριά θλιμμένη ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀγαμέμνονα, τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα, 20
καί γύρω του ἄλλες ψυχές συναγμένες, αὐτῶν πού μαζί του
μέσα στό σπῆτι τοῦ Αἰγίσθου καί χάρο καί θάνατο βρῆκαν.

Καί τοῦ προσμίλησε πρώτη ἡ ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ τοῦ Πηλέα:

«Ἀτρεΐδη, λέγαμ' ἐμεῖς πῶς τοῦ Δία τοῦ βροντόχαρου πάντα
ἐσύ 'σούν ὁ ἀγαπημένος ἀπ' ὅλους τοὺς ἥρωες ἀντρες,
τί κυβερνοῦσες ἀφέντης σέ πάμπολλους κι ἀντρειωμένους,
στῶν Τρώων τῆ χώρα, ὅπου ἐμεῖς οί Ἀχαιοὶ πολλὰ πάθαμε πάθη·
πρόωρα ἀλήθεια κι ἐσένα μελλόταν νά ρθῆ καί νά σ' ἔβρη
ἡ ὀλέθρια μοῖρα πού δὲν τὴν ξεφεύγει κανεὶς πού γεννιέται.

Μακάρι, ὅσο ἦσουν α ῤήγας, κι ἐσύ τὴν τιμὴ νά χαιρόσουν 30
χάρο καί θάνατο νά ἔβρης στῶν Τρώων τῆ χώρα ἐκεῖ πέρα·
καί μνήμα οί Παναχαιοὶ θά σοῦ χτίζανε τότε, κι ἀκόμα
θά ἔπαιρνες δόξα μεγάλη στό γιό σου ξοπίσω ν' ἀφήσης·
μὰ τώρα σοῦ ἦταν γραφτὸ μὲ φριχτότατο χάρο νά σβῆσης.»

Κι ἡ ψυχὴ πάλι τοῦ Ἀτρεΐδη προσμίλησε κι εἶπε σ' ἐκεῖνον:

«Μακάριε γιὲ τοῦ Πηλέα, ὦ θεόμοιαστε ἐσύ Ἀχιλλέα,
πού πέρ' ἀπ' τ' Ἄργος στήν Τροία σκοτώθηκες, καί γύρω σου ἄλλοι
σφάζονταν Τρῶες κι Ἀχαιοὶ πρῶτοι στ' ἄρματα, πού πολεμοῦσαν
γιὰ τὸ δικό σου κορμί, κι ἐσύ μὲς στήν ἀντάρα τῆς σκόνης
τρανὸς κειτόσουν πλατιά, τῶν ἀλόγων τίς τέχνες ξεχνώντας. 40

Καί πολεμοῦσαμ' ἐμεῖς ὀλημέρα, καί διόλου τὴ μάχη
δὲ θά τὴν παύαμε, ἀν δὲν τὴν κατάπαυε ὁ Δίας μὲ δρολάπι.
Καί τότε, ἀφοῦ στά καράβια σέ φέραμε κι ἔξω ἀπ' τὴ μάχη,
καί καθάρισαμε τ' ὦριο κορμί σου μὲ σύγλιο νερὸ καί
μὲ λάδι, πάνω στήν κλίνη τὸ ἀπλώσαμε, καί πολλὰ γύρω
δάκρυα θερμά ἔχυναν οί Δαναοὶ καί κουρεῦαν τίς κόμες.
Κι ἤρθε ἀπ' τὴ θάλασσα μὲ τίς ἀθάνατες θαλασσοκόρες
ἅμα τ' ἀγρίκησε ἡ μάνα· καί ὑψώθη βοή στά πελάγη
θεόσταλτη, κι ὅλους τρομάρα κυρίεψε τοὺς Ἀχαιοὺς μας:

καὶ πῆραν δρόμο νὰ μποῦνε μὲς στὰ κουφωτὰ τους καράβια, 50
 μὰ ἐκεῖ τοὺς κράτησε ὁ ἄντρας πολλὰ καὶ παλιὰ πού γνωρίζει,
 ὁ Νέστορας, πού καὶ πρῶτα στὴ γνώμη φαινόταν ὁ πρῶτος.
 Για τὸ καλὸ τους αὐτὸς φωνὴ σήκωσε, κι ἄρχισε κι εἶπε·
 — Σταθῆτε, Ἀργίτες ! μὴ φεύγετε ἔσεῖς, Ἀχαιοῦναιδα ! Ἡ μάνα,
 νὰ τη, ἀπ' τὴ θάλασσα, μὲ τίς ἀθάνατες θαλασσοκόρες,
 ἔρχεται δῶ ν' ἀνταμώση τ' ἀγόρι της τὸ πεθαμένο.—

Εἶπε, κι οἱ ἀντρειωμένοι Ἀχαιοὶ τὴ φυγὴ σταματῆσαν.
 Κι ὀλόρθες γύρω σου τοῦ θαλασσόγερου οἱ κόρες σταθῆκαν
 μοιρολογώντας πικρά, καὶ μ' ἀθάνατα ροῦχα σὲ ντύσαν.
 Καὶ σὲ θρηνοῦσαν οἱ ἐννιά συναλλάζοντας, ὅλες οἱ Μοῦσες, 60
 μ' ὠραῖες φωνές, πού κανέναν ἀδάκρυτον ἀπ' τοὺς Ἀργίτες
 δὲ θὰ θωροῦσες· βαριά τοὺς πονοῦσε ἡ θρηνόλαλη Μούσα!
 Ἔτσι σωστὰ δεκαπτὰ μερονύχτια σὲ κλαίγαμ' ἔσένα,
 οἱ ἄνθρωποι ἐμεῖς οἱ θνητοὶ κι οἱ θεοὶ μας οἱ ἀθάνατοι ἀντάμα·
 στὶς δεκοχτώ, στὴν πυρὰ δίνοντάς σε, σοῦ σφάξαμε γύρω
 πολλὰ τετράπαχα ἀρνιά καὶ πολλὰ στριφοπόδαρα βόδια.
 Καιγόσουν μέσα σὲ ροῦχα θεῶν καὶ σὲ μύρα περίσσια,
 μέσα σὲ μέλι γλυκό· καὶ πεζοὶ κι ἀλογάρηδες, πλῆθος
 ἤρωες, ἀρματωμένοι Ἀχαιοὶ στὴν πυρὰ πού καιγόσουν
 δρόμησαν γύρω νὰ ῥθοῦν· καὶ πολλὴ ὀχλαλὴ σηκωνόταν. 70
 Κι ἔτσι Ἀχιλλέα, ἀφοῦ πιά σὲ κατάρφαγε ἡ φλόγα τοῦ Ἡφαίστου,
 τὴ χαραυγὴ τὰ συνάξαμ' ἐμεῖς τὰ λευκὰ κόκαλά σου
 σὲ ἄδολο μέσα κρασί καὶ σὲ μύρα· μᾶς ἔδωκε τότε
 χρυσὸ ἀμφορέα ἡ μητέρα· μᾶς ἔλεγε τοῦ Διονύσου
 δῶρο πὼς ἦτανε, κι ἔργο τοῦ κοσμοακουσμένου τοῦ Ἡφαίστου.
 Μέσα εἶν' ἐκεῖ τὰ λευκὰ κόκαλά σου, λαμπρὲ μου Ἀχιλλέα,
 καὶ μαζὶ τοῦ σκοτωμένου Πατρόκλου τοῦ Μενoitιάδη·
 καὶ χωριστὰ τοῦ Ἀντιλόχου, πού ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους συντρόφους
 ἔξοχα ἐσὺ τὸν τιμοῦσες μετὰ τὴ θανὴ τοῦ Πατρόκλου.
 Κι ὕστερα γύρω τους μνήμα σηκώσαμε ἐξαίρετο, μέγα, 80
 τῶν Ἀργιτῶν ὁ στρατὸς ὁ γερὸς, πού λαμπρὰ κονταφεύουν,
 στὴν ἄκρη ὀμπρὸς τοῦ γυαλοῦ, στὸν πλατὺ τὸν Ἑλλήσποντο ἀπάνω,
 ὥστε ἀπ' τὸ πέλαγο πέρα νὰ φαίνεται σ' ὅλους σημάδι,
 ὅσοι εἶναι τώρα καὶ ζοῦνε καὶ σ' ὄσους θὰ ῥθοῦνε κατόπι.
 Κι ἀπ' τοὺς θεοὺς ἡ μητέρα σὰν πῆρε πανώρια βραβεῖα,

τά 'στησε, τῶν 'Αχαιῶν οἱ παράπρωτοι ἀγῶνες νὰ κάμουν.
 Θὰ 'τυχε βέβαια νὰ ἰδῆς τὴν ταφή πολλῶν ἄλλων ἡρώων,
 ἅμα κανεὶς βασιλιάς ἀποθάνη, καὶ τὰ παλικάρια
 ζώνονται ν' ἀγωνιστοῦν κι ἐτοιμάζονται γιὰ τὰ βραβεῖα·
 νὰ 'βλεπες ὅμως ἐκεῖνα θὰ θάμαζες μὲ τὴν καρδιά σου,
 90 πού εἶχε γιὰ σένα βαλμένα ἢ θεά, ἢ ἀργυρόποδη Θεήτη,
 βραβεῖα πανώρια· τί τόσο οἱ θεοὶ σ' ἀγαποῦσαν ἐσένα.
 "Ἐτσι ἐσύ, καὶ πεθαμένος δὲν ἔχασες τ' ὄνομα· αἰώνια
 μὲς στοὺς ἀνθρώπους θὰ σοῦ εἶναι περίλαμπρη ἡ δόξα, 'Αχιλλέα.
 Μὰ ἐμένα, ποιό μου τὸ κέρδος τὸν πόλεμο ἂν ἔχω τελειώσει ;
 Στὸ γυρισμὸ τὸ χαμὸ θλιβερὸ μοῦ μελέτησε ὁ Δίας,
 ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Αἰγίσθου καὶ τῆς διαστρεμμένης γυναίκας !»

"Ἐτσι κι αὐτὰ μεταξύ τους ἐκεῖνοι μιλοῦσαν καὶ λέγαν·
 κι ἤρθε σ' ἐκείνους σιμὰ ὁ μηνυτὴς 'Αργοφόνος τραβώντας
 τόσες μνηστήρων ψυχές, πού σφαγμένους τοὺς εἶχε ὁ 'Οδυσσεάς. 100
 Κι οἱ δύο τους, ἅμα τοὺς εἶδαν θαμάξαν καὶ πῆγαν ὀμπρός τους.
 Καὶ τοῦ 'Ατρείδῃ ἡ ψυχὴ τοῦ 'Αγαμέμνονα γινώρισε τότε
 τοῦ Μελανέα τὸ καμάρι, 'Αμφιμέδοντα τὸ δοξασιμένο,
 γιὰτὶ σὰν ξένο του αὐτὸς στὴν 'Ιθάκῃ τὸν εἶχε φιλέψει
 Κι ἡ ψυχὴ πρώτη τοῦ 'Ατρείδῃ σὲ τοῦτον προσμίλησε κι εἶπε·

« Τί μου, 'Αμφιμέδοντα, πάθαι' ἐσεῖς, κι ἤρθαι' ὄλοι νὰ μπῆτε
 στὴ μαύρη γῆ διαλεχτοὶ συνομήλικοι ; 'Αλλιῶς δὲν μπορούσε
 νὰ ξεχωρίση κανεὶς μὲς στὴ χώρα τοὺς πρώτους λεβέντες !

"Ἡ· μήπως μὲς στὰ καράβια σᾶς δάμασεν ὁ Ποσειδώνας,
 110 κινώντας ἀνεμοζάλες φριχτὲς καὶ φουρτοῦνες μεγάλες ;
 ἢ μὴν ὄχτροι στὴ στεριά σᾶς χτυπήσανε τότε πού βόδια
 ξεκόβατε ἀπ' τὶς κοπὲς καὶ κοπάδια προβάτων ὠραῖα,
 ἢ πολεμοῦσατε κάστρο νὰ πάρετε ἢ σκλάβες γυναῖκες ;
 Πές μου το πού σὲ ρωτῶ· τὸ παινεύομαι, ξένος σου ἐγὼ 'μαι.
 "Ἡ δὲ θυμᾶσαι πὼς ἤρθα καὶ κόνεψα στὸ σπιτικό σας,
 μὲ τὸν ἰσόθεο Μενέλαο, νὰ πείσουμε τὸν 'Οδυσσεά
 μὲ τὰ καλόλαμνα πλοῖα νὰ κινήσῃ στὸ 'Ἰλιο μαζί μας ;
 κι ἔτσι ἀρμενίζοντας στὸ πλατὺ πέλαγο ἀλάκερο μῆνα,
 τὸν καστροπάρτη 'Οδυσσεά τέλος κάμαμε γνώμη ν' ἀλλάξῃ.»

Καὶ τοῦ 'Αμφιμέδοντα τότε ἡ ψυχὴ τοῦ προσμίλησε κι εἶπε· 120
 « ['Ατρείδῃ ρήγα, τρανέ μου 'Αγαμέμνονα, πρώτε στὴ δόξα],

ὅπως τὰ λές ὅλα τοῦτα, ὦ διόθρεφτε, ἐγὼ τὰ θυμοῦμαι.

Μ' ἄς σοῦ ἱστορήσω ἓνα ἓνα κι ἀλήθεια ἐγὼ τώρα τὰ πάντα,
τί λογῆς ἔχει σταθῆ τοῦ θανάτου μας τ' ἄσκημο τέλος.

Καιρὸ ζητούσαμ' ἐμεῖς τοῦ φευγάτου Ὀδυσσεά τῆ γυναῖκα·
καὶ μηδ' ἀρνιόταν αὐτή, μηδὲ τέλειωνε τὸ φριχτὸ γάμο,
θάνατο γιὰ ὅλους ἐμᾶς μηχανεύοντας καὶ μαύρη μοῖρα·
καὶ δόλο μὲς στὸ μυαλό της στοχάστηκεν ἄλλον, ἐτοῦτον.

Ἔστησε μὲς στὸ παλάτι στημόνι μεγάλο νὰ ὑφάνη
στὸν ἀργαλειὸ της, φιλόκλωνο, ἀτέλειωτο· καὶ σ' ἐμᾶς εἶπε 130

— Παιδιά, μνηστήρες μου, ἀφοῦ πιά δὲ ζῆ ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεάς,
κάμετε ὑπομονὴ γιὰ τὸ γάμο μου, ὥσπου τελειώσω
τὸ πανί, νὰ μὴ μοῦ πᾶνε χαμένα τὰ γνέματα, ἐντάφιο
γιὰ τὸ Λαέρτη τὸν ἥρωα, νὰ τὸ 'χη πρὶν τὸν καταλύση
ἢ ὀλέθρια μοῖρα τοῦ χάρου ποὺ ἀνήλεος κόσμο ρημάζει·
μήπως καὶ μὲ κατακρίνη καμιά Ἀχαιοπούλα στὴ χώρα,
ποὺ δίχως σάβανο κείτεται αὐτὸς ποὺ εἶχε πλοῦτη περίσσια.—
Εἶπε κι ἡ ἀντρειωμένη ψυχὴ μας ὑπάκουσε τότε.

Κι ἔτσι ὅλο τὸ 'φαινε, ὅσο ἔφεγγε ἡ μέρα, τὸ μέγα στημόνι,
καὶ μὲ τὸ φῶς τῶν λαμπάδων τῆ νύχτα τὸ ξέφαινε πάλι. 140

Τρεῖς χρόνους ἔτσι μὲ δόλο μᾶς ἔπαιζε, μᾶς ξεγελοῦσε·
ὅμως ὁ τέταρτος χρόνος σὰν ἦρθε καὶ γύρισαν οἱ ὥρες,
[ποὺ ὅλο καὶ φεῦγαν οἱ μῆνες καὶ πλῆθος περνοῦσαν οἱ μέρες],
τότε πιά μιὰ ἀπ' τὶς γυναῖκες, ποὺ γνώριζε τί ἔφτιανε, τὸ 'πε,
καὶ τὴν προφτάσαμ' ἐμεῖς, καθὼς ξέφαινε τ' ὄριο φαντὸ της.

Ἔτσι τὸ τέλειωσε αὐτή, καὶ μὴ θέλοντας, ἀναγκασμένη.

Κι ἅμα τὸ μέγα στημόνι πιά τὸ 'φανε καὶ τὸ φαντὸ της
ἐπλυνε, τὸ 'δειξε μὲ ἥλιο ἀπαράλλαχτο καὶ μὲ φεγγάρι·
καὶ τότε τὸν Ὀδυσσεά κακὸς δαίμονας πῆγε ἀπὸ κάπου
κι ἔβγαλε πέρα στὸ χτήμα, ὅπου κάθονταν ὁ χοιροτρόφος. 150

Κι ἦρθεν ὁ γιὸς ὁ ἀκριβὸς τοῦ θεϊκοῦ τοῦ Ὀδυσσεά κεῖ πέρα,
ἀπ' τὴν ἀμμόστρωτη Πύλο γυρνώντας μὲ μαῦρο καράβι·
καὶ μελετώντας οἱ δυὸ κακὸ θάνατο γιὰ τοὺς μνηστήρες,
φτάσανε στὸ ξακουσμένο τὸ κάστρο, μὰ πίσω ὁ Ὀδυσσεάς
ἐρχόταν, κι ἔδειχνε ὀμπρὸς ὁ Τηλέμαχος πρῶτος τὸ δρόμο.

Καὶ μὲ κουρέλια ντυμένο τὸν ἔφερεν ὁ χοιροτρόφος,
μ' ἔλεεινὸ διακονιάρη ἀπαράλλαχτον, ἴδιο μὲ γέρο

[πού μὲ ραβδί περπατᾶ καὶ κουρέλια φορεῖ στὸ κορμί του].
 Καὶ οὔτε κανεὶς ἀπὸ μᾶς δὲν μποροῦσε νὰ νιώσῃ ποιὸς ἦταν,
 πού ἀξάφνα φάνηκε, οὐδ' ὅσοι περνοῦσαν τοὺς ἄλλους στὰ χρόνια·
 μὰ μὲ βρισόλογα ἐμεῖς, μὲ χτυπιὲς τόνε σπρώχναμε. Ὡστόσο
 ἔσφιγγε αὐτὸς τὴν καρδιά του καὶ ὑπόμενε μὲς στὸ παλάτι,
 ἔτσι βρισμῆνος, δαρμῆνος, χωρὶς τὸ θυμὸ του νὰ δεῖξη.
 Μὰ ὅταν τοῦ αἰγιδοφόρου Διὸς τὸν ξεσήκωσε ἡ γνῶμη,
 μὲ τὸν Τηλέμαχο αὐτὸς τὰ περίμορφα τ' ἄρματα πῆρε,
 τὰ ἔβαλε μὲς στὸ κελάρι καὶ τὸ ἔκλεισε μὲ τὶς ἀμπάρες·
 καὶ αὐτὸς μὲ τὶς πονηριὲς του κατάφερε τὴν ἀκριβή του,
 σταχτιά πελέκια καὶ τόξο σ' ἐμᾶς τοὺς μνηστῆρες νὰ βάλῃ,
 τοὺς καχορίζικους, κέρδος τοῦ ἀγῶνα καὶ ἀρχὴ τῆς σφαγῆς μας.
 Κι οὔτε κανεὶς μας τὴν κόρδα στὸ ἀλύγιστο ἐκεῖνο δοξάρι
 νὰ τὴν τεντώσῃ δὲν μπόρειε, —μᾶς ἔλειπε ἡ δύναμη ἀλήθεια. 170
 Μὰ στοῦ Ὀδυσσεᾶ τὰ χέρια σὰν ἤρθε τὸ μέγα δοξάρι,
 τότε ἐμεῖς, ὅλοι μαζί, φωνὲς βάλουμε, νὰ μὴν τὸ δώσουν,
 μὴδὲ καὶ ἂν ἔλεγε λόγια πολλά, τὸ δοξάρι σ' ἐκεῖνον·
 καὶ μόνος πρόσταξε καὶ εἶπε ὁ Τηλέμαχος, νὰ τοῦ τὸ πᾶνε.
 Κι ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεᾶς ὁ πολὺπαθος τὸ ἔπιασε τότε,
 τὸ τέντωσ' εὐκόλα, καὶ ἀπ' τὰ πελέκια σὰν πέρασε βέλος,
 πῆγε καὶ στάθηκε ἀπὰ στὸ κατώφλι καὶ σκόρπισε ἀμέσως
 τὰ βέλη, καὶ ἄγρια θωρώντας χτυπάει τὸν Ἀντίνοο τὸ ρήγα.
 Ρίχνει κατόπι στοὺς ἄλλους τὶς στεναχτερές του σαῖτες, 180
 σημάδι ὀμπρὸς βάζοντάς τους, καὶ πέφταν αὐτοὶ πλάι - πλάι.
 Καὶ φανερό ἔταν πῶς κάποιος θεὸς τοῦ στεκόταν προστατῆς·
 καὶ τότε, ἀκράτητοι ἐκεῖνοι, τραβώντας στὰ δώματα μέσα,
 ζερβὰ δεξιά μᾶς χτυποῦσαν, καὶ ὑψώνονταν ἄπρεπος βόγγος
 ἀπ' τὰ κεφάλια πού χάμου βροντοῦσαν, καὶ χόχλαζε τὸ αἷμα.
 Ἔτσι χαθήκαμ' ἐμεῖς, Ἀγαμέμνονα, καὶ τὰ κορμιά μας
 ἄθαφτα κείτονται, ἀκόμα καὶ τώρα, στὸ σπίτι του μέσα·
 γιατί οἱ δικοὶ κανενὸς δὲν τὸ ξέρουν ἀκόμα στὸ σπίτι,
 πού ἀπ' τὶς πληγές μας τὸ αἷμα τὸ μαῦρο ἅμα νίβανε, χάμου
 ξαπλώνοντάς μας θὰ κλαῖγαν· αὐτὴ τῶν νεκρῶν εἶν' ἡ δόξα.» 190

Κι ἡ ψυχὴ τότε τοῦ Ἀτρείδῃ προσμίλησε καὶ εἶπε σ' ἐκεῖνον·
 «Μακάριε γιὲ τοῦ Λαέρτη, πολύτεχνε ἐσὺ Ὀδυσσεᾶ,
 μὲ χάρες πόσες γυναῖκα στεφάνι σου ἀπόχτησες καὶ ἔχεις !

τί φρονιμάδα και νοῦς στὴν ἀσύγκριτη κόρη τοῦ Ἰκάριου,
 τὴν Πηνελόπη ! ποὺ πάντα θυμότανε τὸν Ὀδυσσεά,
 τὸ στέφανό της· γι' αὐτό, γιὰ τίς χάρες της ἄσβηστη ἢ δόξα
 πάντα θὰ μένη, θὰ πλέξουν οἱ ἀθάνατοι ὠραῖο τραγοῦδι
 στὴ συνετὴ Πηνελόπη, νὰ λὲν ὅσοι ζοῦνε στὸν κόσμον·
 κι ὄχι σὰν τοῦ Τυνδάρου τὴν κόρη, ποὺ λόγιασεν ἔργα
 φριχτά τὸν ἄντρα της· σκότωσε αὐτή, και κατάραι τραγοῦδι 200
 θὰ 'ναι γι' αὐτὴ στοὺς ἀνθρώπους· και φήμη κακὴ στις γυναῖκες
 ἄφησε, γιὰ ὄλες, ἀκόμα και γιὰ ὅποια καλόπραγη τύχη.»
 Ἔτσι κι αὐτὰ κείνοι οἱ δυὸ μεταξύ τους μιλοῦσαν και λέγαν,
 καθὼς· στεκόντανε στοῦ Ἄδη τὰ μέρη, στῆς γῆς τοὺς κρυψῶνες·
 κι οἱ ἄλλοι, ἄμ' ἀπ' τὴ χώρα κατέβηκαν, πῆγαν ἀμέσως
 στοῦ Λαέρτη τ' ὄμορφο χτῆμα, τὸ συγυρισμένο, ποὺ ὁ ἴδιος
 κάποτε τὸ 'χε ἀποχτήσει, ὁ Λαέρτης, μὲ κόπο και μόχτο.
 Ἦταν τὸ σπίτι· του ἐκεῖ, και τριγύρω καλύβια χτισμένα,
 ὅπου καθόνταν και τρῶγαν και πλάγιαζαν οἱ σκλαβωμένοι
 δοῦλοι του, ἐκεῖνοι ποὺ κάναν γι' αὐτὸν τίς δουλειές στα χωράφια. 210
 Και ἦταν ἐκεῖ μιὰ γριά Σικελὴ ποὺ τὸ γέρο Λαέρτη
 φρόντιζε μ' ἔγνοια πολλή, μακριὰ ἀπ' τὴ χώρα, στὸ χτῆμα.
 Ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεάς στὸ γιὸ και στοὺς δούλους του μίλησε κι εἶπε·
 « Τώρα πηγαίνετε ἐσεῖς στὸ καλόχτιστο μέσα τὸ σπίτι,
 και γιόμα σφάζετε ἀμέσως τὸ πρῶτο θρεφτάρι ἀπ' τοὺς χοίρους·
 πηγαίνω ὥστόσο κι ἐγὼ τὸν πατέρα μου νὰ δοκιμάσω, —
 ἀραγε θὰ μὲ γνωρίση, θὰ βρῆ μὲ τὰ μάτια ποιὸς εἶμαι,
 ἢ θὰ μὲ πάρη γιὰ ξένο; ἀφοῦ λείπω καιρὸ μακριὰ του ; »
 Αὐτὰ εἶπε, κι ἔδωκε ἀμέσως στοὺς δούλους τὴν ἀρματωσιά του.
 Και τότε αὐτοὶ πρὸς τὸ σπίτι γοργότρεξαν, ἐνῶ ὁ Ὀδυσσεάς 220
 πρὸς τὸν πολύκαρπο κῆπο εὐτύς διάβηκε, νὰ δοκιμάση.
 Και τὸ Δολίον, στὸ μεγάλο δεντρόκηπο κάτω τραβώντας,
 δὲν τότε βρῆκε· οὔτε δούλο, οὔτε γιὸ του κανένα· γιατί ὄλοι
 πέτρες νὰ μᾶσουνε γιὰ τῆς αὐλῆς τὸ μαντρότοιχο, πέρα
 εἶχαν τραβήξει, και πρῶτος τοὺς ἔδειχνε ὁ γέρος τὸ δρόμο.
 Μὰ στὸν καλόφραχτο κῆπο τὸν κύρη του βρῆκε, ποὺ μόνος
 σγάρλιζε γύρω δεντράκι, λερὸ φορεμένος χιτῶνα,
 φτωχικὸ και μπαλωμένο, και γύρω στὶς ἄντζες δετὰ 'χε
 παλιὰ βοδίσια στιβάλια, νὰ μὴν τὸν ξεσκίζουν τ' ἀγκάθια,

καὶ γιὰ τὰ βᾶτα χερόφτια στὰ χέρια, καὶ σκοῦφο γιδίσιο 230
φοροῦσε στὴν κεφαλή, πού τὴν πίκρα του αὐγάτιζε ἀκόμα.

Κι ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεὺς ὁ πολῦπαθος, ἅμα τὸν εἶδε
πού γερατειὰ τόνε τρῶγαν καὶ πίκρα πολλή 'χε ἡ καρδιά του,
σὲ μιὰ ἀψηλὴν ἀχλαδιὰ δίπλα στάθηκε χύνοντας δάκρυα.

Κι ἀναλογίστη κατόπι στὰ φρένα του καὶ στὴν καρδιά του, —
ἀγκαλιαστὰ νὰ φιλήσῃ τὸν κύρη του, κι ὄλα, ἕνα, ἕνα,
πῶς ἦρθε κι ἔφτασε, νὰ τοῦ τὰ πῆ, στῆς πατρίδας τὸ χῶμα
ἢ πρῶτα νὰ τὰ ρωτήσῃ καὶ νὰ δοκιμάσῃ ἕνα ἕνα.

Κι ἔτσι πού αὐτὰ στοχαζόταν, τοῦ φάνηκε κάλλιο πῶς ἦταν,
πρῶτα μὲ λόγια πικρὰ νὰ μιλήσῃ, γιὰ νὰ δοκιμάσῃ. 240

Μὲ τέτοια ἀπόφαση τράβηξε ὀμπρὸς ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεὺς.

Σκύβοντας τὴν κεφαλή τὸ φυτὸ περισκάλιζε ὁ γέρος·
καὶ πῆγε δίπλα κι ἐστάθη καὶ τοῦ εἶπε ὁ περιλαμπρος γιὸς του·

«Ἄμαθος, γέρο μου, ἐσὺ δὲ μοῦ φαίνεσαι, ἐδῶ πού φροντίζεις
τὸν κῆπο· τοῦ ἔχεις καλὰ καὶ τὴν ἔγνοια του, καὶ δὲν ἀφήνεις
φυτὸ κανένα, συκιὰ ἢ ἀμπελόκλημα ἢ λιόδεντρο, μήτε
ἀχλαδιὰ, μήτε βραγιά δι' ὅπως ἔγνοια, παντοῦ στὸ περβόλι.

Μὰ ἐν' ἄλλο ἐγὼ θὰ σοῦ πῶ, καὶ μὴ βάλῃς χολή στὴν καρδιά σου.
Ἔγνοια γιὰ σένα ὅπως πρέπει δὲν ἔχεις, γεράματα μαῦρα 240
μοῦ περναῖς, κι ἄλουστος εἶσαι, μὲ ἀταίριαστα ρούχα ντυμένους.

Μὰ οὔτε γιὰ τὴν ἀπραγιά σου ὁ ἀφέντης σου σὲ παραρίχνει·
τίποτα τὸ δουλικὸ δὲν ξανοίγεται ἀπάνω σου γιὰ ὅποιον
ὄψῃ καὶ κορμοστασιὰ σοῦ θωρεῖ· μοιάζεις σὰ βασιλέας·
ναί, τέτοιος μοιάζεις, ἀφοῦ καὶ λουστῆ καὶ δειπνήσῃ, νὰ πάῃ
σὲ ὕπνο νὰ πέσῃ γλυκὸ· γιατί αὐτὸ 'ναι σωστὸ γιὰ τοὺς γέρους.

Μὰ ἔλα, κι αὐτὸ νὰ μοῦ πῆς καὶ μ' ἀλήθεια νὰ μοῦ τὸ ξηγήσῃς·
τίνος ἀνθρώπου εἶσαι δούλος; καὶ τίνος τὸν κῆπο φροντίζεις;

Κι ἀκόμα, πές μου καὶ τοῦτο, ὅπως εἶναι, σωστὰ νὰ τὸ μάθω,
ἂν εἶναι ἡ Ἰθάκη ἐδῶ τούτῃ πού φτάσαμε, καθὼς μοῦ τό 'πε
τώρα δὰ ὁ ἄντρας αὐτὸς πού μ' ἀντάμωσε ἐδῶ πού ἐρχόμουν, 260
ὄχι καὶ τόσο ξυπνός, ἀφοῦ δὲν ξεθερευτήκεν ὄλα

νὰ μοῦ τὰ πῆ καὶ ν' ἀκούσῃ τὰ λόγια μου, πού ἐγὼ ρωτοῦσα
γιὰ τὸ δικό μου τὸν ξένο, ἂν μοῦ ζῆ κι ἂν ὑπάρχῃ στὸν κόσμον,
ἢ ἔχῃ πεθάνει καὶ στοῦ Ἄδη τὰ δώματα βρίσκεται κάτω.

Καὶ τώρα, αὐτὸ θὰ σοῦ πῶ, καὶ σὺ πρόσσεξ' ἐδῶ νὰ μ' ἀκούσῃς·

στην ἀκριβή μου πατρίδα εἶχα κάποτε κάποιον φιλέψει,
 πού ἦρθε στὸν τόπο μου, — ὡς τώρα δὲν ἔφτασεν ἄνθρωπος ἄλλος
 πιὸ ἀγαπητός μου ἀπ' τοὺς ξένους καὶ φίλους, τοὺς ξενομερίτες·
 κι ἀπ' τὴν Ἰθάκη ἢ γενιά του πὼς ἦταν παινεύονταν, καὶ εἶπεν,
 ὁ Λαέρτης ὁ Ἄρκεισιδάδης δικός του πὼς ἦταν πατέρας. 270

Κι ἐγὼ τὸν πῆρα στὸ σπίτι, καλὰ τότε φίλεψα τότε,
 φροντίζοντάς τον μὲ ἀγάπη, γιατί καὶ πολλὰ ἔχα στὸ σπίτι·
 καὶ δῶρα τοῦ Ἰδωκα ἐγὼ φιλικὰ, καθὼς εἶναι ἡ συνήθεια.
 Τοῦ Ἰδωκα τάλαντα ἑπτὰ τεχνικὰ δουλεμένο χρυσάφι,
 τοῦ Ἰδωκα κι ἓνα κροντήρι ἀνθοπλούμιστο κι ὄλο ἀσημένιο,
 κι ἀκόμα δώδεκα χράμια μονά, κι ἄλλες τόσες βελόντζες,
 τόσες χλαμύδες λαμπρές, καὶ μ' αὐτὲς ἄλλους τόσους χιτῶνες·
 χάρια ἀπὸ δαῦτα, γυναῖκες τεχνίτρες σὲ ἀσύγκριτα ἔργα
 τέσσερες, πρῶτες στὰ κάλλη, ὅποιες ἤθελε αὐτὸς νὰ διαλέξῃ.» 280

Καὶ τότε, χύνοντας δάκρυα, ὁ πατέρας τοῦ ἀπάντησε κι εἶπε·
 « Ξένε μου, ἀλήθεια στὴ γῆ πού ρωτᾷς εἶσαι τῶρᾳ φτασμένος·
 μὰ τὴν κατέχουν ἀφέντες ἀπόκοτοι κι ἀδικοπράχτες,
 καὶ πᾶν' τὰ δῶρα σου ἐκεῖνα χαμένα, πού χάριζες μύρια·
 γιατί ἂν τὸν ἔβρισκες στὴ χώρα ἐδῶ τῆς Ἰθάκης καὶ ζοῦσε,
 μὲ πλοῦσια δῶρα κι ἐσένα ἀντιμέβοντας θὰ προβοδοῦσε,
 καὶ μὲ φροντίδες καλές, ὡς ταιριάζει στὸν πρῶτο πού ἀρχίση.
 Μὰ ἔλα κι αὐτὸ νὰ μοῦ πῆς καὶ μ' ἀλήθεια νὰ μοῦ τὸ ζηγήσης, —
 πόσα περάσανε χρόνια, ἀπὸ τότε πού φίλεψες κείνον
 τὸν καιφερό σου τὸν ξένο, τ' ἀγόρι μου ; — ἂν ζοῦσεν ἀκόμα, 289
 τὸ ἄμοιρο ! Κάπου μακριὰ κι ἀπ' τοὺς φίλους του κι ἀπ' τὴν πατρίδα
 εἶτε στὰ πέλαγα ψάρια τὸν ἔφαγαν, εἴτ' ἔχει γίνει
 σὲ θεριά κι ὄρνια κυνήγι νὰ σκίσουν, χωρὶς νὰ τὸν κλάψῃ
 στολιζόντάς τον ἢ μάνα, κι ὁ κύρης, πού τέκνο μας ἦταν·
 οὔτε ἢ πολὺπρικοιη στεφανωτῆ, ἢ γνωστικιά Πηνελόπη,
 βόγγηξε ἀπάνω στὴν κλίνη τὸν ἄντρα της, ὅπως ταιριάζει,
 κλείνοντας τὰ βλέφαρά του, πού αὐτὴ τῶν νεκρῶν εἶν' ἡ δόξα.
 Κι ἀκόμα πὲς μου καὶ τοῦτο, ὅπως εἶναι σωστά νὰ τὸ μάθω·
 ποιός κι ἀπὸ ποιά ἴσαι γενιά ; ποιά ἴσαι ἢ χώρα σου, καὶ ποιοὶ οἱ γονιοί σου ;
 πού τὸ γοργὸ τὸ καράβι ἔχει ἀράξει, πού ἐδῶ σ' ἔχει φέρει
 μὲ τοὺς ἰσόθεους συντρόφους ; ἢ μὴν ἐπιβάτης μὲ κάποιον 300
 ξένο καράβι μᾶς ἦρθε, πού σ' ἔβγαλε κι ἔφυγε ἀμέσως ; »

Τότε τοῦ ἀπάντησε κι εἶπε ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὀδυσσεύς·
 «Θὰ σοῦ ἱστορήσω λοιπὸν ἕνα ἕνα κι ἀλήθεια ὅλα τοῦτα.
 Ἄπ' τὸν Ἀλύβαντα ἐγὼ ἔμαι, ὁποῦ ζῶ σὲ περίφημο σπίτι,
 τοῦ ρήγα Ἀφείδαντα γιός, πού εἶχε τὸν Πολυτῆμονα κύρη·
 καὶ τὸ δικό μου εἶναι τ' ὄνομα Ἐπήριτος· μὰ ἐμένα ἡ μοῖρα
 ἐδῶ νὰ φτάσω ἄθελά μου μὲ ξέκλινε ἀπ' τῆ Σικανία·
 καὶ τὸ καράβι μου στέκει ἀπ' τὸ κάστρο μακριά, πρὸς τὸν κάμπο.
 Ὅσο γιὰ τὸν Ὀδυσσεά, εἶν' ὁ πέμπτος ἐτοῦτος ὁ χρόνος
 πού ἔφυγε κεῖθε, καὶ πέρα ἀπ' τὸν τόπο μου τράβηξε κείνος 310
 ὁ ἄμοιρος· τί τὰ πουλιὰ καλοσημαδα φεύγοντας τοῦ ἦταν,
 δεξιά, καὶ χαίροντας τότε κι ἐγὼ τὸν προβόδησα, κι ὁ ἴδιος
 χαϊρόταν πού ἔξεκινούσε· γιατί ἔλπιζε πάντα ἡ ψυχὴ μας
 φίλοι νὰ σμίξουμε πάλι καὶ δῶρα ν' ἀλλάξουμε ὠραῖα.»

Εἶπε καὶ σκέπασε ἡ μαύρη τῆς πίκρας νεφέλη τὸ γέρο,
 καὶ μὲ τὰ δύο του τὰ χέρια φουχτώνοντας χῶμα κι ἀσβόλη
 στ' ἄσπρο κεφάλι του ἀπάνω τὰ σκόρπισε βαριά βογγώντας.
 Καὶ τοῦ παιδιοῦ του ἡ κάρδια σπαρταροῦσε, κι ἀψὺ ἀπ' τὰ ρουθούνια
 βούρκωμα ἀνάβρυζε κιόλα, καθὼς τὸν πατέρα θωροῦσε.
 Σφιχτὰ τὸν ἄρπαξε στὴν ἀγκαλιά, τότε φίλησε, κι εἶπε· 320

«Ἐγὼ ἔμαι ὁ ἴδιος, πατέρα μου, αὐτὸς πού ρωτᾷς γιὰ νὰ μάθης,
 κι ὕστερ' ἀπὸ εἴκοσι χρόνια ξανάρχουμαι ἐδῶ στὴν πατρίδα.
 Ὅμως τὸ κλάμα σου πάψε καὶ τὸν ὀλοδάκρυτο βόγγο,
 ν' ἀκούσης, τί θὰ σοῦ πῶ,— κι εἶναι ἀνάγκη πολὺ νὰ βιαστοῦμε·
 μὲς στὸ δικό μας παλάτι τοὺς σκότωσα ἐγὼ τοὺς μνηστῆρες,
 τὴν καρδιοσφάχτρα βρισιὰ τιμωρώντας καὶ τ' ἄνομα ἔργα.»

Καὶ σ' αὐτὸν τότε ὁ Λαέρτης ἀπάντησεν ἔδωσε κι εἶπε·
 «Ἄν εἶσαι ἀλήθεια ἐδωπέρα φτασμένος, ὁ γιός μου ὁ Ὀδυσσεύς,
 κάποιο σημάδι ἔλα πὲς μου ὀλοφάνερο, νὰ σὲ πιστέψω.»

Καὶ τότε τοῦ ἀπηλογήθη ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὀδυσσεύς· 330
 «Πρῶτα τὸ λάβωμα ἐδῶ μὲ τὰ μάτια σου κοίταξε, πού μου
 τ' ἀνοιξε στὸν Παρνασσὸ μὲ τὸ δόντι του τ' ἄσπρο ἕνας κάπρος,
 σὰν πῆγα ἐκεῖ, πού μὲ στείλατε ἐσὺ κι ἡ σεβάσμια μητέρα
 στὸ μητρικό μου παππού τὸν Αὐτόλυκο, γιὰ νὰ τοῦ πάρω
 τὰ δῶρα, πού ἐδῶ σὰν ἦρθε, εἶχε τάξει νὰ δώσῃ γιὰ μένα.
 Μὰ ἔλα, ἄς σοῦ πῶ καὶ τὰ δέντρα, ἐδῶ μὲς στὸν καλόφραχτο κῆπο,
 αὐτὰ πού μοῦ ἔδωκες ὅταν ἐγὼ ἔμουν παιδί καὶ ρωτοῦσα

ἓνα ἓνα μέσα στὸν κῆπο ἀκλουθώντας σε, κι ἀναμεσό τους
 βαδίζαμε· ὅλα μοῦ τὰ ἴρες, ἓνα ἓνα καὶ μὲ τ' ὄνομά τους,
 καὶ δεκατρεῖς ἀχλαδιές τότε μοῦ ἴδωκες, καὶ μηλιές δέκα, 340
 συκιές σαράντα, κι ἀράδες πενήντα μοῦ μέτρησες ἔτσι
 κλήματα γιὰ νὰ μοῦ δώσης, ποῦ ὅλα ἦταν γιὰ τρύγυμα ὠραῖα·
 κι εἶναι λογιῶν τῶ λογιῶν τὰ σταφύλια ποῦ βγάζουν ἐκεῖνα,
 ὅταν τοῦ Διὸς οἱ καιροὶ βοηθοὶ ἀπὸ ψηλὰ τὰ μεστώνουν.»

Εἶπε, καὶ τοῦ ἄλλου λυθῆκαν τὰ γόνατα κι ἡ ἔρμη καρδιά του,
 ποῦ ἀτράνταχτα εἶδε σημάδια νὰ τοῦ φανερώνη ὁ Ὀδυσσεάς.
 Κι ἔριξε γύρω τὰ χέρια στὸν ἀκριβογιό του· καὶ τοῦτος
 τὸν ἄρπαξε, ὁ θεϊκὸς καὶ πολύπαθος, ψυχοσβημένο.

Καὶ τότε, ἀνάσα ἅμα πῆρε καὶ τοῦ ἦρθε στὸν τόπο ἡ καρδιά του,
 πάλι σ' αὐτὸν ἀπαντώντας μὲ λόγια τοῦ μίλησε κι εἶπε· 350

« Δία πατέρα, οἱ θεοὶ στὸ μεγάλο τὸν Ὀλυμπο ἀκόμα
 ζῆτε, ἂν ἀλήθεια οἱ μνηστῆρες πληρῶσαν τὴν κούφια ἔπαρσή τους.
 Τώρα ὅμως μὲς στὴν καρδιά μου φοβοῦμαι φριχτά, μήπως ἔλοι
 κινήσουν κι ἔρθουν ἐδῶ οἱ Ἰθακήσιοι, καὶ μήνυμα δλοῦθε
 στείλουνε στῶν Κεφαλλήνων τὰ κάστρα, νὰ τοὺς ξεσηκώσουν.»

Τότε τοῦ ἀπάντησε κι εἶπε ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὀδυσσεάς·
 « Ξένοιασε· διόλου ἄς μὴν ἔχη γιὰ τοῦτα σκοτούρα ἡ καρδιά σου.
 Μὰ τώρα, ἄς πᾶμε στὸ σπίτι ποῦ βρίσκεται δίπλα στὸν κῆπο,
 τὴν Τηλέμαχο, τὸ βοῖδολάτη καὶ τὸ χοιροτρόφο
 πρόλαβα κι ἔστειλα ἐκεῖ, νὰ ἐτοιμάσουνε γλήγορα γιόμα.» 360

Αὐτὰ σὰν εἶπαν οἱ δύο, γιὰ τὸ σπίτι κινήσαν τ' ὠραῖο·
 καὶ ἅμα φτάσανε πιά στὸ καλόχτιστο σπίτι, ἐκεῖ βρῆκαν
 μὲ τὸν Τηλέμαχο τὸ βοῖδολάτη καὶ τὸ χοιροτρόφο
 κρέας πολὺ ποῦ λιανίζαν, φλογάτο κρασί ποῦ κερνοῦσαν.

Καὶ τὸν τρανόψυχο τότε Λαέρτη στὸ σπίτι του μέσα
 ἡ Σικελή του ἡ δουλεύτρα, σὰν ἔλουσε κι ἄλειψε λάδι,
 ὕστερα μ' ὄμορφη χλαίνα τὸν ἔντυσε· κι ἡ Ἀθηνᾶ, δίπλα
 στέκοντας στὸν προεστὸ τοῦ λαοῦ, πιδ ἠρεμμένα τὰ μέλη
 τοῦ ὄρθανε, γιὰ νὰ φανῆ πιδ ψηλός, πιδ παχὺς παρὰ πρῶτα.
 Βγῆκεν αὐτὸς ἀπ' τὴ γούρνα, καὶ θάμαξεν ὁ ἀκριβογιός του, 370
 σὰν τὸν ἀντίκρισε κι ἦταν μὲ θεοὺς ἀθανάτους παρόμοιος·
 καὶ μὲ φωνὴ δυνατὴ φτερωμένα τοῦ μίλησε λόγια·

« Βέβαια, πατέρα μου, κάποιος ἀπ' τοὺς ἀθανάτους θεοὺς μας

σ' ἔκαμε καὶ στήν εἰδὴ καὶ στ' ἀνάστημα κάλλιος νὰ δείξης.»

Κι ὁ μυαλωμένος Λαέρτης σ' ἐκείνον ἀπάντησε κι εἶπε·
 « Αἶ, Δία πατέρα μου ἐσύ, καὶ Ἄθηνᾶ μου καὶ Ἀπόλλωνα, ἄς ἤμουν
 ὅπως τὴ Νήριτο πῆρα, τὸ ἀτράνταχτο κάστρο, στήν ἄκρη
 τῆς στεριάς, ὅταν ἀφέντης ἀρχήγευα στοὺς Κεφαλλῆνες,—
 τέτοιος ἄς ἤμουν καὶ χτές στὸ δικό μας παλάτι, νὰ ζῶσω 380
 στοὺς ὤμους τ' ἄρματα, δίπλα κι ἐγὼ νὰ σταθῶ, τοὺς μνηστῆρες
 νὰ πολεμήσω ! Πολλῶν θὰ ἔχα λύσει τὰ γόνατα τότε
 μέσα στὸν πύργο, κι ἐσύ θὰ φραϊνόσουν βαθιὰ στήν καρδιά σου.»

Ἔτσι κι αὐτὰ μεταξύ τους ἐκείνοι μιλοῦσαν καὶ λέγαν.
 Καὶ τίς δουλειές σὰν τελειῶσαν καὶ γιόμα ἐτοιμάσαν οἱ ἄλλοι,
 μὲ τὴ σειρὰ τους καθίσαν κι αὐτοὶ στὰ σκαμνιά καὶ στοὺς θρόνους.
 Καὶ τότε ἀπλῶσαν τὰ χέρια νὰ φᾶνε· κι ὁ γέρο - Δολίος
 ἦρθε σὲ τούτους σιμά, καὶ μαζί μὲ τὸ γέρο κι οἱ γιοὶ του,
 ἀπ' τὴ δουλειὰ κουρασμένοι, σὰν πρόβαλε νὰ τοὺς καλέσῃ
 ἢ μάνα, ἢ γριά Σικελή, πού τοὺς ἔθρεψε, κι αὐτὴ τὸ γέρο
 φρόντιζε μ' ἔγνοια πολλή, τὰ γεράματα σὰν τὸν ἀδράξαν. 390

Κι ἅμα τὸν εἶδαν αὐτοὶ καὶ τὸν ἔνωσαν τὸν Ὀδυσσεά,
 μὲς στήν αὐλὴ θαμπωμένοι σταθῆκαν· καὶ τότε ὁ Ὀδυσσεάς
 μὲ γλυκὰ λόγια σὲ τούτους γυρνώντας προσμίλησε κι εἶπε·

« Γέρο μου, κάτσε νὰ φᾶς, κι ἐσεῖς οἱ ἄλλοι τὸ χάζεμα ἀφήστε·
 ὦρα πολλὴ τὸ φαγὶ γιὰ ν' ἀρχίσουμε κι ἂν λαχταροῦμε,
 καθόμαστ' ἔτσι στὸ σπίτι, γιὰ σᾶς καρτερώντας νὰ ρηῆτε.»

Εἶπε, κι ὁ γέρο - Δολίος τὰ δυὸ χέρια του ἀπλώνοντας ἦρθε
 κι ἔπιασε, φίλησε εὐτὺς στὸν καρπὸ τοῦ Ὀδυσσεά τὸ χέρι,
 καὶ μὲ φωνὴ δυνατὴ φτερωμένα τοῦ μίλησε λόγια·

« Σὰν ἦρθες, φίλε ἀκριβέ, πὺ κι ἐμεῖς σὲ ποθοῦσαμε τόσο; 400
 καὶ δὲν τὸ ἐλπίζαμε πιά, μὰ οἱ θεοὶ σ' ἔχουν φέρει μονάχι,
 γειὰ καὶ χαρὰ σου μεγάλη ! οἱ θεοὶ τ' ἀγαθὰ νὰ σοῦ δώσουν !
 Κι ἀκόμα πές μου καὶ τοῦτο, ὅπως εἶναι σωστά νὰ τὸ ξέρω,—
 τάχα νὰ τὸ ἔμαθε κιόλα ἢ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη,
 πὼς ἔχεις φτάσει ἀπ' τὰ ξένα, ἢ νὰ στείλουμ' εὐτὺς τὸ μαντάτο ; »

Ὅμως τοῦ ἀπάντησε κι εἶπε ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὀδυσσεάς·
 « Τὸ ξέρει, γέρο, κι αὐτὴ ποιά σου ἀνάγκη γι' αὐτὰ νὰ κοπιάζης ; »

Εἶπε, καὶ στὸ θρονὶ τὸ καλόφτιαστο κάθισε ὁ γέρος·
 τὸ ἴδιο κι οἱ γιοὶ τοῦ Δολίου στὸν περίδοξο γύρω Ὀδυσσεά,

τὸν προσκυνοῦσαν μὲ λόγια, μὲ χάρδια τοῦ σφίγγαν τὰ χέρια, 410
καὶ ἀράδα κάθισαν πλάι στὸν πατέρα, τὸ γερο - Δολιό.

Αὐτοὶ ἔτσι μέσα στὸ σπίτι καθόνταν καὶ τρῶγαν καὶ πίνουν·
μὰ ἡ Φήμη βγήκε γοργὰ μηνυτῆς σ' ὅλη μέσα τῆ χώρα,
τὸ φριχτὸ θάνατο ἐκεῖ καὶ τῆ μοίρα νὰ πῆ τῶν μνηστήρων.
Κι ὅσοι τ' ἀκούγανε ἀντάμα συναζόνταν ἄλλος ἄλλοῦθε
μὲ βόγγους καὶ στεναγμούς στὸ παλάτι μπροστὰ τοῦ Ὀδυσσεά,
καὶ τοὺς νεκροὺς ἀπὸ κεῖ κουβαλοῦσαν καὶ θάβαν καθένας·
κι ἀπὸ ἄλλες χώρες ὅποιοι ἦταν, καθένα στὸν τόπο του ναῦτες
στέλνανε γιὰ νὰ τοὺς πᾶνε, σὲ πλοῖα γοργὰ βάζοντάς τους·
καὶ ἀτοὶ τους στὴν ἀγορὰ μὲ βαριά τὴν καρδιά πῆγαν ὄλοι. 420

Καὶ τότε, ἀφοῦ συναχτήκαν καὶ κάθισαν ὄλοι ἓνα γύρο,
ἀνάμεσό τους ὁ Εὐπειθεὺς σηκώθηκε νὰ τοὺς μιλήσει,
γιατὶ ἀλησμόνητο μέσα κρατοῦσε ἡ ψυχὴ του τὸ πένθος
τοῦ Ἀντίνοου, ποὺ ἔριξε πρῶτο νεκρὸ ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεάς.
Χύνοντας δάκρυα γι' αὐτόν, λόγον ἔβγαλε κι εἶπε στοὺς ἄλλους·
« Φίλοι μου, στοὺς Ἀχαιοὺς τί κακὸ ποὺ μελέτησε τοῦτος
ὁ ἄντρας, σέρνοντάς ἄλλους, πολλοὺς καὶ λαμπροὺς, στὰ καράβια,
κι ἔχασε τὰ βαθουλά τὰ καράβια του, κι ἔχασε κόσμο,
κι ἐδῶ ἄλλους ἔσφαξε ποὺ ἦρθε τοὺς πρώτους μας τοὺς Κεφαλλῆνες !
Μὰ ἐλάτε, τοῦτος πρὶν φύγη καὶ γλήγορα φτάσει ἢ στὴν Πύλο 430
ἢ καὶ στὴν Ἥλιδα τῆ θεϊκῆ ποὺ κρατοῦν οἱ Ἐπειῶτες,
ἐμπρός, πᾶμε ! μὴ μείνουμ' ἐμεῖς ντροπιασμένοι γιὰ πάντα.
Ὅνειδος θὰ ἴναι ὅλ' αὐτά, νὰ τ' ἀκούσουν κι ὅσοι ἔρθουν κατόπι,
ἂν ὅσοι τέκνα κι ἀδέρφια μᾶς σκότωσαν δὲν τὸ πλερώσουν.
Ὅσο γιὰ μέ, στὴν καρδιά μου ἡ ζωὴ καμιά γλύκα δὲ θὰ ἔχη,
παρὰ γοργὰ νὰ πεθᾶνω, μ' αὐτοὺς ποὺ χαθῆκαν νὰ πάω.
Μ' ἄς πᾶμε, μήπως ἐκεῖνοι προφτάσουν καὶ πέρα διαβοῦνε.»

Εἶπε, χύνοντας δάκρυα, καὶ λύπη τοὺς ἐπίασεν ὄλους.
Σιμὰ κι ὁ Μέδοντας ἦρθε μὲ τὸ θεϊκὸ τραγουδάρι
ἀπ' τοῦ Ὀδυσσεά τὸ παλάτι κι οἱ δύο, σὰν τοὺς ἄφησε ὁ ὕπνος. 440
Στάθηκαν καταμεσίς, καὶ κάθε ἄντρα τὸν ἐπίασε θάμπος.
Σὲ κείνους μίλησε τότες ὁ Μέδοντας ποὺ εἶχε τὴ γνώση·

« Ἀκοῦστε τώρα κι ἐμένα, Ἰθακήσιοι μου· γιατί ὁ Ὀδυσσεάς
τοῦτα δὲν τὰ ἔπραξε δίχως τὴ θέληση τῶν ἀθανάτων·
τὸν εἶδα ἐγὼ τὸ θεὸ τὸν ἀθάνατο, αὐτὸν ποὺ στεκόταν

δίπλα στὸν Ὀδυσσεά, μὲ τὸ Μέντορα σ' ἔλα παρόμοιος.
Καὶ θεὸς ἀθάνατος πότε μπροστά του φαινόταν καὶ θάρρος
τοῦ ἔδινε, καὶ πότε πάλι τρικύμιζε μὲς στὸ παλάτι
καὶ τοὺς μνηστῆρες σκορποῦσε, καὶ πέφταν αὐτοὶ πλάι - πλάι.»

Εἶπε, κι ἄλλους μὲ τοῦτο χλωμὸς τοὺς κυρίεψε φόβος. 450

Κι ὁ γερο - ἥρωας, τοῦ Μάστορα ὁ γιὸς ὁ Ἀλιθέρσης, σὲ τούτους
μίλησε, — αὐτὸς καὶ τὰ πρὶν καὶ τὰ ὕστερα τὰ ἔβλεπε μόνος·
κι ἔβγαλε λόγον αὐτὸς γιὰ καλὸ τους, καὶ τέτοια τοὺς εἶπε·

« Ἀκοῦστε τάρα κι ἐμένα, Ἰθακήσιοι μου, σ' ὅ,τι σᾶς λέγω·
ἀπ' τῆ δειλία τῆ δική σας, καλοὶ μου, ἔλα τοῦτα γινῆκαν,
ποῦ δὲ μ' ἀκούγατε, μήτε τὸ Μέντορα, τὸν προεστὸ σας,
ἀπὸ τίς τρέλες τοὺς γιούς νὰ ἐμποδίσειτ' ἐσεῖς τοὺς δικούς σας,
ποῦ μέγα κἀναν κακὸ μὲ φερσίματ' ἀνόητα ἐκεῖνοι,
κι ἐνὸς τρανοῦ ἀντρειωμένου ρημάζαν τὰ πλοῦτη, στὸ ταίρι ἀ-
σεβοῦσαν, κι ἔλεγαν : πάει, δὲ γυρνᾷ στὴν πατρίδα του ἐκεῖνος. 460
Καὶ τώρα, ἰδοὺ τί νὰ γίνη· νὰ κάμετε αὐτὸ ποῦ σᾶς λέγω·
μὴν πᾶμε ! — μήπως καὶ πᾶμε ζητώντας κακὸ, καὶ τὸ βροῦμε.»

Εἶπε· καὶ μ' ἀλαλητὸ πεταχτῆκαν μεγάλο οἱ μισοὶ τους
καὶ παραπάνω· μὰ ἐκεῖ συναγμένοι ἀπομείναν οἱ ἄλλοι,
τὶ στὴν καρδιά τους ὁ λόγος δὲν ἄρесе, καὶ στὸν Εὐπείθῃ
δῶσαν ἀκρόαση· κι ἀμέσως στ' ἄρματα τρέξαν κατόπι.
Καὶ μὲ χαλκὸ λαμπερὸ τὰ κορμιὰ σὰν περίζωσαν, τότες
ἄλλοι σωρὸς συναχτῆκαν μπροστά στὸ πλατύχωρο κάστρο.
Καὶ ἦτανε στ' ἄμυαλα τὰ ἔργα ὀδηγὸς τους καὶ πρῶτος ὁ Εὐπείθης·
κι ἔλεγε νὰ τιμωρήσῃ τὸ φόνο τοῦ γιοῦ του, μὰ πίσω 470
δὲν τοῦ μελλόταν νὰ ῥθῆ, παρὰ αὐτοῦ ν' ἀνταμώσῃ τὸ χάρο.

Καὶ τότε μίλησε κι εἶπε ἡ Ἀθηναῖα στὸν Κρονίδῃ τὸ Δία·
« Γόνε τοῦ Κρόνου, πατέρα μου ἐσύ, πρωταφέντῃ τοῦ κόσμου,
πές μου το ποῦ σὲ ρωτῶ· μέσα ὁ νοῦς σου τί νὰ ἔχη κρυμμένο ;
πόλεμο μαῦρο καὶ μάχη δεινὴ θέλεις πρῶτα νὰ πιάσουν,
ἢ μήπως ἀναμεσὸ τους ἀγάπες σκοπεύεις νὰ φέρῃς ; »

Καὶ τῆς ἀπάντησε κι εἶπεν ὁ νεφουσνάχτης ὁ Δίας·
« Τέκνο μου, τί μὲ ρωτᾷς, τί γυρεύεις γιὰ τοῦτο νὰ μάθῃς ;
Τάχα ἐσὺ τέτοια βουλὴ δὲ στοχάστηκες μέσα στὸ νοῦ σου,
πῶς ὁ Ὀδυσσεάς τοὺς μνηστῆρες θὰ ῥχότανε νὰ τιμωρήσῃ ; 480
Νὰ κάμῃς ὅπως σ' ἀρέσει· κι ἐγὼ θὰ σοῦ πῶ τί ταιριάξει.

Σάν τούς τιμώρησε αὐτούς τώρα πιά ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεάς,
μ' ὄρκο καὶ πίστη ἄς δεθοῦν, βασιλιάς τους γιὰ πάντα νὰ μένη·
καὶ πάλι ἑμεῖς γιὰ τὸ φόνο παιδιῶν καὶ ἀδερφῶν ἀμνηστία
σ' αὐτούς θὰ βάλουμε, ἀγάπη γιὰ νὰ ἔχουνε πιά μεταξύ τους
ὅπως καὶ πρῶτα, καὶ πλοῦτος καὶ εἰρήνη νὰ τοὺς περισσεύη.»

Εἶπε, καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, πού καὶ πρὶν ἦταν πρόθυμη, ὁ ζῆλος
ἄναψε, καὶ ὄρμησε αὐτὴ ἀπ' τοῦ Ὀλύμπου τὰ ὕψη πετώντας.

Κι ἅμα χορτάσανε πιά τὸ φαγὶ τὸ γλυκόψυχο οἱ ἄλλοι,
ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεάς ὁ πολὺπαθος ἄρχισε καὶ εἶπε· 490
«Ἄς ἔβγη κάποιος νὰ ἰδῆ μήπως ἄξαφνα βγοῦνε κοντά μας.»

Εἶπε, καὶ ὡς πρόσταξε αὐτός, πῆγεν ἔξω ἕνας γιὸς τοῦ Δολίου,
στάθηκε ἀπὰ στὸ κατώφλι, τοὺς εἶδε, καὶ ζύγωναν ὄλοι·
καὶ ἀμέσως στὸν Ὀδυσσεά φτερωμένα προσιμίλησε λόγια·
«Νὰ τους, ζυγῶσαν αὐτοί· καὶ ἑμεῖς γλήγορα ν' ἀρματωθῶμε!»

Εἶπε, καὶ σηκωθῆκαν καὶ τ' ἄρματα ἀμέσως φορέσαν,
τέσσερες γύρω μὲ τὸν Ὀδυσσεά, καὶ οἱ ἔξι γιοὶ τοῦ Δολίου.
Ἄρματα φόρεσε ἀκόμα ὁ Λαέρτης, καθὼς καὶ ὁ Δολίος,
καὶ ἄς ἦταν μ' ἄσπρα μαλλιά, μὰ χρειάζονταν νὰ πολεμήσουν.
Καὶ μὲ χαλκὸ λαμπερὸ τὰ κορμιὰ σὰν περίζωσαν, τότε 500
τις θύρες ἀνοιξαν, βγήκαν, καὶ ὀμπρὸς ὀδηγοῦσε ὁ Ὀδυσσεάς.

Κι ἦρθε σὲ τούτους σιμὰ ἢ Ἀθηνᾶ ἢ θυγατέρα τοῦ Δία,
κορμι καὶ εἰδῆ καὶ λαλιὰ σὰν τὸ Μέντορα μοιάζοντας ὄλη.
Χάρηκεν ἅμα τὴν εἶδε ὁ πολὺπαθος γιὸς τοῦ Λαέρτη,
καὶ τέτοια μίλησ' εὐτύς στὸν Τηλέμαχο, τὸν καλογιό του·

«Κι ἐσύ, Τηλέμαχε, αὐτὸ νὰ προσέξῃς, πού θὰ ἔμῃς καὶ ἀτός σου
στὴ μάχη πού πολεμᾶνε καὶ κρίνονται τὰ παληκάρια·
μὴ μᾶς ντροπιάσης τὸ γένος ἑμᾶς τῶν πατέρων πού ὡς τώρα
γι' ἀντρεία καὶ τόλμη παντοῦ φημιζόμαστε στὴν οἰκουμένη.» 509

Κι ὁ μυαλωμένος τοῦ ἀπάντησε τότε ὁ Τηλέμαχος, καὶ εἶπε·
«Θὰ ἰδῆς, πατέρα ἀκριβέ μου, ἂν τὸ θέλῃς, πὼς τούτῃ ἡ καρδιά μου
καθόλου δὲ θὰ ντροπιάσῃ, πού λές, τὸ δικό σου τὸ γένος.»

Εἶπε, καὶ χάρηκε τότε ὁ Λαέρτης, καὶ λόγο τοὺς εἶπε·
«Τί μέρα ἐτούτῃ γιὰ μένα, καλοὶ μου θεοὶ! τί χαρὰ μου,
γιὸς καὶ ἐγγονὸς τῆ συνέρια νὰ πιάνουνε γι' ἀντρειοσύνες!»

Καὶ πλάι σ' αὐτὸν ἢ Ἀθηνᾶ ἢ γαλανόματη στέκοντας εἶπε·
«Ὡ Ἀρκεισιάδη, ὦ πολὺ μου υπεράκριβε ἀπ' ὄλους τοὺς φίλους,

στή γαλανόματη εὐκήσου τὴν κόρη, στὸ Δία τὸν πατέρα,
 κι ἄμα ἀνεμίσης γοργά, τὸ μακροῖσκιωτο ρίξε κοντάρι.»

Εἶπε, καὶ τοῦ ἔβαλε τόσῃ ὄρμῃ ἢ Ἀθηνᾶ ἢ Παλλάδα, 520
 ποῦ σὰν εὐκήθηκε αὐτὸς στοῦ Διὸς τοῦ μεγάλου τὴν κόρη,
 γοργὰ ἀνεμίζοντας τὸ μακροῖσκιωτο ρίχνει κοντάρι,
 καὶ τὸν Εὐπίειθι χτυπᾷ μέσ' ἀπ' τὸ χαλκομάγουλο κράνος.

Καὶ σπάζει αὐτὸ ἀπ' τὸ κοντάρι· ὁ χαλκὸς τὸ περνᾷ πέρα ὡς πέρα·
 πέφτοντας βρόντηξε αὐτὸς, καὶ βροντῆξαν μαζί τ' ἄρματα του.

Καὶ πέσανε ὁ Ὀδυσσεάς κι ὁ περίλαμπρος γιὸς στοὺς προμάχους,
 καὶ μὲ σπαθιά, μὲ κοντάρια διπλὰ κοφτερά τοὺς χτυποῦσαν·

καὶ θὰ τοὺς ἔσφαζαν ὄλους, ἀγύριστοι ἐκεῖ ν' ἀπομείνουν,
 ἂν ἢ Ἀθηνᾶ, ἢ ἀκριβῆ τοῦ Διὸς τοῦ τρανοῦ αἰγιδοκράτη,
 φωνὴ δὲν ἔσκουζε, ποῦ ὅλο συγκράτησε τότε τ' ἀσκέρι· 530

« Τὴ μάχη τὴ φοβερὴ σταματῆστε, Ἰθακήσιοι, κι ἔτσι
 πέρα, μ' ἀμάτωτα χέρια καὶ γλήγορα, χώρια σταθῆτε ! »

Φώναξε αὐτὸ ἢ Ἀθηνᾶ, καὶ χλωμὸς τοὺς κυρίψε φόβος·
 καὶ τ' ἄρματα ἀπὸ τὰ χέρια ποῦ δείλιασαν τότε πετοῦσαν,

καὶ καταγῆς πέφταν ὅλα, σὰν ἔκραξε ἐκεῖνο ἢ Παλλάδα·
 καὶ τὴ ζωὴ νὰ γλιτώσουν τραβούσανε κατὰ τὸ κάστρο.

Κι ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσεάς ὁ πολὺπαθος, σκούζοντας ἄγρια,
 σὰν αὐτὸς ἀψηλοπέτης μαζώχτηκε γιὰ νὰ χυμῆξη.

Μὰ τότε τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς φλογοτίναξε τ' ἀστροπελέκι,
 κι ἔπεσε αὐτὸ καταμπρὸς στὴν τρανόπατρη γαλανομάτα. 540

Καὶ τοῦ Ὀδυσσεά τότε εἶπεν ἢ γαλανομάτα ἢ Παλλάδα·

« Θεόβλαστε γιὲ τοῦ Λαέρτη, πολύτεχνε ἐσὺ Ὀδυσσεά,
 κρατήσου, καὶ τοῦ πολέμου τοῦ ὀλέθριου πάψε τὴ μάχη,
 μὴν ὁ Κρονίδης μὲ σένα θυμῶση, ὁ μακρόθωρος Δίας.»

Εἶπ' ἢ Ἀθηνᾶ, καὶ τὴν ἄκουσε αὐτὸς μὲ χαρὰ στὴν καρδιά του
 κι ὕστερα μ' ὄρκο καὶ πίστη τοὺς ἔβαλε ἀγάπη νὰ κάμουν
 ἢ κόρη τοῦ αἰγιδοκράτη Διός, ἢ Ἀθηνᾶ ἢ Παλλάδα,
 κορμὶ καὶ εἶδη καὶ λαλιά σὰν τὸ Μέντορα μοιάζοντας ὅλη.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ*

- ἀβάνιασμα, τὸ καὶ ἀβανιά, ἡ : συκοφαντία, κακολογία
 ἀγίουπας, ὁ : γυπαιετός.
 ἀγκωνή, ἡ : γωνιά.
 ἄγουρος : νέος ἄνδρας, ἔφηβος.
 ἀκράνι, τὸ : καρπὸς τῆς κρανιάς.
 ἀλάργα : μακριά.
 ἀληκᾶτή, ἡ : ρόκα.
 ἄλικος : βαθυκόκκινος.
 ἀμῶνω : ὀρκίζομαι.
 ἀνεμούρα, ἡ : ἰσχυρὸς ἄνεμος, καταιγίδα.
 ἀνιστορῶ : ζητῶ νὰ βρῶ, ἀντιλαμβάνομαι, ἀναπολῶ στὴ μνήμη μου.
 ἀντένα, ἡ : κεραία τοῦ καταρτιοῦ γιὰ τὸ κρέμασμα τῶν πανιῶν τοῦ πλοίου.
 ἀντζα, ἡ : κνήμη.
 ἀπεικάζω : συμπεραίνω, σκέπτομαι, ἀντιλαμβάνομαι.
 ἀπιθῶνω : ἀκουμπῶ.
 ἀπόκοτος : τολμηρός, ἄφοβος, θαρραλέος.
 ἀπόταχο, τὸ : πολὺ πρῶτ, τὸ πρῶτ τῆς ἐπομένης ἡμέρας.
 ἀρίφνητος : ἀναρίθμητος, ἀμέτρητος.
 ἄρμενα, τὰ : ξάρτια τοῦ πλοίου, κατάρτια, πανιά, σχοινιά κλπ.
 ἄσφαλος : ἀλάθητος, χωρὶς σφάλμα.
 αὐγατίζω : αὐξάνομαι, μεγαλώνω.
 ἀχαμνός : ἄσχημος, ἀνίσχυρος.
 βάγια, ἡ : ὑπερέτρια, παραμάνια, θηλάστρια.
 βασταγερός : δυνατός, ἰσχυρός, στερεός.
 βελέντζα, ἡ : βαρὺ μάλλινο κλινοςκέπασμα.
 βίγλα, ἡ : σκοπιά, παρατηρητήριο.
 βιλάμης, ὁ : ἀδελφικὸς φίλος.
 βούλημα, τὸ : βύθιση· βούλημα τοῦ ἥλιου : δύση τοῦ ἥλιου.
 βουτηστάρι τό, καὶ βουτηχτάρι, τὸ : εἶδος θαλασσινοῦ πουλιοῦ.
 βραγιᾶ, ἡ : πρᾶσιᾶ κήπου, φράγμα ἀπὸ χῶμα.
 βυβλένιος : κατασκευασμένος ἀπὸ τὸ φυτό βύβλος.
 γαβάθα, ἡ : λεκάνη, μεγάλο πιάτο ἢ ἀγγεῖο ἀπὸ ξύλο ἢ πηλὸ.
 γκριάζω : λερόνομαι.

* Στὸ λεξιλόγιό αὐτὸ περιλαμβάνονται κυρίως πραγματολογικοὶ ὄροι καὶ μερικὲς ἄλλες λέξεις τῆς νεοελληνικῆς ποὺ χρησιμοποιήθηκαν στὴ μετάφραση γιὰ τὴν καλύτερη ἀπόδοση τοῦ Ὀμηρικοῦ κειμένου.

γαῦρος : ὑπερήφανος.

γιορντάνι, τὸ : περιδέραιο, κόσμημα στήθους.

γούμενα, ἡ : χονδρὸ καραβόσχοινο.

διαφεντεύω : προστατεύω, ὑπερασπίζω, βοηθῶ.

δικάνατος : μὲ δυὸ κανάτια, μὲ δυὸ φύλλα.

δοιάκι, τὸ : μοχλὸς τοῦ πηδαλίου· πηδάλιο.

δρολάπι, τὸ : σφοδρὸς ἄνεμος, ἀνεμόβροχο, θύελλα.

εἰδῆ, ἡ : ἡ ὄψη τοῦ προσώπου, ἡ φνσιογνωμία.

ἐκατοβοδιά, ἡ : ἐκατόμβη, θυσία ἐκατὸ βοδιῶν, μεγάλη θυσία.

ἐντρανίζω καὶ ἀντρανίζω : ἀτενίζω, καρφώνω τὸ βλέμμα.

ζειά, ἡ : εἶδος δημητριακῶν, χρήσιμο γιὰ τὴν τροφή τῶν ἵππων.

ζητεύω : ζητιανεύω.

ζίνιχι, τὸ : σβέρκος, τράχηλος· γράφεται καὶ σίνιχι.

ζυγά, τὰ : ὀριζόντια χονδρὰ ξύλα στὸ πάνω μέρος τοῦ πλοίου.

θαλάμι, τὸ : φωλιὰ χταποδιοῦ.

θηλύνκι, τὸ : κουμπί, μικρὴ πόρπη.

θυά, ἡ : δένδρο μὲ ἀρωματικὸ ξύλο.

καπρί, τὸ : κάπρος.

καρδάρι, τὸ : μικρὸς κάδος, ξύλινο ἀγγεῖο πού ἀρμέγουν τὸ γάλα.

καρίνα, ἡ : ἡ τρόπιδα, τὸ κάτω μέρος τοῦ πλοίου.

κάσσαρο, τὸ : ἐπίστεγο στὴν πρύμνη τοῦ πλοίου.

κατέχω : γνωρίζω, μαθαίνω.

κάτια : στὴ φράση « πέφτει δυὸ κάτια » : κυρτώθηκε, διπλώθηκε στὰ δύο.

καυκί, τὸ : πλατύστομο δοχεῖο, κύπελλο, ποτήρι ξύλινο.

καψαλίζω : καίω τὴν ἐπιφάνεια ἐλαφρά.

κερμεζί, καὶ κρεμεζί : χρῶμα κόκκινο.

κιρκινέζι, τὸ : εἶδος γερακιοῦ.

κόκκα, ἡ : ἐγκοπὴ στὸ στέλεχος τοῦ βέλους γιὰ νὰ προσαρμύζεται ἡ χορδὴ τοῦ τόξου.

κονεύω : σταθμεύω, διανυκτερεύω.

κοπή, ἡ : κοπάδι.

κόπιτσα, ἡ, καὶ κόπτσα, ἡ : εἶδος κουμπιοῦ, μικρὴ πόρπη, θηλύνκιμα.

κοράκι, τὸ : τὸ ξύλο πού ἐξέχει στὴν πρῶρα τοῦ πλοίου· ἐπίσης τὸ μακρὸ καὶ μονοκόματο ξύλο, στὸ ὁποῖο στηρίζεται καὶ καρφώνεται ὅλο τὸ σκάφος.

κόρδα, ἡ : χορδὴ.

κοτῶ : τολμῶ.

κούτρα, ἡ : μέτωπο.

κρικέλλα, ἡ : μικρὸς κρίκος.

κροντήρι, τὸ : πῆλινο δοχεῖο νεροῦ, κανάτι, ξύλινο δοχεῖο κρασιοῦ.

κύπερη, ἡ : εἶδος φντουῦ φαρμακευτικοῦ.

λαγχρόνι, τό : τὸ μέρος τοῦ σώματος μεταξὺ τῆς ὀσφύος καὶ τῶν πλευρῶν.

λάζος, ὁ : εἶδος μαχαιριοῦ.

λαζουρί : χρώμα γαλάζιο· ἐδῶ : κατασκευασμένο ἀπὸ λίθου σάπφειρου.

λαμνοκόπος, ὁ : κωπηλάτης.

λάτρα, ἡ : νοικοκυριό, φροντίδα, καθαριότης.

λεβέτι, τό : ὑποκοριστικὸ τοῦ λέβης· καζάνι.

λεγένη, ἡ καὶ λεγένι, τό : λεκάνη.

λητάρι, τό : σχοινί, λουρί (εἰλητάριον).

λιανίζω : κομματιάζω, κόβω σὲ μικρὰ κομμάτια.

λιστρῶνω : ἰσοπεδῶνω, ἰσιῶνω, στιλβῶνω.

μαγνάδι, τό : πέπλος, λεπτοῦφαντο κάλυμμα.

μαδέρι, τό : χονδρὸ σανίδι ποῦ χρησιμοποιεῖται σὰν βάρη ἢ ὑποστήριγμα.

μαντάλι, τό : ξύλο στὸ πάνω μέρος τοῦ πλοίου.

μαντάρι, τό : σχοινί, ποῦ χρησιμεύει γιὰ τὸ ἀνεβοκατέβασμα τῆς κεφαλᾶς τοῦ καταρτιοῦ.

μεσοδόκι, τό : ἐγκάρσιο δοκάρι τῆς στέγης· ξύλινο διάζωμα.

μνήσκω : μένω.

μπασιά, ἡ : στενὴ δίοδος, εἴσοδος.

μπόλια, ἡ : μανίλι κεφαλῆς.

μῶλυ, τό : μυθικὸ φυτό μὲ μαύρη ρίζα καὶ ἄσπρο ἄνθος· ἀγριοπήγανο.

Ξαγορεύω : ἀγορεύω, μιλάω.

Ξαντίμεμα, τό : ἀνταπόδοση, ἀμοιβή.

Ξόμπλι, τό : κέντημα, στολίδι σχεδιασμένο.

ὀλόβολος : ὀλόκληρος, μονοκόμματος.

ὄρνιός, ὁ : ἀγριοσκιᾶ.

ὄρος, ὁ : τυρόγαλο.

παλαμάρι, τό : χονδρὸ σχοινί, ποῦ χρησιμεύει γιὰ τὸ δέσιμο τῶν πλοίων στὴν ἀκτή·

πελέκι, τό : μικρὴ ἀξίνη.

περάτης, ὁ : διαβάτης, ταξιδευτής, κοσμογυριστής.

πετρίτης, ὁ : εἶδος γερακιοῦ.

πέυκι, τό : μικρὸ χαλί, κάλυμμα κρεβατιοῦ.

πηλαλῶ : τρέχω.

πινάκι, τό : ἐπιτραπέζιο σκεῦος, πιάτο.

πλεμάτι, τό : πλέγμα, δίκτυ.

ποδότης, ὁ : ὁδηγός.

πόρεψη, ἡ : ἡ ἐξοικονόμηση τῶν ἀναγκαίων γιὰ τὴ ζωὴ, οἱ τροφές.

πουντέλι, τό : ξύλινο ἢ μεταλλικὸ ὑποστήριγμα, μικρὸς στύλος ὑποστηρίξεως·

πρυμάτσα, ἡ : σχοινί μὲ τὸ ὅποιο δένεται τὸ πλοῖο στὴν ἀκτή.

ροβολῶ : ἐφορμῶ, κατεβαίνω ἀπὸ ὕψωμα πρὸς τὰ χαμηλά, πρὸς τὴν πεδιάδα·

ροῖ, τό : δοχεῖο λαδιοῦ.

- ρουμάνι, τὸ : δάσος.
- σαχνάκι, τὸ : ριπὴ ἀνέμου.
- σάλι, τὸ : σχεδία, μικρὴ βάρκα.
- σαρώνω : σκουπίζω.
- σγαρλίζω : σκάβω, βωλοκοποῦ.
- σιάδι, τὸ : ἐπίπεδη ἐπιφάνεια, ὀμαλὸ ἔδαφος.
- σκαρὶ, τὸ : πλοῖο, ὁ σκελετὸς τοῦ πλοίου.
- σκαρμός, ὁ : ξύλινος ἢ μετάλλινος πάσσαλος, ὅπου στηρίζεται τὸ κουπὶ μὲ θηλιά.
- σκληθρα, ἡ καὶ κλήθρα, ἡ : εἶδος δένδρου ποῦ φύεται κοντὰ σὲ νερό.
- σκότα, ἡ : σχοινί, ποῦ τεντώνει τὰ πανιά τοῦ πλοίου.
- σκουτάρι, τὸ : ἀσπίδα.
- σκουτί, τὸ : ὕφασμα, φόρεμα.
- στάφνη, ἡ : ἀρχ. στάθμη, ὄργανο μὲ τὸ ὁποῖο σημειώνεται στὸ ξύλο ἢ εὐθεία γραμμὴ στὴν ὁποία θὰ κοπῆ ἢ θὰ πελεκηθῆ.
- σιτιά, ἡ : ἐστία.
- σιτβάλι, τὸ : εἶδος ὑψηλοῦ ὑποδήματος ποῦ περιβάλλει τὴν κνήμη.
- συνέρια, ἡ : ἄμιλλα.
- σύχλιος : χλιαρός.
- συντυχιά, ἡ : συνάθροιση, συνάντηση, συνέλευση.
- σφαντῶ : φαντάζω.
- ταβλάς, ὁ : μεγάλος ξύλινος δίσκος, γιὰ τὴν τοποθέτηση πιάτων, ποτηριῶν κ.ἄ.
- ταράφι, τὸ : συντροφιά, ὁμάδα.
- ταίχλα, ἡ : εἶδος ὠδικοῦ πιτηροῦ.
- τορβάς, ὁ : μικρὸς σάκκος
- τριχιά, ἡ : σχοινί ἀπὸ τρίχες ἀλόγου.
- τροπώνω : συνδέω τὸ κουπὶ μὲ τὸν σκαρμό· ἐφοδιάζω τὸ κουπὶ μὲ τροπωτήρα.
- φακιόλι, τὸ : κεφαλόδεσμος, κάλυμμα κεφαλῆς.
- φάσσα, ἡ : λευκὸ περιστέρι.
- φηκάρι, τὸ καὶ θηκάρι, τὸ : θήκη ξίφους, σπαθιοῦ, μαχαριοῦ.
- φλοκάτη, ἡ : μάλλινη κουβέρτα.
- φουντάρω : βυθίζω, ρίχνω τὴν ἄγκυρα.
- φράξος, ὁ : τὸ φυτό μελίδα.
- χαγιατί, τὸ : ἐξώστης, ἐσωτερικὸς ὑπόστεγος διάδρομος τοῦ σπιτιοῦ.
- χερόφτι, τὸ : χειρόκτιο, γάντι.
- χουγιαζίζω : φωνάζω, κραυγάζω.
- χράμι, τὸ : κλινωσκέπασμα μάλλινο.

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἐντίτυπον σπερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946 Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ Γ', 1965 (VII) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 80.000 — ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1289/15-5-65

Ἐκτύπωσις - Βιβλιοδεσία « ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ » Α.Ε. Ἀθῆναι

Το παρόν έγγραφο αποτελεί μέρος της συλλογής των εγγράφων του Αρχείου του Κέντρου για την Έρευνα και την Εκπαίδευση στην Ψυχολογία. Η συλλογή αυτή περιλαμβάνει έγγραφα που αφορούν την ιστορία της ψυχολογίας στην Ελλάδα, καθώς και την ανάπτυξη της ψυχολογίας ως επιστήμης και ως κλάδου. Τα έγγραφα αυτά είναι διαθέσιμα για την έρευνα και την εκπαίδευση, και αποτελούν ένα σημαντικό μέρος της κληρονομιάς της ψυχολογίας στην Ελλάδα.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ — ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ — (ΝΥ) 2000 Τ. ΠΕΡΙΟΔΟΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ — ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ — 4-2-1999

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΝ : ΦΡΟΝΙΣ ΠΑΝΤΕΛΙΑΔΟΥ

